ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАДИМА ГЕТЬМАНА»

СТУДЕНТОЦЕНТРИЗМ
У СИСТЕМІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ОСВІТИ В ЕКОНОМІЧНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ

Збірник матеріалів
Всеукраїнської науково-методичної конференції
за участю міжнародних представників

2-3 березня 2016 р.

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВАДИМА ГЕТЬМАНА»

СТУДЕНТОЦЕНТРИЗМ У СИСТЕМІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ОСВІТИ В ЕКОНОМІЧНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ

Збірник матеріалів
всеукраїнської науково-методичної конференції
за участю міжнародних представників

2-3 березня 2016 р.

1906 КНЕУ
КИЇВ 2016

УДК 378.4.014.6:33:005.6
ББК 65р31я431

Редакційна колегія

А. М. Колот, проректор з науково-педагогічної роботи
Т. В. Гуть, начальник навчально-методичного відділу

Упорядник

Д.В. Титаренко

Адреса редакційної колегії: 03680, м. Київ, проспект Перемоги, 54/1,
ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана»

Рекомендовано до друку Науково-методичною радою КНЕУ
Протокол № 6 від 10 березня 2016 р.

С88 Студентоцентризм у системі забезпечення якості освіти в економічному університеті [Електронний ресурс] : зб. матеріалів Всеукр. наук.-метод. конф. за міжнар. участю (Київ, 2—3 берез. 2016 р.) — К. : КНЕУ, 2016 — 436 с.
ISBN 978-966-926-089-5

У матеріалах всеукраїнської науково-методичної конференції за міжнародною участю розглядаються ряд пріоритетних питань щодо модернізації вищої освіти, а саме: запровадження компетентнісного підходу через студентоцентризм; створення інституційних засад для забезпечення зрозумілості і порівнюваності результатів навчання, набутих компетентностей і кваліфікацій; запровадження в освітній процес студентоцентрованого навчання; адаптації освітньої діяльності до викликів сьогодення та підготовка конкурентоспроможних фахівців, здатних швидко реагувати на зміни у соціально-економічному середовищі.

Приділено увагу необхідності впровадження нової парадигми освітньої діяльності та створення у вищому навчальному закладі об’єктивної, прозорої та гнучкої системи забезпечення якості вищої освіти, яка має базуватися на принципах студентоцентризму, підвищення лідерського потенціалу економічного університету, консолідованої відповідальності та партнерства бізнесу і академічної спільноти.

УДК 378.4.014.6:33:005.6
ББК 65р31я431

Розповсюджувати та тиражувати
без офіційного дозволу КНЕУ заборонено

ISBN 978-966-926-089-5

© КНЕУ, 2016

ЗМІСТ

Вступне слово ректора університету, доктора економічних наук, професора А.Ф. Павленка.....23

Виступ проректора з науково-педагогічної роботи, доктора економічних наук, професора Колота А.М.
Студентоцентризм як вектор розвитку економічної освіти та підвищення якості освітніх послуг 24

ДОПОВІДІ НА ПЛАТФОРМАХ КОНФЕРЕНЦІЇ

ІНСТИТУЦІЙНІ ІНСТРУМЕНТИ ВНУТРІШНЬОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Вітлінський В.В., д.е.н., профессор, завідувач кафедри економіко-математичного моделювання
Катуніна О.С., к.е.н., доцент кафедри економіко-математичного моделювання
Економіко-математичне моделювання у системі освітніх програм студентоцентрованого навчання 30
Горбов В.В., асистент кафедри соціології
Перспективи соціологічної оцінки якості освітніх послуг: методичні рекомендації 33
Кир'янова О.В. , к.е.н., доцент кафедри управління персоналом та економіки праці
Навчально-тренувальний центр з управління персоналом як інструмент розвитку компетенцій студентів 34
Оболенська Т. Є., проректор з науково-педагогічної роботи, д.е.н., професор
Рижук Ю. М., к.ю.н., доцент кафедри теорії та історії держави і права
Чабанюк О. А., к.е.н., доцент кафедри обліку підприємницької діяльності
Омбудсмен по правам студентів у механізмі забезпечення якості вищої освіти 34
Паламарчук В.В., Голова Студентської академічної ради університету, студентка факультету економіки АПК, IV курс
Савченко А.Ф., студент факультету маркетингу, II курс
Студентське самоврядування як стимулюючий фактор підвищення якості освіти 39
Сільченко М.В., к.е.н., доцент кафедри інформатики та системології, директор Інституту дистанційних технологій навчання
Дистанційна освіта у системі розвитку освітньої діяльності університету 40
Скляр І.Д., к.е.н., доцент кафедри фінансів і кредиту, начальник навчально-методичного відділу змісту освіти Сумського державного університету
Оцінювання у студентоцентрованій моделі.....42
Токар В.В., д.е.н., професор кафедри міжнародних фінансів
Студентоцентризм у системі внутрішнього забезпечення якості вищої освіти: імплементація в Україні досвіду університетів США 43

РОЗРОБКА ТА ГАРМОНІЗАЦІЯ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ І РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ ЧЕРЕЗ ПРИЗМУ СТУДЕНТОЦЕНТРИЗМУ

Востряков О.В., к.е.н., доцент кафедри стратегії підприємств, декан факультету економіки та управління
Моніторинг організації та проведення занять: досвід факультету економіки та управління 45
Кулага І.В., к.е.н., доцент кафедри політичної економії,
Турчанінова В.Є., ст. викладач кафедри іноземних мов факультету МЕіМ
Роль компетентнісного підходу в системі студентоцентрованої освіти 47
Лаврененко В.В., к.е.н., доцент кафедри економіки підприємств
Матриці оцінювання освітніх програм як інструмент їх удосконалення на засадах студентоцентризму.....48
Степаненко С.В., к.е.н., професор кафедри історії та теорії господарства
Наукові засади у формуванні освітніх (наукових) програм нових економічних спеціальностей.....49
Усик В.І., к.е.н., доцент кафедри макроекономіки та державного управління
Евалюція практичної підготовки студентів-магістрів.....58

Шандрук С.К., к.психол.н., доцент, професор кафедри психології та соціальної роботи, заступник начальника навчально-методичного відділу Тернопільського національного економічного університету
Принципи побудови освітніх програм на засадах студентоцентрованого навчання 60
Шинкарик М.І., к.фіз.-мат.н., доцент, перший проректор Тернопільського національного економічного університету
Модель забезпечення підготовки висококваліфікованих фахівців на основі компетентнісного підходу 61
Швиданенко Г. О., к.е.н., професор, кафедри економіки підприємств,
Бойченко К.С., к.е.н., доцент кафедри економіки підприємств
Формування підприємницького духу та компетенцій щодо створення власного бізнесу як складової студентоцентрованого навчання 61

СОЦІАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ТА ПАРТНЕРСТВО БІЗНЕСУ З АКАДЕМІЧНОЮ СПІЛЬНОТОЮ У ПІДГОТОВЦІ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНИХ ФАХІВЦІВ

Захар'їна Марина, HR директор EY в Україні
Партнерство EY та КНЕУ 63
Ольшанська О.В., д.е.н., проф., завідувач кафедри регіональної економіки і туризму ,
Богославець О.Г., к.е.н., доцент кафедри регіональної економіки і туризму
Практика формування компетентностей бакалаврів з туризму та їх адаптації до сучасних вимог роботодавців 64
Петрашко Л.П., д.е.н., професор кафедри міжнародного менеджменту
Відповідальне партнерство в міжнародному бізнесі.....66
Присухін С.І., к.філос.н., доцент кафедри філософії
Курс інтенсивної бізнес-комунікації 68

ТЕЗИ, ПОДАНІ НА КОНФЕРЕНЦІЮ, ЩО ВИСВІТЛЮЮТЬ ДОСВІД РОБОТИ КАФЕДР І ФАКУЛЬТЕТІВ:

ІНСТИТУЦІЙНІ ІНСТРУМЕНТИ ВНУТРІШНЬОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ВИЩОЇ ОСВІТИ
(платформа 1)

Антонюк К.В., к.е.н., доцент кафедри міжнародної економіки
Розвиток механізмів внутрішнього забезпечення якості вищої освіти 70
Артеменко А.І., старший викладач кафедри іноземних мов факультету маркетингу
Студент економічних спеціальностей як центральна фігура у забезпеченні якісного викладання іноземної мови 71
Бабіч В.В, к.е.н, професор кафедри обліку підприємницької діяльності
Федорченко О.Є., к.е.н., доцент кафедри обліку підприємницької діяльності
Особливості вивчення науки «Облік і звітність в оподаткуванні».....71
Бараник З.П., д.е.н., професор кафедри статистики
Карабанова О.В., аспірант кафедри статистики
Роль самостійної роботи студента в розвитку студентоцентризму 73
Бараник З.П., д.е.н., професор кафедри статистики
Кикош Ю.В., аспірант кафедри статистики
Статистичний підхід оцінювання сучасного стану системи вищої освіти.....74
Білозор Л.В., к.е.н., доцент кафедри обліку, аналізу та аудиту в АПК
Зарубіжний досвід взаємодії освіти та ринку праці 75
Бороденко С.М., старший викладач, кафедри інвестиційної діяльності
Матерально-технічний аспект забезпечення студентоцентрованого підходу в освіті.....76
Богданець А.В., асистент кафедри цивільного та трудового права
Адміністративно-правові засади внутрішнього забезпечення якості вищої юридичної освіти в Україні 77
Бойчук О.С., старший викладач кафедри педагогіки та психології
Студентоцентризм як базовий принцип діяльності психологічної служби КНЕУ 78

Василькова Н.В., к.е.н., доцент кафедри маркетингу
Система акредитації у сфері вищої освіти в Німеччині 79
Востряков О.В., к.е.н., доцент кафедри стратегії підприємств, декан факультету економіки та управління
Михайленко О.Ф., к.е.н., докторант кафедри стратегії підприємств
Гребешкова О.М., к.е.н., доцент кафедри стратегії підприємств
Гребешков О.М.,к.е.н., керівник Лабораторії інноваційних освітніх технологій факультету економіки та управління ДВНЗ «КНЕУ імені Вадима Гетьмана»
Блейон Т., дослідник Лабораторії освітньої інформатики Університету Онтаріо Інституту Технологій (Канада)
Нова парадигма вищої освіти в Україні: впровадження змішаного навчання в рамках українсько-канадського освітньо-дослідницького проекту 80
Гавриловська Л.М., к. е. н., доцент кафедри обліку підприємницької діяльності
Лук'яненко Л. І., к. е. н., доцент кафедри обліку підприємницької діяльності
Забезпечення якості вищої освіти 81
Гавриловський О. С., к. е. н., доцент кафедри міжнародного обліку і аудиту
Галенко С.М., к. е. н., доцент кафедри міжнародного обліку і аудиту
Контроль об'єктивності знань студентів 82
Глуха Г.Я., д.е.н., проректор із забезпечення якості вищої освіти, Дніпропетровський університет імені Альфреда Нобеля
Шкура І.С., к.е.н., доцент, начальник департаменту дидактики, Дніпропетровський університет імені Альфреда Нобеля
Гавяда В.В., заступник начальника департаменту дидактики, Дніпропетровський університет імені Альфреда Нобеля
Громадська рада у системі внутрішнього забезпечення якості у Дніпропетровському університеті імені Альфреда Нобеля 83
Голіцин А.М., к.е.н., доцент кафедри маркетингу
Студентоцентризм в освітньому процесі 84
Головко Н.Р., к. е. н., доцент кафедри інформатики
Сучасні підходи підвищення якості навчання з дисципліни «інформатика» 84
Горна М.О., асистент кафедри статистики
Мотивація навчання студентів економічного університету як елемент забезпечення якості освіти 85
Гребешкова О.М., к.е.н., доцент кафедри стратегії підприємств
Академічна доброчесність: проблеми дотримання та пріоритети поширення в університеті 86
Даниленко О.А., к.е.н., доцент кафедри управління персоналом та економіки праці
Соціальні інвестиції бізнесу у формуванні конкурентоспроможних фахівців та власної конкурентоспроможності 87
Денісова О.О., к. е. н., доцент кафедри інформаційних систем в економіці
Змішане навчання як спосіб оптимізації навчального процесу 87
Дзюбенко Л.М., к.е.н., доцент кафедри економіки підприємств
Кондратюк С.Я., к.е.н., доцент, заступник завідувача кафедри фінансів
Студентоцентризм якості знань з економіки й підприємництва 88
Длугопольський О.В., д.е.н., професор кафедри економічної теорії, директор НДІ інноваційного розвитку та державотворення Тернопільського національного економічного університету
Імператив якості в системі університетської освіти та проблеми вітчизняних ВНЗ 89
Дудко І.Д., д. політ. н., професор, завідувач кафедри політичної історії
Позааудиторна робота як прояв студентоцентризму в системі забезпечення якості викладання історичних дисциплін 90
Івченко Л.В., к.е.н., доцент кафедри обліку підприємницької діяльності
Питання забезпечення якості вищої освіти 91
Ільницький Д.О., к.е.н., доцент, докторант кафедри міжнародної економіки
Забезпечення якості вищої освіти США: інституційний вимір 91
Задерейко С.Ю., асистент кафедри кримінального права та процесу
Реалізація компетентнісного підходу у навчальному процесі вишу (на прикладі вивчення науки кримінальне процесуальне право) 93
Заднепровська С.П., к.е.н., доцент кафедри аудиту
Роль студентів як суб'єктів освітнього процесу на тлі їх світоглядних змін 94

Капуш А.В., к.філол.н., доцент кафедри німецької мови факультету МЕІМ
Автономне навчання як складова студентоцентризму 95
Кириленко С.А., старший викладач кафедри аудиту
Самостійна робота студентів: від переказу до твору 95
Конопатська Л.В., к.е.н., доцент, професор кафедри менеджменту банківської діяльності
Роль системи зворотнього зв'язку (feedback) у покращенні освітнього процесу.....96
Королюк Т.О., к.е.н., доцент кафедри макроекономіки та державного управління
Соціальний вимір якості вищої освіти 97
Кругла М.М., к.е.н., доцент кафедри обліку, аналізу та аудиту в АПК
Якість освіти через призму студентоцентризму.....98
Кудирко О.В., к.е.н., доцент кафедри маркетингу
Вибір професії — вибір життєвого шляху: профорієнтаційна робота з потенційними вступниками.....99
Кучерява Т.О., к.е.н, доцент кафедри інформатики та системології
Супрунюк Г.М., старший викладач кафедри інформатики та системології
Інтегрування дистанційної освіти в навчальний процес.....99
Лазепко І.М., к.е.н., доцент
Студентоцентризм: гідні умови для навчання студентам і для розвитку вищої школи 100
Ларікова Т.В., к.е.н., доцент кафедри обліку в кредитних і бюджетних установах та економічного аналізу
Студентоцентризм як засіб підвищення якості навчання на прикладі дисципліни «Правове забезпечення бюджетного обліку» 101
Лежненко Л.І., к.е.н., доцент кафедри обліку підприємницької діяльності
Проблеми якості вищої освіти в Україні.....102
Лопушняк Г. С., д.е.н., професор кафедри управління персоналом та економіки праці
Принципи забезпечення якості надання освітніх послуг.....103
Макаренко Л.П., доцент кафедри політології
Індивідуалізація як складова системи забезпечення якості навчання в сучасній вищій школі 104
Манелюк Ю.М., к.політ.н., доцент кафедри політології
Самоорганізація як інноваційний фактор в освітньому процесі.....105
Максименко О.О., к.педагог.н., доцент кафедри іноземних мов ФЕФ
Микал Т.А., старший викладач кафедри німецької мови факультету МЕІМ
Студеноцентризм у програмах бакалаврського ступеню віденського університету 106
Малік Є.О., к.е.н., доцент кафедри фінансів
Табакова Т.В., к.е.н., асистент кафедри фінансів
Студентоцентризм – пріоритетна складова системи забезпечення якості вищої освіти та підготовки конкурентоспроможного фахівця 107
Марищук О.Ю., старший викладач кафедри іноземних мов ФЕФ
Міждисциплінарні зв'язки як фактор оптимизації навчального процесу у ВНЗ 108
Михайлюк М.А., к.е.н., доцент кафедри політичної економії
Інноваційний тип відтворення економіки знань та роль студентоцентризму в ньому 108
Мозговий О.М., д.е.н., професор кафедри міжнародних фінансів
Фролова Т.О., д.е.н., професор кафедри міжнародних фінансів
Студентоцентризм як основоположний принцип болонських реформ у вищій школі.....109
Москалюк Н.П., к.е.н., доцент кафедри макроекономіки та державного управління
Модернізація інструментарію студентоцентрованого навчання.....110
Неня О.І., к.ф.-м.н., доцент кафедри вищої математики
Про внутрішні процедури забезпечення якості вищої освіти 111
Осадчий Є.С., докторант, к.е.н., доцент кафедри менеджменту банківської діяльності
Участь студентів у забезпеченні якості вищої освіти 112
Остап'юк Н.А., д.е.н., професор кафедри обліку підприємницької діяльності
Запити користувачів послуг вищої освіти: напрями забезпечення відповідності 113
Охотнікова О.М., к.ю.н., доцент кафедри конституційного та адміністративного права
Особистісний підхід як головна складова студентоцентрованого навчання майбутніх юристів 114
Паєнтко Т.В., д.е.н., доцент, професор кафедри фінансів
Інституціональне середовище зростання якості вищої фінансової освіти.....115
Панкратов О.М., к.е.н., доцент кафедри регіональної економіки і туризму

Шалаєва Т.П., асистент кафедри регіональної економіки і туризму
Інструменти забезпечення якості вищої освіти в контексті студентоцентризму 116
Пітякова Т.С., старший викладач кафедри філософії
Проблемні зони сучасної освіти в контексті академічної етики 117
Поліщук Є.А., к.е.н., доцент кафедри інвестиційної діяльності
Диба О.М., к.е.н., доцент кафедри інвестиційної діяльності
Бібліотека як інституційний інструмент студентоцентризму 118
Притуляк Н.М., к.е.н., доцент кафедри корпоративних фінансів і контролінгу
Інтеграція теорії людського капіталу в процес модернізації вищої освіти 119
Прибутько П.С., доцент кафедри політології
Студент – центральна фігура навчально-виховного процесу 120
Рихлік В.А., к.політ.н., доцент кафедри політології
Місце студентського самоврядування в контролі якості освіти 121
Сапожникова О.М., старший викладач кафедри німецької мови факультету МЕІМ
Інтерактивний зворотний зв'язок як невід'ємна складова системи забезпечення якості вищої освіти 122
Силантьєв С.О., к.т.н., доцент кафедри менеджменту
Алгоритмічне програмування – фундаментальна наукова основа бізнесу і інформаційних технологій 123
Сіренко К.В., к.е.н., доцент кафедри статистики
Міждисциплінарне навчання як засіб реалізації принципів студентоцентризму 124
Стеценко О.Є., старший викладач кафедри іноземних мов ФЕФ
Студентоцентризм - крок до активізації і самоосвіти студентства 124
Сліпко К.О., к.е.н., доцент кафедри страхування
Тьютор і його роль у забезпеченні якості вищої освіти 125
Ткач І.В., старший викладач, кафедри обліку, аналізу та аудиту в АПК
Студентоцентризм як складова якісних характеристик освітніх послуг 126
Титаренко Д.В., аспірант кафедри управління освітою НАДУ при Президентові України
Освіта впродовж життя» в системі забезпечення якості вищої освіти 127
Уложенко В. М.,старший викладач кафедри правового регулювання економіки
Організаційно-правові аспекти забезпечення якості освіти та якості освітньої діяльності 128
Фляшнікова А.Б., к.соц.н., доцент кафедри соціології
Студентський фактор у процесах забезпечення якості вищої освіти 129
Хоменко О.В., к.е.н., старший викладач кафедри міжнародної економіки, науковий співробітник Інституту вищої освіти
Механізми забезпечення якості вищої освіти КНР 129
Циплюк Д.Ю., к.е.н., старший викладач кафедри корпоративних фінансів та контролінгу
Залучення студентів до механізму забезпечення якості вищої освіти 130
Черевко Д.Р., старший викладач кафедри регіональної економіки і туризму
Ватутін О.Г., старший викладач кафедри регіональної економіки і туризму
Моніторинг як інституційна процедура управління якістю вищої освіти 131
Шарапов О. Д., к.техн.н., професор кафедри інформатики та системології
Степаненко О. П., д.е.н., доцент кафедри інформаційних систем в економіці
Дербенцев В. Д., к.е.н., доцент кафедри інформатики та системології
Тішков Б. О., к.е.н., доцент кафедри інформаційних систем в економіці
Філософія людиноцентризму в сучасній освіті: проблеми та перспективи 132
Шатілова О.В., к.е.н., доцент кафедри менеджменту
Інформатизація освіти як пріоритетний напрям підвищення якості освітніх послуг 133
Шергіна Л.А., к.е.н., доцент кафедри економіки підприємств
Жемба А.Й., к.е.н., доцент кафедри міжнародної економіки Національний університет водного господарства і природокористування, м. Рівне
Напрями підготовки вищими навчальними закладами конкурентоспроможних фахівців 134
Шимон С. І. , д.ю.н., доцент, завідувач кафедри правового регулювання економіки
Практична складова вищої юридичної освіти в контексті сучасної педагогічної парадигми 135
Шкода Т.Н, к.е.н., доцент кафедри управління персоналом та економіки праці
Особливості викладання дисципліни «соціальна відповідальність держави і бізнесу» англійською мовою 137

Якушко Н.О., аспірант кафедри управління освітою Національної академії державного Управління при Президентові України
Лідерство як інструмент якості вищої освіти 138
Ямненко Г.Є., к.е.н., доцент кафедри економіки підприємств
Комплексний підхід до забезпечення якісного навчального процесу 139
Ярошенко І.С., к.ю.н., доцент кафедри цивільного та трудового права
Моніторинг діяльності викладача як інституційний інструмент забезпечення якості освіти 140

РОЗРОБКА ТА ГАРМОНІЗАЦІЯ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ І РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ ЧЕРЕЗ ПРИЗМУ СТУДЕНТОЦЕНТРИЗМУ
(платформа 2)

Андрійко В.І., старший викладач кафедри німецької мови факультету МЕІМ
Роль Інтернет-ресурсів у формуванні іншомовної комунікативної компетенції 141
Артеменко С.Б., к.соціол.н., доцент кафедри соціології
Самостійна робота студентів як засіб вдоскона-лення їх ключових компетентностей у навчальному процесі 142
Бабинюк О. І., асистент кафедри комп'ютерної математики та інформаційної безпеки
Дидактичні аспекти використання компетентнісного підходу в студентоцентричній математичній освіті 142
Баніт Ю.С., аспірант кафедри педагогіки та психології
Підприємницька компетентність у вимірах якості професійної підготовки майбутніх економістів 143
Барабась Д. О., к.е.н., доцент кафедри менеджменту
Омельяненко Т. В., д.е.н., професор кафедри менеджменту
Студентоцентрований підхід – мотиви та результати активізації наукових пошуків дослідників-початківців (досвід кафедри менеджменту) 144
Батенко Л.П., к.е.н., професор, завідувач кафедри стратегії підприємств
Підходи до оцінювання результатів навчання в контексті студентоцентризму 145
Батенко Л.П., к.е.н., професор, завідувач кафедри стратегії підприємств
Прохорова Є.В., к.е.н., доцент кафедри стратегії підприємств
Формування навчального плану нової спеціалізації «Підприємницька діяльність» на основі компетентнісного підходу 146
Безверхий К.В., к.е.н., доцент кафедри обліку, аналізу та аудиту в АПК
Ковач С.І., к.е.н., доцент кафедри обліку, аналізу та аудиту в АПК
Інформаційні та комунікаційні технології при підготовці фахівців з обліку і аудиту 147
Бєлякова О.В., старший викладач кафедри іноземних мов ФЕФ
До проблеми навчання читанню й перекладу професійно-орієнтованого тексту на заняттях англійської мови у ВНЗ 148
Блудова Т.В., д.е.н., професор кафедри вищої математики
Магда О.В., к.ф.-м.н., доцент кафедри вищої математики
Формування компетенцій при вивченні базових математичних дисциплін на основі студентоцентрованого підходу 149
Богорад М.А., старший викладач кафедри педагогіки та психології
Студентоцентризм як засіб реалізації компетентнісного підходу в навчанні 150
Бойко Н.О., к.п.н., доцент кафедри регіональної економіки і туризму
Формування загальних і професійних компетентностей студентів спеціальності «Туризм» 151
Бондар М.І., д.е.н., професор, завідувач кафедри обліку підприємницької діяльності
Сучасні вимоги до підготовки фахівців з обліку та оподаткування 152
Бондар С. І., к.психол.н., доцент кафедри іноземних мов факультету маркетингу
Реалізація взаємодії понять і явищ «студентоцентризм» і «компетентісний підхід» у сучасній освіті 153
Борисенко Л.Л., к.пед.н., доцент кафедри педагогіки та психології
Формування науково-дослідницької компетентності майбутніх економістів засобами креативних технологій навчання 154
Бортнікова Л.П., к.е.н., доцент кафедри політичної економії
Стимулювання самостійної роботи студентів як фактор формування професійно значущих компетенцій 155

Бочарова І.В., к.філол.н., доцент кафедри іноземних мов
Комплексні технології навчання іноземної мови 155
Бочуля Т.В., к.е.н., доцент, докторант кафедри бухгалтерського обліку та аудиту Харківського державного університету харчування та торгівлі
Інноваційність навчального процесу: зміна парадигми, орієнтація на майбутнє 156
Бровченко В.А., асистент кафедри маркетингу
Інноваційні технології навчання у розвитку творчих здібностей студентів на прикладі семінарських занять з маркетингу 157
Булкот Г. В., к.е.н., доцент кафедри аудиту
Особливості набуття студентами компетентностей у процесі навчання через призму студентоцентризму 158
Варбан Є.О., к психол.н., доцент кафедри педагогіки та психології
Рефлексія професійного становлення в студентські роки 159
Василенко І.О., старший викладач кафедри іноземних мов факультету маркетингу
Важливість культурологічного підходу для формування ділового іншомовного спілкування 160
Веремієнко Т.С., к.е.н., старший викладач кафедри міжнародного менеджменту
Проведення практичних занять з дисципліни «Міжнародні організації» на основі реалізації компетентнісного підходу 161
Веретнов В.І., старший викладач кафедри страхування
Гармонізація класичного і інноваційного у системі забезпечення якісної орієнтованої на потреби студента економічної освіти 161
Власова І.В., к е.н., доцент кафедри інвестиційної діяльності
Формування ключових компетентностей у навчальному процесі 162
Волкова О. М., старший викладач кафедри історії та теорії господарства
Методика формування компетентностей студентів при вивченні історико-економічних дисциплін 163
Вонберг Т.В., к.е.н., доцент кафедри управління персоналом та економіки праці
Актуальність компетентністного підходу у системі забезпечення якості освіти 164
Воробйова Л.В., к.е.н., доцент кафедри історії та теорії господарства
Методика формування компетентностей студентів при вивченні предмету «Історія економіки та економічної думки» 165
Галіахметов І.А., к.ю.н., доцент кафедри правового регулювання економіки
Студентоцентрований підхід до формування змістової складової компетенції студента 166
Герасимович А.М., д.е.н, професор кафедри менеджменту банківської діяльності
Особливості впровадження студентоцентризму при викладанні курсу «Аналіз банківської діяльності» 167
Голіонко Н.Г., к.е.н., старший викладач кафедри стратегії підприємств
Іванова А.С., к.е.н., старший викладач кафедри стратегії підприємств
Компетентнісний підхід до реалізації студентоцентрованого навчання 168
Гордієнко І.В., к.е.н., доцент кафедри інформаційних систем в економіці
Умови реалізації компетентнісного підходу та принципу студентоцентризму у вищій освіті 169
Горохова О.М., к.ф.-м.н.,старший викладач кафедри вищої математики
Роль студентоцентризму у формуванні компетентісно-орієнтовної основи у ВНЗ 170
Григулич С.М., к.пед.н., доцент кафедри вищої математики
Лісовська В.П., к.ф.-м.н., професор кафедри вищої математики
Макаренко О.І., к.ф.-м.н.,професор кафедри вищої математики
Стасюк В.Д., к.пед.н., доцент кафедри вищої математики
Формування системного підходу в організації студентсько-викладацької співпраці щодо удосконалення навчального процесу засвоєння студентами науки «Вища математика» 171
Грицино О.М., к.е.н., доцент кафедри корпоративних фінансів і контролінгу
Пастухова Н.Ю., старший викладач кафедри корпоративних фінансів і контролінгу
Тестування в оцінюванні знань студентів при складанні державних іспитів на здобуття освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр» 171
Демченко В. О., асистент кафедри страхування
Інноваційні навчально-педагогічні технології як умова підвищення якості освітніх послуг 172
Дем'янчук О.О., к.е.н., доцент кафедри політичної економії
Гуманізація та об'єктивізація контролю в системі партнерських відносин "викладач-студент" 173
Джалладова І.А., д.ф.-м.н., професор кафедри комп'ютерної математики та інформаційної безпеки
Студентоцентричний аспект реалізації компетентнісного підходу 175

Дибкова Л.М., к. пед. н., професор кафедри інформатики та системології
Результати навчання і самооцінка діяльність студентів 175
Дмитренко О.П., к.ф.н., доцент кафедри німецької мови
Лінгвосоціокультурна компетенція як головна складова процесу вивчення іноземних мов у немовному ВНЗ 176
Добровський В.М., к.е.н., професор кафедри обліку підприємницької діяльності
Формування нових фахових компетенцій з управлінського обліку у зв'язку зі зміною його парадигми 177
Друзь Г.М., к.п.н., доцент кафедри іноземних мов факультету маркетингу
Педагогічні умови підвищення ефективності ділової гри в підготовці студентів до іншомовного спілкування 178
Друзь Ю.М., к.п.н., доцент, завідувач кафедри іноземних мов факультету маркетингу
Формування стійкої мотивації до вивчення іноземної мови 179
Дунаєва М.В., старший викладач кафедри обліку підприємницької діяльності
Студентоцентризм – активізація та самовдосконалення студентів 180
Євдокимова Н.М., к.е.н., професор кафедри стратегії підприємств
Модернізація змісту навчання через формування аналітичних і дослідницьких компетентностей сучасного фахівця 181
Жулківська А. М., старший викладач кафедри іноземних мов факультету маркетингу
Особливості організації процесу навчання на основі методу презентації 182
Журавська Л.М., к.пед.н., доцент кафедра педагогіки та психології
Формування самоосвітніх компетентнцій на засадах студентоцентризму та smart-освіти 183
Завідонова Н.І., старший викладач кафедри іноземних мов факультету маркетингу
Акмеологічний підхід у процесі формування готовності у майбутніх менеджерів-економістів до професійної самореалізації 184
Іванова Л.І., старший викладач кафедри аудиту
Студентоцентричний аспект реалізації компетентнісного підходу у ВНЗ 185
Іванова Т.Г., к.е.н., доцент кафедри менеджменту банківської діяльності
Коучинг як пріоритетний напрям модернізації вищої освіти 186
Іванченко В. В., старший викладач кафедри педагогіки та психології
Методичні підходи до процесу формування духовно-моральних цінностей студентів економічного університету 187
Ільєнко А.В., асистент кафедри економіки праці та управління персоналом
Формування конкурентоспроможного майбутнього фахівця на ринку праці зі спеціальності «Управління персоналом і економіка праці» 188
Ільїна О.М., викладач кафедри іноземних мов ФЕФ
Роль студента-лідера при організації навчання іноземної мови студентів економічних спеціальностей у малих групах 189
Калабухова С.В., к.е.н., професор кафедри обліку в кредитних і бюджетних установах та економічного аналізу
Студентоцентроване навчання за наукою «Аналіз господарської діяльності» 189
Камінський О.Є., к.е.н., доцент кафедри інформаційного менеджменту
Соціальні мережі як засіб консолідації учасників освітнього процесу 191
Касьянова Л.С., старший викладач кафедри іноземних мов ФЕФ
Слезенко А.О., старший викладач кафедри іноземних мов ФЕФ
Місце інноваційних технологій у розвитку творчих здібностей студентів вищих навчальних закладів 191
Кизенко О.О., к.е.н., доцент кафедри стратегії підприємств
Ближні та дальні цілі у викладанні дисциплін за напрямом "Економічне управління та аналіз" 193
Кіндрацька Л.М., д.е.н., професор, завідувач кафедри обліку в кредитних і бюджетних установах та економічного аналізу
Роль викладача у процесі студентоцентрованого навчання 194
Кірданов М.Г., к.е.н., доцент кафедри обліку підприємницької діяльності
Навчально-методичні підходи в реалізації студентоцентризму 195
Ковальчук Г.О., к.п.н., магістр освітніх вимірювань, доцент кафедри педагогіки та психології
Проблема якості навчання у критеріально-орієнтованих дидактичних технологіях 196
Ковтун В.С., старший викладач кафедри німецької мови
Студентоцентроване навчання засобами авторських навчальних інтерактивних практикумів з німецької мови економіки 198

Кожан Т.О., к.е.н., доцент кафедри управління персоналом та економіки праці
Компетентнісні засади стандартизації результатів навчання у студентоорієнтованій освіті 199
Колесніченко Л.А., к.психол.н., доцент кафедри педагогіки та психології
Суб'єктність – необхідна складова студентцентрованого навчання 201
Копил Г.О., к.п.н., доцент кафедри німецької мови
Важливість урахування міжкультурних аспектів у процесі викладання іноземної мови.....202
Корват Л. В., к.психол.н., доцент, кафедра педагогіки та психології
Студентоцентризм як основа реалізації компетентнісного підходу у вищій школі 203
Король О.Ю., старший викладач кафедри іноземних мов факультету МЕіМ
Виклики застосування конструктивізму 203
Котенок А. Г., к. е. н., доцент кафедри політичної економії
Внутрішні суперечності студентоцентризму.....205
Котенок Д. М., к.е.н., доцент кафедри макроекономіки та державного управління
Особливості формування міжособистісних компетентностей засобами інноваційних технологій навчання 206
Коценко К.Ф., к.г.н., доцент кафедри регіональної економіки і туризму
Роль екологічної освіти у формуванні загальних та спеціальних компетентностей бакалаврів з економіки 207
Кравченко В.Г., доцент кафедри інформатики та системології,
Сидоренко В.М., доцент кафедри інформатики та системології
Основні принципи оцінювання при студентоцентричному підході до навчання 208
Красюк Ю. М., к.пед.н., доцент кафедри інформатики та системології,
Петренко Л. М., к.е.н., доцент кафедри інформатики та системології
Моніторинг формування інформатичних компетентностей майбутніх економістів у контексті студентоцентризму 209
Кудлай В.Г., к.е.н., доцент кафедри економіки агропромислових формувань
Пріоритетні напрямки розвитку навчального процесу в університетській освіті 211
Кузьмінська О.Е., к.е.н., професор кафедри обліку в кредитних і бюджетних установах та економічного аналізу
Формування спеціальних компетентностей у студентів магістерської програми "Облік і аудит в управлінні банками".....212
Кузьомко В.М., к.е.н., доцент кафедри економіки підприємств
Компетенції як результативно-цільова основа сучасної освіти 213
Кулик А.Б., к.ф.-м.н., доцент кафедри вищої математики
Мобільність студентів і викладачів при впровадженні інновацій в навчальний процес.....214
Куліш Г.П., доцент кафедри корпоративних фінансів і контролінгу
Халімончук Г.В., аспірант кафедри корпоративних фінансів і контролінгу
Інтеграція інтересів бізнесу і вищої освіти як елемент соціальної відповідальності 214
Курченко Л.М., к.ф.н., доцент кафедри німецької мови
Гармонізація іншомовних компетентностей студентів з вимогами європейського освітнього простору 215
Кучерява К.В., аспірантка кафедри педагогіки та психології
Проблема розвитку самоосвітньої компетентності майбутніх фахівців у вищих навчальних закладах через призму студентоцентризму.....216
Лавриненко В.М., к.е.н., доцент кафедри історії та теорії господарства
Історико-економічні виміри студентоцентрованого навчання 217
Лавриненко Т.П., старший викладач кафедри іноземних мов факультету маркетингу
Студенто-орієнтований підхід у вимірах групового навчання при вивченні англійської мови 218
Лазарєва С. Ф., к.е.н., доцент, професор кафедри інформаційного менеджменту
Міжпредметні зв'язки як запорука підвищення якості навчального процесу.....219
Лещенко Л. П., старший викладач кафедри англійської мови МЕіМ
Шамхалова Н. А., старший викладач кафедри іноземних мов ФЕФ
Компетентнісний підхід як складова студентоцентрованого навчання іноземної мови 220
Лисенок М.А., старший викладач кафедри соціології
Толерантна особистість викладача – основа успішного формування компетентностей у студентів.....221
Ліфінцев Д.С., к.е.н., доцент кафедри менеджменту
Інноваційні методи викладання (на прикладі дисципліни «крос-культурний менеджмент») 221

Ліщинська В.В., старший викладач кафедри стратегії підприємств
Роль професійної сертифікації в оцінюванні компетенцій студентів....222
Логінов М.М., к.і.н., доцент, заступник завідувача кафедри історії та теорії господарства
Реалізація принципу студентоцентризму в організації дистанційної форми навчання (на приклади історико-економічних дисциплін)....223
Луцишина Ж. В., доктор філософії в галузі економіки, старший викладач кафедри вищої математики
Розробка та гармонізація компетентностей і результатів навчання через призму студентоцентризму....224
Ляпіна І.Ю., старший викладач кафедри інформатики та системології
Зінченко Л.А., вчитель-методист МО фізико-математичних дисциплін Київського ліцею «ЕКО» №198
Застосування особистісно орієнтованих форм навчання інформатики у профільних випускних класах ліцею: від учнецентризму до студентоцентризму....225
Ляхова О.О., к.е.н., доцент кафедри інвестиційної діяльності
Компетентнісний підхід до підготовки фахівців у системі вищої освіти....226
Мазур М. В., к е.н., доцент кафедри статистики
Принцип студентоцентризму під час практичної підготовки майбутніх випускників....227
Майорова Т.В., д.е.н., професор, завідувач кафедрою інвестиційної діяльності
Урванцева С.В., к.е.н., старший викладач кафедри інвестиційної діяльності
Гармонізація компетентностей і результатів навчання студентів магістерської програми «Фінансування інвестиційних проектів»....227
Максименко Н.П., старший викладач кафедри банківської справи
Інтерактивна форма навчання як студентоцентризький інструмент гармонізації компетентностей і підвищення якості навчання....228
Малінко О.Г., старший викладач кафедри іноземних мов факультету маркетингу
Стан викладання іноземних мов у системі дистанційного навчання – цілі та зміст (з досвіду Великої Британії)....229
Мариніч І.О., к.е.н., доцент кафедри аудиту
Покращення професійної орієнтації студентів в умовах студентоцентрованого навчання....230
Маркова О.В., старший викладач кафедри іноземних мов МЕІМ
Шматок Т.Г., старший викладач кафедри іноземних мов МЕІМ
Особистісно-орієнтований підхід як один із способів реалізації принципу студентоцентризму у процесі вивчення іноземної мови....231
Матвієнко Ю.О., к.пед.н., доцент кафедри педагогіки та психології
Застосування функцій самоконтролю студентів економічних спеціальностей у процесі психолого-педагогічної підготовки....232
Мачуська І.Б., к.ю.н., доцент кафедри цивільного та трудового права
Студентоцентризм як фактор реалізації освітньої політики у процесі інтеграції України до ЄС....233
Мережко Г.М., асистент кафедри статистики
Адаптація освітньої діяльності до сучасних реалій....234
Моруга К.О., старший викладач кафедри іноземних мов ФЕФ
Лимар Л.В., к.п.н., кафедра іноземних мов НМУ ім. О. Богомольця
Особливості розвитку іншомовної лінгвістичної компетенції студентів економічних спеціальностей в контексті студентоцентризму....234
Музичко Л.В., к. психол.н., доцент кафедри педагогіки та психології
Активуюче освітнє середовище навчального закладу як елемент сдудентцентрованого навчання....235
Мурашко О.В., к.е.н., доцент кафедри страхування
Полєжаєва С.М., асистент кафедри страхування
Комунікативний тренінг з науки «Страхування» як засіб адаптації студентів до роботи у страховій компанії....236
Нагорна О.В, к.е.н., доцент кафедри інвестиційної діяльності
Синектика як інноваційний метод розвитку творчого потенціалу сучасного студента....237
Ніколаєва Т.М., к.і.н., доцент кафедри політичної історії
Виховання громадянина в системі забезпечення студентоцентризму під час вивчення дисциплін історичного циклу....238
Ніколенко І.Ю., к.е.н., доцент кафедри політичної економії
Методологічні аспекти студентоцентризму як принципу реалізації навчального процесу....239

Обметко О.М., к.і.н., доцент кафедри політичної історії
Студентоцентризм у підготовці економічних компетенцій 240
Олефіренко В.В., к.е.н., старший викладач кафедри міжнародної торгівлі
Особливості студентоцентризму як нової моделі навчання 241
Олійник Н.Ю., к. політ.н., доцент кафедри соціальної роботи та суспільних дисциплін Львівського інституту ДВНЗ «Університет банківської справи»
Компетентнісний підхід як чинник формування сучасної освітньої програми 241
Ольшевська І.П., к.е.н., доцент кафедри міжнародної економіки
Компетентнісний підхід при вивченні дисципліни «Міжнародна економіка» 242
Омельянюк О.В., старший викладач кафедри іноземних мов факультету фінансів і кредиту
Студентоцентризм – як запорука реалізації компетентнісного підходу у вищій професійній освіті 243
Осокіна А.В., к.е.н., доцент кафедри менеджменту
Інтерактивні методи навчання – основа для реалізації принципів студентоцентризму в освітньому процесі 244
Остапенко Е.О., к.п.н, старший викладач кафедри іноземних мов ФЕФ
Принципи студентоцентрованого навчання 245
Остапович В.М., асистент кафедри правового регулювання економіки
Формування компетентностей студентів економічних спеціальностей в процесі викладання навчальної дисципліни "Правове регулювання господарської діяльності" на прикладі ліцензування медичної практики як виду господарської діяльності 246
Островська І.Г., старший викладач кафедри німецької мови
Індивідуальний підхід до вивчення іноземної мови 247
Парфенюк О.М., викладач англійської мови кафедри іноземних мов факультету маркетингу
Особливості навчання діалогічного мовлення з використанням засобів мультимедіа в економічних ВНЗ 247
Петренко І. П., к.е.н., старший викладач кафедри інвестиційної діяльності
Право вибору студентом варіативних завдань як форма індивідуалізації навчання 248
Погорєлова І.С., к.і.н., доцент кафедри політичної історії
Ігрові методи активізації пізнавальної діяльності студентів у контексті студоцентризму 249
Погорєлов С. Б., старший викладач кафедри історії та теорії господарства
Колядич О. І., к.е.н., доцент кафедри історії та теорії господарства
Особистісно-орієнтований підхід у викладанні історико-економічних дисциплін, як спосіб реалізації принципу студентоцентризму 250
Потій В. З., д.е.н, професор кафедри корпоративних фінансів і контролінгу
Чепка В.В., к.е.н., доцент кафедри корпоративних фінансів і контролінгу
Науково-дослідна робота студента у системі ефективної професійної підготовки 252
Примаченко О.Л., к.е.н., доцент кафедри обліку підприємницької діяльності
Компетентісний підхід у підготовці фахівців з обліку 253
Приходько Н.Г., старший викладач кафедри німецької мови факультету МЕІМ
Запровадження студентоцентрованого навчання в освітній процес — пріоритетний напрям модернізації вищої освіти 254
Прокопчук Л.В., викладач кафедри німецької мови факультету МЕіМ
Втілення принципів студентоцентрованого навчання при формуванні іншомовної компетенції 255
Редзюк І. В., доктор філософії в галузі психології, старший викладач кафедри іноземних мов, факультету маркетингу
Люлька Л. А., доктор філософії в галузі соціології, старший викладач кафедри іноземних мов, факультет маркетингу
Метод проектів як один із найкращих способів реалізації компетентісного підходу для забезпечення результативної складової навчання 255
Рзаєв Д.О., старший викладач кафедри інформатики та системології
Рзаєва С.Л., к.т.н. доцент КНТУ
Компетентність студента як показник психологічної готовності до професійної діяльності 256
Руженський М. М., к.е.н., доцент кафедри політичної економії
Компетентнісний підхід як складова студентоцентричної парадигми розвитку вищої освіти 257
Самохвал С.П., старший викладач кафедри обліку, аналізу і аудиту в АПК
Розвиток компетентностей у навчальному процесі – шлях до «студентоцентризму» освіти 258
Саркісова О.Ю., к.п.н., доцент кафедри педагогіки та психології
Реалізація студентоцентризму у навчанні засобом упровадження інтерактивних технологій 258

Сацький П. В., к.і.н., доцент кафедри політичної історії
Ціннісні орієнтири у вивченні соціальної історії як передумова переходу від підготовки кадрів до формування «команд» 259
Свідерська І.М., к.е.н., доцент кафедри корпоративних фінансів і контролінгу
Адаптація освітньої діяльності до викликів сьогодення 260
Свірко С.В., д.е.н., професор кафедри обліку в кредитних і бюджетних установах та економічного аналізу
Подальший розвиток змістовного наповнення магістерської програми "Облік і контроль в секторі загального державного управління" в умовах реалізації положень Закону України "Про вищу освіту" 261
Семенчук А.О., к.е.н., доцент кафедри економіки підприємств
Компетентністна орієнтація підготовки студента 263
Семьонов Д.Є., старший викладач кафедри інформатики та системології
Дербенцев В.Д., к.е.н., доцент кафедри інформатики та системології
Овчаренко А.А., асистент кафедри інформатики та системології
Формування моделі компетентностей студентоцентрованої освітньої системи в умовах соціально-економічної турбулентності 264
Сербіна О.В., асистент кафедри міжнародної економіки
Дискусія як форма активізації аудиторної роботи студента 264
Сергієнко М. А., асистент кафедри міжнародного менеджменту
Гуманізація вищої освіти як орієнтація на людиноцентриський підхід до навчання 265
Сироватко В. В., асистент кафедри педагогіки та психології
Актуальність застосування компетентнісно-орієнтованих завдань в сучасній освіті 266
Ситник Н.В., к.е.н., професор кафедри ІСЕ
Інтеграція студентоцентризму та компетентністного підходу при вивченні ІТ-технологій 267
Слободзян Р.Д., старший викладач кафедри німецької мови
Формування іншомовної комунікативної компетентності майбутніх економістів 268
Случайна Л.О., к.політ.н., доцент кафедри іноземних мов факультету міжнародної економіки і менеджменту
Студентоцентризм у формуванні навичок іншомовної наукової комунікації майбутніх економістів 269
Старіков О.Ю., к.е.н., доцент кафедри економіки агропромислових формувань
Самооцінювання студентів як необхідний елемент навчання 270
Стрільчук Л. В., к.е.н., доцент кафедри банківської справи
Стрільчук Ю. І., аспірант кафедри банківської справи
Формування компетентностей в умовах студентоцентрованого навчання 270
Струтинська І.Ю., старший викладач кафедри іноземних мов факультету маркетингу
Формування комунікативної компетенції у процесі навчання граматики англійської мови 271
Терещенко Н.В., к. соц.н., доцент кафедри соціології
Студентоцентризм – складова академічної культури та т'юторінг як стратегічний вектор європейського виміру якості освіти 272
Тертична О.М., к.ф.-м.н., доцент кафедри вищої математики
Впровадження особистісно-орієнтованого вивчення теорії ймовірностей і математичної статистики в економічному університеті 273
Тимочко Н.О., к.е.н., доцент кафедри історії та теорії господарства
Формування компетенцій бакалавра з економіки в процесі вивчення теми: «Господарство та економічна думка античних суспільств» 274
Тинний В.І., к.пед.н., старший викладач кафедри іноземних мов ФЕФ
Формування іншомовних компетентностей студентів засобами інформаційно-комунікаційних технологій 275
Тімакова А.В., старший викладач кафедри педагогіки та психології
Коучинг як сучасна освітня технологія 276
Тітенко Л.А., старший викладач кафедри управління персоналом та економіки праці
Особливості викладання дисципліни «Діловодство з використанням комп'ютерної техніки» через призму студентоцентрованого навчання та компетентнісного підходу 277
Ткаченко О.В., к.е.н., доцент кафедри політичної економії
Методиактивізації навчального процесу в системі студентоцентрованої освіти 278
Ткаченко Н.Г., к.е.н., асистент кафедри міжнародного обліку і аудиту
Лошковська Х.С., асистент кафедри міжнародного обліку і аудиту
За крок до креативної особистості 279

Третяк К. В., асистент кафедри страхування
Використання кооперативної форми організації навчальної діяльності для активізації роботи студентів при вивченні науки «Страхування» 279
Трубнік Т.Є., к.е.н., доцент кафедри статистики
Особливості адаптації студентів - першокурсників до навчання у вищому навчальному закладі 280
Тузов О.Н., к.ф.-м.н., доцент кафедри вищої математики
Перевірка та формування початкових математичних компетентностей 282
Туровська Г. Д., старший викладач кафедри іноземних мов факультету маркетингу
Методи формування соціокультурної компетенції в процесі вивчення іноземної мови 283
Тюхляєва М.Ю., старший викладач кафедри обліку в кредитних та бюджетних установах і економічного аналізу
Контактні заняття за наукою «облік у банках» в системі студентоцентрованого навчання 284
Ходакевич О.Г., к.психол.н., доцент кафедри іноземних мов ФЕФ
Застосування принципів студентоцентризму в процесі викладання іноземної мови 285
Хоптинський Ю. А., к.е.н., доцент кафедри бухгалтерського обліку
Складові якості результатів навчання студентів 286
Цимбал Л. І., к.е.н., доцент кафедри міжнародної економіки
Компетентнісний підхід в освіті: проблема формування в контексті соціокультурного середовища 287
Цимбалюк С.О., д.е.н., професор кафедри управління персоналом та економіки праці
Формування копетентностей у сфері управління персоналом магістрів з економіки 287
Циплюк Д.Ю., к.е.н., старший викладач кафедри корпоративних фінансів та контролінгу
Залучення студентів до механізму забезпечення якості вищої освіти 288
Червінська Л.П., д.е.н., професор кафедри управління персоналом та економіки праці
Зарубіжний досвід використання педагогічних технологій на засадах студентоцентризму 289
Швиданенко О.А., д.е.н., професор кафедри міжнародної економіки
Трансформаційні процеси у сучасній системі вищої освіти 290
Швиданенко Г. О., к.е.н., професор кафедри економіки підприємств,
Бойченко К.С., к.е.н., доцент кафедри економіки підприємств
Дидактичні основи формування студентоцентризму 291
Шевченко О. Л., к.е.н, доцент кафедри маркетингу
Зміст навчання і професійний саморозвиток студентів: напрями, принципи, взаємозв'язок 292
Шевчук Н.В., к.е.н., доцент кафедри економіки підприємств
Чухраєва Н.М., к.е.н., старший викладач кафедри економіки підприємств
Модель компетенцій викладачів як основа розвитку організаційних здатностей вищої школи 293
Шмігельська Є.А., асистент кафедри регіональної економіки і туризму
Роль науково-дослідницької роботи студентів у формуванні загальних компетентностей 294
Щербакова Н.А., к.е.н., доцент кафедри аудиту
Формування нових компетентностей майбутніх аудиторів 294
Юркевич О. М., к. е. н., доцент кафедри інвестиційної діяльності
Огляд актуальних навиків і вмінь студентів і нововведень в освіті 295
Якубенко Н.Т., к.і.н., доцент кафедри політичної історії
Технологія проблемного навчання як засіб реалізації студентоцентризму у процесі викладання історії українського суспільства 296
Янчарська Л. В., к. пед. н., доцент кафедри педагогіки та психології
Роль психолого-педагогічної підготовки у формуванні професійної компетенції майбутнього економіста 297

МОДЕРНІЗАЦІЯ ЗМІСТУ ОСВІТНІХ ПРОГРАМ НА ЗАСАДАХ СТУДЕНТОЦЕНТРОВАНОГО НАВЧАННЯ

(платформа 3)

Абесінова О.К., к.е.н., доцент кафедри обліку в кредитних і бюджетних установах та економічного аналізу
Компетентнісний підхід у викладанні науки «Облік у банках» як складова студентоцентрованого навчання 299

Бараник З.П., д.е.н., професор кафедри статистики
Іриневич Ю.В., аспірант кафедри статистики
Модернізація змісту освітніх програм як ключовий чинник підвищення конкурентоспроможності молоді на ринку праці 299
Бобрицька Н.Д., асистент кафедри маркетингу
Інноваційно-активні методи навчання як фактор забезпечення професійної орієнтації студентів ВНЗ 300
Бондар С.В., к.філос.н, доцент кафедри філософії
Три ключові моменти модернізації освітнього процесу 301
Блудова Т.В., д.е.н., професор кафедри вищої математики
Щекань Н.П., асистент кафедри вищої математики
Новий погляд на зміст програми курсу вищої математики для економістів з позиції студентоцентрованого підходу 302
Бульбенюк С.С., к.політ.н., доцент кафедри політології
Кейс-метод і ділова гра як інноваційні підходи до вдосконалення проведення занять з політології 303
Вітлінський В.В., д.е.н., професор, завідувач кафедри економіко-математичного моделювання
Коляда Ю.В., к.т.н., доцент кафедри економіко-математичного моделювання
Шатарська І.Ф., старший викладач кафедри економіко-математичного моделювання
Методи і моделі нелінійної економічної динаміки та ризику – ядро студентоцентризму у підготовці фахівця 304
Гавриш М.М., к.філол.н., доцент, завідувач кафедри німецької мови
Комунікативний підхід як ефективний шлях реалізації принципу студентоцентризму при викладанні іноземних мов 305
Гавриш О.О., к.філол.н., доцент кафедри німецької мови
Деякі засади студентоцентрованого підходу до вивчення іноземної мови 305
Гаманкова О.О., д.е.н., професор, завідувач кафедри страхування
Димніч О.В., к.е.н., доцент кафедри страхування
Сучасні проблеми модернізації вищої освіти в освіті 306
Гапоненко В.А., к.політ.н., доцент кафедри політології
Тренінги у викладанні суспільно-політичних дисциплін як знаряддя реалізації принципу студентоцентризму 307
Гончар І.І., к.е.н., доцент кафедри обліку, аналізу та аудиту в АПК
Толстих М.А., старший викладач кафедри обліку, аналізу та аудиту в АПК
Наукові програми як шлях до підвищення конкурентоспроможності молодих вітчизняних фахівців на міжнародному ринку праці 308
Гордєєва Т.Ф., к.е.н., доцент кафедри міжнародної торгівлі
Завдання викладача в процесі запровадження студентоцентрованого підходу у навчальний процес 309
Громоздова Л.В., к.е.н., доцент кафедри регіональної економіки і туризму
Студентоцентризм: акценти економічної освіти в контексті децентралізація влади 310
Гриненко А. М., к.е.н., професор кафедри управління персоналом та економіки праці
Студентоцентрований підхід у викладанні дисципліни "управління соціальним розвитком" 311
Деменко О. Ф., к.політ.н., доцент кафедри політології
Основи побудови студентоцентричної освітньої програми 311
Деяк М. Ю., викладач кафедри іноземних мов фінансово-економічного факультету
Порівняння студентоцентрично-спрямованого навчання студентів-економістів і класичної концепції: переваги та недоліки 312
Диба М.І., д.е.н., професор кафедри менеджменту банківської діяльності
Краснова І.В., к.е.н., доцент кафедри менеджменту банківської діяльності
Оцінювання як стимулююча та контролююча складова навчального процесу 313
Зайцева З.І., д.і.н., професор кафедри політичної історії
Всесвітня історія у теоретичній підготовці студента-економіста: міждисциплінарні підходи і методичні аспекти 314
Зотов В.О., к.е.н., доцент кафедри аудита
Навчальні плани та програми в умовах студентоцентризму 315
Іванова Н.Ю., к.філос.н., доцент кафедри політології
Студентоцентризм як фактор підвищення якості знань з політології 316
Іщук Я.В., к.е.н., доцент кафедри статистики
Застосування проблемних лекцій при викладанні курсу «Методологія наукових досліджень в статистиці» 317

Касьянова Л.С., старший викладач кафедри іноземних мов фінансово-економічного факультету
Овчіннікова О.І., старший викладач кафедри іноземних мов фінансово-економічного факультету
Гасанова Л.Є., старший викладач кафедри іноземних мов фінансово-економічного факультету
Багатоаспектність професійно-орієнтованого навчання іноземної мови студентів нелінгвістичних спеціальностей 318
Касян В.М., асистент кафедри інформатики та системології
Робота над навчальними проектами як ефективна особистісно орієнтована освітня технологія в університетській освіті 319
Кисіль Т. М., асистент кафедри інформатики та системології
Проектування освітніх програмних систем у контексті студентоцентрованого навчання 320
Коваленко М.О., асистент кафедри банківської справи
Реформування системи оцінювання результатів навчання та компетентностей 321
Козлов Є.В., к.філос.н., доцент кафедри філософії
Гуманізація та гуманітаризація вищої освіти як необхідна умова забезпечення її якості 321
Колеснікова І.А., д.філол.н., професор кафедри української мови та літератури
Політика освітнього протекціонізму в підготовці фахівців-економістів: нові лінгвістичні спецкурси у практиці викладання сучасної української мови 323
Коршикова Р.С., к.е.н., доцент кафедри обліку підприємницької діяльності
Вдосконалення методів навчання як запорука впровадження студентоцентризму в навчальний процес 325
Коценко К.Ф., к.е.н., доцент кафедри регіональної економіки і туризму
Лукаш І.М., асистент кафедри регіональної економіки і туризму
Проектні технології як важливий напрям студентоцентрованої екологічної освіти економістів 325
Красножон С.В., к.е.н., доцент кафедри інвестиційної діяльності
Нове освітнє середовище 326
Кругляк М.І., к.філос.н., доцент кафедри філософії
Критичне мислення як необхідний елемент сучасної освіти 327
Кудінова А.В., к.е.н., доцент кафедри політичної економії
Верба Д.В., к.е.н., доцент кафедри політичної економії
Студентоцентрований підхід: імплементація в роботу сучасного університету 327
Куценко Т.Ф., к.е.н., доцент кафедри макроекономіки та державного управління
Проблеми реалізації компетентнісного підходу при формуванні освітніх програм 328
Лагодинський О.С., к.пед.н., доцент кафедри іноземних мов факультету міжнародної економіки та менеджменту
Психологічна готовність до іншомовного спілкування у системі підготовки сучасних фахівців з вищою освітою 330
Лігоненко Л.О., д.е.н., професор кафедри менеджменту
Потреби практики як основа модернізації змісту освітніх програм ВНЗ 330
Літошенко О. С., к. ю. н., доцент кафедри правового регулювання економіки
Форми активізації навчального процесу при викладанні науки «Земельне та аграрне право» 331
Логущенко І.М., завідувач лабораторії навчально-методичного відділу
Формування навчальних планів на засадах студентоцентрованого освітнього процесу 332
Лозовик Ю. М., к.е.н., доцент, докторант кафедри стратегії підприємств
Організація міжвузівських студентських змагань з використанням комп'ютерних ігор серії «Титани бізнесу» 334
Лютий О.І., к.т.к., доцент кафедри вищої математики
Студентоцентрована освіта як умова досягнення студентом компетенції при вивченні математики 335
Ляпіна І. Ю., старший викладач кафедри інформатики та системології
Питання модернізації змісту освітньої програми для студентів відділення з підготовки іноземних громадян на засадах студентоцентрованого навчання 335
Макаренко Т. Ю., старший викладач кафедри корпоративних фінансів і контролінгу
Студентоцентризм у системі вищої освіти Німеччини 336
Македон Г.П., асистент кафедри інформатики і системології
Електронне навчання студентів як складова студентоцентричного навчання у системі модернізації освітніх програм 337
Манжос Т.В., к.ф.-м.н., доцент кафедри вищої математики
Роль математичних дисциплін у формуванні компетентностей сучасного економіста 338

Матієнко-Зубенко І.І., к.е.н., доцент кафедри аудиту
Студентоцентризм як основа формування інноваційної людини 339
Махсма М.Б., к.е.н., доцент кафедри управління персоналом та економіки праці
Використання технології аналізу конкретних ситуацій у викладанні економічних дисциплін.....340
Машкова І. М., старший викладач кафедри іноземних мов фінансово-економічного факультету
Підготовка вчителів українознавчих дисциплін у Канаді в контексті студентоцентрованого навчання 341
Москаленко О. М., д.е.н., професор кафедри політичної економії
Інноваційний підхід до викладання науки «Економічна теорія сучасного суспільства» для студентів спеціалізації «Економічна теорія» 342
Овчаренко А.А., асистент кафедри інформатики
Запровадження компетентнісного підходу в навчанні молоді як основний чинник оновлення змісту освітніх програм 343
Парасій-Вергуненко І.М., д.е.н., професор кафедри обліку в кредитних і бюджетних установах та економічного аналізу
Особливості проблемного навчання студентів при викладанні обліково-аналітичних дисциплін 344
Піскунова О.В., д.е.н., професор кафедри економіко-математичного моделювання
Тарасова Л.Г., к.ф.-м.н., доцент кафедри економіко-математичного моделювання
Савіна С.С., к.е.н., доцент кафедри економіко-математичного моделювання
Визначення очікувань і вимог студентів щодо вибору магістерських освітніх програм на підгрунті економіко-математичного моделювання.....345
Постригань А.В., викладач кафедри німецької мови
Студентоцентризм у забезпеченні якості вищої освіти 346
Потапенко С. Д., к.е.н., доцент кафедри інформаційного менеджменту
Застосування технологій віртуалізації навчального середовища на прикладі викладання фахових наук.....347
Рижук Ю.М., к.ю.н., доцент кафедри теорії та історії держави і права
Права студентів та їх захист 348
Риндюк В.І., к.ю.н., доцент кафедри теорії та історії держави і права
Реалізація компетентнісного підходу через студентоцентризм при викладанні дисципліни «Проблеми теорії держави і права».....349
Садовник О.В., к.е.н., доцент кафедри економіки агропромислових формувань
Наукоцентризм у системі підготовки фахівців економічного профілю 350
Самборський О.В., к.е.н., доцент кафедри бухгалтерського обліку
Інформаційні технологіі в моделюванні навчальних процесів 351
Сахно М.В., старший викладач кафедри іноземних мов фінансово-економічного факультету
Професіограма як модель магістра освіти.....352
Свідерська І.М., к.е.н., доцент кафедри корпоративних фінансів і контролінгу
Адаптація освітньої діяльності до викликів сьогодення.....353
Семениченко Ю.К., к.е.н., доцент кафедра обліку в кредитних і бюджетних установах та економічного аналізу
Концептуальні підходи до удосконалення змісту магістерських програм для банківських бухгалтерів та аналітиків у світі останніх змін щодо освітньої підготовки фахівців 353
Скитьова Г.С., к.е.н., доцент кафедри стратегії підприємств,
КубареваІ.В., к.е.н., старший викладач кафедри стратегії підприємств
Досвід активізації англомовного навчання студентів 354
Супрович Г. О., к.е.н., доцент кафедри обліку підприємницької діяльності
Педагогічні та правові аспекти студентоцентризму 356
Тимченко О.М., д.е.н., професор кафедри фінансів
Особливості викладання фахових дисциплін іноземними мовами.....356
Тіпанов В. В., к.е.н., доцент кафедри міжнародної торгівлі
Інноваційні підходи навчання в системі освіти України 357
Фащевський М.І., д.г.н, професор кафедри регіональної економіки і туризму
Білоконь І.В., к.е.н, доцент кафедри регіональної економіки і туризму
Шляхи модернізації навчальних програм з регіоналістики в умовах студентоцентрованого навчання 358
Федоренко Н.І., доцент кафедри соціології
Мультимедійні технології у вищій освіті: особливості використання при вивченні соціологічних дисциплін 359

Ходзицька В.В., к.е.н., доцент кафедри обліку підприємницької діяльності
Наближення змісту навчальної програми з дисципліни «Стратегічний управлінський облік» до міжнародної сертифікаційної програми АССА 360
Циганова Н.В., к.е. н., доцент кафедри банківської справи
Формування нових підходів до підготовки кадрів із використанням технологій дистанційного навчання 360
Червінська Л. М., старший викладач кафедри іноземних мов факультету маркетингу
Глобально орієнтовані навчальні програми з фахової англійської мови в світлі ідей студентоцентрованого навчання 361
Чубур Н.В., к.пед.н., доцент кафедри політології
Методичні аспекти реалізації студентоцентрованого навчання у сучасній методиці викладання політології 362
Чук О.В., к.е.н., доцент кафедри бухгалтерського обліку
Активізація принципу студентоцентризму як необхідного чинника мотивації студентів до навчально-пізнавальної діяльності.....363
Чуркіна О.В., старший викладач кафедри іноземних мов факультету міжнародної економіки і менеджменту
Студентоцентризм у навчанні іноземної мови 364
Шарапов О.Д., к.т.н., професор, завідувач кафедри інформатики та системології
Семьонов Д.Є., старший викладач кафедри інформатики та системології,
Від викладання до співпраці.....366
Шарапов О. Д., к.т.н., професор, завідувач кафедри інформатики та системології
Степаненко О. П., д.е.н., доцент кафедри інформатики та системології
Дербенцев В. Д., к.е.н., доцент кафедри інформатики та системології
Тішков Б. О., к.е.н., доцент кафедри інформатики та системології
Проблеми інтеграції наукових досліджень у навчальний процес 366
Шевченко О.Л., к.філол.н., доцент, завідувач кафедри іноземних мов факультету міжнародної економіки і менеджменту
Капустіна О.В., к.пед.н., доцент кафедри іноземних мов факультету міжнародної економіки і менеджменту
Впровадження нових методик у навчальний процес 367
Шергіна Л.А., к.е.н., доцент кафедри економіки підприємств
Шлемкевич С.Л., к.філос.н, доцент кафедри соціології та культурології НЛТУ (м. Львів)
Інноваційні технології навчання у процесі реформування вищої школи.....368
Шуплат О.М., старший викладач кафедри інвестиційної діяльності
Довбенко Т.В., старший викладач кафедри соціально-гуманітарних дисциплін НУФВСУ
Сучасні моделі модернізації освіти на засадах студентоцентризму.....369
Щукіна Е.І., к.пед.н., доцент, завідувач кафедри іноземних мов фінансово-економічного факультету
Сучасні підходи до побудови освітніх програм 370
Ямборко Г. А., к.е.н, професор кафедри обліку в кредитних і бюджетних установах та економічного аналізу
Модернізація програми науки «Аналіз господарської діяльності» в контексті студентоцентрованої освіти 371

СОЦІАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬТА ПАРТНЕРСТВО БІЗНЕСУ З АКАДЕМІЧНОЮ СПІЛЬНОТОЮ У ПІДГОТОВЦІ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНИХ ФАХІВЦІВ
(платформа 4)

Ананьєв М.Ю., старший викладач кафедри міжнародних фінансів
Посилення фінансового забезпечення міжнародної участі академічного складу університету 373
Базилюк Б.Г., доцент кафедри управління персоналом та економіки праці
Соціальне інвестування як чинник долання кризових явищ в економіці.....373
Баранов А.Л., к.е.н., доцент кафедри страхування
Баранова О.В., к.е.н., доцент кафедри страхування
Використання бізнес-кейсів з практики страхового бізнесу при викладанні дисципліни «фінанси страхових організацій».....374
Біліченко С.П., науковий співробітник ДУ «Інститут економіки та прогнозування»
Соціально відповідальний бізнес: інвестування в освіту.....375

Білоног Ю.С., асистент кафедри соціології
Соціально-відповідальна співпраця бізнесу з університетами.....376
Білошапка В.С., к.е.н., доцент кафедри банківської справи
Співпраця вищих навчальних закладів і бізнес-спільноти в процесі підготовки фахівців-економістів 377
Бірюк О.Г., к.е.н., професор кафедри обліку, аналізу і аудиту в АПК
Смольська О.Ю. к.е.н., старший викладач кафедри обліку, аналізу і аудиту в АПК
Особливості соціальної відповідальності та партнерство бізнесу з академічною спільнотою в Україні..... 377
Бондарчук Л.М., к.філол.н., доцент кафедри української мови та літератури
Євроінтеграційні тенденції освітньої орієнтації українських студентів (на прикладі Польщі).....378
Бойчук Н.С., асистент кафедри управління персоналом та економіки праці
Вплив ВНЗ на формування соціальної відповідальності студента 379
Брінцева О.Г., к.е.н., доцент кафедри управління персоналом та економіки праці
Соціальна відповідальність університетів: стан та основні напрями розвитку 380
Васильков В.Г., доцент кафедри економіки підприємств
Тенденції у сфері взаємодії університетів і бізнесу 381
Василик А.В., к.е.н., доцент кафедри управління персоналом та економіки праці
Спільна соціальна відповідальність бізнесу та університетів у підготовці конкурентоспроможних молодих фахівців 382
Волобоєва І.О.,асистент кафедри управління персоналом та економіки праці
Партнерство вищих навчальних закладів з бізнесом при формуванні соціальної відповідальності у студентів 383
Гурова Ю.С., к.е.н., старший викладач кафедри міжнародної економіки
Посилення формування практичних навичок студентів як одна з форм студентоцентризму 384
Гернего Ю. О., к. е. н., доцент кафедри інвестиційної діяльності
Інвестиції в освіту як форма соціально-відповідальної поведінки бізнесу.....384
Даниленко О.А., к.е.н., доцент, кафедри управління персоналом та економіки праці
Соціальні інвестиції бізнесу у формуванні конкурентоспроможних фахівців та власної конкуренто-спроможності 385
Данилевич Н.С. к.т.н., доцент кафедри управління персоналом та економіки праці
Вплив соціальної відповідальності на рівень конкурентоспроможності підприємств 386
Зінченко Ф.А., асистент кафедри міжнародних фінансів
Шляхи посилення комунікації бізнесу та вітчизняної вищої школи 387
Іринчина І.Б., к.е.н., доцент кафедри міжнародної торгівлі
Студентоцентризм як основа конкурентоспроможності фахівців в умовах невизначеності глобально-го середовища 388
Кирилюк В.В., асистент кафедри управління персоналом та економіки праці
Співпраця між освітою та бізнесом: від інноваційної теорії до практичного утвердження в КНЕУ 389
Кицак Т.Г., к.е.н., доцент кафедри управління персоналом та економіки праці.
Коваленко І.Ф., к.е.н., доцент кафедри управління персоналом та економіки праці
Студентоцентризм як фактор розвитку соціальної відповідальності університету 390
Ковбаса В.А., асистент кафедри міжнародної економіки і менеджменту
Співпраця освіти і бізнесу у підготовці кваліфікованих фахівців 391
Колотило О.Д., к.е.н., доцент кафедри страхування
Партнерський досвід підготовки конкурентоспроможних фахівців з урегулювання страхових збитків 391
Кожушко С.І., к.ю.н., доцент кафедри цивільного та трудового права
Доктрина соціальної відповідальності у підготовці конкурентоспроможних фахівців 392
Кравчук О.І., к.е.н., доцент кафедри управління персоналом та економіки прац
Інформаційно-комунікаційні технології у створенні студенто-орієнтованого середовища навчання.....393
Кривещенко В.В., доцент кафедри маркетингу
Бізнес і навчальні заклади: специфіка взаємодії.....394
Криворучкіна О.В., к.г.н., доцент кафедри економіки підприємств
Клименко С.М., к.е.н., доцент кафедри економіки підприємств
Ключові детермінанти забезпечення придатності студентів до працевлаштування.....395
Кривошлик Т.Д., к.е.н., доцент кафедри страхування
Практична підготовка студентів як засіб підвищення їх конкурентоспроможності.....396

Кулик Ю.Є., к.е.н., доцент кафедри міжнародного менеджменту
Оптимізація організаційних механізмів підвищення конкурентоспроможності управлінських талантів у міжнародних компаніях 397
Лесняк В.О., к.е.н., доцент кафедри аудиту
Співпраця бізнесу з ВНЗ як основа розвитку інноваційного потенціалу 397
Лиськова Л.М., к.е.н., доцент кафедри міжнародної торгівлі
Проблеми реалізації партнерства бізнесу та академічної спільноти 398
Мельничук В.В., к.е.н., доцент кафедри обліку, аналізу та аудиту в АПК
Гармонізація ринку освітніх послуг і бізнес-структур в умовах соціальної відповідальності 399
Мервенецька В.Ф., доцент кафедри обліку, аналізу та аудиту в АПК
Шевченко Ю.А., старший викладач кафедри обліку, аналізу та аудиту в АПК
Функції вузу як соціально відповідального інституту 400
Мітрашевська О.В., аспірантка кафедри управління персоналом та економіки праці
Студентоцентризм академічної спільноти як відповідальні соціально-трудові відносини 401
Мусієць Т. В., к.е.н., доцент кафедри міжнародних фінансів
Необхідність розвитку співробітництва вищих навчальних закладів і бізнесу з метою підвищення конкурентоспроможності студентів 402
Ніколенко Л.А., к.е.н., доцент кафедри бухгалтерського обліку
Чому потрібно змінювати систему освіти 403
Омельченко А.В., д.ю.н., професор, завідувач кафедри цивільного та трудового права
Організаційно-правові засади партнерства бізнесу з академічною спільнотою у підготовці конкурентоспроможних фахівців 404
Осадець С.С., д.е.н., професор кафедри страхування
Науково-освітянські аспекти розбудови страхового ринку України 405
Петрик О.А., д.е.н., професор, завідувач кафедри аудиту
Підготовка конкурентоспроможних фахівців з обліку та аудиту: напрями удосконалення 406
Позднякович О.Є., к.ф.-м.н., доцент кафедри комп'ютерної математики та інформаційної безпеки
Соціальна відповідальність вищих навчальних закладів у підготовці конкурентоспроможних фахівців 407
Примостка Л.О., д.е.н., професор, завідувач кафедри менеджменту банківської діяльності
Проблеми підготовки фахівців за спеціальністю «фінанси, банківська справа та страхування» 408
Приходченко Т.А., к.е.н., доцент, докторант кафедри регіональної економіки і туризму
Конкурентоспроможність та ефективність навчання як виробничого процесу 409
Рибалко Ю.С., асистент кафедри міжнародних фінансів
Людський капітал, як головна компонента інноваційно активної стратегії розвитку економіки України 410
Романишин В.О., к.е.н., доцент кафедри корпоративних фінансів і контролінгу
Навчальна практика у професійній самореалізації студентів 413
Руденко-Сударєва Л. В., д.е.н., професор кафедри міжнародних фінансів
Підготовка конкурентоспроможних фахівців в умовах адаптації освітньої діяльності до викликів сьогодення 413
Рябець Н.М., к.е.н., доцент кафедри міжнародного менеджменту
Акдемічна спільнота та бізнес-структури: форми та умови соціального партнерства у підготовці кваліфікованих кадрів 414
Рябоконь І.О., асистент кафедри управління персоналом та економіки праці
Перспективи співпраці вищих навчальних закладів із бізнес-середовищем 415
Савченко В. А., д.е.н., професор кафедри управління персоналом та економіки праці
Підвищення ефективності підготовки студентів у вищих навчальних закладах 416
Самойленко А.Г., к.е.н., доцент кафедри економіки агропромислових формувань
Сучасні аспекти формування конкурентоспроможних фахівців у системі вищої економічної освіти для потреб бізнес-середовища 417
Смалійчук Г.В., асистент кафедри управління персоналом та економіки праці
Взаємодія з вузами у підготовці фахівців як нова соціальна відповідальність бізнесу 418
Степаненко О.П., д.е.н., доцент кафедри інформаційних систем в економіці
Курінько Р., секретар Робочої групи з підготовки Національної стратегії сприяння розвитку соціальної відповідальності бізнесу
Соціальна відповідальність бізнесу в системі вищої освіти 419

Стецюк Т.І., к.е.н., доцент кафедри страхування
Студентоцентризм як важлива складова університетської освіти 420
Стрельник С.О., к.е.н., доцент кафедри міжнародної економіки
Нові шляхи кооперації університетів і бізнесу 420
Татаріна Т.В., к.е.н., доцент кафедри страхування
Інноваційні форми партнерства вищої школи і бізнесу 421
Ушеренко С.В., к.е.н., доцент кафедри корпоративних фінансів і контролінгу
Цільові пріоритети підготовки конкурентоспроможних фахівців 422
Фіненко О.Ю., асистент кафедри управління персоналом та економіки праці
Соціальне партнерство в україні в контексті студентоцентризму 423
Черницька Т.В., к.е.н., доцент кафедри міжнародної економіки
Практика партнерства бізнесу з академічною спільнотою у контексті соціальної відповідальності 424
Чернявська О.І., к.е.н., старший викладач кафедри міжнародної економіки
Нові вектори співпраці університету з представниками бізнес середовища 425
Чуб О. В., аспірант кафедри управління персоналом та економіки праці
Освіта як складова розвитку суспільства 425
Чуб П.М., к.е.н., доцент кафедри банківської справи
Соціальна відповідальність бізнесу в сфері освіти 426
Шемет Т.С., к.е.н., доцент кафедри банківської справи
Студентоцентризм — базовий принцип нової освітньої парадигми XXI століття 427
Шереметьєва О.Ю., к.ю.н., доцент кафедри міжнародного та європейського права
Студентоцентризм: новітній підхід у забезпеченні якості юридичної освіти 428
Шкода Т.Н., к.е.н., доцент кафедри управління персоналом та економіки праці
Особливості викладання дисципліни «Соціальна відповідальність держави і бізнесу» англійською мовою 429
Шуплат О.М., старший викладач кафедри інвестиційної діяльності
Партнерство академічної спільноти та бізнесу як інноваційний інструмент модернізації системи вищої освіти в Україні 430
Яременко М.І., асистент кафедри обліку, аналізу та аудиту в АПК
Студентоцентризм у навчальному процесі з точки зору співпраці навчального закладу та сфери бізнесу 431
Яценко О.М., д.е.н., професор кафедри міжнародної торгівлі
Студентоцентризм у системі забезпечення соціальної відповідальності університету у підготовці конкурентоспроможних фахівців 432
Бугай Н.О., к.е.н., доцент кафедри аудиту
Запровадження компетентнісного підходу як концепту «студентоцентрованої освіти» 433

ВСТУПНЕ СЛОВО РЕКТОРА УНІВЕРСИТЕТУ
Героя України, академіка Академії педагогічних наук України, заслуженого діяча науки і техніки України, д.е.н., професора *А. Ф. ПАВЛЕНКА*

Шановні колеги!

Багаторічною традицією, знаковою подією у житті нашого університету є проведення щорічної науково-методичної конференції за участю абсолютної більшості викладачів університету, представників інших навчальних закладів та організацій.

У цьому році на обговорення винесена проблематика студентоцентрованого навчання, і її вибір є далеко не випадковим.

Студентоцентризм є складним, багатоплановим явищем і процесом, яке не можна висловити одним реченням. Комплексна характеристика цього феномена має врахувати як мінімум чотири обставини.

1. Студентоцентризм — це активна реакція освітянського середовища на мінливі потреби ринку праці, на потребу формування компетенцій, що необхідні для розбудови нової економіки, економіки знань.

2. Студентоцентризм — це модель розвитку освіти, за якої студент з об'єкта перетворюється на суб'єкт освітньої діяльності, тобто на активного учасника науково-освітнього процесу.

3. Студентоцентризм — це концентрація зусиль на врахуванні індивідуальних якостей, здатностей, на формуванні індивідуальних освітніх траєкторій та, відповідно, індивідуального профілю компетенцій.

4. Студентоцентризм — це новий рівень відповідальності за створення умов, за яких на виході високі результати навчання та найсучасніші компетентності.

В узагальненому трактуванні студентоцентризм — це сучасна філософія освітньої діяльності; це нове прочитання, нове сприйняття, нове трактування цінностей, які мають домінувати у стінах сучасного європейського університету.

Студентоцентроване навчання, за нашим баченням, — це основний вектор підвищення якості освіти та набуття здобувачами вищої освіти незаперечних конкурентних переваг.

В основі студентоцентрованого навчання не стільки знаннєва, як компетентісна парадигма освітньої діяльності, орієнтація на отримання симбіозу знань, умінь, навичок, здатностей розв'язувати складні завдання економічного, управлінського характеру.

Нам приємно констатувати, що навчання, зосереджене на потреби, уподобання, інтереси студента, завжди домінувало у стінах нашого університету.

Особливого розвитку набув студентоцентризм в останні роки, що збігалося із впровадженням Болонських ініціатив.

Ми одними із перших в Україні запровадили навчання за індивідуальними планами, реалізували можливість індивідуальних траєкторій навчання; отримала розвитку система подвійних дипломів; унормованою, системною є організація самостійної роботи студентів; образно кажучи, оволоділа масами ідея компетентісного підходу і в цій царині маємо немало здобутків. Втім життя не стоїть на місці. Нова глобальна економіка та постіндустріальне суспільство продукують усе нові і нові вимоги, підвищують планку якості освітніх послуг. Вже сьогодні нова економіка (вона ж «економіка знань») потребує компетенцій, які ще вчора були другорядними, а сьогодні набули статусу першочергових — уміння працювати в команді, уміння вчитися упродовж життя, готовність до змін, уміння діяти у нестандартних ситуаціях і т. д.

Набути ці та інші затребувані компетенції не можливо без змін інноваційного характеру у всіх складових науково-педагогічної діяльності.

Отож, маємо постійно вдосконалюватися, змінюватися самі і змінювати навколишній світ.

Наша науково-методична конференція переслідує як мінімум три завдання:

1) підвищення підсумків та демонстрація набутого досвіду у царині студентоцентризму;

2) обмін думками, концентрація на невирішених завданнях;

3) опрацювання дорожньої карти подальшого розвитку студентоцентрованого навчання та підвищення якості освітніх послуг.

Реалізація зазначених вище завдань сприятиме формуванню позитивного впливу, який спричинить зміну та модернізацію системи забезпечення якості в цілому. Водночас ми маємо обговорити та обмінятися думками щодо впровадження інструментів студентоцентрованого навчання, яке має безпосередній вплив на забезпечення якості університетської освіти.

Нам дуже приємно бачити сьогодні високоповажних гостей, ініціаторів, розробників, кращих практиків освітньої сфери, тобто людей небайдужих, які поділяють наші ініціативи та втілюють в життя сучасні виклики. Ми раді вітати наших іноземних колег і партнерів.

Шановні колеги, щиро вас вітаю і бажаю творчої і плідної роботи на нашій науково-методичній конференції!

ВИСТУП ПРОРЕКТОРА З НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНОЇ РОБОТИ,

д.е.н., професора *А.М. КОЛОТА*

СТУДЕНТОЦЕНТРИЗМ ЯК ВЕКТОР РОЗВИТКУ ЕКОНОМІЧНОЇ ОСВІТИ ТА ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ОСВІТНІХ ПОСЛУГ

Вища освіта на усіх континентах світу нині переживає період модернізації, період трансформації, період перегляду багатьох усталених принципів та парадигм.

В освітянському середовищі необхідність трансформаційних процесів пояснюється порізному — потребою наближення до європейських стандартів, необхідністю узгодження ринку освітніх послуг і ринку праці, реалізацією ініціатив Європейського простору вищої освіти тощо.

Насправді достеменні причини модернізації вищої освіти пов'язані, на наш погляд, зовсім з іншим. І усвідомлення цього є принципово важливим, адже від того, як освітянська спільнота розуміє першопричини змін, у такий же спосіб вона й діє.

Достеменна причина необхідності глибоких змін у царині освітньої діяльності пов'язана, на наше переконання, з новим форматом взаємодії освіти і нової економіки (вона ж «економіка знань», вона ж «глобальна економіка»).

Основна відмінність нової економіки (економіки знань) від попередніх полягає у докорінній зміні рушійних сил і самої філософії розвитку. Якщо дотепер знання та компетентності були важливою, то нині вони стали основною, життєво необхідною умовою забезпечення стійкого розвитку. У структурі сукупного капіталу стрімко зростає частка людського капіталу, яка вже нині складає не менше 70 % і має стале прощення.

Водночас маємо зважати ще на одну принципову особливість сьогодення. Ми живемо у світі, який глобалізується. Одним з основних і проявів, і наслідків глобалізації є небувале *посилення конкуренції* у різноманітних формах. А тому умови глобалізації вимагають, щоб кожна економічно активна людина, кожен суб'єкт господарювання, держава, суспільство в цілому мали *конкурентні* переваги. Без конкурентних переваг нічого робити у глобальному, відкритому світі. Останні можна набути лише за нової, знаневої економіки, яка у свою чергу може статися за умови наявності потужного людського капіталу.

Отже, **людина і її капітал — нова економіка — конкурентні переваги — стійкий розвиток** — таким є ланцюг нового глобального феномена, який визначатиме соціально-економічний прогрес в умовах глобалізації. Людський капітал (як до речі і соціальний) значною мірою формується саме у вищій освіті, що й обумовлює необхідність утвердження нових цінностей і здатностей відповісти на виклики XXI ст., з цього ж випливає і потреба модернізації вищої освіти.

У Біблії є такі слова: «Або виростіть дерево добре, то і плід його буде добрим, або виростіть дерево зле, то і плід його буде злим. І пізнається дерево з плоду».

Для нас студентоцентризм — це коли і дерево добре, і плід його добрий. Це коли дерево — університет не припиняє ні на мить свій розвиток; набув, відтворює та постійно прирощує свої конкурентні переваги; створює умови для формування конкурентоспроможних здобувачів вищої освіти (створює умови, аби плід був добрим).

Студентоцентризм — це й коли здобувач вищої освіти прагне, як у Біблії, щоб плід був добрим, тобто конкурентоспроможним, морально-духовним, соціально відповідальним. Отже, йдеться про «дерево» і «плід», як згусток цінностей. І однією з таких цінностей є цінність студентоцентризму. Отже, студентоцентризм у філософському розумінні — це здатність і готовність двох суб'єктів – університету і студента (дерева і плоду) — нести нелегкий Хрест задля того, щоб виконати місію на цій Землі, реалізувати найвищі цінності.

Однією з основних цінностей, яку маємо розвивати задля отримання конкурентних переваг, є цінність студентоцентризму.

Саме цінностям студентоцентрованого навчання та створенню умов, за яких ці цінності можуть розвиватися та реалізовуватися і була присвячена ця конференція.

Переконаний, що ми не помилилися з вибором тематики конференції.

На конференції неодноразово звучала думка, що кращі, найвідоміші університети світу, як і кращі вітчизняні навчальні заклади стали власне кращими, що їм вдалося розбудувати ***ефективну систему освітніх цінностей***. В її основі так званий «Трикутник знань» — освіта-наука-інновації.

Водночас принципово важливим є такий концепт. Досвід кращих університетів світу, як і власний досвід переконує у тому, що означений вище трикутник знань: освіта-наука-інновації —

має постійно знаходитися у певній площині, у певному колі. Цією площиною, цим колом і є студентоцентризм:

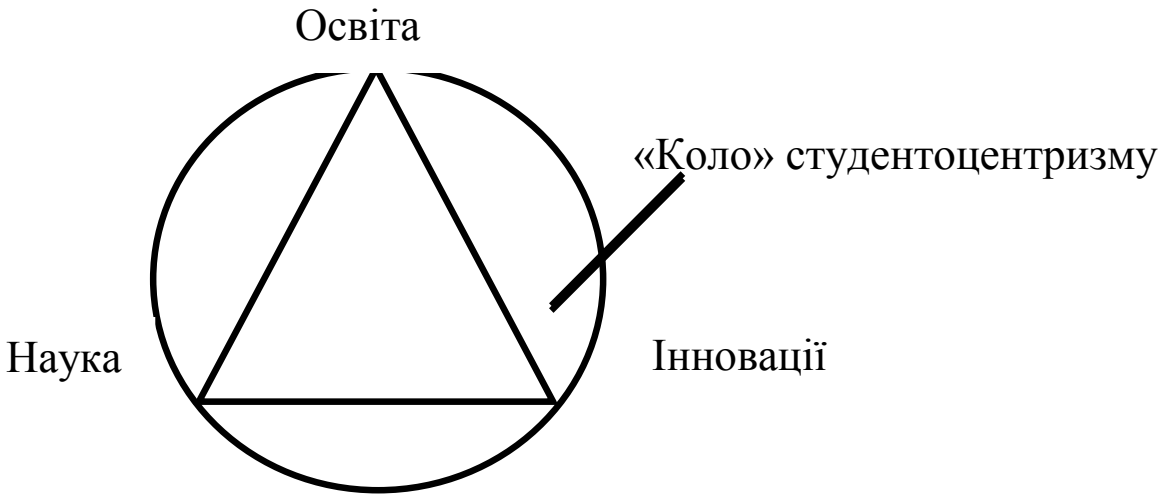

За парадигми студентоцентризму продовжують діяти деякі дотеперішні гасла, судження, аксіоми, що знання, уміння, навички належать студенту; що студент прийшов в університет, щоб отримати сучасні теоретичні і практичні знання. Водночас потребує перегляду твердження, що остаточна відповідальність за здатність і готовність отримання знань покладається лише на студента; що якість знань — це виключно особиста заслуга студента.

Для нас студентоцентризм у практичній площині— це, перш за все, новий рівень індивідуалізації — наявність індивідуальних навчальних планів; наявність вагомої варіативної складової навчального плану; наявність можливості обрати та опанувати кілька сертифікаційних програм; індивідуалізація в організації самостійної роботи студента; індивідуалізація в процесі проведення індивідуально-консультативних занять; індивідуальна підготовка студентів за навчальними планами із поглибленою науковою і освітньою складовою.

Передбачуючи, що студент точно знає, для чого він прийшов в університет, і є носієм певних цінностей трудового життя, як і життя в цілому, маємо надати якісну освітню послугу, максимально задовольнити бажання споживача в рамках вимог освітньої програми; допомогти сформувати індивідуальний план становлення як особистості та професіонала; допомогти у визначені індивідуальної траєкторії академічної мобільності.

Матеріали бажаючих виступити на конференції (а таких налічувалося **393**), зміст доповідей, які прозвучали на пленарному засіданні та на платформах (а таких було **55**) засвідчують, що ідея студентоцентрованого навчання, студентоцентризму у самому широкому його розумінні плідно прижилася в стінах нашого університету, вона імплементована в усі складові науково-освітньої діяльності.

Водночас плідне, відверте, заінтересоване спілкування, обмін думками засвідчили, що безумовно продуктивна ідея студентоцентрованого навчання потребує і розвитку, і наповнення новим змістом, і більш широкого сприйняття.

Якщо узагальнити у першому наближенні, у першому варіанті результати пленарного засідання, роботи на чотирьох платформах, то можемо дійти таких, більш деталізованих висновків:

1. Мету конференції досягнуто, оскільки те, про що мріяли організатори, справдилося. Якщо конкретніше, то відбувся зацікавлений обмін думками, досвідом, інноваційними судженнями, концептами, ідеями.

Усі ми разом і кожний окремо отримали прирощення знань, концептуальні і прикладні рішення щодо підвищення якості освітньої діяльності на основі студентоцентрованого навчання.

2. Ми послухали один одного і головне — почули один одного.

На конференції звучали узгоджені думки, переконання, що студентоцентризм — це не гасло на злобу дня, не перелицьований учорашній матеріал і не прагнення сподобатися студентам, засвідчити, що ми їх любимо і поважаємо (хоча ми їх і любимо, і поважаємо).

Для нас студентоцентризм — це наука і практика цінностей, цінностей, які сповідуємо ми, цінностей, які сповідують креативні студенти, цінностей, які допомагають нам виховувати особистостей, готувати компетентних фахівців, патріотів, майбутню еліту нації.

3. Як і дотепер, а ще більше за підсумками конференції, маємо переконання, що студентоцентроване навчання дійсно має стати одним із основних векторів підвищення якості освітніх послуг і набуття незаперечних конкурентних переваг.

4. Внутрішня система забезпечення якості освіти, яку маємо розвивати не є ізольованою автономією або ж механічним поєднанням окремих компонентів освітньої діяльності. У ній (системі) немає основних чи другорядних складових. Тут все важливо — і наявність сучасних, інноваційно спрямованих освітніх програм, і масове застосування інноваційних навчальних технологій, і наявність сучасної, багатофункціональної системи оцінювання, яка водночас виконує і мотивуючу, і контрольну, і ряд інших функцій; принципово важливим є й запровадження індивідуальних траєкторій навчання та багато-багато іншого.

5. Наявні здобутки кафедр та університету в цілому у царині студентоцентрованого навчання справедливо пов'язувати, перш за все, зі змінами інституціонального характеру.

У практиці останніх років інституціональні засади студентоцентризму були пов'язані з:

— розбудовою нової системи менеджменту наукової діяльності;
— запровадженням індивідуальних навчальних планів студентів;
— введенням інституту сертифікаційних програм;
— створенням інституційного репозитарію;
— запровадженням нової системи оцінювання знань;
— видачею додатку до диплому європейського взірця;
— введенням у практику паспортів наук (дисциплін);
— розробкою карт самостійної роботи студентів;
— формуванням навчальних планів і програм на засадах міждисциплінарного та компетентнісного підходу;
— запровадженням електронного журналу обліку поточної успішності;
— змінами в організації навчального процесу на денній та заочній формі навчання;
— системною роботою над розвитком дистанційного навчання.

Проявом студентоцентризму є і диверсифікація освітніх програм, поява великої кількості спеціалізацій освітнього ступеня «бакалавр», розширення спектру магістерських програм як реакцій на уподобання здобувачів вищої освіти, на потреби ринку праці.

Важливо підкреслити, що зміни інституціонального характеру мають синергетичний ефект, а тому ставку у подальшому маємо робити саме на ці системні заходи.

Наведу лише один приклад синергетичного впливу інституціональних новацій на якість освіти, виконання університетом своєї місії. Цей приклад пов'язаний із заходами щодо розвитку репозитарію, які ми реалізували упродовж останніх чотирьох років. Інституціональний репозитарій КНЕУ — це сучасна, нова модель наукової комунікації у режимі відкритого доступу.

Невеличка довідка. За даними пошукової системи Open DOAR на теперішній час у світі зареєстровано понад 3 тисячі репозитаріїв відкритого доступу і серед них 66 українських, у т. ч. репозитарій КНЕУ.

На сьогодні наш репозитарій містить видані нами за останні роки монографії, підручники і навчальні посібники, збірники матеріалів міжнародних і вітчизняних конференцій, наукових журналів, інших наукових публікацій. Лише за 2015 рік кількість розміщених у репозитарій наукових публікацій збільшилася вдвічі. Що ми отримали «на виході»? Студенти мають відкритий доступ до найсучасніших публікацій науково-педагогічного персоналу університету.

На порядок збільшився доступ до наших публікацій з боку вітчизняних користувачів. До нас масово звертаються наші зарубіжні колеги. Так, за 2015 рік до репозитарію КНЕУ було здійснено понад 46 тисяч звернень користувачів з різних країн світу та переглянуто майже 300 тисяч сторін.

Розвиток репозитарію виявився надзвичайно корисним науково-педагогічному персоналу, оскільки це сприяло збереженню авторських прав, постійному і довготривалому зберіганню робіт; підвищенню рівня цитованості праць наших вчених.

Отже, інституційний репозитарій КНЕУ став візитною карткою університету в Україні і світі, репрезентантом наукових досліджень колективу, інструментом інтеграції української науки у глобальний простір.

Завдячуючи розвитку наукової комунікації відкритого доступу університет увійшов у TOP 2000 університетів світу саме за цим критерієм (від України у цей рейтинг увійшли лише 3 вищі навчальні заклади).

6. Наступний, шостий по-порядку, але чи не основний результат нашої конференції, — це підтвердження гіперважливості компетентісної парадигми освітньої діяльності, її безальтернативності.

Чи не основна характеристика студентоцентрованого навчання – це центрація на компетенції та результати навчання.

Навколо цієї ідеї, цього концепту здійснювалася розбудова нової моделі освіти в університеті упродовж останніх років.

На шляху запровадження компетентісної парадигми маємо перші результати, але вони принципово важливі. Маємо констатувати, що ідея оволоділа масами і це є чи не головним.

Незаперечним досягненням більшості кафедр стала орієнтація — і при формуванні планів, і освітніх програм, і при викладені матеріалу — на формування здатностей, умінь, навичок, тобто усіх атрибутів компетентісної парадигми.

У концентрованому вигляді можемо констатувати, що компетентісний підхід в умовах нашого університету вже пройшов ряд етапів (стадій) реалізації:

— стадію ***сприйняття*** (усвідомлення необхідності застосування);

— стадію ***феноменологізації*** (оцінки, опису, формулювання);

— ***методологічну*** стадію (конкретизації основних понять, факторів, шляхів та умов реалізації);

— стадію ***науково-інституційного*** забезпечення (підготовка та видання посібників, методичних розробок).

На порядку денному основна стадія — ***опис програмного матеріалу у категоріях компетентностей і результатів навчання***, широкомасштабне впровадження цих матеріалів у повсякденну освітню діяльність.

Вважаємо, що наступний навчальний рік має стати переломним у впровадженні компетентісної практики. Варто зазначити, що наш університет гідно представив свої здобутки, заявив про свій потенціал, розробивши наприкінці минулого року проект стандарту по спеціальності «Економіка» (саме на принципах компетентісного підходу). Думаю, що це відіграло вирішальну роль у залученні представника нашого колективу — декана факультету економіки та управління пана Вострякова Олександра Володимировича до складу Науково-методичної ради Міністерства.

З набуттям чинності нового покоління стандартів, що будуть розроблені у найближчій перспективі на засадах компетентностей, маємо розпочати широкомасштабний внутрішній проект щодо розвитку освітньої діяльності на означених вище засадах. Головне, що ми готові до цієї роботи, колектив глибоко усвідомлює її важливість і значущість.

Ми добре знаємо, що революції відбуваються не в окопах, не на майданах, вони відбуваються в головах людей. У головах науково-педагогічного персоналу нашого університету компетентісна, світоглядна, ціннісна революція вже відбулася і це принципово важливо.

Ще і ще раз наголошуємо на тому, що у якості основного вектора подальшого розвитку студентоцентрованого навчання у стінах університету маємо розглядати повноцінну, широкомасштабну реалізацію компетентісного підходу.

Не через знаневу, а через компетентісну парадигму освітньої діяльності можемо перемістити студента у центр «трикутника знань», сформувати його переваги, розширити можливості на ринку праці.

Компетентісний підхід вигідний студенту (навіть якщо він цього не усвідомлює), оскільки дає можливість сформувати найсучасніші здатності, тобто симбіоз знань, умінь, навичок; той «товар», який усе більше цінує роботодавець.

Підкреслюємо, що суто знанева парадигма навчання перестає бути інструментом студентоцентризму, оскільки за «кадром» немає достеменних цінностей, немає конкурентоспроможності, є знання, які не конвертуються у реальні здатності демонструвати, виконувати, продукувати на професійному, креативному рівні.

7. Наступний, сьомий висновок, який маємо змогу зробити за підсумками конференції. Він є таким.

Наша концепція студентоцентрованого навчання буде неповною і недостатньо ефективною, якщо ми не урізноманітнимо, не наповнимо новими підходами роботу з ***найбільш креативними, талановитими, успішними здобувачами освітніх послуг***.

Визнаємо, що наш викладач усе частіше змушений працювати не з найуспішнішими (у науковому, освітньому вимірі), а з найнеуспішнішими — відпрацьовувати з ними незасвоєний матеріал, перевіряти представлені в останній момент реферати, приймати модулі, що заборговані начебто з об'єктивних причин, ліквідувати академічну різницю, приймати перездачі, тощо.

Натомість вектор зусиль викладачів мав би бути іншим — це вектор роботи з тими, хто є носієм цінностей креативного навчання, хто здатний і готовий сформувати незаперечні конкурентні переваги.

Для цього маємо задіяти зміни інституціонального характеру і, перш за все, запровадити навчання за індивідуальними планами з поглибленою науковою і освітньою компонентою.[1]

Вважаємо, що ця пропозиція має бути розглянута та схвалена Вченою радою університету, увійти в Програму інноваційного розвитку та розпочати впровадження уже з 2016/2017 навчального року.

У загальному, дещо спрощеному варіанті, сутність пропозиції і навчання, що пропонується, є такою. Індивідуальна підготовка за навчальними планами із поглибленою науковою і освітньою

[1] Досвід такого навчання має, зокрема, Сумський державний університет.

складовою поширюється на студентів, які мають найвищі досягнення у науковій та освітній сферах, планують вступ до магістратури та аспірантури.

Детальніше це може виглядати так.

На навчання за індивідуальними планами з поглибленою науковою і освітньою компонентою (ІППНОК) зараховуються студенти переважно з п'ятого та наступного семестрів освітнього ступеня «бакалавр» та другого, освітнього ступеня «магістр», які:

— мають середній бал успішності за весь попередній період навчання, як правило, не менше 4,5;

— приймають участь у науковій роботі;

— опублікували щонайменше одну статтю;

— приймали участь у конкурсах студентських наукових робіт або предметних олімпіадах.

Переведення студента на навчання за форматом індивідуальної підготовки має здійснюватися, за нашим баченням, з початку навчального семестру за його особистою заявою.

Керівництво індивідуальною підготовкою поручається професору (доценту), як правило, випускової кафедри (відповідно до спеціальності (спеціалізації), за якою навчається студент.

ІППНОК розробляє студент спільно з керівником індивідуальної підготовки.

Принципово важливе таке. План індивідуальної підготовки розробляється шляхом заміни певних навчальних дисциплін варіативної складової на дисципліни, що формують індивідуальну траєкторію наукового і освітнього зростання.

Аудиторна робота з дисциплін індивідуальної підготовки може плануватися як індивідуально-консультативна робота з відповідним керівником курсу (дисципліни) або у складі «еліт-групи».

Заняття у складі «еліт-групи» та індивідуальні заняття мають проводитися за розкладом, що формує керівник ІППНОК і затверджує декан факультету (за погодженням з навчальним центром).

Трудомісткість керівництва індивідуальною підготовкою визначається з прив'язкою до норм керівництва аспірантами (із розрахунку, наприклад, 50 %).

9. Дев'ятий висновок, який напрошується, пов'язаний з необхідністю розширення форм, способів, інноваційних заходів набуття незаперечних конкурентних переваг нашими студентами.

Наразі актуальною залишається завдання розвитку сертифікаційних програм як складової студентоцентризму.

Сертифікаційні програми, опанування яких передбачає видачу окрім диплому ще й офіційних сертифікатів, постають як інструмент:

а) формування компетенцій, які знаходяться на стику різних наук (дисциплін);

б) визначення власної траєкторії професійного зростання;

в) підвищення конкурентоспроможності на ринку праці.

Конкретним прикладом розвитку сертифікаційних програм і досягнення соціально-, професійнозначимих результатів може слугувати досвід факультетів економіки та управління, управління персоналом, соціології та психології; інформаційних систем і технологій, економіки АПК, які започаткували програму «Підприємництво: створення власного бізнесу та бізнес-культура».

У чому привабливість і значимість цієї програми? Комплекс факторів, а саме, загострення ситуацій на українському ринку праці, розвиток нестандартної зайнятості, підвищення ролі малого бізнесу тощо актуалізують підготовку фахівців, які будуть реалізовувати себе як у якості найманих працівників, так і тих, хто створює робоче місце, відкриває власну справу, діє у якості підприємця.

За таких умов набуття професійних компетенцій щодо створення власного бізнесу, опанування бізнес-культури; налагодження ефективної, соціально відповідальної підприємницької діяльності набуває над актуального значення. Ось чому ми наполегливо рекомендуємо включити до навчальних планів усіх спеціальностей дисциплін, що входять до сертифікаційної програми «Підприємництво: створення власного бізнесу та бізнес-культура».

У цьому ж контексті зауважу, що за нашим баченням абсолютна більшість вибіркових дисциплін має вивчатися за пакетним, сертифікаційним принципом і спектр сертифікаційних програм маємо всіляко розширювати.

Система студентоцентризму, як і система забезпечення якості в цілому, буде не досконалою і власне не буде системою як цілісним, завершеним явищем та процесом, якщо не отримає подальшого розвитку діалог, партнерство між основними суб'єктами освітньої діяльності. Чесно кажучи у нас тут ніколи не було особливих проблем.

Діалог, толерантність, повага завжди панували у стінах нашого університету. Але життя не стоїть на місці. З'являються нові і нові органи самоуправління, постають нові і нові виклики, отож маємо постійно опрацьовувати новий формат взаємодії, нові форми співпраці, ми повинні постійно слухати і чути один одного задля утвердження довіри, рівності та справедливості.

Вчора на пленарному засіданні ми приділили багато уваги діалогу, розвитку партнерства, партнери заслухали доповідь «Омбудсмен по правам студентів у механізмі забезпечення якості вищої освіти». Нас переконали у тому, що інститут омбудсмена це світова практика, принаймні практика провідних американських та європейських ВНЗ, отож маємо реагувати на світові тенденції. Ми маємо і будемо захищати права студентів.

Але з таким же завзяттям ми маємо захищати їй права викладачів. На моє переконання найнезахищенішим суб'єктом освітньої діяльності залишається викладач.

Маємо зробити усе можливе і неможливе задля створення нормальних умов життєдіяльності для головного носія цінностей, креативу, людського та інтелектуального капіталу – для викладача.

Шановні колеги, друзі, однодумці!

Креативні ідеї, яких так багато було на цій конференції, що проходила у новому форматі, мають знайти широке втілення у Програмі інноваційного розвитку університету, яку ми маємо прийняти на найближчій Вченій раді.

Ми (усі присутні) зробили велику справу, провели прекрасну конференцію, залишилося реалізувати усе задумане.

Успіхів усім нам і кожному окремо!

Вітлінський В.В., д.е.н., професор, завідувач
кафедри економіко-математичного моделювання
Катуніна О.С., к.е.н., доцент
кафедри економіко-математичного моделювання

ЕКОНОМІКО-МАТЕМАТИЧНЕ МОДЕЛЮВАННЯ У СИСТЕМІ ОСВІТНІХ ПРОГРАМ СТУДЕНТОЦЕНТРОВАНОГО НАВЧАННЯ

Формування єдиного простору вищої освіти, яке відбувається в сьогоденній інформаційній мережевій економіці знань, стимулює підвищення професійних, соціальних та інших зумовлених ринком праці вимог до змісту та форм навчального процесу. Тому підвищення адресності освітніх послуг і чітке позиціонування стандартів економічної освіти, які реалізує трансферна система, мають всебічно окреслити суспільне замовлення на фаховий профіль економіста. Динамічне поєднання професійних, когнітивних, комунікативних і ціннісних складових: розуміння, знань і навичок, що гарантуватимуть можливість ефективно інтегруватись у мережеве суспільство є квінтесенцією студентоцентрованого навчання.

Концепція раціонального використання інтелектуальних ресурсів полягає у спрямуванні вищої освіти до студентоцентрованого навчання, у втіленні цільового інтегрованого компетентісно-результуючого підходу. Оскільки визначений напрямок реформування здебільшого акцентує увагу на елементах самоорганізації (автоматизації, критичної здатності, активізації, аналітизації навчання, багатосторонньої зацікавленості тощо), розпочате реформування освітнього процесу в Україні є відкритим до дискусій, а ініційоване Університетом обговорення – корисним.

У системі визначених офіційним документом ЄС «Ключові компетентності для навчання упродовж життя» пропонуємо окреслити сферу підвищеної значущості та затребуваності – модельну компетентність.

Характерними особливостями сучасного суспільства є нагромадження великих обсягів інформації, швидкий розвиток інформаційно-комунікаційних технологій, формування інформаційної мережевої економіки знань, глобалізації конкуренції та зумовлених нею невизначеності та ризику. Новітні технології аналізу великих обсягів даних Big Data, інтелектуального видобування та генерування знань Data Mining стрімко впроваджуються у повсякденне життя.

Інтелектуальним ядром інформаційних технологій аналізу, оцінювання, прогнозування, ризик-менеджменту, обґрунтування та прийняття раціональних рішень, бізнес-аналітики є математичне моделювання на підґрунті широкого застосування інформаційно-комунікаційних технологій.

Математичне моделювання визнається методологічним імперативом інформаційної економіки. Воно не підміняє собою ні математику, ні економічну теорію, ні фінанси, ні жодну із економічних дисциплін і не конкурує з ними. Навпаки, важко переоцінити його синтезуючу роль. Створення та застосування тріади «модель-алгоритм-програма» можливе лише за умови використання різноманітних методів і концептуальних підходів: від якісного (вербального) аналізу нелінійних моделей до сучасних мов програмування та систем підтримки прийняття рішень і надає додаткові імпульси й стимули для розвитку економічної науки й освіти та її практичного використання.

Модельна концепція наразі стає парадигмою, технологією, навіть сленгом сучасної активної широко інформованої та обізнаної на комп'ютінгу молоді. Вільне володіння модельним інструментарієм стає своєрідною «перепусткою» до наукової спільноти, входить «е тренд», підкреслюючи високу якість освіти.

Термінами «прогнозування», «кластеризація», «ризикоредукція», «оптимізація», «машинне навчання», «прийняття рішень» наповнюється не лише навчальне середовище, але й загальне інформаційне. Ризик-менеджмент є престижною та високо оплачуваною позицією у штатному розкладі бізнес-структур і державному управлінні.

Моделювання є універсальними інструментарієм обґрунтування стратегій в економіці, бізнесі тощо. Застосування математичних методів і моделей апріорі надає інноваційного характеру рішенням. Для економічних систем, що позиціонуються в просторі невизначеності, конфліктності, ризику, динаміки, цей інструментарій є сьогодні найадекватнішим. Нові знання, що є продуктом моделювання, концентрують логіку поводження економічної системи, ієрархію її цілей, латентні закономірності її розвитку в багатокритеріальному економічному середовищі.

Відповідаючи на виклик часу, саме моделювання, з його логікою та наявним інтелектуальним інструментарієм, може задовольнити попит на візуалізацію пошуку нових форм, способів раціональної організації соціально-економічної сфери людської діяльності.

Динамізм, напруженість, загострення суперечностей, прискорення процесів на фоні об'єктивного зростання невизначеності, існують технології впливу на події, що ґрунтуються на аналізі тенденцій, синтезі альтернатив і сценаріїв дій на базі найширшого застосування модельного інструментарію.

Фахівець, який володіє інструментарієм моделювання, стає активним членом економічного середовища; значно розширюється сфера його потенціалу та інтересів. Нарешті, він може не лише зафіксувати проблему, але й здатен її диверсифікувати (узагальнити), конвергентувати та трансформувати.

Отже, модельна парадигма має всі передумови для активного впровадження у комунікативний і навчальний простір. Наразі в Університеті ведуться дискусії з приводу доцільності та обсягів викладання студентам дисциплін блоку економіко-математичного моделювання.

На Заході ці дисципліни просто викладаються і активно використовуються. Вони набули операційного статусу, а програмне забезпечення, що їх реалізує, присутнє на робочому столі не лише аналітиків, а й менеджерів. Про це знають і свідчать ті студенти, які навчаються в університетах Євросоюзу та США (серед них чимало також студентів КНЕУ).

Тому дискусію варто спрямувати в узгодження структури, тематики, тобто оптимізації навчального розподілу модельного блоку дисциплін, що його нагально потребує студентство і, відповідно, Університет має задовольнити цей усталений і неперервно зростаючий попит на модельний контент.

Важливо наголосити, що основи теорії ймовірностей, оптимізації, дискретної математики викладають сьогодні навіть у системі довузівської підготовки, деякі із цих задач присутні в ЗНО. Наприклад, у деяких київських гімназіях уже викладається предмет «Математичне моделювання».

Варто наголосити, що студентство не лише підготовлене та мотивоване сприймати моделювання у найширшому обсязі, але на сьогоднішній день уже насправді знайоме з цим напрямком і реально зацікавлене у дійсному опануванні інструментарієм математичного моделювання.

Тому важливим є спрямування змісту модельного блоку дисциплін на підвищення ефективності навчання, що сприятиме зацікавленню студентства, збільшенню його відповідальності, подоланню невпевненості.

Цікаво, що за кілька останніх навчальних років студентство стало мотивованішим і націленішим до необхідності набування математико-модельних компетентностей. Часто студенти ініціюють введення нових, саме модельних курсів. Тому ми маємо «підхопити» цей народжений у лавах молоді корисний освітній запит сьогодення.

Суттєво, що поступово втілювана відкритість вишів України на тлі формування єдиного європейського простору вищої освіти, інтенсивного трансферу освітніх програм, науковців, студентів, що проходять включене навчання, завершили формування сприятливого математичного образу як корисного та наукомісткого. Отже, модельні компетенції випускника суттєво збільшують потенціал його працевлаштування, є запорукою кар'єрного зростання, чинником престижності, трендом, елементом стилю ділової людини, пунктом вимог з боку PR-менеджменту, державних службовців, бізнес-адміністрування тощо.

Наразі обговорювана студентоцентрованість в аспекті модельного циклу дисциплін має на меті прискорити впровадження ЕММ на всіх освітніх напрямках нашого Університету. Пріоритетним має бути не традиційний обсяговий аспект. Навпаки, центроїдом нашої університетської концепції набуття модельних компетенцій має стати створення банку ефективних сучасних математичних методів і модельних підходів та опанування технологіями використання цього банку для вирішення різних проблем.

Не всі студенти, які навчаються в КНЕУ на різних спеціальностіх, можуть глибоко освоїти економіко-математичного моделювання, але знати основні засади необхідно. Наразі існує певна інерція «побоювань» математики з боку молоді, що одержує гуманітарну освіту. Важливо наголосити, що крім кібернетиків студенти інших факультетів дедалі активніше залучаються до виконання власних аналітичних і міні-консалтингових проектів, наукових досліджень, участі у конференціях, тренінгах, школах-семінарах, зокрема, міжнародних проектах та інших формах освітньо-наукової діяльності. Рівень їхніх результатів і підготовленість, набуті впродовж вивчення дисциплін економіко-математичного циклу модельних компетенцій, є стабільно високими. Це підтверджують перемоги на олімпіадах, конкурсах студентських наукових робіт, одержані студентами гранти та спеціальні стипендії.

Водночас, необхідно передбачити, що предметом формування їхніх модельних компетенцій студентства має стати саме розширення інформованості про цікаві сфери, можливості та обмеження практичного застосування модельного інструментарію.

Університет має забезпечити неперервність вивчення основних дисциплін економіко-математичного моделювання, починаючи з 2-го по 4-й курси. Хоча в даний час нормативний курс «Економіко-математичні методи і моделі» має 3+4 кредити, особливої уваги потребує продовження даного циклу. Кафедрою економіко-математичного моделювання викладається низка вибіркових дисциплін модельного блоку: ризик-менеджмент, фінансова математика, економетрика-2, прогнозування соціально-економічних процесів тощо.

Пропонуємо також суттєво переорієнтувати нормативні дисципліни типу «Основи наукових досліджень» у напрямку узагальнення модельного підходу як сучасної інтелектуальної методології соціально-економічних досліджень та її інструментарію.

Студентоцентризм потребує чіткого окреслення профілю майбутнього випускника КНЕУ. Кожна випускова кафедра бачить його передусім аналітиком у відповідний сфері економічної діяльності. Важливо, щоб фахівець добре розумівся на сучасних системах бізнес-аналітики, які передбачають використання математичного моделювання та інформаційних технологій. Моделювання сьогодні має стати черговим трендом і центроїдом трансформації освітнього процесу.

Сьогоднішнє покоління наших випускників має впроваджувати принципово нове, інтелектуалізоване управління. Системне бачення проблем розбудови інформаційно-знаннєвого суспільства, кібернетичний підхід до їх розв'язання на базах знань і базах моделей – формування саме таких компетенцій є зоною прямої відповідальності Університету. Окреслена мета є пріоритетною та незаперечною, тому дискусії щодо її окремих аспектів (внутрішньо університетського розподілу навчальних годин, певного побоювання математики широким загалом студентів і викладачів і наявність певного негативного досвіду з цих питань тощо) не можуть стати на заваді її швидкого втілення.

Передусім необхідно вибудувати, узгодити чітку лінійку неперервної модельно-аналітичної освіти, яка має стати ознакою, стандартом і маркером високої якості економіста, як, наприклад, це реалізовано для фінансистів НАУКМА.

Студентоцентризм, з нашого погляду, полягатиме в визначенні компромісної стратегії в просторі таких можливих підходів. З одного боку, для розуміння та вільного використання інтелектуальних технологій студент має докладно опанувати доволі складний математичний інструментарій. З іншого – існує дещо альтернативне бачення: на тлі зниження рівня математичної підготовки середньої освіти та зростаючих вимог життя, якими керуватимуться виші, очікуваною «відповіддю» абітурієнтів може стати переорієнтація до вибору більш гуманітарних напрямків освіти, навіть порівняно з економікою. Як результат – втрата довіри, частини ринку освітніх послуг і талановитої молоді.

Тому необхідно якісно трансформувати не лише наповнення змістовних модулів дисциплін економіко-математичного циклу, а й концепцію їхнього викладання. Вважаємо започаткувати технологічний підхід до вивчення блоку модельних курсів, який поступово замінятиме сьогоднішній, що є здебільшого розрахунково-алгоритмічним.

Обговорення питань викладення дисциплін модельного блоку, що постійно триває в колі фахівців із «Комп'ютінгу», які представляють різні регіони України в межах наукових конференцій, семінарів, круглих столів, публікацій, свідчить, що діючі нормативні програми потребують вдосконалення. Наприклад, за усталеним переконанням фахівців, доцільно орієнтуватись на найсучасніші аналітичні платформи, що реалізовуватимуть задачі прогнозування, аналізу поводження складних систем на підґрунті гібридних методів, зокрема інтелектуального аналізу даних.

На черзі втілення у загальний стандарт економічної освіти нейронечіткого та генетичного моделювання, системної динаміки, моделей самоорганізації, теорій хаосу, катастроф тощо. Такі модельні напрямки є найновішими і дозволяють урахувати до цих пір недосяжні аспекти функціонування економічних систем. Вони неодмінно становитимуть інтерес для молоді, яка вже чітко визначила своє зацікавлення цими інноваційними підходами та активно включає відповідну термінологію у свій комунікативний простір.

У середовищі молоді стає дедалі престижнішим бути обізнаним у даних сферах. Назвами цих курсів, як і відповідними термінами «аттракторів» – «біфуркацій», студенти зможуть аргументувати свою належність до фахівців вищої когорти, та успішно реалізувати себе на ринку праці. Останнє набуває особливої актуальності в спектрі проблем загострення конкурентної боротьби за вибір студентів, що вступають на контрактне навчання.

Як показують уже цьогорічні зустрічі з абітурієнтами в межах Днів відкритий дверей КНЕУ, спільнота учнів і батьків є надто зацікавленою у якомога більшій прозорості щодо визначення переліку та змісту дисциплін, що наповнюють навчальні плани підготовки за спеціальностями. У такий спосіб обізнане на новітніх технологіях суспільство формує своє соціальне замовлення на освітні послуги нашого Університету.

Отже, запропонована модельна концепція може стати ефективною та своєчасною складовою великої роботи Університету з рекрутингу майбутніх студентів, а також кар'єрного тюторингу в

напрямку супроводження фахівця на ранніх етапах його професіоналізації, зумовлюватиме наші додаткові переваги на ринку освітніх послуг.

Викладене концептуальне бачення напрямків впровадження модельної парадигми в навчальний процес Університету, зокрема, розроблювані нові бакалаврські та магістерські програми, сприятиме студентоцентризму навчання.

Виражаю щиру впевненість, що окреслені зміни в освітньому процесі за модельною концепцією відповідатимуть на виклик сьогодення та матимуть потужний реформаторський потенціал. Такі новації неодмінно позитивно оцінюватимуться студентством, яке буде спроможним фахово оперувати інструментарієм економіко-математичного моделювання, надасть нашій молоді вагомих переваг на ринках праці, зокрема, і європейських й надихатиме майбутніх управлінців і науковців на розвиток їхніх здібностей і розбудову успішної держави.

Горбов В.В.,
асистент кафедри соціології

ПЕРСПЕКТИВИ СОЦІОЛОГІЧНОЇ ОЦІНКИ ЯКОСТІ ОСВІТНІХ ПОСЛУГ: МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

Проблема забезпечення й підвищення якості вищої освіти посідає одне з центральних місць в освітніх реформах нашої держави, виступаючи одночасно метою їх проведення й найважливішим критерієм успіху вживаних заходів. Дія ринкових механізмів, зростання конкуренції на ринку освітніх і науково-дослідних послуг на даний момент вимагає від вишів поліпшення якості роботи, посилення відповідальності як за власну діяльність, так і випускників. Саме якість освіти в сучасних умовах визначає конкурентоспроможність як самого університету, так і національної системи освіти в цілому. Виходячи з європейського досвіду управління якістю освіти, у національній вищій школі актуальною стає соціологічна оцінка та експертиза функціонування ВНЗ із метою запобігання надання неякісних послуг і загальної перевірки відповідності освітніх послуг запитам споживачів, держави та суспільства. Виходячи з цього, актуалізується розробка методик і заходів, спрямованих на комплексну соціологічну оцінку діяльності ВНЗ з метою підвищення якості надаваних освітніх послуг. У рамках даної роботи нами буде запропоновано комплекс соціологічних методів, використання яких дозволить провести оцінку якості освітніх послуг та надати необхідну й актуальну інформацію для забезпечення ефективності управління ВНЗ.

Соціологічне опитування (анкетування), у рамках соціологічної оцінки, може включати охоплення чотирьох груп споживачів освітніх послуг: студенти, викладачі, батьки та випускники. Опитування студентів спрямоване на виявлення оцінки респондентами якості наданих освітніх послуг.

Опитування випускників здійснюється на основі надання керівництвом вишу та кафедр даних про колишніх студентів, основна його мета полягає в аналізі того, як студенти, що закінчили ВНЗ, оцінюють рівень викладання і якість роботи ВНЗ (кафедри), затребуваність отриманої ними освіти та її практичне застосування, співвідношення знань, умінь і навичок з вимогами роботодавців і ринку. Опитування викладачів припускає комплексну оцінку наступних критеріїв: кадрова політика ВНЗ, психологічний клімат у колективі, стан зворотного зв'язку між викладачами й керівництвом, особливості впровадження та якість освітніх програм та інновацій, проблеми, що безпосередньо стоять перед викладачами тощо.

Опитування батьків студентів може включати в себе такі пункти: чи задоволені батьки рейтингом і якістю роботи ВНЗ, рівнем освіченості і якістю одержуваної дитиною освіти, медичним обслуговуванням, організацією дозвілля, можливостями професійного та наукового зростання. Особливу увагу доцільно приділити побажанням і критичним зауваженням батьків.

У ході соціологічної оцінки може бути проведено низку фокус-групових досліджень зі студентами й викладачами. Ці дослідження необхідні для виявлення неявних або прихованих проблемних моментів у роботі ВНЗ. Невід'ємною складовою оцінки постає проведення циклу експерт-опитувань. Об'єктами експерт-опитування є потенційні роботодавці, керівництво ВНЗ і незалежні експерти. Аналіз інформації, отриманої в результаті соціологічної оцінки, доцільно доповнювати методами SWOT- і PEST-аналізу ВНЗ.

Таким чином, комплексне впровадження описаних соціологічних методик у механізми визначення якості освітніх послуг дозволяє не тільки розширити й поглибити інформацію, одержувану керівництвом ВНЗ, але й сформувати необхідний базис для прийняття адекватних сучасним реаліям і запитам потенційних споживачів управлінських рішень.

Кир'янова О.В., к.е.н., доцент кафедри
управління персоналом та економіки праці

НАВЧАЛЬНО-ТРЕНУВАЛЬНИЙ ЦЕНТР З УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ ЯК ІНСТРУМЕНТ РОЗВИТКУ КОМПЕТЕНЦІЙ СТУДЕНТІВ

Навчально-тренувальний центр з управління персоналом (далі – НТЦ УП) є структурним підрозділом ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана» у складі факультету управління персоналом, соціології та психології і функціонує вже шостий рік з метою створення середовища активного розвитку і особистісного зростання студентів, випускників, викладачів та абітурієнтів факультету.

Фахівці НТЦ УП зорієнтовані на активне впровадження компетентнісного підходу в своїй діяльності, що знайшло відображення у стратегічних напрямках роботи НТЦ. Так, навчально-тренувальний напрям роботи НТЦ УП – це відпрацювання професійних компетенцій студентів щодо реалізації основних процесів з управління персоналом з використанням сучасних інформаційних технологій; набуття конкретних практичних навичок роботи зі спеціалізованими програмними продуктами за профільними дисциплінами та науками.

Науково-дослідницький напрям роботи НТЦ УП передбачає: підготовку студентів до науково-дослідної роботи та написання магістерських дипломних робіт, сприяння поточній науково-дослідній роботі студентів, розвиток і поглиблення основних дослідницьких компетенцій, підтримку творчої ініціативи та креативності студентів.

Тренінговий напрям роботи НТЦ УП зі студентами спрямований на поглиблення тих соціально-психологічних і професійних компетенцій, що формуються профільними науками та дисциплінами за допомогою проведення тренінгів викладачами університету та запрошеними фахівцями.

Адаптаційний напрям для студентів-першокурсників – це формування їхньої адаптаційної мобільності через сприяння в адаптації до навчання, допомогу в розумінні традицій і особливостей університету; надання інформації про всі можливості університету, зокрема, бібліотеки; ознайомлення з освітніми Інтернет ресурсами, сприяння згуртуванню колективу. Водночас, для студентів старших курсів – це підтримка у налагодженні спільної роботи та допомоги один одному; розвиток ініціативності; розвиток такої компетенції, як робота в команді; допомога у адаптації на першому робочому місці; розвиток навичок публічного виступу та ефективної самопрезентації тощо.

Отже, кінцевою метою діяльності НТЦ УП є підвищення конкурентоспроможності випускників факультету управління персоналом, соціології та психології на ринку праці через формування та розвиток соціально-психологічних, професійних і науково-дослідницьких компетенцій і сприяння прискоренню їх адаптації до професійної діяльності на основі посилення практичної підготовки та поглиблення змісту фахових дисциплін з урахуванням компетентнісного підходу.

Основним інструментарієм досягнення означеної мети є: впровадження тренінгових технологій у навчальний процес на регулярній основі; розробка та проведення тренінгів для студентів і викладачів, здійснення науково-пошукових досліджень і проектних розробок відповідно до цільової спрямованості НТЦ УП.

Висока аудиторна завантаженість, суттєве зростання популярності НТЦ УП серед студентів і викладачів факультету є свідченням ефективності основних напрямків роботи НТЦ УП.

Оболенська Т. Є., проректор з науково-педагогічної
роботи, д.е.н., професор
Рижук Ю. М., к.ю.н., доцент кафедри
теорії та історії держави і права
Чабанюк О. А., к.е.н., доцент кафедри
обліку підприємницької діяльності

ОМБУДСМЕН ПО ПРАВАМ СТУДЕНТІВ У МЕХАНІЗМІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Сучасна система вищої освіти в Україні зазнала значних змін, що пов'язується з створенням країнами Європи єдиного освітнього простору (відомий як Болонський процес), який базується на принципах збереження національної самобутності підготовки фахівців різних країн. Європейська кредитна трасферно-накопичувальної система як інструмент Європейського про-

стору вищої освіти допомагає зробити навчання прозорішим, а також сприяє підвищенню якості освіти.

Якість як оціночна категорія завжди пов'язана з результатами, а отже, основними категоріями студентоцентрованого навчання є компетентності та результати навчання. Згідно з методологією Тюнінг[2], результати навчання – формулювання того, що, як очікується, повинен знати, розуміти, бути здатним продемонструвати студент після завершення навчання. Можуть відноситися до окремого модуля або також до періоду навчання (освітньої програми першого, другого чи третього циклів). Результати навчання визначають вимоги до присудження кредитів [1, с. 5].

Проблема забезпечення якості вищої освіти відображена як ключова у всіх стратегічних документах Болонського процесу та є одним із напрямів розвитку Європейського простору вищої освіти. Європейські підходи до розбудови систем забезпечення якості вищої освіти на інституційному, національному та європейському рівнях знаходяться у процесі еволюційного розвитку у взаємозв'язку з іншими ключовими інструментами реалізації Болонського процесу [2, с. 30].

Розбудова потужної та відповідальної національної системи забезпечення якості вищої освіти відповідно до європейських орієнтирів передбачає:

– підвищення компетентності фахівців, які працюють у сфері вищої освіти щодо сучасних моделей, механізмів та інструментів забезпечення якості (у т. ч. на основі вивчення провідного міжнародного та вітчизняного досвіду);

– розроблення та реалізації на рівні кожного закладу вищої освіти інституційних систем забезпечення якості відповідно до європейських стандартів, їх апробації та вдосконалення задля забезпечення максимальної адаптації до локальних умов;

– проведення відкритого професійного обговорення серед освітянської спільноти проблеми забезпечення якості вищої освіти задля забезпечення об'єктивної оцінки поточного стану та оптимального розвитку цього процесу в Україні [2, с. 30].

Відповідно до статті 16 Закону України «Про вищу освіту» [3] система забезпечення вищими навчальними закладами якості освітньої діяльності та якості вищої освіти (система внутрішнього забезпечення якості) передбачає здійснення таких процедур і ***заходів***:

1) визначення принципів і процедур забезпечення якості вищої освіти;

2) здійснення моніторингу та періодичного перегляду освітніх програм;

3) щорічне оцінювання здобувачів вищої освіти, науково-педагогічних і педагогічних працівників вищого навчального закладу та регулярне оприлюднення результатів таких оцінювань на офіційному веб-сайті вищого навчального закладу, на інформаційних стендах і в будь-який інший спосіб;

4) забезпечення підвищення кваліфікації педагогічних, наукових і науково-педагогічних працівників;

5) забезпечення наявності необхідних ресурсів для організації освітнього процесу, у тому числі самостійної роботи студентів, за кожною освітньою програмою;

6) забезпечення наявності інформаційних систем для ефективного управління освітнім процесом;

7) забезпечення публічності інформації про освітні програми, ступені вищої освіти та кваліфікації;

8) забезпечення ефективної системи запобігання та виявлення академічного плагіату у наукових працях працівників вищих навчальних закладів і здобувачів вищої освіти;

9) інших процедур і ***заходів.***

Розвиток студентоцентризму – омбудсмен як складова механізму реалізації студентоцентризму

З урахуванням того, що в Україні панує ілюзія, що сфера освіти може реформуватися зсередини, спираючись на свій високий інтелектуальний потенціал з обмеженою зовнішньою ресурсною підтримкою. Належна система забезпечення якості передбачає створення розвинених інструментів мотивації до неї навчальних закладів, викладачів і студентів. З одного боку, найзацікавленішою стороною в отриманні високоякісної освіти є студентство. Сприйняття студентів як об'єкту впливу, а не самостійного учасника освітнього процесу, позбавляє освітню систему шансів на успіх. З іншого боку, повернення наукового дослідження в освітнє поле повинно стати надійним підґрунтям забезпечення якості вищої освіти як основного засобу технологічного прориву України. Студенти мають брати участь і впливати на організацію і зміст освіти у вищих

[2] Матеріали міжнародного проекту «Гармонізація освітніх структур в Європі», Тюнінг (Tuning educational structures in Europe, TUNING), який ініційований у 2000 р. європейськими університетами (координатором проекту є Університет Деусто, Іспанія) за активної підтримки Європейської Комісії з метою поєднання політичних цілей Болонського процесу та Лісабонської стратегії реформування європейського освітнього простору. Філософія проекту Тюнінг сформульована у вигляді його девізу – узгодження освітніх структур та освітніх програм на основі різноманітності та автономності.

навчальних закладах, що закріплено Празьким комюніке (2001 рік). Такий підхід обумовлений положенням студентів як одних з основних бенефіціарів вищої освіти, що повинні мати право і можливість впливу на зміст навчання та результати освітньої діяльності. Ці принципи визнаються в Україні, але тривалий час не отримували реальної інституціональної підтримки: організаційної, методичної, моральної та матеріальної. Такий стан речей пояснювався інертністю громадської думки в цьому напрямі, недостатньою обізнаністю та активністю студентських організацій і спільнот і неусвідомленням потреби в цьому з боку менеджменту вищих навчальних закладів та органів державного управління освітою. Активізація студентів у забезпеченні якості вищої освіти передбачає створення розвиненого набору інструментів оцінки та моніторингу діяльності навчальних закладів, а також студентського впливу на її вдосконалення. Практично роль студентства обмежується участю в більш або менш формальному соціологічному опитуванні стосовно їх задоволеності навчальним процесом та освітнім сервісом, «голосуванням ногами» при виборі елективних дисциплін і відвідуванні занять. Перспективи розширення участі студентів у забезпеченні якості вищої освіти в Україні пов'язані з реальною імплементацією нової редакції Закону України «Про вищу освіту» та Стандартів і рекомендацій щодо забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти та наступних (після 2006 року) документів.

Участь студентів у внутрішньому забезпеченні якості передбачає:

— визнання ролі та місця студентів в політиці закладу та затверджених процедурах забезпечення якості;

— залучення до офіційного механізму затвердження, перегляду та моніторингу освітніх програм;

— можливість впливу на розроблення критеріїв, правил і процедур оцінювання студентів;

— відбір викладачів та оцінку їх діяльності;

— достатність наявних навчальних та інформаційних ресурсів;

— доступ до публічної інформації [2, с. 53–54].

Розвиток потенціалу вищої освіти Erasmus+ на 2015 рік передбачав кілька проектів [4], можливість участі в одному з яких виборов ДВНЗ «КНЕУ імені Вадима Гетьмана». Проект ***«Створення інституту Омбудсмена по правам студентів»*** («Advocacy Establishment for Students though Ombudsman Position» – AESOP) передбачає створення відповідної організації, відмежованої від органів студентського самоврядування щодо представлення та захисту прав студентів. Спільно із шістнадцятьма вузами з різних країн Європи (Фінляндія, Велика Британія, Польща, Грузія, Португалія, Австрія та Азербайджан (координатор – університет «Хазар») планується вивчити можливість та вжити необхідних заходів щодо запровадження такої інституції, як студентський омбудсмен.

Виходячи з позиції відокремленості омбудсмена по правам студентів від органів студентського самоврядування, ключовими вимогами до кандидатури омбудсмена має бути його практичний досвід роботи щодо навчально-виховної, викладацької та наукової роботи в університеті, високі моральні якості та досвід правозахисної діяльності. Все це дозволить створити умови, за яких омбудсмен по правам студентів не лише забезпечить захист і запобігання порушенням прав і свобод студента або сприяння їх поновленню, а й представляти інтереси студентства у механізмі забезпечення якості освіти.

Студентоцентроване навчання і викладання відіграють важливу роль у стимулюванні мотивації студентів, їх самоаналізі та залученні до освітнього процесу. Це означає ретельне обговорення процесів розроблення та реалізації освітніх програм та оцінювання результатів навчання. У той же час, вищі навчальні заклади повинні забезпечити реалізацію програм щодо забезпечення якості таким чином, щоб заохотити студентів брати активну роль у творенні освітнього процесу, і що оцінювання студентів відображає цей підхід [2, с. 74]. Забезпечення активної участі студентства через інститут омбудсмена по правам студентів, вважаємо, логічним і виправданим. Це дозволить повне впровадження загальновизнаних принципів студентоцентрованого навчання, а саме:

— поважати і враховувати різноманітність студентів та їх потреби, уможливлюючи гнучкі навчальні траєкторії;

— враховувати та використовувати різні способи надання освітніх послуг, якщо це доцільно;

— гнучко використовувати різноманітні педагогічні методи;

— регулярно оцінювати та коригувати способи надання освітніх послуг і педагогічні методи;

— заохочувати відчуття автономності у того, хто навчається, водночас забезпечуючи йому відповідний супровід і підтримку з боку викладача;

— сприяти взаємній повазі у стосунках «студент-викладач»;

— мати належні процедури для розгляду скарг студентів.

Відповідно до стандартів і рекомендацій із забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти щодо прогресу студентів та їх майбутніх кар'єр, процедури забезпечення якості для

оцінювання передбачають таке: • оцінювачі знайомі з існуючими методами проведення тестування та іспитів і отримують підтримку для розвитку власних навичок у цій сфері; • критерії та методи оцінювання, а також критерії виставлення оцінок оприлюднюються заздалегідь; • оцінювання дозволяє студентам продемонструвати міру, в якій було досягнуто запланованих результатів навчання. Студенти отримують відгук, який, за необхідності, пов'язаний з порадою щодо процесу навчання; • де можливо, оцінювання проводиться більше як одним екзаменатором; • інструкції з оцінювання враховують пом'якшувальні обставини; • оцінювання є послідовним і чесно застосовується до всіх студентів і проводиться відповідно до встановлених процедур; • визначена офіційна процедура розгляду звернень студентів [2, с. 75]. Жодна існуюча студентська самоврядна організація, залишаючись у межах своєї компетенції, не зможе забезпечити всі перераховані вище умови, оскільки останні пов'язуються безпосередньо з необхідністю діяльності відповідної інституції на професійній основі, як це передбачено для омбудсмена по захисту прав студентів.

Сьогодні вузи – це не тільки установи, де молоді люди здобувають вищу освіту. Це центри громадського і творчого життя молоді. Як показує практика, в процесі навчання нерідко виникають спірні, проблемні, іноді конфліктні ситуації між студентами та адміністрацією вузів, викладачам.

Сучасне поняття механізму забезпечення прав людини має ґрунтуватися на визнанні різноманітних спеціальних інститутів захисту прав людини. І важливе місце в ньому повинні займати не тільки суди загальної юрисдикції, Конституційний суд, органи прокуратури, уповноважений з прав людини, а такі спеціалізовані органи, як омбудсмен з прав студентів, омбудсмен по захисту прав військовослужбовців і т.д., діяльність яких сконцентрована на вирішенні проблеми забезпечення прав і свобод однієї соціальної групи населення.

У класичному вигляді інститут омбудсмена вперше з'явився сто років тому в Швеції! Інститут університетського омбудсмена значно молодше. Він виник у 1960-і роки в США в період загострення соціальних відносин. пов'язаних з війною у В'єтнамі. В даний час у США посада омбудсмена існує більш ніж у 200 університетах. В Україні досвіду функціонування та роботи такого інституту немає.

У зарубіжних країнах омбудсмен є як би громадським спостерігачем, покликаним здійснювати контроль за діяльністю адміністрації, викладачів (педагогічного колективу) і колективу студентів.

Цей інститут створено там для розгляду звернень, скарг, що надходять і винесення рекомендацій з вирішення спорів, конфліктів і розбіжностей. Всі суперечки і конфлікти омбудсмен покликаний вирішувати як незалежна і незацікавлена особа. керуючись принципом справедливості, нормами українського законодавства і статуту вузу. Наприклад, для подачі звернення омбудсмену вузу в загальнодоступних місцях знаходяться бланки трьох видів: для студентів, викладачів і співробітників. Вони заповнюються і подаються анонімно. І розглядаються в максимально короткі терміни. Людина так само може особисто зустрітися з омбудсменом. Як і в першому випадку, йому забезпечується повна конфіденційність. Розгляд звернення омбудсменом – є важливим, але не визначальним елементом в його роботі.

Будучи особою нейтральною омбудсмен зобов'язаний уважно розглянути звернення (скаргу) не тільки з позиції її подавця, але і з позиції людини, відносно якої вона спрямована. Основний девіз тут – не нашкодь: звернення (скарга) не повинна стати джерелом напруги в колективі, знаряддям, за допомогою якого можна зводити рахунки або паплюжити репутацію людей. Омбудсмен у вузі не повинен бути прихильником інтриг, інакше це «підірве» весь колектив.

Досліджуючи звернення (скаргу), омбудсмен проводить незалежне, нейтральне і конфіденційне розслідування. При цьому він має право доступу до всіх документів несекретного характеру, може проводити бесіди з представниками адміністрації університету, члена колективу студентів, викладачів і співробітників. Ніхто не має права перешкоджати діяльності студентського омбудсмена.

По завершенні розгляду звернення омбудсмен приймає рішення рекомендаційного характеру. Якщо воно не виконується, він доповідає про це в усній або письмовій формі вищим органам університету.

Уповноважений з прав студентів Університету веде також роз'яснювальну роботу в університеті щодо норм і правил, відповідно до яких вирішуються конфлікти.

Підсумовуючи міжнародний досвід, ми можемо на прикладі показати як відбувається призначення омбудсмена. Він може призначається наказом ректора після затвердження його кандидатури Вченою радою університету. На цю посаду може бути призначена особа з числа професорсько-викладацького складу університету, що має стаж роботи в цьому вузі не менше 5 років, що користується авторитетом серед студентів, викладачів і співробітників. Дострокове припинення повноважень омбудсмена можливо в двох випадках: а) у разі добровільної відставки самого ом-

будсмена; б) з ініціативи ректора та Вченої ради при невиконанні омбудсменом своїх функцій або грубого порушення ним норм чинного законодавства та положень, Статуту вузу.

Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана має розгалужену систему студентського самоврядування та інших відділів, що займаються забезпеченням прав студентів. Кожен підрозділ ефективно працює виключно в межах своєї компетенції, але за таких умов ускладнюється сам процес звернення та захисту прав кожного окремого студента.

Створення окремої організації щодо захисту прав та інтересів студентів виведе на високий рівень процес розгляду звернень (скарг) усіх осіб, що навчаються в університеті. Тільки така організація європейського зразку зможе забезпечити прозорість та ефективність відстоювання своїх прав кожним студентом у сучасних умовах Університеті!

Основними навиками, компетенціями та спеціальними знаннями, які напряму пов'язані із запланованою діяльністю університету є: соціальний і правовий захист студентства в різних сферах суспільного життя.

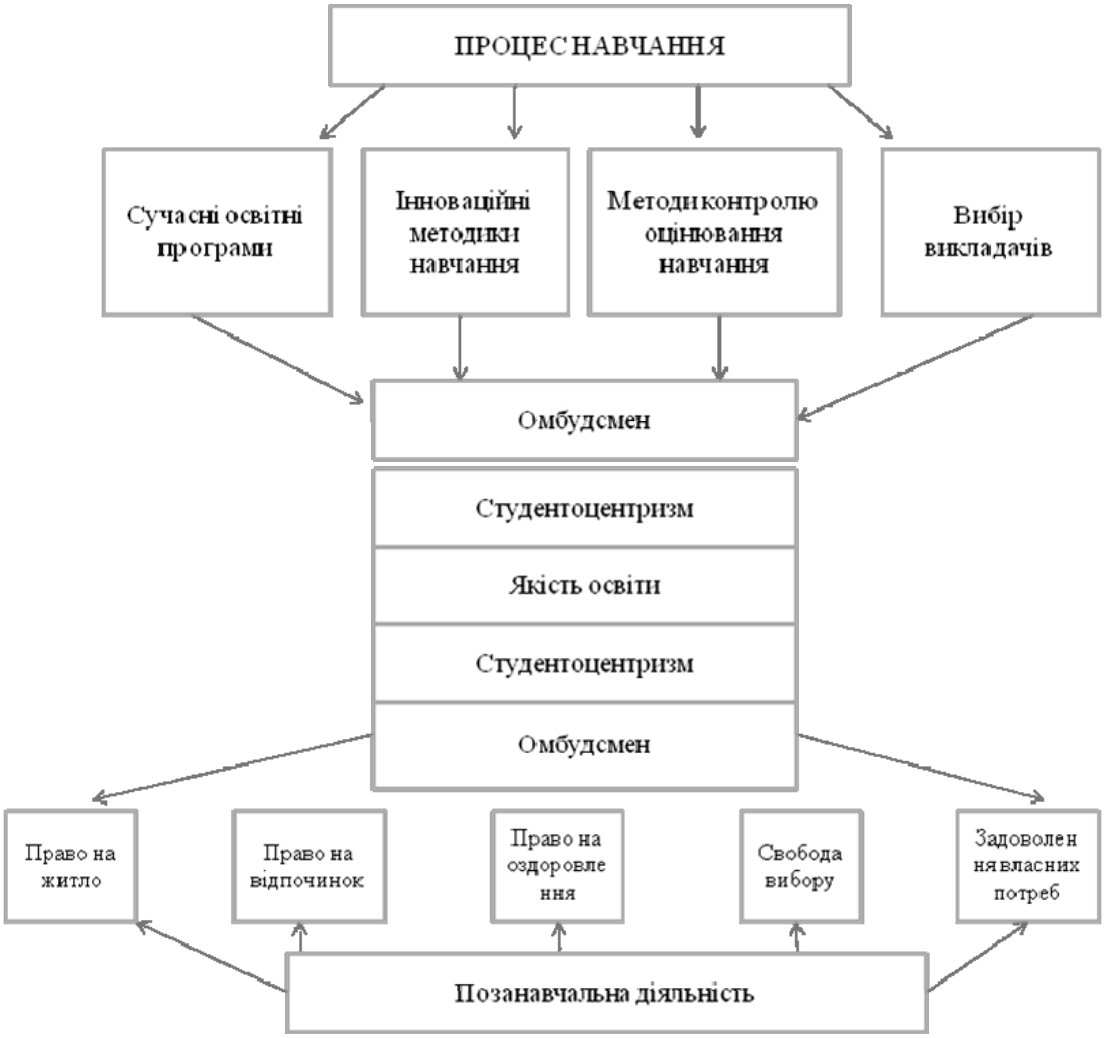

— то Хто такий студентський омбудсмен сьогодні?

— Можна сказати. що це людина, яка допомагає знайти компроміси між конфліктуючими сторона і яка вирішує різні проблеми, як, скажімо, уповноважений з прав людини, тільки робить це стосовно студентів.

— А в чому саме полягають його функції, і які він має повноваження?

— Одне з головних його призначень – це донесення до студентів коректної інформації від Міністерства освіти і навпаки, а також побудова між ними діалогу, виходячи з реального стану речей.

Говорячи про студентського омбудсмена головне, то це не його повноваження, а його можливості. Уповноважений з прав студентів в Університеті повинен дійсно представляти інтереси студентів. Головний критерій ефективності його роботи – це рівень довіри і підтримки з боку студентства: який відсоток студентів знає про існування цієї особи, його прізвище, контактні дані та т.д, розцінюють його, як реальну можливість вирішення проблеми. Чим більші студент-

ські маси вірять у нього, йдуть за ним, тим більше його повноваження. Якщо за ним стоять тисячі, то з ним неможливо не рахуватися. Для вирішення цього та інших питань. пов'язаних з діяльністю уповноваженого з прав студентів в Університеті. необхідна нормативна основа, розробкою якої ми зараз займаємося, в рамках програми Erasmus +.

Література

1. Розроблення освітніх програм. Методичні рекомендації / Авт.: В.М. Захарченко, В.І. Луговий, Ю.М. Рашкевич, Ж.В. Таланова / За ред. В.Г. Кременя. – К. : ДП «НВЦ «Пріоритети», 2014. – 120 с.
2. Розвиток системи забезпечення якості вищої освіти в Україні: інформаційно-аналітичний огляд / Укладачі: Добко Т., Золотарьова І., Калашнікова С., Ковтунець В., Курбатов С., Линьова І., Луговий В., Прохор І., Рашкевич Ю., Сікорська І., Таланова Ж., Фініков Т., Шаров С.; за заг. ред. С. Калашнікової та В. Лугового. – К : ДП «НВЦ «Пріоритети», 2015. – 84 с.
3. Закон України «Про вищу освіту» від 01.07.2014 № 1556-VII // Відомості Верховної Ради України від 19.09.2014; 2014 р. – № 37–38. – С. 2716. – Ст. 2004.
4. «Про програму Erasmus+». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.erasmusplus.-org.ua/erasmus/pro-prohramu.html

Паламарчук В.В., Голова Студентської академічної ради університету
студентка факультету економіки АПК, IV курсу
Савченко А.Ф.,
студент факультету маркетингу, II курсу

СТУДЕНТСЬКЕ САМОВРЯДУВАННЯ ЯК СТИМУЛЮЮЧИЙ ФАКТОР ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ОСВІТИ

Студентське самоврядування в Україні стрімко розвивається з орієнтацією на досвід європейських країн, залишаючи при цьому особливості національного менталітету. Це зумовлено відходом від радянського розуміння про навчання, новими законодавчими актами та Законом України «Про вищу освіту».

Навчаючись в університеті і будучи активним членом студентських рад, молодь не лише отримує знання в обраній професійній галузі, але і формує активну громадську позицію. Студент починає думати глобальніше, виходить за межі свого особистісного простору і намагається визначити, які проблеми існують в окреслених розміром університету масштабах, з якими зіштовхуються члени спільноти. Тобто студентське самоврядування є плацдармом для виховання як майбутніх лідерів, так і просто свідомого суспільства з високим рівнем соціальної відповідальності та розумінням концепції сталого розвитку, що є однією з основних цілей самоврядування.

Студентське самоврядування – рушійна сила реформування сфери освіти. Молодь бере участь у розробці законодавчих актів у системі освіти, об'єднується у різноманітні громадські організації, метою яких є подолання корупції у ВНЗ, встановлення прозорості діяльності та підвищення вимог до діяльності університету. За останніх півтора року після імплементації Закону України «Про вищу освіту» органи студентського самоврядування отримали ще більше повноважень і стали автономними у взаємовідносинах з адміністрацією навчального закладу. Однак, це не має ставити бар'єр між такими суб'єктами, як студенти, викладачі та адміністрація, оскільки у їхній взаємодії народжується те, чого ми прагнемо – покращення наданих освітніх послуг. Самоврядування значною мірою змінило свою роль і стало невід'ємною частиною успішного функціонування університетської структури.

Студентське об'єднання – реформатор навчання на рівні університету. Розглянемо це на прикладі конкретного органу студентського самоврядування.

Студентська академічна рада (надалі САР) – представник студентства у Київському національному економічному університеті імені Вадима Гетьмана. Університет швидко рухається в напрямку зближення зі стандартами якості європейської освіти. Особливу роль у цьому відіграє САР через:

— моніторинг студентського середовища та його нагальних проблем;
— оперативне реагування на звернення студентів про порушення їх прав;
— реалізацію студентських ініціатив наукового, соціального, виховного та культурного характеру;
— чітку позицію стосовно подій, які відбуваються в державі і закордоном;
— обмін досвідом і зближення зі студентами інших ВНЗ.

З'ясуймо роль кожного елемента у системі реформування навчального процесу в нашому університеті.

Моніторинг студентського середовища включає складання анкет за допомогою Google форм, безпосередньо проведення опитування, аналіз відповідей і написання рекомендацій, реалізація яких допоможе вирішити існуючі проблеми та покращити навчальний процес. Протягом одного навчального семестру може бути проведено від 9 до 20 опитувань, залежно від різних внутрішніх і зовнішніх факторів. Наприклад, у 2013/2014 н.р. було проведено 12 опитувань, наступного року їх було 27. У 2015/2016 поточному році їх поки 8. Обов'язковою є оцінка навчального процесу за семестр, що проводиться після сесії, яка дає змогу побачити комплексну картину навчального процесу студентів усього університету.

Моніторинг – це можливість кожного студента висловити свою думку і бути почутим. Тому це один із найголовніших напрямів діяльності САР. Окрім цього, проведення опитування – це серйозне наукове дослідження, в якому молодь випробовує свої аналітичні здібності. І коли студенти бачать результати анкетування у вигляді змін у структурі екзаменаційного білету, змін незручного розкладу чи дозволу на безперешкодний цілодобовий доступ до гуртожитків його мешканцями ще до того, коли це було затверджено на державному рівні, тоді в них з'являється довіра як до лідерів студентського самоврядування, так і до адміністрації університету.

Не менш важливим напрямом діяльності Студентської академічної ради є оперативне реагування на звернення студентів про порушення їх прав. Такі звернення стосуються здебільшого недобросовісного виконання своїх обов'язків науково-педагогічними працівниками та їх некомпетентності; чи використання застарілої інформації на заняттях. Отримавши письмову заяву, члени САР з'ясовують ситуацію, опитуючи студентів інших груп, курсів і факультетів. Після цього звертаються до адміністрації з проханням відповісти на запит студентів. Неодноразово викладачі внаслідок звернення студентів були замінені.

Окрім навчання студенти захоплюються наукою, ніколи не є байдужими до соціальних проблем, виховують у собі любов до мистецтва. Багатотисячна університетська спільнота має своїх героїв, які у вільний від навчання час організовують заходи різного характеру на різноманітні теми для особистісного та професійного розвитку всіх студентів.

Ще одним способом підвищення якості освіти є співпраця із студентськими організаціями інших навчальних закладів, оскільки створюється простір активних, цілеспрямованих і готових до роботи людей, які прагнуть змінити систему, діляться досвідом і спонукають один одного до більшої продуктивності. Студент бачить, що він не один, а отже з'являються сили для нових звершень.

Для продуктивної роботи студентського самоврядування необхідно встановити його чітку структуру і розподілити повноваження. Це полегшує роботу як активістам, так і студентам, які тільки хочуть приєднатись до команди залежно від своїх вподобань або мають конкретні пропозиції щодо вирішення певної проблеми. Всі органи студентського самоврядування мають керуватись принципами чесності, відкритості і прозорості.

Кожен університет має свої особливості, але явище студентоцентризму має бути скрізь. ВНЗ надає освітню послугу, тобто дає професійні знання, але форма надання цих послуг повинна орієнтуватися на молодь. І студентство у вигляді свого особливого органу – студентського самоврядування знаходить власну формулу успішного якісного навчального процесу в рамках свого університету.

Сільченко М.В., к.е.н.,
доцент кафедри інформатики та системології,
директор Інституту дистанційних технологій навчання

ДИСТАНЦІЙНА ОСВІТА У СИСТЕМІ РОЗВИТКУ ОСВІТНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УНІВЕРСИТЕТУ

Постійно зростаючі вимоги ринку праці щодо сукупності компетентностей випускників економічних університетів призводять до необхідності побудови освітнього процесу за студентоцентрованою моделлю, за якою зміст і організація освіти формуються виходячи не із наявних ресурсів (наукових, педагогічних, методичних тощо), а з планованого кінцевого результату. Значна роль у цьому процесі надається методам активного пізнання, методам програмованого навчання, самоосвіті та дистанційному навчанню.

Згідно Положення МОН України «Про дистанційне навчання», дистанційне навчання — індивідуалізований процес набуття знань, умінь, навичок і способів пізнавальної діяльності людини, який відбувається в основному за опосередкованої взаємодії віддалених один від одного учасників навчального процесу у спеціалізованому середовищі, яке функціонує на базі сучасних психолого-педагогічних та інформаційно-комунікаційних технологій.

Запровадження дистанційних технологій у освітній процес КНЕУ зумовлене такими чинниками. З одного боку, це зумовлено стрімким розвитком інформаційно-комунікаційних технологій, який закладає фундамент для реалізації дистанційного навчання у світовому інтернет-просторі, що нівелює відстані між особистостями та інформацією. З іншого боку:

- ✓ поширенням міжнародної академічної мобільності студентів через систему подвійних дипломів, включне навчання, дистанційну форму навчання,
- ✓ підвищенням інтенсивності трудової діяльності та зростаючою конкуренцією за робочі місця, несприянням з боку роботодавців поєднання студентами роботи і навчання, роботою студентів за кордоном, наявністю власного бізнесу,
- ✓ структурою ринку освітніх послуг, де сектор університетської дистанційної освіти є ще недостатньо розвиненим: є тільки 9 вузів, у яких реалізовано повний цикл дистанційної освіти — дистанційну форму навчання, інші вузи або поєднують форми навчання (наприклад, є заочно-дистанційна форма навчання), або використовують дистанційні технології як засіб підтримки навчального процесу за іншими формами,
- ✓ широкою популярністю освітніх інтернет-порталів, що пропонують відкриті безкоштовні масові он-лайн курси (Prometheus, Coursera тощо).

Виходячи із зазначених передумов і базуючись на Законі України «Про вищу освіту» та відповідні положення, дистанційне навчання у КНЕУ реалізується за такими напрямами:

- ✓ застосування дистанційної форми як окремої форми навчання; в результаті одержується диплом про вищу освіту державного зразка; цільовою аудиторією є громадяни України, які тимчасово або постійно навчаються або працюють за кордоном, особи проживають у географічно віддалених від ВНЗ населених пунктах, особи з особливими потребами, особи, які спроможні самостійно або прискорено опанувати навчальні програми, магістри (як альтернатива заочній формі навчання);
- ✓ використання технологій дистанційного навчання для забезпечення навчання за різними формами як допомоги у організації навчального процесу для студентів КНЕУ денної та заочної форм навчання бакалаврату, магістратури, для слухачів англомовних магістерських програм MBA, MIM, слухачів Інституту БО, Інституту ПК, Інституту ІКТС;
- ✓ розробка дистанційних курсів «на продаж» стороннім споживачам ринку освітніх послуг з подальшим одержанням сертифікату державної установи або сертифікат КНЕУ; націлене на підприємців, фахівцівз економіки і фінансів, студентів інших вузів, викладачів, що потребують підвищення кваліфікації тощо.

Дистанційна форма навчання у КНЕУ запроваджена з метою поширення доступу громадян до освітньо-професійних програм вищої освіти з використанням сучасних інформаційних ресурсів; реалізації навчальних і наукових ресурсів КНЕУ та підвищення якості навчання за рахунок інноваційних методів навчання, в тому числі індивідуального підходу у навчанні; розвитку особистості з метою подальшого самостійного навчання впродовж життя. Навчання за дистанційною формою здійснюється у галузі знань «Соціальні та поведінкові науки» за спеціальністю «Економіка» (спеціалізації «Економіка підприємства», «Міжнародна економіка», «Управління персоналом та економіка праці») та у галузі знань «Управління та адміністрування» за спеціальностями «Облік та оподаткування», «Фінанси, банківська справа та страхування» та «Маркетинг». Дистанційне навчання в КНЕУ реалізується через Інститут дистанційних технологій навчання, який забезпечує організаційне, адміністративне, методологічне та технологічне супроводження процесу дистанційного навчання.

З 2015—2016 н.р. у КНЕУ на кількох спеціальностях розпочате навчання за дистанційною формою. Студенти, які наразі здобувають економічну освіту в Університеті за такою формою, паралельно навчаються або працюють у Польщі, Чехії, Нідерландах, Німеччині, США, Туреччина, Казахстані, Україні. Навчання за дистанційною формою здійснюється у системі Moodle, інтегрованої в інформаційну систему Університету, доступ до якої можливий з будь-якої точки світу та будь-якого пристрою через мережу інтернет.

На підставі отриманого за цей час досвіду та аналізу наукових досліджень у галузі дистанційної освіти, нами були виявлені проблеми такої організації навчання с точки зору студентоцентризма. Оскільки під час дистанційного навчання немає безпосереднього контакту викладача і студента, викладач немає налагодженої системи зворотного зв’язку (якщо і є, то зворотній зв’язок дещо відтермінований). А студент має 100 % самостійне навчання, що вимагає правильної мотивації та правильної системи контролю. Тому для якісного формування відповідних ком-

петентностей (загальних та фахових) необхідне одночасне обґрунтоване планування результатів навчання, визначення способів їх досягнення та розробка системи моніторингу результатів навчальної діяльності студентів.

У результаті обговорення цих проблем і шляхів їх вирішення на науково-методичному семінарі «Дистанційні технології в освіті», що проводиться на базі кафедри інформатики та системології та Інституту дистанційних технологій навчання, колегами з кафедри інформатики та системології були сформовані пропозиції, наведені у тезах доповідей, поданих на конференцію. Зокрема, технологія планування результатів навчання за дистанційною формою та адаптація системи моніторингу результатів навчальної діяльності студентів дистанційної форми навчання була формалізована доцентами кафедри Ю.М. Красюк і Л.М Петренко. у доповіді «Моніторинг формування інформатичних компетентностей майбутніх економістів у контексті студентоцентризму». Втім, якщо сукупність результатів навчання та системи їх моніторингу має бути інваріантною для всіх форм навчання для кожної конкретної спеціальності / спеціалізації, то способи їх досягнення для дистанційної форми є певною мірою унікальними.

Але технологія навчання, яка реалізується на дистанційній формі, є по суті технологією програмованого навчання, концепція якої була розроблена на основі кібернетичного підходу ще в 50—60 роках XX сторіччя Б.Ф. Скінером, П.Я. Гальперіним та іншими. Важливий внесок зробили Н.Ф. Тализіна та Ю.І. Машбиць, які досліджували психологічні та педагогічні аспекти адміністрування навчальної діяльності студентів. Програмоване навчання — це навчання за заздалегідь розробленою програмою, в якій виклад матеріалу, що вивчається, має чітку логічну структуру алгоритму, що розділяє навчальний матеріал на невеликі частини (кроки, кванти, порції).

Основні дидактичні принципи програмованого навчання — послідовність, доступність, систематичність, самостійність — є основою розробки дистанційних курсів у системі Moodle. Концепція програмованого навчання студента з безперервним моніторингом результатів навчальної діяльності реалізується в цій системі за допомогою побудови або лінійної послідовності сторінок (наступна відкривається, якщо пройдена попередня), або розгалужена, яка дозволяє диференціювати навчальний процес і будувати індивідуальну траєкторію навчання кожного студента. Така система розгалужень забезпечує гнучке адаптування системи дистанційного навчання під потреби конкретного студента та рівень його знань, що сприяє підвищенню мотивації студента і, в результаті, дозволяє формувати відповідні компетентності в найефективніший спосіб.

Таким чином, розбудова за усіма напрямами дистанційної освіти у системі освітньої діяльності університету на засадах студентоцентризма, сприятиме зростанню конкурентоздатності наших випускників і підвищенню рейтингу КНЕУ на ринку освітніх послуг.

Скляр І.Д., к.е.н.,
доцент кафедри фінансів і кредиту,
начальник навчально-методичного відділу змісту
освіти Сумського державного університету

ОЦІНЮВАННЯ У СТУДЕНТОЦЕНТРОВАНІЙ МОДЕЛІ

Результатом розвитку європейського простору вищої освіти станом на 2005 рік стали значні зрушення у сфері забезпеченні якості вищої освіти, в тому числі прийняття Стандартів і рекомендацій щодо забезпечення якості в європейському просторі вищої освіти (ESG – «Стандарти і рекомендації») – перша версія. Нову редакцію цього документу було ухвалено на Міністерській конференції у Єревані у травні 2015 року [1]. Одною із основних відмінностей документа редакції 2015 року від редакції 2005 року є наявність стандарту 1.3 «Студентоцентроване навчання, викладання та оцінювання», який визначає вимоги (стандарт), яким повинні відповідати навчальні заклади щодо визнання їх моделі навчання студентоцентрованою – «навчальні заклади повинні забезпечувати таке викладання програм, що заохочує студентів до активної участі у творенні навчального процесу, і таке оцінювання студентів, що відображає цей підхід» [1, с. 11]. Тому актуальність удосконалення процедур оцінювання у вітчизняних вишах визначається передусім вимогою дотримання ESG.

Стандарти і рекомендації визначають орієнтири для формування системи оцінювання у вищих навчальних закладах, на відповідність у тому числі цим орієнтирам буде оцінюватися система внутрішнього забезпечення якості у вишах.

Оцінювання осіб, що навчаються, є центром студентоцентрованої моделі – саме оцінювання робить модель навчання студентоцентрованою. Зокрема, Пол Рамсдер зазначає «Оцінювання і є освітньою програмою» [4]. Зміст цього твердження розкрито у Рекомендаціях щодо прийняття

рішень з оцінювання, де зазначається, що «Students learn in anticipation of assessment tasks and they learn from the tasks themselves» [2], тобто процес навчання студентів певною мірою спрямовуються завданнями, які вони отримують. Отже, саме від того, як сформоване оцінювання залежить навчання студента, і саме тому оцінювання розглядається академічною спільнотою як чи не найважливіший елемент системи внутрішнього забезпечення якості вищої освіти.

Оцінювання як складова системи забезпечення якості має на меті:

• підтримку у забезпечення студенту можливості досягнення бажаних результатів навчання *(Support learning);*

• кількісну оцінку ступеня досягнення студентом бажаних результатів навчання (*Generate grades);*

• розвиток у студентів уміння самооцінювання – для забезпечення їх ефективного подальшого навчання (*Future judgements).*

У найзагальнішій класифікації оцінювання поділяють на:

• формативне – *formative assessment* («оцінювання, що формує») – має на меті дати можливість особі, що навчається, відстежувати свій прогрес у навчанні і виявити напрями його подальшого вдосконалення;

• сумативне – *summative assessment* – оцінювання ступеня досягнення здобувачем вищої освіти бажаних результатів навчання в рамках навчальної дисципліни, модуля чи освітньої програми в цілому

Формативне оцінювання є реалізацією обов'язкової умови процедур забезпечення якості – зворотного зв'язку у процесі навчання. Саме на наявність останнього спрямовані процедури опитування студентів, зокрема у Великобританії [3].

Оцінювання є найефективнішим, якщо:

• використовується для виявлення того, що є найпродуктивнішим для студентів у процесі навчання;

• зворотний зв'язок використовується, щоб поліпшити навчання студентів;

• студенти та викладачі стали відповідальними партнерами в навчанні та оцінюванні;

• студенти введені у практику і культуру вищої освіти через оцінювання;

• оцінювання знаходиться в центрі розроблення програми;

• оцінювання дає всеосяжне і достовірне уявлення про досягнення осіб, що навчаються.

Студентоцентрована модель формується на перетині трьох ключових процедур освітнього процесу: функціонування ефективного освітнього оточення (доступ до навчальних ресурсів, можливість обміну досвідом через програми мобільності тощо), взаємодії викладачів і студентів та, обов'язково, залученням студентів у ці процесі, передусім у процеси моніторингу освітніх програм і в процедури удосконалення оцінювання. Тому переосмислення університетських стратегій оцінювання поряд із вдосконаленням процедур розроблення освітніх програм, підходів до викладання є необхідною умовою трансформації моделей навчання у вітчизняних вишах відповідно до принципів студентоцентризму.

Літератури

1. Стандарти і рекомендації щодо забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти (ESG) Ухвалено Міністерською конференцією в Єревані, 14–15 травня 2015 р. – Режим доступу: http://www.britishcouncil.org.ua/sites/default/files/standards-and-guidelines_for_qa_in_the_ehea_2015.pdf
2. Guide to the Assessment Design Decisions Framework http://www.assessmentdecisions.org/wp-content/uploads/2014/09/Guide-to-the-Assessment-Design-Decisions-Framework.pdf
3. Higher Education Academy national surveys: United Kingdom Engagement Survey (UKES) www.heacademy.ac.uk/research/surveys/united-kingdom-engagement-survey-ukes
4. Paul Ramsden Learning to Teach in Higher Education. – London: Routledge Falmer. – 2003.

Токар В.В., д.е.н.,
професор кафедри міжнародних фінансів

СТУДЕНТОЦЕНТРИЗМ У СИСТЕМІ ВНУТРІШНЬОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ВИЩОЇ ОСВІТИ: ІМПЛЕМЕНТАЦІЯ В УКРАЇНІ ДОСВІДУ УНІВЕРСИТЕТІВ США

В умовах продовження демографічної кризи в Україні та посилення глобальної конкурентної боротьби на ринку освітніх послуг вітчизняні вищі навчальні заклади потребують трансформації системи внутрішнього забезпечення якості вищої освіти, у тому числі на основі вивчення та ада-

птації ефективного іноземного досвіду. Перш за все мова йде про «законодавця мод» у системі вищої освіти – університетах США.

Залишаючи поза увагою величезну відмінність в оплаті праці професорсько-викладацького складу в Україні та США (звичайно, не на користь першої), доцільно сконцентруватись на конкретних інституційних інструментах, що дозволяють посилити конкурентні позиції навчальних закладів.

По-перше, в українських університетах необхідно змінити психологію щодо ролі двох ключових елементів вищої освіти, а саме студентів і професорсько-викладацького складу. Студенти забезпечують надходження фінансування до вищих навчальних закладів. У сучасних умовах відкритості інформації студенти обирають університети та відповідні дисципліни не залежно від навчальної програми (вони більш-менш стандартизовані по всьому світу), а від компетентності та особистих якостей професорсько-викладацького складу. У зв'язку з цим, саме потреби професорсько-викладацького складу є пріоритетом, тому що саме викладачі забезпечують отримання заробітної плати, як допоміжним персоналом, так і адміністрацією.

По-друге, студенти як цільова аудиторія (клієнти – споживачі освітніх послуг) мають отримати ширші можливості брати участь в оцінці якості роботи викладачів, а саме на основі анонімного анкетування після завершення дисципліни (курсу). У цьому підході міститься небезпека несправедливого ставлення студентів до вибагливого (у гарному сенсі) викладача, тому в університетах США анонімне анкетування поєднується з відвідуванням занять спеціально призначеними особами, основними функціями яких і полягають у забезпеченні об'єктивності оцінювання рівня викладання.

По-третє, студенти все більшою мірою цікавляться здобутками викладачів, тому заохочення та умови збереження посад професорсько-викладацьким складом повинні базуватися на основі офіційно затверджених критеріїв, які перш за все охоплюють академічну активність (публікації відповідного рівня), міжнародний досвід і налагодження співпраці з представниками бізнес-структур.

По-четверте, студенти повинні бути залучені до формування програм дисциплін поруч із потенційними працедавцями. На основі анкетування, як студентів, так і працедавців, можливим є вдосконалення системи підготовки фахівців, тобто підвищення якості освіти.

По-п'яте, у випадку викладання однієї дисципліни кількома викладачами можливим конкурентним інструментом підвищення якості є надання права вибору конкретного лектора (або асистента) безпосередньо студентам. Незважаючи на можливий суб'єктивізм, студенти з кожним роком стають ісе обізнанішими й прагматичнішими, тому їхній вибір є цілком свідомим і базується не на симпатіях-антипатіях, а на перспективах отримання конкурентних переваг на основі спілкування з конкретним фахівцем (фахівцями).

Востряков О.В., к.е.н., доцент,
декан факультету економіки та управління

МОНІТОРИНГ ОРГАНІЗАЦІЇ ТА ПРОВЕДЕННЯ ЗАНЯТЬ: ДОСВІД ФАКУЛЬТЕТУ ЕКОНОМІКИ ТА УПРАВЛІННЯ

У процесі формування внутрішньої системи забезпечення якості освіти, важливу роль відіграє застосування ефективних, регулярних і системних процедур моніторингу та огляду навчальних процесів. Одним із ключових факторів ефективного функціонування внутрішньої системи забезпечення якості освіти університету є залучення студентів до цих процесів, оскільки це дозволяє встановити зворотній зв'язок та отримати інформацію щодо якості наданих освітніх послуг від безпосередніх споживачів. Крім того, залучення студентів до процесів підвищення якості освіти буде мати позитивний вплив на реалізацію і розвиток різних аспектів освітнього досвіду студенту, підвищить його мотивацію, сприятиме самооцінці та розвитку.

В якості першого кроку щодо запровадження системного підходу щодо моніторингу ефективності освітнього процесу, Вченою Радою факультету економки та управління було прийнято рішення щодо проведення анкетування студентів бакалаврського рівня підготовки.

Анкетування проводилось за переліком питань, наведеним у табл. 1 і було спрямовано на оцінювання рівня організації та проведення занять (лекцій і семінарів) з метою виявлення можливих відхилень викладачів від дотримання діючих в університеті стандартів і нормативних документів і отримання зворотного зв'язку від студентів щодо якості організації проведення занять.

Анкетування проводилось після завершення літньої екзаменаційної сесії 2014–2015 навчального року. Його характерною рисою була досить низька активність студентів (в анкетуванні взяло участь близько 21 % студентів), що суттєво вплинуло на рівень репрезентативності отриманих даних. Причиною цього були недостатня інформаційна підтримка, канікулярний період і пасивність студентів. На момент написання даних тез триває процес анкетування студентів щодо занять у першому семестрі 2015–2016 навчального року, хід анкетування дозволяє сподіватись на залучення 60–70 % студентів.

Таблиця 1

АНКЕТА
ОЦІНЮВАННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ТА ПРОВЕДЕННЯ ЗАНЯТЬ

1. Оцініть рівень якості організації та проведення занять викладачем	☐ Високий ☐ Задовільний ☐ Поганий ☐ Мені байдуже
2. Як ставився викладач до студентів?	☐ З повагою ☐ З байдужістю ☐ Зверхньо ☐ Для мене ставлення викладача не має значення
3. Чи критерії отримання балів за картою СРС були доведені на початку занять	☐ Так ☐ Ні ☐ Я не знаю, що таке карта СРС
4. Наскільки зміст занять відповідав навчально-методичним матеріалам з даного курсу	☐ Повністю відповідав ☐ У цілому відповідав ☐ Частково відповідав ☐ Не відповідав ☐ Не знаю ☐ Я не користуюсь навчально-методичними матеріалами з даного курсу
5. Кількість відмінених занять, не відпрацьованих в інший час.	☐ 0 ☐ 1–2 ☐ 3–4 ☐ більше ☐ відміна заняття викладачем – для мене завжди приємна подія

6. Пунктуальність початку і закінчення занять викладачем.	☐ Вчасно ☐ Зазвичай вчасно ☐ Невчасно ☐ Чим менше тривалість пари, тим для мене краще
7. Чи проводив викладач консультації в позааудиторний час	☐ Проводив ☐ Не знаю ☐ Не проводив ☐ У мене не було потреби у консультаціях
8. До якої частини занять, на вашу думку, викладач не був підготовлений	☐ Завжди був підготовлений ☐ Майже завжди був підготовлений ☐ Приблизно у половині занять ☐ Менше ніж у половині занять ☐ Ніколи ☐ Для мене неважливий ступінь підготовки викладача
9. Чи повідомляв викладач на заняттях тему, план заняття, види робіт до виконання та чи підбивав він підсумки роботи	☐ Завжди ☐ Майже завжди ☐ Інколи ☐ Ніколи ☐ Мені нецікава тема і план заняття
10. Чи були пояснення викладачем щодо змісту матеріалу зрозумілими	☐ Завжди ☐ Майже завжди ☐ Інколи ☐ Ні, ніколи ☐ Я не потребую додаткових пояснень викладача
11. Кількість завдань для самостійного виконання під час вивчення дисципліни	☐ Дуже мало ☐ Оптимальна ☐ Надмірна ☐ Мені краще взагалі без завдань для самостійного виконання
12. Яку кількість занять ви пропустили з цього предмету.	☐ 0 ☐ 1-2 ☐ 3- 4 ☐ Більше ☐ Я б із задоволенням вчився у дистанційному або індивідуальному режимі

За рішенням Вченої Ради ФЕУ, процедура проведення анкетування не передбачала оприлюднення результатів. З результатами анкетування, в індивідуальному порядку, були ознайомлені декан факультету економіки та управління, завідувачі відповідних кафедр і безпосередньо викладачі, які проводили заняття. Передбачається, що результати анкетування носять інформативний характер і не мають прямої дії при оцінці результатів роботи викладача. Проте, декан і завідувач кафедри, при накопичення відповідної історії результатів анкетування, будуть мати масив інформації щодо прийняття відповідних кадрових рішень.

Перший досвід запровадження елементів моніторингу освітніх процесів показав що:

1. проведення занять відбувається на достатньо високому організаційному рівні, проте в процесі анкетування була виявлення незначна кількість відхилень від цільових параметрів;
2. анкетування заохочує студентів брати активну участь у розвитку освітнього процесу та сприяє зростанню рівня їх мотивації до навчання. В активній частині студентського середовища існує великий запит на подібні заходи;
3. анкетування дозволяє викладачам отримати зворотній зв’язок зі студентською аудиторію та провести самооцінку своєї роботи в аудиторії. Переважна більшість викладачів з зацікавленістю та нетерпінням чекали результатів анкетування;
4. адміністрація, в результаті запровадження елементів моніторингу якості освітніх процесів, отримує додаткове джерело об’єктивної інформації щодо дотримання викладацьким складом встановлених стандартів, процедур, нормативних документів і може мати приймати відповідні рішення за виявленими відхиленнями.

Зважаючи на зазначене, слід констатувати нагальну необхідність створення в університеті підрозділу з моніторингу якості освітніх процесів, функціональним обов'язком якого була б побудова системи регулярного моніторингу. Така система може передбачати моніторинг різних аспектів якості освітніх процесів у контексті студент-викладач, студент-адміністрація, викладач-адміністрація, викладач-викладач. Створення підрозділу моніторингу, про що до речі свідчить і світовий досвід, є одним з обов'язкових кроків формування в КНЕУ імені Вадима Гетьмана системи внутрішнього забезпечення якості освіти.

Кулага І.В., к.е.н.,
доцент кафедри політичної економії,
Турчанінова В.Є., ст.викладач
кафедри іноземних мов факультету МЕіМ

РОЛЬ КОМПЕТЕНТНІСНОГО ПІДХОДУ В СИСТЕМІ СТУДЕНТОЦЕНТРОВАНОЇ ОСВІТИ

Сьогодні, в період фундаментальних зрушень у сучасній вищій освіті, студентоцентрований, результато-орієнтований і компетентнісний підходи розглядаються як триєдина основа формування нової освітньої моделі.

Основні положення студентоцентрованої освіти зародилися ще у XIX ст., отримали розвиток у західних освітніх моделях протягом XX ст. Сучасна модель студентоцентрованої освіти має багато спільного з новою парадигмою вищої освіти, що виникла у США в 1990-х рр. і позначає собою зміни визначення місії та мети університету, критеріїв його успіху, структури навчального процесу, теорії навчання, принципів фінансування, а також тлумачення ролей викладачів і студентів.

Студентоценрований підхід передбачає: переміщення уваги з «викладання» на «навчання» із центруванням на студенті; зміну ролі викладача з «передавача знань» на навчального консультанта, наставника; концентрацію на мотиваційних і соціальних аспектах навчання; сприяння самостійно організованому і активному навчанню з орієнтацією на цілі та результати; розробку індивідуальної стратегії навчання.

Роль компетентнісного підходу в системі студентоцентрованої освіти полягає в такому: оскільки, компетентнісно-орієнтована освіта спрямована на задоволення особистих, соціальних, професійних і культурних потреб сучасного суспільства, то саме за такого спрямування відбувається перехід від традиційного підходу, в центрі якого знаходиться викладання, до освіти, орієнтованої на навчання, де центром навчального процесу є студенти.

Сучасні системи вищої освіти стають усе більше студентоорієнтованими і потребують нових інструментів для забезпечення прозорості й визнання. Використання студентоцентрованого підходу в освіті полегшує розробку змішаних моделей навчання і процесу визнання раніше здобутої освіти, що забезпечує необхідну гнучкість для навчання протягом усього життя. Аналіз багатьох освітніх систем свідчить, що одним із шляхів оновлення змісту освіти й навчальних технологій, узгодження їх із сучасними потребами інтеграції до світового освітнього простору, є орієнтація навчальних програм на компетентнісний підхід і створення ефективних механізмів його запровадження. Саме тому зміни у формуванні програм перемістилися з фокусу «на вхід» до фокусу «на вихід», тобто з того, чому навчають студентів, до того, що студенти вивчили і спроможні робити. Держави, які підписали Болонську декларацію і тим самим зобов'язались імплементувати у вищу освіту ступеневі програми, вже більше не описують бакалаврські та магістерські програми лише з огляду на їхній зміст, а планують їх відповідно до профілю ступеневої програми, що містить опис компетентностей і навчальних результатів.

У розробленому «Путівнику програми «Тюнінг», який формулює профілі ступеневих програм», ключовим положенням є орієнтація на студентоорієнтоване (студентоцентроване) навчання за прозорою системою протягом усіх циклів навчання: Бакалаврат, Магістратура, Докторантура. Це означає, що результати навчання повинні задовольняти потреби та очікування студентів і суспільства, забезпечуючи зайнятість і розвиток особистості. Випускники повинні бути спроможними продемонструвати, яких компетентностей вони набули під час навчання. Отже, навчання на основі компетентнісного підходу в системі студентоцентрованої освіти формує у студентів критичне мислення, відповідальне ставлення до здобуття знань і навичок, а також такі якості та професійні навички, які необхідні для ринку праці, а критерії та параметри оцінки результатів освіти уніфікуються і виражаються у термінах і результатах, які можуть бути інтерпретовані та враховані у будь-якому освітньому закладі будь-якої країни.

Література

1. *В.И. Байденко, М.Б. Гузаиров, Н.А. Селезнёва*. Актуальные вопросы современной дидактки высшего образования: европейский ракурс. – Москва-Уфа: Уфимский государственный авиационный технический университет (УГАТУ), 2012. – 293 с.
2. «A Tuning Guide to Formulating Degree Programme Profiles. Including Programme Competences and Programme Learning Outcomes» / електронний ресурс, режим доступу: http://www.core-project.eu/documents/Tuning_Guide_Publicada_Co Re.pdf
3. *Robert B. Barr, John Tagg.* From teaching to learning – a new paradigm for Undergraduate education // Change. – 1995, November/December. – P. 13–25 / електронний ресурс, режим доступу: http://www.maine.-edu/pdf/BarrandTagg.pdf
4. *O'Neill G.* and *McMahon T.* Student-centred larning: what does it mean for students and lecturers? // Emerging issues in the practice of University Learning and Teaching / Ed. by G. O'Neill, S. Moore and B. McMullin, Dublin: AISHE, 2005 / електронний ресурс, режим доступу: http://www.aishe.org/readings/2005-1/oneill-mcmahon-Tues_19th_Oct_SCL.pdf

Лаврененко В.В., к.е.н.,
доцент кафедри економіки підприємств

МАТРИЦІ ОЦІНЮВАННЯ ОСВІТНІХ ПРОГРАМ ЯК ІНСТРУМЕНТ ЇХ УДОСКОНАЛЕННЯ НА ЗАСАДАХ СТУДЕНТОЦЕНТРИЗМУ

Згідно Довіднику Європейської системи перенесення і накопичення кредитів (ЄКТС) [1], студентоцентроване навчання є процесом якісної трансформації навчального середовища для студентів та інших осіб, які навчаються, метою якого є поліпшення їх автономії і здатності до критичного мислення на основі результатного підходу. Визначальною компонентою цього є використання, як інструменту забезпечення якості освіти, категорій компетентностей і результатів навчання, які у сукупності формують ядро студентоцентрованої моделі. У межах Європейського простору вищої освіти (ЄПВО) орієнтація на студентоцентризм забезпечує прозорість й зрозумілість освітнього процесу, а, отже, відіграє ефективну роль у стимулюванні змін і модернізації освітніх програм. Реалізація ЄКТС заохочує до зміни парадигми підходу від навчання, орієнтованого на викладача, до студентоцентрованого навчання, що визнано основоположним принципом ЄПВО.

Стандартами [2] визначено, що освітні програми знаходяться у центрі місії закладів вищої освіти, пов'язаної з викладанням, що відображається у необхідності розробки процедури їх (оновлення та удосконалення). З інституційної точки зору, розробка програми означає написання навчального плану і вираження його компонентів у кредитах із зазначенням результатів навчання та пов'язаного з ними навантаження, видів навчальної діяльності, методів викладання і процедур/критеріїв оцінювання. У проекті Тюнінг [3] освітня програма не є простою кількістю слабо пов'язаних між собою навчальних дисциплін, вона повинна розглядатися як єдине ціле, що вимагає більш комплексного підходу.

Основним інструментом збалансування та розвитку освітньої програми на засадах студентоцентризму є складання матриць перевірки кореляції компетентностей і загальних результатів навчання (табл. 1), а також результатів її окремих освітніх компонентів (модулів, дисциплін, тем). З практичної точки зору, це означає, що матриці оцінювання деталізуються до такого рівня, на якому можна було б виявити внесок окремих тем і дисциплін у досягнення загальних результатів навчання. Такий підхід дозволяє виявити та виправити нерівномірності й диспропорції у змісті освітньої програми.

Таблиця 1

КОМПЕТЕНТНОСТІ ТА РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ ЗА ОСВІТНІМИ КОМПОНЕНТАМИ

Результати навчання за окремими компонентами	**Компетентності**									
	Програмні результати навчання									
	A	**B**	**C**	**D**	**E**	**F**	**G**	**H**	**I**	**G**
Модуль 1 /(дисципліна/Тема)		X			X					
Модуль 2 /(дисципліна/Тема)	X			X			X			
Модуль 3/дисципліна/Тема		X				X			X	
Модуль 4/дисципліна/Тема	X		X							X

Оновлення освітніх програм на засадах студентоцентризму для спеціалізованого університету складним завданням, оскільки одночасно вимагає пошуку нових навчальних перспектив і горизонтів, застосування виваженої і збалансованої внутрішньої навчально-методичної політики та створення можливостей для розвитку професорсько-викладацького персоналу.

Література

1. Довідник користувача ЄКТС/ [Електронний ресурс]. — Режим доступу: eenu.edu.ua/sites/-default/files/.../dovidnik.docx
2. Стандарти і рекомендації щодо забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти (ESG) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.britishcouncil.org.ua/sites/default/files/standards-and-guidelines_for_qa_in_the_ehea_2015.pdf
3. Вступне слово до проекту Тьюнінг – гармонізація освітніх структур у Європі. Внесок університетів у Болонський процес//[Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://www.unideusto.org/tuningeu/-images/stories/documents/General_Brochure_Ukrainian_version.pdf

Степаненко С.В., к.е.н.,
професор, завідувач кафедри
історії та теорії господарства

Думати легко, діяти важко,
а перетворити думку на дію –
найбільш складне завдання на світі
(Й.Гете)
Велика мета освіти це не знання, а дії
(Герберт Спенсер)

НАУКОВІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ОСВІТНІХ (НАУКОВИХ) ПРОГРАМ НОВИХ ЕКОНОМІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ

Важливим напрямком реалізації положень Закону України «Про вищу освіту» є запровадження в нашій країні нових спеціальностей, передбачених «Переліком галузей знань і спеціальностей, за якими ведеться підготовка здобувачів вищої освіти», затвердженого постановою КМ України від 29 квітня 2015 р. №266. Успішне виконання поставлених завдань передбачає здійснення ряду послідовних кроків, серед яких: розробка стандарту освіти, як основи отримання студентами диплому Держаного зразка; дотримання вимог до якості вищої освіти, сформованих Національним агентством із забезпечення якості вищої освіти; підготовка навчальними закладами освітніх (наукових) програм, що відповідають умовам ліцензування освітньої діяльності та акредитації освітніх програм тощо. Якщо підготовка стандартів та вимог до якості освіти покладається на Міністерство освіти та Національне агентство, то розробка освітніх (наукових) програм є відповідальністю навчальних закладів.

У досягненні високого рівня сучасної вищої економічної освіти вирішальну роль відіграє створення науково обґрунтованих освітніх (наукових) програм. Вони повинні бути направлені на вирішення таких основополагаючих завдань вищої освіти:

- надання всім складовим освітніх (наукових) програм та науково освітньої діяльності в цілому *студентоцентричного* спрямування;
- поглиблення *наукового змісту* освіти;
- забезпечення *єдності науки й практики*.

Студентоцентричне спрямування науково освітньої діяльності передбачає створення всіх умов для розвитку особистісних та професійних якостей студентів, необхідних для успішної суспільної та фахової діяльності. Реалізація даного принципу в освітніх (наукових) програмах передбачає:

- спрямування науково-освітнього процесу на кінцеві результати навчання відображених у набутих *освітніх компетенціях*;
- урахування в освітніх (наукових) програмах пріоритетів особи що навчається: реалістичність запланованого навчального навантаження; надання можливостей щодо вибору змісту, темпу, способу та місця навчання;
- відображення досягнень світової економічної науки та передової практики в організації науково освітнього процесу тощо.

Визначення *освітніх компетенцій* і чинників, що впливають на їх зміст за окремими професіями, спеціальностями та кваліфікаційними рівнями, виступає передумовою розробки освітніх (наукових) програмах. Важливо враховувати, що *компетенції* — це передбачені освітньою програмою та здобуті, перевірені (діагностовані) і підтверджені практичними діями, суспільні якості та професійні здатності особи, необхідні для діяльності за обраною *професією*, для виконання спеціальних видів робіт (*спеціальності*) певного рівня складності (*кваліфікації*).

Практичні дії по формуванню компетенцій фахівців з економіки розпочинаються з визначення їх структури. Студентоцентризм вищої освіти передбачає включення до складу компетенцій таких груп:

- гуманітарних, що відображають формування суспільних **якостей особи** (цінностей, суспільних цілей, світоглядності тощо);
- **загальнопрофесійних здатностей**, необхідних для виконання робіт, притаманних кожній спеціальності даної професії;
- **здатностей до виконання спеціалізованих видів робіт** у межах даної спеціальності;
- **здатностей,** що характеризують певний **кваліфікаційний рівень робіт**, притаманних бакалаврам, магістрам чи докторам філософії з даної спеціальності.

Розробка освітніх програм передбачає встановлення конкретного переліку і точного визначення (формулювання) освітніх компетенцій, що входять до кожного освітньо-кваліфікаційного рівня спеціальності.

Поглиблення наукового змісту освіти досягається шляхом вибору та послідовного дотримання методологічних засад і теоретичних основ формування економічних знань, їх систематизації на основі чітко визначених наукового об'єкту та наукового предмету кожної галузі знань (професії економіста) та економічних спеціальностей.

Науковий об'єкт галузі знань, що утворюють наукові основи певної професії чи спеціальності, відображає спрямованість даної професійної (спеціальної фахової) діяльності на досягнення суспільними суб'єктами *зовнішніх цілей*, характеризує призначення (місію) їх діяльності в зовнішньому середовищі (суспільстві). Зовнішні цілі діяльності суспільних суб'єктів виступають критерієм розмежування окремих професій і спеціальностей, а необхідні знання для такої діяльності об'єднуються поняттям наукового предмету.

Науковий предмет галузі знань чи спеціальності – це базове положення чи певні принципи (керівна ідея), що дозволяють об'єднати наукові знання, які входять до наукового об'єкту (охоплені ним), в цілісну систему (систематизувати їх) та встановити сутнісність цих знань. Предмет характеризує спрямованість діяльності суб'єктів на досягнення *його цілей* (*внутрішніх)*, та узгодження їх з зовнішніми цілями. Тому в науковому предметі відображаються знання про функціональну направленість діяльності суб'єктів; формування системних результатів (які виникають внаслідок взаємодії суб'єктів); зв'язок, що об'єднує всі аспекти діяльності.

Визначення наукового об'єкту та предмету професій і спеціальностей залежить від обрання певної *методології наукового пізнання* дійсності. У сучасних дослідженнях використовуються переважно методологічні засади позитивізму та цивілізаційного аналізу суспільних процесів. *Класична та неокласична* економічна наука спираються на принципи позитивізму, неопозитивізму, постпозитивізму. *Інституціональна* економічна теорія використовує підходи та принципи цивілізаційної парадигми суспільствознавства. Реалізація принципу студентоцентризму в освітніх (наукових) програмах підготовки економістів можливе лише на засадах методології сучасного інституціоналізму.

Поєднання досягнень економічної науки й практики забезпечується застосуванням *діяльнісного* підходу в організації науково-освітнього процесу, який має методологічне значення для розробки освітніх (наукових) програм. Діяльність є практичним способом прояву та розвитку суспільних якостей і професійних здатностей індивідів. У діяльності проявляється рівень розвитку та суспільний статус (умови, можливості прояву) економічних суб'єктів, особливості цілеполагання, як ключової характеристики їх активності. Саме цілі відображають практичну спрямованість діяльності. Діяльнісний підхід в освіті означає наукове забезпечення вибору цілей і раціональний вибір засобів і способів їх досягнення.

Суспільний характер економічної діяльності суб'єктів обумовлює наявність у ній кількох рівнів цілей. Прийнято виділяти два найвищі рівні цілей суб'єктів, які є джерелом (носіями) діяльності: *зовнішні цілі*, обумовлені суспільним характером економічної діяльності, що виступають як його *місія* (призначення) в економічній системі суспільства, та *власні (індивідуальні та колективні, внутрішні) цілі*, пов'язані з необхідністю відтворення та розвитку економічних суб'єктів.

В освітніх програмах діяльнісний підхід реалізується шляхом орієнтації наукових знань на всебічне розкриття *цілей* фахової діяльності та раціональний вибір *засобів* їх досягнення. Вплив практики на формування освітніх програм здійснюється шляхом відображення в них реально існуючих умов досягнення цілей, що зовні проявляється у *функціональних обов'язках*, притаман-

них певним посадам. Перелік посад містить види та кваліфікаційний рівень робіт, виконання яких повинні знайти своє відображення в освітніх компетенціях. Це досягається на основі всебічного аналізу *економічної діяльності*, до виконання якої готуються студенти.

Практичні дії по створенню освітніх (наукових) програм, за кожною спеціальністю професії економіста та кваліфікаційним рівнем (бакалавра, магістра, доктора філософії), передбачає формування *предметного поля*. Воно являє собою цілісну систему дисциплін, що реалізують усі три ключові завдання сучасної вищої освіти: студентоцентризм, науковий зміст, єдність науки з практикою що направлені на оволодіння відповідними освітніми компетенціями. Включення дисципліни до предметного поля освітньої (наукової) програми конкретної спеціальності та певного кваліфікаційного рівня, залежить від того, в якій мірі вона містить *наукові знання,* що розкривають *цілі* фахової діяльності та озброюють студента засобами їх досягнення, орієнтовані на формування відповідних *компетенцій*. Практично такий відбір дисциплін здійснюється на основі *наукового об'єкту та предмету* відповідних професій, спеціальностей і кваліфікаційних рівнів.

При підготовці кафедрами та факультетами КНЕУ освітніх (наукових) програм важливо ураховувати, що економічна діяльність виконуються в рамках відносно самостійних сфер суспільного життя – *суспільства* як цілісності, та відносно відокремленої його складової – *економічної системи*. Тому одні економічні спеціальності формуються на основі галузі знань «Соціальні та поведінкові науки», а інші – галузі знань «Управління та адміністрування». Перші є складовою професії «суспільна діяльність», а другі – професії «управління та адміністрування» (в економіці). Ці професії, та притаманні їм спеціальності, мають різну направленість, обумовлену особливостями наукових об'єктів і предметів і місцем у системі суспільного поділу праці, що призводить до суттєвих відмінностей у змісті освітніх (наукових) програм.

Галузь знань «05. Соціальні та поведінкові науки» утворює наукові засади професії «суспільна діяльність», у центрі якої дослідження суспільства та його підсистем як цілісних утворень, впливу на них зовнішнього середовища існування, їх реакції на такі впливи. *Пізнавально-аналітична та проектно-консалтингова спрямованість* майбутньої діяльності фахівців даної професії визначає особливість освітніх програм та освітніх компетенцій, що формуються на основі даної галузі наукових знань. Аналіз, моделі, підходи, стратегії пізнання сутності розвитку суспільств Європейської цивілізації та їх структурних складових у національному і глобальному світовому просторах і природному середовищі передбачають зосередження уваги на обґрунтування вибору адекватних напрямків, варіантів, порядків активності суспільних суб'єктів у *мінливому зовнішньому середовищі*. Пропозиції щодо ***проектів прийняття та наукове супроводження рішень,*** а не безпосередня організація їх виконання та дослідження їх результатів, принципово відрізняє практичну спрямованість економічних спеціальностей професії «суспільна діяльність».

Науковим об'єктом галузі знань **«05. Соціальні та поведінкові науки»** *є структура та процеси функціонування й розвитку суспільств і їх політичної, економічної, соціальної та духовно-культурної підсистем у часі, світовому й цивілізаційному просторах і природному середовищі, що забезпечують відтворення та розвиток індивідів та суспільств Європейської цивілізації, зростання рівня суспільного життя людей.*

Науковим предметом галузі знань **«05. Соціальні та поведінкові науки»** *є діяльність суспільних суб'єктів направлена на пізнання та наукове обґрунтування шляхів відтворення та розвитку кожного індивіда й суспільств Європейської цивілізації шляхом забезпечення їх потреб*. **Потреби** – це сукупність матеріальних і нематеріальних умов, необхідних для відтворення та розвитку індивідів і суспільств у процесі їх суспільної діяльності. (Необхідні умови для життєдіяльності людей поза межами суспільної діяльності відображають їх біологічну природу та визначаються як нужда.)

Для обґрунтування різних економічних спеціальностей, у межах професії «суспільна діяльність», необхідно визначити окремі *види суспільної діяльності,* що спрямовуються на *забезпечення різних потреб* суспільства та індивідів. Особливість таких видів діяльності може бути встановлена лише на основі обґрунтування наукового об'єкту та предмету, що відображають сутнісність економічних спеціальностей у межах професії «суспільна діяльність». При формулюванні наукових об'єктів і предметів окремих економічних спеціальностей, вирішальну роль відіграє вище наведене визначення об'єкту і предмету наукової галузі знань «05. Соціальні та поведінкові науки».

Науковим об'єктом спеціальності «економіка», в межах даної галузі знань, *є структура та процеси функціонування і розвитку національних ринкових економічних систем у часі, суспільному просторі та природному середовищі, що забезпечують відтворення і розвиток індивідів і суспільств Європейської цивілізації шляхом задоволення їх постійно зростаючих* ***економічних*** *потреб.*

Науковим предметом спеціальності «економіка» *є діяльність економічних суб'єктів направлена на пізнання та обґрунтування напрямків і шляхів розвитку виробництва й споживання то-*

варів і послуг, необхідних для забезпечення постійно зростаючих ***економічних*** *потреб індивідів і суспільства.*

Під **економічними потребами** слід розуміти *необхідність для особистого та виробничого споживання матеріальних засобів і нематеріальних умов, що виступають у формі товарів і послуг*. Особисте споживання товарів і послуг забезпечує фізичне відтворення суспільних суб'єктів, а кінцеве виробниче споживання передбачає їх використання для виконання інших видів суспільної діяльності, окрім економічної, направлених на забезпечення позаекономічних потреб. Незважаючи на те, що забезпечення економічних потреб *передує в часі* та створює умови для всіх інших видів суспільної, вони не розглядаються як важливіші, порівняно з іншими потребами та видами суспільної діяльності.

Освітні програми та притаманні їм компетенції спеціальностей професії «суспільствознавство», формуються на основі наукових знань, обумовлених не лише науковими об'єктами та предметами цих спеціальностей, а й вимогами з боку практики. Так, предметне поле освітньої програми спеціальності «економіка» складається з дисциплін, перелік яких обмежується науковим об'єктом даної спеціальності, а зміст цих дисциплін обумовлюється науковим предметом і функціональними обов'язками, до виконання яких готується фахівець відповідного рівня. Зокрема, до навчального плану повинні входити предмети, *наукові знання* яких розкривають: генезис національних господарських систем суспільств Європейської цивілізації та набуття ними якостей ринкових економічних систем; структуру та процеси функціонування і розвитку економічних систем; способи забезпечення їх цілісності; цілі діяльності суспільних суб'єктів і засоби (умови) виробництва та споживання товарів і послуг, необхідних для задоволення економічних потреб індивідів і суспільства тощо.

З точки зору місця спеціальності *«економіка»* в системі суспільного поділу праці (з боку практики), на предметне поле освітньої програми даної спеціальності впливають вимоги щодо: забезпечення наукового обґрунтування прийняття мікроекономічних та макроекономічних рішень, стосовно функціонування та розвитку національної ринкової економічної системи, її підсистем та окремих корпорацій; підготовка наукових рекомендацій по інституціональному удосконаленню національної економічної системи; ведення наукової, науково-педагогічної діяльності, економічного просвітництва тощо.

Спеціалізаціями, сутнісність яких обумовлена характером і вище названими науковим об'єктом і предметом спеціальності «економіка», можуть бути: *економічна теорія*, *соціально-економічна статистика, математичні моделі в економіці, екологічна економіка тощо*.

Науковим об'єктом спеціальності «міжнародні економічні відносини», *є національні ринкові економічні системи суспільств Європейської цивілізації в структурі та процесах функціонування світової економіки, що забезпечують відтворення і розвиток індивідів і суспільств Європейської цивілізації шляхом задоволення їх постійно зростаючих* ***економічних*** *потреб.* У системі національного рахівництва даний напрямок економічної діяльності виділено окремим рядком.

Науковим предметом спеціальності «міжнародні економічні відносини», *є діяльність суб'єктів національних ринкових економічних систем у глобальному економічному середовищі, направлена на пізнання та обґрунтування напрямків і шляхів забезпечення постійно зростаючих* ***економічних*** *потреб індивідів і суспільства шляхом формування взаємовигідних (Парето- оптимальних) міжнародних економічних зв'язків.*

Предметне поле освітньої (наукової) програми спеціальності *«міжнародні економічні відносини»* також формуються на основі наукового об'єкту та предмету і вимог, передбачених функціональними обов'язками фахівців відповідних рівнів. Перелік дисциплін та їх зміст повинні містити наукові знаннями про: структуру, функціонування і розвиток національних економічних систем; структуру та процеси функціонування та розвитку світової економічної системи; економічні інститути національної та глобальної економіки; напрямки та форми взаємодії суб'єктів національної економіки з суб'єктами світової економіки тощо.

З боку практики, освітня програма даної спеціальності повинна відображати вимоги до осіб, які здобувають вищу освіту, щодо здатностей: проектування і аналізу взаємодії з суб'єктами глобального економічного середовища; обґрунтування цілей і способів їх виконання; оцінювання економічних і соціальних наслідків міжнародних економічних операцій суб'єктів глобальної економічної системи тощо.

До **спеціалізацій**, різних освітньо-кваліфікаційних рівнів спеціальності «міжнародні економічні відносини», варто віднести: *міжнародну економіку, міжнародну торгівлю товарами військового та подвійного призначення, європейську економічну інтеграцію* тощо.

Галузь знань «07. Управління та адміністрування» утворює наукові засади професії, в центрі якої **практична організація (мистецтво) економічної діяльності** за окремими напрямками. Поняття організації (для живих і соціальних систем – самоорганізації) покликані розкрити природу *предметно-перетворювальної (практичної*) сторони економічної діяльності, що допов-

нює пізнавально-аналітичну її сторону, яка історично відокремилася від першої в ході історичного розвитку суспільного поділу праці. *Необхідність організації* системних утворень викликана безперервними змінами як у самих системах, так і в середовищі їх існування. Організація економічних систем є засобом їх пристосування до змін, способом функціонування та розвитку як цілісних утворень у практичному житті.

Самоорганізація соціальних (у т.ч. – економічних) систем включає в себе формування керівного центру та сукупності механізмів, що забезпечують реагування на постійні зміни в системі та середовищі її функціонування. В біологічних системах вони представлені головним мозком і механізмами гомеостазу та метаболізму. Суспільство, як соціальну систему, організує владний центр, представлений державою, що створює *структурні* підсистеми, покликані виконувати певні функції. Іншою складовою самоорганізації суспільства та його підсистем є забезпечення безперервності та постійного продовження *процесів* суспільної діяльності суб'єктів. Це досягається шляхом налагодження зворотного зв'язку між результатами та діями суб'єктів, їх корекції під впливом отриманих результатів.

Самоорганізація економічної системи відбувається шляхом *організації структури* конкретних засобів, необхідних для виконання місії, та *організації процесу* раціонального використання елементів структури засобів виробництва для створення конкретного продукту, в якому інтегруються зовнішні та внутрішні цілі. Так дві нерозривні сторони економічної діяльності суб'єктів, що відображають їх місію та власну мету, на практиці, реалізуються шляхом формування *структури* необхідних засобів діяльності та організації *процесу* їх використання для виробництва продукту. Організаційним центром тут виступає держава та ринок.

Організація економічної діяльності здійснюється шляхом *адміністрування й управління нею – формування структури, раціонального вибору і трансформації ресурсів, створення продукту та його реалізації. Важливим засобом організації економічної системи є розбудова економічних інститутів, (а на рівні корпорацій – рутин)*. У науковій літературі та практиці господарювання організація економічної діяльності отримала назву *менеджменту*. Це дає підстави для визначення професії, в галузі знань «Управління та адміністрування», як **менеджмент економічної діяльності,** що точніше відображає наукову сутнісність даної галузі знань і місце професії у суспільному поділі праці. На рівні галузі наукових знань менеджмент розглядається як сукупність принципів і підходів в організації економічної діяльності за кожною спеціальністю, виступає в формі *«філософії менеджменту»*.

Науковим об'єктом галузі знань **«07. Управління та адміністрування»** *є структура необхідних засобів і процеси економічної діяльності суб'єктів у суспільному та міжнародному просторі й природному середовищі, що забезпечують задоволення постійно зростаючих* ***економічних потреб*** *індивідів і суспільств Європейської цивілізації*. Зовні це проявляється в системі функціональних напрямків, видів і рівнів економічної діяльності суб'єктів. Класифікація економічної діяльності суб'єктів стає основою для визначення окремих спеціальностей (спеціалізації) і кваліфікаційних рівнів підготовки економістів у рамках професії «управління та адміністрування».

Науковим предметом галузі знань **«07. Управління та адміністрування»** *є* ***організація*** *структури та процесів координації, регулювання, мотивації економічної діяльності суб'єктів, направленої на раціональний вибір та ефективне використання ресурсів у процесі виробництва та споживання товарів і послуг, необхідних для задоволення постійно зростаючих* ***економічних потреб*** *індивідів і суспільств Європейської цивілізації.*

Для розмежування спеціальностей професії «управління та адміністрування» («менеджмент економічної діяльності») та розробки освітніх програм по підготовці відповідних фахівців, украй важливо класифікувати організацію економічної діяльностями за певними критеріями. Останні характеризують різні аспекти цілей економічної діяльності, відображають її спрямованість. Такими критеріями виступають *характер, функціональна спрямованість і вид (форма)* економічної діяльності. Перші два критерії відображають різні аспекти реалізації місії економічної діяльності суб'єктів у суспільстві та його економічній сфері, а третій – досягнення власних цілей суб'єктів економічної діяльності.

Так, за своїм *характером* економічна діяльність класифікується як **бізнесова (підприємницька),** що направлена на *зростання вартості* товарів і послуг. Вона включає: **перенесення** вартості ресурсів, під час їх витрат і трансформації; **створення доданої** вартості в процесі виробництва та споживання товарів і послуг; **відокремлення** новоствореної (перенесеної та доданої) вартості від матеріальної оболонки товару в процесі проведення економічної операції з іншими суб'єктами та надання їй всезагальної грошової форми. *Метою* економічної діяльності суспільних суб'єктів стає отримання частки новоствореної вартості (виробництво ВВП).

Характер **неприбуткової** економічної діяльності полягає у раціональному виборі та ефективному використанні (трансформації) ресурсів; створення благ, що мають суспільну цінність (відповідають економічним потребам) і вимірюються граничною корисністю для конкретного спо-

живача. *Метою* економічної діяльності суспільних суб'єктів стає створення благ, необхідних для задоволення економічних потреб суспільства.

Тобто поєднання різних аспектів економічної діяльності направлених на збереження і примноження вартості та на виробництво, розподіл, обмін і споживання її матеріального носія – товарів і послуг відкриває можливість підпорядкувати її одній із двох можливих цілей.

Іншим критерієм класифікації є **функціональна направленість** економічної діяльності на забезпечення цілісності економічної системи. Остання є основною метою економічної системи (як і кожної системи), адже в разі її розпаду вона не виконає свого призначення в суспільстві. Суспільний характер економічної діяльності, місце в суспільному поділі праці обумовлюють взаємну залежність і доповнюваність різних напрямків діяльності. Основою для встановлення окремих напрямків економічної діяльності суб'єктів виступають чотири *кінцеві причини цілісності* системних об'єктів, обґрунтованих ще в античні часи та широко вживаних впродовж багатьох століть для поясненнях природи об'єктів.

Дія цих причин в економічній сфері суспільства викликає необхідність спрямування економічної діяльності суб'єктів в наступних напрямках:

- **виробнича економічна діяльність** направлена на створення благ, необхідних для задоволення *матеріальних потреб* індивідів і суспільства. Вона реалізує *матеріальну* кінцеву причину цілісності економічної системи та обумовлює об'єктивність існування виробничої підсистеми економічної системи;
- **обмінна (посередницька) економічна діяльність** направлена на формування зв'язків між різними суб'єктами економічної системи, що забезпечують *потреби виробників* в існуванні споживачів, та *потреби споживачів* у виробниках, в поєднанні виробництва та споживання. Економічні зв'язки відображають сутністність економічної системи на певних етапах її історичного розвитку. Діяльність по їх формуванню та реалізації відображає *сутнісну* кінцеву причину цілісності, стає основою обмінної (посередницької) підсистеми економічної системи;
- **публічна економічна діяльність** спрямована на формування верховною владою суспільства рушійних сил і координацію економічної діяльності суб'єктів економічної системи, яку виконує особливий суспільний суб'єкт – держава. Даний напрямок економічної діяльності направлений на забезпечення *суспільних економічних потреб* і відображає реалізацію *рушійної* кінцевої причини цілісності економічної системи та виступає основою економіко-політичної підсистеми економічної системи;
- **соціально-економічна діяльність** направлена на розвиток трудового потенціалу суспільних суб'єктів – працівників (власників трудового потенціалу). Метою будь-якої суспільної діяльності є відтворення і розвиток індивідів, а економічна діяльність спрямована на прояв і розвиток їх здатностей до праці, на забезпечення *потреб у прояву активності*, (у праці), відображає *цілеполагаючу* кінцеву причину цілісності економічної системи та виступає основою соціально-економічної підсистеми економічної системи.

З боку економічної системи, кожен із зазначених напрямків діяльності економічних суб'єктів, виступає як функція по збереженню та подальшому розвитку її цілісності. Функціональна спрямованість діяльності економічних суб'єктів викликає необхідність використання ними спеціальних засобів і робить можливим віднесення таких суб'єктів до відносно відокремлених груп, що утворюють підсистеми економічної системи. Виробнича, обмінна (посередницька), публічна та соціально-економічна підсистеми виникають на основі особливостей функціональної спрямованості економічної діяльності суб'єктів, які входять до них, і використовують спеціальні засоби та форми діяльності. Кожна, з перелічених підсистем економічної системи, стає об'єктом для наукових досліджень і підготовки фахівців.

Функціональну єдність підсистем економічної системи слід розглядати як *методологічний принцип* що дозволяє значно повніше характеризувати цілісність економічної системи, порівняно з **принципом рівноваги**, що широко використовується в сучасних дослідженнях. Функціональна єдність відображає спосіб досягнення цілісності на вищому рівні порівняно з принципом рівноваги, так як характеризує поєднання в ціле якісно різнорідних складових.

Важливим *критерієм* для виділення в якості окремого виду економічної діяльності є її спрямованість на **забезпечення цілісності суб'єктів,** що її виконують, на їх відтворення та розвиток, як передумови виконання функціонального призначення. На практиці економічних суб'єктів прийнято називати: інституціональними одиницями (в системі національного рахівництва), корпораціями (як об'єднання двох і більше індивідів для спільної економічної діяльності), підприємствами, економічними організаціями тощо. Незважаючи на певні смислові відмінності, в цих та інших назвах економічних суб'єктів, вони мають спільну природу та проводять діяльність, направлену на досягнення власних цілей, перш за все головної їх мети – забезпечення власного відтворення та розвитку.

Окремі види діяльності, які забезпечують особливо важливі процеси в досягненні цілісності суб'єктів, стають об'єктом певних спеціальностей чи спеціалізацій. До числа таких спеціальностей слід віднести, насамперед, **менеджмент** організацій та **облік, аналіз витрат і результатів** економічної діяльності. Даний вид економічної діяльності відіграє важливу роль у забезпеченні головної мети економічних суб'єктів, тому вона повинна розглядатися як сфера професійної діяльності економістів, як об'єкт окремої спеціальності.

Таким чином, усі види економічної діяльності, що відрізняються між собою: за *характером, коли* поділяються на підприємницьку та неприбуткову; за *функціональною направленістю,* коли виступають у формі виробничої, обмінної (посередницької), публічної та соціально-економічної; за *роллю (призначенням)* у відтворенні економічних суб'єктів, коли набуває менеджментської та обліково-аналітичної направленості, стають основою формування економічних спеціальностей у рамках професії «управління та адміністрування» (менеджмент економічної діяльності). При цьому важливо ураховувати, що кожен вид функціональної спрямованості діяльності може набувати бізнесового (підприємницького) чи неприбуткового характеру.

Формування освітніх (наукових) програм спеціальностей даної професії передбачає визначення предметного поля дисциплін, що забезпечують наукові знання для них. Межі предметного поля освітніх програм окреслюються науковим об'єктом кожної спеціальності, а сутнісність знань – науковим предметом спеціальності. До цього слід додати вплив вимог з боку практики на зміст освітніх (наукових) програм спеціальностей, відображених у функціональних обов'язках посад, для зайняття яких ведеться підготовка у навчальних закладах.

- ***Науковим об'єктом*** спеціальностей, що забезпечують економічну діяльність суб'єктів у **виробничій підсистемі,** *є структура засобів виробництва та процеси економічної діяльності, направленої на створення благ, необхідних для задоволення* ***матеріальних*** *потреб індивідів та суспільства.* У ринковій економічній системі вони виступають у формі товарів і послуг, пов'язаних із споживанням матеріальних благ. Дану підсистему прийнято називати: в системі національного рахівництва – «Інституціональним сектором нефінансових корпорацій», а в науково-популярній літературі – **реальним сектором** економічної системи. У центрі виробничої підсистеми – раціональний вибір та ефективне використання ресурсів у процесі виробництва товарів і послуг.

У той-же час економічні суб'єкти виробничої підсистеми переслідують *різні цілі*. Одні суб'єкти економічну діяльність підпорядковують створенню та отриманню доданої вартості. Таку діяльність прийнято називати **бізнесовою (підприємницькою) економічною діяльністю.** Метою економічної діяльності інших суспільних суб'єктів виробничої сфери, є забезпечення відтворення вартості витрачених ресурсів, отримання та використання доходу на розвиток і покращення умов діяльності та визначається як **неприбуткова економічна діяльність.**

Зазначені цілі суб'єктів ***виробничої*** сфери ринкової економічної системи обумовлюють необхідність визначення двох наукових предметів і формування на їх основі двох освітніх програм різних спеціальностей (чи спеціалізацій). Однією спеціальністю може бути **підприємництво у виробничій сфері**, іншою – **менеджмент неекономічних виробничих організацій**. Науковими предметами зазначених спеціальностей відповідно виступають:

— організація координації, регулювання, мотивування економічної діяльності суб'єктів, направленої на раціональний вибір та ефективне використання ресурсів у процесі виробництва товарів і послуг, з метою відтворення вартості ресурсів, створення доданої та отримання її частини в формі прибутку;

— організація координації, регулювання, мотивування економічної діяльності суб'єктів, направленої на раціональний вибір та ефективне використання ресурсів у процесі виробництва товарів і послуг з метою забезпечення потреб споживачів, отримання та використання доходу на покращення умов і результатів діяльності.

До **спеціалізацій**, різних освітньо-кваліфікаційних рівнів спеціальності «підприємництво у виробничій сфері», варто віднести: *економіка агропромислових формувань, економіка підприємства, економіка підприємства агропромислового комплексу, підприємницька діяльність, бізнес-адміністрування (управління розвитком бізнесу), міжнародний бізнес тощо.*

- ***Науковим об'єктом*** спеціальностей, що забезпечують економічну діяльність суб'єктів у **обмінній (посередницькій) підсистемі,** *є структура засобів і процеси економічної діяльності, направленої на поєднання виробництва та споживання; на забезпечення руху ресурсів, товарів і послуг; на набуття, втіленій у них вартості, всезагальної грошової форми*. За своєю суттю така економічна діяльність передбачає забезпечення ***потреб в економічних зв'язках***, в обміні результатами діяльності. Вона включає в себе організацію двох секторів: забезпечення руху *матеріальних* благ і послуг і руху *приватних фінансових ресурсів*. У системі національного рахівництва дану підсистему прийнято називати «Інституціональним сектором фінансових корпорацій», а з урахуванням руху матеріальних потоків – трансакційним сектором економічної системи. Зазна-

чені види обмінної (посередницької) діяльності виступають, відповідно, об'єктами **маркетингової** та **фінансово-кредитної економічної діяльності,** утворюють два сектори, що мають різні наукові предмети та виступають основою створення двох освітніх програм різних економічних спеціальностей. За свою сутністю вони також можуть мати підприємницьку спрямованість, а їх ***наукові предмети*** відповідно характеризуються як:

— організація координації, регулювання, мотивування економічної діяльності суб'єктів, направленої на забезпечення руху ***товарів і послуг від виробників до споживачів****, з метою збереження та примноження їх вартості й отримання прибутку.* Він відображає сутнісність спеціальності «**маркетинг»**;

— організація координації, регулювання, мотивуванняї економічної діяльності суб'єктів, направленої на забезпечення руху ***грошових коштів (фінансових ресурсів)****, з метою збереження їх вартості та отримання прибутку.* Він відображає сутнісність спеціальності «фінанси, **банківська справа та страхування**».

До **спеціалізацій**, різних освітньо-кваліфікаційних рівнів спеціальності «маркетинг», варто віднести: *комерційну діяльність і логістику тощо.*

До **спеціалізацій**, різних освітньо-кваліфікаційних рівнів спеціальності «фінанси, **банківська справа та страхування**» варто віднести: *банківську справу, страхову діяльність* тощо.

- ***Науковим об'єктом*** спеціальностей, що забезпечують економічну діяльність в **економіко-політичній підсистемі** ринкової економічної системи, *є структура засобів і процеси економічної діяльності держави по забезпеченню* ***суспільних економічних потреб.*** Держава – суб'єкт, який, завдяки володіння верховною владою у суспільстві, має особливий статус в економічній системі, що дозволяє впливати на економічну діяльність усіх інших суб'єктів. Економічна влада держави та державні фінанси утворюють важливі напрямки (підсистеми) **публічної економічної діяльності,** а засобами виконання функцій держави в економічній системі є розроблення економічної політики, державне управління та прийняття економічних інститутів. У системі національного рахівництва даний напрямок економічної діяльності представлено як окремий інституціональний сектор.

Науковим предметом спеціальності публічне управління є *цілеспрямування, упорядкування та мотивування економічної діяльності суб'єктів шляхом забезпечення узгодженості (єдності) суспільних, колективних та індивідуальних економічних цілей з метою забезпечення* ***суспільних економічних потреб***. Він відображає сутнісність спеціальності **«публічне управління та адміністрування (в економіці)».**

До **спеціалізацій**, різних освітньо-кваліфікаційних рівнів даної спеціальності варто віднести: *державні фінанси, національну економіку, регіональну економіку та місцеве самоврядування* тощо.

- ***Науковим об'єктом*** спеціальностей, що забезпечують економічну діяльність у **соціально-економічній підсистемі** ринкової економічної системи *є організація структури засобів і процесів формування і розвитку суспільних суб'єктів – працівників (власників трудового потенціалу), направлену на задоволення їх* ***потреб у діяльності***. Трудовий потенціал суспільних суб'єктів є головним джерелом підвищення продуктивності праці, відтворення вартості ресурсів і створення доданої вартості. Тому сфера його формування та розвитку (соціально економічна сфера), відіграє вирішальну роль у виконанні місії економічної системи. Наукове забезпечення даної сфери потребує формування відповідної економічної спеціальності, яка, чомусь, не передбачена нині діючим в Україні переліком. Вона має неприбутковий характер і може бути названа «**менеджмент соціально-економічної діяльності»**. У системі національного рахівництва даний напрямок відображається у двох інституціональних секторах – домогосподарві та організації, що обслуговують домогосподарство.

Науковим предметом такої спеціальності (чи спеціалізації в рамках спеціальності «менеджмент») є *використання, відтворення та розвиток трудового потенціалу працівників на засадах рівних можливостей, еквівалентності, соціальної справедливості, субсидарності, довіри та партнерства.* Він відображає сутнісність спеціальності **«управління персоналом та економіка праці».**

Діяльність по організації структури та процесів економічних субєктів, направлена на досягнення головної їх мети – забезпечення власного відтворення та розвитку, набуває менеджментської спрямованості та може розглядатися в якості окремої спеціальності – «**менеджмент** (економічних організацій)». Сутнісність такої діяльності зводиться до отримання *результатів*, що відповідають поставленим цілям, та *співвимірні з витратами* ресурсів, понесених у процесі економічної діяльності.

До **спеціалізацій**, різних освітньо-кваліфікаційних рівнів даної спеціальності варто віднести: *менеджмент персоналу, менеджмент організацій, фінансовий менеджмент, інформаційний менеджмент* тощо.

Науковим об'єктом спеціальності облік та аналіз є *кількісні характеристики (показники) структури засобів діяльності (фондів), витрат ресурсів та отриманих результатів, що відображають здатність суб'єктів економічної діяльності виконувати свою місію та досягати власні цілі*. Дана спеціальність покликана забезпечити супроводження досягнення головної мети економічних суб'єктів – їх відтворення та розвиток.

Науковим предметом спеціальності облік та аналіз, *є організація обліку та аналізу кількісних характеристик (показників)вартості, втіленої в запасах і потоках ресурсів і готової продукції, з метою встановлення балансу (відповідності) та оцінки ефективності витрат і результатів економічної діяльності.* Рух вартості ресурсів, виробленої продукції, отриманих доходів і покриття витрат лежить у центрі спеціальності **«облік, (аналіз) та оподаткування».**

До **спеціалізацій**, різних освітньо-кваліфікаційних рівнів даної спеціальності варто віднести: *облік, аудит та оподаткування; облік, аудит та оподаткування в АПК* тощо.

У наведених визначеннях наукових об'єктів і предметів економічних спеціальностей реалізуються теоретичні засади ринкових економічних систем як цілісностей, методологічні підходи їх системного аналізу. Ці формулювання повинні бути доповнені на основі узагальнень наукових знань, отриманих у процесі теоретичних та емпіричних досліджень практики.

Розширення методологічних підходів, оновлення теоретичних основ та уточнення наукового об'єкту та предмету кожної спеціальності, є магістральним шляхом розвитку кожної науки. Нині існує гостра потреба в широкому розгортанні таких досліджень у галузі економічних наук, що стане запорукою поглиблення їх наукового змісту та єдності з практикою.

Встановлення конкретного *переліку компетенцій*, *визначення їх формулювань і змісту* стає наступним кроком у розробці освітніх (наукових) програм. Він передбачає встановлення переліку *гуманітарних, загально професійних, спеціальних* і, в разі наявності спеціалізацій, – *спеціалізованих* компетенцій для кваліфікаційних рівні бакалавра, магістра й доктора філософії з кожної економічної спеціальності. Створення такої матриці компетенцій закладає надійну основу для розмежування змісту освіти та відображення особливостей зв'язків із практикою фахівців кожного освітньо-кваліфікаційного рівня. Причому, матриця компетенцій із кожної спеціальності повинна завжди залишатися відкритою для поповнення новими компетенціями, що відображають нові наукові здобутки та узагальнення передового досвіду практики.

Розробка освітніх (наукових) програм з економічних спеціальностей передбачає надання кожній компетенції чіткого визначення, яке виступає реперною точкою для вибору навчальних дисциплін і надання спрямованості їх змісту. Сутнісність компетенції, як здатності особи виконувати певні суспільні та фахові дії, передбачає відображення в її формулюванні цілей, засобів і способів діяльності. ***Компетенція*** *– це здатність особи визначати цілі діяльності, раціонально вибирати необхідні ресурси та такі способи їх використання, що максимально повно відповідають свідомо поставленим цілям.* Визначення компетенцій спирається на методологію діяльнісного підходу, який не лише забезпечує поєднання науки з практикою, а й відіграє важливу роль у наданні компетенціям операційного характеру. Розкритя сутності та конкретизація змісту компетенцій у термінах діяльності відкриває шлях для формування предметного поля спеціальності та закладає методичні основи організації навчального процесу.

Гуманітарні компетенції *направлені на формування особою здатностей вбачати в людині та її всебічному розвитку найвищу цінність і смисл суспільного життя.* Така спрямованість гуманітарних компетенцій передбачає формування особою таких *суспільних якостей,* необхідних для професійної, громадської діяльності та її подальшого розвитку: *світоглядність, пізнавальність, комунікативність*, *володіння суспільними цінностями та смислами*. Для наукового формулювання та визначення змісту кожної гуманітарної компетенції, використовуються терміни *«усвідомлення»* цілей діяльності та *«оволодіння»* засобами та способами їх досягнення.

Світоглядність *– усвідомлення особою сутності, ролі та місця людини в суспільстві, приналежності їх до певної цивілізації, входження в глобальний світовий простір і природне середовище; значимості взаємозв'язків між ними.* Набуття світоглядних компетенцій відбувається в процесі усвідомлення значимості та *формування здатностей*: діяти соціально відповідально та громадсько свідомо, бережливого ставлення до навколишнього середовища, діяти безпечно для себе й інших людей, поєднувати автономну працю з діяльністю в соціальному й міжнародних контекстах, приймати обґрунтовані рішення та відповідати за наслідки їх втілення, взаємодіяти з іншими людьми для досягнення власних і спільних цілей, критично та самокритично ставитися до власних дій і дій інших людей тощо.

Пізнавальність *– усвідомлення складності суспільства й оточуючого середовища, причин і логіки їх історичного розвитку та впливу на життядіяльність людей*. Пізнавальні компетенції формуються в процесі оволодіння особою методів і засобів пізнання власної сутності й середовища існування, до яких слід віднести *здатності*: до абстрактного мислення, аналізу та синтезу; володіння предметною областю професійної діяльності; проведення досліджень на відповідному

рівні; вчитися впродовж життя й бути сучасно навченим; генерувати нові ідеї, бути креативним; виявляти, ставити та вирішувати проблеми; вести пошук, оброблення та аналіз інформації з різних джерел; розробляти та управляти проектами; критично оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт; планувати та управляти часом тощо.

Комунікативність *– усвідомлення необхідності та досягнення відкритості та активності особи до встановлення та реалізації різнобічних суспільних зв'язків.* Комунікативни компетенції формуються в процесі оволодіння засобами та методами спілкування як основного способу суспільного розвитку особи, *набуття здатностей:* усного та письмового спілкування рідною мовою, володіння іноземними мовами; використання інформаційних і комунікаційних технологій; міжособистої взаємодії; спілкування з нефахівцями своє галузі та експертами з інших галузей тощо.

Ціннісно-смислові *якості – усвідомлення змісту та значення цінностей і смислів людини та суспільства Європейської цивілізації в їх функціонуванні та розвитку, їх об'єднавчої ролі в забезпеченні гармонійності індивідуального та суспільного життя людей*. Набуття цих компетенцій досягається в процесі оволодіння європейськими цінностями та морально-етичними нормами шляхом *набуття здатностей*: бути критичним і самокритичним; бачити нове та бути прихильним до нововведень; діяти в команді; формувати власні мотиви дій і мотивувати інших; цінувати та поважати різноманітність і мультикультурність суспільного середовища; проявляти ініціативність і підприємливість; діяти на засадах прийнятих у конкретному середовищі етичних норм; діяти послідовно та наполегливо по виконанню поставлених завдань і взятих зобов'язань; діяти на засадах рівних можливостей і гендерної рівності тощо.

Формування гуманітарної складової освітніх (наукових) програм є важливою складовою якісної сучасної освіти. Її зміст повинен стати предметом ґрунтовного розгляду фахівцями в сфері гуманітарної освіти на всеукраїнському рівні та включений до стандартів освіти як їх нормативний компонент. Викладений перелік гуманітарних компетенцій слід розглядати як пропозиції, які можуть сприяти досягненню даної мети.

До предметного поля освітніх (наукових) програм підготовки фахівців з вищою освітою повинні бути включені лише ті дисципліни, зміст яких спрямований на формування чітко визначеного переліку гуманітарних компетенцій. Крім того, зміст обраних дисциплін та їх вивчення, повинні бути структуровані за такими формами, що забезпечують набуття особою певного рівня *компетентності,* здатностей досягати цілі та володіти способами дій, відображених у компетеціях.

Основними напрямками структурування навчального матеріалу кожної дисципліни та методи його освоєння, що формують компетентність особи, є: *знання, розуміння, судження (оцінювання), застосування, аналіз, синтез.* Для набуття гуманітарних компетентностей додатково можуть використовуватися такі форми, як *сприйняття, реагування, ціннісна орієнтація, організація та концептуалізація, характеристика системи цінностей*. В організації вивчення окремих дисциплін можуть бути використані: *імітація, досягнення точності, поєднання, натуралізація.*

Важливо наголосити, що кожна форма набуття особою компетентності підлягає оцінюванню за встановленою у навчальному закладі шкалою. Загальний підсумок результатів оцінювання, за кожною формою оволодіння матеріалом навчальної дисципліни, відображає рівень компетентності особи, виступає кінцевим результатом навчання. Форми структуризації навчального матеріалу та методики оцінювання результатів вивчення дисциплін є основною складовою *робочих навчальних програм* і не входять до освітнього стандарту.

Усик В.І., к.е.н., доцент
кафедри макроекономіки та державного управління

ЕВАЛЮАЦІЯ ПРАКТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ-МАГІСТРІВ

Сучасні умови розвитку вимагають від професійної підготовки фахівця не тільки глибоких знань за обраною спеціальністю, але й уміння правильно та результативно використовувати їх у практичній діяльності. Наші магістри повинні вільно орієнтуватися в макроекономічному середовищі, проводити якісний аналіз, визначати тенденції, що характеризують макроекономічні явища, і на основі цього самостійно приймати управлінські рішення. Але, на жаль, сьогодні в більшості випадків переддипломна практика, яка є основним етапом саме практичної підготовки, має формальний характер, тому не здатна виховати в молодій людині риси лідера та управлінця.

Еволюція як процес оцінки певного явища, тобто фактичних результатів порівняно з більш ранніми припущеннями, тобто бажаними результатами, часто використовується в освітній діяльності багатьох країн, у тому числі успішних реформаторів освітянської діяльності. Цей процес визначає якість об'єкта або дії відповідно до встановлених критеріїв з метою кращого розуміння чи розвитку [1].

Як правило, процес еволюції відбувається у 8 етапів:

1) аналіз потреб – визначається що оцінюється, з якою метою та для кого; 2) план – обирається тим моделі еволюції, адже є, наприклад, зовнішня та внутрішня, ex-post та ex-ante, пояснювальна та моніторингова і т.д.; 3) проект – самий важливий етап, адже на ньому відбувається вибір об'єкта, критичних питань, критеріїв оцінювання, вибирається методологія та інструменти і т.д.; 4) генерування даних – формується база даних для оцінки; 5) аналіз даних – обираються адекватні методи обробки даних; 6) звіт – формується на вимогу; 7) поширення результатів; 8) використання результатів.

Сьогодні органи державної влади та місцевого самоврядування мають потребу в ініціативних і кваліфікованих фахівцях нової генерації. Еволюція практичної підготовки студентів дасть змогу відповісти на питання чому існують з цим проблеми та визначити ефективніші форми практики.

Отже, об'єктом оцінювання є практика студентів-магістрів кафедри макроекономіки та державного управління. Метою цього процесу є переосмислення формату практичної підготовки студентів і врахування існуючих недоліків для їх усунення. Оцінювання проводилося завдяки опитуванню 4 основних фокус-груп: роботодавців, випускників, студентів-магістрів і викладачів кафедри. Ключові питання, які ставилися суб'єктам оцінювання були пов'язані зі станом самого процесу, з проблемами, які виникають, і пропозиціями щодо покращення практичної підготовки.

У результаті опитування було зроблено такі висновки.

1. Випускники кафедри зазначають, що в більшості випадків бази практики не були зацікавлені в тому аби навчати студентів. Причинами цього випускники називають, по-перше, постійну реорганізацію органів державної влади, по-друге, відсутність мотиваційного елементу у працівників – адже вони за це не отримують плати і не мають вільного часу.

2. Нинішні студенти-магістри очікують, що практика стане саме тим місцем, де вони зможуть реалізувати свої теоретичні знання та отримати практичні навички, реальний досвід роботи з можливістю майбутнього працевлаштування.

3. Роботодавці відзначають проблему обмеженості ресурсів, адже вони не мають змоги виділити робочого місяця для практиканта. Крім того, роботодавці наголошують, що вони обмежені в часі аби навчити практиканта. Але в той же час роботодавці не задоволені спеціальними знаннями молодих фахівців, які часто відірвані від реалій і зазначають, що це проблема університету, який дає хороший обсяг базових знань, але не концентрується на спеціальних знаннях молодих фахівців. На нашу думку, це твердження є суперечливим, адже саме практика повинна надати ці знання.

4. Викладачі-керівники практики від університету стверджують, що часто бази практики не дають необхідної статистичної інформації, а в більшості випадків взагалі не приділяють уваги студентам. У той же час викладачі зазначають, що можливо для покращення процесу практики необхідно змінити підхід до формулювання завдань, а саме зробити індивідуальне завдання на практику прикладнішим і виходити з точки зору з'ясування потреб практики в необхідних навичках і вміннях студентів. Крім того, всі викладачі зійшлися на думці про часткову заміну практики магістрів такими формами як тренінги, лекторії, воркшопи, літні школи з питань державного управління та місцевого самоврядування.

Результати евалюації показали, що формат практичної підготовки студентів-магістрів вимагає якісного переосмислення, а процес її реформування має стати поштовхом до модернізації загальнонаціональної системи підготовки управлінських кадрів нової генерації, які здатні мислити креативно, вирішувати професійно та ефективно поставлені державною завдання, забезпечувати реалізацію функцій щодо підвищення демократії, стабільного соціально-економічного та політичного розвитку держави.

Література

1. Sylwia Jaskula. Metodologia procesu ewaluacyjnego [Electronic resource] / Ewaluacja programów operacyjnych — wyzwania, inspiracje, przyszłośćUrząd Marszałkowski Województwa Kujawsko-Pomorskiego Toruń. 25 – 26 czerwca 2013 roku. – Way of access: http://2007-2013.mojregion.eu/tl_files/mojregion/-dokumenty-rpo/Ewaluacja/Konferencja%202013/Jaskula%20Sylwia%20%5Btryb%20zgodnosci%5D.pdf

Шандрук С.К., к.психол.н., доцент,
професор кафедри психології та соціальної
роботи, заступник начальника
навчально-методичного відділу
Тернопільського національного
економічного університету

ПРИНЦИПИ ПОБУДОВИ ОСВІТНІХ ПРОГРАМ НА ЗАСАДАХ СТУДЕНТОЦЕНТРОВАНОГО НАВЧАННЯ

У швидкозмінному світі вища освіта повинна формувати такі якості випускника, як ініціативність, інноваційність, мобільність, гнучкість динамізм і конструктивність. Майбутній професіонал-економіст повинен прагнути до самоосвіти впродовж усього життя, володіти новими технологіями і розуміти можливості їх застосування, уміти ухвалювати самостійні рішення, адаптуватися у соціальному довкіллі і майбутній професійній сфері.

Відповідно до наукових розробок і нормативних вимог стосовно Стандартів вищої освіти [1–3] можливо визначити такі складові освітньої програми підготовки здобувачів вищої освіти, як: загальна характеристика (назва галузі знань; назва спеціальності; рівень вищої освіти; ступінь, що присвоюється; форма(и) навчання; кваліфікація(і) освітня, що присвоюється; кваліфікація(-ї) професійна(-і) (зазначаються за наявності); запис у дипломі; опис предметної області; академічні та професійні права випускників; працевлаштування випускників (тільки для регульованих професій); обсяг програми у кредитах ЄКТС; компетентності випускника (інтегральна компетентність; загальні компетентності; спеціальні (фахові) компетентності); результати навчання (когнітивна сфера; емоційна сфера; психомоторна сфера); атестація здобувачів вищої освіти (форми атестації; вимоги до заключної кваліфікаційної роботи (за наявності); вимоги до системи внутрішнього забезпечення якості вищої освіти; особливості Стандарту вищої освіти, пов’язані з наявністю професійних стандартів.

Коротка інформація про освітню програму подається у вигляді її профілю, де зазначаються: загальна інформація (повна назва закладу вищої освіти та структурного підрозділу; повна назва кваліфікації мовою оригіналу; офіційна назва освітньої програми; тип диплому та обсяг освітньої програми; офіційна назва програми; наявність акредитації; цикл/рівень; передумови; мова(и) викладання; основні поняття та їх визначення); мета освітньої програми; характеристика освітньої програми (предметна область (галузь знань, спеціальність); орієнтація освітньої програми; основний фокус освітньої програми та спеціалізації; особливості та відмінності); придатність випускників освітньої програми до працевлаштування та подальшого навчання; викладання та оцінювання; програмні компетентності; програмні результати навчання (знання; уміння; комунікація; автономія і відповідальність); ресурсне забезпечення реалізації програми; основні компоненти освітньої програми (перелік освітніх компонент (дисциплін, практик, курсових і кваліфікаційних робіт); академічна мобільність.

У ході розробки стандартів вищої освіти нового покоління доречно зосереджувати свою увагу на таких принципах побудови освітніх програм, як: відповідності суспільним запитам, профільності освітньої програми, взаємозалежності цілей і результатів навчання, загальної та фахової компетентностей, оптимального вибору форм, методів і засобів навчання та оцінювання якості освітньої програми, структурно-логічного зреалізування освітньої програми (розроблення навчального плану).

Література

1. Закон України «Про вищу освіту» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.-gov.ua/laws/show/1556-18.

2. Проект методичних рекомендацій щодо розроблення стандартів вищої освіти. – Режим доступу: http://mon.gov.ua/citizens/gromadskistyu/gromadske-obgovorennya-2016.html.

3. *Рашкевич Ю.М.* Болонський процес та нова парадигма вищої освіти: [монографія] / Ю.М. Рашкевич. – Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2014. – 168 с.

Шинкарик М.І., к.фіз.-мат.н.,
доцент, перший проректор Тернопільського
національного економічного університету

МОДЕЛЬ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПІДГОТОВКИ ВИСОКОКВАЛІФІКОВАНИХ ФАХІВЦІВ НА ОСНОВІ КОМПЕТЕНТНІСНОГО ПІДХОДУ

Сучасний стан соціально-економічної ситуації в нашій державі вимагає необхідності подальшої структурної модернізації багатьох соціальних інституцій і в першу чергу освітньої сфери, яка напряму пов'язана із економічними процесами через підготовку продуктивних сил.

Згідно із Законом України «Про вищу освіту» та іншими нормативно-правовими документами у сфері вищої освіти «стандарти вищої освіти розробляються для кожного рівня вищої освіти в межах кожної спеціальності відповідно до Національної рамки кваліфікацій і використовуються для визначення та оцінювання якості змісту та результатів освітньої діяльності вищих навчальних закладів (наукових установ)» [1]. Крім того, основні положення цього Закону передбачають: по-перше, побудову нової парадигми вищої освіти, яка спрямована на результат навчання з метою забезпечення конкурентоздатності випускника, і по-друге, реалізацію завдань освітньої програми (навчати треба того, що студенту потрібно через чотири роки (на бакалаврському) рівні; консультації із роботодавцями). Отже мовиться, перш за все, про новий зміст системи вищої світи, зорієнтованої на «максимальне забезпечення студентам їх шансів отримати перше місце на ринку праці, підвищення їхньої «вартості» у працедавців, задоволення тим самим актуальних потреб останніх» [2, с. 16]. Усе це є підґрунтям побудови студентоцентрованого навчання, котре має за мету: а) забезпечення конкурентоспроможності на ринку праці; б) передбачає активне впровадження компетентнісного підходу; в) забезпечення результатів навчання; г) покращення якості вищої освіти та оцінювання якості. Виходячи із нормативних вимог до розробки освітніх програм [3], можливо визначити як складові освітньої програми, так і складові профілю програми підготовки здобувачів вищої освіти на відповідному рівні. Проте, ця освітня програма має відповідати державному стандарту, зокрема в ній треба виписати блок нормативних дисциплін (не більше 60 % за певною освітньою програмою), а вибіркова частина (варіативна) становить 40 %, у тому числі 25 % – блок вибіркових дисциплін загальнопрофесійної підготовки, 15 % – блок вибіркових дисциплін спеціалізації).

Отже сучасні вимоги до майбутнього фахівця економічного профілю, які складаються під впливом ситуації на ринку праці і зумовлені прискоренням глобальних темпів розвитку суспільства та тотальною інформатизацією довкілля, доводять, що авторитарно-репродуктивна система навчання застаріла. Тому розуміння компетентнісного підходу і стратегія його впровадження повинні бути співвіднесені не тільки із вже наявними науковими розробками, але первинно із змінами нормативно-правового забезпечення вищої освіти, перспективами євроінтеграції, а також внутрішніми проблемами, обмеженнями і ризиками розвитку національної освіти.

Література

1. Закон України «Про вищу освіту» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.-gov.ua/laws/show/1556-18.

2. *Рашкевич Ю.М.* Болонський процес та нова парадигма вищої освіти: [монографія] / Ю.М.Рашкевич. – Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2014. – 168 с.

3. Проект методичних рекомендацій щодо розроблення стандартів вищої освіти. – Режим доступу: http://mon.gov.ua/citizens/gromadskistyu/gromadske-obgovorennya-2016.html.

Швиданенко Г. О., к.е.н.,
професор кафедри економіки підприємств,
Бойченко К.С., к.е.н.,
доцент кафедри економіки підприємств

ФОРМУВАННЯ ПІДПРИЄМНИЦЬКОГО ДУХУ ТА КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ЩОДО СТВОРЕННЯ ВЛАСНОГО БІЗНЕСУ ЯК СКЛАДОВА СТУДЕНТОЦЕНТРОВАНОГО НАВЧАННЯ

Сучасна вища освіта, що перейшла на якісно новий рівень у зв'язку з введенням компетентнісного підходу, направлена на те, щоб дати студентам інструментарій як для розуміння, так і для активних дій, що дозволяють сприймати нові соціально-економічні реалії, а також орієнтуватися в мінливих умовах навчання і успішного функціонування у сфері своєї діяльності.

Ми трактуємо сутність дефініції «компетенція» як коло питань, у яких людина добре обізнана (або має повноваження), а компетентність – це інтегративне утворення особистості (якість особистості), що є результатом опанування компетенцій. Компетентність виявляється в успішно реалізованій компетенції або сукупності компетенцій.

За результатами викладання нововведеної дисципліни «Тренінг-курс «Створення власного бізнесу» за проектом ЄС Tempus «Набуття професійних та підприємницьких навичок за допомогою виховання підприємницького духу та консультації підприємців-початківців» сформовано та висвітлено сутність семи ключових принципів формування системи компетентностей через призму студентоцентризму (рис. 1).

Особливу увагу, на нашу думку, слід приділяти принципу постреалізації, що має на меті можливість студента впровадити свої напрацювання в реальних умовах розвитку після проходження тренінг-курсу, адже для будь-якого викладача найбільша гордість – успіх студентів, їх вміння застосувати отримані знання на практиці.

Формування та гармонізація комплексу компетентностей через призму студентоцентризму

Рис. 1. Принципи формування компетенцій за тренінг-курсом «Створення власного бізнесу»

Наприклад, студенти за результатами проходження тренінг-курсу «Створення власного бізнесу» не лише розробили, але й розпочали на засадах компетентнісного підходу впровадження на теренах alma mater ДВНЗ «КНЕУ імені Вадима Гетьмана» проекту Studego.com – сервісу студентського життя. Даний проект є новацією, несе соціально-економічні вигоди як для результативного функціонування бізнесу, так і для розвитку студентства, тому, вважаємо, що він є корисним для студента, випускника, діючого бізнесмена та інших потенційних інвесторів з різних країн світу.

Призму студентоцентризму можна вважати ефективнішою, якщо вдасться приділити належну увагу зв'язкам між компетенціями, що формуються групою дисциплін. Таким чином, у результаті навчання випускнику створюються умови для формування системи об'єктивно необхідних взаємодоповнюючих компетентностей.

Такий підхід дозволить не тільки підвищити якість та інноваційність професійної освіти у вищих навчальних закладах, а й створить умови для подальшого самовдосконалення, саморозвитку випускника за допомогою засвоєння механізмів, способів інтеграції компетенцій у комплекс компетентностей.

СОЦІАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ТА ПАРТНЕРСТВО БІЗНЕСУ З АКАДЕМІЧНОЮ СПІЛЬНОТОЮ У ПІДГОТОВЦІ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНИХ ФАХІВЦІВ

Захар'їна Марина.
HR директор EY в Україні

ПАРТНЕРСТВО EY ТА КНЕУ

Сьогодні багато говорять про нестачу практичних знань і навичок для досягнення успіху на першому робочому місці, саме тому соціально відповідальні бізнеси інвестують свій час у передачу знань молоді з метою підвищення рівня їх підготовки до подальшої професійної кар'єри.

В EY ми розглядаємо освітні проекти як частину нашої стратегії корпоративної соціальної відповідальності. Такі проекти взаємовигідні для всіх трьох залучених сторін: студентам вони дають нові знання та навички, можливість стажування в компанії. Для викладачів – це обмін досвідом, отримання нової інформації. Для компанії – це можливість ділитися своєю експертизою, роблячи таким чином вклад у розвиток нашої молоді, а також нагода підвищити ефективність набору персоналу в компанію, оскільки у нас є можливість помітити та запросити найкращих студентів. Крім цього – це розвиток наших співробітників, які виступають лекторами, тренерами, членами журі, менторами команд на різноманітних студентських чемпіонатах.

Ми почали активно займатись освітніми ініціативами в 2010 році. За цей час участь у проектах університетів і студентських організацій, які підтримує та спонсорує EY, взяли близько 15000 студентів. Понад 500 студентів і випускників були працевлаштовані в EY. Як правило, студентів спочатку беруть в якості стажерів, і якщо вони себе добре зарекомендують, їм пропонують постійне працевлаштування.

EY реалізує велику кількість проектів для студентів різних ВНЗ: «Університет EY» (6 модулів лекцій з аудиту, оподаткування, консалтингу, корпоративної відповідальності тощо), «Кава з партнером» (зустрічі партнерів EY зі студентами), «Tax & Law School» і настільна гра Taxopoly для студентів, які хочуть спеціалізуватися на консультуванні з питань оподаткування та юридичних послуг, конкурси Advisory Case Challenge та Econometrix Contest (останній – разом із Kyiv School of Economics) тощо. Крім того, ми активно співпрацюємо з різноманітними молодіжними організаціями й асоціаціями: AIESEC, ENACTUS, ESTIEM, CFA, CIMA.

Та саме з КНЕУ у нас склалась тісна співпраця, яка призвела до створення спеціальної кафедри. 25 вересня 2015 року відбулось урочисте відкриття **Кафедри EY в КНЕУ**, яке відвідали ректор А.Ф. Павленко, декани, викладачі та студенти. Ми представили голову кафедри з нашого боку – Богдана Ярмоленка, партнера, керівника відділу супроводу транзакцій EY в Україні.

У рамках роботи Кафедри в листопаді 2015 року Богдан Ярмоленко прочитав курс лекцій англійською мовою **«Управління фірмою з надання професійних послуг»**, а також провів майстер-клас із навичок проведення презентацій. У грудні 2015 року пройшов спецкурс для 50 студентів 4–6 курсів **«Молоде покоління фінансових управлінців»**, який включав 5 лекцій від наших співробітників з обліку та аудиту, податків, фінансового менеджменту. За результатами проекту п'ятьох студентів було запрошено на трьохмісячне оплачуване стажування, яке зараховується як університетська практика.

Ми вже провели чимало освітніх заходів і запланували на майбутнє низку семінарів і лекцій для студентів і викладачів з аудиту, оподаткування, консалтингу, а також майстер-класи для студентів з пошуку роботи, написання резюме та проходження інтерв'ю. Також компанія EY підтримує університетські команди ENACTUS і CFA.

Ми впевнені, що наші нові проекти, зокрема створення Кафедри EY, виведуть співпрацю нашої компанії з університетом на новий рівень і зроблять внесок у розвиток партнерства між бізнесом і університетами в Україні.

Ольшанська О.В., д.е.н., проф.,
завідувач кафедри регіональної економіки і туризму,
Богославець О.Г., к.е.н.,
доцент кафедри регіональної
економіки і туризму

ПРАКТИКА ФОРМУВАННЯ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ БАКАЛАВРІВ З ТУРИЗМУ ТА ЇХ АДАПТАЦІЇ ДО СУЧАСНИХ ВИМОГ РОБОТОДАВЦІВ

В умовах надзвичайно динамічного ринку праці, викликаного технологічним вибухом та інтелектуалізацію економічних процесів, усе відчутнішим є прагнення вітчизняних вищих навчальних закладів посилити практичну підготовку випускників, сформувати в них компетенції, що відповідають запитам бізнесу. Окреслені завдання мають на меті реалізацію ідеї студентоцентрованого навчання, яка є ключовою у сучасному Європейському просторі вищої освіти. В її основу покладено ідею максимального забезпечення можливості отримання студентами першого місця роботи та підвищення їх конкурентоспроможності на сучасному ринку праці. Для досягнення цієї мети особливого значення набуває поглиблення співпраці освітян і роботодавців у створенні та реалізації освітніх програм, форм і методів підготовки майбутніх фахівців, оскільки, гарантуючи місце працевлаштування, підприємці мають усі підстави формувати вимоги до професійних компетентностей майбутніх співробітників. Тому їх зацікавленість та участь у формуванні та наповненні змісту навчальних програм невипадкова і останнім часом помітно зростає.

Роботодавець, який бажає відповідати новим тенденціям ринку, прагне знизити плинність найздібніших фахівців, забезпечити більшу гнучкість найманої праці через ротацію робочих місць, урізноманітнити робочі операцій, підвищити адаптивність і різноманітність трудових навичок, досягти безперервного навчання тощо. Тому власники бізнесу відзначають позитивний вплив реалізації різноманітних програм підготовки персоналу, які дозволятимуть через сформовані компетентності працівників сприяти розвитку підприємства, поліпшити його становище на ринку шляхом забезпечення більш інтенсивних і розгалужених контактів з потенційними клієнтами, партнерами та інвесторами.

Окреслені вимоги визначають актуальні завдання щодо гармонізації змісту освітніх програм та інноваційних методів їх реалізації з цілями власників національному туристичного бізнесу. За сучасних умов певної непередбаченості перебігу економічних процесів, роботодавці у своїх прагненнях щодо формування професійних навичок майбутніх співробітників (крім суто прагматичних) усвідомлюють свою корпоративну соціальну відповідальність, а також роль у підготовці фахівців та особистісному зростанню молоді. У підсумку – бізнес сприяє розвитку соціального капіталу країни. Він виступає площадкою для отримання студентами додаткового теоретичного багажу, першого досвіду, практичних навичок і, зрештою, професійного старту. Такий підхід є основним важелем у механізмі реалізації ідеї студентоцентрованого навчання та покладений в основу ініціатив кафедри регіональної економіки і туризму щодо залучення фахівців-практиків до формування компетентностей студентів та адаптації їх до сучасних вимог туристичного бізнесу, що набуло форм співпраці, зокрема з провідною компанію сучасного національного ринку туристичних послуг – ТОВ «Богемія Сервіс».

У рамках цієї співпраці 9 грудня 2015 року стартувала нова сертифікаційна програма «Основи туроперейтингу» для студентів спеціальності «Туризм». Цілі програми:

- навчальна ціль – отримання студентами перших теоретичних знань про туристичний бізнес;
- практична ціль – отримання перших практичних навичок і компетентностей роботи в туристичному бізнесі завдяки тимчасовій інтеграції студентів до офісу національного туристичного оператора;
- комерційна ціль – отримання студентами можливості монетизувати свої знання та навички.

Програма передбачає 3 етапи, які мають свої завдання, методику проведення та спрямовані на досягнення певних результатів навчання й формування різноманітних компетентностей майбутніх фахівців (табл. 1).

На кожному етапі програми студенти, що набрали найменшу кількість балів завершували свою участь у проекті. Всі студенти, які пройшли до другого етапу сертифікаційної навчальної програми «Основи туроперетингу», отримують сертифікати про її проходження.

Слід зауважити, що в проекті приймали участь студенти першого курсу. Для них досвід поєднання процесу навчання та професійної діяльності на початкових етапах формування своїх професійних компетентностей, є неоціненним. Отримавши можливість ознайомитись з прикладним характером опанованих знань і навичок, вони мали змогу збагнути мету та винайти мотивацію для вивчення навчальних дисциплін і наук своєї майбутньої фахової підготовки.

Таблиця 1

Етап програми	Завдання	Результати виконання завдань	Формування компетентностей під час виконання завдань етапів програми
Перший етап 09.12. - 30.12. 2015 року 7 занять по 2 години	- перевірка знань студентів та ознайомлення їх з основними напрямам діяльності туристичного бізнесу; - підготовка студентами описової частини п'яти європейських країн	- вироблення та розвиток навичок позиціонування туристичного напряму як туристичного продукту; - детальне вивчення країни для подальшого ціноутво-рення; - складання поглибленого аналізу пропозицій конку-рентів; - виклад інформації, здатної зацікавити і залучити потенційних клієнтів і партнерів	- базові загальні знання; - здатність: до організації і планування, аналізу та синтезу; - ініціативність; - турбота про якість; - взаємодія (робота в команді); - практика роботи з різними джерелами інформації
Другий етап 25.01 – 10.02. 2016 року 9 занять по 3 години	- інтеграція в офіс ТОВ «Богемія сервіс»: графік і режим роботи, робоче місце, взаємодія з відділами компанії; - спільна підготовка цінових пропозицій п'яти європейських країн. Проекти, підготовлені студентами індивідуально або в групі, викладені на сайті компанії та сторінці ТОВ «БОГЕМІЯ СЕРВІС» у FACEBOOK. За результатами оцінювання студентських проектів менеджерами компанії та користувачами FACEBOOK сформований рейтинг учасників. Студенти, що набрали найменшу кількість оцінок завершують свою участь у проекті.	- ознайомлення із основними видами маркетингу та способами їх реалізації в офісі ТОВ «Богемія сервіс»: прямий маркетинг, дистрибуція, B2B маркетинг, робота з базами даних; - взаємодія з відділом продажів: ознайомлення з навичками фінансового планування; підготовка та формування цінових і товарних пропозицій по туристичними напрямками - Чехія, Угорщина, Польща, Словаччина, Словенія, Україна, транспорт; - застосування методів та способів реалізації товарних пропозицій, стимулювання продажів; - оволодіння навичками маркетингових комунікацій: планування, промоакцій, спонсорства, прямого маркетингу, онлайн маркетингу, електронної поштової розсилки, телемаркетингу, продакт-плейсмента, інтернет -маркетингу (соціальні мережі).	- здатність: застосовувати знання на практиці, до аналізу та синтезу, пристосовуватись до нових ситуацій, розв'язання проблем; - турбота про якість; - взаємодія (робота в команді) та самостійна робота, міжособистісні навички та уміння; - навички управління інформацією; - здатність породжувати нові ідеї (креативність); - здатність до організації і планування; - бажання досягти успіху; - прийняття рішень; - здатність до критики та самокритики; - елементарні комп'ютерні навички; - ініціативність; - здатність спілкуватися з експертами з інших галузей; - базові загальні знання
Третій етап 10.02 – 09.03. 2016 року **Практична частина** 9 занять по 4 години	- розробка нових туристичних напрямків і туристичних програм; - отримання навичок їх реалізації та взаємодії з потенційними клієнтами	- розробка нових турис-тичних напрямків: критерії, показники, ризики, склад-ники, оцінка, реалізація, реклама; - розробка туристичних програм та їх реалізація; - взаємодія з потенційними клієнтами; - підведення підсумків: аналіз виконаної роботи, підготовка звітів, отримання фінансового складника програми	

Під час роботи в офісі туристичної компанії студенти потрапляли в реальний виробничий процес, який майже неможливо спроектувати в умовах аудиторних занять. Специфіка формування компетентностей студентів у вишах має особливі риси, вони пов'язані з поступовістю формування знань та навичок, які набираються протягом опанування змісту різноманітних навчальних дисциплін. Участь в інтеграційному проекті створило унікальну можливість для наших студентів - на початку своєї професійної освіти осягнути її кінцевий результат завдяки роботі над конкретними завданнями, що полягають у створенні, просуванні та реалізації кінцевого туристичного продукту.

Нестандартні ситуації, конкуренція, робота самостійно та в колективі, мобільність у зборі, аналізі та синтезі інформації, новітні технології – все це вимагало від студентів розвитку професійних та особистісних якостей, головними з яких є ініціативність, відповідальність, пунктуальність, рішучість, креативність, комунікабельність тощо. Зрештою, перший досвід роботи надав можливість студентам ознайомитись з вимогами сучасного бізнесу та неупередженою, об'єктивною думкою професіоналів, що стало потужною мотивацією їх до постійного розвитку та самоудосконалення.

Започаткований бізнесом та освітою інтеграційний проект має високу результативність не тільки для студентів. Туристична компанія в змозі задекларувати необхідні компетенції майбутніх фахівців уже на етапі проектування та реалізації різноманітних складників спільної освітньої програми. Отже для бізнесу в подібних проектах відкривається можливість «виростити» майбутніх співробітників відповідно до своїх вимог від початку їх навчання у виші. Крім того, студентство – це прогресивна молодь, а отже креативна, мобільна, оптимістична. Для неї спілкування – ознака прогресу. Ці якості виступають цінним ресурсом для будь-якого бізнесу, який прагне створювати продукти високої конкурентоспроможності та розширювати сектор свого впливу.

Досвід інтеграційних проектів, який отримали викладачі кафедра регіональної економіки і туризму під час проведення сертифікаційної програми, збагатили їх прийомами співпраці у «трикутнику»: бізнес, освіта і студентство. Він відкрив можливість втілення сучасних підходів студентоцентрованого навчання в практику. Практичне втілення спільної відповідальності бізнесу та освіти у формуванні майбутніх фахівців від початку навчального процесу у вишах до його завершення, дозволяє кафедрі адаптувати свою освітню діяльність відповідно до запитів бізнесу, підвищувати професійний рівень викладацького складу, мотивувати студентів до самовдосконалення. У подальшому подібні інтеграційні проекти потребують їх системного впровадження, удосконалення та тематичного розширення.

Петрашко Л.П., д.е.н.,
професор кафедри міжнародного менеджменту

ВІПОВІДАЛЬНЕ ПАРТНЕРСТВО В МІЖНАРОДНОМУ БІЗНЕСІ

Вирішувати глобальні проблеми по одинці не можуть не лише транснаціональні компанії, а й могутні розвинені країни. Щоб попередити загрози сталого розвитку та запропонувати суспільству нові вигідні усім зацікавленим сторонам рішення компанії та інші групи акторів глобального ринку повинні по новому співробітничати, приділяючи основну увагу об'єднанню особистих інтересів зі спільними, стимулюючи плідне змагання за найкращі та найшвидші результати.

Науковці трактують категорію «партнерство», як добровільну згоду на співробітництво між учасниками, за якої останні погоджуються на співпрацю задля досягнення спільної мети або виконання певних проектів і готові розділити ризики, ресурси, правомочність і прибуток. Результативні партнерства – це такі, в яких відсутні конфлікти інтересів учасників та наявні загальні цінності.

Відповідальне партнерство – це нова модель партнерства, що вибудовує та підтримує відносини довіри між усіма зацікавленими сторонами для досягнення комплексної результативності у вирішення системних проблем цивілізаційного розвитку. Ключовими акторами такого партнерства є громадянське суспільство, держава та бізнес-структури. Саме їх відповідальне партнерство повинно забезпечити інноваційні підходи до вирішення проблем, розширення доступу до ресурсів, динамічність нових комунікацій, ґрунтовне розуміння значимості та цінності кожного сектору.

Основними принципами відповідального партнерства є спільні цілі сталого розвитку, довіра, рівноправність партнерів, інформаційна прозорість і взаємна вигода. За відсутності довіри, співробітництво приречене на невдачу, незважаючи на благородні мотиви найдостойніших учасників партнерства.

Показник результативності корпоративних моделей партнерства – це якісна та кількісна інформація про результати або наслідки діяльності компанії, яка є співставною і здатна відображати її зміни з плином часу. Показники результативності корпоративних моделей партнерства відображають спів ставну інформацію про економічні, екологічні та соціальні результати партнерської діяльності компаній.

Основні показники результативності корпоративних моделей партнерства були розроблені в рамках консультаційного процесу з залученням різних зацікавлених сторін та орієнтовані на виявлення загально застосовуваних показників, що складають інтерес для більшості компаній. Економічна категорія показників результативності об'єднує економічну ефективність партнерської діяльності компанії з характеристикою її присутності на ринках і непрямими економічними впливами на регіон діяльності. Екологічна категорія показників пов'язана з впливом партнерсь-

ких проектів компаній на живі та неживі природні системи, включаючи екосистеми, землю, повітря та воду. Соціальна категорія показників результативності корпоративних моделей партнерства відноситься до їх впливу на соціальні системи, в межах яких вони функціонують. Показники соціальної результативності відповідальних партнерств включають аспекти, пов'язані з підходами до організації праці, правами людини, суспільством і відповідальністю за продукцію.

За результатами оцінки компаній українського бізнес-середовища на предмет результативності їх практик відповідального партнерства в рамках визначеної системи критеріїв на основі аналізу фінансової та не фінансової звітності компаній-респондентів, розміщеної на офіційних сайтах, нами розраховується Підсумкова оцінка ($К_{пві}$) як сума оцінок партнерської діяльності компанії за кожною з вказаних груп критеріїв. Максимальна Підсумкова оцінка $К_{пві}$, яку може отримати компанія-респондент становить 80 балів з розподілом по групах критеріїв: економічні – 20 балів, екологічні – 20 балів, соціальні – 40 балів. Залежно від того, яку оцінку $К_{пві}$ отримає компанія-респондент, вона може бути віднесена нами до класу «А» (від 80 до 70 балів), «В» (від 70 до 40 балів), «С» (нижче 40). Залежно від отриманих балів за кожною групою критеріїв, компанії українського бізнес-середовища оцінюються, як компанії з низьким, середнім/задовільним та високим рівнем економічної, екологічної та соціальної результативності партнерських взаємовідносин зі своїми стейкхолдерами.

Однак оптимальним рівнем Підсумкової оцінки компанії, як результативної у сфері відповідального партнерства, нами визначено 40 балів (тобто компанії класів «А» та «В»), а також гармонійне поєднання компонентних складових системи визначених критеріїв, за кожною з яких компанія має отримати кількість балів не менше «середнього/задовільного» рівня.

Для аналізу українського бізнес-середовища в контексті результативності практик відповідального партнерства нами було проаналізовано 14 найбільших компаній пріоритетних секторів економіки України (металургійного, харчового, нафтогазового, аграрного, електроенергетичного, фармацевтичного та сектору рітейлу), які демонструють високий рівень відкритості, системності і прозорості у сфері корпоративної відповідальності за оцінками експертів проекту «ГVАРДІЯ» та Індексом прозорості Центру «Розвиток «КСВ» та цінні папери яких становлять значну частку у структурі портфелів інвестиційних фондів України.

Зведені результати оцінки вказаних компаній-респондентів за діагностичними параметрами системи визначених критеріїв вказують на те, що умови оптимальності підсумкової оцінки результативності практик відповідального партнерства не менше, ніж 40 балів, задовольняють 5 компаній із 14 оцінених.Усі інші належать до класу «С» – компаній з низьким рівнем результативності практик відповідального партнерства (табл. 1).

Таблиця 1

ОЦІНКА РЕЗУЛЬТАТИВНОСТІ МОДЕЛЕЙ КОРПОРАТИВНОГО ПАРТНЕРСТВА КОМПАНІЙ УКРАЇНСЬКОГО БІЗНЕС-СЕРЕДОВИЩА, 2014 р. (БАЛИ)

№ п/п	*Назва компанії*	*Показники результативності*				
		Сектор	*Економічні*	*Екологічні*	*Соціальні*	*Підсумкова оцінка*
1	ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг»	М[1]	19	10	20	49
2	ТОВ «Метінвест Холдинг»	М[1]	15	10	22	47
3	ДТЕК	ЕЛ[3]	14	8	24	46
4	ПрАТ «СістемКепітал Менеджмент»	ХК[2]	13	8	21	42
5	ПАТ «Дніпроспецсталь»	М[1]	13	8	20	41
6	Концерн «Галнафтогаз»	НГ[5]	13	4	15	32
7	ПАТ «Оболонь»	ХЧ[4]	14	6	10	30
8	Корпорація «Артеріум»	Ф[6]	10	9	10	29
9	Компанія «Nemiroff»	ХЧ[4]	9	3	10	22
10	ТОВ «Астарта-Київ»	АГ[7]	8	2	10	20
11	ТОВ «Група компаній «Фокстрот»	Р[8]	6	1	9	16
12	ТОВ «ТНК-ВР Коммерс»	НГ[5]	6	2	6	14
13	ТОВ «КернелТрейд»	АГ[7]	6	2	5	13
14	ПАТ «Калсберг Україна»	ХЧ[4]	5	2	2	9

Примітка:
[1]М – металургія; [2]ЕЛ – електроенергетика; [3]ХК – холдингова компанія; [4]АГ – аграрний сектор; [5]НГ – нафтогазовий сектор; [6]Р – рітейл; [7]ХЧ – харчовий сектор; [8]Ф – фармацевтика

[*Авторське дослідження*]

Для прикладу наведемо практику відповідального партнерства компанії АрселорМіттал. Так, Кодекс відповідального сорсингу[3] компанії визначає принципи її співробітництва з постачальниками: співробітництво для вдосконалення соціальних, природоохоронних та етичних стандартів; підтримка, визначення пріоритетів, повага; просування відповідальних бізнес-практик; спілкування та навчання; вдосконалення.

В останнє десятиліття в Україні з надзвичайною швидкістю формується відповідальність суспільства і змінюються функції держави та бізнесу у забезпеченні соціально-економічного розвитку країни. Велика увага приділяється питанням партнерської взаємодії цих трьох секторів. Однак говорити про партнерську взаємодію простіше, ніж реально впроваджувати його в життя. На практиці партнерство вимагає великого терпіння, цілеспрямованості і мужності. Відповідальне партнерство, не будучи швидким способом вирішення проблем, часто може викликати розчарування і досаду, коли початкові надії і очікування партнерів не виправдовуються. Тим не менш, багато партнерські проекти, існуючі в різних країнах світу, є важливим доказом того, що міжсекторна взаємодія може бути високо ефективною і стійкою, якщо партнери застосовують системний підхід до формування, розвитку та управління корпоративними моделями відповідального партнерства.

У рамках 6-річного дослідження під егідою бізнес-школи Стенфордського університету професори Д. Коллінз і Д. Поррас вивчали компанії-довгожителів у безпосередньому порівнянні з їх конкурентами. Вони шукали відповіді на питання: «Що відрізняє успішні компанії від інших компаній?». Єдиним надійним джерелом стабільності є сильний внутрішній стержень (корпоративна культура) і здатність адаптуватися та змінювати все, за виключенням цієї суті. Тим, кому вдалося побудувати компанію, що володіє баченням, достало мудрості зрозуміти. що знання того, «хто я такий», важливіше, ніж знання того, «куди я йду», тому що пункт призначення, скоріше всього зміниться. І цей урок є справедливим як для нашого індивідуального існування, так і для побудови успішних компаній.

Бути компанією з документом про бачення чи справжньою великою організацією – це зовсім різні речі.

Присухін С.І., канд. філос.н.,
доцент кафедри філософії

КУРС ІНТЕНСИВНОЇ БІЗНЕС-КОМУНІКАЦІЇ У ПІДГОТОВЦІ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНИХ ФАХІВЦІВ

Відомо, що для ефективного здійснення економічної діяльності чи не найважливішим завданням є оволодіння мистецтвом ділової комунікації. Ділова комунікація насамперед у бізнесі є результатом специфічних теоретичних знань і досвіду передачі економічно значущої інформації від однієї людини до іншої.

Комунікація в бізнесі — це вміння слухати, аналізувати, аргументувати, нейтралізовувати заперечення і приймати кінцеві рішення. Щоб навчитися такій комунікації, потрібно оволодіти конкретними технологіями спілкування (які опираються на знання з психології, соціології, риторики, логіки тощо), мати досвід спілкування, що впливають на успіх і результативність ділових перемовин у системі економічної діяльності (у тому числі й управлінської практики).

Інтенсивна комунікація в бізнесі — це не тільки обмін інформацією в складних обставинах перемовин (коли кожна сторона комунікативної взаємодії прагне реалізувати свій інтерес), а насамперед результат кумулятивної дії багатьох складових, наслідок володіння технологією спілкування на відміну від використання окремих психологічних, риторичних прийомів у спілкуванні тощо. Таким чином, бізнесмен, керівник, управлінець, що володіє технологією інтенсивної бізнес-комунікації, зможе адекватно зреалізувати свою професійну компетентність.

Курс інтенсивної бізнес-комунікації надає можливість оволодіти сучасними технологіями спілкування у сфері бізнесу, економічної управлінської діяльності, враховуючи функції і цільове призначення економічно значущої інформації для організації ефективного бізнесу, проведення ділових перемовин у складних обставинах тощо.

Запропонований курс складається з 10 базових тем і відповідних їм лекцій і практичних занять:

Тема № 1. Вступ. Головні завдання курсу інтенсивної бізнес-комунікації.

Головні завдання курсу інтенсивної бізнес комунікації. Головні положення навчального курсу інтенсивної комунікації, що формують адекватну комунікативну поведінку бізнесмена, економіста, управлінця в складних комунікативних обставинах (при проведенні ділових переговорів, здійснення управлінського рішення, при формуванні важливих документів, укладанні контрактів, протидії маніпулятивним комунікативним технологіям тощо).

[3]Сорсинг – пошук джерел постачання

Тема № 2. Підготовка до проведення складних бізнес-комунікацій.

Схема підготовки до проведення ділових переговорів, передачі управлінського рішення, укладення договорів, індивідуальних повідомлень. Прогноз планування ділових переговорів у бізнес-відносинах, управлінських рішень, укладання договорів, подолання суперечливих ситуацій тощо. Зміст і структура складних комунікативних процесів. Риторичні (мовні засоби) в інтенсивній комунікації. Технічна підготовка до інтенсивної бізнес-комунікації.

Тема № 3. Початок спілкування в складних комунікативних умовах.

Мета інтенсивної комунікації. Типові приклади деконструктивного початку діалогу, розмови. Типові приклади конструктивного початку розмови в складній комунікативній ситуації. Рекомендації відносно початку розмови, діалогу, передачі інформації в складній комунікативній ситуації.

Тема № 4. Передача інформації.

Мета передачі інформації. Основи передачі інформації. Техніка формування запитань. Мистецтво слухати і аналізувати. Техніка передачі інформаційного повідомлення. Спостереження за реакцією співбесідника під час організації складних переговорів, ділової бесіди, передачі і здійснення управлінського рішення тощо. Типові складні ситуації при передачі й осмисленні економічно значущої інформації. Психологічні основи конфліктів у складних комунікативних обставинах. Висновки і рекомендації.

Тема № 5. Аргументація в системі бізнес-комунікацій і здійсненні управлінських рішень.

Аргументація переваг власної позиції у бізнесі або при доведенні необхідності управлінського рішення. Мета аргументації. Теорії аргументації. Техніка аргументації. Значення «дрібниць» у ділових комунікаціях. Тактика аргументації. Контрольне тестування з використання аргументації. Висновки і рекомендації.

Тема № 6. Тактика протидії маніпулятивним комунікативним технологіям, що використовуються у сфері бізнесу.

Тактика нейтралізації експресивної (сугестивної) інформації. Система зауважень як спосіб протидії маніпулятивним технологіям спілкування у сфері бізнесу. Найрозповсюдженіші моделі зауважень. Техніка і тактика нейтралізації зауважень протилежної сторони в процесі здійснення ділових перемовин або реалізації управлінського рішення.

Тема № 7. Прийняття рішення і завершення інтенсивної бізнес-комунікації.

Завершення інтенсивної комунікації (у бізнесі, бізнес-контакті) або прийняття і здійснення управлінського рішення. Завдання останньої фази інтенсивної комунікації. Закінчення комунікації — остаточне прийняття рішення для даної конкретної ситуації. Техніка пришвидшеного прийняття рішення. Мета чи шлях до можливого перегляду прийнятого рішення. Загальні рекомендації у зв'язку з рішенням у складних комунікативних обставинах. Висновки і рекомендації.

Тема № 8. Практичні рекомендації, приклади планування комунікацій в бізнесі або здійсненні управлінських рішень.

Практичні рекомендації, приклади, план підготовки до ділових перемовин, бізнес-контактів, здійснення управлінського рішення. Діаграма комунікативного контакту. Робочий план і його стилізація. Класифікація абстрактних моделей складних комунікативних взаємодій у бізнес-відносинах. Класифікація можливих конфліктних і кризових комунікативних ситуацій.

Тема № 9. Узагальнені рекомендації для складних комунікативних ситуацій у бізнес відносинах і сфері управлінських рішень.

Різновиди складних комунікативних ситуацій у сфері бізнес-відносин та економічного управління (конфліктні кризові ситуації). Попередній аналіз комунікативних ситуацій. Розробка стратегій. Можливі критичні ускладнення. Підбір і систематизація матеріалів для проведення складних комунікацій. Стиль передачі експресивної інформації. Загальні правила запам'ятовування власного повідомлення, аргументації, контраргументації. Проведення контролю (ведення протоколу, записів тощо). Аналіз ефективності проведених переговорів, ділової бесіди, управлінського рішення тощо.

Тема № 10. Завершення бізнес комунікації. Програми індивідуального самовдосконалення в площині проведення інтенсивних комунікацій в бізнесі.

Завершення складної комунікативної ситуації. Програма самостійної підготовки до вирішення нових, більш складних комунікативних ситуацій сфери економічної діяльності та бізнесу. Творчість в інтенсивних бізнес комунікаціях.

Висновок. Курс інтенсивної бізнес комунікації адресований студентам старших курсів економічних навчальних закладів, слухачам магістерського рівня підготовки, а також усім зацікавленим особам, які планують стати професіоналами в сфері управління економічною діяльністю та організації ефективного бізнесу. У подальшому набуті знання стануть основою індивідуального саморозвитку і самовдосконалення бізнесмена як фахівця економічної сфери діяльності.

Антонюк К.В., к.е.н.,
доцент кафедри міжнародної економіки

РОЗВИТОК МЕХАНІЗМІВ ВНУТРІШНЬОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Освіта поступово перетворюється у сферу проектування людиною власного життя, створення ідей, прогнозів. Процес впровадження нової парадигми освіти України безпосередньо пов'язаний з участю у Болонському процесі – процесі створення і функціонування загальноєвропейського простору вищої освіти і досліджень, як двох основних принципів суспільства, заснованих на знаннях, супроводжується формуванням загального освітнього та наукового простору, розробкою єдиних критеріїв і стандартів у цій галузі, де якість освіти є основною.

Під терміном «якість освітньої діяльності» згідно закону є «рівень організації освітнього процесу у вищому навчальному закладі, що відповідає стандартам вищої освіти, забезпечує здобуття особами якісної вищої освіти та сприяє створенню нових знань». Термін «якість вищої освіти» розуміється як «рівень здобутих особою знань, умінь, навичок, інших компетентностей, що відображає її компетентність відповідно до стандартів вищої освіти».

До 2014 року системи внутрішнього забезпечення якості вищої освіти в українських ВНЗ не було створено. При цьому у частині вищих навчальних закладів діють самостійно розроблені різноманітні моделі моніторингу, аудиту та управління якістю, але в національних масштабах ефективної системи вони не формують. Формальні вимоги до вищих навчальних закладів щодо встановлення внутрішньої системи забезпечення якості Законом України «Про вищу освіту», який набув чинності 6 вересня 2014 року, визначений перелік процедур і заходів, що становлять систему забезпечення вищими навчальними закладами якості освітньої діяльності та якості вищої освіти (систему внутрішнього забезпечення якості): «1) визначення принципів та процедур забезпечення якості вищої освіти; 2) здійснення моніторингу та періодичного перегляду освітніх програм; 3) щорічне оцінювання здобувачів вищої освіти, науково-педагогічних і педагогічних працівників вищого навчального закладу та регулярне оприлюднення результатів оцінювань на офіційному веб-сайті вищого навчального закладу, на інформаційних стендах і в будь-який інший спосіб; 4) забезпечення підвищення кваліфікації педагогічних, наукових і науково-педагогічних працівників; 5) забезпечення наявності необхідних ресурсів для організації освітнього процесу, у тому числі самостійної роботи студентів, за кожною освітньою програмою; 6) забезпечення наявності інформаційних систем для ефективного управління освітнім процесом; 7) забезпечення публічності інформації про освітні програми, ступені вищої освіти та кваліфікації; 8) забезпечення ефективної системи запобігання та виявлення академічного плагіату у наукових працях працівників вищих навчальних закладів і здобувачів вищої освіти; 9) інші процедури і заходи».

Оскільки ця система тільки починає впроваджуватись, то можна очікувати визначення принципів і процедур забезпечення якості вищої освіти в національному масштабі після початку діяльності Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти, а до цього ВНЗ будуть керуватись власним досвідом і бенчмаркінгом кращих освітніх практик. Моніторинг і періодичний перегляд освітніх програм уже є здобутком кращих університетів України, але потребує гармонізації з європейською практикою, вдосконалення методичного апарату та поширення на всю систему вищої освіти.

Є всі підстави вважати, що накопичений досвід стане в нагоді при впровадженні систем внутрішнього забезпечення якості відповідно до нових вимог законодавства. Належна система забезпечення якості визначається готовністю держави до створення новітньої експериментальної бази для наукових досліджень, впровадження сучасних технологій навчання та ефективного університетського менеджменту.

Література

1. *Бугров В.А*. Забезпечення якості освіти в Україні залежить від ефективності впровадження компетентнісного підходу // Вища освіта України. – 2012. – №3. – С. 9–15.
2. Закон України «Про вищу освіту» від 06.09.2014 р.

Артеменко А.І., старший викладач
кафедри іноземних мов факультету маркетингу

СТУДЕНТ ЕКОНОМІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ ЯК ЦЕНТРАЛЬНА ФІГУРА У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ЯКІСНОГО ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

На сучасному етапі розвитку глобалізації важливим являється комунікація. Для створення міжнародних наукових проектів, якісне викладання іноземних мов, особливо англійської, яка є міжнародною мовою, відіграє важливу роль, тому що люди повинні розуміти один одного, щоб вирішувати глобальні проблеми.

Інтеграція національної освіти у світову систему освіти стосується вивчення іноземних мов та якісного її викладання, здійснюється з урахуванням основних принципів державної політики в Україні.

Загальна стратегія якісного викладання іноземних мов визначається потребами сучасного суспільства та рівнем розвитку лінгвістичних та економічних наук. Цією стратегією являється комунікативний підхід, який зумовлює практичну межу у викладанні іноземних мов.

Студенти економічних спеціальностей повинні оволодіти іншомовним культурним спілкуванням шляхом формування і розвитку вмінь і навичок діалогічного мовлення. Комунікація забезпечує існування соціальної пам'яті, зберігання й передачу інформації в межах одного покоління, а також від однієї генерації до іншої.

Розвиток комунікативно-прагматичного підходу до мови обумовив інтерес до різноманітності функціонування мови, що пов'язано з реальними суб'єктами мовленнєвої діяльності, умовами та способами її реалізації.

Різні комунікативні акти в їх різноманітних проявах мають різноманітні інтенції.

Тому нова програма базується на комунікативному методі викладання іноземної мови в ВНЗ, який спрямований на володіння іншомовним міжкультурним спілкуванням шляхом формування і розвитку міжкультурної комунікативної компетенції.

Мова викладається через особисту діяльність студента. Студенти являються основними суб'єктами якісного викладання іноземної мови, тому що без їх діяльності неможливо забезпечити якісний навчальний процес.

Зазначимо, що для повноцінного розвитку майбутньої демократичної держави. важливими є кваліфіковані спеціалісти зі знанням іноземних мов.

Головну роль у даному процесі повинні відігравати спеціалісти економічних спеціальностей. Тому, студент економічних спеціальностей являється центральною фігурою у якісному викладанні іноземних мов.

У процесі викладання іноземних мов потрібно приділяти увагу комунікації. Студенти повинні вміти спілкуватися іноземною мовою стосовно програми. А сучасна програма наголошує на важливості діалогічного мовлення.

Для студентів економічних спеціальностей оволодіння навичками та вміннями діалогічного іноземного мовлення є важливим процесом тому, що в майбутньому вони будуть застосовувати їх у своїй роботі.

Характерною особливістю діалогічного мовлення є його емоційна забарвленість. У процесі мовлення студент може висловлювати свої думки, почуття та ін. Це знаходить відображення у відборі лексико-граматичних засобів у структурі реплік, в інтонаційному оформленні.

У процесі викладання іноземної мови потрібно звертати увагу на прагматичний аспект мовлення. Тому що на сучасному етапі розвитку суспільства викладання мови без врахування цього аспекту не можна вважати якісним.

Бабіч В.В, к.е.н.,
професор кафедри обліку підприємницької діяльності
Федорченко О.Є., к.е.н.,
доцент кафедри обліку підприємницької діяльності

ОСОБЛИВОСТІ ВИВЧЕННЯ НАУКИ «ОБЛІК І ЗВІТНІСТЬ В ОПОДАТКУВАННІ»

Підготовка висококваліфікованих фахівців з обліку та аудиту вимагає глибокого вивчення системи оподаткування суб'єктів господарювання.

Податкова система України на протязі усього періоду незалежності держави постійно змінювалась і реформувалась. Навіть із прийняттям (2010 рік) Податкового кодексу України (далі – ПКУ) стабільність не настала. Кожного року перед прийняттям Закону про Держбюджет, а то і кілька разів на рік, вносились і вносяться зміни до ПКУ.

Відповідно до ст. 7 ПКУ під час встановлення податку обов'язково визначаються такі елементи: платники, об'єкт, база, ставка (ставки), порядок обчислення, податковий період, строк і порядок подання звітності про обчислення і сплату податку.

Знання кожного з цих елементів є основним підґрунтям для оволодіння діючою системою оподаткування суб'єктів господарювання.

Часті зміни елементів податків вимагають постійного підтримання високої професійної компетентності викладачів цієї науки, які, в свою чергу, повинні забезпечити високий рівень підготовки бакалаврів і магістрів у сфері обліку та аудиту.

Так, Законом України від 24 грудня 2015 року Верховна Рада внесла ряд змін до ПКУ, які зачіпають практично всі податки і збори. Зокрема змінено: ставку, податковий звітний період і зміст Податкової декларації з податку на прибуток підприємств, ставки і алгоритм обчислення податку на доходи фізичних осіб, ставки з екологічного податку і рентної плати за більшістю об'єктів ренти. Крім того, внесено зміни до визначення бази, системи електронного адміністрування податку на додану вартість і оновлено Податкову декларацію з цього податку. Значних змін зазнав порядок документального оформлення і адміністрування акцизного податку, а також значні зміни внесені до порядку обчислення і сплати податку на майно. Суттєвих змін зазнала Спрощена система оподаткування, обліку та звітності.

Виходячи тільки з наведених змін, уже необхідно вносити зміни до всіх складових навчального процесу з цієї науки: лекції, практичні та контактні заняття, самостійна та індивідуальна робота.

Вносити зміни до підручників і навчальних посібників, які видані в паперовій формі, за кожної зміни податкового законодавства фізично неможливо. Єдиним виходом з цієї ситуації є видання в електронному ресурсі доповнень і змін до підручників і навчальних посібників і розміщення їх на сайті університету. Такі доповнення і зміни доцільно видавати раз на рік після внесення законодавчих змін до ПКУ перед прийняттям Верховною Радою Держбюджету на черговий календарний рік, що забезпечить студентів необхідними джерелами для вивчення цієї науки.

Під час лекцій студентам денної форми навчання викладач подає матеріал з урахуванням останніх змін до ПКУ і відсилає студентів до законодавчо-нормативних актів, розміщених на сайтах відповідних органів державного управління, зокрема, Міністерства фінансів України.

Для проведення практичних занять з даного курсу кожний студент денної форми навчання одержує перед податком вивчення теми завдання і умови їх виконання, складені з урахуванням останніх змін до ПКУ. Такі завдання надсилаються студенту в електронній формі. Крім того, студенту видається завдання для самостійної та індивідуальної роботи, що надає йому можливість поглибленого вивчення предмету.

Вивчення науки «Облік і звітність в оподаткування студентами заочної форми навчання має свої особливості. Під час контактних занять викладач зосереджує увагу студентів на змінах, що були внесені до ПКУ на момент таких занять і вказує на законодавчі акти, якими були внесені зміни.

Студентам заочної форми навчання в електронній формі видаються завдання контрольної роботи, які дають можливість опанувати методику обчислення кожного податку і збору, що сплачує суб'єкт господарювання до бюджету, а форми податкової звітності, що діяли на момент виконання контрольної роботи, студент самостійно бере із сайту Міністерства фінансів України. Тим самим студент складає податкову звітність при виконання контрольної роботи за формами, що враховують всі останні зміни.

Такі підходи до вивчення науки «Облік і звітність в оподаткуванні» забезпечують набуття студентами якісних знань із сучасної системи оподаткування суб'єктів господарювання і забезпечують високий рівень підготовки бакалаврів і магістрів зі спеціальності «Облік і аудит».

Література

1. Податковий кодекс України.

Бараник З.П., д.е.н.,
професор кафедри статистики
Карабанова О.В., аспірант кафедри статистики

РОЛЬ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТА В РОЗВИТКУ СТУДЕНТОЦЕНТРИЗМУ

У сучасному динамічному суспільстві потрібні люди ініціативні і самостійні, які легко адаптуються до нових умов. Тому одним з головних завдань вищої освіти є формування творчої особистості фахівця, здатного до саморозвитку та креативної діяльності. Рішення даної проблеми можливе тільки при переході від традиційної моделі навчання до інноваційної, з чим пов'язана реформа вищої професійної освіти, що проходить в даний час.

Необхідно перевести студента з пасивного споживача знань в активного їх творця, здатного критично мислити, планувати свої самостійні дії, вміти виявляти ініціативу, сформулювати проблему, проаналізувати шляхи її вирішення, знайти оптимальний результат і довести його правильність, а також успішно знаходити вихід зі сформованих, найчастіше, нестандартних ситуацій.

Студентство є соціально-професійною групою, яка об'єднує студіюючу молодь вищих навчальних закладів України і потенційно являє собою один із найголовніших рушіїв розвитку новітньої української державності. Студенти це майбутні фахівці, які будуть вирішувати долю усіх галузей виробництва і від того як вони формуються і виявляють себе у навчально-виховному процесі, залежать перспективи розвитку країни.

Традиційна система навчання заснована на передачі готових знань від викладача до студента, де основна діяльність учня полягає у вирішенні теоретичних і практичних завдань, з чітким формулюванням і готовим набором дій. Самостійна ж робота передбачає розвиток внутрішньої і зовнішньої самоорганізації майбутнього фахівця, його здатність вибудовувати індивідуальну програму самонавчання, а також формувати здатності до саморозвитку і творчого застосування отриманих знань [3, с. 239].

Самостійна робота студентів є не просто важливою формою освітнього процесу, а його основою. Саме її багато провідних фахівці вважають одним з найбільш ефективних способів (методів) активації пізнавальної діяльності учнів, розвитку їх самостійності, відповідальності і творчих здібностей. Причому особливої уваги тут потребують питання мотиваційного забезпечення самостійної пізнавальної діяльності учнів.

Активна самостійна робота студентів можлива тільки за наявності серйозної і стійкою зацікавленості в отриманні знань. Найбільшою спонукальною силою внутрішня мотивація, яка виходить від самої діяльності. Можна говорити про інтерес до вченню і про створення умов для успішного розвитку інтелектуальних умінь і навичок студента, коли сприйняття нової інформації викликає позитивні емоції, а сама діяльність спонукає вчитися [2, с. 239].

Реформування вищої освіти суверенної України призвело до зміни правового статусу студентів перетворивши їх у активних учасників навчально-виховного процесу, де студент перебуває в центрі навчального процесу.

Громадська активність студентів у вищих навчальних закладах сприяє їх формуванню не лише як кваліфікованих фахівців певної професії, а й організаторів, вихователів працівників виробничих структур різних форм власності та господарювання. Студентське самоврядування у вищих навчальних закладах — форма виховання та самовиховання молоді, демократичний інститут який дає можливість студентам активно впливати на навчально-виховний процес.

Нині реалізується студентоцентрична концепція освіти, що вимагає розробки нових наукових підходів до управління освітньої діяльності, оцінювання її результатів, що вимагає, передусім, підвищення якості навчання. Невипадково, серед основних напрямків комюніке Всесвітньої конференції ЮНЕСКО «Нова динаміка вищої освіти і науки для соціальної зміни і розвитку» — це гарантувати високий рівень освіти через створення систем забезпечення якості, відповідно її культури і визначених параметрів оцінювання знань у вищих навчальних закладах через застосування інформаційно-комунікаційних технологій у викладанні та навчанні, що дозволить збільшити доступність вищої освіти, підвищити її якість і надавати студентам знання і навички, які вони потребують у XXI столітті [1, с. 28].

Література

1. *Павленко А.Ф.* Тенденції розвитку та забезпечення якості вищої освіти // Вища освіта – шляхи розвитку та забезпечення якості. – К.: КНЕУ, 2010. – С. 28.
2. *Слєпкань З.І.* Наукові засади педагогічного процесу у вищій школі / З.І. Слєпкань. – К.: Вища школа, 2005. – С. 239.
3. *Складановська М.Г.* Інноваційне навчання : активізація пізнавальної діяльності студентів : навч. посібник. – Д., 2007. – С. 38.

Баранник З.П., д.е.н.,
професор кафедри статистики
Кикош Ю.В., аспірант кафедри статистики

СТАТИСТИЧНИЙ ПІДХІД ОЦІНЮВАННЯ СУЧАСНОГО СТАНУ СИСТЕМИ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Глобалізаційні процеси у сучасному світі тісно пов'язані зі зростанням значення освіти для саморозвитку людства. Розвиток освітньої сфери – важливий пріоритет кожної країни, оскільки саме освіта посідає визначальне місце в інтелектуалізації праці, яка впливає на складні процеси трансформації та модернізації сучасного світу [2].

На сьогоднішній день в Україні ще не досягнуто європейського рівня якості та доступності вищої освіти, що зумовлює необхідність пошуку перспективних шляхів та ефективних механізмів регулювання системою освіти в країні.

При оцінці сучасного стану системи вищої освіти та професійної підготовки кадрів в країні є доцільним застосування статистичного підходу та урахування різних аспектів, зокрема:

- вдосконалення методологічних засад аналізу сфери вищої освіти;
- оцінювання змін у структурі напрямів підготовки, за якими здійснюється підготовка фахівців;
- визначення обсягів та аналіз джерел фінансування сфери вищої освіти;
- аналіз матеріального забезпечення діяльності вищих навчальних закладів (ВНЗ) і розвитку їх інфраструктури;
- оцінювання якості професорсько-викладацького складу;
- визначення особливостей сфери професійного розвиту та підвищення кваліфікації персоналу.

Упродовж 2007–2015 рр. спостерігалася стійка тенденція до скорочення як кількості ВНЗ III–IV рівнів акредитації на 21 %, так і чисельності студентів на 29,4 % [1].

За період, що аналізується, зменшилось число прийнятих осіб на перший курс до ВНЗ III–IV рівнів акредитації на 199,6 тис. або на 40,1 %, а також випускників на 63,3 тис. осіб або на 13,5 % [1].

Особливий практичний інтерес представляє оцінка діяльності ВНЗ на регіональному рівні, з метою виявлення рівня розвитку системи освіти кожного регіону та визначення основних диспропорцій. Так, за кількістю ВНЗ III–IV рівнів акредитації у 2015 році лідерами є такі регіони, як м. Київ (71), Харківська (37), Дніпропетровська (23), Львівська (21), Одеська (21) області, у той же час число ВНЗ у кожному з інших регіонів країни є у кілька разів нижчим [1].

У 2015 році з числа ВНЗ III–IV рівнів акредитації (288 од.) 196 вузів мають державну, 12 комунальну і 80 приватну форми власності. На м. Київ припадає майже 20 % усіх вузів, що мають державну, більше 30 %, що мають комунальну та 38 %, що мають приватну форму власності [1].

Треба зазначити, що ВНЗ I–II рівнів акредитації в 1,3 разу більше ніж ВНЗ III–IV рівнів акредитації, при чому число вузів, що мають державну форму власності, значно менше – на 53 од., приватну форму власності – на 26 од., а кількість вузів, що мають комунальну форму власності – у 14,5 разу більше [1].

На особливу увагу заслуговує вивчення зміни структури чисельності студентів ВНЗ III–IV рівнів акредитації за джерелами фінансування. Зазначимо, що за останні роки спостерігається чітка тенденція збільшення питомої ваги студентів, які навчались за рахунок державного бюджету, місцевих бюджетів та органів державної влади, юридичних осіб, а частка студентів, що навчались за рахунок фізичних осіб, має тенденцію до зменшення.

Результати проведеного аналізу свідчать про недостатню якість освіти, що забезпечується вітчизняними ВНЗ, серед основних причин зниження її можна виокремити: низький рівень фінансування освітньої сфери державою; недостатньо ефективне використання кадрового потенціалу закладів освіти; низький рівень сучасних інформаційно-комунікаційних технологій тощо.

Зазначимо, що у теперішній час надзвичайно гострою є потреба у забезпеченні на державному рівні відповідності структури і обсягів підготовки фахівців потребам економічного розвитку як у країні в цілому, так і в регіональних ринках праці зокрема. Збільшення чисельності підготовки фахівців у сфері вищої освіти не завжди супроводжується підвищенням якості отриманої освіти та відповідністю вимогам розвитку економіки на інноваційних засадах [2].

Основними напрямами вдосконалення державної політики щодо підвищення якості освіти, у тому числі якості робочої сили, відповідно до завдань інноваційного оновлення економіки є:

- розширення взаємодії навчальних закладів і роботодавців щодо підготовки фахівців відповідних професій;
- введення у навчальні програми нових професій і спеціальностей;
- зміна існуючих обсягів підготовки фахівців відповідно до потреб регіональних ринків праці;

• удосконалення профорієнтаційної роботи в навчальних закладах в співпраці з роботодавцями та державними центрами зайнятості.

Література

1. Офіційний сайт Державної служби статистики України: http://ukrstat.gov.ua/
2. *Левченко О.М.* Професіональний потенціал: регуляторні механізми інноваційного розвитку: Монографія. – Кіровоград: КОД, 2009.

Білозор Л.В., к.е.н.,
доцент кафедри обліку, аналізу та аудиту в АПК

ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ВЗАЄМОДІЇ ОСВІТИ ТА РИНКУ ПРАЦІ

Основою процесів накопичення людського капіталу та підготовки висококваліфікованих кадрів для успішного розвитку країни є розвиток системи вищої освіти, яка на сьогодні перебуває під впливом процесів глобалізації, інтеграції, інтернаціоналізації. Водночас створення такої системи неможливе без ефективної взаємодії бізнесу та університетів [4]. Це зумовлює потребу у формуванні нової моделі освіти. З цією метою потрібно успішні зарубіжні практики застосовувати в навчальних процесах в українських вищих навчальних закладах, активізувавши співпрацю з роботодавцями. Підвищення ефективності підготовки висококваліфікованих спеціалістів можливо лише за умов узгодження отримання теоретичних знань з практичними навиками роботи на робочих місцях, які відповідають професійно-кваліфікаційним характеристикам робочої сили, вимогам роботодавців та рівню розвитку сучасних технологій.

Активізація участі роботодавців у процесі професійного навчання в європейських державах досягається шляхом: встановлення обов'язкових внесків, які мають сплачуватися підприємствами до фонду професійного навчання; надання преференцій компаніям, які інвестують у людський капітал; надання податкових кредитів; допомога малим і середнім підприємствам у питанням кадрових змін [1].

Європейський досвід свідчить, що з метою стимулювання працівників вкладати ресурси у власне навчання створена система відшкодування роботодавцями витрат своїх працівників за умови, що здобуті знання відповідатимуть тому роду діяльності, яку вони виконують на підприємстві. Крім того, здійснюється субсидіювання внутрішньовиробничих програм навчання. Державні органи Великобританії, Італії, Швеції у разі найму на навчання на виробництві молоді віком 16–18 років, яка не має повної середньої освіти, відшкодовують 60 % витрат підприємства на означені цілі.

Модель соціального партнерства на макрорівні визначають угоди, а на макрорівні – договори, що укладаються між керівниками навчальних закладів і підприємств. У Великобританії діє прихована форма соціальної відповідальності бізнесу, а у США – відкрита. Для американської моделі важливим елементом взаємодії ринку освітніх послуг і ринку праці є розробка кадрових прогнозів. Цими питаннями займається Бюро статистики праці. Прогнози на 10–15 років уточнюються кожних два роки. Фінансування державних програм у зазначеному напрямі здійснюється коштами бюджету федерації, штату та місцевих органів влади [5]. На сьогодні система професійної орієнтації, яка є характерною для американської моделі взаємодії освіти та ринку праці, є досить специфічною і характеризується високим ступенем централізації. Для проведення профорієнтаційної роботи і працевлаштування молоді більшість агентств зайнятості мають відділи допомоги молоді [2].

Узагальнивши наукові дослідження [1–3], можна виділити такі рекомендаційні заходи, які могли б сприяти формуванню моделі взаємодії освіти та ринку праці в Україні:

1) надати право роботодавцям погоджувати кваліфікаційні характеристики професій, які будуть обов'язковими для Міністерства освіти і науки України щодо розробки навчальних програм;

2) впровадити законодавче забезпечення та поширення практики цільової підготовки працівників на тристоронній основі «робітник-підприємство-навчальний заклад», що задовольнить вимоги всіх сторін і підвищить відповідальність кожного;

3) впровадження практики стажування студентів на вітчизняних підприємствах і за кордоном.

Отже, орієнтація на європейський вектор розвитку, з урахуванням особливостей інституційних, культурних та історичних факторів в Україні дасть змогу відшукати оптимальний механізм взаємодії вищих навчальних закладів, бізнес-структур і державних установ.

Література

1. *Дяків О.В.* Європейський досвід регулювання ринку освіти та ринку праці [Електронний ресурс] / О.В. Дяків. – Режим доступу: http://academy.gov.ua/ej/ej11/txts/10dovorp.pdf.
2. *Дяків О.* Механізми регулювання взаємодії освіти та ринку праці: зарубіжний досвід [Текст] / О. Дяків // Вісник Національної академії державного управління при Президентові України. – 2011. – № 3. – С. 264–271.
3. Механізми взаємодії системи освіти і роботодавців в підготовці професійних кадрів для ринку праці [Електронний ресурс]// Конференція роботодавців України. – Режим доступу: http://www.confeu.org/-ua/presscentre/comments/237.html.
4. Офіційний сайт Центру «Розвиток корпоративної соціальної відповідальності» в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://cd-platform.org/community/262-tsentr-rozvytok-korporatyvnoi-sotsialnoi-vidpovidalnosti/profile.
5. Ринок праці та освіта: пошук взаємодії: зб. наук. ст. / наук. ред. І.Л. Петрова. – К.: Таксон, 2007. – 200 с.

Бороденко С.М., старший викладач,
кафедри інвестиційної діяльності

МАТЕРАЛЬНО-ТЕХНІЧНИЙ АСПЕКТ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТУДЕНТОЦЕНТРОВАНОГО ПІДХОДУ В ОСВІТІ

Студентоцентрований підхід у вищій освіті являє собою практичне втілення основних засад Болонського процесу, спрямований на поглиблення практичних знань студентів, посилення компетентнісної складової навчання, дозволяє перейти від традиційної технології навчання – передача знань, до проблемної технології.

З практичної точки зору в основу студентоцентрованого навчання покладено ідею максимального забезпечення студентами їх шансів отримати перше місце на ринку праці, підвищення їхньої «вартості» у працедавців, задоволення тим самим актуальних потреб останніх [1, с. 16].

За умов традиційного навчання, роль викладача зводиться до трансляції знань з послідуючим контролем засвоєної інформації. Таким чином, ключові навички у більшості випадків формуються не в процесі навчання, а в процесі практичної діяльності студента як випускника – на робочому місці.

За умови використання студентоцентрованого підходу відбувається посилення ролі студента як учасника процесу навчання – від пасивного слухача, до активного, який може частково впливати на процес отримання знань, компетенцій і навичок.

Однак, повна передача права на визначення пріоритетів у навчанні у студентське середовище може становити певну загрозу освітньому процесу, через відсутність досвіду у студентів щодо майбутніх практичних компетенцій, так і щодо ефективних освітніх методик та отримання знань.

За даних умов відбувається перетворення викладача із носія знань у тренера, організатора і консультанта в навчальному процесі [1, с. 193], який не просто передає знання, а формує у студента попит на отримання та поглиблення отриманих вмінь і навичок, стимулює процес отримання та усвідомлення інформації.

Однак, зміна ролі викладача вимагає не лише декларацiйного розширення його обов’язків і повноважень. Практичне втілення основ студентоцетрованого підходу в освіті вимагає, окрім зміни в організації процесу навчання, формування відповідної матеріально-технічної бази освітнього процесу, а саме:

— технічне забезпечення процесу навчання: наявність необхідних технічних засобів передачі та обміну інформацією, засобів презентації тощо;

— матеріальне забезпечення процесу підготовки та перекваліфікації викладачів відповідно до якісних вимог студентоцентрованого підходу;

— підвищення рівня оплати праці професорсько-викладацького складу, адже на відміну від традиційної технології викладач виконує роль тренера, організатора та консультанта, що вимагає більших витрат часу та зусиль.

За умови відсутності відповідної матеріально-технічної бази освітнього та матеріального стимулювання професорсько-викладацького складу, перехід до студентоцентрованого підходу буде мати лише декларацiйних характер без істотних якісних змін щодо результатів освітнього процесу для студентів.

Література

1. *Рашкевич Ю.М.* Болонський процес та нова парадигма вищої освіти: монографія / Ю.М. Рашкевич. – Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2014. – 168 с.

2. Практикуючи студентоцентровану освіту: діагностичні аспекти студентських очікувань / Ю. Сорока // Вісник Харківського національного університету імені В.Н.Каразіна. «Соціологічні дослідження сучасного суспільства: методологія, теорія, методи». – 2014. – № 1101. – С. 190–194.

Богданець А.В., асистент
кафедри цивільного та трудового права

АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ВНУТРІШНЬОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ВИЩОЇ ЮРИДИЧНОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ

Вища юридична освіта посідає особливе місце в системі освіти України. Якість освіти, зокрема вищої юридичної освіти, є одним з основних правових та етичних складових реформи у системі вищої освіти європейських країн. Болонська декларація 1999 р. передбачає «сприяння європейському співробітництву в галузі забезпечення якості з метою розробки порівнянних критерій і методологій». З цією метою у вересні 2001 р. було розроблено директивний документ Європейської асоціації університетів «Забезпечення якості у вищій освіті», згідно з яким якості належить визначальна роль у вищій освіті.

Посол Любомир Копай, Координатор проектів ОБСЄ в Україні зазначив: «Висока якість юридичної освіти є однією з невід'ємних рис успішного демократичного суспільства. Якість українського законодавства та системи юстиції у майбутньому безпосередньо залежить від сьогоднішніх підходів до підготовки правників…» [2].

Згідно ст. 1 Закону України від 01 липня 2014 р. № 1556-VII «Про вищу освіту» якість вищої освіти – рівень здобутих особою знань, умінь, навичок, інших компетентностей, що відображає її компетентність відповідно до стандартів вищої освіти [1].

Показниками високої якості юридичної освіти є професійне критичне мислення, здатність і готовність випускників ВНЗ самостійно формулювати і вирішувати професійно значущі завдання, бути конкурентоспроможними на внутрішньому і міжнародному ринках праці.

Слід звернути увагу на те, що розбудова внутрішньої системи забезпечення якості вищої освіти включає такі етапи: 1) політика закладу і процедури забезпечення якості; 2) затвердження, моніторинг і періодичний перегляд навчальних програм і дипломів; 3) оцінювання студентів; 4) забезпечення якості викладацького складу; 5) навчальні ресурси та підтримка студентів; 6) інформаційні системи (розробка, запровадження та використання інформаційних систем збору, аналізу і використання об'єктивної інформації для ефективного управління навчальними програмами); 7) публічність інформації про навчальні програми, умови отримання академічних ступенів, системи оцінювання та атестації.

Із зазначеного можна зробити висновок, що розбудова системи забезпечення якості вищої освіти на інституційному рівні може спиратися на європейські стандарти внутрішнього забезпечення якості у ВНЗ для досягнення високої ефективності функціонування університету, його визнання з боку громадськості та підвищення статусу університету на міжнародному рівні.

Отже, для поліпшення якості юридичної освіти необхідно здійснити наступне: ретельно вивчити стан забезпечення країни юридичними кадрами з вищою освітою та потреби в них органів державної виконавчої влади, правоохоронних, судових органів, органів місцевого самоврядування, установ соціального захисту тощо; розробити та затвердити перелік посад, які можуть займати випускники – фахівці з вищою юридичною освітою відповідно до освітньо-кваліфікаційних рівнів «бакалавр» і «магістр»; зміцнювати міжнародні зв'язки у сфері юридичної освіти, розроблювати спільні навчальні програми та інші компоненти освіти із зарубіжними ВНЗ; запроваджувати новітні технології, форми й методи педагогічної роботи зі студентами та інші.

Література

1. Про вищу освіту: Закон України від 01 липня 2014 р. № 1556-VII // Відомості Верховної Ради України. – 2014. – № 37—38. – Ст. 2004.

2. Координатор проектів ОБСЄ підтримує реформування юридичної освіти в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.osce.org/ukraine/84151

Бойчук О.С., старший викладач
кафедри педагогіки та психології

СТУДЕНТОЦЕНТРИЗМ ЯК БАЗОВИЙ ПРИНЦИП ДІЯЛЬНОСТІ ПСИХОЛОГІЧНОЇ СЛУЖБИ КНЕУ

Створення Психологічної служби КНЕУ у 1998 році було відповіддю викладачів-психологів на потребу студентів у практичній психологічній допомозі у різних формах її прояву. Основні напрямки роботи Психологічної служби – просвітницька, профілактична, психодіагностична, консультативна та психокорекційна – мають на меті перш за все охопити процес адаптації студентів до університетського життя та сприяти їх подальшій професіоналізації.

Багаторічний досвід практичної психологічної діяльності дає підстави говорити про різноманітність форм і методів як індивідуальної, так і групової роботи зі студентами. Індивідуальне консультування студентів, психокорекційна та психотерапевтична робота з ними, тематичні групові тренінгові заняття, досвід тривалої групової роботи зі студентським клубом, адаптаційні тренінги зі старостами, психологічний аналіз екстрених випадків, виїздні тренінги з активом студентських самоврядних організацій, просвітницькі інформаційні та профілактичні лекції зі здорового способу життя, психологічна допомога кураторам-викладачам і батькам – все це є реалізацією місії психології у освітньому процесі – гуманізації освітнього середовища університету.

Хорошою новиною для спільноти психологів університету стало відкриття нової спеціальності «Психологія», і у зв'язку з цим діяльність Психологічної служби КНЕУ набуватиме ще більшої актуальності, адже для майбутніх фахівців у сфері економічної психології неодмінним є набуття практичних навичок протягом навчання у бакалавраті. Правильно організований процес поступової професіоналізації майбутніх психологів із достатньою теоретичною підготовкою до елементів асистентського виконання психологічної діяльності у певних заходах, залученням їх, наприклад, у проведенні тренінгових занять, сприятиме формуванню професійно важливих компетентностей комунікативної взаємодії, реалізації студентоцентризму як формуванню свідомого професіонала через свободу вибору.

Новим спрямуванням діяльності Психологічної служби повинно стати готовність надати всебічну психологічну допомогу студентам, що постраждали від неоголошеної війни в Україні, яка породила величезну кількість біженців (ВПО), добровольців і військових, травмованих у зоні АТО. Наше суспільство вперше зіткнулося з ситуацією, коли люди масово переселяються із районів військового конфлікту, де життя мирного населення наражається на небезпеку, ми спостерігаємо велику кількість людей у стані гострого горя, які втратили своїх рідних у наслідок воєнних дій тощо. Перед психологами постає завдання оперативної професійної готовності до надання психологічної допомоги особам, що її потребують.

Основні психологічні проблеми переселенців полягають у тому, що вони можуть відчувати сильний страх, порушення сну, нічні кошмари, страшні спогади, емоційні сплески, гострі реакції на гучні звуки, нав'язливі думки. Ці симптоми можуть проявлятися в поведінці через місяць і більше після перебування в травмуючій ситуації, що дає право кваліфікувати їх як прояв посттравматичного стресового розладу – і тому необхідно спрямувати таку людину до психотерапевта. Переживання горя, втрата близької людини, втрата домівки, підвищена тривога, страх перед майбутнім, спалахи агресії, труднощі адаптації до нового місця перебування – вимагають психологічної підтримки. Часті захворювання, психосоматичні симптоми або хвороби – очевидною є необхідність супроводу лікаря і психотерапевта.

Студенти із категорії ВПО – потенційна група ризику для загострення психологічних проблем. На них повинна акцентуватися увага всіх суб'єктів навчально-виховного процесу. Психологічна служба університету за своїм призначенням може стати елементом системи загальнодержавної психологічної реабілітаційної роботи в освітніх закладах, яка тільки розгортається і стає нагальною на довготривалий період.

Література

1. *Бойчук О.* Адаптація студентської молоді до навчання та духовно-культурного середовища університету як шлях формування корпоративної культури / Балягіна І., Бойчук О. // Вища школа. – К. : Знання, 2012. – №1. – С. 112–116.

2. *Бойчук Е.С.* Общие и различия в адаптации студентов в ВУЗах Украины и стран европейского Союза / Материалы междунар. научно-практ. конф. „Формирование гражданской идентичности личности в процессе этнокультурной социализации в системе непрерывного образования» г. Чебоксары: изд-во ЧГПУ им. И.Я. Яковлєва, 29.11.2013. – С. 10–13.

3. *Мартіна Мюллер*. Якщо ви пережили психотравмуючу подію / пер. з англ. Діана Бусько; наук. ред. Катерина Явна. (Серія „Сам собі психотерапевт»). – Львів: Видавництво Свічадо, 2015. – 120 с.

Василькова Н.В., к.е.н.,
доцент кафедри маркетингу

СИСТЕМА АКРЕДИТАЦІЇ В СФЕРІ ВИЩОЇ ОСВІТИ В НІМЕЧЧИНІ

Забезпечення якості вищої освіти в Німеччині належить до сфер, які останнім часом динамічно розвиваються. Акредитація грає особливо важливу роль у заходах із забезпечення якості як на рівні ВНЗ, так і на рівні федеральних земель.

Система акредитації Німеччини формувалась упродовж багатьох років, і процес її формування було завершено лише 2008 року. Вона організована за принципом децентралізації і включає такі типи акредитації:

1) акредитація навчальних програм;
2) інституціональна акредитація (акредитація внутрішніх систем якості).

Акредитація навчальних програм і внутрішніх систем забезпечення якості в університетах (систем акредитації) проводиться акредитаційними агенціями, які, своєю чергою, мають отримати дозвіл на таку діяльність від Акредитаційної ради.

У Німеччині сформовано трирівневу систему акредитації:

1. *Конференція міністрів федеральних земель Німеччини, що відповідають за освіту та виховання, вищі навчальні заклади та науку, а також культуру (КМК)* – приймає основні рішення та вирішує питання щодо спільних для всіх земель вимог до структури системи.

2. *Акредитаційна Рада*[4] – організує систему забезпечення якості, зокрема через акредитацію акредитаційних агентств, визначення вимог до структури системи та подальшого розвитку системи забезпечення якості. За правовою формою це Фонд публічного права. Акредитаційна рада робить значний внесок у забезпечення і розвиток якості викладання й освіти в Німеччині та розвиток спільного Європейського освітнього простору. Правила акредитаційного процесу стосуються таких сфер: 1) визначення критеріїв, процесу та правил прийняття рішень (*для акредитації агентств); 2)* визначення критеріїв, процесу та правил прийняття рішень (*для акредитації навчальних програм); 3)* визначення критеріїв, процесу та правил прийняття рішень (*для акредитації системи); 4)* резюме спільних і специфічних для різних земель *вимог* до структур для акредитації, 5) формулювання *домовленостей*, якими регулюються права і обов'язки Акредитаційної Ради та незалежних акредитаційних агенцій.

3. *Акредитаційні агентства* – проводять акредитацію та розробляють власні інструкції, підходи та каталоги критеріїв на основі рішень КМК та Акредитаційної Ради[5]. Акредитаційною Радою Німеччини визнані *десять агентств* (8 – з Німеччині, 1 – з Австрії, 1 – зі Швейцарії). Агенція отримує право надавати знак якості будь-якій навчальній програмі після того, як сама пройде процес акредитації, який проводиться Акредитаційною радою на запит агенції на основі розроблених Акредитаційною радою *Правил акредитації агенцій*, які відповідають *Стандартам і керівництвам для забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти*[6]. Агентство зобов'язується використовувати задані Акредитаційною радою *Правила акредитації навчальних програм і для акредитації системи*.

Для проведення акредитації вищий навчальний заклад може самостійно обрати одну з десяти конкуруючих між собою агенцій. Для усунення загрози монополізації або обмеження вільного вибору агенцій і для забезпечення високої прозорості ринку з огляду на результати та ціноутворення Акредитаційна рада зобов'язана забезпечувати справедливу конкуренцію між агенціями. Сама акредитація при цьому носить менш контролюючий характер, а більше спрямована на розвиток, який охоплює весь ВНЗ.

---

[4] Повна назва: Фонд для акредитації навчальних програм у Німеччині (Stiftung zur Akkreditierung von Studiengängen in Deutschland). Веб-сайт організації: http://www.akkreditierungsrat.de

[5] Empfehlungen zur Akkreditierung als Instrument der Qualitätssicherung. – Bremen: Wissenschaftsrat, 25.05.2012. – с. 30-31. / Режим доступу: http://www.wissenschaftsrat.de/download/archiv/2259-12.pdf

[6] Standards and Guidelines for Quality Assurance in the European Higher Education Area – ESG

Востряков О.В., к.е.н.,
доцент кафедри стратегії підприємств,
декан факультету економіки та управління
Михайленко О.Ф., к.е.н.,
докторант кафедри стратегії підприємств
Гребешкова О.М., к.е.н.,
доцент кафедри стратегії підприємств
Гребешков О.М., к.е.н.,
керівник Лабораторії інноваційних
освітніх технологій факультету економіки та управління
Блейон Т., дослідник Лабораторії
освітньої інформатики Університету
Онтаріо Інституту Технологій (Канада)

НОВА ПАРАДИГМА ВИЩОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ: ВПРОВАДЖЕННЯ ЗМІШАНОГО НАВЧАННЯ В РАМКАХ УКРАЇНСЬКО-КАНАДСЬКОГО ОСВІТНЬО-ДОСЛІДНИЦЬКОГО ПРОЕКТУ

Стратегією реформування системи вищої освіти в Україні передбачено вирішення таких завдань: 1) забезпечення конституційних прав громадян на якісну вищу освіту та рівного доступу до якісної вищої освіти; 2) реорганізація системи управління вищої освіти з метою забезпечення захисту національних, регіональних і місцевих інтересів, а також інтересів усіх суб'єктів національної системи вищої освіти України; 3) трансформація університетів у центри незалежної думки, які здатні дати персонал та ідеї для прискореної модернізації країни; 4) забезпечення справедливої конкуренції між закладами вищої освіти як запоруки високої якості вищої освіти; 5) створення належного зв'язку між ринком праці та системою вищої освіти; 6) інтеграція вищої освіти України у світовий і європейський освітньо-науковий простір [1].

Успішна реалізація цих завдань можлива за умови докорінної зміни практики організації освітнього процесу на рівні кожного окремого університету, що передбачає, у першу чергу, дотримання принципу людиноцентричності – вибудовування освітнього та дослідницького процесів навколо потреб людей (студентів, викладачів, дослідників, потенційних роботодавців тощо). Ключові завдання поширення зазначеного принципу (забезпечення рівного доступу до якісної вищої освіти, підвищення гнучкості організації навчального процесу та академічної мобільності, перехід до коллаборативного навчання тощо) багато в чому вирішуються завдяки моделі «змішаного» навчання.

У 2015 році на факультеті економіки та управління КНЕУ імені Вадима Гетьмана розпочато спільний україно-канадський дослідницький проект «Компетенції, можливості, стратегії в інформаційному світі» («Competencies, Empowerment, Strategies in a Digital World»), яким, зокрема, передбачено: розширення доступу до цифрової інфраструктури, додатків і середовищ, пов'язаних з онлайн-навчанням і науковими дослідженнями, залучення міжнародних експертів до участі у навчальному процесі, участь студентів і викладачів у міжнародних освітніх проектах; спільну участь у науково-дослідницьких форумах і публікаціях, створення та розвиток онлайн-курсів.

З лютого 2016 року у межах проекту реалізується освітньо-дослідницький експеримент, який полягає в апробації новітніх форм організації освітнього процесу в магістратурі та спрямований на вирішення триєдиного завдання: 1) *освітнього*, що полягає в опануванні методів і способів ефективної взаємодії у змішаних міжнародних проектах; 2) *дослідницького*, яке спрямовано на концептуалізацію та вимірювання загальних цифрових компетентностей учасників за допомогою платформи GTCU (Dogital Techology Competencies and Use [2]), культурно-ціннісних настанов (за моделлю культурних вимірів Г. Хофстеде [3]), когнітивних і соціальних процесів під час навчання (за моделлю Community of Inquiry Д. Гаррисона [4]); 3) *організаційно-прикладного*, що має за мету апробацію сучасної моделі «змішаного» навчання у навчальному процесі українського університету.

У межах експерименту для студентів магістерської програми «Стратегічний менеджмент» у рамках дисципліни «Стратегічний процес на підприємстві» (автори О.В. Востряков, О.М. Гребешкова) викладається міні-курс «Культурні виміри та професійні стратегії» (автор О.Ф. Михайленко), який реалізується в інтерактивному онлайн-форматі та супроводжується колегами з Лабораторії освітньої інформатики Університету Онтаріо Інституту Технологій [5] (координатор Тодд Блейон). Навчальний процес організовано в форматі коллаборативного навчання та здійснюється за допомогою платформ Adobe Connect і Web Knowledge Forum, доступ до яких наданий канадською стороною в рамках партнерства між КНЕУ та Університетом Онтаріо. Завдяки цьому учасники курсу (студенти, викладачі, запрошені експерти) мають можливість спілкуватися наживо

незалежно від місця знаходження, спільно створювати інтелектуальні продукти, розвивати свій емоційний і культурний інтелект і прирощувати ІТ-компетентність. З української сторони технічна підтримка проекту здійснюється Лабораторією інноваційних освітніх технологій [6] (координатор О.М. Гребешков), яку створено на факультеті економіки та управління КНЕУ імені Вадима Гетьмана.

Дані, зібрані в ході пілотного курсу, використовуватимуться для спільних досліджень щодо крос-культурної адаптації найсучасніших канадських техно-педагогічних моделей усвідомленого демократизуючого навчання до культурних цінностей, цілей соціального розвитку та змісту освітніх реформ в Україні.

Для учасників проекту з боку КНЕУ цінним результатом має стати досвід організації навчального процесу за моделлю «змішаного» навчання, що включатиме вирішення питань: складання розкладу занять магістрантів з урахуванням умов онлайн-навчання у міжнародних групах (у т. ч. з урахуванням часових поясів); технічної підтримки навчального процесу (доступ до якісного інтернет-зв'язку та залучення викладачів із відповідними компетенціями); узгодження питань щодо визначення навантаження залучених до онлайн-навчання викладачів тощо; і головне – набуття досвіду коллаборативного навчання студентів із застосуванням сучасних ІТ-технологій та освітніх моделей.

На наше переконання, завдяки реалізації подібних міжнародних освітньо-дослідницьких проектів українська вища школа наближається до світових стандартів якості вищої освіти, адекватних до умов постіндустріальної стадії розвитку суспільства.

Література

1. Стратегія реформування вищої освіти в Україні до 2020 року (проект) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://osvita.ua/doc/files/news/438/43883/HE_Reforms_Strategy_11_11_2014.pdf
2. Surveying General Technology Competency and Use for Online Learning in Ukraine / Todd J.B. Blayone, Olena Mykhailenko, Roland vanOostveen, François Desjardins [Electronic resource]. – http://eilab.ca/gtcu-digital-technology-use-in-ukraine/
3. Yoo, B., Donthu N., Lenartowicz T. 2011. Measuring Hofstede's five dimensions of cultural values at the individual level: Development and validation of CVSCALE [Electronic resource] // Journal of International Consumer Marketing, 23, 193-210. – https://goo.gl/YbQRZi
4. Garrison, D. R. 2013. Theoretical foundations and epistemological insights of the community of inquiry [Electronic resource]. – https://goo.gl/2QTfbv
5. EILAB. An International Research Hub at UOIT, Canada [Electronic resource]. – http://eilab.ca/
6. Сайт Лабораторії інноваційних освітніх технологій [Електронний ресурс]. – Режим доступа: http://ietlab.org/

Гавриловська Л.М., к.е.н.,
доцент кафедри обліку підприємницької діяльності
Лук'яненко Л. І., к.е.н.,
доцент кафедри обліку підприємницької діяльності

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Найважливішим завданням освіти на сучасному етапі є підвищення якості вищої освіти. Успішне вирішення цього завдання значною мірою залежить від викладача, його професійної кваліфікації. Нинішній викладач вищої школи має володіти високою загальною і педагогічною культурою, бути довершеним професіоналом.

Професійна діяльність викладача охоплює наукові пошуки, суто викладацьку діяльність, методичну роботу, виховний та організаційний вплив на студентство.

Педагогічна майстерність – це професійне вміння оптимізувати всі види навчально-виховної діяльності, спрямувати їх на всебічний розвиток і вдосконалення особистості, що забезпечує високу організацію педагогічного процесу. Вона характеризується високим рівнем розвитку спеціальних узагальнених вмінь, і, звичайно, суть його – в особистості викладача, його позиції, здатності керувати діяльністю на високому рівні. Велике значення у цьому контексті має володіння викладачем педагогічною технікою.

Викладач вищої школи в очах студентів виступає як науковець, він є представником певної галузі наукових знань, посередником між наукою та студентами. Він не лише знайомить молодь з науковими ідеями, перспективами розвитку науки, її практичного застосування в суспільній і господарській діяльності, але й сприяє становленню студентів як науковців. Забезпечення віль-

ного, творчого розвитку особистості студента є одним із важливих завдань педагога у вищій школі, що забезпечить і якість вищої освіти

Викладачі вищої школи, намагаючись досягти підвищення ефективності навчального процесу, великі надії покладають на зміни, що відбуваються у галузі вищої освіти. У той же час вони розуміють, що наслідки будь-яких реформ цілком визначаються якістю їх роботи, рівнем професіоналізму, організацією навчального процесу і передовсім навчальних занять. У вищій школі, як і в загальноосвітній, викладач, студенти і навчальний предмет існують у замкненому середовищі.

Професія викладача – одна із найбільш творчих і складних професій, у яких поєднано науку і мистецтво. Перед сучасним викладачем ВНЗ стоїть низка проблем: науково-пізнавальні (наявність необхідних знань, використання їх у нових умовах орієнтованими на комп'ютерній технології); соціально-політичні (зіткнення протилежних поглядів, неадекватність життєвого досвіду і отриманих знань); педагогічні (формування професійної гідності, обов'язку, відповідальності).

Аналіз світових тенденцій у галузі професійно-педагогічної освіти засвідчує зростання вимог до педагогічної майстерності і особистих якостей викладача. На думку вчених, основними проблемами, з якими зустрінуться викладачі ВНЗ у цьому тисячолітті, є: постійне ускладнення змісту освіти, гарантування високого рівня освітніх стандартів; самостійна постановка і вирішення творчих і дослідницьких завдань; ускладнення проблеми спілкування; безперервне оволодіння сучасними технологіями навчання і виховання, новими досягненнями вітчизняного і зарубіжного досвіду; розв'язання складних професійно-педагогічних проблем, які вимагають інтеграції знань, практичних умінь і навичок із таких суміжних з педагогікою наук, як філософія, психологія, медицина, релігієзнавство, економіка, правознавство, кібернетика тощо; робота в єдиному інформаційному середовищі, що передбачає раціональне використання інформаційних технологій у навчально-виховному процесі.

Таким чином, творчість – неодмінна умова педагогічного процесу, об'єктивна професійна необхідність у діяльності викладача, яка набувається викладачем у процесі праці, в процесі оволодіння педагогічною майстерністю, що забезпечує якість вищої освіти.

Гавриловський О. С., к.е.н.,
доцент кафедри міжнародного обліку і аудиту
Галенко С.М., к.е.н.,
доцент кафедри міжнародного обліку і аудиту

КОНТРОЛЬ ОБ'ЄКТИВНОСТІ ЗНАНЬ СТУДЕНТІВ

У контексті Болонської декларації велика увага приділяється проблемам контролю якості вищої освіти. Концепція науково-технічного та інноваційного розвитку освіти передбачає нові підходи до процесу навчання у вищих навчальних закладах України. Підготовка фахівців з різних спеціальностей у вищих навчальних закладах України є актуальним і важливим процесом для формування освіти і науки держави. Особливої уваги набувають питання прозорості та відкритості навчання, які потягом останніх років набули значної актуальності в сфері вітчизняної освіти. Сучасна національна освіта вимагає нових підходів до оцінювання якості знань студентів. Нова система оцінювання знань стимулює студента до систематичної роботи з вивчання навчальної дисципліни, тому що передбачає оцінювання активності та систематичної роботи на семінарських заняттях. Крім того, відсутність бажаної активності студента під час семінарських чи практичних занять не завжди свідчить про відсутність знань з предмета. Певна пасивність на практичних заняттях може бути зумовлена особливостями мислення, реакції, іншими особливостями студента.

Оцінювання поточної роботи студента з вивчення предмета не повинно радикально впливати на підсумкову оцінку предмету з знань предмета. Існує велика імовірність необ'єктивності. Студент, який не проявив великої активності під час семінарських занять, може показати високі знання на іспиті, але не може отримати високої оцінки з предмету, яка відповідає фактично досягнутому рівню знань. Тому семінарські заняття мають бути підставою для допуску студента для підсумкового контролю знань. Поліпшення якості підготовки може бути забезпечення не тільки вдосконалення методів навчання, але й зворотнім зв'язком, який реалізується через навчальну, творчу та практичну діяльність студентів. Контроль цієї діяльності, тобто контроль якості результатів навчання, – один з важливих чинників процесу пізнання. До основних методів контролю знань, можна віднести письмову, усну, практичну та тестову перевірку. Письмова перевірка-ефективніша, оскільки всі студенти отримують завдання для підготовки письмових відповідей, сприяє самостійній роботі та ефективнішого використання навчального часу. Усна перевірка ви-

являє у студентів вміння мислити, грамотно висловлювати свою думку. Цей метод вимагає у викладача майстерності грамотно формулювати запитання, уважно слухати відповіді враховувати, індивідуальні особливості студентів. Тестові перевірки сприяють раціонально та ефективно використовувати час. Фактично завершальною стадією кожного етапу навчання є проведення поточного контролю, що являється інструментом внутрішнього забезпечення якості вищої освіти.

Глуха Г.Я., д.е.н.,
проректор із забезпечення якості вищої освіти,
Шкура І.С., к.е.н.,
доцент, начальник департаменту дидактики,
Гавяда В.В., заступник начальника
департаменту дидактики, Дніпропетровський
університет імені Альфреда Нобеля

ГРОМАДСЬКА РАДА У СИСТЕМІ ВНУТРІШНЬОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ У ДНІПРОПЕТРОВСЬКОМУ УНІВЕРСИТЕТІ ІМЕНІ АЛЬФРЕДА НОБЕЛЯ

Система забезпечення та поліпшення якості освіти у ВНЗ повинна будуватися на свідомому, спільному створенні культури якості всіх представників академічної спільноти. Досягнення високої якості освіти нерозривно пов'язане з автономією, традиціями та гідністю академічної спільноти. Виконання всіх процедур і заходів забезпечення якості у Дніпропетровському університеті імені Альфреда Нобеля (ДУАН) реалізується через діяльність певної інституційної структури системи внутрішнього забезпечення якості в Університеті, яка охоплює всі структурні підрозділи та дорадчі громадські органи, а саме: Громадська рада з оцінювання професійних компетентностей випускників Університету, Агентство із забезпечення якості вищої освіти в ДУАН, центр управління якістю, групи зі змісту та якості освіти кафедр, департамент дидактики. Цілі та функції кожного елементу структури містяться у відповідних Положеннях і посадових інструкціях щодо їх функціонування.

Одним з провідних елементів системи забезпечення якості в Університеті є Громадська рада з оцінювання професійних компетентностей випускників Дніпропетровського університету імені Альфреда Нобеля, яка створена і діє з 22 травня 2008 року.

Громадська рада є дорадчим громадським органом, яка надає рекомендації керівництву Університету на основі проведення її членами заходів, пов'язаних з незалежним експертним контролем та оцінюванням якості освітніх послуг, що надаються Університетом. Рекомендації ради враховуються керівництвом Університету, обговорюються на засіданнях Вченої ради та ректорату, є підґрунтям для прийняття відповідних рішень.

Діяльність Громадської ради зорієнтована на вирішення таких завдань: 1) забезпечення незалежного експертного оцінювання та контролю якості освітніх послуг, які надаються Університетом у цілому, його окремими кафедрами, викладачами**;** 2) залучення представників громадськості, роботодавців до проведення такого контролю; 3) підвищення ефективності взаємодії Університету з роботодавцями та пошук різних форм співпраці щодо покращення якості освітніх послуг, що надаються; 4) подолання елементів суб'єктивізму та стереотипів при оцінюванні знань і професійних компетентностей студентів і випускників Університету.

Робота Громадської ради регламентується Положенням про Громадську раду з оцінювання професійних компетентностей випускників Дніпропетровського університету імені Альфреда Нобеля (перша редакція якого була прийнята у травні 2008 року, друга – квітень 2010 року).

Громадська рада приймає рішення і робить висновки шляхом колективного обговорення питань на своїх засіданнях, які проводяться не рідше одного разу в три-чотири місяця (три рази на навчальний рік). Громадська рада складається з голови, його заступника, секретаря та членів ради. До складу Громадської ради запрошуються роботодавці, представники професійних об'єднань, державних органів влади та місцевого самоврядування, юстиції, служби зайнятості, громадськості. Штатні співробітники Університету не можуть складати більше третини членів Громадської ради.

Залучення незалежних експертів до розробки та переогляду освітніх програм, розробки переліку професійних компетентностей, якими повинен володіти випускник Університету, незалежного оцінювання якості освітніх послуг; підвищення прозорості оцінювання досягнутих результатів є запорукою побудови та функціонування ефективної системи забезпечення якості у сучасному вищому навчальному закладі.

Голіцин А.М., к.е.н.,
доцент кафедри маркетингу

СТУДЕНТОЦЕНТРИЗМ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ

Серед складових нової парадигми вищої освіти є такі поняття, як студентоцентризм, орієнтування не на процес, а на результат навчання. Інтерактивна взаємодія між учасниками навчального процесу – викладачем і студентом, використання нових підходів до навчання, орієнтація на результат і спільна відповідальність за нього – головна ідея студентоцентризму. Студенти зацікавленіші в такому форматі освітнього процесу, який може запропонувати альтернативні рішення і кінцевий результат. Так, студенти мислять самостійно, спираючись на свої знання з теорії, практики і досвід, відпрацьовують комунікативні та групові навички взаємодії. Звісно, викладачу важко оцінювати такі форми взаємодії, особливо коли йде реалізація одного проекту на різних рівнях дослідження. Деякі студенти не здатні працювати в команді, тому командна робота може ускладнюватись. Існує багато «за» і «проти» стратегії студентоцентризму, яка зараз усе частіше займає думки освітян. Якщо теоретичні ази не засвоюються студентами самостійно, виникає й проблема групової роботи, оскільки всім потрібно розмовляти однією мовою, аби всі мали однакове розуміння. Стратегічне спрямування на імплементацію ідеї студентоцентризму дійсно дозволить привнести щось нове і позитивне у формат засвоєння конкретного матеріалу, саме того, що відповідає сучасним потребам цільової студентської аудиторії. На противагу студентоцентризму, орієнтація на викладача дозволяє не виходити за рамки теми, що досліджується, триматися у межах професійних компетенцій, які так необхідні студентам, і які може надати викладач. Можна вважати, що підхід студентоцентризму та орієнтації на викладача представляють собою лише дві крайніх точки в континуумі таких форм і реально дієва парадигма лежить між ними.

Головко Н.Р., к.е.н.,
доцент кафедри інформатики

СУЧАСНІ ПІДХОДИ ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ НАВЧАННЯ З ДИСЦИПЛІНИ «ІНФОРМАТИКА»

Підготовка сучасних якісних фахівців вимагає застосування нових інформаційних технологій і принципів формування базових знань. Використання сучасних інтелектуальних інформаційних систем може надати широкий спектр можливостей для формування інформаційного освітнього ресурсу, який буде підвищувати якість підготовки майбутніх фахівців.

Важливим елементом освітніх технологій є розробка і імплементація нових навчальних посібників і лабораторно-практичних комплексів. Проблема полягає в тому, що процеси збору матеріалу, написання і видання підручника, навчального посібника або розробки текстового лабораторно-практичного комплексу з дисципліни «Інформатика» і подальшого їхнього упровадження в навчальний процес займають стільки часу, що до моменту початку їхнього використання вони можуть застаріти.

Крім того, тематичні зв'язки між окремими підрозділами дисципліни «Інформатика» [1] є надзвичайно складними і не укладаються у просту лінійну послідовність, визначену тематичним планом. Все це призводить до необхідності розглядати інформаційний освітній ресурс дисципліни не як базу даних, а як багатовимірне сховище даних (технологія Data Warehousing [2]).

Зазначена технологія застосована під час розробки дистанційних курсів «Інформатика» у середовищі WebCt і Moodle для дистанційної та заочної форм навчання, а також для денної форми.

Використання дистанційного курсу «Інформатика», зокрема на базі Data Warehousing технології, дозволяє значно підвищити ефективність навчального процесу на денній формі навчання, а саме:

- ✓ відбувається оперативне оновлення методичних матеріалів: електронних підручників, лекцій, лабораторно-практичних практикумів тощо;
- ✓ студенти мають доступ до всіх матеріалів дисципліни для виконання самостійних індивідуальних завдань;
- ✓ перевірка знань виконується за допомогою електронних тестів;
- ✓ на лабораторних роботах у комп'ютерних класах студенти можуть завантажити приклад виконання завдання безпосередньо із завдання (запрограмовано в курсі);
- ✓ студенти мають можливість перевірити свої знання за допомогою модуля «Самоперевірка» тощо.

Література

1. Інформатика: Підручник / О. Ф. Клименко, Н. Р. Головко; за заг. ред. О.Д. Шарапова — К.: КНЕУ, 2011. — 579 с.
2. Data Warehousing (http://www.dwmantra.com/concept_index.html)

Дистанційні курси:

1) Інформатика (0701_42) (для студентів спец. 6503) / Н.Р. Головко. — К.: КНЕУ, 2015. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://do.kneu.kiev.ua/webct/public/show_courses.pl?1163155200
2) Інформатика (INIT102) / Н.Р. Головко. — К.: КНЕУ, 2015. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.do-m.kneu.kiev.ua/course/index.php?categoryid=57

Горна М.О.,
асистент кафедри статистики

МОТИВАЦІЯ НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ ЕКОНОМІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ЯК ЕЛЕМЕНТ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ОСВІТИ

Забезпечення якості вищої освіти не є суто національною проблемою. В усьому світі зростає увага до якості та стандартів, що пояснюється швидким розвитком вищої освіти і водночас підвищенням вартості освітніх послуг для держави і людей. Нові ініціативи і вимоги потребують відповідної реакції професорсько-викладацького складу економічного університету. Формування системи забезпечення якості, заснованої на повазі до самобутності та особистості студентів, свідчить про виникнення справжнього європейського виміру у сфері забезпечення якості, що має посилити ефективність національного простору вищої освіти.

Визначальним компонентом організації навчальної діяльності є мотивація. Вона завжди є внутрішньою характеристикою особистості студента як суб'єкта цієї діяльності. Найефективнішим внутрішнім стимулом є прагнення до пізнання нового, що ґрунтується винятково на інтересі до предмета пізнання. Студенту необхідно пояснити, яким чином отримані знання він використає у майбутньому. Молодь приходить до професійного навчального закладу не тільки за знаннями, а й переважно за тим, щоб стати фахівцем у своїй галузі. Тому викладач має вміти довести студентам, що його предмет дійсно буде корисний у їх професійній діяльності.

У результаті вивчення дисципліни «Статистика» студенти вміють організовувати і проводити статистичне спостереження; обчислювати узагальнюючі статистичні показники; аналізувати статистичні матеріали про соціально-економічні явища і процеси, оцінювати їх вплив на стан і розвиток суспільства; формулювати висновки і пропозиції для прийняття управлінських рішень. Знання та навички статистичного аналізу соціально-економічної інформації є однією з передумов поглиблення аналітичної роботи на всіх щаблях системи управління та наукового обґрунтування управлінських рішень.

З метою мотивації студентів під час навчання доцільним є використання отриманих знань у практичній діяльності. Зокрема: розрахунок індексів людського розвитку при загальному порівнянні рівня життя різних країн і регіонів України при вивченні теми «Відносні величини»; оцінювання рівня цін на товари і послуги (споживчого кошику) за певний період в економіці України за допомогою дефлятора ВВП та індексу споживчих цін при вивченні теми «Індекси»; проведення вибіркового обстеження студентів з питань оцінювання якості освіти в економічному університеті при вивченні теми «Вибірковий метод. Статистична перевірка гіпотез»; визначення переліку запитань анкети, що входять до програми спостережень опитування студентів щодо орієнтації навчального процесу на практичну діяльність (тема «Статистичне спостереження») тощо.

Також, в економічному університеті сприяє підвищенню якості освіти формування академічної атмосфери партнерських відносин між студентською спільнотою та викладацьким складом через участь у спільних проектах і практиках.

Освітня діяльність, спрямована на максимальне засвоєння та усвідомлення навчального матеріалу і подальшого застосування отриманих знань, умінь і навичок на практиці, відповідає Європейській системи забезпечення якості освіти та базується на Європейських стандартах і рекомендаціях (ESG).

Гребешкова О.М., к.е.н.,
доцент кафедри стратегії підприємств

АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ: ПРОБЛЕМИ ДОТРИМАННЯ ТА ПРІОРИТЕТИ ПОШИРЕННЯ В УНІВЕРСИТЕТІ

Однією із визначальних ознак сучасного університету є всебічне дотримання принципу академічної доброчесності як невід'ємної складової внутрішньої системи забезпечення якості освіти.

Згідно проекту Закону України «Про освіту» (стаття 35): «Академічна доброчесність — це сукупність принципів і правил поведінки учасників освітнього процесу, спрямованих на формування самостійної та відповідальної особистості, спроможної навчатися, викладати і провадити наукову діяльність, дотримуючись етичних та правових норм» [1]. Буквою закону встановлено, що академічної доброчесності мають дотримуватися усі учасники освітнього та науково-дослідницького процесу: викладачі, студенти, дослідники. Це означає, що за порушення правил і норм етичної поведінки під час навчання та проведення досліджень має наставати невідворотне покарання, аж до позбавлення науково-педагогічних працівників наукового ступеня та вченого звання та відрахування із закладу освіти здобувачів [1].

Проте чи можна бути впевненим, що дотримання принципу академічної доброчесності можна забезпечити виключно шляхом фіксації відповідного положення в законі? Напевно, ні.

Яскравою ілюстрацією надзвичайного поширення недоброчесної поведінки в університетській науці є дані про рівень «унікальності текстів», які були подані у грудні 2015 року студентами спеціальності «Економіка підприємства» як тези доповідей для участі у студентській науковій інтернет-конференції «Стратегія підприємства: погляд нової генерації економістів» [2]. Серед 124 авторських текстів, перевірених за допомогою онлайн-сервісу text.ru [3] (про що усі учасники конференції були попереджені завчасно!) тільки 28 % мали високий рівень оригінальності (вище 80 %). Обговорення отриманих результатів перевірки довело, що проблему недоброчесної поведінки часто не розуміють не тільки студенти, але й викладачі, які виступають науковими керівниками студентських досліджень.

На наше переконання, ключові проблеми поширення принципів і норм наукової етики в діяльності українського університету зводяться до такого:

— відсутність (або патологічна викривленість) культури наукових досліджень;
— низька інформаційна грамотність усіх учасників освітнього на дослідницького процесів;
— неадекватна сучасності система взаємовідносин між різними учасниками освітнього та дослідницького процесів, що переважно не відповідає парадигмі партнерської взаємодії.

Які ж зміни необхідно запровадити у практику функціонування українських університетів, що зробити принципи й норми етичної поведінки в науці та освіті загальноприйнятими? Перспективними у цьому контексті уявляються такі:

1. Ініціювати національну програму академічної доброчесності в освіті та науці, якою б визначалися цілі та завдання такої роботи, усі зацікавлені сторони та їх інтереси, пріоритетні напрями та цільові критерії реалізації, форми та рівні відповідальності за невиконання. Але головне – така програма має спрямовувати свої зусилля на молодих людей віком не старше 14–16 років, оскільки тільки нове покоління з новими ціннісними орієнтирами зможе подолати незважливе ставлення до авторських прав і пріоритету інтелектуальної власності.

2. На рівні університету забезпечити інформаційну прозорість освітнього та дослідницького процесів. Доречно максимально відкривати доступ до навчальних і дослідницьких робіт: створювати репозитарії, публікувати дипломні та курсові проекти, викладати у відкритий доступ наукові публікації тощо.

3. Формувати комплексний механізм боротьби з недоброчесною поведінкою в освіті та науці, що полягає у: формуванні культури несприйняття плагіату у бідь-яких його проявах; розробленні та запровадженні «етичних кодексів» на основі консенсусу усіх зацікавлених сторін; задіянні інформаційних систем виявлення плагіату та рівня унікальності текстів тощо.

Зазначені напрями не вичерпують усього спектру завдань, які належить вирішити вітчизняній науково-освітній спільноті. Проте без їх проголошення та поступового руху убік їх реалізації уявляється неможливим змінити поточну ситуацію на краще.

Література

1. Проект Закону України «Про освіту» (№3491 від 19.11.2015) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=57141

2. Стратегія підприємства: погляд нової генерації економістів : Матеріали IV студентської наукової інтернет-конференції (м. Київ, 10-12 грудня 2015 року) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://kneu.org/studconf15

3. Он-лайн сервис проверки текста на уникальность TEXT.RU [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://text.ru/

Даниленко О.А., к.е.н
доцент кафедри управління персоналом та економіки праці

СОЦІАЛЬНІ ІНВЕСТИЦІЇ БІЗНЕСУ У ФОРМУВАННІ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНИХ ФАХІВЦІВ ТА ВЛАСНОЇ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ

Визначаючи глобальну мету функціонування організації, яка є критерієм її функціонування, звернемось до думки відомого вченого І. Адізеса, який визначає її у тому, щоб задовольняти потреби клієнтів. Якщо організація не виробляє те, що потрібно її клієнтам, вона не результативна, а відсутність результативності та ефективності не дозволить їй добитися рентабельності [1]. Тільки тоді основними фінансово-економічними результатами функціонування організації стають повторні продажі клієнтам (виручка від реалізації), які формують її прибуток і рентабельність, і супровідні результати (не передбачувані), як то позитивний імідж самої організації та її служби персоналу. У свою чергу, наведені прямі і супровідні результати значно підвищують загальний рівень конкурентоспроможності організації.

Сформульована подібним чином мета характерна для соціально відповідальної організації і вимагає від неї відповідних соціальних інвестицій/витрат, що спрямовуються безпосередньо в бізнес-середовище та на персонал організації, зокрема у відповідальність перед споживачами та добросовісну ділову практику (у відносинах зі споживачами, партнерами, інвесторами, конкурентами).

Соціальні інвестиції/витрати у персонал організації можна визначити як витрати, спрямовані на професійний розвиток, на оздоровлення, охорону здоров'я тощо з метою забезпечення організації висококваліфікованим, а значить й конкурентоспроможним персоналом, який у свою чергу забезпечить конкурентоспроможність організації, підвищить продуктивність та ефективність праці і приноситиме прибуток.

В умовах нестабільності та кризи організації скорочують соціальні інвестиції/витрати у персонал разом із скороченням чисельності самого персоналу. Однак персонал, що залишається у таких складних умовах, має стати ще компетентнішим та конкурентоспроможнішим для «виживання».

Основні характеристики конкурентоспроможності, за якими працівник здатний забезпечувати конкурентоспроможність організації у кризових умовах, – це компетентність і професійна мобільність; здатність до ризику і захисту прав і свобод; цілеспрямованість і впевненість у своїх силах; володіння навиками самонавчання і підвищення кваліфікації; ініціативність і самодисципліна; діловитість; здібність до самоаналізу і прийняття нестандартних рішень; відповідальність; емоційна стійкість і комунікабельність.

У зв'язку з цим з метою виживання в конкурентній боротьбі в умовах нестабільності та кризи основний акцент у проведенні соціальної політики (політики соціальної відповідальності) організації повинен бути зроблений на вирішенні таких завдань: забезпечення якості і кількості робочої сили через професійне навчання, підвищення кваліфікації, забезпечення гідних і безпечних умов праці, охорону здоров'я працівників, найефективніше використання людського капіталу відповідно до його професійно-кваліфікаційного рівня тощо.

Таким чином, для постійної конкурентоспроможності в умовах кризи організації «вимушено» мають здійснювати соціальні інвестиції/витрати у персонал, й особливо у його розвиток, який відіграє вирішальну роль у цьому.

Література

1. *Адизес И.* Идеальный руководитель. Почему им нельзя стать и что из этого следует / Ицхак Калдерон Адизес; Пер. с англ., − 2-е изд. − М.: Альпина Бизнес Букс, 2008. − 262 с.

Денісова О.О., к.е.н.,
доцент кафедри інформаційних систем в економіці

ЗМІШАНЕ НАВЧАННЯ ЯК СПОСІБ ОПТИМІЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ

Забезпечити оптимізацію навчального процесу, сприятливі умови для засвоєння знань і підвищення якості освіти сьогодні можна лише за умов використання новітніх інформаційних технологій. Практичним стандартом сьогодні стало існування систем електронного навчання, що здійснюється з використанням Інтернет і мультимедіа: адаптивне навчання, віртуальний клас, масовий відкритий онлайновий курс, перевернуте навчання, хмарне навчання, мобільне навчання та ін.

Головною метою запровадження електронного навчання є набуття студентами вмінь самостійно орієнтуватись у новій інформації, формування у них творчого нешаблонного мислення і готовності до ефективної роботи за спеціальністю на рівні світових стандартів з неперервним процесом самовдосконалення і саморозвитку. Водночас електронне навчання має свої недоліки, найсуттєвішим з яких називають сильну залежність від активності/пасивності студентів.

З метою сполучення найкращих здобутків різних підходів запроваджують змішане навчання (Blended learning) – форму навчання, яка сполучає різні методи підготовки (тренінги, майстер-класи, симуляції, електронне навчання, самостійна робота), найбільш підхожі для вирішення конкретних завдань навчального процесу.

Змішування відбувається в кількох аспектах. Строгі формальні способи навчання (робота в класі/аудиторії) доповнюються неформальними (обговорення під час Інтернет-конференцій). Також передбачається комбінація різних способів подання навчального матеріалу (очне, електронне, самостійне навчання) з використанням методик управління знаннями. Викладання та навчання відбуваються як синхронно (викладач і студенти перебувають під час лекції, дискусії чи презентації в одному реальному або віртуальному класі водночас), так і асинхронно (викладач забезпечує в доступності навчальні матеріали, а студенти протягом певного проміжку часу мають здійснити визначену кількість підключень, якщо така регламентація взагалі передбачена). Конкретний варіант «змішування» визначається прийнятою моделлю керування: очне керування, ротація, гнучке керування, он-лайн лабораторія, само-змішування, он-лайнове керування.

Перевагами змішаного навчання є наявність різних моделей навчального процесу; підвищення рівня мотивації учнів за рахунок розмаїття елементів навчання; зниження загальних витрат на навчання і можливість складати курс навчання як з використанням «економічних» засобів, так і дорожчих, якщо в цьому є необхідність; можливість навчання різних цільових груп на єдиній методичній основі.

Серед недоліків слід зазначити такі: новизна і складність підготовки та організації; потреба у великих вкладеннях для запровадження; високий ступінь залежності від технічних ресурсів, до яких ставлять високі вимоги щодо надійності, легкості у використанні і відповідності останнім технологічним рішенням; високий рівень необхідної ІТ-грамотності користувачів і вимоги щодо їх технічної підтримки протягом всього навчання; неправильно підібрані і погано реалізовані моделі не дають позитивного ефекту.

Дзюбенко Л.М., к.е.н.,
доцент кафедри економіки підприємств
Кондратюк С.Я., к.е.н.,
доцент, заступник завідувача кафедри фінансів

СТУДЕНТОЦЕНТРИЗМ ЯКОСТІ ЗНАНЬ З ЕКОНОМІКИ Й ПІДПРИЄМНИЦТВА

Студентоцентризм є актуалізацією освітніх тенденцій з економіки й підприємництва, раціоналізації прагматичних імперативів у сучасну інноваційно-інвестиційну епоху творчої особистості. Об’єктивна логіка розгортання сучасного освітнього процесу з економіки і підприємництва перетворює набуття знань, навичок й умінь у новий тип світогляду – студентоцентризм. Це не просто частина освітнього процесу, яка акцентує увагу на вивченні проблем набуття і продукування знань студентом у всіх вимірах та аспектах, а вимагає конкретизації інституційних інструментів забезпечення якості. Студентоцентризм не тільки активно взаємодіє з освітнім процесом, а й оцінює його світоглядну якість. Водночас, студентоцентризм зорієнтований на виявлення і ствердження внутрішніх, глибинних основ національної свідомості й прагматичного буття студента, що ефективно впливає на цілі і пріоритети парадигми особистісно орієнтованої освіти з економіки та підприємництва.

Світогляд студентоцентризму виступає як усвідомлення сутності особистості, що розвиває поліфонічний (роздумуючий) тип пізнання, який долає наукоцентризм буття задля стійких знань і творчих здібностей з економіки й підприємництва. Зростання ролі знань студента і його креативності в професійному житті, визначають глибину змін характеру і структури освіти з економіки й підприємництва. Визначальний характер студентоцентризму зводиться, насамперед, до розкриття творчого в індивіді, формування особистісних підвалин у студенті. Сучасний суб’єкт освітнього процесу з економіки й підприємництва повинен мати можливість вибірково отримувати знання на основі тільки йому притаманних мотиваційних стратегій.

Професійну освіту з економіки та підприємництва слід розглядати як спосіб становлення і формування нової успішної особистості, розвиток якої базується на всеохопності, багатогранное-

ті, багатстві всіх її здібностей, можливостей, талантів, ресурсів і потенцій. Творіння нової успішної особистості-лідера є одночасно і творінням нового громадянського суспільства. Побудова ідеальної моделі студента-лідера базується на всебічному аналізі перспектив розвитку економіки та підприємництва в цілому й вимог громадянського суспільства. Узагальнюючи, можна назвати такі риси нового успішного студента-лідера, які має сформувати КНЕУ імені Вадима Гетьмана: відкритість до експериментів, інновацій і змін; вміння знаходити й обробляти інформацію; здатність критично мислити і приймати самостійні раціональні рішення; уміння планувати заходи для досягнення прогнозованих цілей; добре сформовані якості з комунікації; нематеріальна мотивація. Така ідеальна модель сучасного студента-лідера є підвалинами формування системи якості і методології освіти з економіки та підприємництва.

Таким чином, студентоцентризм включає всебічний розвиток активної, спрямованої на самореалізацію особистості. Таку мету студентоцентризму слід впроваджувати в якість освіти з економіки та підприємництва, формуючи самодостатнього студента-лідера, який й іншого студента визнає самодостатнім і рівним собі. З світоглядного боку студентоцентризм виступає як головний засіб усвідомлення сутності особистості й перетворення студента в суб'єкт сучасного історичного процесу державотворення, одночасно із набуттям систематизованих знань, навичок й умінь з економіки і підприємництва.

Длугопольський О.В., д.е.н.,
професор кафедри економічної теорії,
директор НДІ інноваційного розвитку та державотворення
Тернопільського національного економічного університету

ІМПЕРАТИВ ЯКОСТІ В СИСТЕМІ УНІВЕРСИТЕТСЬКОЇ ОСВІТИ ТА ПРОБЛЕМИ ВІТЧИЗНЯНИХ ВНЗ

Проблемам якості вищої освіти в Україні лише за останні два роки було присвячено чимало серйозних досліджень як ученими-теоретиками, так і реформаторами-практиками. Проте питання залишаються і надалі актуальними: яким чином забезпечити якісну вищу освіту за умов обмеженості фінансових та інтелектуальних ресурсів? яким чином націлити академічну спільноту на дотримання беззаперечних стандартів якості вищої освіти? яким чином мінімізувати прояви академічного непотизму?

Протягом останніх двадцяти п'яти років переважна більшість вітчизняних ВНЗ «змагались» за кількість вищої освіти в Україні – створювали нові і модернізували старі програми, збільшували ліцензований обсяг, усіма доступними методами залучали вчорашніх школярів до студентських лав, намагались втримати відтік обдарованої молоді за кордон, пропонуючи дистанційне навчання і т.д. Проте ситуація із кожним роком погіршувалась, а на сьогодні виглядає просто критичною – чимало викладачів провідних ВНЗ України воліють, щоб їх діти навчались у європейських університетах, ніж залишались у системі вітчизняної вищої освіти, а часто й самі шукають роботу за кордоном (переважно, у Польщі). І якщо ще десять років тому інформація про те, що діти чиновників високого рангу, топ-бізнесменів, які навчаються у європейських та американських університетах, за окремими винятками не пов'язують своє майбутнє з Україною і не бажають сюди повертатися, не здавалася вражаючою, то сьогодні, коли вже діти середнього класу почали масово мігрувати у Європу за якісною вищою освітою, стає зрозумілою уся драматичність цієї ситуації. Відсутність мотивації викладачів до якісної роботи через низькі зарплати та брак стимулів в умовах академічного непотизму та толерування плагіату, відсутність мотивації студентів до інтенсивного навчання через прояви корумпованості, неетичної поведінки викладачів, відсутності можливості обирати курси за інтересами та лекторів за їх компетентностями стали нормою практично в усіх ВНЗ України (за окремими винятками). Втрата довіри та репутації остаточно закріпила за вітчизняною вищою школою статус неякісної, непрофесійної та корумпованої. За таких рамкових умов модернізація системи вищої освіти в контексті якості стає найпроблемнішим аспектом освітніх реформ.

Головними постулатами нинішніх реформ у системі університетської освіти повинні стати:

1. Вкладання коштів у талановитих молодих учених-дослідників шляхом стимулювання їх публікаційної активності у європейських та американських економічних часописах у вигляді: 1) преміювання за опубліковану статтю англійською мовою у виданні з високим імпакт-фактором (внесок у репутацію ВНЗ); 2) оплата прийнятої до друку статті вчених у журналах, що реферуються наукометричними базами даних (фінансове стимулювання наукової роботи).

2. Фінансування стажувань вітчизняних вчених у європейських країнах і запрошення гостьових лекторів для викладання окремих блоків дисциплін у вітчизняних ВНЗ з метою посилення конкуренції та навчання «кращим практикам» (посилення міжуніверситетських зв'язків).

3. Обов'язкове врахування при укладанні контракту на викладацьку посаду оцінки студентів роботи викладача протягом академічного року.

4. Зарахування у річне навантаження викладача часу, який витрачається на аплікування на різноманітні грантові програми за умов отримання ним позитивного результату.

5. Створення при університетах проектних відділів, які б виступали своєрідними консультаційними центрами щодо правил і процедур подачі заявок на міжнародні гранти, пошуку зарубіжних партнерів.

Дудко І.Д., д.політ.н., професор,
завідувач кафедри політичної історії

ПОЗААУДИТОРНА РОБОТА ЯК ПРОЯВ СТУДЕНТОЦЕНТРИЗМУ В СИСТЕМІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ВИКЛАДАННЯ ІСТОРИЧНИХ ДИСЦИПЛІН

Позааудиторна робота – важлива складова навчального процесу, значення якої помітно зростає з урахуванням низки факторів. Серед таких:

• зменшення протягом останніх років кількості годин, що визначають обсяг кредитного навантаження при збільшенні загального обсягу матеріалу, який виноситься на самостійне вивчення студентів;

• тенденція на зниження загальної історичної підготовки випускників середніх навчальних закладів і, відповідно, студентів, які потребують додаткової уваги для оволодіння історичними науками в навчальному процесі;

• зростання ролі виховного процесу при викладанні історичних наук – тенденції, що визначається поточним історичним моментом, пов'язаним з необхідністю активного патріотичного виховання студентів в умовах сепаратизму на Донбасі та неоголошеної війни РФ проти України.

Позааудиторна робота може передбачати різні форми своєї реалізації. Серед таких – безпосередня допомога студентам щодо оволодіння навчальним матеріалом через індивідуально-консультаційну роботу, що включає ліквідацію академзаборгованості, підготовку до роботи в малих групах, проведення диспутів, міні-конференцій тощо. Зазначені форми роботи безпосередньо орієнтовані на окремих особистостей, а тому є реальним проявом студентоцентризму як підходів до навчального процесу, що має свої позитивні традиції.

Утім, вимоги часу потребують активізації індивідуальних (позааудиторних) видів роботи через ефективне застосування вже апробованих, а також введення в навчальний процес інноваційних форм.

Так, напрямом посилення наукової складової навчального процесу для студентів перших курсів є їх залучення до роботи в наукових гуртках. Мова може йти як про тематичні засідання наукового гуртка, так і своєрідні засідання у формі інтернет-форуму із обговоренням актуальних історико-політичних проблем. Оригінальність останнього полягає не тільки у можливості студентів КНЕУ висловлювати свої позиції з приводу певних тем, а й залучення до дискусії студентської молоді інших навчальних закладів, а також науковців.

Окремої уваги заслуговує підготовка студентів до Всеукраїнських молодіжних конференцій, включно з тими, що проводяться в ДВНЗ КНЕУ.

Серед напрямів позааудиторної роботи – відвідування музеїв за тематикою історичного курсу. Вагомість даного підходу полягає не тільки в набутті студентами поглиблених знань з конкретної проблематики через професіоналізм та емоційність сприйняття навчального матеріалу, а й поєднання навчального процесу з виховною роботою, орієнтованою на виховання громадянської позиції студентської молоді.

Важливого значення в аспекті патріотичного виховання є зустрічі студентів з особистостями, чия діяльність впливає на розвиток України. Зокрема, мовиться про організацію зустрічей студентів з учасниками АТО, що захищають незалежність України в умовах неоголошеної війни з боку РФ.

Слід зазначити, що кожен з напрямів позааудиторної роботи має своє специфічне спрямування і може мати свої позитивні результати. Професійне поєднання цих напрямів поряд з їх вибірковим застосуванням відповідно до поставлених завдань сприятиме поглибленню студентоцентристських тенденцій, в основі яких – поглиблення уваги до кожного окремого студента, зростання науковості і фахового спрямування навчального процесу.

Івченко Л.В., к.е.н.,
доцент кафедри обліку підприємницької діяльності

ПИТАННЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ВИЩОЇ ОСВІТИ

В усьому світі зростає увага до якості та стандартів вищої освіти, що пояснюється її швидким розвитком і водночас підвищенням вартості освітніх послуг для держави і людей. Нові ініціативи і вимоги, що виникають як у Європі, так і поза її межами, з огляду на інтернаціоналізацію вищої освіти, потребують відповідної реакції. Формування системи забезпечення якості, заснованої на єдиних стандартах і рекомендаціях, свідчить про виникнення справжнього європейського виміру у сфері забезпечення якості, що має посилити привабливість Європейського простору вищої освіти.

В Європі історично сформувались «англійська» модель якості освіти, яка базується на внутрішній самооцінці академічної спільноти, і «французька» модель, що ґрунтується на зовнішній оцінці ВНЗ з погляду його відповідальності перед суспільством. У Європі поки що відсутня єдина система інституційної оцінки діяльності освітніх установ, аналогічна системі акредитації в США. Проте в кожній країні існують свої підходи до забезпечення й оцінки якості вищої освіти [1].

Приєднавшись до Болонського процесу, Україна взяла на себе зобов'язання проводити роботу з приведення якості національної освіти у відповідність до європейських стандартів. Проте Україна у сфері забезпечення якості вищої освіти поки що відстає від загальноєвропейського рівня.

Європейська система забезпечення якості освіти базується на Європейських стандартах і рекомендаціях (ESG), які у свою чергу ґрунтуються на таких основних принципах:

— зацікавленість студентів і роботодавців, а також суспільства в цілому у високій якості вищої освіти;

— ключова важливість автономії закладів і установ, збалансована усвідомленням того, що автономія несе із собою дуже серйозну відповідальність;

— система зовнішнього забезпечення якості повинна відповідати своїй меті і не ускладнювати роботу навчальних закладів більше, ніж це необхідно для виконання цією системою своїх завдань [2].

Особливості сучасних критеріїв оцінювання якості освіти полягають у тому, що вони припускають: свободу для університетів у формуванні навчальних планів; особливу увагу до якості підготовки фахівців; необхідність постійного вдосконалення освітніх програм з метою підвищення їх якості; стимулювання інновацій в освітніх стандартах.

Завдання забезпечення якості вищої освіти є багатоплановим і включає:

— наявність необхідних ресурсів (кадрових, фінансових, матеріальних, інформаційних, наукових, навчально-методичних тощо);

— організацію навчального процесу, яка найадекватніше відповідає сучасним тенденціям розвитку національної та світової економіки та освіти;

— контроль освітньої діяльності ВНЗ та якості підготовки фахівців на всіх етапах навчання та на всіх рівнях: рівні ВНЗ, державному та міжнародному (європейському) рівнях.

Літератури

1. Концепція забезпечення якості вищої освіти України (за результатами проекту Tempus «TRUST» «Національна система забезпечення якості і взаємної довіри в системі вищої освіти України») // «Імператив якості: вчимося цінувати і оцінювати вищу освіту»: навч. посіб. – Львів: вид. «Компанія «Манускрипт»», 2014. – С. 540–570.

2. Standards and Guidelines for Quality Assurance in the European Higher Education Area (2015) – Стандарти і рекомендації щодо забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти. Європейська асоціація із забезпечення якості вищої освіти. [online] Available at: http://www.enqa.net/bologna.lasso. Accessed 11 March 2015.

Ільницький Д.О., к.е.н., доцент,
докторант кафедри міжнародної економіки

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ВИЩОЇ ОСВІТИ США: ІНСТИТУЦІЙНИЙ ВИМІР

Лідерство американських університетів у міжнародних рейтингах називають одним з чинників глобального лідерства США, що перетворює дослідження особливостей їх моделі на актуаль-

не завдання. В економіці знань університети вступають в конкуренцію з іншими суб'єктами, що вимагає від них діяльності за законами ринку, логіка функціонування якого має сприяти забезпеченню споживачів якісними товарами та послугами. Університети США залучені до всіх вимірів забезпечення якості соціально-економічного розвитку країни.

Міжнародне рейтингування університетів стало додатковим чинником поглиблення їх стратифікації. Можна стверджувати, що глобальні асиметрії представництва країн у міжнародних рейтингах університетів є наслідком дії законів ринкових відносин, які, у тому числі, забезпечують політомію за ознакою якості освітніх послуг.

Поліінституційність американської моделі забезпечення якості вищої освіти (далі – ЯВО) спирається на постулат, що важко примусити економічних суб'єктів надавати якісні послуги, але можна стимулювати поважаючи їх автономію. Університети самостійно обирають чи розробляють моделі забезпечення якості, реалізація яких враховує вимоги органів акредитації. Американська модель забезпечення ЯВО інституціонально спирається на взаємопов'язані рівні: персональної сертифікації, університету, громади штату, асоціацій коледжів та університетів, професійних об'єднань, органів акредитації, конкурсу премії Болдріджа та федеральний.

Активізація сучасного розвитку мотивується як внутрішнім прагненням університетів до досконалості, так і зовнішніми чинниками, серед яких ключовими є: 1) конкурентний тиск національних та іноземних компаній та університетів, 2) еволюція вимог суспільства щодо підвищення ефективності освітніх витрат; 3) усвідомлення глобальних можливостей і викликів освітнього ринку; 4) еволюція економічних поглядів щодо пріоритетності забезпечення довгострокових конкурентних переваг в економіці знань на основі ЯВО.

Інституції забезпечення якості вищої освіти можна поділити на такі основні типи: органи акредитації, інституції забезпечення якості та пов'язані інституції.

Підходи забезпечення якості мають різну цінність для університетів США, однак стейкхолдери можуть впливати на їх ранжування (акредитаційний огляд; оцінювання за критеріями премії Болдріджа; зовнішній огляд; оцінювання програм; аудит менеджменту; основи стратегічного планування) [1]. Пріоритетним для більшості освітніх установ залишається підтвердження акредитації, а критерії премії Болдріджа розглядаються як такі, що сприяють акредитації, а також як інструмент розвитку в умовах зростання конкуренції на ринку освітніх послуг.

У США вже більше 100 років акредитація проводиться приватними, неприбутковими організаціями, які створені для спеціальних цілей [2]. Практично всі ВНЗ країни входять до складу Ради з акредитації у вищій освіті (РАВО), яка здійснює акредитацію агентств, які проводять акредитацію освітніх програм та закладів вищої освіти.

У США акредитація здійснюється не єдиним органом, а незалежними агентствами, при чому є два рівні акредитації – ***національна і регіональна***. Всі органи акредитації поділяють на 4 ***групи***:

- регіональні органи акредитації;
- національні органи акредитації у сфері віри;
- національні органи акредитації з окремих професій;
- програмі органи акредитації.

Рада з акредитації у вищій освіті визнає чотири національні організації з акредитації у сфері віри, лише два національні органи акредитації з окремих професій та близько 50 організацій акредитації освітніх програм. Єдність, якість та конкурентні умови розвитку університетів підтримують такі організації [3]:

- Західна асоціація шкіл і коледжів;
- Асоціація шкіл та коледжів середніх штатів;
- Північно-Центральна асоціація коледжів і шкіл;
- Південна асоціація коледжів і шкіл;
- Північно-Західна комісія з коледжів і шкіл;
- Асоціація шкіл і коледжів Нової Англії.

Національну акредитацію інститутів і програм за допомогою органів акредитації здійснює Міністерство освіти США, основним наголосом роботи якого є визначення достатності рівня якості для відповідності стандартам отримання студентами коштів федерального бюджету чи інших федеральних програм. Міністерство освіти США також акредитує організації, що здійснюють незалежну акредитацію, висуваючи цілий ряд вимог до них.

Якістю у системі вищої освіти США опікуються не лише органи акредитації, але й інші пов'язані структури. Наприклад, на інституційному рівні ВНЗ об'єднуються у такі асоціації: Американська асоціація місцевих коледжів; Американська асоціація державних коледжів та університетів; Американська рада з освіти; Асоціація американських університетів; Національна асоціація незалежних коледжів та університетів; Вашингтонський секретаріат з вищої освіти.

Література

1. Fooladvand M. Designing and application of quality model in Iranian non-governmental university (A project in progress) / M.Fooladvand, M.Yarmohammadian, F.A.Abari, P.Najafi, B.Shahtalebi, S.Shahtalebi // Procedia — Social and Behavioral Sciences. – 2012. – № 46. – Pp. 2862-2868.
2. Eaton J.S. An Overview of U.S. Accreditation. Council for Higher Education Accreditation. August 2012. [Електронний ресурс]. Отримано 31.10.2015. Режим доступу: www.chea.org/pdf/Overview %20of %20US %20Accreditation %202012.pdf.
3. Дослідницькі університети: світовий досвід та перспективи розвитку в Україні : монографія / [А. Ф. Павленко, Л. Л. Антонюк, Н. В. Василькова, Д. О. Ільницький та ін.] ; за заг. ред. А. Ф. Павленка та Л. Л. Антонюк. — К. : КНЕУ, 2014. — 550 с.

Задерейко С.Ю.,
асистент кафедри кримінального права та процесу

РЕАЛІЗАЦІЯ КОМПЕТЕНТНІСНОГО ПІДХОДУ У НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ ВИШУ (НА ПРИКЛАДІ ВИВЧЕННЯ НАУКИ КРИМІНАЛЬНЕ ПРОЦЕСУАЛЬНЕ ПРАВО)

Вища освіта сьогодні повинна бути орієнтована на підготовку фахівців, які володіють фундаментальними знаннями, будуть конкурентоспроможними на ринку праці, здатними вирішувати практичні завдання. Немає одностайного підходу до розуміння поняття «компетентнісний підхід». Автори вкладають різний зміст у це поняття [1]. О. Глузмананом [2] виокремлено та узагальнено основні ідеї компетентнісного підходу, а саме: компетентнісний підхід **не є принципово новим** для вищої освіти, оскільки вона завжди орієнтувалася на набуття узагальнених способів діяльності; компетентність **не протиставляється** знанням, умінням, навичкам, вона їх вміщує, хоча не є їхньою простою сумою; компетентність охоплює не тільки когнітивну та операціонально-технологічну складові, а й мотиваційну, етичну, соціальну, поведінкову, містить результати навчання, систему ціннісних орієнтацій, тому компетентності формуються не тільки під час навчання, а й під впливом родини, друзів, роботи, політики, релігії тощо.

При компетентнісному підході акценти з процесу накопичення нормативно визначених знань, умінь і навичок зміщуються в площину формування і розвитку у студентів здатності практично діяти і творчо застосовувати набуті знання і досвід у різних ситуаціях. Це вимагає від викладача змістити акценти у своїй навчально-виховній діяльності з інформаційної до організаційно-управлінської площини. У першому випадку він відіграє роль «ретранслятора знань», а в другому – організатора освітньої діяльності. При цьому повинна змінюватися модель поведінки студента – від пасивного засвоєння знань до активної самоосвітньої діяльності. Однією з освітніх технологій, що підтримує компетентнісно-орієнтований підхід можна вважати метод проектів. Під проектом при цьому треба розуміти спеціально організований викладачем і самостійно виконуваний студентами комплекс дій, що має бути завершений створенням продукту, який складається із об'єкта праці, виготовленого в процесі проектування та його презентації [3]. У рамках вивчення науки кримінальне процесуальне право основним проектним завданням є рольова гра «Судове засідання», яке передбачає виконання студентами ряду спеціальних комплексних завдань, наслідком яких є отримання ряду професійних компетенцій. Практика реалізації даного проекту свідчить про зміни у мотивації і ставленні студентів до навчання; дає можливість ставити практичні завдання різної складності; дозволяє студентам отримати досвід здійснення відомих способів діяльності у формі умінь діяти за зразком, досвід творчої діяльності у формі вмінь приймати ефективні рішення в проблемних ситуаціях. Перевага компетентнісного підходу у сучасному освітньому процесі є очевидною, проте запровадження компетентнісного підходу у вищому навчальному закладі потребує значних зусиль професорсько-викладацького складу з визначення кола компетенцій, які мають бути сформовані у майбутнього фахівця, виокремлення їх змісту та критеріїв, які б дали змогу визначати рівень сформованості компетенцій [1].

Література

1. *Ходань О.Л.* Компетентнісний підхід до підготовки майбутніх фахівців у ВНЗ/ О.Л.Ходань // Науковий вісник Ужгородського національного університету. – Випуск 29. – С. 232–235.
2. *Глузман О. В.* Базові компетентності : сутність та значення в життєвому успіху особистості / О. В. Глузман // Педагогіка і психологія. – 2009. – № 2. – С. 51–61.
3. *Химинець В.* Компетентнісний підхід до професійного розвитку вчителя [текст] / В. Химинець // Закарпатський інститут післядипломної педагогічної освіти. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakinppo.org.ua/2010-01-18-13-44-15/233-2010-08-25-07-10-49.

Заднепровська С.П., к.е.н.,
доцент кафедри аудиту

РОЛЬ СТУДЕНТІВ ЯК СУБ'ЄКТІВ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ НА ТЛІ ЇХ СВІТОГЛЯДНИХ ЗМІН

Вирішення проблем у освітній діяльності найчастіше очікують у площині пошуку концептуальних засад розвитку ВНЗ та впровадження Болонської системи. Втім, значного ефекту можна досягти, змістивши акценти на розумінні особливої ролі студентів у освітньому процесі, формування світогляду яких відбувається в кардинально нових умовах глобалізації та інформатизації світу.

Важливим є переосмислення сучасної ролі студентів у освітньому процесі як визначальних суб'єктів освітньої діяльності з урахуванням тих змін, які відбуваються у навколишньому середовищі та їх світогляді.

Глобалізація та потужна динаміка інформаційної змінності обумовлюють інтегрування людини в надзвичайно складну систему суспільних взаємовідносин, вимагають від неї здатності до оперативних і нестандартних рішень. Освіта, як підсистема цілісної державної системи, не має права відставати у розвитку, вона просто змушена, змінювати свій формат і поділяти ті відносини, які домінують у суспільстві [3].

Безперечним є факт, що світогляд людини, її цінності, навички, професійні здатності та освітній рівень формується під впливом середовища, в якому вона зростає. Дослідники теорії поколінь уже відзначають особливості нового покоління, їх риси, інтереси, потреби. Це люди з відкритим мисленням, допитливі, волелюбні, не зв'язані кордонами, мають більше можливостей у різних сферах ніж їх батьки, відкритіші для нового, гнучкіші. Водночас, ці можливості роблять їх представників іншими у здобуванні знань і навичок, у вирішуванні задач і проблем. Головне – досягнення запланованого результату в найкоротший термін, чітке розуміння мети, мотивації як у навчанні, так і в роботі. Особливістю сучасної молоді є постійне їх перебування в інтернет-середовищі, яке одночасно є для них і джерелом інформації, і каналом комунікації. Вони не планують освоїти одну професію на все життя, вони швидко переформатовуються і проникають в інші сфери, постійно шукають себе в чомусь новому. Для них не є аргументом працювати тому, що так треба або тому, що всі так роблять, вони будуть докладати максимум зусиль тільки в разі, якщо робота дійсно буде їм приносити задоволення.

Усі ці якості нового покоління потребують новацій в освіті і саме це, є причиною того, що основна увага має приділятися питанням подолання консервативних підходів до існуючих стереотипів викладання та взаємодії суб'єктів освітнього процесу, людиноцентристського спрямування освіти та гуманістичної спрямованості інноваційних процесів [1]. Зміщення акценту на роль студента через зміни його ролі, прав, обов'язків, можливо досягти шляхом впровадження принципів демократичності, самореалізації, через розкриття особистісного потенціалу студента як учасника освітнього процесу; розвитку творчості та критичності мислення. Враховуючі нові особистісні риси студентів, потребують удосконалення процеси побудови своєї власної програми навчання, а саме їх право на вибір предметів, які задовольняють їх професійні прагнення; поширення повноважень студентського самоврядування; відхід від «потокового» навчання шляхом акценту на проектній і командній роботі (застосування формату квестів); зростання педагогічної майстерності викладача, рівня його культури, мислення, світогляду; створення відповідної матеріально-технічної бази.

Отже, розуміння ролі студента як важливого суб'єкту освітнього процесу з урахуванням змін у їх світогляді має стати важливим чинником у вихованні всебічно розвиненої, самостійної, самодостатньої особистістю, яка керується в житті власними знаннями і переконаннями. Творчо сформована особистість стає активним суб'єктом суспільних відносин [2]. Це потрібно суспільству для досягнення критеріїв економічно розвинених країн.

Література

1. Закон України «Про вищу освіту» від 01.07.2014 № 1556 VII.

2. Проект постанови КМУ «Про утворення Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти».

3. *Кременъ В*. Трансформація особистості в освітньому просторі сучасної цивілізації / В. Кремень // Професійно-технічна освіта. – 2009. – № 1. – С. 3–6.

Капуш А.В., к.філол.н.,
доцент кафедри німецької мови факультету МЕІМ

АВТОНОМНЕ НАВЧАННЯ ЯК СКЛАДОВА СТУДЕНТОЦЕНТРИЗМУ

У контексті компетентнісного, студентоцентристського та особистісно-орієнтованого підходу як одного з шляхів модернізації вищої освіти виділяється концепція автономії студента та автономного навчання. Головна ідея даної концепції полягає в тому, що автономія означає бажання і здатність студента взяти на себе управління своєю навчальною діяльністю під час оволодіння іноземною мовою: студент сам вирішує, що і як він хоче вивчати, та бере на себе відповідальність за як прийняті рішення, так і за їх виконання. Іншими словами, у процесі вивчення іноземної мови ставляться задачі розвитку особистості студента, формування в нього вмінь і навичок з оволодіння іноземною мовою, здатності автономно управляти своєю діяльністю як у конкретній навчальній ситуації, так і в контексті подальшого неперервного вивчення мови. Розвиток автономії студента є найважливішою освітньою метою сучасних програм з іноземних мов. При цьому рівень автономії, самостійності у процесі вивчення іноземної мови розглядається як обов'язковий критерій рівня володіння мовою, яка вивчається.

Автономне навчання – це шлях для залучення студентів у самостійну пізнавальну діяльність, спосіб її логічної і психологічної організації. Поняття автономного навчання виникло під впливом когнітивізму та конструктивізму на теорію навчання, тому основний акцент припадає на самостійність і власну відповідальність студентів під час усіх процесів обробки інформації, її засвоєння та навчання. Згідно положень цієї теорії, навчання є активним процесом, а його результати можуть відрізнятися залежно від здібностей кожного окремого студента. Наголошується необхідність соціальної взаємодії між особами, що навчаються, та вказується на те, що стратегії відіграють вирішальну роль у процесі навчання. Також вказується на здатність людини давати оцінку власним процесам навчання. Реалізація принципів автономності у навчальному процесі не означає навчання без викладача, ізольовано, але означає слідування природнім особливостям людини у процесі навчання, звільнення студентів від можливого стресу та психологічного тиску, допомогу їм повірити у власну здатність навчатися та оволодіти іноземною мовою. Особливо добре це вдається, коли активізуються різні органи відчуттів і пов'язані з ними канали надходження інформації (слуху, зору, дотику) та створюється комплексний підхід до предмету вивчення. Для цього студенти повинні навчитися знаходити прийнятні для них індивідуальні прийоми та стратегії навчання. А завданням викладача є допомогти студенту у цьому пошуку. Для цього потрібно вчити студентів аналізувати власний навчальний процес, щоб виробити свій індивідуальний стиль навчання. Наприклад, можна запропонувати студентам проаналізувати їхній попередній досвід навчання та вивчення іноземної мови, пригадати негативні та позитивні моменти, вибрати найголовніші аспекти, наприклад, що було мотивацією у процесі навчання, подумати, чи змінилося щось у цьому питанні, щоб вони хотіли покращити у своєму навчанні, якої мети хотіли б досягнути тощо.

Досвід роботи зі студентами свідчить про те, що відносно небагато студентів навчаються дійсно активно, виявляючи ініціативу у плануванні та здійсненні власної навчальної діяльності. Більшість навчається, слідуючи інструкціям і виконуючи види роботи, приписані їм викладачами і підручниками. Автономне навчання або вміння вчитися самостійно повинно бути інтегральним складником сучасного процесу освіти, таким чином, щоб студенти могли знаходити найприйнятніші для них стратегії навчання, самостійно здійснювали вибір цілей, засобів і методів навчання з урахуванням їх власних потреб, мотивацій, характеристик і здібностей. Саме такий, студентоцентристський підхід до освіти має стати тією інноватиною рушійною силою, яка генерує нові додані вартості.

Кириленко С.А., старший викладач кафедри аудиту

САМОСТІЙНА РОБОТА СТУДЕНТІВ: ВІД ПЕРЕКАЗУ ДО ТВОРУ

Зменшення зацікавленості студентів у навчанні дедалі більше стає основним фактором, котрий стримує соціальний та економічний розвиток України як європейської держави. Можна визначити кілька причин цього явища:

а) збільшення обсягу інформації з інших джерел, крім спілкування з викладачем (підручником). Це, звичайно, мережа Інтернет, різноманітні короткотермінові курси – від іноземної мови до водіння автомобіля тощо[7];

[7] *автор не є противником Інтернету*

б) ініціатива вступу до вузу, що походить від батьків студента, а не самого студента;

в) сексуальна революція, що створює у 17–19 річних молодих людей уявлення про свою «дорослість». Проте, цю «дорослість» одразу ж треба підтримувати матеріально – сторонніми підробітками[8];

г) вимога роботодавців диплома про вищу освіту, особливо у фінансових і державних установах. Протиріччя між бажанням мати диплом (тобто відповідний соціальний стан) і небажанням вчитися (тобто здійснювати процес для досягнення цього стану) не треба вважати парадоксом.

Змінити ситуацію на краще викладачі можуть лише змінивши підходи до аудиторної та самостійної роботи студентів у бік її індивідуалізації.

Безумовно, підготовка рефератів або есе була і залишається найпотужнішою формою самостійної роботи студентів. Проте Інтернет фактично знищив реферат як інструмент навчання та самопідготовки.

За класичним визначенням, реферат (від лат. refero – доношу, повідомляю, переказую) – це:

а) короткий *переказ* змісту наукової роботи, книги або вчення, оформлений у вигляді письмової публічної доповіді. Таке визначення стосується так званих *репродуктивних* рефератів, що містять фактичну інформацію в узагальненому вигляді або результати дослідження та можливості їх застосування. При цьому така інформація чи результати мають позитивний зміст. Наприклад, реферат на тему «Моє рідне місто (селище, село)» припускає, мабуть, інформацію лише позитивного змісту;

б) доповідь на задану тему, зроблена на основі критичного огляду відповідних джерел інформації (наукових праць, літератури по темі).

Це визначення відноситься до *продуктивних* рефератів, який містить різні точки зору з даного питання та/або надає, по-можливості, об'єктивну оцінку проблеми. Так, реферат на тему «Чи є життя на Марсі?» може містити три відповіді: «так», «ні», «байдуже». Остання відповідь вважається ненауковою, а аргументи за «так» і за «ні» легко знайти в Інтернеті. Але продуктивний реферат залишає можливість отримати інформацію і негативного змісту.

Есе (від фр. essai – «спроба», «начерк») – невеликий за обсягом прозовий *твір*, що має довільну композицію і висловлює *індивідуальні* думки та враження з конкретного питання і не претендує на вичерпне і визначальне трактування теми. Визначальними рисами есе, як правило, є незначний обсяг, конкретна тема, дана в підкреслено вільному, суб'єктивному її тлумаченні, вільна композиція, парадоксальна манера мислення.

Тобто, есе на тему «Як я провів літні канікули» вимагає індивідуальної творчості та, мабуть, відповідної самооцінки автора, якщо канікули пройшли непродуктивно.

Переваги есе перед рефератом полягають в тому, що:

а) есе є *твором* за визначенням, а реферат – *переказом*;

б) есе на одну і ту ж тему можна запропонувати студентам всієї групи.

А переваги ці можуть бути реалізовані за таких умов:

а) чисельність студентської групи не може перевищувати 12–15 осіб;

б) тематика есе повинна бути дещо незвичного чи навіть провокативного змісту;

в) обсяги есе мають становити 6–12 сторінок, на відміну від обсягу реферату 15–30 сторінок;

г) викладач мусить бути готовий до нестандартного (чи навіть скандального) змісту есе і спромогтися поставити при цьому позитивну оцінку студенту.

Конопатська Л.В., к.е.н., доцент,
професор кафедри менеджменту банківської діяльності

РОЛЬ СИСТЕМИ ЗВОРОТНЬОГО ЗВ'ЯЗКУ (FEEDBACK) У ПОКРАЩЕННІ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ

Для успіху процесу реформування системи вищої освіти необхідно визначити яку саме людину ми маємо готувати для сучасного суспільства. Принцип студентоцентризму реалізується за допомогою максимального наближення освіти, навчання до сутності студента, його здібностей, життєвих планів, тобто використовується особистісно орієнтований підхід. Дуже важливим є взаємозв'язок між процесом навчання та творчим розвитком особистості студента, його самодостатнім становленням.

Тобто, для формування нової людини з новим інноваційним типом мислення, людини, яка вільно зможе адаптуватися у глобалізаційному світі необхідні певні передумови, адекватні зміни в

[8] *автор не є противником сексуальної революції*

особистісних людських відносинах між тими, хто навчається, і тими, хто навчає. Але, на жаль, у системі вищої школи все ще мають місце нерозумні обмеження та самообмеження свободи.

Що пропонується для покращення існуючої ситуації? Необхідно надати можливість ефективно здійснювати так званий зворотній зв'язок (feedback) між викладачем і студентом. Це може бути відкрита критика, опитування студентів щодо побажань покращення матеріалів курсу, доступності викладання та якості оцінювання. Часто в таких випадках використовується система анонімного анкетування. У листах опитування для студентів пропонуються такі пункти:

1) готовність лектора до діалогу та реагування на побажання аудиторії;
2) якість викладання матеріалу, його доступність до розуміння;
3) структура та зміст навчального курсу, його сучасність та адаптація до вимог бізнес-середовища;
4) технічні та організаційні умови здійснення навчального процесу (стан аудиторії, технічне оснащення, освітлення, наявність проектора, доступ до інтернету та інше);
5) ефективність системи оцінювання: можливість отримання балів, оптимальність та гнучкість розподілу балів, якість опитування та формування модульних і екзаменаційних завдань.

Відповідно до зарубіжного досвіду, таке анкетування здійснюється як під час вивчення навчального курсу (середина семестру), так і після здачі іспиту. Після аналізу результатів опитування навчальними службами обов'язково результати повідомляються керівництву та впливають на рейтинг викладача.

На наш погляд, названі заходи зможуть покращити якість навчального процесу та позитивно вплинути на особистісний розвиток нового покоління.

Королюк Т.О., к.е.н.,
доцент кафедри макроекономіки та державного управління

СОЦІАЛЬНИЙ ВИМІР ЯКОСТІ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Інтеграція вітчизняної освіти у глобальний освітній простір, демографічна криза та загострення конкуренції між вищими навчальними закладами, зростання прискіпливості та вимогливості абітурієнтів до вибору альма-матер актуалізує проблему якості вищої освіти.

Одним із завдань Болонського процесу виступає підвищення якості вищої освіти, яка вимірюється низкою критеріїв, серед яких чільне місце відводиться соціальним. Соціальні проблеми вищої освіти піднімалися в Празькому (2001), Берлінському (2003, 2011), Бергенському (2005), Лондонському (2007), Лювенському (2009) комюніке, що свідчить про гостроту даного питання.

З одного боку, соціальний вимір вищої освіти, пов'язаний із забезпеченням доступу до навчання, створенням належних соціально-економічних умов навчання та проживання студентів може здаватися другорядними по відношенню до трансформацій безпосередньо в навчальному процесі (навчальні програми, методики та технології викладання, системи оцінювання і т.д.). Однак досягнення високих показників якості вищої освіти неможливе без врахування усіх чинників впливу.

Створення належних соціально-економічних умов навчання та проживання студентів включає:

- забезпечення доступності навчання, у тому числі і для студентів з особливими потребами;
- забезпечення житлом і належних побутових умов проживання (матеріально-технічне забезпечення);
- доступне, якісне та комплексне харчування;
- створення спеціально обладнаних читальних залів у гуртожитках для підготовки студентів до занять у зручний для них час;
- створення у навчальних закладах консультаційних пунктів, які б надавали безкоштовні послуги із юридичних, соціальних, фінансових та освітніх питань;
- фінансову підтримку студентів, які потребують допомоги, у формі соціальних стипендій, що повинно стати предметом уваги, у першу чергу, деканатів, студентської профспілки та органів самоврядування навчальних закладів.

Окрім цих напрямів соціальний вимір якості вищої освіти включає дотримання морально-етичних принципів навчання (у першу чергу, боротьба з із списуванням, плагіатом) та викладання (в дусі національно-патріотичного виховання молоді); соціальну відповідальність і розвиток партнерства навчальних закладів із бізнесом та органами державної влади шляхом проведення лекцій і тренінгів за участю їхніх представників, організації професійної практики студентів, реального забезпечення гарантій першого робочого місця для випускників (можливості використо-

вувати набуті знання та вміння); забезпечення належного рівня оплати праці викладачів, який би стимулював їхню роботу щодо підвищення професійності, педагогічної майстерності та якості навчального процесу.

Самостійно вищим навчальним закладам не під силу вирішити більшість означених проблем і забезпечити реалізацію принципів Болонського процесу. Соціальний вимір вищої освіти повинен стати центровим у національних програмах реформування освіти та економіки в Україні, а також складовою внутрішньої політики вищих навчальних закладів. Від того, наскільки оперативно та глибоко вищі навчальні заклади усвідомлять свою роль у формуванні духовно-інтелектуальної складової нашого суспільства та відповідатимуть його потребам залежить не лише майбутнє освіти, а й економічний розвиток країни.

Кругла М.М., к.е.н.,
доцент кафедри обліку, аналізу та аудиту в АПК

ЯКІСТЬ ОСВІТИ ЧЕРЕЗ ПРИЗМУ СТУДЕНТОЦЕНТРИЗМУ

Незважаючи на зміни в рамках Болонського процесу, які більше десятиліття впроваджуються в національну систему освіти, слід визнати існування та поглиблення кризи вищої освіти. Підтвердженням цього факту є загальне зниження освіченості населення на фоні загального підвищення рівня освіти українців. Причини такої ситуації в професійній освіті криються у невідповідності між зниженими соціальним, моральним і культурним зрізом суспільства, з одного боку, та досить високими задекларованими вимогами до свідомості та самоорганізації освітнього процесу студентів, з іншого. Ситуація, яка склалась, потребує якісної оцінки та дієвого переосмислення.

Останні декларації Європейської Асоціації університетів акцентують увагу на необхідності посилення уваги до студентства, підтримки впровадження методик навчання, фокусною точкою яких є студент; важливості участі студентів у процесі вирішення актуальних проблем діяльності вищих навчальних закладів як повноправних партнерів – студентоцентризмі. Основна мета студентоцентризму – формування необхідних умов і збереження свобод студентів для досягнення культурних і освітніх цілей.

Реальний перехід до навчання на засадах студентоцентризму, потребує значних реформаторських дій усіх учасників освітнього процесу: профільного міністерства, вищого навчального закладу, студента та роботодавця.

На державному рівні студентоцентризм повинен визначатися як принцип навчальної роботи, забезпечення якості викладання, національного виховання й професійного становлення. При цьому, система державного замовлення та ліцензування обсягу навчальних місць має реально, а не декларативно гарантувати конституційні права громадян на здобуття освіти, підвищення освітнього та наукового потенціалу нації і, врешті, забезпечувати місця можливого працевлаштування випускників.

З боку ВНЗу, студентоцентризм слід розглядати не лише через коригування методик викладання і навчання з урахуванням потреб студентів, заохочення використання результатів навчання, стимулювання критичного мислення та активності студентів. Студентоцентризм – це відмова від практики боротьби за абітурієнта, а далі студента з недостатнім для успішного навчання рівнем підготовки. В ЄС є нормально практика, коли близько 40 % студентів переривають навчання і не отримують диплом через низьку підготовленість до навчання в університеті, небажання навчатись чи долати фінансові проблеми.

Реалізація принципу студентоцентризму здійснюється через особистісно-орієнтований підхід, який здатний сприяти всебічному розвитку особистості студента, врахуванню його індивідуальних здібностей, концентрації зусиль на формуванні його світосприйняття, професійних навичок, саморозвитку, саморегуляції. Завдання студентів виступати відповідальним соціальним партнером, ініціативним і активним учасником діяльності академічної спільноти.

Нерозуміння кінцевого результату навчання – причина інертності студентів. Освіта повинна виконувати свої функції заради підвищення освіченості населення. При цьому кінцевою метою освіти є можливість працевлаштування після завершення навчання за отриманим фахом. Студенти повинні це усвідомлювати і використовувати як мотиватор навчання.

Підприємства-роботодавці зацікавлені в молодих, конкурентоздатних та амбітних спеціалістах, тому єдність зусиль і реальної партнерської взаємодії роботодавців, ВНЗ, студентів і держави сприятиме підвищенню ефективності діяльності кожної із сторін.

Кудирко О.В., к.е.н.,
доцент кафедри маркетингу

ВИБІР ПРОФЕСІЇ — ВИБІР ЖИТТЄВОГО ШЛЯХУ: ПРОФОРІЄНТАЦІЙНА РОБОТА З ПОТЕНЦІЙНИМИ ВСТУПНИКАМИ

В умовах гострої конкуренції вищі навчальні заклади ведуть активну профорієнтаційну роботу. Проблема залучення абітурієнта є актуальною для ВНЗ з багатьох причин. Проте, на передній план виступає проблема залучення саме вмотивованого, всебічно підготовленого до здобуття вищої освіти абітурієнта. Саме тому, ми зосередимося на такому важливому, на наш погляд, аспекті, як створення умов для кожного потенційного студента щодо вільного, свідомого та осмисленого вибору ним профілю навчання, майбутньої професії, спеціальності, які будуть максимально повно відповідати його нахилам і життєвим планам.

Сьогоденні реалії засвідчують наявність проблеми, коли студент, помилившись із вибором вишу, часто вже не може змінити майбутню спеціальність і змушений пристосовуватись до обраного, з «сумною» перспективою працювати у майбутньому на небажаній роботі, займатись «не своєю» справою. У кінцевому підсумку все це призводить до відсутності мотивації до навчання, низьких результатів підготовки у рамках навчального процесу, та, врешті-решт, низької кваліфікації випускника вишу, який і сам не бажає працювати за фахом, та і своєю роботою знижує загальний престиж навчального закладу.

У зв'язку з цим значної ваги набувають питання професійного самовизначення та цілеспрямованої профорієнтаційної роботи серед школярів. Незважаючи на широку інформаційну доступність, у сучасних умовах школярі є слабо проінформованими стосовно професії, за якою працюватимуть у подальшому. Часто їх вибір є необґрунтованим і випадковим, а розуміння майбутньої професії визначається низкою факторів, серед яких основними є: професії батьків; рекомендації вчителів чи інших авторитетних осіб; престижність вищого навчального закладу або професії у суспільстві; досвід друзів або родичів тощо. У більшості випадків потенційний студент обирає професію не тому, що його приваблює зміст професійної діяльності, часто він може навіть не розуміти, чим доведеться займатись у майбутньому, а швидше за все він обирає певний стиль життя чи модель поведінки, в якому професія лише засіб для самовираження, підтвердження престижу.

Забезпечення свідомого вибору майбутньої професії повинно базуватись на глибинному розумінні змісту професійної діяльності і правильному виборі спеціальності. Інформаційна робота повинна передбачати знайомство школярів не тільки із основами майбутньої професії, а й із освітнім закладом і формами його роботи. Такий студент буде частково підготовлений і вмотивований до навчання, отримання нових знань, розвитку вмінь і набуття практичного досвіду.

Протягом двох останніх років кафедра маркетингу у рамках профорієнтаційної роботи університету проводить науко-практичні конференції для школярів 10–11 класів м. Києва. Основною метою проекту є залучення молоді до знайомства з маркетингом в освіті та бізнесі. У рамках конференції школярі могли відчути себе майбутніми студентами – презентувати свої роботи з тематики маркетингу (проблематика конференції включала в себе чотири актуальні напрями маркетингової науки і практики). Проведення конференції з використанням інтерактивних методів дало можливість учасникам поспілкуватись із однолітками на актуальні маркетингові теми, подискутувати із викладачами кафедри, задати питання випускникам університету, які вже мають практичний досвід роботи у маркетинговій сфері. Окрім пленарних засідань, школярі відвідали музей історії університету, що збагатило їх знання про навчальний заклад, його престиж та рівень у науковій спільності.

Проведення таких заходів дає можливість не тільки розширити розуміння школяра про зміст майбутньої професії, а і безпосередньо познайомитися з особливостями вищого навчального закладу.

Кучерява Т.О., к.е.н.,
доцент кафедри інформатики та системології
Супрунюк Г.М., старший викладач к
афедри інформатики та системології

ІНТЕГРУВАННЯ ДИСТАНЦІЙНОЇ ОСВІТИ В НАВЧАЛЬНИЙ ПРОЦЕС

Студентоцентризм як парадигма вищої освіти це пошук ефективних форм взаємодії зі студентською аудиторією в умовах турбулентності освіти, економіки, суспільства. У цих процесах

безпосередньо задіяні як викладачі, так і студенти. Тому пошук відповідної стратегії способів оцінювання знань і вмінь студентства має особливу актуальність.

Розвиток комп'ютерних технологій і впровадження дистанційних форм навчання сприяють підвищенню якості освіти, гнучкості, доступності навчання. Підвищуючи ефективність викладання, дистанційна освіта сприяє покращенню організації навчального процесу завдяки його систематизації, інтенсифікації та індивідуалізації.

Технології сучасної освіти сприяють інтегруванню стаціонарної та дистанційної форм навчання. На підтвердження цього, наведемо приклад. У поточному навчальному році, в якості експерименту, студенту денної форми навчання, за його відсутності з поважних причин в Україні, була надана можливість приєднатися до дистанційного курсу «Інформатика». Студент, протягом місяця, мав змогу продовжувати навчання: вивчати теоретичний матеріал через перегляд відеолекцій, пройти самоконтроль і поточний контроль, виконати тренінгові завдання та отримати, відповідно, бали за виконану роботу.

Студент був мотивований тим, що при виконанні певних завдань у визначені терміни він отримає ту саму кількість балів, що і його одногрупники. Інший показник мотивації — зручність. Студент мав можливість навчатися практично в будь-який момент і практично в будь-якому місці. Це значно простіше, ніж намагатися включити процес навчання в щільний графік зайнятості.

Отже, студент, навіть на відстані, був повністю задіяний у навчальному процесі, а при повернені, успішно, без втрат знань, часу та балів продовжив навчання на стаціонарі.

Розроблений колективом викладачів кафедри інформатики та системології дистанційний курс «Інформатика» планується в подальшому активно використовувати для аудиторної та самостійної роботи зі студентами денної форми навчання. Крім того, використання технології дистанційного навчання може мати перспективу до застосування студентами, що навчаються за кордоном на засадах включного навчання. Наразі створюється нова модель навчання — розподілене (змішане) навчання, в якій основний акцент робиться на розвитку здібностей студента самостійно працювати з матеріалами курсу. Розподілене навчання поєднає традиційні методи спілкування викладача й студентів на лекціях і практичних заняттях в аудиторії, а також через мережу Інтернет, застосовуючи синхронні (одночасні) та асинхронні (із затримкою в часі) методи.

За дистанційної форми навчання змінюється роль викладача у навчальному процесі. Поряд з традиційними педагогічними функціями, викладач має постійно прагнути до удосконалення дисципліни, яку він викладає, працювати над самоосвітою та самовдосконаленням, а також підвищувати мотивацію та зацікавленість студентів до набуття нових знань.

Лазепко І.М., к.е.н., доцент

СТУДЕНТОЦЕНТРИЗМ: ГІДНІ УМОВИ ДЛЯ НАВЧАННЯ СТУДЕНТАМ І ДЛЯ РОЗВИТКУ ВИЩОЇ ШКОЛИ

У третє тисячоліття сучасна цивілізація вступила в умовах досить стрімких зрушень, які зачіпають усі сторони життя світової спільноти. Передусім це проявляється у перетворенні світового господарства в єдину структурно-функціональну систему, яка задала новий темпоритм і нову якість розвитку міжнародним економічним й політичним відносинам.

Осторонь цих процесів, які отримали назву глобалізації, тепер не може стояти жодна країна. Тому кожна із них намагається вписатись у цей стрімкий темп загальноцивілізаційного розвитку, де головним рушієм змін перестають бути матеріальні ресурси, а все більше ця роль переходить до сукупного інтелектуального потенціалу. Країни, які не зможуть ввійти до складу лідерів найближчим часом, мусять змиритися з сумною долею аутсайдерів.

Минуло лише кілька десятиріч, як розпочалася третя промислова революція, що характеризувалася розвитком промисловості та інших галузей економік більшості країн світу на використанні електроніки та інформаційних технологій. А зараз уже розпочалася четверта промислова революція, що характеризується розвитком технологій, які розмивають кордони між фізикою, електронікою і біотехнологіями. Розвиток сучасного світового співтовариства що більше ґрунтується на знаннях.

Наша країна поставила перед собою амбітне завдання – протягом кількох десятиліть увійти до складу авангардних країн насамперед за розвитком економіки та рівнем життя народу. Адже українська культура уже й тепер досить відома у світі своїми талантами. Все це вимагає значного підвищення якості освіти, щоб фахівці могли забезпечити швидкий розвиток своєї країни (а нині Україна входить у невелику групу країн, які зменшили свій ВВП проти 1990 р., тоді як обсяги

ВВП інших країн зросли у рази, у нашій країні найнижчий серед країн Європи рівень заробітної плати) та бути конкурентоспроможними на світовому ринку праці. Це стосується й майбутніх економістів.

Тому курс на студентоцентризм, на наше переконання, має включати заходи, які б, з одного боку, спонукали студентів наполегливо оволодівати знаннями, а з другого – створювали достойні умови для цього. Але й такі ж умови мають бути створені і для тих, хто цих студентів навчає. Для цього слід:

1) зважаючи на корумпованість у вищій школі, навчання в ній для всіх студентів має бути платним, щоб перекрити шлях до неї тим, хто не хоче чи не може навчатися, а рівень плати має встановлюватися самими ВНЗ і бути досить високим, щоб забезпечити умови для розвитку ВНЗ і достойний рівень оплати праці їх працівників;

2) запровадити плату суб'єктів господарювання за підготовку для них фахівців шляхом укладання договорів зі студентами на оплату їх навчання, і виплату щомісячних стипендій на засадах кредиту, видачу їм завдання на оволодіння певними знаннями, забезпечення умов для проходження виробничої практики і стажування (в т. ч. за кордоном) тощо з умовою відпрацювання у роботодавця певний період часу;

3) зобов'язати роботодавців списувати повністю чи частково заборгованість молодого спеціаліста за отриманою позикою, залежно від якості його диплома;

4) студенти, які не змогли укласти договір з майбутнім роботодавцем, мають право на отримання пільгового кредиту для оплати навчання і на забезпечення умов для нормального життя;

5) заснувати освітянський банк у формі публічного акціонерного товариства, в якому мають зберігатися кошти ВНЗ і перераховані майбутніми роботодавцями стипендії студентам, поклавши на нього функцію кредитування ВНЗ, їх працівників, докторантів, аспірантів і студентів;

6) початковий статутний капітал освітянського банку сформувати за рахунок частини бюджетних асигнувань, які виділені на фінансування вищої школи, а через п'ять років акції банку продати ВНЗ та іншим акціонерам.

Запропоноване поставить усі ВНЗ у рівні конкурентні умови і забезпечить доступ до вищої освіти усій талановитій молоді.

Ларікова Т.В., к.е.н., доцент кафедри обліку
в кредитних і бюджетних установах та економічного аналізу

СТУДЕНТОЦЕНТРИЗМ ЯК ЗАСІБ ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ НАВЧАННЯ НА ПРИКЛАДІ ДИСЦИПЛІНИ «ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЮДЖЕТНОГО ОБЛІКУ»

Болонський процес характеризується посиленням уваги до студентства, зокрема, кожен університет з урахуванням своєї специфіки повинен гарантувати своїм студентам збереження свобод і необхідних умов для досягнення ними їх культурних і освітніх цілей. Особливе значення надається реалізації принципу студентоцентризму. У сучасній освітній парадигмі, незалежно від форми навчання, утвердився принцип студентоцентризму, що позиціонує студента як домінанту. З огляду на таку константу, викладачі виконують функцію помічника, товариша, наставника, який сприяє навчанню студента.

Одним із способів реалізації принципу студентоцентризму є особистісно-орієнтований підхід, здатний сприяти не тільки всебічному розвитку особистості студента, врахуванню його індивідуальних здібностей, а й дозволяє концентрувати зусилля на формуванні його світосприйняття, професійних навичок, саморозвитку, саморегуляції, соціальної відповідальності, актуалізації особистого досвіду студентів. Студентоцентризм вимагає від студентів виступати відповідальним партнером, ініціативним і активним учасником діяльності академічної спільноти та різних проектів, як у вищому навчальному закладі, так і за його межами.

Тому, через призму студентоцентризму, необхідно створювати систему навчання з орієнтацією на студента, надавати йому змогу усвідомлювати та активно залучатися до власного навчального процесу, а також враховувати конкретні потреби кожного студента. Така система вимагає відповідної підтримки, навчання та керівництва з боку викладачів із врахуванням конкретних потреб кожного студента.

Саме тому, враховуючи основний принцип студентоцентризму, на магістерській програмі 8509/3 «Облік і контроль в секторі загального державного управління» по дисципліні «Правове забезпечення бюджетного обліку» студентами 5 курсу було проведено самостійно практичне заняття. Група студентів була поділена на дві підгрупи, їх завданням було підготувати матеріали

по нормативно-правовому забезпеченню обліку активів бюджетних установ із використанням інформаційних технологій. Студенти зробили презентації за обраною тему, де показали високий рівень підготовки до заняття, зацікавлення темами презентацій, а також високий рівень активності та володіння професійним матеріалом. Цікавими були матеріали, які містили порівняльну характеристику нормативно-правового забезпечення між підгрупами, тривала дискусія, обговорення та формування висновків і пропозицій. Відповідно, з боку викладача, була надана підтримка, допомога, консультування за необхідності координування.

Враховуючи побажання студентів, які зосереджували свою увагу на практичних аспектах роботи бухгалтера в бюджетних установах, додаткового зі студентами магістерській програмі 8509/3 «Облік і контроль в секторі загального державного управління» та працівниками Корпорації Парус було проведено тренінг із використанням комп'ютерної програми «Парус-Бюджет 7.40» за модулем «Бухгалтерія». Така програма дійсно застосовуються в обліковій роботі бухгалтерів бюджетних установ. Більшість студентів отримали сертифікати, які підтверджують їх участь у тренінгу, підписані генеральним директором Корпорації Парус.

Отже, застосування у навчальному механізмі принципів студентоцентризму дозволить підвищити якість навчання, оскільки: посилить засвоєння навчального матеріалу; надасть можливість усвідомлювати та активно долучатись до власного навчального процесу; дозволить налагодити партнерські відносини між студентами і викладачем; дозволить враховувати викладачу конкретні потреби кожного студента.

Лежненко Л.І., к.е.н.,
доцент кафедри обліку підприємницької діяльності

ПРОБЛЕМИ ЯКОСТІ ВИЩОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ

Сучасні вимоги до якості професійної підготовки випускників державних вищих навчальних закладів, а також умови світової глобалізації, вимагають необхідність створення та обґрунтування нових освітніх технологій для гармонійного розвитку особистостей і повноцінного освоєння змісту майбутньої фахової діяльності. Для досягнення цих завдань необхідно впроваджувати адекватне, гнучке, ефективне та якісне надання навчання у відповідності з конкретними потребами різних категорій студентів. Крім того, сьогоднішня ситуація в освіті вимагає впровадження реформ визначених не тільки попитом студентів, а й приєднанням України до європейської системи освіти.

Проблемами сьогодення, пов'язаних з якістю освіти в Україні. зазначимо такі фактори:

1) матеріально-технічне забезпечення процесу навчання;
2) психологічні аспекти людського фактору;
3) державне регулювання якості освіти.

До першої групи можна віднести:

— різниця в забезпеченні комп'ютерними технологіями та новими програмними продуктами підприємств і вищих навчальних закладів;

— недостатній рівень знань щодо використання технологій виробництва продукції або надання послуг і застосування практичних навичок у господарський діяльності суб'єктів господарювання.

До другої групи факторів необхідно зазначити:

— адаптацію випускників у колективі, яка пов'язана не тільки з традиціями та корпоративною культурою, а й морально-етичними нормами і поведінкою безпосередньо молодого фахівця;

— ступень здатності студента інтегрувати теоретичні знання та професійні навички в практичну діяльність підприємства;

— відсутність майстерності та страх щодо прийняття професійних рішень, тощо.

Третя група визначає:

— відсутність державного нормативно-правового забезпечення гарантування якості освіти, до якого можна віднести: стандарти і рекомендації для гарантії якості вищої освіти;

— створення незалежних державних органів за контролем якості або залучання європейських гарантій.

Крім того, в період реформування національної освіти одним з невирішеним питань є система оцінювання навчальних досягнень студентів, що безпосередньо впливає на якість освіти. Ні в одному документів Болонської декларації немає вказівок щодо форм здійснення контролю за навчальною діяльністю студентів.

Систему якості освіти можна розглядати з різних точок зору, а саме: оцінка тих, хто навчається у вищому навчальному закладі; безпосередньо навчальний заклад; місцеві органи управління та державних рівень.

Також необхідно зазначити, що однією з основних передумов якісної освіти є кваліфікаційний рівень, комунікативна культура та педагогічна майстерність викладачів. Сучасні методи та технології навчання вимагають від професорсько-викладацького складу постійного наукового пошуку та досліджень, чого має досягати не тільки сама людина, а й додатково стимулюватись на державному рівні.

Таким чином, вирішення проблеми якості вищої освіти в Україні передбачає низку відповідних заходів, а саме: державна політика та нормативно-правове регулювання якості, створення незалежних органів оцінювання освіти, розроблення комплексного критерію оцінки якості тощо. Крім того, реалізація конституційних прав на здобуття якісної освіти кожного громадянина України надає можливість конкурентоспроможності громадян нашої країни на європейському та світовому просторі.

Література

1. Матеріали науково-практичної конференції «Удосконалення системи моніторингу забезпечення якості вищої освіти України», квітень 2013 р., Дніпропетровськ / М-во освіти і науки України, Держ. вищ. навч. зал. «Нац. гірн. ун-т». – Д.: ДВНЗ «НГУ», 2013. – 369 с.

Лопушняк Г. С., д.е.н., професор кафедри
управління персоналом та економіки праці

ПРИНЦИПИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ НАДАННЯ ОСВІТНІХ ПОСЛУГ

Високий рівень освіченості населення позитивно впливає на створення сприятливих умов для повної реалізації прав і свобод людини та громадянина, що в свою чергу зобов'язує державні органи влади до пошуку ефективних механізмів їхнього забезпечення, а вищі навчальні заклади – до надання якісних освітніх послуг. І це закономірно, адже у сучасній парадигмі виробництва знання є центральним елементом, і саме тому зміни в освіті можуть стати вирішальним фактором соціально-економічного розвитку України та одним із пріоритетних компонентів модернізації країни на шляху до євроінтеграції.

У результаті розширення автономії вищих навчальних закладів унаслідок проведених реформ актуалізуються питання зміщення центру ваги з зовнішнього контролю якості надання освітніх послуг на внутрішній.

Для ефективного проведення останнього (внутрішнього контролю) необхідно дотримуватись низки принципів, найважливішими з яких є принципи публічності та прозорості. Саме дотримання цих принципів сприятиме суттєвому зменшенню корупції, підвищенню рейтингу вищого навчального закладу на національному та міжнародному рівнях, швидкому розповсюдженню інформації серед потенційних абітурієнтів та інших категорій населення, що стимулюватиме попит на послуги цього вузу.

Не менш важливими є також інші принципи забезпечення якості надання освітніх послуг. Серед них виділимо:

— принцип відкритості, який випливає з конституційно проголошеного права громадян «брати участь в управлінні державними справами…» [1] і полягає в можливості активних дій студентів та їх об'єднань щодо формування освітньої політики у закладі, де вони навчаються;

— принцип соціальної відповідальності, який полягає у відповідальності вищих навчальних закладів за вплив їх рішень і результатів діяльності на суспільство через набуті випускниками компетенції;

— принцип орієнтованості на замовника – передбачає формування навчальних планів і навчальних програм курсів відповідно до вимог сучасності та врахування потреби потенційних замовників;

— принцип єдності теорії і практики полягає в тому, що напрацювання теоретичних положень повинно базуватись на практичних результатах, а практичні дії – на теоретичних розробках;

— принцип економічної ефективності – досягнення запланованих цілей і максимального результату при залученні мінімального обсягу коштів.

Важливими у системі забезпечення якості надання освітніх послуг є також принципи: просування національних інтересів; оперативного реагування на потреби ринку праці; зворотного зв'язку тощо.

Дотримання вказаних принципів і розуміння їхньої суті дозволить на практиці забезпечити надання якісних освітніх послуг, що, в свою чергу, суттєво вплине на підвищення рівня освіченості і здоров'я нації, збільшення доходів громадян, зменшення рівня безробіття, а також розвиток суспільних відносин.

Література

1. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 р. № 254 к / 96 - ВР / Законодавство України. – [Електронний ресурс]: – Режим доступу: http: // www.rada.gov.ua

Макаренко Л.П.,
доцент кафедри політології

ІНДИВІДУАЛІЗАЦІЯ ЯК СКЛАДОВА СИСТЕМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ НАВЧАННЯ В СУЧАСНІЙ ВИЩІЙ ШКОЛІ

Кожна людина це індивідуальність зі всіма притаманними їй особливостями. Кожен педагог повинен вміти використовувати багаті внутрішні резерви особистості його слухачів. До таких резервів відносяться такі властивості: світогляд, життєвий досвід, інтереси та схильності, емоції та почуття, контекст діяльності й інші. Навчання із врахуванням індивідуальних особливостей студентів – давня традиція педагогіки.

У сучасних умовах перед вищою школою постають принципово нові проблеми, пов'язані з забезпеченням всебічного розвитку особистості студента, формуванням його як активного свідомого громадянина, розкриття його творчого внутрішнього потенціалу та здібностей, професійного зростання. У теперішній час, коли виші працюють відповідно до Болонського процесу, індивідуалізація навчання набуває нової актуальності та має велике значення у побудові індивідуальної навчальної траєкторії для студента. Тому індивідуалізація навчання є важливою науково-методичною проблемою сьогодення.

Як свідчить аналіз наукової літератури, окремі аспекти індивідуалізації навчання знайшли своє висвітлення у дослідженнях В.М. Володько, С.У. Гончаренко, Б.А. Дяченко, Н.С. Завізєна, І.Е. Унт, І.А. Шайдур, І.М. Шимко,

Т.Л. Годованюк, А.О. Кірсанова, Ж.В. Коваліва, С.М. Овчарова, В.Д. Колдаєва, П.С. Носова, А.В. Хуторського.

Мета дослідження: на основі запропонованих визначень узагальнити це поняття та конкретизувати щодо вживання даного визначення для сучасного навчального процесу у вищих навчальних закладах.

Передусім поняття індивідуалізації розкрито в психологічному словнику-довіднику, в якому це поняття позначає відрізнятися від інших людей в обумовленому відношенні, щоб не відчувати себе схожим на інших.

Як зауважує В.О. Крутецький, індивідуалізацією навчання є максимальне наближення процесу навчання до оптимальної моделі, коли кожен учень працює у звичному для нього темпі і манері. Це відповідає його загальній підготовці, природним здібностям, пам'яті, характеру [1].

Визначення індивідуалізації навчання тлумачиться в педагогічній енциклопедії, як «планування та здійснення навчання відповідно до індивідуальних особливостей». Під особливостями потрібно розуміти своєрідність відчуттів, пам'яті, уяви, мислення, інтересів, нахилів, здібностей, темпераменту, характеру. Індивідуальне навчання передбачає пристосування форм і методів впливу до індивідуальних особливостей для забезпечення розвитку більш високого рівня особистості. Також індивідуалізація спрямована на сприятливі можливості для розвитку пізнавальних сил, нахилів і обдарувань [2, с. 332].

Основною метою індивідуалізації навчання є не допустити появи прогалин у знаннях і забезпечити ефективну роботу всіх студентів. Завдяки індивідуалізації навчання у студента є можливість обміркувати навчальні переваги, що дає розвиток самосвідомості і відповідальності.

Робимо висновок: індивідуалізація навчання – це навчальний процес, який відбувається з урахуванням індивідуальних здібностей студента, відповідає рівню навчальної підготовки, природним можливостям кожного та надає ефективний кінцевий результат. Оскільки навчання − це двосторонній процес, то з боку викладача індивідуалізація навчання потребує вивчення індивідуальних особливостей, духовного світу.

Література

1. *Годованюк Т.Л.* Деякі термінологічні тлумачення індивідуальної форми навчання через її «похідні» / Т.Л. Годованюк // Педагогіка і психологія. – 2008. − № 3−4. − С. 127−131.
2. Енциклопедія освіти / Акад. пед. наук України; гол. ред. В.Г. Кремінь. – К. : Юрінком Інтер, 2008. – 1040 с.
3. *Унт И. Э.* Индивидуализация и дифференциация обучения / И. Э. Унт. – М. : Педагогика, 1990. − 192 с.

Манелюк Ю.М., к.політ.н.,
доцент кафедри політології

САМООРГАНІЗАЦІЯ ЯК ІННОВАЦІЙНИЙ ФАКТОР В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ

Сучасні інноваційні освітні процеси характеризуються складністю, нелінійністю, багатофакторністю, взаємозалежністю як зовнішніх керуючих впливів, так і внутрішньої самоорганізації. Така поліаспектність визначає необхідність комплексного аналізу інноваційних процесів і для їх опису та дослідження може бути використаний методологічний потенціал синергетики, як теорії самоорганізації систем. Синергетика, стверджуючи загальність нелінійності й критично переглядаючи сформовану модель інноваційного розвитку освіти, дозволяє по-новому осмислити природу інновацій, механізми їх виникнення і реалізації.

Освіта завжди визначала не лише рівень і якість знань про природу і суспільство, але й здійснювала вирішальний вплив на розвиток усіх сфер життєдіяльності суспільства: економіки, соціальної сфери, політичної системи, науки, техніки, технологій, творчого мислення та духовного світу людини і суспільства. Таку фундаментальну роль у суспільному розвитку освіта виконує, перш за все, тому, що акумулює нові і новітні досягнення науки і техніки та, використовуючи певні методи, забезпечує людині і суспільству можливість пізнавати закономірності і випадковості розвитку природи і суспільства, набирати необхідні знання й досвід, необхідні для ефективної практичної діяльності.

Синергетична освіта, це соціальний інститут і засіб соціалізації людини, орієнтований на нову синергетичну методологію мислення і пізнання, на міждисциплінарний рух у науці і навчанні, на використання синергетичних методів навчання: самонавчання, нелінійний діалог, пробуджуюче навчання, навчання як адаптивна модифікація, навчання як фазовий перехід, гештальтосвіта, кейс-метод, заснований на синергетичному розумінні і аналізі конкретних ситуацій та інших.

Змістом синергетичної освіти є самосвідомість, самоорганізація, самоуправління професорсько-викладацького складу і студентів на принципах рівності; взаєморозуміння інтересів, здібностей і можливостей; взаємодії та взаємодопомоги в їх реалізації; персональної і колективної відповідальності; відкритого діалогу з будь-яких проблем; творчого мислення; синергетичного поєднання самонавчання і самовиховання.

Метою синергетичної освіти, всього навчального процесу мусить бути формування особистості, фахівця, що поєднує сучасні знання і безперервний творчий пошук інновацій, людську мудрість і здатність ефективно діяти в умовах відкритого, нелінійного, само організованого, нестабільного глобалізованого світу.

Так, застосування синергетичного підходу в дослідженні інноваційних освітніх процесів постає важливою умовою концептуалізації категорії інновації як способу розвитку педагогічних систем на засадах принципів системного синергізму: відкритості, саморегуляції, самодетермінованості, самоорганізації, біфуркаційності, дисипативності, нелінійності, ймовірності, реалізації зворотного зв’язку із зовнішнім середовищем.

Література

1. *Андрущенко В.* Освіта в пошуку нових стратегій мислення // Вища освіта України. – 2003. – № 2. – С. 5–6.
2. *Коновальчук І.* Проблемні локуси синергетичного аналізу інноваційних освітніх процесів // Педагогічний дискурс. – Випуск 14. – 2013. – С. 246–251.
3. Синергетика і самоорганізація в економічній діяльності: навчальний посібник / В.С. Білоус. – К.: КНЕУ, 2007. – 372 с.

Максименко О.О., к.пед.н.,
доцент кафедри іноземних мов ФЕФ
Микал Т.А., старший викладач
кафедри німецької мови факультету МЕІМ

СТУДЕНОЦЕНТРИЗМ У ПРОГРАМАХ БАКАЛАВРСЬКОГО СТУПЕНЮ ВІДЕНСЬКОГО УНІВЕРСИТЕТУ

Значні зрушення у побудові спільного освітнього простору вищої школи на європейських теренах завдячують реалізації Болонського процесу. Цілеспрямовуючі рекомендації останнього узгодили функціонування та побудову системи ступенів ланки, визначили засади та інструменти навчання і викладання. Європейські університети, наділені відповідним ступенем свободи у власній діяльності, створюють програми підготовки фахівців, виходячи з викликів часу. Прикладом такого досвіду є втілення студентоцентризму у програмах бакалаврського ступеня Віденського університету.

Ключовим принципом викладання програм ступеня бакалавра у виші є навчання, яке реалізується виключно на засадах студентоцентризму. Його втілення розглядається у системі поєднання основних завдань навчального процесу, можливих заходів у рамках навчання, шляхів його організації, аналізу отриманих результатів навчання та перебігу організації процесу [1, с. 5].

Так, першим завданням постає заохочення студента-початківця до активного вибору у навчанні, що полягає у 1) збільшенні інформації фахового характеру, комунікації, та зацікавленості в активному навчанні; 2) зорієнтуванні щодо особливостей навчання в університеті (зміст, методи, умови, заходи, побудова програми, вибір у навчанні, соціалізація і фахова підтримка); 3) поєднанні можливостей навчання (курси, навчальні заходи).

Друге завдання, підтримка цілісності навчання, полягає у реалізації фахових і загальноосвітніх цілей, шляхом розширення та поглиблення знань у навчанні, впровадження мережевого навчання для підтримки самостійного навчання в межах навчального процесу, навчання в парах, опанування науки, що спонукає до дослідження. Увага акцентується на перевірці узгодженості цілей і результатів навчання, пропорційності та форматах іспитів, стандартах підготовки, поясненні вимог до виконання студентських робіт.

Третє завдання щодо забезпечення виконання вимог веде до унормування (визначення часу відвідування занять, самостійного вивчення тощо) та оцінки в кредитах роботи студента; перевірці відповідності змісту навчання; узгодженості організації навчання та проведення іспитів.

Четвертим завданням є втілення можливостей індивідуального вирішення питань щодо застосування і поглиблення знань під час навчання, наявність визнаної практики і програмної мобільності студентів.

Виконання викладених вище завдань покладається на організаторів та учасників навчального процесу. Обов’язковий аналіз отриманих результатів дозволяє коригувати етапи та процес навчання, кінцевою метою якого є вдосконалення існуючих програм підготовки рівня бакалавра.

У діючих навчальних планах для економічних спеціальностей Віденського університету виявлено реалізацію перерахованих завдань шляхом: 1) виокремлення частини програми «Орієнтація і вступ до навчання» (відведено 15 кредитів, перелік навчальних заходів щодо ознайомлення з перспективами та плануванням навчання); 2) розподілом на групи дисциплін, передбачених для вивчення (обов’язкові, обов’язково-вибіркові, вибіркові); 3) узгодженістю вимог і форматом перевірок (іспиті, вимоги до виконання); 4) гнучкістю функціонування навчального процесу в умовах інтеграції [2; 3].

Таким чином, навчальні програми підготовки бакалаврів побудовані на основі студентоцентризму, який є провідним принципом не тільки викладання, але й вихідними положеннями організації навчального процесу.

Література

1. Studierendenzentrierte Didaktik in Bachelor-Studienprogrammen / [Barbara Breen-Wenninger, Harald Edlinger, Nina Grünberger] ; Charlotte Zwiauer. – Beratungsdokument des CTL, 2011. – 24 p.

2. MITTEILUNGSBLATT Studienjahr 2013/2014 – Ausgegeben am 30.06.2014. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://studentpoint.univie.ac.at/fileadmin/user_upload/studentpoint_2011/Curricula/Bachelor/-BA_Betriebswirtschaft2014.pdf – Назва з екрана.

3. Curriculum für das Bachelorstudium Volkswirtschaftslehre (Version 2014). – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://studentpoint.univie.ac.at/fileadmin/user_upload/studentpoint_2011/Curricula/Bachelor/-BA_VWL_Version2014.pdf – Назва з екрана.

Малік Є.О., к.е.н.,
доцент кафедри фінансів
Табакова Т.В., к.е.н.,
асистент кафедри фінансів

СТУДЕНТОЦЕНТРИЗМ – ПРІОРИТЕТНА СКЛАДОВА СИСТЕМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ВИЩОЇ ОСВІТИ ТА ПІДГОТОВКИ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОГО ФАХІВЦЯ

Інтеграції України у світовий і європейський освітній простір ставить нові виклики перед системою забезпечення якості вищої освіти і, в першу чергу, перед системою підготовки конкурентоспроможних фахівців. Вищі навчальні заклади мають вирішити завдання підвищення якості викладання, навчання та наукових досліджень. Значення підготовки конкурентоспроможних фахівців з фінансів підсилюється ще й тим, що фінансове середовище нашої держави характеризується високим ступенем невизначеності й ризиків. Проблема вдосконалення системи вищої освіти і підвищення рівня якості професійної підготовки є найважливішою соціокультурною проблемою, а проблема фінансування цієї сфери – загальнодержавною [2].

Система забезпечення якості вищої освіти в Україні складається із:

1) системи забезпечення вищими навчальними закладами якості освітньої діяльності та якості вищої освіти (система внутрішнього забезпечення якості);

2) системи зовнішнього забезпечення якості освітньої діяльності вищих навчальних закладів та якості вищої освіти;

3) системи забезпечення якості діяльності Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти і незалежних установ оцінювання та забезпечення якості вищої освіти [1].

Суспільство стає дедалі більш людиноцентриським. Отже, індивідуальний розвиток людини, особистості за таких умов є, з одного боку, основним показником прогресу, а з іншого – головною передумовою подальшого розвитку суспільства [4, с. 267]. Однією з умов забезпечення конкурентоздатності в сучасному професійному середовищі є сформованість у фахівця професійно спрямованої компетенції. У зв'язку з цим зростає роль викладачів у системі вищої школи, що, у свою чергу, вимагає перегляду цільового, організаційного, змістового й результативного компонентів їх підготовки у ВНЗ. Студентоцентризм, як орієнтування освіти на особистість студента, створення сприятливих умов для його навчання, організацію освітнього процесу, орієнтованого на потреби студента, має стати вихідною складовою системи забезпечення якості вищої освіти, адже не лише дозволить здобути студентам необхідні компетентності конкурентоспроможних фахівців, а і значною мірою збільшить ефективність освітнього процесу [3]. Для впровадження інноваційних підходів до системи забезпечення якості вищої освіти перш за все необхідно врахувати потребу орієнтування освіти на особистість, максимальне врахування індивідуальних здібностей студентів, що потребує формування підходів до розуміння сутності вищої освіти, як системи, що має забезпечувати неперервний розвиток особистості фахівця на основі культури життєдіяльності, виховання, оволодіння професійними знаннями й відповідними видами професійної діяльності протягом усього життя.

Орієнтація вищої освіти на особистість студента дасть можливість підвищити якість системи вищої освіти, підготувати конкурентоспроможного фахівця і виховати у нього такі якості, як професіоналізм, активність, міжособистісне спілкування, відповідальність, прийняття самостійних рішень, формування потреби в постійному оновленні знань і самовдосконаленні тощо.

Література

1. Про вищу освіту: Закон України від 15.08.2014 // Офіційний вісник України, – 2014. – № 63. – Ст. 1728.
2. *Малік Є.О.* Студент у навчальному процесі: інноваційні технології як складова формування конкурентоспроможного фахівця / Є. Малік, М. Степура // Ринок цінних паперів України. Вісник Державної комісії з цінних паперів та фондового ринку. – 2010. – № 3-4. – С. 75–76.
3. Розроблення освітніх програм. Методичні рекомендації / В.М. Захарченко, В.І. Луговий, Ю.М. Рашкевич, Ж.В. Таланова / За ред. В.Г. Кременя. – К. : ДП «НВЦ «Пріоритети», 2014. – 120 с.
4. Управління якістю освіти: досвід та інновації: колективна монографія / Під заг. ред. Л.Л. Сушенцевої, Н.В. Житник. – Дніпропетровськ: ІМА- прес, 2014. – 462 с.

Марищук О.Ю., старший викладач
кафедри іноземних мов ФЕФ

МІЖДИСЦИПЛІНАРНІ ЗВ'ЯЗКИ ЯК ФАКТОР ОПТИМИЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ У ВНЗ

Використання міждисциплінарних зв'язків і принципів проблемного навчання є важливою умовою підвищенння ефективності вивчення іноземних мов. Сучасний студент – це особистість, яка повинна володіти широким спектром знань, аналізувати інформаційні потоки та орієнтуватися в них. Досягнення таких результатів неможливо без системного використання міжпредметних звязків на заняттях, які дозволяють отримати повніше уявлення про картину світу, надають можливості для самовизначення. У студентів формуються такі якості, як уміння свідомо та системно узагальнювати знання, розвиток творчого мислення, пізнавальна активність і самостійність. Це надає можливість вирішувати завдання, що вимагають комплексного підходу до застосування знань, які отримані при вивченні різних предметів спеціального циклу. Викоритстання міжпредметних з'язків у навчальному процесі висуває не тільки проблему побудови навчального матеріалу різнопредметного змісту, але й питання формування у студентів уявлення про механізм міжпредметного перенесення знань. При проведенні інтегрованих занять необхідно не поєднувати різні заняття, а доповнювати матеріал одного предмета матеріалом іншого, поєднувати окремі частини в єдине ціле. Але, при будь-яких комбінаціях матеріалу, ідея предмета, якому присвячене заняття, повинна залишатися основною. Інтегрування – це не тільки комбінація матеріалу, але й спосіб організації навчальної діяльності, що передбачає аналіз навчального матеріалу з різних позицій, виявлення основного, операції з відомим в новому аспекті, комплексне рішення міжпредметних задач. Для досягнення цього можливо використовувати такі методичні прийоми: використання загальнопрофесійних і спеціальних понять під час викладання матеріалу основного предмета; стимуляція студентів до відтворення знань іншого предмета; застосування комплексного наочного приладдя (таблиць, діаграм, карт, схем) міжпредметного зміста; постановка прблемних питань з використанням матеріалу сумісних предметів; вирішування завдань міжпредметного характера; проведення бінарних занять.

Здійснення міжпредметних зв'язків як методичний прийом дає позитивний результат тільки в тісному єднанні з активними методами навчання. Під час інтеграції економіки і мовознавства це, наприклад, проведення лінгвістичних ігор з економічної тематики, де можливі різні варіанти завдань: розв'язати та скласти кросворди, відгадати загадку з економічним змістом, написати перелік товарів у алфавітному порядку, виключити одне слово, яке є зайвим серед інших, і пояснити свій вибір та ін.

Враховуючи процес інформатизації та комп'ютерізації сучасного суспільства, міжпредметні зв'язки іноземної мови та інформатики набувають першочергового значення. Використання інформативних технологій дає можливість здійснювати викладання іноземної мови на якісному рівні, а саме: побудувати та аналізувати таблиці та діаграми, виконувати тестові завдання, використовувати бази даних для пошука інформації, представляти презентації та проекти міжпредметного характера та інше.

Таким чином, реалізація міжпредметних зв'язків та оволодіння прийомами переносу знань одного предмета при засвоєнні іншого вносить у діяльність студентів більшу цілеспрямованість, підвищує ефективність роботи, забезпечує кращу організацію розумової діяльності та виробляє логічну послідовність у вирішенні різноманітних задач.

Михайлюк М.А., к.е.н.,
доцент кафедри політичної економії

ІННОВАЦІЙНИЙ ТИП ВІДТВОРЕННЯ ЕКОНОМІКИ ЗНАНЬ І РОЛЬ СТУДЕНТОЦЕНТРИЗМУ В НЬОМУ

Динамічний розвиток світових відтворювальних процесів в економіці знань постійно вимагає адекватної підготовки фахівців з вищою освітою для ринку праці. Ускладнення програм і широта діапазону студентської освіти, які набувають глобального та безальтернативного характеру, передбачають підвищення індивідуальних вимог до кожного окремо взятого студента, що буде уособлювати собою і якість майбутнього впливу на відтворення соціально-економічних процесів у економіці, і відповідний рейтинг навчального закладу, і ширину перспективного використання самого фахівця. Креативно-творчий потенціал, що закладається в економічній освіті університе-

ту, в найбільшій мірі сконцентрований на усвідомлення кожним учасником цього процесу винятково важливої ролі динамізму та інноваційності становлення нової парадигми економіки знань. Ця парадигма передбачає новітні підходи у систематизації економічних знань, продуктивні форми та методи співпраці між носіями знань та їх отримувачами, творчо-оригінальні види відтворення та презентації набутої економічної інформації.

Домінування інформаційного сектору економіки спричиняє зростання та активізацію взаємодії між різними групами соціальних спільнот і інститутів [1, с. 6]. Але ця співпраця отримує ефект за умови «діяльнісного застосування» набутих знань, вмінням використовувати їх у житті, коли діяльність індивіда набуває знаннєвого характеру [2, с. 7]. Відтак, якість, характер і метод отримання знань студентами матимуть вирішальне значення для їхньої подальшої участі у відтворювальному процесі економіки знань. Безумовно, формування зазначеної економіки, консолідує увагу на ключовій місії студентського авангарду і одним із сценаріїв вдалості відтворювальних процесів і перспектив економічного зростання індустріальної доби є студентоцентризм, як адекватний механізм реагування на виклики економіки знань і подальших її трансформацій.

Концепція студентоцентризму, на нашу думку, передбачає формат творчої взаємодії між студентом і викладачем, інфраструктурою економічного університету, що надає можливість максимального використання потенційних, творчих особливостей студента в період становлення економіки знань через:

- опанування висококваліфікованими навичками опрацювання та відтворення інформаційних і аналітичних джерел за критеріями наукового, дослідницького пошуку;
- відпрацювання методик ефективності та успішності ведення сучасного бізнесу, який створює нові, або вдосконалені товари і послуги;
- напрацювання підходів і напрямів застосування передових технологій, що знижують техногенні ефекти, пропонують перспективу переважного використання стратегій еколого-економічного розвитку тощо [3, с. 4].

Інноваційний тип відтворення економіки знань базується на складній ієрархії цінностей суспільства, виокремленні пріоритетів фундаментальних науково-технологічних досягнень країни, побудові вітчизняної моделі ефективного економічного зростання і роль студентоцентризму в цьому процесі, як платформи включення сегменту ринку висококваліфікованої праці дедалі зростає, набирає авторитетної ваги, обумовлює необхідність подальших напрямів взаємодії інституту вищої освіти та людського капіталу.

Література

1. Інформаційне суспільство в сучасній Україні: тенденції: тенденції розвитку: монографія/ О.С.Білоусов. – Одеса: Видавничий дім «Гельветика», 2015. – 360 с.

2. *Василь Кремінь*. Чому ми бідні, коли такі освічені? // Дзеркало тижня.Україна. – №6. – 20 лютого 2015. – С. 7.

3. *Писаренко Т.В*. Інноваційна діяльність та її вплив на економічний розвиток в Україні: Монографія / Т.В. Писаренко, Т.К. Кваша, Г.В. Карлюк, Л.В. Лях. – К.: УкрІНТЕІ, 2015. – 115 с.

Мозговий О.М., д.е.н.,
професор кафедри міжнародних фінансів
Фролова Т.О., д.е.н.,
професор кафедри міжнародних фінансів

СТУДЕНТОЦЕНТРИЗМ ЯК ОСНОВОПОЛОЖНИЙ ПРИНЦИП БОЛОНСЬКИХ РЕФОРМ У ВИЩІЙ ШКОЛІ

Модернізація системи вищої освіти на сучасному етапі здійснюється на принципах наступності і в контексті нових завдань, що постають перед економікою і соціумом. Адже від цього залежать темпи і характер розвитку країни, її економіки, внутрішніх і зовнішніх суспільних відносин. Одночасно враховуються глобальні і регіональні контексти розвитку систем вищої освіти.

З огляду на це приєднання України до Болонського процесу, інтеграція в європейські простори вищої освіти і досліджень, прийняття Закону України «Про вищу освіту» покликані змінити національну вищу освіту. Зміна парадигми освіти передбачає перехід до орієнтованого на результати (*result-based education*) студентоцетрованого підходу.

Студентоцентроване навчання (*student-centered education*) – це формування програм і технологій навчання не так, як може і хоче викладач і кафедра, а так, як цього вимагає майбутня професія і можливості студента [1]. Студентоцентроване навчання не може існувати без самого сту-

дента, без його індивідуального навчання, а також без його індивідуально налаштованої траєкторії, яка представляє собою таку організацію навчального процесу, при якій індивідуальний підхід і індивідуальна форма навчання є пріоритетними, при цьому студент володіє свободою вибору дисциплін і тільки він сам несе за себе і за свою траєкторію відповідальність.

Викладач у даному навчальному процесі є консультантом (тьютером), який лише уважно спостерігає за студентом і направляє його активність в ту чи ту сторону. Це передбачає високу мотивацію студентів до навчання, яка формується не лише в академічній сфері. Студентоцентрована освіта з її акцентуацією на набуття протягом навчання відповідних компетентностей жодною мірою не протирічить таким перевагам вищої освіти, як фундаментальність і універсальність. У низці джерел підтверджується той факт, що студентоцентроване навчання передбачає розширення прав і можливостей тих, хто навчається, розробку нових підходів до викладання і навчання, навчальних програм, що відбивають практичний бік реалізації компетентнісного підходу у вищій освіті.

Аналізуючи зміст численних дисертаційних досліджень, присвячених використанню компетентнісного підходу для підготовки спеціалістів різних профілів, можемо виокремити ті шляхи, за якими відбувається його поступова реалізація:

— широке впровадження у зміст вузівських навчальних дисциплін передових вітчизняних і зарубіжних наукових розробок;

— розширення цільової підготовки майбутніх фахівців на замовлення конкретних суб'єктів (підприємств, організацій) з можливістю вибору дисциплін, які вивчаються;

— впровадження інноваційних форм диференціації навчального процесу та методик викладання;

— раціональне використання активних та інтерактивних методів навчання у вищій школі залежно від профілю підготовки тих, хто навчається;

— тісний зв'язок науки, практики підготовки майбутніх фахівців з практичними потребами та суспільними запитами;

— залучення досвідчених зарубіжних спеціалістів до викладання та організація міжнародного обміну студентами під час їхнього навчання;

— застосування в практиці викладання сучасного мультимедійного забезпечення;

— удосконалення способів організації та розширення обсягів самостійної підготовки студентів [2].

Модернізація навчального процесу в новій моделі навчання гарантує високу якість підготовки майбутнього фахівця, а значить, захищає студента від професійної непридатності. Після завершення навчання за цією системою студент є конкурентоспроможним на ринку праці не тільки в Україні, але і зарубіжному.

Література

1. *Носко И.В.* Студентоцентрированное образование как основополагающий принцип болонских реформ в высшей школе / И.В. Носко // Вектор науки ТГУ. – 2011. – № 1(4). – С. 136–138.

2. *Удовіченко Г.М.* Компетентнісний підхід як складова «студентоцентрованої освіти» / Г.М. Удовіченко [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.rusnauka.com/1_NIO_2012/Pedagogica/2_97735.doc.htm.

Москалюк Н.П., к.е.н.,
доцент кафедри макроекономіки та державного управління

МОДЕРНІЗАЦІЯ ІНСТРУМЕНТАРІЮ СТУДЕНТОЦЕНТРОВАНОГО НАВЧАННЯ

Виклики сучасної ринкової економіки та активізація глобалізаційних процесів посилюють конкурентну боротьбу на всіх ринках, зокрема, і на ринку освітянських послуг. Динамічний розвиток ринку праці та постійно зростаючі вимоги до новітніх професій, викликані технологічним розвитком країн, потребують модернізації та запровадження нового інструментарію підготовки високоякісних фахівців як на світовому, так і на європейському освітянському просторі.

Підготовка фахівців сьогодні базується на двох парадигмах навчання, які притаманні освітянському ринку, а саме, навчання, спрямоване на викладача (*орієнтація на вхід*) та навчання, спрямоване на студента (*орієнтація на вихід*). Із цих двох парадигм актуальнішим за вимогами ринку праці є навчання, яке орієнтоване на підготовку моделі компетентнісного фахівця (*орієнтація на вихід*), тобто студентоцентроване навчання. Забезпечення модернізації навчального процесу здійснюється на різними напрямками (рис. 1), але головним є те, що в центрі всього навчального

процесу знаходиться студент, на якого спрямовані різні інституційні та технічні інструменти. До інституційних інструментів слід віднести вплив викладача, роботодавців, випускників, професійних організацій, студентських наукових та академічних Рад тощо. Тобто, в основу студентоцентрованого навчання покладено ідею максимального забезпечення студентам шансів отримати перше місце роботи на ринку праці, підвищення їхньої «вартості» у роботодавців (придатності до працевлаштування) за рахунок здобутих протягом навчання компетенцій.

Серед виділених напрямків модернізації студентоцентрованого навчання важливу роль відіграє інтеграція технологій у навчальні аудиторії.

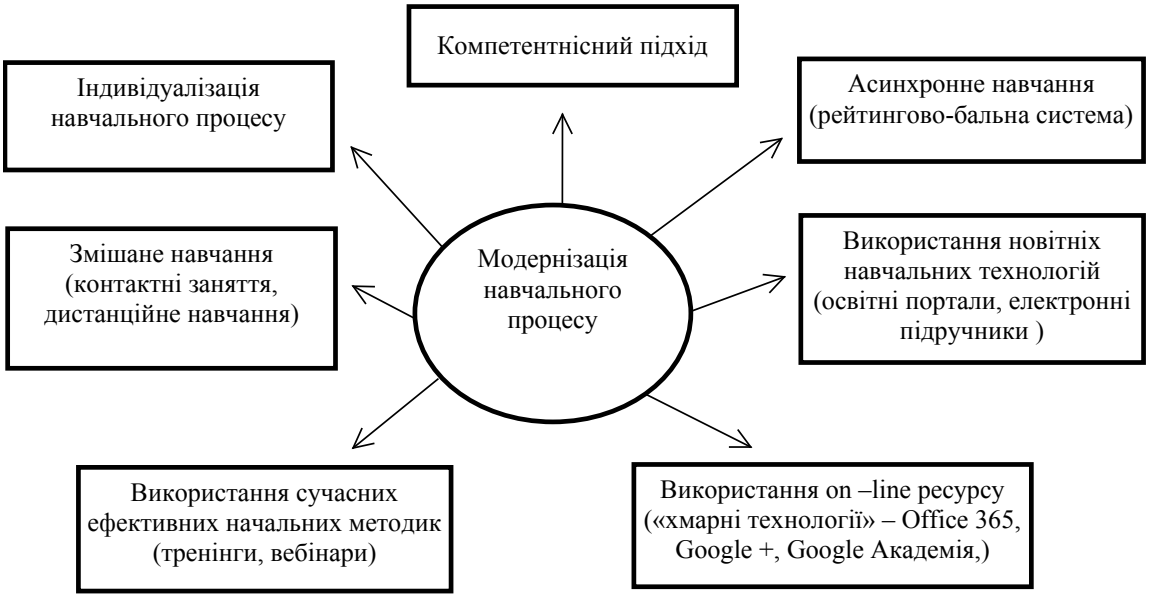

Рис. 1. Напрямки модернізації навчального процесу

Потужним інструментом навчального процесу є використання «хмарних технологій», які дозволяють здійснити візуалізацію навчального матеріалу, забезпечити проведення змішаного навчання, впровадити інтерактивні завдання, підтримувати спілкування у мережевих спільнотах. Саме побудова інтерактивних інфографіків, динамічних презентацій, тестове он-лайн опитування, створення власних он-лайн курсів суттєво розширюють можливості навчального процесу як з боку викладача, так і з боку студента.

Отже, модернізація традиційних і впровадження сучасних технологій та інструментарію вирішує значно більшу кількість проблем, ніж це було раніше і забезпечує підготовку якісного результативного та компетентнісного фахівця для ринку праці.

Неня О.І., к.ф.-м.н.
доцент кафедри вищої математики

ПРО ВНУТРІШНІ ПРОЦЕДУРИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Очевидно, що для управління якістю вищої освіти недостатньо тільки зовнішньої оцінки, необхідні внутрішні механізми гарантії якості вищої освіти, які забезпечують самі освітні установи. Таким чином, проблема вивчення внутрішніх процедур управління якістю вищої освіти є актуальною на сьогодні.

Розглянемо основні внутрішні процедури забезпечення якості вищої освіти, які орієнтовані на результат.

1. Одним з елементів системи управління якістю вищого освіти є процедура самооцінювання, навчального закладу. Основною тенденцією в забезпеченні якості вищої освіти має стати зміщення центру ваги із зовнішнього контролю якості освітнього процесу на внутрішню самооцінку (самообстеження) вищих навчальних закладів на основі певних моделей менеджменту якості. Це забезпечує перенесення відповідальності за якість і оцінку якості у вищий навчальний заклад.

2. Іншим елементом виступає наявність зворотної реакція, оцінювання викладачів або курсів студентами. Ця практика є найрозповсюдженішою в США вже протягом багатьох десятиліть. Метою оцінювання студентами ефективності викладання є зворотний зв'язок для викладачів про ефективність їхнього викладання. Показник ефективності викладання, що може використовуватися при прийнятті рішень керівництвом.

3. Стратегічне планування є важливим компонентом системи управління якістю і включає формулювання місії, бачення та основних принципів діяльності ВНЗ. В основі інституціональної стратегії повинне бути посилення орієнтації на споживача.

4. Іншим елементом системи управління якістю вищої освіти є процедура моніторингу. Ефективність забезпечення якості освіти залежить від того, наскільки вдало організовано систему постійного контролю за дотриманням встановлених показників.

Таким чином, процес удосконалення якості вищої освіти потребує організаційних змін і формування внутрішньої організаційної культури з постійними механізмами вдосконалення на інституціональному та індивідуальному рівнях. Головним результатом інституційної трансформації має бути створення організації, що саморозвивається.

Література

1. *Калініна О.Г.* Інституційні процедури управління якістю вищої освіти // Проблеми сучасної педагогічної освіти. Педагогіка і психологія. – 2013. – Вип. 39(3). – С. 163–170.
2. *Неня О.І.* Про суперечності та закони перебігу інноваційних процесів в освіті // Досвід організації та активізації навчального процесу на основі впровадження інноваційних технологій: Зб. матеріалів наук.-метод. конф. 5–8 лютого 2008 р. – У 2 т. – Т 2. – К.: КНЕУ, 2008. –331 с.
3. Управління якістю освіти у вищих навчальних закладах: навч. посіб.: у 2 ч. / Львів : ЛРІДУ НАДУ, 2011. — 136 с.

Осадчий Є.С., докторант, к.е.н.,
доцент кафедри менеджменту банківської діяльності

УЧАСТЬ СТУДЕНТІВ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ЯКОСТІ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Головною силою забезпечення якості вищої освіти у процесах зовнішнього визначення її якості повинні стати студенти ВНЗ. Саме неупереджене ставлення до студентства, прямий зв'язок між науковою школою вищого навчального закладу та студентською аудиторією забезпечать якісний розвиток вищої освіти.

У даному процесі участь студентів у забезпеченні якості освіти повинна бути активно задіяна Студентська спілка. Це стосується постійного і дієвого представництва органів студентського самоврядування (студентських рад, спілок) у роботі загально університетських адміністративних структур (вчена рада, рада трудового колективу, приймальна комісія, профспілка студентів).

Участь студентів у забезпеченні та покращення якості вищої освіти, університет повинен створювати їм умови для формування своєї власної освіти, надавати студентам можливості паралельного навчання на програмах в інших навчальних закладах країни чи світу. Поряд з цим повинен існувати постійний доступ до зворотного зв'язку студентських творчих пошуків (рис. 1).

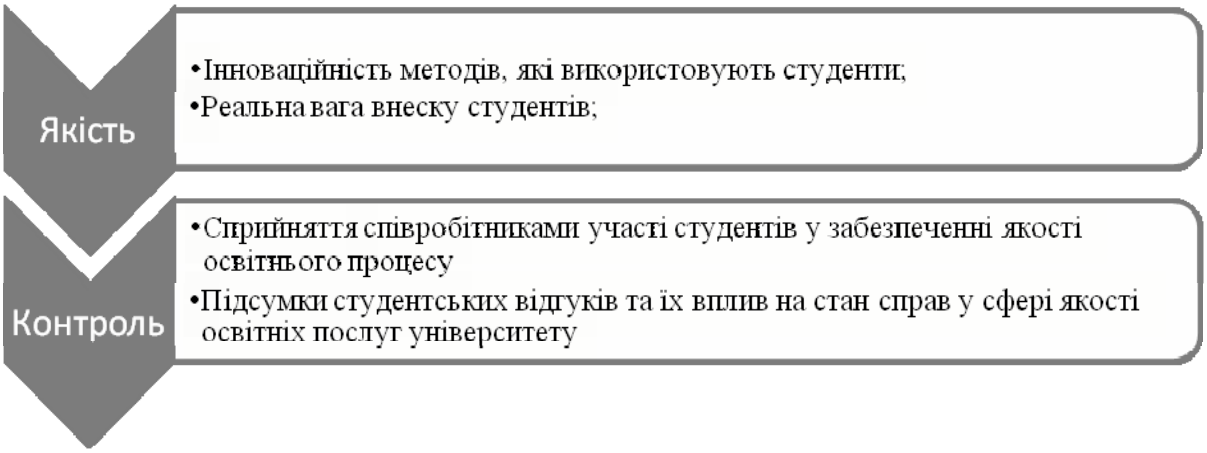

Рис. 1. Рівні забезпечення якості вищої освіти студентами

Визначальними напрямками участі студентів у забезпеченні якості вищої освіти можна зазначити такі (рис. 2).

Рис. 2. Напрями участі студентів у процесах забезпечення якості освіти

Роблячи висновок потрібно зазначити, що вищі навчальні заклади України повинні створювати умови, які дозволять регулярно впливати на систему якості освіти через взаємовигідні двосторонні стосунки між студентством та університетом; прописати чіткі механізми та канали впливу і регулярно та прозоро представляти рівень їх результативності; публічно поширювати інформацію про ці механізми у друкованих та електронних ЗМІ; оприлюднювати всі зміни, які відбулися, що дозволить студентам відчувати свою причетність до розвитку університету та відчути реальний вплив на формування системи якості освіти; формувати академічну атмосферу партнерських взаємовигідних стосунків між студентською спільнотою та викладацьким складом через участь студентів і викладачів у спільних проектах, практиках, навчальних лабораторіях.

Остап'юк Н.А., д.е.н.,
професор кафедри обліку підприємницької діяльності

ЗАПИТИ КОРИСТУВАЧІВ ПОСЛУГ ВИЩОЇ ОСВІТИ: НАПРЯМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВІДПОВІДНОСТІ

Лібералізація правил підготовки у вищій освіті супроводжується досить стандартними і вже давно існуючими так званими контрольними точками для вищого навчального закладу. Серед них найяскравішим є контроль рівня працевлаштування випускників. Причому кожен ВНЗ намагається відзвітувати про високі показники.

Однак аналіз ситуації за спеціальністю «Облік і аудит» на практиці в останні роки часто показував невтішну невідповідність: заклади рапортували про майже 80-відсоткову зайнятість випускників, а ринок переповнювався безробітними фахівцями з дипломами про здобуту освіту бухгалтера. Одночасно ще більш кричущими виглядали запити роботодавців, які впевнено вказували на відсутність висококваліфікованих і здатних зрозуміти їх у господарській діяльності облікових працівників.

Таким чином, вищі навчальні заклади навчали студентів, впевнено видаючи диплому про професійну зрілість, але набуті фахівцями компетенції не відповідали потребам суб'єктів господарювання.

Першим і найпоширенішим докором і донині лишається відсутність у молодих спеціалістів досвіду за фахом. При цьому слід відмітити дещо парадоксальне наповнення вказаної претензії керівників і власників підприємств, адже вони бажають отримати досить молодого, але вмілого працівника-обліковця, який розумітиме їх вимоги, мудро страхуючи при ризикових, однак, часто необхідних бізнесу рішеннях.

Наступною вимогою до молодого спеціаліста ставало знання і вміння організувати управлінський і податковий облік із забезпеченням оптимального податкового навантаження та збереження комерційної таємниці. Крім того, саме від бухгалтера очікують вміння дипломатично залагоджувати питання трудових відносин з колективом.

Список може бути продовжений, але потрібно визнати, що в умовах гострої необхідності забезпечити конкурентоспроможність вищим навчальним закладам слід виходити із інтересів здобувачів вищої освіти і результату, якого вони повинні досягнути, отримавши диплом про вищу освіту. При розробці навчальних планів і програм, виборі спеціалізацій орієнтуватися необхідно на ті компетенції, які дозволять випускнику отримати базові навики професійної та особистісної адаптивності.

Зокрема, для здобувачів вищої освіти за спеціальністю «Облік і аудит» слід запровадити такі позиції:

1) підвищити обсяг тренінгових курсів, забезпечивши їх ситуаційними завданнями із практичної діяльності. Часто наголошується на доцільності запрошувати працівників практики. Проте поспішати з цим слід обережно, оскільки навчити студента адаптації можна лише професійно оперуючи методиками викладання. Теоретичні курси доцільно супроводжувати практичними прикладами, що підвищить гнучкість здобувачів і вміння вирішувати проблемні ситуації зі змінними вихідними;

2) включати до навчальних програм ті дисципліни, які відображають компетенції, сформовані на запит роботодавців;

3) вводити додаткові тренінги, які б підвищували психологічну стійкість і вміння спілкуватися. Робота бухгалтера супроводжується стресовими ситуаціями кількох рівнів. Запорукою успіху виступають навики гнучкого діалогу на основі емпатії та вміння не допустити розвиток конфлікту.

Орієнтація на потреби здобувачів вищої освіти забезпечить необхідну навчальному закладу високу запитаність і здатність побудувати надійну систему фінансування з різними джерелами надходжень.

Охотнікова О.М., к.ю.н.,
доцент кафедри конституційного
та адміністративного права

ОСОБИСТІСНИЙ ПІДХІД ЯК ГОЛОВНА СКЛАДОВА СТУДЕНТОЦЕНТРОВАНОГО НАВЧАННЯ МАЙБУТНІХ ЮРИСТІВ

Прагнення України стати повноправним членом Європейської спільноти вимагає орієнтації системи вищої освіти на підготовку фахівців із високим рівнем професійної компетентності, конкурентоспроможних і мобільних на ринку праці.

Проблема підвищення якості освіти у студентів-юристів через призму студентоцентризму є, безумовно, актуальною та такою, що потребує, в першу чергу, всебічного розвитку особистості студента.

Саме особистісний підхід, на наш погляд, є найефективніший у царині студентоцентрованого навчання. У якості нового парадигмального підходу, що може сприяти утворенню знаннєвих орієнтацій вищої освіти, підготовці цілісної, освіченої, духовно багатої, інтелектуально зрілої, відповідальної особистості майбутнього юриста, здатної розкрити власну індивідуальність у процесі професійної самореалізації, у контексті Болонського процесу нами запропонований особистісний підхід.

Для цього, на наш погляд, потрібно відкинути колективістський підхід, де всі студенти рівні, та поступово запроваджувати особистісний до кожного студента шляхом використання його різноманітних елементів: спирання на зарубіжний досвід, практику, проведення аналогій з інших галузей науки, введення факультативних курсів, пропонування альтернативних підходів до вирішення стандартних задач і обов'язкове запровадження заохочення тих, хто приймає нестандартні рішення складних юридичних ситуацій, що є дуже важливою складовою у формуванні студентоцентрованого навчання майбутніх юристів, оскільки саме вибір того чи того альтернативного підходу до вирішення конкретної задачі виявляє загальні, спеціальні здібності юриста, його логіку мислення, менталітет.

При цьому слід наголосити на тому, що спроби прийняття майбутніми юристами нестандартних рішень у складних ситуаціях повинні заохочуватися викладачем, навіть коли рішення виявляється невдалим. Це мотивує студента до самостійного прийняття рішень та примушує до глибшого аналізу своїх помилкових рішень. А також, що особливо важливо для майбутнього юриста, краще прийняття та реалізація будь-якого рішення, чим неприйняття його та бездіяльність взагалі.

Такий особистісний підхід до кожного студента мотивує його самостійність у прийнятті рішень і примушує глибше проаналізувати причини досягнення бажаного результату. Майбутній юрист не повинен боятися прийняття та реалізації самостійних рішень, але завжди слід пам'ятати, що від його рішення у більшості випадків залежить доля людей.

Такі ж професійні якості та творчу активність у студентів розвивають і інші зазначені елементи особистісного підходу: факультативні курси, практична діяльність,використання методів аналогій і порівняння з іншими країнами.

Кожний з цих елементів має свої особливості, але в одному вони єдині – в сприянні розвитку особистості з високими професійними та діловими якостями майбутніх юристів.

Отже, наведений нами підхід не є, безумовно, єдиним і вичерпним. Кожний викладач може використовувати різні методи та підходи для досягнення єдиної мети – забезпечення якості освіти. Але саме особистісний підхід до студентів, на наш погляд, є головною складовою студентоцентрованого навчання та виступає запорукою високої якості освіти майбутніх юристів.

Паєнтко Т.В., д.е.н.,
доцент, професор кафедри фінансів

ІНСТИТУЦІОНАЛЬНЕ СЕРЕДОВИЩЕ ЗРОСТАННЯ ЯКОСТІ ВИЩОЇ ФІНАНСОВОЇ ОСВІТИ

Забезпечення якості вищої освіти є одним з головних пріоритетів розвитку сучасного суспільства. Радикальні зміни, які зачепили українське суспільство на початку 90-х рр. тривають і сьогодні, не оминули вони і сферу вищої освіти, особливо фінансової. Початок 90-х рр. минулого століття ознаменувався безпрецедентною економічною кризою, яка відобразилася і на подальшому розвитку освіти. У той період відбувався бурхливий розвиток малого і середнього бізнесу, який формував попит на фінансистів для цієї сфери. Необхідність розвитку фінансового сектору стала підґрунтям для формування попиту на фахівців з фінансів для фінансових корпорацій. На той час здобуття кваліфікації фінансиста давало можливість знайти роботу, тому багато фахівців технічних і гуманітарних спеціальностей приймали рішення про зміну професії на користь фахівця з фінансів. Внаслідок цього сформувався потужний попит на освітні послуги у сфері фінансів. Як результат, вищу фінансову освіту стало можливо здобути не тільки у профільних вишах, але і таких, які не мали відношення до економічного фаху, а також у численній мережі приватних вищих закладах освіти, де якість підготовки фахівці була сумнівною. Фактично сформувалася ціла індустрія з виробництва дипломів фахівців-фінансистів, що наразі негативно позначається як на іміджі самих фахівців, так і на закладах, які їх готують.

Якість вищої фінансової освіти стала наріжним каменем сучасної парадигми реформування освіти в Україні. Слід зауважити, що забезпечення якості вищої фінансової освіти передбачає не тільки утримування певних щаблів у вітчизняних і зарубіжних рейтингах, але й створення інституціонального середовища для підготовки творчої особистості, яка матиме не тільки високий рівень професійних компетентностей, але і постійне прагнення до самовдосконалення і саморозвитку.

Інституціональне середовище якості вищої фінансової освіти є сукупністю основоположних юридичних, економічних і соціальних правил, які визначають рамки людської поведінки і утворюють базис для підготовки фахівця-фінансиста. Принципами формування інституціонального середовища мають стати:

1. Прозорість, яка забезпечує передбачуваність процесів забезпечення якості вищої фінансової освіти. Дотримання цього принципу відбувається на основі взаємодії юридичних та економічних інститутів, у результаті чого формується ефективна (направлена на підняття престижу вищої фінансової освіти) і прозора система фінансового забезпечення освіти.

2. Об'єктивність, що передбачає незаангажованість системи вищої фінансової освіти. Досягнення принципу об'єктивності передбачає забезпечення формування запитів на якість вищої фінансової освіти знизу (від роботодавців), а не згори (від Міністерства освіти і науки України). Також об'єктивність передбачає ліквідацію корупційної складової у процесі підготовки студентів, а для цього треба мінімізувати фінансовий тиск на викладачів (що реалізується через гідну заробітну плату, достойні умови праці та високі вимоги до професіоналізму та самовдосконалення), а також відійти від постулату домінування кількості студентів над їх якістю.

3. Інтегрованість, яка забезпечується впізнаваністю навчального закладу, який здійснює підготовку фахівців-фінансистів, його інтернаціоналізацією (через мобільність студентів і кадрів), впливовістю (що реалізується через нарощування авторитету у випускників і роботодавців).

Розбудова інституціонального середовища на зазначених принципах стане основою зростання якості вищої фінансової освіти в Україні.

Панкратов О.М., к.е.н.,
доцент кафедри регіональної економіки і туризму
Шалаєва Т.П., асистент кафедри
регіональної економіки і туризму

ІНСТРУМЕНТИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ВИЩОЇ ОСВІТИ В КОНТЕКСТІ СТУДЕНТОЦЕНТРИЗМУ

Соціально-економічний аналіз і прогноз свідчать про те, що в майбутньому процвітатимуть лише ті країни, що мають конкурентоздатний людський потенціал, який може створити тільки конкурентоздатна освітня система. Важливою умовою забезпечення якості та ефективності сучасної вищої освіти є теоретико-методичне обґрунтування інноваційної стратегії її розвитку, яка має бути адекватною новій освітній парадигмі і забезпечуватиме:

- спільність ідей, методів, стандартів, технологій;
- міждисциплінарні зв'язків і будівництво єдиного освітнього простору;
- розробку моделей і засобів удосконалення багатофункціональної системи освіти;
- трансформацію методів прогнозування та планування на основі принципів соціально-культурної конвергенції;
- інтернаціоналізацію та націоналізацію вищої освіти.

Основою дослідження ефективності стратегії розвитку вищої освіти є аналіз парадигм як моделей постановки теоретико-методологічних проблем і засобів їх розв'язання. Парадигмальний аналіз діалектичної єдності в системі провідних парадигм методом схожості і відмінності засвідчує, що жодна з них не є самодостатньою без залучення значень інших.

Множина парадигм у сучасній освіті надає парадигмальному підходу статус методології дослідження, визначається як набір методів, які об'єднують ідеї та принципи побудови й трансформації вищої школи як методологічний регулятор розвитку.

Поліпарадигмальний підхід ініціює та забезпечує інтеграційні процеси у стратегічному прогнозуванні та проектуванні розвитку вищої школи та проявляється у теоретико-методологічних засадах, системі принципів, напрямках інтеграції, здійсненні заходів щодо інформатизації освіти, створенні єдиного інформаційного простору університетів, наданні інформації учасникам навчального процесу.

Інноваційні освітні стратегії, як категоричний імператив створення соціального середовища, розробляються в університетах впритул до ідеалу поліфункціональної моделі взаємодії суб'єктів навчального процесу. Місія університетів в своїй основі поліпарадигмальна, бо вони акумулюють інтелектуальний капітал, що поширюється на все суспільство завдяки єдності трьох соціальних систем: освіти, культури та науки.

Протиріччя між зростанням варіативності вищих навчальних закладів і відсутність методичних та організаційних основ для їх діяльності вимагають вивчення функціонування різних видів навчальних закладів (університетів, академій, інститутів), їх моделей. Парадигмальний аналіз моделей ВНЗ свідчить, що сучасна вища школа й університети зокрема, не повинні запроваджувати одну модель, а мають поєднувати в собі різні елементи від багатьох. У теоретико-методологічних моделях українських інноваційних університетів відбивається одночасно процес адаптації до проникнення ринкових відносин у систему освіти та процес збереження класичних академічних цінностей. Вирішальною тенденцією сучасного університету є інновації по відношенню до будь-якої освітньої програми.

Традиційні стратегії прогнозування, методології та проектування вищої освіти, на наш погляд, недостатньо розроблені. Найповніше вони обґрунтовані у форсайт – специфічній методології активного системного процесу мобільної, швидко реалізуємої діяльності багатьох учасників нової освітньої стратегії. Переваги форсайту з позицій поліпарадигмального підходу визначаються політематизмом, багатовекторністю інструментарію, високим рівнем відкритості, максимальним поширенням ідей, «широкою участю» – форматом залучення великої кількості фахівців з різних сфер діяльності в обговоренні та створенні довгострокових освітніх проектів, зосередженням уваги на конкретних алгоритмах практичних кроків для забезпечення швидкого розвитку і впровадження проектів.

У сучасних освітніх стратегіях (комунікативній стратегії, проекційній стратегії) відображається синтез ряду принципів існуючих парадигм (культурологічних, синергетичних, компетентністних тощо), що створює передумови для побудови універсальної інноваційної стратегії вищої освіти у напряму створення освітньої парадигми: студентоцентризм (суб'єктна концепція); якість освіти (компетентнісний підхід); інтернаціоналізація освіти (концепція єдиного освітнього простору); результативність (концепція соціалізації та інкультурації особистості); гуманізація процесу (розвиток творчої особистості).

Упровадження стратегії навчання з переходом на компетентністну основу має супроводжуватись упровадженням інноваційних практик: окремої освітньої програми (умови формування суб'єкту, розвитку самостійного навчання, додаткових компонент програмного забезпечення через цілі, завдання та зміст освіти, форми й методи моніторингу та оцінки результатів); окремої освітньої траєкторії (творча самореалізація особистого потенціалу студента в навчальному процесі, гармонізація з метою, завданнями, змістом тем, формами й методами моніторингу та оцінки результатів, які засвоюються самостійно або завдяки спільній роботі з викладачем).

Упровадження індивідуальних освітніх програм вимагають супроводу діяльності студента індивідуальним консультантом – педагогом-тьютором. Тьюторинг як стратегічний вектор європейського спрямування може бути вбудованим у практику вищої школи за умов:

- теоретичної розробки концепції тьюторингу у контексті традиційної педагогіки, незмінності синтезу освіти та виховання;
- розробки моделі і технології тьюторингового супроводу індивідуальної діяльності студента;
- розробки стандартів тьюторингової діяльності: ролі, функцій і компенцій педагога.

Пітякова Т.С.,
старший викладач кафедри філософії

ПРОБЛЕМНІ ЗОНИ СУЧАСНОЇ ОСВІТИ В КОНТЕКСТІ АКАДЕМІЧНОЇ ЕТИКИ

Виходячи із розуміння університету як ціннісно-орієнтованого суб'єкта суспільства (В.І. Бакштановський), ціннісними орієнтирами науково-освітньої діяльності можна визначити ті, які зазначені в «Бухарестській декларації етичних цінностей і принципів вищої освіти в Європі», а саме: чесність, довіра, справедливість, повага, відповідальність і підзвітність [3].

В декларації підкреслюється вагомість моральних принципів в академічному середовищі, оскільки слідування етичним стандартам і заявленим цінностям є суттєвим чинником формування морального простору суспільства в цілому.

Цінності і стандарти академічної етики забезпечують основу для пізнання, розвитку і якості навчання і підготовки студентів як відповідальних громадян і професіоналів. У зв'язку з цим, формуються нові ролі етичної освіти в системі вищої освіти.

Сучасний дипломований спеціаліст постає перед необхідністю вступати в обговорення конкретних етичних проблем різних сфер соціального життя. Сьогодення вимагає переосмислення «дієвості моральнісних цінностей у професійній діяльності» [1, с. 5] і саме розуміння цього актуалізує необхідність викладання основ професійної і прикладної етики у вищій школі.

В силу поглиблення професіоналізації праці перед спеціалістами різноманітних напрямів усе частіше виникають моральні колізії, вирішити які, опираючись тільки на професійні знання неможливо. Окрім того, професійне захоплення, позбавлене моральних критеріїв і цінностей, може бути небезпечним як для самої людини, так і для оточуючих, а в ширших масштабах — і для суспільства в цілому. Тому проблеми професійної етики, спеціальне вивчення етичних засад професії є важливою складовою професійного навчання в процесі підготовки спеціалістів у вищих навчальних закладах.

У більшості країн необхідність етичної освіти у вищих навчальних закладах не викликає сьогодні жодного сумніву. У місіях і програмах багатьох університетів світу етичний компонент освіти є обов'язковим.

Адже особливо гострі моральні колізії виникають там, де вирішуються питання свободи і гідності людини, а тому моральні якості спеціаліста набувають вирішального значення. Відповідно до професіоналів, які займаються такою діяльністю, суспільство висуває не тільки вимоги загальної моралі (що стосуються будь-якої людини незалежно від професії), але і специфічні моральні вимоги**.** Більше того, моральність представника такої професії буде показником рівня професійності.

Тому ми солідарні з позицією Р. Апресяна, який наголошує на необхідності викладання етики як складової частини соціально-гуманітарної освіти, оскільки тематика етичних курсів у всій їх багатоманітності спрямована на виконання важливих завдань виховання і розвитку «а) особистості, яка орієнтована на благо ближнього і власну досконалість, б) соціально-відповідального громадянина, орієнтованого на благо суспільства, в) спеціаліста/професіонала, орієнтованого на професіоналізм і професійну гідність» [2, с. 81].

Література

1. *Аболіна Т.Г., Нападиста В. Г., Рихліцька О.Д. та ін*. – Прикладна етика. Навч. посіб. / За наук. ред. Панченко В.І. – К.: Центр навчальної літератури, 2012. – 392 с.
2. *Апресян Р.Г.* Этика в высшем образовании // Этика образования. Ведомости. – Вып. 26 / Под ред. В.И. Бакштановского, Н.Н. Карнаухова. – Тюмень: НИИ ПЭ, 2005. – 268 с. – С. 64–88.
3. The Bucharest Declaration on Ethical Values and Principles of Higher Education in the Europe Region – [Електронний ресурс] // Режим доступу до документу: http://www.iau-aiu.net/sites/all/files/-Bucharest_Dec_0.pdf

Поліщук Є.А.,к.е.н.,
доцент кафедри інвестиційної діяльності
Диба О.М., к.е.н.,
доцент кафедри інвестиційної діяльності

БІБЛІОТЕКА ЯК ІНСТИТУЦІЙНИЙ ІНСТРУМЕНТ СТУДЕНТОЦЕНТРИЗМУ

Бібліотека – це не тільки місце, де зібрана різна література, яку можна почитати та повернути назад. Це своєрідний храм, де можна спокійно зібратися думками і плідно попрацювати. Під час закордонних стажувань було неодноразово звернено увагу на те, що бібліотеки зарубіжних вузів переповнені студентами та викладачами. Вони також мають гарну організаційну структуру та відносно швидко надають послуги своїм користувачам. Бібліотеки мають зручні робочі місця з гарним освітленням, а подекуди навіть і з лежачим місцем, де можна у будь-який час лягти, накрившись ковдрою, та задрімати (Університет Констанц, Німеччина). Часто бібліотеки працюють цілодобово, створюючи постійний доступ не до літератури, а фактично до робочого місця студента та викладача.

На жаль, у бібліотеці ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана» студентство гомонить лише в періоди отримання та повернення навчальної літератури. Нечасто можна побачити і викладачів у читальних залах бібліотеки. Тож, спробуємо розібратися у чому річ?

Можливо в нашій бібліотеці варто було застосувати сучасний дизайн інтер'єру, але побувавши у бібліотеці Університету Сорбони (Франція), де читальний зал знаходиться майже у первозданному вигляді, зрозуміло, що проблема полягає не у цьому.

Без перебільшення зазначимо, що у нас досить гарне враження про професіоналізм співробітників і швидкість надання послуг нашої бібліотеки. Окрім моменту, коли аспірант чи докторант, який тільки-но налаштувався попрацювати із матеріалами бібліотеки з обмеженим доступом (захищені дисертації у КНЕУ) має підписати дозвіл до цих матеріалів у проректора з наукової роботи, а потім, із цим листом він лише два тижні (!) має право працювати з цими дисертаціями. Чесно кажучи, коли проходить цих два тижні, то починаєш думати, а чи не краще звернутися з таким же листом тільки строком доступу на рік (!) до Національної бібліотеки В. Вернадського.

Робочі місця у читальних залах, можливо, і не дозволяють подрімати час-другий, але є зручними, гарно освітленими, теплими та відокремленими. Втім, для викладача цього і достатньо, чого не скажеш про студента.

Часто на питання, чому ви не працюєте у бібліотеці можна почути у відповідь те, що в інтернеті можна знайти те ж саме. На нашу думку, навчання з використанням інтернет-ресурсів повинно йти паралельно із роботою студента у бібліотеці. Тим більше, нині бібліотека надає доступи і до інших компетентних закордонних джерел, які допомагають поповнити свій багаж знань. Часто якість інформації, яку черпають студенти через інтернет є низькою, тому бібліотека виконує роль фільтра потоку якісної інформації для формування певних компетенцій майбутніх випускників. Цю властивість бібліотеки треба пам'ятати і нашим викладачам, організовуючи навчальний процес таким чином, щоб студенти частіше зверталися до бібліотеки. Отже, облаштувавши зручно читальні зали бібліотеки, змінивши певні підходи в обслуговуванні користувачів, а також організувавши навчальний процес із максимальним зануренням у бібліотечні ресурси, бібліотека може стати своєрідним центром знань для сучасного студента.

Література

1. Офіційний сайт бібліотеки Університету Констанц [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://www.ub.uni-konstanz.de

Притуляк Н.М., к.е.н.,
доцент кафедри корпоративних фінансів і контролінгу

ІНТЕГРАЦІЯ ТЕОРІЇ ЛЮДСЬКОГО КАПІТАЛУ В ПРОЦЕС МОДЕРНІЗАЦІЇ ВИЩОЇ ОСВІТИ

В умовах революційних змін у виробничих та інформаційних технологіях, широкого використання на практиці досягнень науки і техніки, основними ресурсами розвитку країн у все більшій мірі стають люди і знання, якими вони володіють, а також зростаюча професійна компетенція кадрів.

З огляду на те, що знання є специфічним продуктом освіти, то особливої актуальності і стратегічної важливості набуває її модернізація, яка має, враховуючи вітчизняний досвід і прогресивні світові здобутки, забезпечити втілення державної політики щодо розвитку кожної особистості, задоволення її освітніх і духовно-культурних потреб, підвищення конкурентоспроможності на ринку праці. І хоча у вищій освіті вже відбувались чисельні перетворення, вона знов стоїть перед необхідністю нових реформ, що обумовлені потребами українського суспільства, євроінтеграційними тенденціями та її глибинними суперечностями. Спробуємо з метою виявлення відправних проблем цієї галузі, без усунення яких є неможливим напрацювання успішної стратегії її розвитку, звернутися до теорії людського капіталу, яка обґрунтовує виняткову роль знань, компетентності, професіоналізму в активізації інноваційної діяльності та підвищенні конкурентоспроможності держави, і на цій основі, визначає внесок *освіти* в забезпечення стійкого економічного зростання країни.

Слід зазначити, що в умовах ринкового середовища не лише виробнича, а й освітня сфера шукає шляхів підвищення якості надання навчальних послуг, нарощення інституційного потенціалу, створення основ для все більшого національного та міжнародного визнання. Однак цих та інших завдань розвитку і вдосконалення вищої освіти не вирішити без найціннішого її ресурсу, яким є викладач. Лише він, як власник свого людського капіталу, здатний в умовах інтелектуалізації матеріального виробництва здійснювати процес навчання відповідно до вимог суспільства, проводити наукові дослідження, розробляти і запроваджувати прогресивні навчально-методичні технології навчання і, на цій основі, забезпечувати підвищення якості освітніх послуг і престижу університету. Однак для оновлення, нагромадження та виробництва нових знань, підвищення рівня професійної майстерності професорсько-викладацького складу ВНЗ (а ін. словами відтворення і розвитку його людського капіталу) необхідні достатні капіталовкладення. Лише за таких умов, людський капітал (як і будь-який інший вид капіталу) здатний активізувати науково-технічну та інноваційну діяльність, примножувати інтелектуальний потенціал ВНЗ.

Нажаль, незважаючи на високу соціальну значущість викладацької діяльності, завдяки якій формується та примножується *людський капітал всієї нації*, вона за часів незалежності України лише набула принизливого статусу в матеріальному відношенні. Сьогодні українські викладачі за рік отримують у рази менше, ніж їх колеги з європейських університетів за місяць. Такий мізерний рівень інвестування в розвиток людського ресурсу, надзвичайно важливого як для ВНЗ, так і для держави, робить малоефективним процес його використання.

Крім того, мізерна оплата праці професорсько-викладацького складу ВНЗ призводить до зниження престижу професії викладача, особистий приклад якого є могутнім фактором виховного впливу. Через це, молоді, талановиті і творчі особистості не обирають освіту і науку сферою своєї професійної діяльності. Як результат, середній вік викладацького складу ВНЗ України катастрофічно зростає.

Тож за умов, коли держава розглядає витрати на освіту і науку як навантаження на бюджет, яке необхідно зменшити (тоді як весь прогресивний світ вже давно їх визнав продуктивними та надзвичайно вигідними для суспільства), продовжує залишатися такий вимір життєдіяльності, в якому людський капітал (а фактично, – знання, як основний його елемент) все ще не визнається унікальним, стратегічно важливим ресурсом. Це негативним чином позначається на ціннісних орієнтирах молоді, значна частина якої втрачає стимули до якісного навчання, а прагне лише отримати диплом як формальний атрибут свого статуту. А за таких умов, чи можливий успіх у реформуванні освітньої сфери?

Література

1. *Каленюк І.С.* Розвиток вищої освіти та економіка знань: Монографія // І.С. Каленюк, О.В. Куклін. – К.: Знання, 2012.

2. *Луговий В. І.* Дослідницько-інноваційний потенціал вищої освіти та його актуалізація в Україні [Електронний ресурс] / В. І. Луговий // Європейська інтеграція вищої освіти України в контексті Болонського процесу : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., 7 листопада 2013 р. – Режим доступу : http://ihed.org.ua.

Прибутько П.С.,
доцент кафедри політології

СТУДЕНТ – ЦЕНТРАЛЬНА ФІГУРА НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОГО ПРОЦЕСУ

Однією з основних проблем освіти в КНЕУ імені Вадима Гетьмана є студентоцентризм, який забезпечує не тільки спадкоємність культури в широкому сенсі (в тому числі і професійної), але і забезпечує сталий розвиток українського суспільства за рахунок зміни поколінь та інноваційної діяльності молоді. При цьому слід враховувати світові тенденції розвитку як освіти, так і суспільства, щоб «вписати» молоде покоління в соціальні структури, зробити його життєздатним в сучасному українському суспільстві.

У даний час, як справедливо відзначається багатьма вченими, настала епоха інформаційної цивілізації, де головною цінністю виступають вже не матеріальні блага, а володіння інформацією, і її використання в соціокультурній та виробничій сферах життя суспільства. У той же час різко зросла роль людського чинника, значимість суб'єктних якостей особистості фахівця, а, перш за все, відповідальність за свій саморозвиток і самореалізацію.

Використання студентськоцентристського підходу в системі професійної освіти визначається, перш за все, типом суспільства. Це може бути національний тип соціуму (наприклад, «українська нація»), тобто тут збереження і сталий розвиток соціуму забезпечується за рахунок спільної діяльності людей, об'єднаних єдиною метою (наприклад, «побудовою незалежної національної української держави»), а виходячи з цього – способом діяльності щодо досягнення мети. Тут прояв індивідуальних особливостей кожної особистості в спільній діяльності має дуже велике значення. Суспільству потрібні творчі особистості таа висококваліфіковані фахівці, які вміють добре працювати в колективі.

Окрім того, студентоцентристський підхід слід співвіднести не тільки з особливостями нашого суспільства, а й з профілем спеціальності. Наприклад, у сфері підготовки економістів і фінансистів – головним є формування необхідних соціальних якостей і професійної кваліфікації, оскільки тут ставиться завдання розвитку творчого потенціалу особистості. Те ж саме можна сказати і про юристів, соціологів та багато інших.

Використання студентоцентристського підходу в системі вищої професійної освіти також, багато в чому, залежить від типу суспільства і його вимог до особистості фахівця. Наприклад, розвиток демократичного суспільства, в більшій мірі, здійснюється за рахунок особистісного потенціалу та творчих здібностей особистості в різних сферах соціально-значимої діяльності. Завдання соціалізації майбутнього спеціаліста при студентоцентристському підході має велике значення через те, що спільне вітчизняне виробництво вимагає узгоджених дій кваліфікованих працівників у реалізації технологічних процесів.

У той же час, суспільство визначає тип навчання (система освіти тут виступає як соціальний інститут), а керівництво КНЕУ несе відповідальність за рівень підготовки фахівців, оскільки вони є об'єктами освітньої діяльності. Звичайно, сьогодні в нашому університеті, як і у всій вітчизняній вищій школі формуються певні суб'єктні якості фахівців, котрі реалізуються, зазвичай, і у поза навчальному процесі: система ЗНО, гуртки за інтересами, студентське самоврядування та інші форми. Однак, у будь-якому випадку, студент також несе відповідальність перед суспільством за якість своєї освіти, тому його можна вважати і суб'єктом освітньої діяльності, хоча за якість його освіти більшою мірою відповідає університет і викладач. Це досить чітко проявляється в процесах державної атестації вищих навчальних закладів, де держава визначає їхню здатність готувати фахівців відповідно до поставлених вимог.

Українське суспільство в даний час знаходиться на складному етапі свого розвитку, обумовленому воєнною агресією і тому воно, в значній мірі, має нестійкий характер. Особливо це проявляється в соціально-політичній та економічній сферах. Поки ще не досить чітко визначено загальний вектор розвитку Української держави, не визначена соціокультурна місія ЄЕС у цій справі. Тому тут потрібен особливий тип особистості, життєздатний у даному суспільстві, здатний до саморозвитку та самореалізації, а також соціально активний по відношенню до розвитку подій. При цьому фахівець повинен поєднувати високий рівень розвитку свого творчого потенціалу і політичної соціалізації у всіх сферах його життєдіяльності з такою ж соціальною відповідальністю за особистий розвиток і високий рівень професійної підготовки. Окрім того, випускник КНЕУ, як повноцінний громадянин, повинен бути готовий прийняти на себе відповідальність як за сталий розвиток українського суспільства, так і за захист незалежності держави.

У такій ситуації особливого значення набирає проблема студентоцентризму, його роль і значимість у нашому університеті як засобу формування необхідних якостей молодого покоління українських громадян – фахівців нового типу, здатних ефективно працювати в умовах воєнних

дій і нестабільності. Система освіти в КНЕУ, у такому випадку виконує функцію соціалізації в найбільш значущих сферах життя суспільства, включаючи професійну, сімейно-побутову, громадянську та інші. Студентоцентризм, завдяки діяльності професорсько-викладацького складу, виступає як засвоєння минулого досвіду українського соціуму, його культури, в тому числі і професійної, а також сприяє формуванню у майбутніх фахівців соціально-значимих якостей особистості, що дозволять успішно здійснювати свою життєдіяльність і саморозвиток вітчизняному суспільстві.

Відповідно до цього, одним із головних завдань університетської освіти є підготовка студентів до життя в українському суспільстві, до ефективної професійної діяльності, орієнтованої на розвиток нашого соціуму. Тому якість освіти в КНЕУ слід визначати не тільки рівнем професійної підготовки, а оптимальною відповідністю випускників вимогам суспільства, професійного співтовариства і потребам самої особистості.

Рихлік В.А., к.політ.н.,
доцент кафедри політології

МІСЦЕ СТУДЕНТСЬКОГО САМОВРЯДУВАННЯ В КОНТРОЛІ ЯКОСТІ ОСВІТИ

Розвиток органів студентського самоврядування у ВНЗ може бути одним із показників значущості тих змін, які відбулися в країні за останнє десятиліття. Нинішній студенти беруть доволі активну участь у забезпеченні якості вищої освіти та управлінні вищими навчальними закладами, яке здійснюється, зокрема, через органи студентського самоврядування. Така колективна, солідарна участь розглядається керівництвом навчальних закладів і функціонерами системи освіти не просто як додаткова гарантія адекватності освітніх послуг вимогам їх студентів і роботодавців, а й як суттєвий чинник соціалізації молоді, зростання її політичної та правової культури й суспільної активності, який дозволяє студентам на практиці ознайомитися з функціонуванням навчального закладу (через участь у підготовці та прийнятті певних рішень у межах ВНЗ) і системою представницької демократії (на прикладі виборних органів студентського самоврядування).

На жаль, в Україні функціонування інституцій студентського самоврядування досить малоефективне, причому як для вирішення власне студентських проблем, так і з точки зору оптимізації навчального процесу. Однією з найсуттєвіших перешкод залишається майже повна залежність студентських самоврядних інституцій (студентського самоврядування, профспілок, професійних і громадських товариств, університетських ЗМІ тощо) від адміністрації ВНЗ.

З огляду на необхідність забезпечення поступального розвитку вищої освіти в Україні, проблема слабкості інституту студентського самоврядування потребує оперативного вирішення. Тим більше, що студентське самоврядування визнане одним із пріоритетів для України у сфері управління університетами в рамках освітньої програми ЄС «TEMPUS». На актуальності розвитку студентського самоврядування як важливого фактора в системі вищої освіти послідовно наголошується і в інших документах міжнародного рівня, зокрема, в комюніке Всесвітньої конференції з вищої освіти «Нова динаміка вищої освіти і науки для соціальної зміни і розвитку» (ЮНЕСКО, Париж, 5–8 липня 2009 р.), де прямо йдеться про «забезпечення активної участі студентів в академічному житті, зі свободою висловлювання і правом організації».

Досвід зарубіжних країн вказує на необхідність єдності у методологічному підході до визначення рівнів студентського самоврядування. Крім того, досвід Польщі показує сумнівність потреби в існуванні студентського самоврядування на рівні академічної групи, тому що академічних груп із постійним складом, за деяким винятком, там просто не існує, оскільки студенти значну частину предметів обирають за власним бажанням і через це постійно переходять до інших груп.

Експерти відзначають цілу низку типових порушень норм законодавства про студентське самоврядування: відрахування, поновлення, переведення студентів з контракту на бюджет чи навпаки, поселення та виселення з гуртожитку без згоди органу студентського самоврядування; призначення посадових осіб, відповідальних за роботу зі студентами, без участі студентських представників. У цьому контексті очевидною є необхідність у забезпеченні належного контролю з боку Міністерства освіти і науки України за діяльністю ВНЗ у частині забезпечення прав студентського самоврядування з притягненням до юридичної відповідальності осіб, винних у порушеннях вимог законодавства у цій сфері. Також, проблемою залишається пасивність, інертність, індиферентність студентської спільноти у ставленні до багатьох актуальних проблем студентського самоврядування.

Зарубіжний досвід переконливо доводить: ефективне функціонування студентського самоврядування як організаційної структури справляє суттєвий позитивний вплив не тільки на якість освітніх послуг і управління вищим навчальним закладом, а й має організаційно-педагогічний ефект, коли студенти у реальному партнерстві з адміністрацією ВНЗ у межах прав, наданих їм законом, значною мірою несуть і солідарну відповідальність за те, що відбувається в навчальному закладі. Таким чином, студентське самоврядування сприяє прямій зацікавленості студентів у високій якості освітніх послуг, зростанні рейтингу та авторитету ВНЗ, а отже, позитивно впливає на академічну успішність та оптимізацію навчального процесу у вищій школі в цілому.

З огляду на вказане, можна стверджувати, що від того, наскільки буде усвідомлена необхідність в ефективній системі студентського самоврядування в Україні, значною мірою залежить успішність подальшої інтеграції нашої держави до європейського та світового освітньо-наукового простору.

Переваги від функціонування ефективної системи студентського самоврядування виходять за межі системи освіти, сприяючи не тільки оптимізації навчального процесу у вищій школі, а й соціалізації молоді, виробленню у неї комунікативних, управлінських навичок, розвитку політичної культури молодого покоління. В цьому контексті студентське самоврядування можна розглядати як передумову для розвитку громадянського суспільства та парламентських демократичних традицій.

Потрібно зазначити, що неможливо забезпечити розвиток студентського самоврядування за допомогою одних лише адміністративних методів. Адже будь-яке самоврядування за своєю природою є проявом власної ініціативи індивіда або групи індивідів. Тому завдання держави в цій царині зводиться до забезпечення належних умов для реалізації зазначених ініціатив. У той же час, керуючись юридичним постулатом про те, що законом мають врегульовуватися лише найважливіші суспільні відносини, ухвалення окремого закону щодо студентського самоврядування видається недоцільним.

Сапожникова О.М., старший викладач
кафедри німецької мови факультету МЕІМ

ІНТЕРАКТИВНИЙ ЗВОРОТНИЙ ЗВ'ЯЗОК ЯК НЕВІД'ЄМНА СКЛАДОВА СИСТЕМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Модернізація вищої освіти визначила необхідність істотної зміни ряду традиційних підходів до системи управління навчальним процесом, ефективність якого певною мірою залежить від інтенсивності зворотних зв'язків між викладачами і студентами, характеру й обґрунтування коригуючих впливів контролю на студентів.

Інтерактивний зворотний зв'язок є необхідним елементом управління процесом засвоєння навчального матеріалу та отримання очікуваного результату, оскільки надає інформацію про хід пізнавальної діяльності, сприяє своєчасному введенню поправок, які надають педагогічній взаємодії необхідної гнучкості та оптимізують навчальний процес.

З метою залучення студентів до управління процесом навчання викладачі іноземної мови вдало використовують метод делегування, який знаходить відображення у самоперевірках, взаєморецензуваннях, взаємоперевірках. Перед використанням цих прийомів доцільно спільно зі студентами розробити та узгодити критерії оцінювання, форму рецензування тощо. В процесі структурованого обговорення важливо надати студентам можливість прокоментувати роботу один одного, враховуючи такі критерії, як послідовність викладення матеріалу, розуміння суті проблеми, формулювання ідей, структура, доступність подання матеріалу, вдале використання комп'ютерної підтримки, контакт з аудиторією, жива подача матеріалу.

На заняттях з іноземної мови свою результативність довели такі форми неформального зворотного зв'язку, як «бесіда за столом» та обговорення «на льоту», коли викладач підходить до столу студента та протягом кількох хвилин обговорює його поточну діяльність, відповідає на його запитання, коментує досягнення. Дієвими є також письмові рецензії у вигляді відгуків на записи студентів у конспектах і коментарів на перевірочні роботи, де звертається увага на аспекти, що вимагають доопрацювання.

Встановлюючи зворотний зв'язок, викладач повинен враховувати індивідуальні особливості студентів, ступінь впливу оцінювання на самооцінку студентів, віру в свої сили. Інтерактивний зворотний зв'язок має на меті ліквідувати залежність від оцінок, яка має місце у багатьох студентів, та перенести їх увагу на зміст своїх освітніх результатів. Студент при цьому має бути об'єктивно проінформований викладачем про зміст і форми контрольних заходів, критерії оці-

нювання, про хід засвоєння ним навчального матеріалу з іноземної мови, про вірність або помилковість своїх дій, шляхи усунення помилок.

Різноманітний за формами, своєчасний і систематичний контроль, який вирізняється інформативністю, діагностичністю та всеохоплюваністю, спрямовує студента на навчання та саморозвиток, підсилює мотивацію до вивчення іноземної мови. Інтерактивний зворотний зв'язок, який носить індивідуальний і розвиваючий характер, допомагає студентам повірити в свої здібності та навчальні можливості, стимулює внутрішню здорову конкуренцію у студентському середовищі, орієнтує на підвищення власних результатів, підтверджує можливості досягнення цілей і виконання пред'явлених вимог, слугує усвідомленню рівня досягнення мети на кожному етапі навчання та допомагає планувати наступні навчальні дії. Результати контролю мають бути ретельно проаналізовані викладачем і використані для подальшої диференціації навчання.

Силантьєв С.О., к.т.н.,
доцент кафедри менеджменту

АЛГОРИТМІЧНЕ ПРОГРАМУВАННЯ – ФУНДАМЕНТАЛЬНА НАУКОВА ОСНОВА БІЗНЕСУ І ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Відбулась післякризова трансформація експортної структури економіки України: 1. Сільське господарство. 2. Металургія. 3. ІТ. Тоді як до кризи це було зовсім по-іншому: 1. Металургія. 2. Хімія. 3. Транспорт. Інформаційні технології (ІТ) сьогодні стають конкурентною експортною галуззю України.

Починаючи з 2013 року, в процесі викладання науки «Менеджмент», виходячи із потреб студентів у суттєвому підвищенні власної конкурентоспроможності на ринку праці були розпочаті кроки у напрямку подолання цієї проблеми, яку не можливо вирішити в рамках діючих навчальних програм.

Першими двома студентськими командам ФІСІТ, які вийшли на поле професійного застосування власних знань у 2013 році на І-му етапі чемпіонату світу зі спортивного програмування були: Perceptron: Д. Колеснік, А. Нікіфоров, О. Шаменко, М. Кітаєва; SSD: І. Свіридов, Я. Домбровська, А. Сілецький, Д. Рязанов. Команда Perceptron вийшла до другого туру. У 2014 році команд першого етапу було вже 15, причому до другого туру змагань вийшло дві команди Matrix і Decision. До третього туру змагань потрапила команда Matrix. За результатами змагань у третьому турі у м. Харків команда Matrix зайняла передостаннє місце. У 2015 році на першому етапі змагань було представлено 6 команд КНЕУ, 2 команди ІКІТ НАУ, 1 команда національного транспортного університету. Причому офіційно І-й етап змагань проводився на базі ФІСІТ, тому що КНЕУ був обраний, відповідно до наказу Міністерства освіти і науки України №276 від 12.03.15 р. базовим університетом з проведення І-го етапу змагань по Києву і Київській області. До другого туру змагань пройшли 3 команди КНЕУ, а до третього фінального туру – одна команда КНЕУ – Binary, яка серед економічних університетів посіла четверте командне місце, після ХНЕУ, у якого були перші три місця. За результатами фінальних змагань у м. Харків команда Binary студентів ІІ-го курсу в повному складі отримала пропозицію приймати участь у міжнародній зимовій школі 2016 року, яку ще називають аспірантурою алгоритмічного програмування.

На даний час їде підготовка до І-го туру змагань 2016 року, який відбудеться 9 квітня 2016 р. У зв'язку з тим, що КНЕУ виконав формальні вимоги наказу МОН України з проведення змагань у 2015 році, КНЕУ залишається базовим університетом у 2016 році. Причому, планують приєднатися до змагань, на базі ФІСІТ, команди наступних університетів: КНТЕУ, національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова, ІКІТ НАУ, державного університету телекомунікацій.

Результатом участі студентів ув всеукраїнській олімпіаді зі спортивного програмування, протягом чотирьох років, уперше в 2016 році один із студентів нашого університету, з факультету ФІСІТ, отримав право 3,5 місячного стажування в центральному офісі провідної компанії світу Google (США). Історично в Україні на таке стажування попадали лише студенти КНУ ім. Т.Г. Шевченка. Тепер і у нас є перше професійне підтвердження найвищого рівня компетенцій студентів в ІТ.

За ініціативою студентів 3-го курсу створена студентська асоціація «Гуглоїд». Президент асоціації Максим Манжос – студент IV курсу ФІСІТ. Мета: розвиток постійно діючої експертної лабораторії з підвищення знань студентів, зацікавлених у стажуванні в провідних ІТ компаніях світу.

Слід зазначити, що в забезпеченні реалізації бажань студентів із підвищення власних компетенцій у галузі алгоритмічного програмування і їх практичного застосування, в конкурентних

умовах зі студентами університетів України і інших країн, головну роль зіграли співробітники ГЦІС КНЕУ В.С. Трохименко, Н.А. Моторна і керівники факультету к.е.н., доц. С.С. Ващаєв, к.е.н., доц. Т.В. Данильченко.

Експертне студентське середовище, в умовах післякризової трансформації економіки, своєчасно зрозуміло передбачення Б. Гейтса «У майбутньому на ринку залишиться два види компаній: ті, хто в Інтернеті і ті, хто вийшов із бізнесу». Це передбачення Б. Гейтса надовго, якщо не на завжди.

Сіренко К.В., к.е.н.,
доцент кафедри статистики

МІЖДИСЦИПЛІНАРНЕ НАВЧАННЯ ЯК ЗАСІБ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРИНЦИПІВ СТУДЕНТОЦЕНТРИЗМУ

Студентоцентризм є однією із світових тенденцій розвитку вищої освіти. Підвищуються роль самостійної роботи студента та його відповідальність, а досягнення студента стають центром уваги викладачів і потенційних роботодавців. Студенту надаються усе більші можливості щодо вибору змісту, темпу, способу та місця навчання. При цьому виникає необхідність створення системи навчання з орієнтацією на студента, його активного залучення до власного навчального процесу, а також навчання із врахуванням його конкретних потреб. Це, в свою чергу, потребує значних зусиль з боку мотивації і підготовки професорсько-викладацького складу, особливо в умовах зростаючої соціальної мобільності студентів.

Система навчання, сфокусована на студентах, має бути балансом між отриманням ґрунтовних теоретичних знань і самонавчанням, або так званої консультативно-індивідуальної форми навчання з урахуванням науково-дослідної складової. Порушення даного балансу може призвести до неоднозначних результатів. Надання лише теоретичних знань без надання практичних навичок науково-дослідної роботи обмежує проведення студентами наукових досліджень. У свою чергу, самонавчання, яке супроводжується різким скороченням кількості лекційних і семінарських годин, може призвести до обмеження можливості студентів отримання теоретичних знань.

Сучасному суспільству потрібні аналітики, статистики, експерти, радники та консультанти вищої економічної кваліфікації. Базуючись на засадах розвитку і саморозвитку особистості, студентоцентризм є необхідною умовою для осмисленого сприйняття і засвоєння студентами навчальної інформації, формування у них здатності самостійно і творчо застосовувати її при вирішенні прикладних практичних завдань, потребує системності у прийнятті ефективних управлінських рішень.

В умовах сьогодення фахівцям доводиться вирішувати складні багатопланові проблеми, що посилює необхідність збільшення фахівців міждисциплінарного профілю. Розширення міждисциплінарної спеціалізації досягається за рахунок створення нових напрямів і широкого вибору факультативних дисциплін. Наприклад, впровадження міжпредметних тренінгів при викладанні таких статистичних дисциплін, як «Міжнародна статистика», «Статистика ринків» та інших, дозволило проводити науково-дослідну роботу, яка сприяє розвитку аналітичного мислення у студентів.

Так, міжпредметний тренінг з дисципліни «Міжнародна статистика» включає перелік системних методик, зокрема за такими напрямами, як «Визначення умов торгівлі на зовнішньому ринку товарів і послуг» та «Аналіз взаємозв'язків між основними показниками зовнішнього ринку товарів і послуг». При цьому системне використання студентами набутих знань під час аналізу реальних явищ і процесів у подальшому допомагає написанню курсових і магістерських робіт, розширює ринкове економічне мислення майбутніх фахівців.

Стеценко О.Є.,
старший викладач кафедри іноземних мов ФЕФ

СТУДЕНТОЦЕНТРИЗМ – КРОК ДО АКТИВІЗАЦІЇ І САМООСВІТИ СТУДЕНТСТВА

Об'єкт педагогіки вищої школи – це студент у просторі вищої школи, який готується до виходу в життєвий світ високих компетентностей, відповідальних компетенцій, гострої конкуренції у зв'язному і змінному глобалізованому середовищі. Саме компетентнісний підхід до вищої освіти забезпечує переорієнтацію освітньої діяльності у вищій школі з процесуальної на результативну її складову, і тим самим зумовлює її студентоцентризм, особистісну спрямованість.

Студентоцентризм полягає у розробленні навчальних програм, які зосереджуються на результатах навчання, компетентностях, які враховують особистості пріоритетів особи, що навчається, ґрунтується на реалістичності запланованого навчального навантаження, яке узгоджується з тривалістю навчальної програми. При цьому студенту надаються більші можливості щодо вибору змісту, темпу, способу та місця навчання.

Студентоцентризм базується на засадах особистісно-орієнтованої педагогіки, розвитку і саморозвитку особистості, що є необхідною умовою для осмисленого сприйняття і засвоєння студентами навчальної інформації, формування у них здатності самостійно і творчо застосовувати її при вирішенні прикладних практичних завдань, потребує системності у прийнятті ефективних управлінських рішень.

На нашу думку, основним завданням викладача з іноземної мови є розвиток професійно орієнтованої міжкультурної комунікативної компетенції, формування навичок і вмінь автономного навчання спрямованого на стимулювання у студента особистої відповідальності за результати навчання. Студент для викладача – це доросла і певним чином сформована особистість, радше колега, що виконує і має виконати великий обсяг самостійної роботи і привнести до навчального процесу свій власний досвід. А викладач для студента – це вже не тільки провідник знань, який має просто розкрити зміст своєї наукової дисципліни, його завдання – налагодити і вести зі студентом діалог, розкрити наскільки цей предмет є актуальним для нього. Тож враховуючи це, кредо викладацького професіоналізму таке: «дивись на мене, слухай, наслідуй, перевершуй мене, пізнавай, проектуй, обирай, діалогізуй, художньо твори разом зі мною».

Для того, щоб термін «студентоцентризм» не залишався теорією, а впевнено реалізувався на практиці, викладачами кафедри іноземних мов фінансово-економічного факультету був проведений експеримент, де були активно використані нові підходи до навчання, де увага акцентувалась саме на досягненні результату, де відповідальність є спільною, як і викладача, та і студента. Мета експерименту – це отримання більшої самостійності у виборі шляхів засвоєння матеріалу. Хід експерименту. Кращим студентам 2 курсу було запропоновано самостійно підготувати і провести одне з занять на тему: «Launching a business». Студенти, мали самостійно опановувати теоретичний матеріал, добрати приклади, ілюстрації, підготувати доповідь, проаналізувати, зробити висновки, надати пропозиції, а викладач мав виступати консультантом, який відповідає на запитання, що виникають під час обговорення і спрямовувати діяльність у необхідне русло.

На наш погляд, для фахівців економічного профілю важливим є саме проблемний підхід у вирішенні завдань, що в свою чергу є одним із найефективніших у формуванні мовних навичок і вмінь.

Слід відмітити, що всі студенти успішно впоралися з покладеним на них завданням. Використавши самі інтерактивні методики проведення занять, зокрема метод проектів, мозковий штурм, кейс метод, ділова гра, проблемно-пошуковий і дискусійний метод. Юні викладачі продемонстрували неабиякі здібності в залученні переважної більшості студентів до наукової дискусії, постановки проблемних питань і формуванні обґрунтованих висновків. У ході заняття студенти отримали навички активних комунікації, безконфліктного спілкування, ораторського мистецтва.

Підводячи підсумок, зазначимо, що такий експериментальний метод проведення практичних занять активізує студентів, вчить їх самостійно приймати рішення, дає можливість робити фахові дослідження, проводити виклад результатів мовою, яка вивчається та сприймати викладача як помічника і партнера.

Сліпко К.О., к.е.н.,
доцент кафедри страхування

ТЬЮТОР І ЙОГО РОЛЬ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ЯКОСТІ ВИЩОЇ ОСВІТИ

«Тьютор» (Tutor) у перекладі з латинської мови означає «покровитель», «захисник»; з англійської мови термін перекладається як «учитель», «наставник». Тобто тьютор – це особа, яка супроводжує того, хто навчається, координує процес навчання або виконання окремих навчальних завдань.

Дана тематика є широко відомою у світі. Поняття «тьютор», його роль і завдання є предметом дослідження багатьох зарубіжних (Р. Уільямс, Г. Кріслі, М. Мур, Н. Костіна, К. Ушинський, ін.), а також вітчизняних учених (А. Бойко, Н. Дем'яненко, Л. Семеновська та ін.). В українській практиці вищої школи завдання супроводу, координації навчального процесу частково вирішуються за допомогою кураторства, проте воно також час від часу стає об'єктом дискусій щодо своєї доцільності та необхідності. Зважаючи на позитивний досвід багатьох іноземних вищих навчальних

закладів обрана тема потребує детального дослідження з метою обґрунтування доцільності впровадження діяльності тьюторів в освітній процес ДВНЗ «КНЕУ імені Вадима Гетьмана».

У системі вищої освіти тьютор, поряд із викладачем, є важливим суб'єктом, який надає різні форми педагогічної, організаційної, а також психологічної підтримки студентам. Тобто тьютор у широкому розумінні – філософ предмета, що не лише володіє ґрунтовними знаннями певної навчальної дисципліни, а й у змозі мотивувати до опанування знань осіб, які навчаються [1, с. 5].

Досвід інших країн показує, що в університетах при дистанційному навчанні в ролі тьютора виступає викладач – розробник програми навчального предмету. За денної форми навчання тьюторами можуть бути студенти старшого курсу щодо студентів початкових курсів. Студентам, які беруть на себе функції тьютора, така діяльність допомагає не лише закріплювати і поглиблювати власні знання, допомагаючи молодшим студентам у навчанні, але й удосконалювати свої вміння і навички, що сприяє успішнішому опануванню майбутньої професії. Саме тому для тьютора є важливим зворотній зв'язок, тобто рівень задоволеності ним студентами, для яких він виступає помічником, наставником і фахівцем.

Крім супроводу у навчанні, тьютор може надавати підтримку студентам у соціальній інтеграції [2]. Проте найважливішим завданням тьютора, на наш погляд, є допомога при індивідуальному плануванні навчання студента, а також при опануванні технік наукової роботи. Серед функцій тьютора, що визначає наукова література, основними вважаємо такі: 1) організаційно-методичний супровід пізнавальної діяльності; 2) надання допомоги в ефективному опануванні певної навчальної дисципліни; 3) організація і координування самостійної роботи; 4) мотиваційна функція, що сприяє досягненню вищого рівня опанування знань особами, що навчаються.

В Україні практика, за якої в ролі тьютора виступають студенти, була впроваджена кафедрою загальної педагогіки та андрагогіки Полтавського національного педагогічного університету імені В. Короленка. Позитивний результат такого досвіду зумовлений, зокрема, тим, що студенти-тьютори є креативною молоддю, мають високі результати у навчальній, науковій та організаційній діяльності [3, с. 124].

Впровадження діяльності тьюторів в освітній процес ДВНЗ «КНЕУ імені Вадима Гетьмана» можливе на базі навчально-консультаційних пунктів кафедр, де в ролі тьюторів будуть виступати студенти магістратури, що мають високу успішність у навчанні і бажають проявити себе в якості наставників і педагогів щодо студентів молодших курсів.

Література

1. *Бойко А. М.* Тьютор – якісно вища педагогічна позиція і новий простір духовно-моральної взаємодії / А. М. Бойко // Педагогічні науки : зб. наук. праць. – Полтава, 2011. – Вип. 2. – С. 4–10.

2. Informationen zum Tutorienprogramm. Ruhr-Universitaet Bochum [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.sowi.rub.de/sowi-tutorium/tutorium.html.de

3. *Семеновська Л.* Методичні аспекти реалізації тьюторського супроводу вивчення педагогічних дисциплін / Л. Семеновська // Естетика і етика педагогічної дії. – 2014. – Вип. 8. – С. 121–133.

Ткач І.В., старший викладач,
кафедри обліку, аналізу та аудиту в АПК

СТУДЕНТОЦЕНТРИЗМ ЯК СКЛАДОВА ЯКІСНИХ ХАРАКТЕРИСТИК ОСВІТНІХ ПОСЛУГ

У сучасних умовах розвитку вища освіта розглядається в контексті надання освітніх послуг. Освітні послуги є специфічним видом послуг, які продаються на ринку освітніх послуг в умовах вільної та жорсткої конкуренції. Покупцями освітніх послуг є держава, через механізм державного замовлення, а також юридичні та фізичні особи, які сплачують за навчання. Постачальниками освітніх послуг є вищі навчальні заклади (далі ВНЗ).

За даними Держкомстату України у 1995/1996 навчальному році в Україні діяло 1037 ВНЗ, серед яких 785 – ВНЗ I–II рівнів акредитації та 255 – ВНЗ III–IV рівнів акредитації, тоді як у 2013/2014 навчальному році кількість ВНЗ становила 803, у т.ч.: 478 ВНЗ I–II рівнів акредитації та 325 ВНЗ III–IV рівнів акредитації [1]. За результатами дослідження структури кількості ВНЗ за рівнями акредитації, можна дійти висновку щодо зростання частки ВНЗ III–IV рівнів акредитації за рахунок підвищення статусу ВНЗ I–II рівнів акредитації, при цьому загальна кількість ВНЗ всіх рівнів акредитації в Україні з 1995 по 2013 роки зменшилась на 234 навчальних заклади. В умовах зростання кількості ВНЗ III–IV рівнів акредитації, набуває актуальності питання якості освітніх послуг з вищої освіти.

Для ефективного управління якістю освітніх послуг, ВНЗ варто розробити систему оцінки ключових показників якості вищої освіти. На нашу думку, серед інших складових якісних характеристик освітніх послуг у царині вищої економічної освіти доцільно виділити:

— якість науково-технічної бази ВНЗ;
— якісний склад науково-педагогічного персоналу ВНЗ;
— якість організації навчального процесу.

Якість науково-технічної бази ВНЗ визначається наявністю у достатній кількості аудиторій, належним чином обладнаних навчально-тренувальних (комп'ютерних) центрів, бібліотеки, спортивного комплексу, зручних гуртожитків для проживання студентів. Науково-технічна база ВНЗ повинна забезпечувати для студентів можливість усестороннього розвитку.

Якість науково-педагогічного персоналу ВНЗ визначається наявністю висококваліфікованих викладачів, які в достатній мірі вмотивовані не тільки передати знання, але й розвивати здібності та формувати нові компетенції студентів. Важливою вимогою до науково-педагогічного персоналу ВНЗ є постійний саморозвиток, успішне проходження підвищення кваліфікації, отримання різноманітних сертифікатів, участь у наукових дослідженнях тощо.

Для надання якісних освітніх послуг, велику роль відіграє якість організації навчального процесу. Належним чином організований навчальний процес повинен забезпечити його учасників достатньою кількістю часу для вивчення комплексу наук і дисциплін, передбачених навчальним планом. Ще одним важливим моментом в організації навчального процесу є неможливість отримання позитивної оцінки за дисципліну чи науку, в разі пропуску студентом значної кількості занять.

Отже, студентоцентизм має реалізовуватись як у сфері стосунків між викладачем і студентами, так і в сферах матеріально-технічного, науково-методологічного та організаційного забезпечення навчального процесу та дозвілля студентів.

Література

1. Основні показники діяльності вищих навчальних закладів України на початок 2013/14 навчального року. Статистичний бюлетень / Відповідальний за випуск І.В. Калачова [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://ukrstat.org/uk/druk/publicat/Arhiv_u/15/Arch_vnz_bl.htm

Титаренко Д.В., аспірант кафедри
управління освітою, Національна академія
державного управління при Президентові України

ОСВІТА ВПРОДОВЖ ЖИТТЯ В СИСТЕМІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Процеси реформування у вищій освіті та орієнтація на загальноєвропейські рекомендації щодо якості освіти передбачають зміни у вищій школі та модернізацію підготовки не тільки студентів, а й викладачів.

Нині підвищується неабияка роль освіти впродовж життя, яка має на меті не тільки забезпечення професійної зайнятості, а й всебічний розвиток і самовдосконалення особистості.

Система генерації і передачі знань за останні десятиліття зазнає кардинальних змін, а саме, стрімке оновлення знань, технологій, ідей, інноваційний тип прогресу та розвитку вимагає від кожного удосконалення та постійного розвитку знань, умінь і навичок. Звертаємо увагу, що нині обновлюються близько 10 % теоретичних знань і майже 30 % професійних знань. Підготувати фахівця за 5–6 років навчання у вищій школі до професійного життя стає дедалі складніше, адже перед сучасною дорослою людиною постає безліч викликів, які обумовлюють необхідність постійно навчатись, підвищувати свою кваліфікацію, іноді навіть змінювати свою спеціальність [2].

Якість діяльності вищого навчального закладу залежить більшою мірою від якісного науково-педагогічного складу, від їх професійної підготовки. Розвиток професійних компетентностей у викладачів може забезпечити саме освіта впродовж життя, яка тісно пов'язана з неперервністю. Базова освіта повинна виступати тільки як основа, фундамент та доповнюватись програмами додаткової освіти. Безумовно, викладач ВНЗ окрім отриманих знань у процесі навчання в магістратурі та аспірантурі повинен професійно розвиватись упродовж усього життя.

Викладачеві освіта впродовж життя забезпечить: можливості для задоволення потреб професійно-особистісного росту; підвищення конкурентоспроможності з високими показниками рейтингу серед інших викладачів на ринку освітніх послуг; планування подальшої професійно (академічної) кар'єри; моральне задоволення від професійного зростання як засобу забезпечення потреб саморозвитку, самовдосконалення; участь викладача у ґрантах та отримання додаткових фінансових ресурсів на основі своєї конкурентоспроможності.

Натомість, студентові освіта впродовж життя викладацького персоналу забезпечить: отримання якісної професійної підготовки відповідно до фаху; конкурентоспроможність на ринку праці в результаті сформованої викладачами системи професійних компетентностей; підвищення мотивації до навчання за обраною спеціальністю, коли викладають висококваліфіковані науково-педагогічні кадри [1, с. 105–106].

У системі забезпечення якості вищої освіти процедуру освіти упродовж життя викладацького персоналу необхідно розглядати як етап, що є, з одного боку, початком професійно-особистісного розвитку викладача на етапі його післядипломної освіти в умовах науково-педагогічної діяльності, а з іншого – продовженням процедури визначення якості професійної діяльності академічного персоналу, що дає змогу також сформувати систему освітніх потреб педагога.

Література

1. Від контролю до культури якості: перезавантаження процесів забезпечення якості в українській вищій школі: практ. посіб. / За ред. С. Гришко, Т. Добка, О. Кайкової, В. Терзіяна, Т. Тііхонена. – Львів: Видавництво «Компанія «Манускрипт»», 2014. – 168 с.— С. 104–106.

2. Освіта протягом життя: світовий досвід і українська практика. Аналітична записка [Електронний ресурс]. — Режим доступу : http.// http://www.niss.gov.ua/articles/252/

Уложенко В. М., старший викладач
кафедри правового регулювання економіки

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВІ АСПЕКТИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ОСВІТИ ТА ЯКОСТІ ОСВІТНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Орієнтація навчання на студента та забезпечення надання якісних освітніх послуг, належний рівень здобутих компететностей, організації освітнього процесу неможливе без належного їх правового регулювання.

Необхідно наголосити, що нова редакція Закону України «Про вищу освіти» розмежовує поняття якість освіти та якість освітньої діяльності.

Якість вищої освіти – рівень здобутих особою знань, умінь, навичок, інших компетентностей, що відображає її компетентність відповідно до стандартів вищої освіти;

Якість освітньої діяльності – рівень організації освітнього процесу у вищому навчальному закладі, що відповідає стандартам вищої освіти, забезпечує здобуття особами якісної вищої освіти та сприяє створенню нових знань.

Вцілому можно виділити три моделі правового регулювання якості освіти та якості освітньої діяльності: цивільно-правова, адміністративно-правова та змішана. Цивільно-правова модель ґрунтується на диспозитивному методі, коли основні положення щодо якості визначаються договором про освітні послуги. Так, договір може передбачати положення щодо коло навичок, умінь та інших компетентностей, які може здобути особа протягом навчання. Адміністративно-правова ґрунтується на методі владних приписів, отже положення щодо здобутих компетентностей визначаються державою через уповноважені державні органи, наприклад шляхом встановлення галузевих (фахових) стандартів освіти. Змішана передбачає поєднання моделей: діють як державні стандартів, так і недержавні стандарти, питання якості освіти регулюється також і договором про надання освітніх послуг.

Чинне законодавство України надає перевагу саме адмінітративно-правовій моделі, про що свідчить аналіз положень Закону України «Про вищу освіти», «Статуту Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти» та інших нормативно правових актів. Незважаючи на реформаторський дух нової редакції Закону України «Про вищу освіти», питання забезпечення якості освіти та освітньої діяльності фактично залишились досить консервативними.

Так, Законом було передбачено створення Національного агентства із забезпечення якості освіти, як колегіального органу, що формується Національною та галузевими академіями наук України, вищими навчальними закладами, роботодавцями та студентами. Агентству також були надані повноваження у сфері акредитації (здійснює акредитацію освітніх програм та акредитацію спеціалізованих вчених рад) і ліцензування (проводить ліцензійну експертизу, готує експертний висновок щодо можливості видачі ліцензії на провадження освітньої діяльності у сфері вищої освіти).

Але акредитацію та ліцензування вищих навчальних закладів, як і раніше, проводить Міністерство освіти та науки України. Таке розмежування повноважень у сфері акредитації та ліцензування є недоцільним і створює додаткові бюрактратичні процедури та перепони. Враховуючи викладене, доцільно завершити процес реформування забезпечення якості освіти та якості освітньої діяльності та передати всі повноваження у сфері акредитації та ліцензування єдиному органу.

Фляшнікова А.Б., к.соц.н.,
доцент кафедри соціології

СТУДЕНТСЬКИЙ ФАКТОР У ПРОЦЕСАХ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Сучасна Україна перебуває в руслі міжнародного тренду розвитку вищої школи, який базується на стратегії формування партнерських відносин між університетами і студентами. Таке партнерство означає офіційне визнання студентоцентризму в якості основи сучасної філософії вищої освіти, побудову навчальної діяльності як процесу спільного формування компетенцій, заохочення студентів до участі в управлінні навчальним закладом і забезпеченні якості освіти. Саме участь студентів в управлінні якістю освіти є найвагомішим чинником формування суб'єктності студента. Будь-які процеси, що торкаються трансформації вищої освіти, є беззмістовними, якщо студент не бере в них участь і не задіяний у механізми контролю та реформування. Частиною загальної системи забезпечення якості освіти в країні повинна бути програма студентського контролю і оцінювання. Студент є найзацікавленішою стороною в освітньо-науковому процесі. Кожен окремий студент і студентські організації як партнери повинні співпрацювати з іншими організаторами навчального процесу (адміністрацією, викладачами) та ефективно впливати на оптимізацію його змісту. Важливо зацікавити студентів новими можливостями впливу на прийняття рішень щодо процесів забезпечення якості освіти через призму європейських стандартів і кращого досвіду українських вишів. З цієї точки зору студенти можуть впливати на якість освіти на таких рівнях: 1) державний: забезпечення своїх конституційних і громадянських прав; реформування освітнього законодавства, яке повинно чітко регламентувати права і обов'язки студентів та їх соціальні гарантії; 2) університетський: організація роботи студентського самоврядування, розвиток студентських організацій, їхнє часткове фінансування з бюджету університету; забезпечення університетом належних соціально-побутових умов для студентства та покращення матеріально-технічної бази; 3) факультетський: забезпечення якості навчальних програм та їх змістового наповнення; забезпечення якості навчального процесу; забезпечення якості викладання та застосування передових методик; забезпечення наявності альтернативних навчальних дисциплін у межах, передбачених освітньо-професійною програмою підготовки та робочим навчальним планом; забезпечення якості процесу набуття практичних умінь і навичок, можливості вибору місць проходження практики та стажування; забезпечення якості наукової роботи та можливості участі студентів у наукових проектах, розробках, конференціях і наукових публікаціях навчального закладу; забезпечення справедливості при розподілі стипендійних коштів, місць у гуртожитку, відрахуванні студентів тощо.

Отже, участь студентів у забезпеченні якості вищої освіти передбачає визнання їх ролі та місця в політиці навчального закладу та затверджених процедурах забезпечення якості; залучення до офіційного механізму затвердження, перегляду та моніторингу освітніх програм; можливість впливу на розроблення критеріїв, правил і процедур оцінювання студентів, відбір викладачів та оцінку їх діяльності; достатність наявних навчальних та інформаційних ресурсів, доступ до публічної інформації.

Література

1. *Андрущенко В*. Проблема входження української університетської освіти в європейський освітній простір / В. Андрущенко, І. Гамерська // Рідна школа. – 2012. – № 1-2. – С. 3.
2. *Кільова Г*. Вища освіта України у Болонському процесі: проблеми, завдання, перспективи / Г. Кільова // Післядипломна освіта в Україні. – 2011. – № 1. – С. 8–10.
3. *Хоружий Г.* Студентоцентризм як принцип академічної культури / Г. Хоружий // Вища школа. – 2012. – № 4. – С. 7–24.

Хоменко О.В., к.е.н.,
старший викладач кафедри міжнародної економіки,
науковий співробітник Інституту вищої освіти

МЕХАНІЗМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ВИЩОЇ ОСВІТИ КНР

Становлення сучасної конкурентоспроможної системи вищої освіти Китайської народної республіки (КНР) розпочалося понад 35 років тому з впровадження реформ, висока результативність яких забезпечена всеосяжною політикою уряду Китаю на загальнодержавному і регіональному рівнях і стратегіями університетів, які спрямованні на інтернаціоналізацію освіти шляхом

залучення іноземних студентів і професорів, освітньою експансією та популяризації китайської вищої школи через міжнародні наукові публікації, які входять до міжнародних науковометричних баз (97,6 % наукових публікацій світового цитування). На сьогоднішній день китайські університети входять до Топ-500 (Топ-200, 100 і 50) авторитетних світових рейтингів оцінки університетів, серед яких The QS World University Rankings, The Times Higher Education, The Webometrics, The Center for World University Rankings та інші.

Однак залишається актуальним питання щодо забезпечення базовою, середньою та вищою освітою повсюдно в Китаї, адже відповідно до Індексу освіти ООН (Education Index), у 2013 році КНР знаходилася на 91 місці серед 187 країн з показником 0,61. Такий середній рівень Індексу освіти пов'язаний, перш за все, з великим розривом у розвитку освіти та наявності навчальних закладів в окремих регіонах Китаю. Завдяки прийнятому в 2010 році Середньо- і довгострокового плану реформ та розвитку освіти на 2010–2020 роки розпочався процес скорочення розриву між розвитком вищої освіти Західного та Південно-Східного Китаю, адже відповідно до ключових пунктів стратегії одним із пріоритетів є підвищення якості вищої освіти, а саме розбудова якісно-орієнтованої системи освіти, впровадження державних стандартів якості освіти, посилення педагогічної освіти.

Відповідно до діючого законодавства КНР у галузі системи вищої освіти та оцінки її якості, процедуру стандартизованого та централізованого оцінювання здійснює Центр оцінки вищої освіти Міністерства освіти Китаю (The Higher Education Evaluation Center of the Ministry of Education) із залученням висококваліфікованих експертів із освіти, науки, і бізнесу. Процедура оцінювання включає внутрішній і зовнішній аудит діяльності університету та розробка рекомендацій щодо подальших реформ.

Ключові критерії оцінювання якості вищої освіти були розроблені Міністерством освіти Китаю на основі міжнародних практик і з врахуванням рекомендацій наднаціональних організацій, зокрема ЮНЕСКО. Так система оцінювання якості вищої освіти (Quality Assessment of Undergraduate Education) охоплює вісім ключових груп критеріїв: керівні принципи управляння університетом, викладацький склад, умови навчання та експлуатація навчальних об'єктів, дисципліна та навчальні курси, управляння навчальним процесом, академічна атмосфера, результати навчання, спеціальні вимоги.

Отже, в умовах швидкого зростання китайської системи вищої освіти протягом останніх десятиліть, зважаючи на «якісний розвив» між вищими навчальними закладами Західного та Східного Китаю, забезпечення якості освітніх послуг є центральною метою в політиці реформ і розвитку освіти.

Література

1. The Higher Education Evaluation Center of the Ministry of Education [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.pgzx.edu.cn/en/enAboutHEEC_d.jsp

2. *Хоменко О. В.* Стратегія формування університетів світового класу Китаю// Дослідницькі університети: світовий досвід та перспективи розвитку в Україні / за заг. ред. А.Ф. Павленко та Л.Л. Антонюк. – К.: КНЕУ, 2014. – С. 159–174.

Циплюк Д.Ю., к.е.н.,
старший викладач кафедри корпоративних фінансів та контролінгу

ЗАЛУЧЕННЯ СТУДЕНТІВ ДО МЕХАНІЗМУ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Національна система забезпечення якості вищої освіти повинна враховувати як глобальні тенденції сучасного світу, так і національні особливості, викликані унікальними історичними, соціальними і культурними обставинами. Культура внутрішнього забезпечення якості дуже практичний засіб покращення управління, підвищення якості і навіть фінансової оптимізації діяльності університету.

Із прийняттям Закону України «Про вищу освіту» в 2014 році перспектива встановлення системи забезпечення якості вищої освіти відкрилася і для України. Цим Законом передбачене створення Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти, більше того, студенти та роботодавці вперше отримали право бути залученими до процедур забезпечення якості. Щоб відреагувати на зростання очікувань, вища освіта потребує ґрунтовної трансформації та підвищення якості освіти на засадах студентоцентизму.

Очевидно, що будь-які процеси, що стосуються освіти і науки, є беззмістовними, якщо студент не бере в них участь і не впливає на якість цілого комплексу освітньої сфери закладу, якщо він не

задіяний у механізми контролю та реформування. Ефективна участь студентів повинна бути забезпечена чітким процедурним механізмом, який може містити у собі: анкети, внутрішні університетські та національні дослідження, скриньки для пропозицій у загальнодоступних місцях, відкриті форуми з керівниками освітнього процесу (завідувачами кафедр, деканами, проректорами тощо). Для визначення й оцінки стану складових елементів якості освітнього процесу важливо запропонувати студентам чіткі і зрозумілі індикатори, за допомогою яких можна сформувати окремий студентський опитувальник, що покриватиме всю сферу навчального процесу.

Головними показниками участі студентів у процесах забезпечення якості є:

- наявність пропозицій, поданих студентами та впроваджених управлінськими органами навчального закладу завдяки студентській активності;
- представництво студентів в управлінських органах;
- фінансування студентського самоврядування з бюджету університету;
- участь студентів у моніторингових процесах;
- участь студентів у громадському секторі (студентські організації);
- публічні виступи студентів стосовно якості освітнього процесу.

Отже, вищі навчальні заклади України, виходячи із наявного досвіду провідних європейських університетів, повинні створювати умови, які дозволять регулярно впливати на систему якості освіти через взаємовигідні двосторонні стосунки між студентством та університетом; прописати чіткі механізми та канали впливу і регулярно та прозоро представляти рівень їх результативності; публічно поширювати інформацію про ці механізми у друкованих та електронних ЗМІ; оприлюднювати всі зміни, які відбулися, що дозволить студентам відчувати свою причетність до розвитку університету та відчути реальний вплив на формування системи якості освіти.

Література

1. *Добко Т., Головянко О., Кайкова О., Терзіян В., Тіїхонен Т.* Імператив якості: вчимося цінувати і оцінювати вищу освіту: навч. посіб. – Львів: Видавництво «Компанія «Манускрипт», 2014. – 572 с.
2. Закон України «Про вищу освіту» від 01.07.2014 р. №1556-VII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.rada.gov.ua
3. *Калашнікова С., Луговий В.* Розвиток системи забезпечення якості вищої освіти в Україні: інформаційно-аналітичний огляд / Інститут вищої освіти НАПН України. — К. : ДП «НВЦ «Пріоритети», 2015. — 84 с.
4. Стандарти і рекомендації щодо забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти / Ухвалено на Міністерській конференції у Єревані 14-15 травня 2015 р.
5. *Цюк О.* Забезпечення якості вищої освіти: Освітні індикатори та міжнародні організації / О. Цюк // Порівняльно-педагогічні студії. – 2013. – № 4 (18). – С. 119–124.

Черевко Д.Р., старший викладач
кафедри регіональної економіки і туризму
Ватутін О.Г., старший викладач
кафедри регіональної економіки і туризму

МОНІТОРИНГ ЯК ІНСТИТУЦІЙНА ПРОЦЕДУРА УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Аналіз сучасних світових тенденцій в управлінні якістю освіти та міжнародного досвіду забезпечення якості освіти у вищих навчальних закладах свідчить, що для управління якістю вищої освіти сьогодні недостатньо тільки зовнішньої оцінки. Відповідно до вимог Болонської декларації необхідні внутрішні механізми гарантії якості вищої освіти, які забезпечують самі освітні установи.

Створення ефективної системи моніторингу якості освіти, отриманих компетентностей і результатів навчання – надзвичайно важливий чинник формування філософії взаємної відповідальності педагогів, суспільства, студентів і роботодавців. Добре налагоджений моніторинг – це можливість зростання успішності навчального закладу, це спосіб підняти питання професіоналізму на новий рівень. Моніторинг – це постійне спостереження за яким-небудь процесом з метою виявлення його відповідності бажаному результату або вихідному положенню.

У вищій школі моніторинг розглядається як ефективний інструмент, що проливає світло на внутрішні інституціональні операції. Важливими питаннями, які заслуговують на увагу, є цілі та методологія моніторингу, його вплив на здійснення освітнього процесу.

Цілі моніторингу вищої освіти варіюються залежно від контексту і його логічного обґрунтування. Моніторинг може здійснюватися з метою підзвітності навчального закладу зацікавленим

сторонам (уряду, студентам, роботодавцям, суспільству) або вдосконалення якості вищої освіти, приймаючи форму зворотної реакції для самого ВНЗ або ширшого поширення найкращих практик.

Моніторинг виконує важливу функцію повідомлення інформації про вищу освіту. За умови кваліфікованого і точного збору й аналізу інформації, її справедливої інтерпретації моніторинг може служити засобом інформування та стимулювання змін, пропонуючи можливі напрямки діяльності. Серед інших цілей моніторингу також можна відзначити заохочення конкуренції і порівнянь, розподіл ресурсів.

Найширше використовуваними методами дослідження, як показав досвід провідних ВНЗ, є: анкетування, тестування, експертне опитування роботодавців дає хороший результат при вивченні якості випускників і можливих перспектив розвитку ринку праці та попиту на ті або інші спеціальності, які пропонує ВНЗ. Використовуються і такі методи, як спостереження (включене і невключене), однак цей метод не завжди дозволяє виконати такі вимоги, як об'єктивність, валідність, порівнянність результатів.

Окрема група – методи дослідження документів (включаючи аналіз робочих програм та іншої навчальної і методичної документації), методи аналізу статистичної і демографічної інформації. Предметом вимірювань і моніторингу в освіті може бути якість абітурієнтів, освітніх програм, персоналу, ресурсів, адміністративних систем, матеріальної бази, успішності, отриманих компетенцій, результатів навчання та інше.

Використання даних з оцінювання на рівні поліпшення програм включає встановлення пріоритетів викладачів, забезпечення ресурсів для професійного росту, поліпшення допоміжних послуг для студентів, перегляд навчального плану, курсів, для розробки та удосконалень студентоцентрованих освітніх програм.

Шарапов О. Д., к.техн.н.,
професор кафедри інформатики та системології
Степаненко О. П., д.е.н.,
доцент кафедри інформаційних систем в економіці
Дербенцев В. Д., к.е.н.,
доцент кафедри інформатики та системології
Тішков Б. О., к.е.н.,
доцент кафедри інформаційних систем в економіці

ФІЛОСОФІЯ ЛЮДИНОЦЕНТРИЗМУ В СУЧАСНІЙ ОСВІТІ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Сьогодні більшість країн Центральної та Східної Європи, в тому числі й Україна, формують політику контролю й оцінки освітньої діяльності в рамках глобальної реформи своїх систем освіти, яка базується на філософії людиноцентризму [1, 2].

Успіхи нової політики в галузі освіти пов'язані з соціально-економічними процесами, що відбуваються в суспільстві. Дійсно, відкритість, розподіл відповідальності, право на різноманітність і гармонізації пропозиції до потреб є тими принципами, які повинні бути в першу чергу впроваджені і реалізовані в політичній і економічній галузях, щоб застосовуватися потім в сфері освіти.

Як зазначила Людмила Олійник, координатор Національного офісу системи ООН-ХАБІТАТ, на засіданні Робочої групи Координаційної ради з питань розвитку громадянського суспільства, яке відбулося 9 лютого 2016 р.: «У визначенні людиною своєї ідентичності й свого місця у конкурентному середовищі величезну роль відіграє система освіти, яка покликана формувати громадянську позицію молодого покоління, його здатність усвідомлювати виклики новітньої доби й уміння дати на них адекватну відповідь» [3].

Моніторинг якості освіти може здійснюватися безпосередньо в навчальному закладі (самоатестації, внутрішній моніторинг) або через зовнішню по відношенню до освітньої установи службу, що затверджується, як правило, державними органами (зовнішній моніторинг).

Але наразі в Україні існує фундаментальне протиріччя в цій сфері: з одного боку, автономія навчальних закладів і викладацького корпусу від держави щодо визначення програм навчання значно розширюється; а з іншого боку, автономія навчальних закладів може вступати в протидію з наявним процесом оцінювання результатів їх діяльності з боку держави.

Тому важливим завданням забезпечення підвищення якості освіти є підтримка розвитку професійного та творчого потенціалу студента як інтегральної оцінки цілісності особистості в умовах застосування інноваційних стратегій (проектних і комунікативних, індивідуальних освітніх програм і тьюторінгу) у соціокультурному середовищі університету.

Філософія людиноцентризму, що відображає філософію сучасної освіти, базується на внутрішній енергоємності тих суспільних соціально-економічних утворень, які є носіями прогресивних прагнень людини. З цього погляду інформаційна економіка, на фундаментальних принципах якої побудоване сучасне суспільство, — це не просто суспільно-господарська діяльність, орієнтована на прибуток; її метою є, насамперед, виробництво матеріальних благ завдяки інноваційній активності людини, якомога повнішому розкриттю її творчого й професійного потенціалу, що реалізується на макрорівні через вибір напряму господарського розвитку в рамках глобальних процесів, що визначається здатністю творчої енергії суспільства створювати нові матеріальні та інформаційні ресурси і якісним трансформаціям своєї структури в результаті еволюційного взаємодії її складових: техносфери, антропосфери і соціосфери; на мікрорівні – через створення суб'єктами підприємництва таких механізмів господарювання, які спрямовані на отримання господарської енергії зовнішнього середовища й трансформацію її в інноваційні форми суспільно-господарської діяльності та створення нових робочих місць [4].

За таких умов підвищення ефективності сучасної вищої освіти має ґрунтуватись на адекватно сформованій інноваційно-освітній парадигмі, яка забезпечує спільність ідей, форм, методів, проектних технологій і міждисциплінарних зв'язків; побудову єдиного інформаційно-освітнього простору; розроблення моделей і механізмів вдосконалення освітньої системи на основі філософії студентоцентризму; трансформацію методів прогнозування і проектування результативності навчального процесу на базі принципів соціокультурної конвергенції; інтернаціоналізації та націоналізації вищої школи.

Отже, ефективність вищої освіти в умовах інформаційної економіки є стратегічним напрямом інноваційної політики переважної більшості країн світу, в тому числі й України. Тому потрібні скоординовані зусилля й послідовні дії щодо розбудови громадянського суспільства на засадах людиноцентризму в усіх галузях людської діяльності, зокрема в освітній сфері, що сприятиме якомога повнішому розкриттю творчого й професійного потенціалу талановитої й по-сучасному освіченої молоді.

Література

1. EU activities in the field of higher education [Електронний ресурс] — Режим доступу: http://ec.europa.eu/education/policy/higher-education/index_en.htm.

2. Духовність і культура суспільства визначаються розвитком освіти // Edukacja w społeczeństwach wielokulturowich / red. Wasyl Kremeń, Tadeusz Lewowicki, Jerzy Nikitorowicz, Swietłana Sysojewa. – Warszawa : Wyższa Szkoła Pedagogiczna ZNP, Uniwersytet w Białymstoku, 2012. – С. 45–56.

3. План виконання першочергових заходів щодо реалізації Стратегії державної політики сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні [Електронний ресурс] — Режим доступу: http://civil-rada.in.ua/?cat=57.

4. *Шарапов О. Д.* Нова парадигма освіти в інтелектуальній економіці / О. Д. Шарапов, О. П. Степаненко // Моделювання та інформаційні системи в економіці. – 2012. – Вип. 87. – С. 17–33.

Шатілова О.В., к.е.н.,
доцент кафедри менеджменту

ІНФОРМАТИЗАЦІЯ ОСВІТИ ЯК ПРІОРИТЕТНИЙ НАПРЯМ ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ОСВІТНІХ ПОСЛУГ

Сучасний етап розвитку суспільства ставить перед вітчизняною системою освіти цілу низку принципово нових проблем, серед яких особливо слід відмітити необхідність підвищення якості освіти, в контексті її інтеграції в світовий науково-освітній простір, створення оптимальних в економічному сенсі систем та посилення зв'язків між різними рівнями освіти. Особливу увагу при цьому слід приділяти інноваційній складовій освіти.

Інноваційна освіта спрямована не на передачу знань, які стрімко застарівають, а на оволодіння базовими компетенціями, які дозволяють набувати знання самостійно, відповідно до потреби. Інноваційна освіта передбачає навчання в процесі створення нових знань за рахунок інтеграції фундаментальної науки, безпосередньо навчального процесу та виробництва. Відповідно до цього у вищому навчальному закладі (ВНЗ) має бути сформоване інноваційне освітнє середовище та зміна ролей «викладач - студент». Викладач в інноваційній освіті має виступати у ролі наставника, консультанта, головною задачею якого є навчання студента наступному: сприяння формування у студента алгоритмічного мислення; самостійного ціле встановлення та вибору ефективних

інструментів їх реалізації; оцінки якості власної роботи; вміння працювати з інформацією; формування навичок самоосвіти; вміння працювати у команді.

Одним з ефективних шляхів вирішення проблеми формування інноваційного освітнього середовища, на нашу думку, є інформатизація освіти. Поява нових інформаційних технологій, пов'язаних з розвитком комп'ютерних засобів і мереж телекомунікацій, надає можливість створення якісно нового інформаційно-освітнього середовища, як основи для розвитку та удосконалення інноваційної системи освіти.

Серед основних інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) в освіті на сьогоднішній день виділяють електронну освіту (e-learning) та ІКТ з використанням інформаційних і телекомунікаційних технологій (Information-Communication Tools). Основними перевагами електронної освіти є: швидка та ефективна доставка знань, доступ до повної та активної інформації в галузі електронного навчання, навчання роботі з сучасними освітніми технологіями, надання повної бази електронних курсів і матеріалів. При цьому розвивається нова освітня технологія – мобільне навчання. Використання сучасних ІКТ забезпечує постійне покращення діяльності ВНЗ у відповідності з вимогами зацікавлених сторін, створення інноваційних структурних підрозділів ВНЗ (інноваційно-технологічні центри, бізнес-інкубатори, технопарки, венчурні фонди, центри обміну технологій тощо) та організацію мережевої взаємодії вищих навчальних закладів, що передбачає інтенсивний обмін інформацією, знаннями, науковими проектами, навчальними програмами, інтелектуальними ресурсами. Модель мережевої взаємодії забезпечує можливість реалізації індивідуальних освітніх програм з використанням мережевих ресурсів.

Впровадження інноваційно-інформаційних освітніх технологій дозволить, з одного боку, студентам ефективно використовувати навчально-методичну літературу, засвоювати професійні знання, розвивати проблемно-пошукове мислення, активізувати науково-дослідну роботу та розширювати можливості самоконтролю отриманих знань; з іншого боку, викладачам – оперативно оновлювати навчально-методичну літературу, використовувати імітаційні технології навчання, розширювати можливості контролю знань студентів, в цілому, удосконалювати якість існуючих технологій підготовки фахівців.

Узагальнюючи все наведене, слід зазначити, що використання освітніх інноваційних технологій сприяє як підвищенню якості освіти, так і рівню конкурентоспроможності ВНЗ на ринку освітніх послуг.

Шергіна Л.А., к.е.н.,
доцент кафедри економіки підприємств
Жемба А.Й., к.е.н.,
доцент кафедри міжнародної економіки
Національний університет водного господарства
і природокористування, м. Рівне

НАПРЯМИ ПІДГОТОВКИ ВИЩИМИ НАВЧАЛЬНИМИ ЗАКЛАДАМИ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНИХ ФАХІВЦІВ

Світові процеси глобалізації всіх сфер життя, курс на євроінтеграцію та економічна криза в Україні суттєво вплинули на необхідність підвищення вимог до підготовки вищими навчальними закладами фахівців. Потреби ринку праці формують компетентністні та професійні характеристики випускника вищої школи, який був би конкурентоздатним і затребуваним. Відповідно, показники реального, а не фіктивного працевлаштування випускників відображатимуть рейтинг ВНЗ. Даний чинник має враховуватись при формуванні навчальних планів, визначенні нормативних дисциплін і пропозиції вибіркових. Актуальність дослідження зумовлена необхідністю розкриття ролі підприємницької освіти в людинотворчих і суспільнотворчих процесах, необхідність розвитку яких визначається стратегічною перспективою становлення суспільства знання [1].

Дослідженням модернізації вітчизняної освіти на європейських засадах і впливу підприємницької освіти на активність населення і зростання ВВП країн займались вчені П. Друкер, Е. Тоффлер, А. Анчишкін, С. Дятлов, М. Шмельов, А. Колот, Д. Лук'яненко, А. Поручник, А. Рум'янцев, А. Філіпенко, А.Чухно та ін. Однак багато аспектів цієї наукової проблеми залишаються недостатньо розкритими та обґрунтованими саме через динамічність процесів, які відбуваються в суспільстві.

Одним зі стратегічно важливих довгострокових факторів конкурентоспроможності України, може бути конкурентоспроможність її бізнес-освіти. Для реальної економіки, для комерційних структур потрібні фахівці не стільки фінансового, правового, гуманітарного чи теоретичного про-

філю, скільки професіонали в різних галузях промисловості. У такому випадку, чи не слід згадати досвід минулого, коли ВНЗ готували галузевих фахівців. На протязі навчання студенти проходили виробничу практику на відповідних підприємствах, формуючи уявлення про майбутню фахову діяльність та усвідомлюючи необхідність вивчення дисциплін відповідного профілю. Таким чином, з'являлась мотивація до набуття знань і кращого осмислення вибору майбутньої професії.

Інноваційний розвиток економіки зумовлює необхідність так званого навчання протягом професійного життя. Тому перед ВНЗ стоїть завдання довести необхідність і доцільність підприємницьким структурам співпрацювати з університетами, за діюючи їх науково-педагогічний потенціал для підвищення кваліфікації працівників, реалізації підприємницьких проектів і прийняття ефективних рішень. Інвестиції в людину і кадрову політику стають довгостроковим фактором конкурентоспроможності і виживання підприємств. [2].

У вимогах Ліцензійних умов провадження освітньої діяльності закладів освіти, затверджених постановою КМ України від 30 грудня 2015 р. №1187 є пункт щодо викладання навчальних дисциплін професіоналами з досвідом управлінської, інноваційної, творчої та практичної роботи не менше десяти років [3]. Тобто, на нашу думку, університети повинні сприяти залученню визнаних професіоналів з досвідом роботи за фахом з підприємств та установ, що забезпечить конкурентоспроможність фахівців.

Одним з напрямів нарощування конкурентних позицій вітчизняних університетів на світовому ринку є інтеграція університетської, академічної та корпоративної науково-дослідницької діяльності, а в якості ключового пріоритету повинна стати підприємницька освіта.

Література

1. *Жемба А. Й.* Розвиток університетської науки та академічного підприємництва в умовах глобалізації, – Режим доступу: http://www.rusnauka.com/5_SWMN_2014/Pedagogica/4_159554.doc.htm

2. Global Entrepreneurship Monitor Special Report: A Global Perspective on Entrepreneurship Education and Training /Alicia Coduras Martínez, Jonathan Levie, Donna J. Kelley, Rögnvaldur J. Sæmundsson and Thomas Schøtt / GEM, 2010. – 64 p. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.gemconsortium.org/-docs/download/276

3. Постанова Кабінету Міністрів України від 30 грудня 2015 р. № 1187 «Про затвердження Ліцензійних умов провадження освітньої діяльності закладів освіти» – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.kmu.gov.ua/control/uk/cardnpd?docid=248779880

Шимон С. І., д. ю. н., доцент,
завідувач кафедри правового регулювання економіки

ПРАКТИЧНА СКЛАДОВА ВИЩОЇ ЮРИДИЧНОЇ ОСВІТИ В КОНТЕКСТІ СУЧАСНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ПАРАДИГМИ

Парадигма вищої освіти як система теоретичних, методологічних і аксіологічних установок, що слугують моделлю вирішення наукових завдань вищої освіти, перебуває у постійній динаміці. За всю історію вищої освіти вона, за висновками дослідників, перетерпіла кілька кардинальних змін. Так, академічна педагогічна парадигма була зорієнтована на формування суспільно-політичної, наукової та культурно освіченості особистості. На зміну їй прийшла професійно орієнтована педагогічна парадигма, яка забезпечувала спеціальну і вузькопрофесійну підготовку спеціаліста.

Сучасна педагогічна парадигма об'єднує фундаментальну, спеціальну та психолого-педагогічну підготовку і напрямлена на гуманітаризацію змісту навчання та гуманізацію навчального процесу, тому має назву гуманітарної педагогічної парадигми. Вона спрямована не тільки на покращення змісту вищої освіти, конкретизацію її мети і цілей, але й на збереження особистісної цілісності студента. Відповідно, система взаємовідносин у вищій школі загалом та у навчальному процесі зокрема ґрунтується на ставленні до людини як до найвищої соціальної цінності (як визначено в ст. 3 Конституції України), що знайшло своє втілення в ідеї студентоцентризму.

Це означає, що засвоєння нового знання відбувається за максимальної активності всіх учасників освітнього процесу, який стає результатом взаємодії викладача та студента (замовника і споживача освітньої послуги); викладач виступає організатором цього процесу, його покликання – активізувати особисті інтелектуальні, пізнавальні, комунікативні ресурси студента, спрямовувати його самоосвітню діяльність, яка стає важливою умовою становлення фахівця. Такий підхід має забезпечити якісно новий рівень змісту освіти та результату освітньої діяльності. Остання ж стає рівноцінно спрямованою як на формування системи професійних знань, так і на формування

особистості, суб'єкта самопізнання та самостійного освоєння наукового і практичного знання та світу як такого.

Ідея студентоцентризму зумовлює зосередження головної уваги не стільки на самому процесі подання наукового знання, скільки на його результатах, що вимагає визначення змісту вищої юридичної освіти на основі компетентісного підходу. Він, у свою чергу, спирається на визначення результатів навчання та компетенцій фахівця у межах об'єкта професійної діяльності. Відтак, викладання всіх правознавчих дисциплін має спрямовуватися на формування фахових компетенцій юриста, які випускник застосовуватиме у своїй професійній діяльності. Це акцентуалізує увагу на практичній складовій навчального процесу при підготовці студентів у галузі знань «Право» як бакалаврського, так і магістерського ступеня.

Відповідно до діючих у ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана» навчальних планів практична складова підготовки студентів включає кілька елементів. По-перше, практичне спрямування семінарських занять з галузевих і спеціальних наук (дисциплін), що досягається застосуванням різноманітних форм організації аудиторних занять (кейс-метод, ділова гра і подібне). По-друге, практичне спрямування індивідуально-консультативної роботи зі студентом, що виявляється у наданні консультацій з проблем правозастосування, формування пакетів індивідуальних завдань для студентів, які спрямовані на формування практичних навичок (складання юридичних документів, зокрема, процесуальних, вирішення практичних ситуацій тощо). По-третє, проведення практичних тренінгів, у процесі яких формуються практичні знання та навички студентів, які корелюються з типовими видами діяльності (професіограмою) юриста. По-четверте, обов'язковою складовою підготовки студентів правознавчої спеціальності є навчальна (на бакалаврському рівні) та виробнича (на магістерському рівні) практика, метою якої є формування навичок самостійної діяльності за фахом.

Нарешті, по-п'яте, як це передбачено нормативними вимогами, які діють для всіх вищих навчальних закладів, що здійснюють підготовку студентів у галузі знань «Право», елементом практичної підготовки юристів у КНЕУ імені Вадима Гетьмана є юридична клінічна освіта. При юридичному факультеті діє студентська юридична клініка «Соціальна справедливість». Навчально-методичною основою діяльності цієї студентської юридичної клініки є вибіркова навчальна дисципліна «Основи юридичної клінічної практики», що є певним досягненням, оскільки досить тривалий час від моменту її створення діяльність студентів у юридичній клініці не була відображена у навчальному плані і виконувалася виключно на добровільних засадах, понад загальне навантаження студентів. Отже, до роботи в юридичній клініці залучаються студенти, які обрали відповідну вибіркову дисципліну, однак немає жодних перешкод для участі в її діяльності за їх бажанням й інших студентів.

Юридична клініка має істотні переваги перед іншими активними методиками практичного навчання: клініка ґрунтується індивідуальному характері навчання; види діяльності студента в клініці є аналогічними до типових видів професійної діяльності (професіограми) юриста; виконується реальна юридична робота, яка сприяє одночасному формуванню організаційних, комунікативних і професійних навичок, а також необхідних правознавцю людських якостей (відповідальності за долю інших людей, поваги до людей, уважності, коректності, виваженості, моральності тощо).

Однією з важливих проблем є забезпечення навчаючого компоненту юридичної клініки для всіх студентів-клініцистів, що значною мірою залежить від рівня організації діяльності клініки. На сьогодні в університеті створено умови для функціонування юридичної клініки в рамках загального навчального процесу. Досвід провідних вищих навчальних закладів України свідчить, що найефективніше функціонують юридичні клініки, які діють на професійній основі, а це, безперечно, вимагає додаткових організаційних зусиль і матеріальних засобів, що, сподіваємося, є найближчою перспективою і юридичної клініки в КНЕУ імені Вадима Гетьмана, в якій напрацьовано вагомі здобутки щодо практичної освіти у вищій школі.

Перспективною складовою діяльності юридичної клініки має стати урізноманітнення засобів і форм організації її роботи: організація право освітніх і правороз'яснювальних заходів серед населення; підготовка і поширення публікацій для населення з актуальних правових питань; проведення науково-практичних конференцій, семінарів, тренінгів тощо; проведення роботи з систематизації й аналізу судової практики України, рішень Європейського Суду з прав людини тощо.

Інститут студентських юридичних клінік виник при юридичних факультетах університетів ще на початку минулого століття і випробуваний багатолітнім досвідом різних країн. По своїй суті він є універсальним методом практичного навчання, спрямованим на формування особистості майбутнього юриста, адже завдяки йому студенти отримують можливість безпосередньо зіткнутися зі справжніми юридичними справами й особами, які потребують правової допомоги, та ще в процесі навчання бачити право у його дії в реальному житті.

Шкода Т.Н, к.е.н., доцент кафедри
управління персоналом та економіки праці

ОСОБЛИВОСТІ ВИКЛАДАННЯ ДИСЦИПЛІНИ «СОЦІАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ДЕРЖАВИ І БІЗНЕСУ» АНГЛІЙСЬКОЮ МОВОЮ

Останнім часом проблема соціальної відповідальності держави та бізнесу перед суспільством значно посилилася. Відтак упровадження дисципліни «Соціальна відповідальність держави і бізнесу» у навчальну програму англомовної програми магістерського рівня є дуже своєчасним.

Ця дисципліна орієнтована на розвиток у студентів компетенцій, спрямованих на розуміння соціальної відповідальності держави та суб'єктів господарювання, а також на вміння застосовувати отримані знання в практичній діяльності.

Викладання дисципліни «Соціальна відповідальність держави і бізнесу» англійською мовою має ряд особливостей, які варто розділити на певні групи.

До першої групи належать активності, що пов'язані з підготовкою та проведенням лекційних занять. Зокрема, підготовка лекційного матеріалу цієї дисципліни вимагає донесення до студентів новаторського підходу до соціальної відповідальності, запропонованого кафедрою управління персоналом та економіки праці; використання багатого матеріалу англомовних наукових публікацій з проблем соціальної відповідальності; імплементації реальних практичних прикладів з соціально відповідальної діяльності держави та бізнесу; введення змістовних питань. Крім того, при перекладі тексту лекцій з української мови на англійську мову виникає потреба в узгодженні термінології, оскільки англомовні джерела з дисципліни часто використовують специфічні наукові категорії. Як наслідок, під час проведення лекцій викладач повинен пояснювати цю різницю, щоб уникнути плутанини. Наповнення лекційних презентацій реальними практичними прикладами вимагає використання посилань на джерела, куди студенти можуть зайти в разі потреби і ознайомитись із тим питанням, що їх зацікавило, більш детально. Введення змістовних питань дозволяє проводити лекцію в інтерактивному режимі та орієнтувати увагу студентів на найважливіших проблемах соціальної відповідальності держави та бізнесу.

Друга група особливостей викладання дисципліни «Соціальна відповідальність держави і бізнесу» англійською мовою включає в себе активності, спрямовані на контрольну перевірку знань студентів і практичне засвоєння ними теоретичного матеріалу. Залежно від теми проведення практичного заняття можуть використовуватися міні-лекції, які проводять студенти, кейс-метод, ділові ігри, тестування, термінологічні диктанти, дискусії, інсценізації тощо.

Проведення практичних занять з цієї дисципліни англійською мовою вимагає застосування практичних прикладів з реалізації соціальних програм та проектів в різних державах світу, провідних ТНК і відомих вітчизняних компаній. Так, наприклад, проведення дискусії у формі оксфордських дебатів щодо соціальної відповідальності країн-членів ЄС у контексті вирішення проблеми мігрантів з країн Близького Сходу вимагало від студентів ґрунтовного ознайомлення з цією проблемою за матеріалами сайтів відомих іноземних медійних корпорацій, таких як BBC, CNN, DW та ін., під час підготовки до практичного заняття. Оскільки англомовні групи як правило невеликі за кількістю студентів, то це дозволяє задіяти всіх при проведенні подібного заняття і використати широкий набір англомовної термінології.

Іншим цікавим прикладом проведення практичного заняття у формі інсценізації процесу проведення добору персоналу соціально-відповідального підприємства за темою «Соціальна відповідальність у сфері формування та розвитку персоналу». Студенти в цьому випадку розподіляються на кілька команд, кожна з яких відтворює певну ситуацію при доборі персоналу. Це дає можливість студентам не лише зрозуміти прикладний характер їхнього навчання, але й побачити практичну різницю між соціально-відповідальним і соціально-безвідподальним добором працівників. Крім того, такий підхід дає можливість відпрацювати зі студентами відповідну термінолексику англійської мови, яка поєднує аспекти соціальної відповідальності та добору персоналу.

До третьої групи особливостей викладання дисципліни «Соціальна відповідальність держави і бізнесу» англійською належать особливості, що пов'язані зі специфікою конкретної спеціальності. Наприклад, викладання цієї дисципліни англійською мовою для магістерської програми «Облік і аудит в управлінні підприємницькою діяльністю» вимагає ознайомлення студентів зі специфікою соціальної відповідальності бухгалтерів та аудиторів, а також — застосування спеціалізованої сучасної англомовної термінолексики під час лекційних та практичних занять.

Отже, викладання дисципліни «Соціальна відповідальність держави і бізнесу» англійською мовою відкриває широкі можливості професійного розвитку та самовдосконалення як для студентів, так і для викладачів. Процес підготовки до занять та їх безпосереднє проведення поглиб-

люють теоретичні знання з проблем соціальної відповідальності держави та бізнесу, дають можливість освоїти практичні навички з соціально-відповідальної діяльності, вдосконалити знання відповідної англомовної термінології за різними напрямками соціальної відповідальності.

Якушко Н.О., аспірант кафедри
управління освітою Національної академії
державного Управління при Президентові України

ЛІДЕРСТВО ЯК ІНСТРУМЕНТ ЯКОСТІ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Підготовка компетентного та конкурентоспроможного спеціаліста у контексті європейських просторів є пунктом перетину інтересів соціуму, країни, навчального закладу. Ця ситуація стала проблемою на рівні держави та вимагає ефективного вирішення.

Дана тема широко висвітлювалась у працях таких зарубіжних дослідників, як Е. Берн, Х. Саймон, Ф. Фідлер, Дж. Хоманс, Х. Келлі, Ф. Фідлер, П. Херсі та ін. Дослідженню цієї проблеми присвятили праці і вітчизняні науковці С. Калашнікова, М. Логунова, В. Андрущенко, М. Кредісова, В. Батушан, І. Нинюк, П. Плошая, Н. Протасова, В. Олуйко, Ю. Молчанова, Л. Паращенко, П. Шляхтун, С. Телешун, Р. Войтович, М. Пірен, І. Надольний та ін.

Аналіз науково-теоретичних праць із означеної проблеми засвідчує їх приналежність до чотирьох контекстних секторів, а саме вивчається професійна підготовка бізнес-управлінців, державних службовців, керівників навчальних закладів і розвиток лідерського потенціалу управлінців [3].

Проте існує проблема в узагальненні теоретичних досліджень, а також обґрунтування та дослідження феномену лідерства в системі державного управління освітою [2].

Входження в Болонський процес потребує радикальної модернізації змісту освіти. Суттєвий поступ слід здійснити в напрямі демократизації та децентралізації системи освіти та професійної підготовки лідерів у системі управління освітою [1].

Реалізація управлінської діяльності в освіті пов’язана з необхідністю підвищення ефективності діяльності та вдосконалення системи підготовки лідерів-управлінців. У статті Ю. Молчанової наголошується на актуальності саме психологічної підготовки лідерів у напрямі оновлення, поглиблення, систематизації та прикладної спрямованості знань. Важливим елементами визначено підвищення психологічної компетенції, оволодіння навичками психологічної діагностики та корекції, без яких унеможливлюється виявлення, розв’язання та профілактика психолого-управлінських проблем. Одним із шляхів вирішення питання ефективної психологічної підготовки керівників у системі державного управління освітою – формулювання відповідних мети та завдань навчання, а також формування змісту навчання, який би адекватно відображав фундаментальні здобутки психологічної науки, її прикладні аспекти, поєднані з аналізом управлінсько-посадових функцій і ролей у системі управління освітою [4].

Формування та сприяння розвитку управлінської компетентності – одне з ключових завдань системи професійної підготовки державних службовців. Управлінська компетентність як результат набуття якостей (компетенцій), що забезпечують успішність і ефективність діяльності вищих державних чиновників, є складовою «корпоративної культури» державної служби та безпосередньо корпусу вищих державних службовців [3].

Водночас слід зазначити, що наявність компетенцій лідерства потрібно оцінювати лише після проходженням державним службовцем відповідного навчання. Це дозволить розробити інструменти самооцінки для керівників з метою визначення їхніх потреб у навчанні та розвитку. Компетенції лідерства, необхідні для тієї чи іншої посади, мають бути частиною оголошення про заміщення вакантної посади роботи, що є частиною процесу добору людських ресурсів. Це дозволить потенційним кандидатам оцінити відповідність критеріям щодо досвіду роботи, а також потенціалу щодо лідерства. Очікується, що подібний підхід буде застосовуватися і до внутрішніх призначень на керівні посади, де компетенції лідерства будуть частиною процесу оцінки кандидатів на посади.

Таким чином, проблеми лідерства і керівництва є ключовими для досягнення ефективної роботи державної служби. Для реалізації ефективної роботи в органах виконавчої влади або місцевого самоврядування державний службовець повинен володіти певними рисами, виступати в ролі лідера.

Література

1. *Андрущенко В*. Модернізація педагогічної освіти України в контексті Болонського процесу [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://library.uipa.kharkov.ua/library/Documents/BolonProz/3/3_11.htm].
2. *Батушан В.* Політичне лідерство в контексті державного управління: історичний досвід / В. Батушан // Вісник Національної академії державного управління при Президентові України – К. : НАДУ, 2009, № 4. – С. 213.
3. *Калашнікова С. А*. Теоретико-методологічні засади професійної підготовки, управлінців-лідерів в умовах сучасних суспільних трансформацій: дисертація / С.А. Калашнікова. – К. : Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2011. – 462 с.
4. *Молчанова Ю. О.* Соціально-психологічні умови підвищення ефективності управлінської діяльності в системі державної служби: Автореф. дис. канд. наук з держ. упр.: 25.00.03 / Ю.О. Молчанова ; Нац. акад. держ. упр. при Президентові України. – К., 2006. – 20 с.

Ямненко Г.Є., к.е.н.,
доцент кафедри економіки підприємств

КОМПЛЕКСНИЙ ПІДХІД ДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКІСНОГО НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ

Підготовка компетентних фахівців за сучасних умов можлива лише через нові методи і освітні технології, що потребує досвідчених кваліфікованих кадрів, достатнього фінансового та матеріально-технічного забезпечення, а також різноманітних навчальних продуктів, що базуються на сучасних інформаційних і комунікаційних технологіях.

В епоху стрімкого поширення знань за допомогою сучасних інформаційних ресурсів до освітнього процесу ставляться нові вимоги:

— вільний доступ до освітніх ресурсів;

— забезпечення свободи вибору студентами змісту навчання та викладача;

— підвищення мобільності навчання;

— зміни в організації навчального процесу, перехід від уніфікованої освіти до клієнтоорієнтованої.

Одним з актуальних завдань навчального процесу є орієнтація на надання навчального продукту як комплексу корисностей (системи знань і навичок), необхідних студенту (майбутньому фахівцю) для задоволення соціальних і професійно орієнтованих потреб. Відповідно навчальний заклад повинен розробляти освітні програми і пропонувати широкий асортимент освітніх послуг.

Комплексний підхід до забезпечення якісного навчального процесу полягає у:

1) спрямованості на кожного студента чи слухача, врахування потенційних можливостей (у способі отримувати навчальні послуги, складати іспити, при виконанні певних видів робіт);

2) використанні різноманітних інструментів викладання, що дозволить підвищити продуктивність навчального заняття, економити час на контроль знань;

3) поширенні використання онлайн-інструментів для добору навчальних матеріалів, виконання творчих завдань, забезпечення постійного зворотнього зв’язку;

4) накопиченні та поширенні новітніх знань і методик навчання, впровадженні курсів у режимі дистанційного навчання;

5) підвищенні якості самостійної навчальної та наукової роботи студентів;

6) посиленні мотивації до підвищення якості знань студентів.

Одним із важливих показників забезпечення якості навчання є високий рівень методичного забезпечення, який має враховувати:

1) різноманітність інтересів і потреб аудиторії, орієнтація методів викладання на професійну діяльність на основі індивідуальних можливостей;

2) прагматичний підхід слухачів до сприйняття інформації, її фільтрація в залежності від потреб і характеру обраного фаху;

3) підвищену мотивацію до навчання;

4) інтенсивність освітніх програм на основі сучасних технологій.

Лише поєднання орієнтації на кінцевий результат споживання (отримання престижної або високооплачуваної роботи, високої кваліфікації, на рейтинг диплому) з орієнтацією на студента під час навчання дозволить забезпечити високу якість освіти в університеті. Саме тому створення клієнтоорієнтованого освітнього середовища, що передбачає можливість складання індивідуального навчального плану в межах відповідної професійної кваліфікації, вільний вибір дисциплін, форми і змісту навчання, вибір завдань і термінів їх виконання, навчання у зручний час і з бажаним викладачем, забезпечення неперервного обміну знань дозволить навчальному закладу стати потужним центром виховання компетентних фахівців.

Ярошенко І.С., к.ю.н.,
доцент кафедри цивільного та трудового права

МОНІТОРИНГ ДІЯЛЬНОСТІ ВИКЛАДАЧА ЯК ІНСТИТУЦІЙНИЙ ІНСТРУМЕНТ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ОСВІТИ

Сучасні світові тенденції розвитку вищої освіти свідчать про те, що недостатньо лише зовнішньої оцінки якості освіти. Необхідним є розвиток внутрішніх інституційних інструментів, які дозволять впливати на забезпечення якості вищої освіти в університеті. Довіра до системи забезпечення якості освіти ґрунтується на таких складових: прозорість, об'єктивність, достовірність.

Одним із найважливіших завдань реформування системи забезпечення якості в українському університеті є повернення постаті викладача у центр університетського життя. Звичайно не йдеться про зміну парадигми визначення ролі суб'єктів навчального процесу. Викладач є центральним суб'єктом, від якого залежить рівень і якість освіти.

Найрозповсюдженішим методом моніторингу якості освіти у внутрішніх системах залишаються усталені форми: ректорські контрольні роботи, результати модульних контрольних робіт й екзаменаційних сесій. Але їх недоліком є відсутність інформації у відкритому доступі про критерії, правила та процедури оцінювання якості знань студентів, механізми затвердження та періодичного перегляду і моніторингу своїх навчальних програм, процедури і критерії щодо кваліфікації та фахового рівня викладачів університету, відповідність матеріально-технічної бази змісту програм, які університет пропонує.

Освітня діяльність викладача – це важлива складова роботи вищих навчальних закладів. Тому саме оцінювання якості роботи викладацького складу дає уявлення про забезпечення якості освітньої діяльності університету в цілому. Для оцінювання професійної діяльності викладача можливо виділити такі напрямки: загальні професійні характеристики викладача, його педагогічна діяльність, науково-дослідна робота, методична робота, організаційна робота та міжнародна діяльність. Проте, більшість методів і результатів оцінювання носять суб'єктивний характер, що обумовлено специфікою викладацької праці. Тому для формування об'єктивних критеріїв оцінки й методів оцінювання якості роботи викладача необхідно виділяти такі критерії оцінки, що розкривають одну діяльність через іншу, і відповідно до цього формувати методи оцінювання.

На сьогодні існує перелік критеріїв, за якими в європейському освітньому просторі може бути оцінена якісна складова та компетентність діяльності викладача:

1) базова освіта викладача, додаткова освіта та підвищення кваліфікації;
2) участь у науково-дослідній роботі, науково-дослідна активність;
3) рівень компетентності, що визначається знаннями та досвідом у визначеній галузі науки та практики;
4) здатність займатися викладацькою діяльність і, головне, внутрішня потрібність у цьому;
5) здатність встановлювати контакти із зовнішнім і внутрішнім середовищем, з якими йому необхідно працювати;
6) відомість у своїй галузі;
7) наявність наукової школи.

Отже, є критерії, що направлені на оцінювання якісної складової діяльності викладача, яка, звичайно, повинна бути підтверджена фактичними результатами його роботи.

Андрійко В.І.,
старший викладач кафедри німецької мови

РОЛЬ ІНТЕРНЕТ-РЕСУРСІВ У ФОРМУВАННІ ІНШОМОВНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ

Інтернет, як один із сучасних засобів навчання, пропонує учасникам навчального процесу необмежений вибір різноманітної автентичної інформації (навчальні та країнознавчі матеріали, актуальні статті різної тематики електронних і друкованих ЗМІ, новини і т.п.), використання якої відкриває широкі можливості у навчанні основних видів мовленнєвої діяльності.

Перш за все Інтернет дозволяє розвивати у студентів компетенцію у читанні. Отримуючи актуальну інформацію з першоджерел, студенти оволодівають стратегіями вивчаючого, ознайомлювального, переглядового читання, знайомляться із жанрово-стилістичними особливостями різних типів текстів, збагачують свій словниковий запас. Більшість медійних сайтів німецьких ЗМІ (DW Nachrichten, ARD, ZDF, FAZ, Suddeutsche Zeitung, Spiegel та інші) структуровані на рубрики, що полегшує пошук необхідного матеріалу і вчить його організації і способу презентації. Окрім того, знайомство з автентичними джерелами підвищує навчальну мотивацію студентів і має велику освітню цінність. Навіть читання назв або коротких уривків з найважливіших статей під час пошуку дає студентам можливість швидкої орієнтації в подіях у світі.

Не менш важливе значення Інтернет має і для навчання письма**.** Використання його ресурсів разом з електронною поштою є найефективнішим і найдоступнішим засобом удосконалення навичок і вмінь писемного мовлення і розвитку соціокультурної компетенції в умовах реального спілкування. Під час обміну повідомленнями з носіями мови студенти мають можливість дізнаватися про культуру і традиції країни, мову якої вони вивчають, про норми писемного спілкування цієї країни.

Під час формування навичок і вмінь аудіювання Інтернет-ресурс, як і фонограма, виступає джерелом зразків усного (звукового) мовлення. Він уможливлює фіксацію мовлення носіїв мови і подальшу роботу над ним з боку студентів. Подача новин або телепрограм у повільному темпі і можливість їх багаторазового повторення дозволяє формувати вміння аудіювання цих складних жанрів уже на початковому ступені навчання.

На відміну від інших засобів навчання Інтернет створює найкращі умови для розвитку мовленнєвої компетенції у говорінні. Можливість безпосередньої участі у веб-семінарах, ведення телефонних розмов у скайпі неабияк стимулює студентів до опанування стратегіями мовленнєвої діяльності.

Робота з Інтернет-ресурсами повинна розпочинатися на аудиторних заняттях під керівництвом викладача, який знайомить студентів з особливостями ресурсу, типами представлених текстів, знімає у разі потреби фонетичні, лексичні або граматичні труднощі, ставить комунікативні завдання студентам. Поступово робота з першоджерелами переноситься на самостійну роботу вдома, яка передбачає пошук, обробку і презентацію здобутої інформації самим студентом згідно з його рівнем навченості, творчості, особистими інтересами. Таким чином, використання нових інформаційних технологій і Інтернет-ресурсів відкриває нові можливості й для індивідуалізації та диференціації процесу навчання.

Незважаючи на швидкість старіння будь-якої інформації, необхідно створювати оглядові каталоги корисних для навчання Інтернет-ресурсів і кафедральні медіатеки мультимедійних засобів навчання для супроводу навчального процесу викладачами або для позааудиторних самостійних занять студентів. Така база може містити як автентичні матеріали (інтерв'ю, програми, фільми і т.п.), так і включати методичні розробки викладачів і матеріали студентської творчості.

Артеменко С.Б., к.е.н.,
доцент кафедри соціології

САМОСТІЙНА РОБОТА СТУДЕНТІВ ЯК ЗАСІБ ВДОСКОНАЛЕННЯ ЇХ КЛЮЧОВИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ У НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ

У сучасних умовах модернізації вищої освіти чи не головним завданням викладача виступає ефективна організація самостійної роботи студентів у навчальному процесі. В цьому контексті самостійна робота студента повинна ґрунтуватися на застосуванні новітніх інформаційних технологій навчання, бути спрямованою на задоволення творчих і наукових інтересів студентів усіх спеціальностей, відповідати міжнародним дидактичним засадам освітньої діяльності, сприяти розвитку у студентів системи ключових компетентностей, які передбачені навчальними програмами всіх дисциплін КНЕУ імені Вадима Гетьмана. Зокрема, системи таких ключових інструментальних компетентностей у студентів, які є необхідні в умовах єдиного Болонського процесу навчання, євроінтеграції України, універсальності та глобальності англомовного комунікативного простору наукової спільноти загалом. Звідси мова йде передусім про розвиток у студентів під час самостійної роботи таких компетентностей, як знання другої мови, навички управління інформацією та здатність до аналізу і синтезу; таких ключових міжособистісних компетентностей, як здатність працювати в міждисциплінарній команді; позитивне ставлення до несхожості та інших культур; таких ключових системних компетентностей, як дослідницькі навички і вміння, здатність застосовувати знання на практиці, бажання досягти успіху.

На нащу думку, розвиток вище означених компетентностей у студентів сприятиме застосування ними англомовних ресурсів для виконання самостійних робіт у навчальній діяльності. Зокрема, на сайтах англомовних інформаційних ресурсів студенти можуть знайти значну кількість освітньо-довідкової літератури, електронних навчально-методичних розробок, книг, статей, посібників тощо. Необхідно підкреслити, що з дисципліни «Вступ до спеціальності «Соціологія»» у межах навчальної теми «Організація соціологічної роботи: вітчизняний та зарубіжний довід» нами для студентів спеціальності «Соціологія у сфері економіки» КНЕУ імені Вадима Гетьмана були розроблені самостійні та індивідуальні завдання, які передбачали використання англомовних інтернет джерел. Отже, студентам були запропоновані такі навчальні теми: «Внесок Інституту Ґеллапа (США) у становлення соціологічної науки; основні напрямки професійної діяльності NRG Research Group (Канада); характеристика основних галузей соціологічних досліджень ICM Research (Велика Британія); внесок Роуперівського центру дослідження громадської думки (США) у розвиток сучасної соціології; особливості основних напрямків соціологічних досліджень Ipsos MORI (Велика Британія) тощо. Англомовні інтернет ресурси (http://www.gallup.-com/corporate/115/about-gallup.aspx?ref=f., http://www.icm research.com/expertise, http://www.-nrgresearchgroup.com/about-us, http:// www.ipsos-mori.com/researchspecialisms/socialresearch/-specareas.aspx. та ін.), які використовували студенти, містили актуальну та вичерпну інформацію про розвиток сучасних зарубіжних соціологічних організацій, їх наукову спеціалізацію та напрямки дослідницької діяльності. Це сприяло ефективнішому засвоєнню студентами особливостей організаційної структури вітчизняної та зарубіжної соціологічної роботи, кращому осмисленню ними перспектив розвитку вітчизняних соціологічних центрів закордоном у цілому.

Бабинюк О. І.,
асистент кафедри комп'ютерної
математики та інформаційної безпеки

ДИДАКТИЧНІ АСПЕКТИ ВИКОРИСТАННЯ КОМПЕТЕНТНІСНОГО ПІДХОДУ В СТУДЕНТОЦЕНТРИЧНІЙ МАТЕМАТИЧНІЙ ОСВІТІ

Модернізація вищої освіти в Україні сьогодні пов'язана з наближенням до загальноєвропейських і світових стандартів, глобалізацією ринку праці, переходом до особистісної парадигмі і орієнтацією на кінцевий результат, викликає перегляд цільових установок, змісту, принципів і методів підготовки бакалаврів.

Вирішення поставлених задач вимагає компетентнісного підходу в організації діяльності студентів у процесі професійної освіти в цілому і в математичній підготовці зокрема. Саме такий підхід до вищої освіти забезпечує переорієнтацію освітньої діяльності з процесуальної на результативну її складову, і тим самим зумовлює її студентоцентризм, особистісну спрямованість.

Отже, постає проблема знаходження технологій навчання, що дозволяють об'єднувати і поєднувати вивчення теорії, отримання практичних навичок і придбання деякого досвіду, пов'язаного зі специфікою обраної професії, і які передбачають активну діяльність самих студентів. Компетентнісний підхід – лише один із чинників, що сприяють модернізації змісту освіти, він лише доповнює низку освітніх інновацій, не применшуючи значення класичних підходів.

Математична освіта була і залишається однією з основ студентоцентричної освіти фахівця будь-якого профілю, особливо технічного і економічного. Курс комп'ютерної математики становить базу фундаментальної підготовки студентів, особливо в наш час глобальної комп'ютеризації, у формуванні цілісного математичного підходу до аналізу об'єктів і процесів у всіх областях наукового знання фахівців. Студенти повинні отримати уявлення через комп'ютерну математику як особливий спосіб пізнання світу, про спільність її понять і уявлень; розвинути логічне та алгоритмічне мислення; оволодіти основними методами дослідження і вирішення математичних задач теоретичного і практичного характеру, необхідними для вивчення загальнонаукових іїу спеціальних дисциплін; виробити вміння самостійно розширювати математичні знання і проводити математичний аналіз прикладних задач. Через виховання у студентів високої математичної культури, достатньої для застосування математичного апарату в майбутньої трудової діяльності; вміння автоматизувати математичні обчислення (чисельні, символьні, графічні) за допомогою сучасних комп'ютерних математичних систем; вміння будувати математичні моделі різних технологічних процесів, будувати матриці планування і проводити експеримент відповідно до них будувати адекватні лінійні і нелінійні моделі, приймати рішення після побудови моделі, досягаємо гармонійну розвинуту особистість.

Одним із сучасних технічних діагностичних засобів, вироблений як технологія оцінки студентоцентричної освіти, на кафедрі КМІБ є метод проектів, який дозволить змінити емоційно-чуттєве відношення до комп'ютерної математики і активізувати діяльність студентів на здобуття математичної культури. Цей метод надає можливість зацікавити студентів дисциплінами математичного циклу; сформувати в процесі роботи над проектом основ системного мислення і системної діяльності; розвинути у студентів творчих здібностей, креативності; сформувати здібності до аналізу, конструювання та прогнозування; можливістю продемонструвати взаємозв'язок досліджуваних математичних об'єктів, понять, явищ з майбутньою професією.

Баніт Ю.С.,
аспірант кафедри педагогіки та психології

ПІДПРИЄМНИЦЬКА КОМПЕТЕНТНІСТЬ У ВИМІРАХ ЯКОСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ЕКОНОМІСТІВ

Сучасні тенденції розвитку українського суспільства, пов'язані з упровадженням ринкових механізмів і спрямовані на розвиток здатності до підприємництва, визначають нові вимоги до структури компетентності випускників у швидко змінюваному соціально-економічному середовищі. За таких умов необхідно, щоб освітня політика у країні забезпечувала реалізацію якісної освіти, відповідала актуальним і перспективним потребам особистості, суспільства, держави, сприяла досягненню стратегічних цілей – формування простору якісного життя для кожного.

У сучасних умовах входження України у глобалізований економічний простір збільшується потреба нашого суспільства у професійній підготовці конкурентоспроможних фахівців з економічною освітою, що здатні до аналізу, інтерпретації сигналів і стимулів підприємницького середовища, підготовлені до здійснення підприємницьких проектів на різних рівнях своєї зайнятості, мотиваційного, змістовного й методичного забезпечення формування власних підприємницьких якостей у процесі неперервної освіти.

На сучасному етапі розвитку соціально-економічного середовища у розвинених суспільствах підприємництво розглядається як необхідна умова економічного зростання, як дієвий засіб впливу на суспільні процеси, діяльність і поведінку людини. Підприємництво як особистісний і соціально-економічний феномен охоплює практично усі сфери суспільства, торкаючись його ідеології, культури, відносин, поглядів на шляхи подальшого розвитку соціальної системи. У нинішній час підприємець стає ключовою постаттю, що активно оволодіває новою діяльністю, є господарем за формою власності та новатором за методами діяльності. Становлення підприємництва, одного з головних видів економічної поведінки, як соціального явища, і підприємців як найактивнішої та ініціативної соціальної групи є важливим питанням соціально-економічного розвитку в нашій країні.

Попри багатовікову історію формування поглядів на феномен підприємництва, надалі відкритими залишаються питання побудови структурно-функціональної моделі фахової підготовки до здійснення підприємництва, концептуальне визначення місця і ролі даного явища в країнах, що лише стали на шлях ринкових перетворень.

У Директиві ЄС «Key Competences for Lifelong Learning. A European Reference Framewor» підприємницька компетентність трактується як здатність особистості втілювати ідеї у сферу економічного життя, як інтегрована якість, що базується на креативності, творчості, інноваційності, здатності до ризику, а також спроможності планувати та організовувати підприємницьку діяльність.

Досліджуючи педагогічну модель формування здатності до підприємництва у студентів економічного ВНЗ у процесі фахової підготовки, ми припускаємо, що формування підприємницьких компетентностей студентів ВНЗ економічного профілю буде ефективним, якщо: зміст професійної підготовки майбутніх фахівців враховуватиме структурований особистісний і компонентний склад підприємницьких компетентностей і якостей; – навчально-виховний процес побудовано на обґрунтованих теоретико-методичних засадах формування підприємницьких компетентностей з використанням комплексу форм, методів, засобів і технологій інтерактивного (зокрема, експіріентально-рольового) навчання, побудованих на моделюванні конкретних ситуацій підприємницької діяльності; створені відповідні педагогічні умови, які дозволяють адаптувати мотивацію студентів як майбутніх фахівців, урізноманітнити навчально-експериментальне середовище ВНЗ і забезпечити навчально-методичний супровід викладання дисциплін психолого-педагогічного циклу та підприємницького напрямку

Складові підприємницької компетентності є інтегрованими характеристиками некогнітивної сторони особистісних рис майбутнього фахівця. Некогнітивні характеристики виявляються через поведінку, мотиви та цінності майбутнього фахівця. Проявами підприємницьких здібностей дослідники визнають готовність до рефлексивної імпровізації як передумова творчої активності - базового елементу підприємливості, готовність керувати проектно-дослідницькою діяльністю; здатність брати участь у реалізації соціально значимої діяльності, розвитку соціальних ініціатив, соціальних проектів; готовність організувати колективну навчальну діяльність, засновану на застосуванні розвиваючих освітніх програм; мати уявлення про особливості організації творчої діяльності суб'єктів діяльності для розвитку спільнот; розвиток заповзятливої особистості як фактора саморегуляції та соціальної адаптивності; вміння будувати і розробляти моделі спільної творчої діяльності.

З урахуванням великої частки психологічного компонента в структурі підприємницької компетентності необхідно удосконалювати методи діагностики та моніторингу якості формування цієї ключової характеристики майбутнього економіста. До таких можемо віднести методики діагностики ціннісно-мотиваційних критеріїв, визначення творчої активності, тести п'ятифакторного аналізу тощо.

Література

1. Обучение предприимчивости как ключевой компетенции – Юго-Восточноевропейский центр обучения предприимчивости. – Загреб. – 88 с.

2. *Пачковський Ю. Ф.* Підприємництво як предмет соціопсихологічного дослідження (діяльнісно-поведінковий аспект) / Ю. Ф. Пачковський // Автореф. дис. … д.с.н. – К. : Ін-т соціології НАН України, 2004. – 36 с.

Барабась Д. О., к.е.н.,
доцент кафедри менеджменту
Омельяненко Т. В., д.е.н.,
професор кафедри менеджменту

СТУДЕНТОЦЕНТРОВАНИЙ ПІДХІД – МОТИВИ ТА РЕЗУЛЬТАТИ АКТИВІЗАЦІЇ НАУКОВИХ ПОШУКІВ ДОСЛІДНИКІВ-ПОЧАТКІВЦІВ (досвід кафедри менеджменту)

У наборі компетентностей, що формуються в процесі підготовки кваліфікованих фахівців з менеджменту (адміністративно-координаційні, аналітико-діагностичні тощо) (див., наприклад, [1; 2]), значне місце посідають науково-дослідницькі.

Мотиви, що спонукають студентів, які виступають у якості дослідників-початківців, до активізації наукових пошуків, є доволі різноплановими. Узагальнення накопиченого на сьогодні ка-

федрою менеджменту досвіду у сфері організації студентських наукових досліджень дозволяє виділити поміж них:

• мотив навчання – бажання отримати під час розкриття невизначеностей проблемного поля досліджень нові знання;

• мотив творчості – бажання реалізувати накопичені знання та задовольнити потребу в реалізації творчих ідей;

• мотив престижу – бажання сформувати в очах майбутніх роботодавців схвальну репутацію і позитивний імідж;

• мотив результативності – прагнення до отримання конкретного зиску у вигляді додаткових балів за результати поточного контролю процесу вивчення профільних дисциплін (адаптовано з [3, с. 354]).

Результати, отримані під час студентських наукових пошуків, переважною більшістю не містять наукової новизни у прямому значенні цього слова, але є новими в першу чергу для самих дослідників-початківців, що само по собі являє великий позитив.

У тих же випадках, коли отримані студентом під керівництвом наукового керівника результати дійсно можуть характеризуватися реальною науковою новизною рівнів «дістало подальшого розвитку» або ж «удосконалено», вони виносяться на розгляд широкого наукового загалу.

Професорсько-викладацький склад кафедри менеджменту вже тривалий час здійснює керівництво дослідженнями студентів, які виявляють бажання та здатність до наукових пошуків. Результати таких досліджень представляються у доповідях на науковій конференції студентів КНЕУ «Соціально-економічні перспективи України в XXI столітті» (60 доповідей лише у 2015 р.) та на наукових конференціях молодих учених всеукраїнського та міжнародного рівнів (27 опублікованих доповідей протягом 2011–2015 рр.). Крім того, розробляються творчі дослідницькі студентські проекти з використанням сучасних інформаційних ресурсів (зокрема, 3 проекти отримали міжнародні відзнаки в 2014 р. у конкурсі студентських стартапів у Канаді); готуються до друку спільні публікації викладачів зі студентами (7 опублікованих статей протягом 2011–2015 рр., 14 опублікованих тез доповідей за той же період) [4].

Таким чином, викладачі кафедри менеджменту:

1) залучають студентів до планових досліджень у межах НДР кафедри, вчасно інформуючи про терміни та умови участі у різноманітних наукових заходах (конкурси, конференції тощо);

2) пропонують вільну пошуково-дослідницьку тематику в межах профільних наук / дисциплін кафедри;

3) стимулюють студентів до участі у НДР кафедри, пропонуючи додаткові поточні бали;

4) активно співпрацюють з молодими дослідниками у процесі підготовки наукових і конкурсних робіт і, на цій основі, активізують наукові пошуки студентів.

Література

1. Методичні матеріали щодо змісту та організації самостійної роботи студентів, поточного і підсумкового контролю їх знань з науки «Управління конкурентоспроможністю підприємства» (для бакалаврів спеціальності «Менеджмент», спеціалізація «Менеджмент промислових підприємств») [Електронний ресурс] / Барабась Д. О., Омельяненко Т. В. – К. : КНЕУ, 2015. – 44 с. – Режим доступу : http://kneu.edu.ua/-ua/Information_for/students/metod/km&act=p_id(370)

2. Методичні матеріали щодо вивчення та організації самостійної роботи студентів, поточного і підсумкового контролю їх знань з науки «Операційний менеджмент» (для бакалаврів спеціальності «Менеджмент», спеціалізація «Менеджмент промислових підприємств») [Електронний ресурс] / Омельяненко Т. В. – К.: КНЕУ, 2015. – 62 с. – Режим доступу : http://kneu.edu.ua/ua/Information_for/students/-metod/km&act=p_id(3194)

3. *Омельяненко Т. В.* Операційний менеджмент [Текст]: навч. посіб. / Т. В. Омельяненко. – К. : КНЕУ, 2009. – 480 с.

4. Інформаційний звіт про науково-дослідну роботу кафедри менеджменту за 2011-2015 рр. [Текст] / ДВНЗ «Київський національний економічний університет ім. В. Гетьмана» ; керівн. С. Н. Соболь ; викон. : З. Є. Шершньова [та ін.]. – К. : КНЕУ, 2016.

Батенко Л.П., к.е.н., професор,
завідувач кафедри стратегії підприємств

ПІДХОДИ ДО ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ В КОНТЕКСТІ СТУДЕНТОЦЕНТРИЗМУ

Студентоцентрований підхід потребує комплексних зусиль за багатьма напрямами, серед яких важливе місце посідає вдосконалення системи оцінювання результатів навчання. За нашим пере-

конанням, кардинального перегляду потребують як угрупування типів завдань, що оцінюються, так і шкали їх оцінювання.

У практиці нашого університету використовується загальний підхід, коли студент набирає 50 балів за поточну успішність, як суму балів за різні види завдань і виконання модульних робіт, і 50 балів за іспит. При цьому різні види поточних завдань оцінюються різною кількістю балів, а питома вага типів завдань (індивідуальні, групові, контрольні), як правило, не враховується. Якщо ж звернутися до досвіду зарубіжних навчальних закладів, то привертає увагу той факт, що у більшості випадків по кожному предмету визначається своя структура підсумкової оцінки, яку формують такі типові складові, як результати виконання: 1) індивідуальних і 2) групових завдань, 3) участі у колективних дискусіях, 4) екзаменаційних робіт. Питома вага цих типів роботи студентів може бути різною залежності від дисципліни, проте робиться акцент на необхідності розвивати у студента навички індивідуальної і колективної роботи, вміння працювати в команді, вчитися один від одного, за необхідності обґрунтовувати та відстоювати свою позицію, розділяти відповідальність за прийняті рішення.

Друга проблема, що потребує розв'язання, пов'язана з тим, що відповідно до системи оцінювання знань студентів, різні види поточних завдань оцінюються у різну кількість балів. Виходить, що існує велика кількість шкал оцінювання знань студентів: 10-бальна для завдань іспиту, 100-бальна для підсумкового оцінювання з дисципліни і безліч інших, якщо кожне завдання поточного контролю оцінюється своєю кількістю балів. Це має такі вади: по-перше, критерії оцінювання у кожному випадку, як правило, детально не розписуються, по-друге, вага кожного балу буде різною, якщо завдання оцінюється, наприклад, у 10 або ж у 5 балів. По-третє, при такій системі оцінювання студент і викладач не бачать динаміки щодо рівня опанування студентом навчального матеріалу. Ми пропонуємо відійти від такої практики і кожне завдання, що його виконує студент, оцінювати за 100-бальною шкалою (критерії оцінювання достатньо детально розроблені), а загальну кількість балів по предмету визначати з урахуванням питомої ваги кожного виду завдань у підсумковій оцінці. Наприклад, якщо студент у межах завдань групової роботи над розв'язанням чотирьох кейсів, яка складає 20 % від підсумкової оцінки, отримав оцінки 70, 80, 90, 95, то видно його прогрес по мірі виконання цих завдань, у середньому за цей тип роботи він отримав 83 бали, а в цілому він отримає за неї 0,2 х ((70+80+90+95):4) = 16,75 тобто 17 балів з 20 можливих. Використання платформи Moodle дозволяє, окрім усього, моніторити ритмічність і активність участі студентів у віртуальних групових дискусіях, розв'язанні кейсів і інших видів завдань у поза аудиторний час, що також підвищує об'єктивність оцінювання участі кожного студента у груповій роботі. Таким чином, система оцінювання стає прозорішою, інформативнішою і стимулюючішою. Вона спрямовується на забезпечення різних груп компетентностей студентів і може гнучко враховувати особливості видів завдань і їх обсяги залежно від специфіки тієї чи іншої дисципліни.

Батенко Л.П., к.е.н.,
професор, завідувач кафедри стратегії підприємств,
Прохорова Є.В., к.е.н.,
доцент кафедри стратегії підприємств

ФОРМУВАННЯ НАВЧАЛЬНОГО ПЛАНУ НОВОЇ СПЕЦІАЛІЗАЦІЇ «ПІДПРИЄМНИЦЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ» НА ОСНОВІ КОМПЕТЕНТНІСНОГО ПІДХОДУ

Відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 29 квітня 2015 року № 266 «Про затвердження переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти», на факультеті ухвалено рішення за галуззю знань «Менеджмент і адміністрування» в межах спеціальності «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність» відкрити набір на бакалаврат за спеціалізацією «Підприємницька діяльність».

Предметом спеціалізації є знаходження, оцінювання, обґрунтування, реалізація та підтримка ефективного функціонування та розвитку бізнес-ідей. Логіка побудови навчального плану формувалась від результатів навчання та компетентностей випускників. При розробці проекту було вивчено досвід підготовки бакалаврів з підприємництва у вітчизняних ч зарубіжних університетах і бізнес-школах.

Виходячи із загального переліку груп компетентностей випускників особливу увагу було приділено формуванню спеціальних фахових компетентностей, які забезпечуються такими дисциплінами навчального плану:

Фахові компетентності бакалавра з підприємницької діяльності	Дисципліни навчального плану, які формують компетентність
Аналізувати середовище та знаходити бізнес-можливості	• Аналіз підприємницького середовища • Бізнес-стратегія • Бізнес-план: технологія розробки та обґрунтування • Тренінг-курс «Створення власного бізнесу»
Розробляти бізнес-модель нового підприємства та обґрунтовувати його бізнес-план	• Моделювання бізнес-процесів • Тренінг-курс «Створення власного бізнесу» • Тренінг-курс «Start Up»
Створювати команду та управляти конфліктами	• Лідерство та партнерство в бізнесі • Управління конфліктами • Тренінг-курс «Створення власного бізнесу»
Створювати та підтримувати ефективні комунікації у бізнес-середовищі	• Лідерство та партнерства в бізнесі • Мовна культура бізнес-комунікацій • Тренінг-курс «Start Up»
Визначати напрями розвитку підприємства та управляти проектами розвитку	• Бізнес-стратегія • Проектний менеджмент
Забезпечувати ефективне функціонування підприємства	• Облік та оподаткування суб'єктів малого підприємництва • Бюджетування • Тренінг-курс з управління підприємством на основі 1С: УНФ • Управління діяльністю підприємства • Тренінг-курс «Оцінювання ефективності підприємницької діяльності» • Оцінювання вартості бізнесу • Інформаційні системи і технології у підприємництві • Практика виробнича та комплексна курсова робота

Розробка навчального плану від результатів навчання та компетентностей, необхідних фахівцям певної спеціалізації, дає можливість виявити, які компетенції є недостатньо забезпеченими, та посилити їх, а також визначити можливі дублювання в різних навчальних дисциплінах, що забезпечить вищу якість програми підготовки фахівців. Такий підхід дозволяє сформувати структуру та програму кожної навчальної дисципліни, визначити необхідні форми занять і види завдань, які забезпечуватимуть набуття певних компетентностей, та узгодити зміст дисциплін навчальної.

Безверхий К.В., к.е.н.,
доцент кафедри обліку, аналізу та аудиту в АПК,
Ковач С.І., к.е.н.,
доцент кафедри обліку, аналізу та аудиту в АПК

ІНФОРМАЦІЙНІ ТА КОМУНІКАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ПРИ ПІДГОТОВЦІ ФАХІВЦІВ З ОБЛІКУ І АУДИТУ

У даний час підготовка висококваліфікованих фахівців, зокрема із спеціальності «Облік і аудит», потребує використання у навчальному процесі сучасних інформаційних та комунікаційних технологій (*надалі* – ІКТ).

Варто погодитись з думкою С. Панасейко та І. Панасейко, що «…саме робота з бухгалтерською програмою суттєво допомагає студентам осмислити сам процес ведення обліку в цілому і окремих його частин. Адже в ході навчального процесу студенти повинні вирішувати певні проблеми при введенні інформації, заповненні довідників, обробці документів, формуванні звітів» [1, с. 561]. Тобто, ввівши необхідну інформацію в програмний продукт і опрацювавши її, у них формуються відповідні компетенції.

Вивчення наук (дисциплін) може бути побудоване на базі спроектованої моделі формування ІКТ-компетентностей у майбутніх фахівців зі спеціальності «Облік і аудит», яка включає: мету, завдання, принципи, зміст, методи, форми і засоби організації навчального процесу.

Таким чином, інформаційні та комунікаційні технології відіграють провідну роль при підготовці фахівців з обліку і аудиту.

Література

1. *Панасейко С.М.* Удосконалення методики викладання дисципліни «Інформаційні системи і технології бухгалтерського обліку» / С. М. Панасейко, І. М. Панасейко // Роль і місце бухгалтерського обліку, контролю й аналізу в розвитку економічної науки та практики: Зб. мат. міжн. науково-практ. конф., 14 травня 2010 р. – К.: КНЕУ, 2010. – С. 559–562.
2. *Дюжева Т.А.* Формирование ИКТ-компетентности у будущих бухгалтеров в процессе изучения дисциплин профессионального модуля в учреждениях среднего профессионального образования: автореф. дис. канд. пед. наук: 13.00.08 / Т. А. Дюжева. – Чебоксары, 2013. – 24 с.

Бєлякова О.В.,
ст. викладач кафедри іноземних мов ФЕФ

ДО ПРОБЛЕМИ НАВЧАННЯ ЧИТАННЮ Й ПЕРЕКЛАДУ ПРОФЕСІЙНО-ОРІЄНТОВАНОГО ТЕКСТУ НА ЗАНЯТТЯХ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ У ВНЗ

Обов'язковим компонентом професійної підготовки сучасного фахівця є володіння іноземною мовою. Тому навчання іноземній мові у немовному вузі носить як комунікативно-орієнтований, так і професійно-орієнтований характер. Зростаючі ділові та культурні зв'язки із зарубіжними країнами вимагають, щоб сучасні фахівці володіли навиками читання і перекладу документів, що супроводжують імпортну продукцію. Багато студентів вищих навчальних закладів прагнуть поряд із засвоєнням основної професії удосконалювати і знання іноземної мови. Вузівський курс продовжує шкільний і на цьому етапі важливо продовжити процес вивчення іноземної мови на більш якісному рівні, а також засвоєння соціокультурних знань і умінь, тобто студент повинен набути знання і уміння, необхідні для етичного й творчого самовизначення в соціальній і професійній сферах.

Проблема навчання студентів читанню і перекладу професійно-орієнтованих текстів відображено у працях таких вітчизняних і зарубіжних дослідників, як Г. В. Барабанова, Н. А. Бараненкова, Т. В. Бочарова, С. Г. Вавіліна, А. Б. Гусейнова, З. В. Малюська, О. О. Стеценко, W. Grabe, M. Gilmour, S. Marshal, P. Strevens та ін.

Актуальність дослідження обумовлена необхідністю сучасного фахівця активно володіти хоча б однією іноземною мовою, користуватися іншомовною літературою для пошуку інформації в соціально-обумовлених сферах повсякденного життя і в своїй професійній діяльності.

Навчання студентів іноземній мові у вузі традиційно було орієнтоване на читання, розуміння і переклад спеціальних текстів. Іноземна мова стає не лише інструментом формувань знань, але й засобом спілкування, у тому числі і професійного, а відповідно і показником професійної компетентності. Вивчення іноземної мови було і залишається складовою частиною процесу формування фахівця з вищою освітою.

Питанням навчання читанню і перекладу іншомовних текстів за спеціальністю приділяється велика увага. При навчанні читанню первинне значення має опанування структурної сторони тексту. Текст, як система мовного продукту носіїв іноземної мови, представляє особливу цінність як систематизований зразок функціонування мови і є однією із основних навчально-методичних одиниць навчання. Після закінчення вищого навчального закладу студенти повинні вміти самостійно читати й перекладати з повним розумінням нескладні тексти науково-популярної літератури, а також адаптовані художні тексти. Це кінцеві практичні цілі навчання, успішна реалізація яких залежить, перш за все, від самостійної та домашньої роботи студентів. Особливість викладання англійської мови за професійним спрямуванням полягає у фаховому контексті обраної спеціальності, основним актуальним завданням якої є оволодіння знаннями фахової терміносистеми і набуття умінь використовувати вузькоспеціалізовану лексику для виконання навчальних професійно орієнтованих завдань, спрямованих на подальше спілкування у виробничих ситуаціях.

Однією з основних цілей програми англійської мови за професійним спрямуванням є розвиток навичок читання і перекладу фахових текстів.

Таким чином, встановлено, що при навчанні читанню первинне значення має опанування структурної сторони тексту, який є однією із основних навчально-методичних одиниць навчання. Переклад є досить ефективним засобом контролю та перевірки розуміння прочитаного. Для розуміння професійно-орієнтованого тексту студент використовує письмовий, а згодом усний вибірковий переклад, який близький до безперекладного розуміння тексту.

Блудова Т.В., д.е.н.,
професор кафедри вищої математики
Магда О.В., к.ф.-м.н.,
доцент кафедри вищої математики

ФОРМУВАННЯ КОМПЕТЕНЦІЙ ПРИ ВИВЧЕННІ БАЗОВИХ МАТЕМАТИЧНИХ ДИСЦИПЛІН НА ОСНОВІ СТУДЕНТОЦЕНТРОВАНОГО ПІДХОДУ

В основі студентоцентрованого підходу лежить формування компетенції як сукупності взаємопов'язаних смислових орієнтацій, знань, умінь, навичок і досвіду діяльності студента, необхідних для того, щоб він міг здійснювати соціально значиму продуктивну діяльність по відношенню до об'єктів реальної дійсності. При цьому вищій математиці приділяється роль дисципліни, що забезпечує випереджальну підготовку фахівця-економіста і передбачає формування рефлексій, творчих здібностей і відповідних фундаментальних структурованих знань у студентів. Відповідно з цим постає питання формування у студентів математичного мислення, використання методології та методів кількісного аналізу, комп'ютерної техніки та нових технологій мислення у вирішенні професійних задач на основі студентоцентрованого підходу.

У той же час необхідно забезпечувати взаємозв'язок вивчення математичних дисциплін з майбутньою професією, використовуючи, зокрема, міждисциплінарні зв'язки з ціллю підготовки майбутніх економістів до реалізації змістовного компонента у вигляді професійно значущих умінь і навичок. Існує думка, що навчання математики повинно бути «класичним», а прикладні розділи повинні вивчатися окремо на старших курсах у рамках спеціальних дисциплін. Відмітимо, що прикладна спрямованість курсу вищої математики необхідна. Для студентів важливо вже з перших днів навчання бачити взаємозв'язок досліджуваних дисциплін з майбутньою професійною діяльністю. Не випадково, що серед перших питань, що задаються студентами на заняттях з математики, можна виокремити ті, які стосуються нерозумінням вивченням складного математичного матеріалу без зв'язку з економічним прикладанням. Відповіддю на поставлені питання може бути систематичне використання в навчанні вищої математики економічних понять, законів, ідей, моделей і завдань з постійними ілюстраціями математичного матеріалу із застосуваннями в фінансах, управлінні, маркетингу та ін.

Наприклад, у розділі «Лінійна алгебра» можна викласти лінійну міжгалузеву балансову модель Леонтьєва, модель рівноважних цін, балансова модель міжнародної торгівлі та ін. У розділі аналітичної геометрії привести графічний спосіб вирішення прикладних економічних задач. У розділі диференціального числення привести приклади еластичності виробничих функцій, функцій попиту та пропозиції. Показати, що зворотна задача еластичності є диференціальним рівнянням першого порядку. Перед розділом функцій багатьох змінних привести економічні задачі для двофакторних виробничих функцій на максимум прибутку і доходу, мінімум витрат та ін.

При такому студентоцентрованому підході студент звикає до тріади «економіка – математика – економіка» і починає розуміти, яким чином економічні завдання переводяться на математичну мову, розв'язуються методами математики та обчислювальної техніки, і як потім, отримані за допомогою математичного інструментарію результати, знову тлумачаться в економічних термінах. Математика стає бути потрібною студенту. Таким чином, введення економічної складової у зміст курсу вищої математики є засобом формування професійних математичних компетенцій, що дозволяє забезпечити зв'язок теорії і практики, розглянути міжпредметні зв'язки і дозволяє поєднувати науковий рівень навчання з доступністю і пізнавальним інтересом, що забезпечує мотивацію діяльності студентів.

Література

1. Закон України «Про вищу освіту» від 01.07.2014 р. http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1556-18
2. *Рашкевич Ю. М.* Болонський процес та нова парадигма вищої освіти. – Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2014. – 168 с.
3. Національна рамка кваліфікацій. http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1341-2011-п
4. The European Qualifications Framework for lifelong learning. http://www.eqavet.eu/gns/policy-context/european-vet-initiatives/europeanqualifications-framework.aspx
5. *Таланова Ж.В.* Підходи до розроблення галузевих рамок кваліфікацій в Європейському просторі вищої освіти. http://212.111.196.8:8081/dlc/24_25102013/talanova.pdf

Богорад М.А., ст. викладач
кафедри педагогіки та психології

СТУДЕНТОЦЕНТРИЗМ ЯК ЗАСІБ РЕАЛІЗАЦІЇ КОМПЕТЕНТНІСНОГО ПІДХОДУ В НАВЧАННІ

Актуальним завданням вищої освіти в сучасних умовах лишається пошук таких форм і методів навчання, що базується на гуманістичних, культурологічних засадах та індивідуальному, особистісно орієнтованому підході в організації навчання, комплексного застосування традиційних і новітніх інноваційних технологій і забезпеченні підготовки висококваліфікованого фахівця, провідною якістю професійної компетенції якого буде здатність до безперервної самоосвіти та саморозвитку.

Типовим у дослідженнях науковців є визнання провідної ролі активізації в формуванні загальної компетенції та розвитку особистості. Головним для досягнення успіху в цьому процесі є стимулювання внутрішнього бажання здійснити цю активність, сформувати (відчути) підвищену мотивацію та потребу в самонавчанні та саморозвитку, адже штучно примусити будь-кого до продуктивної активності неможливо. Саме студентоцентризм може розглядатися як ресурс успішної реалізації компетентнісного підходу при організації навчання в університеті.

Педагогічна наука вже має достатню кількість методичних розробок і рекомендацій з формування компетенції з використанням активізації пізнавальної діяльності студентів, однак вирішення питання досягнення найбільшої їх ефективності все ще лишається актуальним. Одним з напрямів подолання цих труднощів може бути розуміння та формулювання причин їх виникнення.

Найтиповішими є:

- відсутність умінь долати труднощі пізнавальної діяльності, пов’язаних з необхідністю докладати певних вольових, інтелектуальних, емоційних зусиль при здійснені навчання в цілому та при його активізації зокрема;
- зменшення мотивації до навчання або навіть повне її зникнення може спостерігатись на фоні надмірної, незбалансованої, громіздкої, методично невиваженої кількості навчального матеріалу;
- одноманітність і монотонність процесу навчання викликає загальну, зокрема емоційну втому, також викладачеві необхідно пам’ятати про фізіологічно обумовлену об’єктивність цього процесу.

Нейтралізувати виникнення вказаних обставин можливо шляхом підвищення зацікавленості у вивченні предмета. Важливо сформувати розуміння необхідності знань з конкретних питань, тем і їх блоків для подальшого професійного розвитку та зростання; новий матеріал повинен бути пов’язаний з попереднім; занадто легкий або дуже складний матеріал не сприймається; системний і систематичний педагогічний контроль якості студентських робіт також підвищує мотивацію до навчання.

Врахування викладачем вказаних застережень при розробці завдань для аудиторної та позаудиторної самостійної роботи, які зорієнтовані на врахування потреб та ціннісні орієнтири особистості студента, дозволить підвищити ефективність взаємодії при активізації навчання.

Методи стимулювання та підвищення мотивації студентів до навчання:

- емоційні: заохочення, навчально-пізнавальні ігри, створення ситуації успіху, стимулююче (заохочувальне) оцінювання, вільний вибір завдань, задоволення бажання бути значимою особистістю;
- пізнавальні: опора на життєвий досвід, врахування пізнавальних інтересів, створення проблемних ситуацій, стимулювання до пошуку альтернативних рішень, виконання творчих завдань;
- вольові: поінформування про обов’язкові результати, формування відповідального ставлення, ідентифікація пізнавальних ускладнень, самооцінка та корекція власної діяльності, формування рефлексії, прогнозування майбутньої діяльності;
- соціальні: розвиток прагнення бути корисним, створення ситуації взаємодопомоги, розвиток емпатії, співчуття, пошук контактів та співробітництва, зацікавленість результатами колективної праці, організація само- та взаємоперевірки.

Тому для вищої освіти лишається актуальним створення дидактичних умов для максимальної реалізації студентоцентризма на основі розвитку здібностей кожної особистості та формування таких професійних вмінь, як творча активність, самостійність, відповідальність та ініціатива.

Література

1. *Балягіна І.* Адаптація студентської молоді до навчання та духовно-культурного середовища університету як шлях формування корпоративної культури / І. Балягіна, О. Бойчук // Вища школа. – 2012. – № 1. – С. 112–116.

2. *Кліменко В*. Економіка знань в усвідомленні студентів і викладачів вищої школи / В. Кліменко // Вища школа. – 2011. – № 7. – С. 104–109.
3. *Хоружий Г*. Студентоцентризм як принцип академічної культури / Г. Хоружий // Вища школа. – 2012. – № 4. – С. 7–24.

Бойко Н.О., к.пед.н.,
доцент кафедри регіональної економіки і туризму

ФОРМУВАННЯ ЗАГАЛЬНИХ І ПРОФЕСІЙНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ СТУДЕНТІВ СПЕЦІАЛЬНОСТІ «ТУРИЗМ»

Базовим принципом організації навчального процесу в умовах реформування освітньої системи сьогодні виступає студентоцентризм – максимальне наближення освіти, навчання і виховання студентів до їх сутності, здібностей і життєвих планів. На відміну від «предметоцентризма», навчальні плани і програми наук і навчальних дисциплін повинні бути підпорядковані формуванню відповідних компетентностей студентів і зорієнтовані не на процес, а на результат навчання. Отже освіта повинна виконувати функції не заради тільки освіти, а заради майбутнього працевлаштування студентів. Тому підготовку студентів спеціальності «Туризм» слід організовувати на основі компетентнісного підходу. У результаті освоєння дисциплін навчального плану у майбутніх фахівців з туризму повинні сформуватися, перш за все, загальні компетенції, завдяки яким студенти повинні:

- розуміти суть і соціальне значення своєї професії, проявляти до неї стійкий інтерес;
- організовувати власну діяльність, обирати типові методи і засоби виконання професійних завдань, оцінювати їх ефективність і якість;
- приймати рішення в стандартних і нестандартних ситуаціях і нести за них відповідальність;
- здійснювати пошук і використання інформації, необхідної для ефективного виконання професійних задач, професійного і особистісного розвитку;
- використовувати інформаційно-комунікаційні технології у професійній діяльності;
- працювати в команді, ефективно спілкуватися з колегами, керівництвом, споживачами послуг, туристами;
- брати на себе відповідальність за роботу членів команди та результати виконаних завдань;
- орієнтуватися в умовах частої зміни технологій, документації у професійній діяльності.

Серед основних професійних компетентностей, якими повинні оволодіти студенти, слід виділити такі:

- уміти характеризувати й оцінювати основні складники туризму;
- встановлювати географічні та соціокультурні закономірності розвитку туризму на основі аналізу культурно-історичних і соціально-економічних умов територій;
- виявляти туристичну спеціалізацію території;
- володіти прийомами оцінки туристичних ресурсів території, розраховувати рекреаційну ємність території, оцінювати туристичний потенціал;
- аналізувати та систематизувати регіональні й локальні природно-екологічні, історико-культурні, соціально-економічні особливості території;
- досліджувати проблеми сучасного стану туризму в регіоні, прогнозувати можливий його розвиток під впливом різних факторів;
- визначати стратегії розвитку туристичної галузі в конкретному регіоні залежно від наявності туристичних ресурсів;
- передбачати основні тенденції міждержавних і внутрішніх туристичних потоків і проектувати найефективніше використання туристичних потоків у часі та просторі на підставі інформації про переміщення та інтенсивність туристичних потоків;
- розробляти проекти нових турів, пропонувати ефективні форми надання туристичних послуг, враховуючи потенційний попит;
- визначати можливості зарубіжних партнерів щодо розробки турів, використовуючи результати досліджень світового ринку послуг.

Отже, акцент у навчанні туристичної спеціальності зроблений на практиці професійного спрямування, завдяки чому студенти набирають необхідних навичок майбутньої професії. Починаючи з першого курсу студенти приймають участь у ділових іграх, відвідують готелі, екскурсії та екскурсійні об’єкти, туристичні фірми, туристичні ярмарки, концерти, вистави, фестивалі, тренінги, майстер-класи. При цьому значна увага звертається не тільки на сутність, але й на підготовку та організацію туристичних заходів. Майбутні фахівці з туристичного бізнесу стажува-

тимуться в агентствах, де зможуть набути комунікаційних навичок: розбиратися у складних ситуаціях, спілкуватися з клієнтами, колегами та партнерами, в тому числі й іноземною мовою.

У подальшій перспективі студенти будуть проходити практику в країнах, які є популярними в туристичних вподобаннях наших співвітчизників: Туреччині, Єгипті, Болгарії, Чехії, Польщі, Словаччині та інших з метою вдосконалення професійних компетентностей.

Здебільшого робота менеджера в туристичному агентстві – початок кар'єри у сфері туризму. Вищий статус мають тревел-менеджери, які повинні знати курортні міста, готелі, правила в'їзду в різні країни, вміти працювати з рахунками, кредитними картками, бронювати готелі, авіабілети, готувати комерційні пропозиції, вести переговори, знати діловий етикет, що є предметом вивчення наук і дисциплін фахової підготовки майбутніх бакалаврів з туризму. Фахівець у галузі туризму повинен володіти різносторонніми знаннями з географії, економіки, юриспруденції, культурології, історії, етики спілкування, психології тощо.

Формування у студентів практичних навичок з обраної спеціальності, удосконалення змісту, форм та ефективності навчальних і виробничих практик слід поєднувати з теоретичними знаннями, що входять до навчального плану спеціальності «Туризм». Під час університетського навчання слід підвищити роль самостійної роботи студентів і консультацій викладачів, сприяти подальшій індивідуалізації навчання, спрямувати його на потреби конкретного студента, зробити актуальнішим, максимально наблизити результати навчання до реальних вимог роботодавців.

Бондар М.І., д.е.н.,
професор, завідувач кафедри
обліку підприємницької діяльності

СУЧАСНІ ВИМОГИ ДО ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ З ОБЛІКУ ТА ОПОДАТКУВАННЯ

Глобальна фінансова криза та прагнення України до інтеграції у світовий економічний та освітній простір ставить нові виклики перед системою вищої освіти і, насамперед, перед системою підготовки фахівців у сфері економіки та управління.

Існує потреба в необхідності створення нової моделі вищої освіти, яка могла б захистити бізнес, інвесторів, співробітників і суспільство від наступних усе глибших криз. Глобалізація економіки і освіти потребує розширення можливостей працевлаштування за кордоном та підвищення рівня конкурентоспроможності майбутніх фахівців в Україні їх здатності знайти своє місце на ринку праці, активно включитися у політичну, суспільну, культурну та інші сфери життя суспільства. У цьому контексті актуальною постає проблема реформування існуючого підходу до підготовки кваліфікованих фахівців від знань і вмінь до здатності їх реалізації в нестандартних умовах.

В умовах динамічного розвитку інноваційних технологій щодо процесів виробництва, реалізації та управління надзвичайно важливим є впровадження якісно нових методологічних і організаційних підходів до системи підготовки висококваліфікованих фахівців. Якість освітнього процесу характеризується суспільним визнанням фахівця на ринку праці, що має стати результатом співпраці освітян і роботодавців. Забезпечення якості освіти відповідно до вимог споживачів: студента і його батьків, суспільства та держави, роботодавців та інвесторів полягає у розробці й реалізації таких новітніх освітніх програм, які максимально будуть сприяти розвитку здібностей студентів і зможуть забезпечити їм шанси на отримання належного місця роботи на ринку праці, придатність до працевлаштування та високого рівня оплати.

Сучасна вища освіта має забезпечити формування особистості молодої людини як майбутнього професіонала, здатного успішно виконувати виробничі завдання, працювати в сучасних умовах за фахом, навчити жити у соціумі. Усе це дасть можливість молодому поколінню набути фінансової незалежності і сприятиме готовності до створення сім'ї, а також виховання наступної генерації. Оскільки, формування особистості передбачає і впевненість у знаннях, уміннях, навичках, що є рушійним елементом розвитку людини в умовах комунікації, постійної модернізації та інформатизації суспільства.

Світові тенденції розвитку вищої освіти зумовлюють необхідність формування навчального процесу на основі студентоцентризму та компетентнісно-орієнтованої освіти з урахуванням масовості вищої освіти, її багаторівневості та безперервності.

Процес становлення автономізації ВНЗ України повинен базуватися на усвідомленні того, що автономія, це не лише право, а більшою мірою відповідальність університету і кожного його співробітника перед студентом і суспільством у цілому. Важливим на даному етапі є виключення хаотичного формування навчальних планів поповнюючи їх дисциплінами, що є лише складови-

ми основних фундаментальних і прикладних дисциплін. Автономність університетів має сприяти впровадженню нових інноваційних навчальних продуктів, технологій навчання, стажування викладачів і студентів у провідних навчальних закладах і компаніях світу. Тому, при розробці стандартів освіти потрібно чітко розмежовувати основні вимоги до навчального процесу, які мають бути мінімальними і закладеними в стандарти освіти і ті, щодо яких має існувати автономія.

Зміст навчання не може виступати результатом освіти, результатом має стати набір різного роду компетенцій випускника, його підготовленість до виконання визначених функцій. Викладач має керувати самостійною пізнавальною діяльністю студентів, сприяти розвитку їхніх пізнавальних інтересів, інтелектуальних можливостей, формувати дієві мотиви навчальної праці з метою оволодіння ними ефективними й раціональними методами самостійної пізнавальної діяльності. Для цього необхідно запроваджувати дослідницьке навчання, яке потребує від викладача використання відповідних х засобів прямого і непрямого керування аудиторією, а від студентів – володіння навичками використання різних методів пізнання та бажання навчатися з урахуванням досвіду самостійно-пошукової роботи.

Враховуючи, що базові вимоги до фахівців за спеціальністю «Облік і оподаткування» в європейських країнах визначаються Міжнародними стандартами освіти Міжнародної федерації бухгалтерів розробка професійних компетенцій майбутнього фахівця має базуватися на основі існуючого підходу до європейської, американської освіти з урахуванням пріоритетів вітчизняної бухгалтерської школи.

Бондар С.І., к.е.н.,
доцент кафедри іноземних мов факультету маркетингу

РЕАЛІЗАЦІЯ ВЗАЄМОДІЇ ПОНЯТЬ І ЯВИЩ «СТУДЕНТОЦЕНТРИЗМ» І «КОМПЕТЕНТІСНИЙ ПІДХІД» У СУЧАСНІЙ ОСВІТІ

Невпинний плин часу змінює все на своєму шляху. Незмінною є людська постать і постійні виклики удосконалення шляхів самоствердження та самореалізації. Перший крок на цьому шляху – отримання освіти, а слідом - надбання освіченості і віднаходження свого місця в житті. Вже давно, принаймні від минулого століття, освіта розглядається як результат і як цінність і не може бути кимось або чимось наданою, а отримується і засвоюється у вигляді знань, умінь, навичок і способів їх презентації. Через це перед освітою сьогодення стоять непрості завдання, які змінюють ракурси, потрапляючи в призму глобальних чи євроінтеграційних процесів. Змінюється парадигма навчання, і вища школа в рамках компетентністного підходу переорієнтовується на суб'єкт навчання – на студентський колектив і на кожного студента окремо. Появляються і стають невід'ємними для сучасної освіти в Україні поняття «студентоцентризм» і «компетентісний підхід».

Необхідність і важливість змін в освітніх процесах підтверджується словами Василя Кременя, президента спілки «Знання» України, Президента Національної академії педагогічних наук України, академіка НАН, який висловився про те, що народ і конкретну людину змінити одними лише революціями неможливо, на його думку, для цього необхідно змінити освіту, яка підготує нове покоління людей. У розрізі таких висловлювань стає зрозумілим, що освіта повинна використовувати нові ресурси успішної реалізації навчальних підходів, і таким невикористаним до сьогодні в Українській освіті ресурсом є студентоцентризм як базовий принцип організації навчального процесу і всієї системи стосунків в освіті, у навчальному закладі, зокрема між тим, хто навчає і тим, хто навчається,

У низці джерел підтверджується той факт, що студентоцентроване навчання передбачає розширення прав і можливостей тих, хто навчається, розробку нових підходів до викладання і навчання, навчальних програм, що відбивають практичний бік реалізації компетентнісного підходу у вищій освіті. Отже зростає роль тих, хто створює ці програми і розробляє нові підходи. У цьому аспекті на перше місце виступає психолого-педагогічна кваліфікація викладача. Адже він покликаний таким чином побудувати навчальний процес, створити такі умови презентації компетенцій, за яких і сам студент має бути в пошуку всіх можливостей. Це означає, що студентів вишів необхідно залучити до свідомого процесу реалізації компетентістного підходу.

Діяльність викладача є многогранною, багатофункціональною і має комплексний характер. Для успішної реалізації взаємодії понять і явищ «студентоцентризм» і «компетентісний підхід» до психолого-педагогічного портрету викладача сучасного вищого навчального закладу, на якого чекає Україна, входять і його педагогічна майстерність, і навчально-педагогічна діяльність і гностичні, конструктивні, організаційні, комунікативні здібності як компоненти власної психологічної структури.

Але не тільки відповідальність викладача, його професіоналізм та людські якості здатні забезпечити якість викладання та засвоєння навчальних дисциплін. Для успішної роботи викладача, для його творчого діалогу зі студентською молоддю, а значить для забезпечення якості освіти необхідні певні умови роботи. Питання умов роботи викладача в сучасних реаліях є недостатньо вивченим і потребує прискіпливої уваги психологічної, педагогічної і навіть економічної галузей наук і є питанням подальших розробок.

Борисенко Л.Л., к.е.н.,
доцент кафедри педагогіки та психології

ФОРМУВАННЯ НАУКОВО-ДОСЛІДНИЦЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ЕКОНОМІСТІВ ЗАСОБАМИ КРЕАТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ

Проблема професійної підготовки фахівців, зокрема майбутніх економістів, передбачає пошук шляхів формування креативної особистості студентів у системі вищої освіти, розвиток їхніх інтелектуальних і дослідницьких умінь. Виходячи з принципу студентоцентризму, пріоритетним напрямком вищої школи на сьогодні є організація освітнього процесу, в якому кожний студент міг би стати суб'єктом власного розвитку, вмів би здобувати та переробляти інформацію шляхом самостійної науково-пізнавальної та дослідницької діяльності [1; 3].

Сьогоднішній економіст, як наголошують учені В. Луговий, М. Євтух, В. Зайчук, Л. Бондарєва, А. Нісімчук, І. Прокопенко, О. Шпак, має бути дослідником, оскільки саме він повинен здійснювати аналіз соціально-економічного становища України, визначати науково обгрунтовані напрями розвитку та прогнозування економіки країни на макро-мікрорівнях; передбачати напрями економічного зростання; проектувати життєдіяльність окремого підприємства певного регіону. Потреби суспільства у фахівцях-економістах з інноваційним типом мислення, що володіють технологією наукового дослідження соціально-економічного розвитку України, постійно зростають. Для того, щоб підготувати компетентного, творчого економіста, здатного самостійно освоювати нові технології в економіці, вирішувати професійні завдання методами наукового дослідження, необхідно відповідний рівень сформованості його науково-дослідницької компетентності [2]. Науково-дослідницька компетентність економіста є складовою його професійної компетентності, яку ми трактуємо *як інтегративну властивість особистості, що характеризує її готовність до вирішення дослідних (проблемних, освітніх, навчально-професійних, психолого-педагогічних) завдань шляхом застосування методів наукового пізнання, самостійно-пошукових методів у цілепокладанні, плануванні, програмуванні, прийнятті управлінських рішень, яка виражається в єдності ціннісно-мотиваційного, когнітивного, операційного, особистісного компонентів.* Аналіз та узагальнення досвіду викладання психолого-педагогічних дисциплін у Київському національному економічному університеті надає підстави стверджувати, що ефективним інструментарієм формування *науково-дослідницької* компетентності майбутніх економістів є впровадження креативних технологій навчання, які охоплюють такі форми, методи та засоби: метод «мозкового штурму», метод «синектики», метод морфологічного аналізу, метод аналізу і синтезу фантастичних ідей, метод інверсії, метод евристичних запитань, метод фокальних об'єктів, метод вільних асоціацій, метод винахідницьких задач. Засобами креативних технологій навчання, які використовувалися під час викладання та засвоєння психолого-педагогічних дисциплін у КНЕУ, були проблемно-творчі задачі, розроблені на основі класифікації С. Сисоєвої [4]. Найчастіше використовувалися такі типи: задачі на виявлення протиріччя та проблемне бачення, задачі з відсутністю повної інформації, дослідницькі задачі, задачі на винахідливість, задачі на комунікативність.

Отже, впровадження креативних технологій навчання є передумовою для формування дослідницьких вмінь майбутніх економістів, оскільки вони грунтуються на оригінальних методиках розвитку різноманітних форм мислення, креативності, творчих здібностей; сприяють мобілізації організаційних, комунікативних, дослідницьких і проектувальних вмінь майбутніх фахівців, розвитку пошукової активності та науково-дослідницької компетентності студентів економічних спеціальностей.

Література

1 *Зязюн І. А.* Концептуальні засади теорії освіти в Україні / І. А. Зязюн // Педагогіка і психологія професійної освіти. – 2000. – № 1. – С. 11–24.

2. Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи: Бібліотека з освітньої політики: Колективна монографія / Колектив авторів: Н. М. Бібік, О. В. Овчарук, О. І. Пометун, О. Я. Савченко / Під заг. ред. О. В. Овчарук. – К.: К.І.С. 2004. – 112 с.
3. *Кремень В. Г.* Людиноцентризм в освіті: філософія нових підходів / В. Г. Кремень // Педагогіка і психологія професійної освіти. – 2006. – № 1. – С. 7–18.
4. *Сисоєва С.О.* Основи педагогічної творчості: підручник / С.О. Сисоєва. – К.: Міленіум, 2006. – 346 с. – С. 98–99.

Бортнікова Л.П., к.е.н.,
доцент кафедри політичної економії

СТИМУЛЮВАННЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ ЯК ФАКТОР ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНО ЗНАЧУЩИХ КОМПЕТЕНЦІЙ

Розвиток «економіки знань», у якій вирішальним ресурсом стає мобільний і висококваліфікований «людський капітал», вимагають досягнення нової якості професійної освіти. Сьогодні абсолютно очевидно, що освіта безпосередньо пов'язана з конкурентоспроможністю країни, але вона також визначає конкурентоздатність самого спеціаліста. Самостійна робота долучає студентів до наукової творчості, пошуку і вирішення актуальних сучасних проблем.

Форми самостійної роботи студентів (СРС) різноманітні. Вони включають:

- вивчення і систематизацію офіційних державних документів: законів, постанов, указів, нормативно-інструкційних і довідкових матеріалів;
- цільовий пошук для складання бібліографії за тематикою дослідження з використанням бібліотечних інформаційно-пошукових систем, комп'ютерної мережі «Інтернет»;
- вивчення навчальної, наукової та методичної літератури, матеріалів періодичних видань із залученням електронних засобів офіційної, статистичної, періодичної та наукової інформації;
- підготовку доповідей і рефератів, написання курсових і випускних кваліфікаційних робіт;
- участь у роботі студентських конференцій, комплексних наукових дослідженнях.

Завданнями СРС є: систематизація та закріплення отриманих теоретичних знань і практичних умінь студентів; поглиблення і розширення теоретичних знань; розвиток пізнавальних здібностей та активності студентів; стимулювання самостійності, відповідальності і організованості; розвиток дослідницьких умінь.

Основними найефективнішими видами самостійної роботи студентів, на наш погляд, є конспект рекомендованої лектором навчальної літератури, порівняльний аналіз різних поглядів учених на актуальні економічні проблеми, написання рефератів за оригінальною тематикою, складання анотованого списку статей з відповідних фахових журналів; комп'ютерний поточний самоконтроль і контроль успішності на базі електронних тестів. Перспективною формою СРС є підготовка реферату-перекладу статті відомого економіста або доповіді міжнародної організації з тематики дисципліни.

Завдяки новітнім технологіям, які дозволяють автоматично шукати інформацію в Інтернеті, закачувати її та перекладати, значно скорочується час, необхідний студенту для підготовки матеріалів, з іншого боку, така автоматизація призводить до втрати звички власноручно писати та вичитувати текст. Тому доречно передбачати підготовку коротких есе на задану тематику студентами у письмовій формі, принаймні два-три за семестр.

СРС має навчити студента читати книги та статті та готувати на базі цього виступи і власні публікації. Важливо, щоб підготовлений студентом реферат був не просто прийнятий викладачем до відома, але супроводжувався співбесідою. Це вкрай важливо, щоб зрозуміти, наскільки свідомо і самостійно студент виконав цю роботу.

Бочарова І.В., к.ф.н.,
доцент кафедри іноземних мов

КОМПЛЕКСНІ ТЕХНОЛОГІЇ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

В умовах інформаційного суспільства знання і кваліфікація набувають першочергового значення в житті людини. Бути в курсі розвитку світової науки, культури, займатися бізнесом, брати участь в інтеграційних процесах допомагає вивчення різноманітних першоджерел, у зв'язку з

чим підвищуються вимоги до рівня володіння іноземною мовою, що суттєво впливає на зміст, завдання та динаміку навчання.

Форми та технології, які використовуються для навчання іноземної мови, реалізують компетентісний та особистісно-активний мотивований підходи, які, в свою чергу, сприяють формуванню та розвитку: а) полікультурної мовної особистості, здатної здійснювати продуктивне спілкування з носіями інших культур; б) здатності студента здійснювати різні види діяльності, використовуючи іноземну мову; в) когнітивних здібностей студента; г) його готовності до саморозвитку та самоосвіти, а також сприяють підвищенню творчого потенціалу особистості щодо здійснення своїх професійних обов'язків.

Виходячи з цього, у сучасних умовах особливої ефективності набуває так звана «модель змішаного навчання», яка полягає у поєднанні традиційних і новітніх технологій, серед яких: комунікативне, диференційоване, модульне навчання, використання комп'ютерних програм, тестування, Інтернет та ін.

У гуманітарному навчанні найпопулярнішими на сьогодні є три дидактичні системи: 1) the learning-styles approach (індивідуальний стиль навчання); 2) open education (відкриті школи); 3) cooperative learning (навчання у співробітництві) [2, с. 11]. Великобританія, Австралія та США мають великий досвід роботи за *індивідуальним стилем навчання*.

На нашу думку, для масової студентської аудиторії націкавішою і доцільною є технологія *навчання у співробітництві*, розроблена американськими педагогами Р. Славіним, Р. і Д. Джонсонами, Є. Аронсоном та ін. Її використання дозволяє досягти прогнозованих результатів навчання, розкрити та розвинути потенціал можливостей кожного студента. При вивченні іноземної мови така технологія забезпечить підґрунтя для активізації пізнавальної та мовної діяльності кожного окремого студента групи, надаючи можливість осмислити, сприйняти новий мовний матеріал, отримати мовну практику, необхідну для формування мовленнєвих компетенцій.

Основною ідеєю цієї технології є створення умов спільної навчальної діяльності для тих, хто навчається в різних навчальних ситуаціях з різним рівнем знань. Наприклад, студенти діляться на групи по 3–4 особи й отримують одне спільне завдання. Визначення ролі кожного створює ситуацію, в якій кожен із членів групи несе відповідальність не тільки за результати своєї роботи, а й усієї групи. Слабкі студенти намагаються розібратися в запропонованому матеріалі, звертаючись до сильних, сильні мають можливість перевірити своє власне розуміння проблеми. Навчання в співробітництві на практиці свідчить, що ефективність цього методу стосується не тільки академічних успіхів, а й інтелектуального та морального розвитку студентів.

Важливим засобом активізації особистісно-орієнтованого підходу до вивчення іноземної мови є також *проектна технологія*, яка інтегрує принцип студентоцентризму, особистісно-орієнтований підхід із використанням самостійної роботи та дослідницьких, пошукових, проблемних методів, творчих за своєю суттю, тобто активного залучення не лише студента у процес навчання, а й викладача [1, с. 264].

Комплексне використання традиційних і новітніх освітніх технологій і методів допоможе студентам здійснювати різні види діяльності, користуватися новими інформаційними технологіями, сприятиме забезпеченню студентів необхідними знаннями, вміннями та навичками, підготовці до співробітництва, уникненню та переборюванню конфліктів.

Література

1. *Кокор М.* Педагогічні технології підготовки майбутніх викладачів іноземної мови за професійним спрямуванням в університетах США / Кокор М. // Педагогіка і психологія професійної освіти, – 2013. – № 3. – С. 262–271.

2. *Олифер В.Н.* Новые технологи в обучении / В.Н. Олифер. – СПб.: БХВ, 2000. – 215 с.

Бочуля Т.В., к.е.н.,
доцент, докторант кафедри бухгалтерського обліку та аудиту
Харківського державного університету харчування та торгівлі

ІННОВАЦІЙНІСТЬ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ: ЗМІНА ПАРАДИГМИ, ОРІЄНТАЦІЯ НА МАЙБУТНЄ

Бізнес вимагає сміливих рішень, нестандартних ідей і пропозицій, що потребує максимально оперативно підвищувати інтелектуальну ємність управлінських рішень і проектів, яка забезпечується кадровими ресурсами та професійним потенціалом, будучи компетентісним пластом діло-

вого середовища. Професійне забезпечення розвитку національної економіки формується та модифікується завдяки навчальним закладам, які першими реагують на запити зовнішнього економічного середовища щодо актуалізації знань, компетенцій, навичок спеціалістів, затребуваних ринком праці. У сучасній вищій школі спостерігається зміна парадигми навчання, тобто заміна стандартних уявлень, системи обґрунтованих понять, думок щодо організації формального навчального процесу на користь розробки нової системи правил, механізмів для формування якісно іншого типу мислення у майбутніх фахівців.

Кардинальним перетворенням сучасного навчального процесу в порівнянні з традиційною його організацією є забезпечення співучасті студентів у розвитку галузі освіти. Це часткове делегування повноважень та обов'язків, контролю їх виконання до студентів, що підвищує рівень їх відповідальності та сприяє вмотивованості навчання. Об'єктивною основою інноваційної форми навчання є відтворення нових правил, вставлення регуляторів, які відповідають логіці інформаційної парадигми розвитку суспільства та економіки, що характеризує глибинніший характер трансформацій із забезпеченням їх сприйнятливості та поширення. У навчальному середовищі студенти залучаються до розробки інтегрованих інноваційних програм, як платформи для генерації та апробації проектів, рішень, ідей, що задовольняють не лише потребу в отриманні нових знань, але й розширення професійних компетенцій, їх реалізацію, задоволення креативного мислення, амбіційність і схильність молодих спеціалістів до експериментів. Досягається гармонійність в організації навчального середовища через наочність місця окремого студента та студентської групи в розвитку вищої школи та освіти, налаштовуючи на продуктивний зворотний зв'язок у його горизонтальній і вертикальній ієрархії. Співучасть студентів у запровадженні правил і регуляторів сприяє уникненню хронічних конфліктів між локальною групою (студентство) та глобальним осередком (навчальне середовище), визначаючи рівень їх повноважень і ступінь відповідальності без асиметрії у правах й обов'язках. За такої організації навчального процесу правила не здаються студентам алогічними та налаштовують їх на адаптацію до нових вимог, продиктованих об'єктивністю розвитку сучасного світу, основою чого є планетарне інформаційне суспільство зі складним мультимедійним підґрунтям суспільно-економічних відносин.

Ключовими характеристиками інноваційності навчального процесу є: деструктивність традиційного; чутливість нового; ефективне оперування потенціалом і ресурсами; передбачення потреб зовнішнього середовища. Деструктивність традиційного максимально розкриває креативність молодих фахівців, закладаючи основу майбутніх якісних перетворень. Чутливість нового сприяє запозиченню нововведень, розробок, інновацій відповідно до тенденцій розвитку суспільства та економіки. Ефективне оперування потенціалом і ресурсами передбачає отримання максимального ефекта від використання доступних можливостей та їх відтворення у нових знаннях і компетенціях. Передбачення потреб зовнішнього середовища уможливлює формування простих рішень для складних проблем сучасності.

Таким чином, конкурентоспроможність молодого фахівця досягається через зміну традиційної парадигми, що закріплює місце та роль вищої школи у становленні інформаційної економіки та інноваційно-орієнтованого суспільства.

Бровченко В.А.,
асистент кафедри маркетингу

ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ НАВЧАННЯ У РОЗВИТКУ ТВОРЧИХ ЗДІБНОСТЕЙ СТУДЕНТІВ НА ПРИКЛАДІ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ З МАРКЕТИНГУ

На сучасному етапі все більше уваги приділяється пошуку перспективних підходів до вирішення проблеми гуманізації процесу викладання, стимулювання пізнавальної активності студентів, накопиченню досвіду їхньої творчої діяльності. У реалізації цього складного процесу важлива роль належить мистецтву, що допомагає студентам глибше пізнати себе, свій внутрішній світ, спонукає до самовдосконалення. Метою державної Національної програми «Освіта» («Україна XXI ст.») є виведення освіти в Україні на рівень розвинутих країн світу, що можливо лише за умов відходу від авторитарної педагогіки і впровадження сучасних технологій. Саме цим зумовлена на даному етапі увага викладачів до інновацій.

Термін «інновація» означає оновлення процесу навчання, який спирається на внутрішні фактори. Запозичення цього терміну пов'язане із бажанням виділити мотиваційний бік навчання, відмежуватись від «переможних методик», які за короткий час повинні дати максимальний ефект незалежно від особливостей групи та окремих студентів, їхніх бажань і здібностей.

Поняття «технологія» виникло у світовій педагогіці як протиставлення існуючому поняттю «метод». Недолік методу полягає в його негнучкості та статистичності. «Інноваційні технології» – це цілеспрямований системний набір прийомів, засобів організації навчальної діяльності, що охоплює весь процес навчання від визначення мети до одержання результатів. Система ґрунтується на внутрішніх умовах навчання, тому «педагогічні технології» пов'язані з ідеями та досвідом психології, соціології, кібернетики. Останнім часом особлива увага приділяється розвитку творчих здібностей студентів. Найпоширенішим є когнітивний і гуманістичний підходи. Прибічники когнітивного підходу вважають головним у навчанні розвиток мислення та пам'яті студентів, інтелектуальних умінь, як ось: абстрагування, аналіз, синтез, класифікація, узагальнення, оцінювання, теоретичні міркування (які дають можливість розв'язати висунуту проблему).

Послідовники гуманістичного підходу опираються на «Я-концепцію» і відстоюють право студентів самостійно обирати тему, формувати власні проблеми, заглиблюватись у суб'єктивний досвід і прогнозувати його наслідки. Згідно з таким підходом змінюється зміст навчання, програма складається відповідно до потреб та інтересів студентів: навчальний процес структурується на солідарній основі: викладач виконує роль консультанта, а не контролера; бали виставляються лише за бажанням студентів, постійно існує вибір пізнавальної альтернативи, а сутність навчання зводиться до накопичення досвіду.

Тяжко довести перевагу або ефективність того чи того підходу, стилю, методу, тому нормальним є наявність плюралізму в підході до нових технологій. На відміну від звичайних (традиційних) пар, метою яких є оволодіння знаннями, вміннями та навичками, нестандартний семінар (лекція) найповніше враховує інтереси, нахили, здібності кожного студента. У ньому поєдналися елементи традиційних пар – сприймання нового матеріалу, засвоєння, осмислення, узагальнення, але у незвичайних формах!

Булкот Г.В., к.е.н.,
доцент кафедри аудиту

ОСОБЛИВОСТІ НАБУТТЯ СТУДЕНТАМИ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ У ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ ЧЕРЕЗ ПРИЗМУ СТУДЕНТОЦЕНТРИЗМУ

Основною категорією студентоцентризму навчання є компетентності навчання. На сьогоднішній 2016 рік цей термін є ключовим у просторі вищої освіти. У загальному розумінні компетентності являють собою динамічне поєднання знань, навичок, умінь і здатностей. Розвиток компетентностей є метою освітніх програм у ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана». Компетентності формуються в різних навчальних дисциплінах, наприклад вибіркова дисципліна «Внутрішньогосподарський контроль», і оцінюються на різних етапах. Як відомо, існують такі загальні компетентності за проектом ЄС Тюнінг з точки зору студентів: здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу; здатність застосування знання в практичних ситуаціях; здатність планувати та управляти часом; здатність спілкуватися рідною мовою як усно, так письмово; здатність спілкуватися другою мовою; навички використання інформаційних і комунікаційних технологій; здатність проведення досліджень на відповідному рівні; здатність вчитися і бути сучасно навченим; здатність бути критичним і самокритичним; здатність приймати обґрунтовані рішення; цінування і повага різноманітності та мультикультурності і інше.

Вивчення дисципліни «Внутрішньогосподарський контроль» ґрунтується на використанні інноваційних навчальних технологій. Після освоєння дисципліни «Внутрішньогосподарський контроль» з точки зору викладача студент має набути такі компетенції: 1) критично мислити і генерувати креативні ідеї та вирішувати важливі проблеми на інноваційній основі щодо організації внутрішньогосподарського контролю на підприємствах; 2) розуміти здатність до організації і планування; 3) уміти застосовувати знання на практиці; 4) уміти розв'язувати проблеми і приймати рішення із застосуванням креативного підходу; 5) розуміти здатність до критики та самокритики, самонавчання й інше. Таким чином, студенти 4 курсу обліково-економічного факультету визначають такі основні компетентності: 1) здатність до аналізу і синтезу; 2) здатність до навчання; 3) розв'язання проблем; 4) здатність застосовувати знання на практиці; 5) здатність пристосовуватись до нових ситуацій; 6) турбота про якість; 7) навички управління інформацією; 8) здатність працювати самостійно; 9) робота в групі; 10) здатність до організації і планування. Для того, щоб термін «студентоцентризм» не залишався теорією, а упевнено реалізовувався на практиці на кафедрі аудиту потрібно використовувати нові підходи до навчання, в яких увага ак-

центується на його результатах, і відповідальність за них загальна як викладача, так і студента. Власне заради отримання більшої самостійності у виборі шляхів засвоєння матеріалу, обліку інтересів і потреб майбутніх бухгалтерів і аудиторів, кращим студентам 4 курсу потрібно запропонувати самостійно підготувати і провести одне з практичних занять з дисципліни «Внутрішньогосподарський контроль». Слід зазначити, що усі студенти повинні успішно впоратися з покладеними на них завданнями. Використовувати самі інтерактивні методики проведення зайняття, зокрема мозковий штурм, кейс-метод, ділова гра, проблемно-пошуковий і дискусійний метод. Юні викладачі могли б продемонстрували неабиякі здібності в залученні переважної більшості студентів до наукової дискусії, постановки проблемних питань і формування обґрунтованих висновків. У ході заняття студенти могли б отримали навички активних комунікацій, безконфліктного спілкування, ораторського мистецтва. Тому, вважаю за доцільне запропонувати експериментальний метод проведення заняття, де можна буде активізувати студентів, навчити їх самостійно приймати рішення, сприймати викладача як помічника і партнера.

Варбан Є.О., к.психол.н.,
доцент кафедри педагогіки та психології

РЕФЛЕКСІЯ ПРОФЕСІЙНОГО СТАНОВЛЕННЯ В СТУДЕНТСЬКІ РОКИ

Суттєві соціальні та економічні зміни, що мають місце в світі та нашій країні зокрема, висувають особливі вимоги до рівня професіоналізму сучасних спеціалістів. Одним із найважливіших аспектів професійного розвитку особистості, а також її самореалізації є свідоме планування власного професійного розвитку, професійної кар'єри. Допомогти у цьому може рефлексивна підтримка професійного становлення майбутнього спеціаліста в студентські роки.

Відомо, що лише в процесі професійного навчання у ВНЗ відношення «людина – професія», що дотепер визначалося лише уявленнями особистості про обрану професію (не завжди вичерпними, часто інфантильними, ідеалізованими), починає опосередковуватися необхідністю включення студентів в активну, практичну діяльність, формування себе як професіонала, суб'єкта професійного відношення. На цьому етапі починає складатися образ *«Я – як професіонал, що розвивається»*, відбувається формування та гармонізація необхідних професійних компетентностей, формується професійна само-ідентичність, що включає в себе рефлексивне прийняття і підтвердження внутрішньої і зовнішньої тотожності професіоналам у визначеній сфері трудової діяльності, що має відображення у різних образах «Я»: *«Я як професіонал», «Мій ідеал професіонала», «Моя можлива кар'єра», «Мій спосіб досягнення професійного успіху»* та ін.

На наш погляд, доцільним було б введення до навчального процесу своєрідного рефлексивного тренінгу, який можна було б реалізувати під час проведення практичних занять і самостійної роботи студентів з курсів психолого-педагогічного циклу, із застосуванням спеціальних прийомів розвитку різних аспектів професійної рефлексії.

Цей тренінг повинен носити характер взаємодії, що розвиває, у системі *«викладач – студент як майбутній професіонал».* Такий підхід дозволяє студентам зайняти активну позицію стосовно всіх етапів тренінгу і дає їм можливість: а) активізувати професіоналізацію як процес; б) звертатися до екзистенціальних феноменів – професійних змістів, цінностей, Я-концепції своєї майбутньої професійної діяльності; в) створити цілісний, багатогранний образ індивідуального професійного життя; г) сприяти формуванню й становленню *«Я-концепції професіонала»* тощо.

Тренінг дозволить особистості за допомогою рефлексії побачити в собі, розкрити, розгорнути, перевести в конкретні вчинки і дії свій професійний потенціал. Знання щодо способів і прийомів рефлексії, самопізнання, саморозвитку студенти одержують від викладача-психолога, який дає їм моделі рефлексивної діяльності через конкретні методичні прийоми, що мають рефлексивний характер. Ці прийоми повинні бути нескладними за змістом і не займати багато часу. Наприклад, можна використовувати проективні малюнки, написання творів на відповідну професійну тему або ж заповнення експрес-анкет, які містять питання про особливості професійного становлення особистості на даному етапі її розвитку та очікування від майбутнього.

Пропонована модель практичної підтримки професійного становлення за допомогою рефлексивних технік, може застосовуватися як для індивідуальної, так і для групової роботи зі студентами. У перспективі, на її основі можуть бути розроблені інші консультативні й тренінгові програми для збільшення числа рефлексивно-обдарованих особистостей, активно орієнтованих на професійне життя. Також, на наш погляд, техніки, запропоновані в цій моделі, можуть стати інструментарієм для відбору фахівців економічних спеціальностей.

Василенко І.О., ст. викладач
кафедри іноземних мов факультету маркетингу

ВАЖЛИВІСТЬ КУЛЬТУРОЛОГІЧНОГО ПІДХОДУ ДЛЯ ФОРМУВАННЯ ДІЛОВОГО ІНШОМОВНОГО СПІЛКУВАННЯ

Сучасний світ охоплений процесом глобалізації, розвитком нових інформаційних технологій, розширенням ділових контактів, що зумовлює необхідність пошуку нових підходів до професійної підготовки майбутніх фахівців. Серед численних викликів перед педагогами вищої школи стає завдання сформувати іншомовні навички особистості для подальшого використання в майбутній професійній діяльності. Давно пройшли ті часи, коли готовність до спілкування іноземною мовою була притаманна тільки фахівцям з філологічною підготовкою. Сьогодення вимагає інших стандартів професіоналізму фахівців у будь-якій сфері трудової діяльності, оскільки дуже часто успішність ділової співпраці із зарубіжними партнерами залежить від рівня готовності та здатності до ділового іншомовного спілкування. При цьому, окрім системної мовної підготовки, студенти повинні володіти культурологічними знаннями стосовно національного менталітету країни, мову якої вони вивчають, враховувати розбіжності ділових культур при прийнятті фахових рішень. Такий підхід до вивчення іноземної мови дає можливість значно підвищити ефективність комунікації, уникнути непередбачуваних проблемних ситуацій завдяки володінню фахівцями іншомовною комунікативною компетентністю.

Враховуючи сучасні вимоги до рівня володіння іноземними мовами, можна сформулювати завдання, яке постає перед викладачами іноземної мови у вищій школі, а саме – сформувати мовну особистість, адаптовану до реалій іншої культури. Отже, мова йде про необхідність формування міжкультурної компетенції, яка є запорукою адекватного сприйняття іншомовних реалій. Серед численних підходів до формування міжкультурної компетенції доречно виокремити когнітивно-комунікативний підхід, спрямований на моделювання процесу навчання як реального іншомовного спілкування. Йдеться про моделювання системи мовних засобів, засвоєння яких забезпечило б правильне сприйняття та розуміння людиною дійсності, дало б можливість використати накопичені знання завдяки стимулюванню мовленнєвої та розумової діяльності студентів. У процесі мовленнєвої діяльності перед студентами треба ставити різноманітні мовні завдання, наприклад, підтвердити чи спростувати якусь інформацію, погодитись чи заперечити, вирішити проблемну ситуацію, здійснити вибір одного з кількох рішень тощо. Для вирішення таких завдань студентам слід обміркувати, як оформити фразу, які лексичні одиниці та граматичні конструкції дібрати. Тобто відбувається усвідомлене вживання іншомовних лінгвістичних структур із можливістю виокремити та виправити мовленнєві помилки з допомогою викладача. Для прискорення процесу соціалізації студентів, надання йому природного характеру доречним є використання автентичних навчальних матеріалів. При цьому функціонування іноземної мови на занятті не тільки як предмету навчання, але й засобу передачі інформації значно підвищить роль комунікативного аспекту та змінить ставлення до дисципліни, що вивчається. Такий підхід дасть можливість поступово опанувати загальновживану та термінологічну лексику спеціальності не нижче рівня незалежного користувача В2 за загальноєвропейською шкалою рівнів володіння іноземними мовами, зменшить мовну напругу та дозволить виконувати поточні завдання (дискусії, презентації, підготовка публікацій) на належному рівні.

Безумовно, вміння пристосовуватись до умов сучасного ринку праці, бути готовим перемагати в конкурентній боротьбі вимагає від майбутніх фахівців відмінної професійної підготовки та відповідних особистісних рис характеру, які набуваються під час навчання у вищій школі. При цьому незмінною складовою професіоналізму залишається досконале знання іноземної мови як запоруки їхньої конкурентної переваги та життєвого успіху.

Література

1. Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання / Наук. ред. укр. вид. докт. пед. наук, проф. С. Ю. Ніколаєва. – К.: Ленвіт, 2003. – 273 с.
2. Про затвердження національної рамки кваліфікацій. [Електронний ресурс]: Постанова Кабінету Міністрів України від 23 листопада 2011 р. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1341-2011-п.
3. euroosvita.osp-ua.info/html/ch5/tuning.htm

Веремієнко Т.С., к.е.н., старший викладач
кафедри міжнародного менеджменту

ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ З ДИСЦИПЛІНИ «МІЖНАРОДНІ ОРГАНІЗАЦІЇ» НА ОСНОВІ РЕАЛІЗАЦІЇ КОМПЕТЕНТНІСНОГО ПІДХОДУ

Під впливом модернізації вищої освіти в Україні виникає необхідність удосконалення практичної підготовки студентів як базової ціннісної орієнтації фахівця, обов'язкової компоненти освітньо-професійної програми для здобуття кваліфікаційного рівня на базі компетентнісного підходу. Останній є ключовим методологічним інструментом реалізації цілей Болонського процесу та за своєю сутністю є студентоцентрованим. Студентоцентризм, у свою чергу, базується на засадах особистісно-орієнтованої педагогіки, розвитку і саморозвитку особистості як необхідної умови для осмисленого сприйняття і засвоєння студентами навчальної інформації, формування у них здатності самостійно і творчо застосовувати її при вирішенні практичних завдань, потребує системності у прийнятті ефективних управлінських рішень.

Дисципліна «Міжнародні організації», що є вибірковою та викладається для студентів IV курсу спеціальності 8103 «Міжнародна економіка», спрямована на формування у студентів професійних компетентностей і навичок, зокрема: 1) *ключових інструментальних компетентностей* (засвоєння базових знань щодо сутності економічної діяльності міжнародних організацій; здатність до аналізу ефективності застосування інструментів впливу на характер діяльності міжнародних організацій; виокремлення проблем і шляхів їх вирішення на різних рівнях діяльності міжнародних організацій; уміння приймати обґрунтовані рішення на різних рівнях діяльності міжнародних економічних організацій у світі та України тощо; 2) *ключових міжособистісних компетентностей* (навички та вміння щодо формування міжособистісних стосунків у колективі при обстоюванні власної позиції під час аудиторної роботи; формування професійної та громадянської етики); 3) *ключових системних компетентностей* (дослідницькі навички й уміння щодо визначення основ, діяльності міжнародних економічних організацій, основних методів прийняття рішень в міжнародних організаціях; уміння класифікувати та визначати основні критерії типізації міжнародних організацій; креативність; здатність до планування та управління проектами; ініціативність та бажання досягти успіху); 4) *глобальних компетентностей* (знання особливостей і тенденцій сучасного цивілізаційного розвитку; вміння проводити дослідження міжнародного характеру та масштабу; уміння критично мислити і генерувати креативні ідеї та вирішувати важливі проблеми на інноваційній основі; бути обізнаним та ставитись з повагою до культурного різноманіття народів); 5) *спеціальних (фахових) компетентностей* (на основі аналізу світових тенденцій розвитку визначати потреби суспільства; уміння аналізувати суть міжнародно-правових питань; визначати адекватність обраних методів, форм, засобів здійснення діяльності міжнародних економічних організацій; давати оцінку перспективам співробітництва України з різними міжнародними організаціями; вміння робити власні висновки та рекомендації щодо перспектив у цій сфері. Після вивчення курсу студенти опановують систему теоретичних знань і практичних навичок достатніх для виконання роботи та вирішення управлінських задач у міжнародних економічних відділах і структурах Міністерств і відомств України, інших державних і комерційних установах.

Література

1. *Лук'яненко Д.Г., Поручник А.М.* Освітньо-інтелектуальний ракурс інноваційного розвитку // Стратегія розвитку України. Економіка, соціологія, право. – Т. 1, №4. – 2011. – [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://jrnl.nau.edu.ua/index.php/SR/article/view/4438;
2. *Нужненко К.* Соціально-економічні позиції української освіти в європейському просторі / К. Нужненко. – КНТЕУ, 2015. – С. 25–32.
3. *Хоружий Г.* Студентоцентризм як принцип академічної культури // Вища школа. – 2012. – № 4. – С. 7–24.

Веретнов В.І.,
старший викладач кафедри страхування

ГАРМОНІЗАЦІЯ КЛАСИЧНОГО І ІННОВАЦІЙНОГО У СИСТЕМІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКІСНОЇ ОРІЄНТОВАНОЇ НА ПОТРЕБИ СТУДЕНТА ЕКОНОМІЧНОЇ ОСВІТИ

Економічна освіта останнім часом стає усе більш вимогливою до викликів до нової наукової парадигми, яка стала популярною серед західних учених-економістів – когнітивна культурна

економіка. Ця ситуація потребує все більшого залучення міждисциплінарних підходів, поєднуючи технічні і гуманітарні науки, які б враховували соціокультурні особливості майбутніх роботодавців студентів, економічне середовище з взаємодією макро- і макрорівні окремих господарюючих суб'єктів, тощо.

При реалізації цієї стратегії сучасної освіти є дві умовні групи послідовників. Перша група викладачів схильна до класичної освіти, лекції, семінари, практичні. Як правило, ця група викладає теоретичні фундаментальні науки, дисципліни як, наприклад, математика, філософія, історія, українська мова, які не мають безпосереднього прикладного застосування у бізнесі та економіці. Друга група викладачів схильна до суто інноваційних заходів викладання – дискусії, круглі столи, презентації, ділові ігри тощо. У цієї групи викладачі прикладних економічних дисциплін, таких як маркетинг, управління персоналом, фінансовий менеджмент, страхування є безпосередній зв'язок з відповідним бізнесом і можливість залучати практиків до підготовки кейсів, вдало вирішивши які можна студенти чи групі студентів потрапити на стажування, можливе також і запрошення на роботу. На кафедрі страхування наприклад, студенти, що виграли управлінські поєдинки, що проводяться на фінансово-економічному факультеті, які судили представники Страхової компанії «ПЗУ Україні» були запрошені хто на стажування, а хто і на роботу. Але є ще третя група викладачів, до якої автор себе відносить, це зважені у гармонійному поєднанні класичного та інноваційного. Ця зваженість проявляється у методичності викладання теоретичного матеріалу підкріпленого практичними прикладами, в методичності домашніх завдань, де додається послідовність виконання яких формує у студента критичне мислення та можливість відслідковувати причинно-наслідкові зв'язки та відповіді на питання чому та навіщо. Крім цього, ефективність взаємодії в навчальному процесі між студентом і викладачем підвищує їх поза аудиторна діяльність. Страховий клуб КНЕУ як об'єднання студентів, викладачів, практиків страхування та бізнесу, через проведення круглих столів по проблемам страхового бізнесу, літературно-музичних вечорів, спортивних змагань, благодійницьких заходів допомоги дитячому будинкам не тільки здружує студентів із викладачами та практиками, але зумовлює нові формати співпраці. Наприклад разом із міжнародною студентською організацією «AISIEC» було розроблено і зараз впроваджується проект закордонних платних стажувань «Global Talent» терміном на 3–18 місяців у компаніях страхової галузі.

Таким чином, гармонійне поєднання класичного та інноваційного в системі забезпечення якісної орієнтованої на потреби студентів економічної освіти потребує релевантних міждисциплінарних і системних підходів у викладанні наук, і дозволяє отримати студентам необхідні компетенції, знання, вміння, навички та довгострокові конкурентні переваги на ринку праці.

Власова І.В., к.е.н.,
доцент кафедри інвестиційної діяльності

ФОРМУВАННЯ КЛЮЧОВИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ У НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ

Трансформація змісту освіти відповідно до компетентнісного підходу визначається принципово іншими принципами його відбору і структурування, спрямованими на кінцевий результат освітнього процесу – набуття студентом компетентностей.

Експерти країн Європейського Союзу визначають поняття компетентності як здатності застосовувати знання й уміння, що забезпечує активне застосування навчальних досягнень у нових ситуаціях [1].

За визначенням Міжнародного департаменту стандартів для навчання, досягнення та освіти (IBSTPI), поняття компетентності розглядають як спроможність кваліфіковано провадити діяльність, виконувати завдання або роботу. Поняття компетентності містить набір знань, навичок, що надають змогу особистості ефективно діяти або виконувати функції, спрямовані на досягнення певних стандартів у професійній галузі або діяльності [2].

Компетентність є ключовим поняттям, оскільки поєднує: 1) інтелектуальний і навичковий складники освіти; 2) у даному понятті закладено ідеологію інтерпретації змісту освіти, сформованого «від результату» («стандарт на виході»); 3) ключова компетентність є інтегративною, тому що містить низку однорідних чи близьких умінь і знань, що належать до широких сфер культури та діяльності.

Поняття компетенції сприймається як похідне, вужче від поняття «компетентність». Аналіз контексту вживання поняття «компетенції» дозволяє розуміти його як соціально закріплений освітній результат. Тобто компетенції можуть бути виведені як реальні вимоги до засвоєння сту-

дентами сукупності знань, способів діяльності, досвіду з певної галузі знань, якостей особистості, яка діє в соціумі.

Формування змісту освіти на компетентнісній основі зумовлює потребу оцінки рівня компетентностей і компетенцій студентів.

Виокремлюють такі виміри компетенції: методичний (процедури, дії, трансфер; що, коли і яким чином я застосовую), фаховий (зміст фахових дисциплін, конкретні знання, об'єктивні факти), кадровий (самоусвідомлення, здатність приймати рішення, відчуття відповідальності, управлінська компетенція), соціальний (налагодження взаємодії, здатність вирішувати конфлікти, управлінська компетенція).

Фахова та методична компетенції у навчальному процесі містять у собі такі складові (рис. 1).

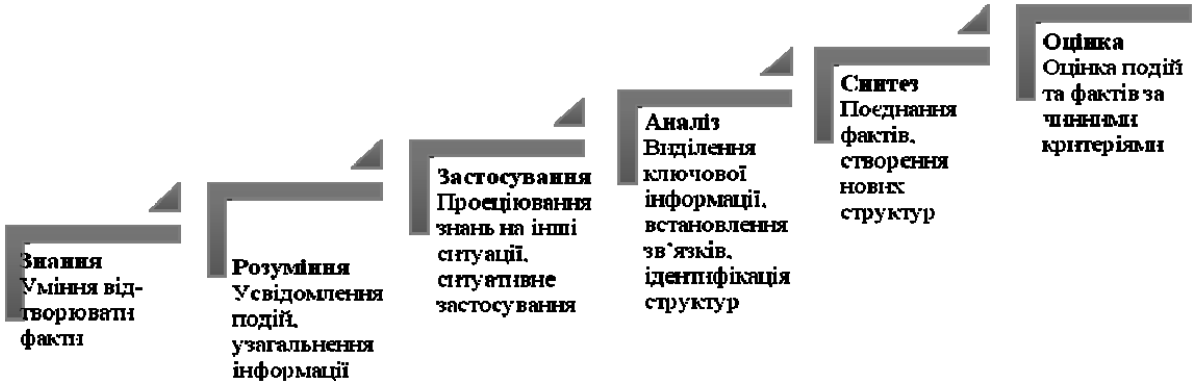

Рис. 1. Фахова та методична компетенції у навчальному процесі

Література

1. Rychen D.C. et al. (2003). Key Competencies for Successful Life and Well-Functioning Society. – OECD: Hogrefe and Huber.
2. Spector, J. Michael-de la Teja, Ileana. (2001). ERIC Clearinghouse on Information and Technology Syracuse NY. Competencies for Online Teaching. ERIC Digest. Competence, Competencies and Certification.

Волкова О.М., ст. викладач
кафедри історії та теорії господарства

МЕТОДИКА ФОРМУВАННЯ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ СТУДЕНТІВ ПРИ ВИВЧЕННІ ІСТОРИКО-ЕКОНОМІЧНИХ ДИСЦИПЛІН

Наприкінці XX століття в суспільствах провідних країн світу розпочалась трансформація суспільного мислення та світосприйняття – від формування та реалізації матеріальних потреб суспільства до духовних. Велику роль у реалізації сучасних потреб суспільства відіграє освіта. Сучасний стан вищої освіти в провідних країнах Європейської цивілізації та світу взагалі, не зважаючи на їх сторіччями сформовані освітянські традиції, має багато проблемних питань, серед яких сформульована студентами – невідповідність отриманих знань і навичок у вищих навчальних закладах практичній професійній діяльності.

У стінах нашого університету відбувається робота щодо визначення компетентностей студентів до напрямів спеціальності «Економіка підприємництва». За цей час колективом нашої кафедри – історії та теорії господарства на чолі з професором С.В. Степаненко була розроблена структура компетентностей студентів з історико-економічних дисциплін – формування здатностей (компетентностей) студентів в межах гуманітарної підготовки – світосприйняття, пізнавальність, та професійної підготовки – здатності сформовані фундаментальними знаннями (методологічні, теоретичні), спеціальні професійні здатності (практичні, здатності виконання наукових досліджень). Організація навчально-методичного процесу для набуття студентами вище перелічених компетентностей та оцінювання рівня їх засвоєння відбувається під час декомпозиції навчального матеріалу, яка передбачає визначення: історичних фактів і подій, які вплинули на господарський розвиток суспільства; понять і категорій, володіння якими допомагають сформувати власні судження, уміння оперувати матеріалом, навички використання ним (матералом) для пояснення проблем сьогодення.

Декомпозиція запропонованих знань у переконання студентів у темі про становлення товарно-грошової господарської системи національних держав Європейської цивілізації включає чотири блоки формування компетентностей у студентів. У першому блоці передбачається засвоєння знань студентами під час проведення лекції (повинні знати): по-перше, вплив історичних фактів і подій – Просвітництва, буржуазно-демократичної, промислової, освітньої революції на становлення ринкового господарства національної держави та її складових – приватної власності, вільної конкуренції, економічних суб'єктів – підприємців і робітничого класу, ринку капіталів, засобів виробництва. По-друге, знань про напрями економічної думки – класичну політичну економію, соціально-утопічний напрям, критичний напрям, марксизм, німецьку історичну школу, що надають можливість використовувати наукові категорії, теорії, концепції, закони для характеристики та дослідження товарно-грошової господарської системи на рівні її розвитку в зазначений у темі період – др. пол. XVII – 60–70-ті рр. XIX ст. і в сьогоденні.

Другий блок включає формування розумінь студентів під час дискусій або постановки проблемних завдань на семінарах: визначення умов функціонування ринкового господарства – по-перше, свобода, рівність членів суспільства, які забезпечуються незалежними гілками влади національної держави, і призводять до утвердження інституту приватної власності – базового економічного інституту (який забезпечує основний системотворний зв'язок економічних суб'єктів) та конкуренції (вільної у 10–60-ті рр.. XIX ст. в Англії) як механізму взаємодії економічних суб'єктів; по-друге, національний ринок як сукупність окремих сегментних ринків (ринок предметів споживання; ринок засобів виробництва; ринок платних послуг; ринок робочої сили; ринок капіталів; ринок валюти, грошей і цінних паперів тощо) та інституційне середовище (контракти, торгове, тарифне, трудове законодавство тощо) у їх взаємодії та взаємозалежності в межах народного господарства забезпечують реалізацію підприємницької діяльності та отримання прибутку. Також базовими розуміннями по даній темі є визначення особливостей господарських одиниць (фабрик, ферм, фондових бірж, національних банків, акціонерних банків, страхових компаній тощо) – найм, кооперація праці, капіталу (виробничого, банківського тощо), установчих документів тощо.

У третьому блоці для формування суджень студентам пропонується написати есе за запропонованою тематикою. У четвертому блоці для формування умінь оперувати знаннями та інформацією для використання їх у майбутній професійній діяльності студентам пропонується порівняти: певні історичні факти та події, які відбулися в провідних країнах Європейської цивілізації; напрямки економічної думки, які виникли в цей період, за запропонованими критеріями; динаміку економічного розвитку Англії, Франції, Німеччини, США в період становлення ринкового господарства.

Набуття практичних навичок досягається: визначенням під час дискусії на семінарському занятті складових товарно-грошового господарства та вільної конкуренції; опитуванням студентів на семінарі про ліберальну концепцію А. Сміта, теорій абсолютних і відносних переваг, теорії «золотого стандарту», теорії ринку Сея та їх актуальність на сьогоднішній день; визначенням під час дискусії співвідношення ролі держави в господарському розвитку (в розглянутому періоді) та поглядами представників класичної політичної економії, німецької історичної школи, причин їх (поглядів) розбіжності; визначенням під час опитування причин еволюції поглядів про багатство та вартість; визначенням під час дискусії пропозицій щодо формування інституційного середовища для сучасної господарської системи України.

Вонберг Т.В., к.е.н., доцент
кафедри управління персоналом та економіки праці

АКТУАЛЬНІСТЬ КОМПЕТЕНТНІСТНОГО ПІДХОДУ У СИСТЕМІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ОСВІТИ

Проблематика якості освіти безсумнівно є однією із найголовніших у навчальному закладі. Її розв'язок не лише впливає на формування компетенції студентів, а й значною мірою відбивається на формуванні іміджу та бренду навчального закладу. Забезпеченню якості освіти в навчальному закладі сприяє запровадження компетентністного підходу, котрий допомагає швидко реагувати на зміни ринку праці. Цей підхід виводить освіту на якісно новий рівень розвитку, рівень, що враховує європейські стандарти освіти.

Відмітимо, що нормативно-правове підґрунтя нашої держави динамічно змінюється, законодавство враховує поступову інтеграцію України в європейський простір. Разом із тим, вимогою сьогодення є врахування освітніх цілей, які формуються навіть не на рівні держави, а на міжнародному, європейському рівні.

Очевидно, що результатом якісного освітнього процесу має бути не лише об'єм знань, що здобувають студенти навчального закладу, а скоріше уміння цими знаннями оперувати в мінливих умовах на ринку праці, бути мобільним, швидко приймати рішення та постійно навчатися протягом всього трудового життя. Разом із тим, розвиток у студента цих важливих компетентностей надає йому перевагу краще орієнтуватися у сучасному суспільстві, інформаційному просторі, бути конкурентоспроможним на ринку праці врешті решт. Наголосимо, компетентністний підхід у системі забезпечення якості освіти ґрунтується на міждисциплінарних вимогах до результату навчання. Усе зазначене дозволяє інтегрувати освітню систему в майбутню трудову діяльність.

З іншого боку, переорієнтація сучасної освіти на європейські стандарти передбачає і наявність компетентних викладачів. Тому, варто відмітити й про компетентність викладача, котрий формує компетентності у студентів. Постійне вдосконалення та зростання рівня загальної підготовки, професійної майстерності відповідно до потреб сучасного життя є першочерговим завданням модернізації системи вищої освіти.

Воробйова Л.В., к.е.н.,
доцент кафедри історії та теорії господарства

МЕТОДИКА ФОРМУВАННЯ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ СТУДЕНТІВ ПРИ ВИВЧЕННІ ПРЕДМЕТУ «ІСТОРІЯ ЕКОНОМІКИ ТА ЕКОНОМІЧНОЇ ДУМКИ»

Історія економіки та економічної думки належить до базових дисциплін, які покликані забезпечити фундаментальну економічну підготовку бакалаврів усіх спеціальностей напрямів «Економіка та підприємництво», «Педагогічна освіта». Виховання повноцінного спеціаліста-економіста є неможливим без поглибленого вивчення історії економічного розвитку країн Європейської цивілізації та її економічної думки.

Науковим об'єктом є історичний розвиток господарської системи суспільства та відображення даного процесу у світовій економічній думці.

Предметом дисципліни виступають господарські одиниці та особливості їх взаємодії на різних етапах еволюції господарської системи.

Історія економіки та економічної думки формує такі компетенції бакалаврів з економіки та менеджменту:

I. ***Гуманітарні компетенції*** – це здатності особи вбачати в людині та її всебічному розвитку найвищу цінність суспільства. Історія економіки та економічної думки формує: світоглядність, пізнавальність, моральність та етичність, економічну культуру.

Світоглядність – це усвідомлення ролі і місця людини в господарських одиницях на різних етапах еволюції господарської системи.

Пізнавальність – знання і розкриття логіки та закономірностей розвитку господарської системи, основних історичних етапів її еволюції та ключових історичних фактів і подій, що знаменували переходи до наступних періодів.

Морально-етичні якості особи формуються шляхом: оволодіння знаннями про цілі господарської діяльності людей на різних етапах розвитку господарської системи, розкриття значимості цих цілей для окремих верств населення, держави та суспільства.

Екологічна культура звертає увагу на значення природного середовища у господарській діяльності людей та необхідності його збереження і відтворення.

II. ***Загально-професійні компетенції бакалавра з економіки*** мають не лише теоретико-пізнавальний характер, а й спрямовані на формування здатностей особи *розуміти та вміти* ураховувати вплив різних структурних рівнів господарської системи суспільства та безпосередню сферу практичної діяльності.

Історія економіки та економічної думки свій контент наукових знань поширює на формування наступних загальнопрофесійних компетенцій бакалавра з економіки.

Теоретико-методологічні компетенції – це знання та розуміння наукових принципів пізнання господарських систем, притаманних класичній, неокласичній і цивілізаційній парадигмам. Знання і розуміння методологічних основ, причин виникнення та умов різних наукових напрямів, шкіл і течій економічної думки.

Інструментальні компетенції – це оволодіння методами історико-економічного аналізу, перш за все методом генезису господарської системи, її підсистем та інших складових. Уміння описати історичні факти, використовувати весь арсенал емпіричних методів.

Спеціальні професійні компетенції – це оволодіння знаннями про історичний досвід організації господарського життя в сферах, що відповідають спеціальності студентів.

Науково-педагогічні компетенції – це здатність студента розуміти місце та роль досліджуваного об'єкту (господарської системи та її складових) в структурі більш широких об'єктів, до яких він входить, на різних історичних періодах. Це вміння використовувати весь арсенал методів історико-економічного аналізу.

Направленість вивчення історії економіки та економічної думки на формування вже перелічених компетенцій вимагає змін у методиці викладання, основою якої є декомпозиція навчального матеріалу.

Декомпозиція – це спосіб перетворення наукових знань у якості та переконання студента.

Декомпозиція дисципліни історія економіки та економічної думки включає:

— ***засвоєння*** студентами історичних фактів і подій у господарському житті суспільств, наукових понять, категорій;

— ***формування розумінь*** матеріалу теми;

— ***формування суджень*** шляхом визначення студентом власного відношення до подій і фактів, що розглядаються в конкретній темі;

— ***уміння*** оперувати набутими знаннями для використання їх у майбутній професійній діяльності;

— ***набуття практичних навичок***, що досягається побудовою моделей організацій тих чи тих економічних процесів, надання пропозицій по створенню правил, порядків, регламентів організації функціонування господарських одиниць.

Галіахметов І.А., к.ю.н.,
доцент кафедри правового регулювання економіки

СТУДЕНТОЦЕНТРОВАНИЙ ПІДХІД ДО ФОРМУВАННЯ ЗМІСТОВОЇ СКЛАДОВОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ СТУДЕНТА

Викладання в економічному університеті засновується на особистісної парадигмі, а з усіх педагогічних підходів пріоритетними визнані «студентоцентровані підходи» (learner-centered approach) зміщення центра в системі навчання з викладача на того, хто навчається, що відображається у розробленні відповідних методичних моделей навчання (студентоцентрована модель комунікації в освітньому контексті) [1, с. 99, 109, 210]. Методологічною складовою системи викладання юридичних дисциплін в економічному вищому закладі є контекст (вирішення завдання, що найбільше відображає реальну правову ситуацію або казус), конструювання або дизайн (побудова системи знання через активність, діяльність, практику), співпраця (надання допомоги у вирішенні проблем, оцінці власних ідей у формі участі в діяльності юридичної клініки) і комунікація (з метою планування, відпрацювання навиків і здійснення юридичної діяльності, співпраці, прийняття рішення).

Вирішення даної проблеми можемо розв'язати двома способами. По-перше, потрібно розробити технологію формування у студентів навчально-дослідницької компетентності на начальному етапі підготовки (на першому курсі за рахунок поглиблено самостійного вивчення теорії держави і права, римського приватного права тощо). Оскільки одна з основних ідей змістової складової компетенції студента полягає в тому, що освіта (як результат і цінність) не може бути ким-небудь або чим-небудь надана, а здобувається і присвоюється у вигляді знання, вмінь, навиків і здібностей їхнього пред'явлення світові тільки у процесі активної самостійної діяльності студентів, а отже ключовим механізмом сучасної технології викладання постає рефлексивно-оціночна діяльність студента. За допомогою банку діагностичних методик у студента з'являється можливість здійснювати моніторинг формування у себе навчально-дослідної компетентності як стратегічно важливої в контексті концепції безперервного навчання. По-друге, з перших занять на будь-якій кафедрі студент повинен отримувати вичерпну інформацію (в методичних вказівках, у бесіді з викладачем під час надання консультацій) про те, які саме компетенції будуть формуватися, насамперед під час вивчення нормативних наук (дисциплін), що безпосередньо впливають на правовий світогляд і культуру юриста. Особливо рекомендуємо наголосити на тому, що не тільки викладач, а й сам студент повинен перебувати в постійному пошуку таких можливостей.

Отже, студентоцентризм можна розглядати як належний ресурс успішної реалізації компетентносного підходу в нашому економічному університеті та вдало проваджувати освітню діяль-

ність з підготовки фахівців з права. Залучаючи студентів у процесі створення і коректування критеріальних оціночних матриць (що містять як критерії і їх дескриптори, так і рівні оволодіння знанням), викладач реалізує студентоцентрований підхід і сприяє тому, щоб студенти залучались у контрольно-оціночну діяльність, набували навики професійної рефлексії (наприклад у формі юридичної риторики) та звичку до само- і взаємооцінки. Оціночні матриці можуть використовуватися викладачем не тільки для безпосередньої оцінки поточної успішності студента, а й для здійснення зворотного зв'язку зі студентом: користуючись критеріями і дескрипторами, що покладені в матрицю, викладач має можливість звернути увагу студента не тільки на слабкі місця, а й на сильні сторони виконання завдань з відповідної нормативної науки (дисципліни), перевтілюючи процес оцінки у процес співпраці.

Література

1. *Розина И. Н.* Педагогическая компьютерно-опосредованная коммуникация: теория и практика: монография / И. Н. Розина. – М.: Логос, 2005. – 439 с.

Герасимович А.М., д.е.н,
професор кафедри менеджменту банківської діяльності

ОСОБЛИВОСТІ ВПРОВАДЖЕННЯ СТУДЕНТОЦЕНТРИЗМУ ПРИ ВИКЛАДАННІ КУРСУ «АНАЛІЗ БАНКІВСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ»

Двадцятирічний досвід читання лекційного курсу «Аналіз банківської діяльності» переконує, що традиційна методика, коли лектор читає, а студент слухає і щось конспектує, не дає ефекту досягнення мети – підготувати компетентного спеціаліста з банківської справи частині аналізу.

Цього не вдається і якщо аналітичний матеріал з певними показниками демонструвати окремими таблицями на екрані, що дуже «сучасно» і модно, але побачивши готовий матеріал на екрані, студент не приймає участі у пошуку інформації у фінансовій звітності і в розрахунках, на її підставі, необхідних показників, що розкривають тему лекції. Наприклад, про тенденції динаміки і структури кредитного портфеля, його оборотності, забезпеченості заставою, якості, рівні ризиків, ефективності кредитної діяльності банку.

Це викликає необхідність читати лекції на певну тему таким чином, щоб кожний студент, під супроводженням лектора, самостійно набирав і розраховував показники і здійснював, на їх підставі, аналітичні висновки.

Тобто лекція, і тільки по найголовніших і вузлових питаннях теми, повинна бути різновидністю практичного заняття. Тільки за такого підходу можна сформувати практичні навички і знання з методики аналізу банківської діяльності.

Враховуючи, що при такому підході необхідно мати час на технічну роботу, щоб його зекономити, лектор завчасно забезпечує студентів комплектом таблиць по кожній темі.

На нашу думку, така організація і технологія побудови лекції спрямована на кожного студента, що і є різновидністю способів, прийомів і методів припроваджені студентоцентризму у системі забезпечення якості університетської освіти зі спеціальності «Банківська справа».

Гойло Н.В., к.е.н.,
доцент кафедри аудиту

ІНДИВІДУАЛЬНИЙ ПІДХІД ДО КОЖНОГО СТУДЕНТА ЯК ОСНОВА РЕАЛІЗАЦІЇ СТУДЕНТОЦЕНТРИЗМУ

Прискорені темпи розвитку світових технологій продукують нові вимоги до сучасного суспільства. Провідні вчені стверджують, що найкращий шлях назустріч стрімкій трансформації сучасного світу є різностороння підготовка людей до нових умов, забезпечити яку спроможна якісна інноваційна освіта.

Відповідно до положень проекту Стратегії реформування вищої освіти в Україні до 2020 р. [1] метою впровадження реформ є створення привабливої та конкурентоспроможної національної системи вищої освіти України, інтегрованої у Європейський простір вищої освіти та Європейсь-

кий дослідницький простір. Основними принципами, на яких ґрунтується реалізація вказаної стратегії, задекларовано: людиноцентричність, наукова обґрунтованість, готовність до системних змін, реалістичність і послідовність.

Проте методологічні проблеми освіти (формально оволодіння певною сумою знань; нехтування розвитком і саморозвитком студента; не завжди практичне застосування отриманих знань; традиційний спосіб навчання (класичні лекції та семінари) нині не цікавий студенту; освіта України здебільшого ще не формує розвинутого почуття свободи особистості), є бар'єром на шляху реалізації зазначених реформ.

Впровадженню докорінних змін у систему освіти сприяє використання базового принципу організації навчального процесу і всієї системи відносин в освіті – студентоцентризм, що передбачає наближення освіти до можливостей, здібностей і нахилів кожного конкретного учня; перспективний характер освіти, яка має навчати з випередженням; використання професійного підходу; надання автономії навчальним закладам та ін.

Реалізація студентоцентризму в мережі навчальних закладів сприяє формуванню нового типу людини – дієвої, активної, інноваційної, всеохоплюючої. Тому до викладачів ВНЗ висуваються вимоги не тільки професійно донести інформацію та об'єктивно оцінити отримані знання, а й допомагати студентам розвивати вміння розмірковувати, думати творчо і самостійно, швидко реагувати на зміни. Адже «правильно мислити набагато цінніше, ніж багато знати».

Основоположним є індивідуальний підхід до кожного студента, врахування не тільки інтелектуальних здібностей, а й особистих якостей і життєвих ситуацій. Керуватися необхідно не лише повагою і любов'ю до студентів, але й чуйним розумінням психології слухачів і когнітивних процесів (сприйняття, пам'ять, формування понять, вирішення завдань, уява та логіка), які відбуваються в їх свідомості у процесі засвоєння інформації і перетворення її на продуктивне знання.

Зазначена взаємодія сприяє розвитку розумових і творчих здібностей студентів, спонукає їх до самостійного мислення й наукового пошуку і має пізнавальне значення, тобто, допомагає реалізувати студентоцентризм у системі забезпечення якості освіти.

Література

1. Стратегія реформування вищої освіти в Україні до 2020 року (проект) [Електронний ресурс] – Режим доступу до тексту : http://education-ua.org/ua/draft-regulations/326-proekt-strategiji-reformuvannya-vishchoji-osviti-v-ukrajini-do-2020-roku

Голіонко Н.Г., к.е.н.,
ст. викладач кафедри стратегії підприємств
Іванова А.С., к.е.н.,
ст. викладач кафедри стратегії підприємств

КОМПЕТЕНТНІСНИЙ ПІДХІД ДО РЕАЛІЗАЦІЇ СТУДЕНТОЦЕНТРОВАНОГО НАВЧАННЯ

Сучасний розвиток суспільства, що характеризується процесами глобалізації, інтернаціоналізації, інформатизації, посиленням динамізму у всіх сферах життя і діяльності, на думку науковців має супроводжуватися переоцінкою та реформуванням *на засадах інноваційності*, зокрема, і системи освіти в Україні. Такі тенденції вже тривалий час відбуваються у провідних навчальних закладах світу і мають назву «нова парадигма вищої освіти».

Основними імперативами освітньої парадигми, що формується на засадах Болонської моделі є: 1) досконалість, дотримання стандартів якості освіти, 2) чесність і професійна моральність, дотримання обіцянок учасниками освітнього процесу, 3) студентоцентризм, як турбота про студентів, повага до їх самобутності, формування особистості фахівця на засадах співробітництва.

За новою парадигмою, що звучить як *навчити вчитись*, студенти набувають відповідальності за власне навчання, атмосферу якої створює вищий навчальний заклад, як середовище, що стимулює самопідготовку, оцінку знань на початку і в кінці навчального курсу, роботу з кожним студентом тощо.

Студентоцентрований підхід до навчання в межах нової освітньої парадигми передбачає наближення освіти до здібностей і можливостей конкретного учня; прогностичний характер освіти, яка має навчати з випередженням; використання у навчанні компетентнісного підходу; інноваційне навчання, яке спроможне сформувати здатність до стратегічної детермінації майбутнього, відповідальність за власні професійні компетенції, розвиток творчого підходу і загальної культури студента.

Найважливішим, на нашу думку, серед перелічених факторів є саме компетентнісний підхід до навчання, суть якого полягає у спрямованості навчально-виховного процесу на набуття студентами під час навчання за конкретними дисциплінами такого досвіду та знань, які відповідатимуть потребам і вимогам сучасного інформаційного суспільства, підготують молодь до нових ролей у цьому суспільстві, до готовності змінюватись і пристосовуватись до нових потреб ринку праці, оперувати і управляти інформацією, активно діяти, швидко приймати рішення, навчатись упродовж життя. Тому сучасним освітнім завданням у межах студентоцентрованого способу навчання вбачається саме формування у студента вміння вчитись, як життєво важливої компетенції, що сприятиме інтелектуальному і культурному розвитку окремої особистості і суспільства в цілому.

Гордієнко І.В., к.е.н.,
доцент кафедри інформаційних систем в економіці

УМОВИ РЕАЛІЗАЦІЇ КОМПЕТЕНТНІСНОГО ПІДХОДУ ТА ПРИНЦИПУ СТУДЕНТОЦЕНТРИЗМУ У ВИЩІЙ ОСВІТІ

Підґрунтям сучасного реформування системи вищої освіти є компетентнісний підхід, який передбачає підпорядкування навчальних планів і програм формуванню у студентів відповідних компетенцій [1]. У цьому контексті можна окреслити необхідні умови розроблення навчальних програм і планів ВНЗ:

— контроль відповідності професійних компетентностей, пов’язаних з дисциплінами, сучасному рівню розвитку науки, техніки та останнім світовим досягненням у предметних галузях дисциплін; актуалізація навчальних програм дисциплін відповідно до кращих зразків європейських і світових університетів;

— контроль відповідності професійних компетентностей, пов’язаних з дисциплінами, поточним і прогнозованим потребам суспільства, економіки, а також ринку праці України і світу;

— гармонізація ключових компетенцій у межах навчальних планів спеціальностей; відповідний рівень вивчення інформаційних технологій, а також іноземних мов на нефілологічних факультетах університетів;

— формування розвиненої вибіркової складової навчальних програм, що забезпечує широкі можливості вибору рівню змісту (у рамках державних стандартів і вище), засобів, форм, способів організації та темпів вивчення дисциплін;

— розвиток системи підвищення кваліфікації професорсько-викладацького складу з метою зростання професійного рівня викладачів та оволодіння сучасними педагогічними технологіями організації університетської освіти;

— забезпечення достатнього обсягу та якості інформаційних, бібліотечних, програмних, обчислювальних ресурсів для організації навчального процесу в рамках навчальних програм.

Зазначені умови мають забезпечити, зокрема, реалізацію принципу студентоцентризму, тобто наближення процесу навчання і виховання до студентів з урахуванням їхніх інтересів, здібностей, життєвих планів тощо.

Інтереси і навчальні потреби студентів, зокрема, визначаються відповідністю отримуваних професійних компетентностей потребам бізнесу і вимогам роботодавців, що визначає рейтинг випускників вищих навчальних закладів у контексті майбутнього працевлаштування. Шляхами забезпечення кращої інформованості освітян щодо потреб ринку праці є:

— проведення спільних із бізнес-структурами наукових конференцій, форумів, відкритих столів, зокрема, студентських;

— створення інформаційних баз випускників університету з даними про їхнє працевлаштування і професійне зростання;

— моніторинг ринку праці з метою визначення найзатребуваніших компетенцій у рамках спеціальностей.

Для індивідуалізації навчання у вищому навчальному закладі суттєвого значення набуває, зокрема, проектний метод. Опанування спеціальністю зазвичай передбачає виконання студентом низки проектів, починаючи від курсових і закінчуючи бакалаврським проектом і магістерською дипломною роботою. У цьому процесі бажано підтримувати спадкоємність тематики і спорідненість предметної спрямованості виконуваних проектних робіт з метою поступового поглиблення професійних знань і набуття практичних навичок студентами. Виконання конкретних завдань з дисципліни бажано тематично пов’язувати з напрямом проектної роботи студента, що забезпечить індивідуалізацію роботи студента і підвищить рівень його зацікавленості у результатах на-

вчання. У зв'язку з цим зростають як важливість роботи керівника проекту зі студентом вже на початкових етапах роботи над проектом, під час визначення цілей, предмета і об'єкта проектування, так і доречність взаємодії студента з викладачами дисциплін з метою індивідуалізації відповідних практичних завдань курсу.

Література

1. Доповідь президента НАПН України В. Кременя на VI Українсько-польському форумі «Освіта для сучасності». – http://naps.gov.ua/ua/press/releases/777/

Горохова О.М., к.фіз.-мат.н.,
ст. викладач кафедри
вищої математики факультету маркетингу

РОЛЬ СТУДЕНТОЦЕНТРИЗМУ У ФОРМУВАННІ КОМПЕТЕНТІСНО-ОРІЄНТОВНОЇ ОСНОВИ У ВНЗ

Новий закон України про вищу освіту відкриває нові можливості для розвитку і вдосконалення української вищої освіти, що базується на основних принципах болонського процесу. Останнім часом серед світових тенденцій розвитку вищої освіти особлива увага прикута до так званого студентоцентризму, в основу якого покладено таке:

- підвищення ролі самостійної роботи студентів;
- індивідуалізація студента як активного учасника освітнього процесу;
- досягнення студента у навчанні як результат самовдосконалення;
- розширення прав, обов'язків і відповідальності студента.

Студентоцентризм орієнтується, в першу чергу, не на процес, а на результат навчання [1, 2]. Сучасні освітні трансформації на компетентісно-орієнтованих засадах у вищих навчальних закладах призвели до необхідності переходу від навчання знань, умінь, навичок до навчання здатності навчатися і самовдосконалюватися з метою успішного набуття необхідних компетенцій у майбутньому [3]. Особливо актуальним це є в той час, коли кількість аудиторних годин на вивчення дисциплін, зменшується, а обсяг інформації, передбачений нормативними програмами – збільшується. В умовах такої невідповідності між збільшенням кількості елементів знань і скороченням часу, відведеним на їх вивчення, великої значущості набуває організація самостійної роботи студентів (СРС) і водночас її методичне забезпечення як засіб передачі студентам знань, умінь і практичних навичок. Безумовно, вплив СРС на процес їх професійного становлення визначається багатофункціональністю цієї складової освіти і обумовлює стратегію педагогічного процесу, яка передбачає індивідуалізацію освіти, розвиток творчого потенціалу особистості, співпрацю викладача і студента. Тісна взаємодія викладача і студента дозволяє значно підвищити рівень знань учня, а з боку викладача − підняти свій кваліфікаційний рівень, безпосередньо вивчаючи індивідуальні особливості свого підопічного, виявляючи сильні і слабкі сторони його особистості і відповідним чином, знаючи ці особливості і специфічні якості, вибирати методи, прийоми і засоби педагогічного впливу.

Таким чином, реалізація принципів студентоцентризму не в теорії, а на практиці, у навчальному процесі ВНЗ сприятиме розвитку самостійності, творчої активності, креативного мислення студентів, що в свою чергу породжує ініціативність в інтерпретації одержуваної інформації, творчий підхід до її накопичення і використання професійно значущих відомостей, а також формує особливу точку зору на проблеми і особливий підхід до їх розв'язання, що має велике значення у майбутній професійній діяльності студентів.

Література

1. Болонський процес та нова парадигма вищої освіти: монографія / Ю. М. Рашкевич ; Нац. ун-т «Львів. політехніка». – Львів : Вид-во Львів. політехніки, 2014. – 166 с.
2. *Хоружий Г.* Студентоцентризм як принцип академічної культури / Г. Хоружий // Вища школа. – 2012. – № 4. – С. 7–24.
3. Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи. Бібліотека з освітньої політики / За заг. ред. О.В. Овчарук. – К.: К.І.С., 2004. – 112 с.

Григулич С.М., к.пед.н.,
доцент кафедри вищої математики
Лісовська В.П., к.ф.-м.н.,
професор кафедри вищої математики
Макаренко О.І., к.ф.-м.н.,
професор кафедри вищої математики
Стасюк В.Д., к.пед.н.,
доцент кафедри вищої математики

ФОРМУВАННЯ СИСТЕМНОГО ПІДХОДУ В ОРГАНІЗАЦІЇ СТУДЕНТСЬКО-ВИКЛАДАЦЬКОЇ СПІВПРАЦІ ЩОДО УДОСКОНАЛЕННЯ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ ЗАСВОЄННЯ СТУДЕНТАМИ НАУКИ «ВИЩА МАТЕМАТИКА»

Самостійна навчальна діяльність студентів щодо вивчення науки «вища математики» є невід`ємною частиною навчального процесу у вищих навчальних закладах для студентів економічних спеціальностей. З іншого боку, ця діяльність є структурною складовою діяльності особистого формування й розвитку кожного з студентів. Саме останнє створює неоднорідність у швидкості й якості сприйняття, засвоєння та використання студентами знань, умінь і навичок цієї науки в створенні особистого професійного потенціалу.

Ряд організаційних заходів, які вже можна вважати традиційними, наприклад, таких як:

— мотивація самостійної навчальної діяльності студентів з вищої математики;

— її планування у навчальному процесі;

— своєчасний контроль і оцінювання;

— оцінка робіт, що є результатом такої діяльності й допомога в здійсненні само оцінюючих дій, як таких робіт так і діяльності в цілому;

— і т. ін., дають у певній мірі можливість забезпечувати своєчасну допомогу викладача студентові в формуванні в останнього його особистої навчальної діяльності. Але тут частіше всього відчутна слабка, а в деяких випадках кризово-недостатня активність студентів як співпрацюючих учасників виявлення і вирішення нагальних проблем у формуванні їх самостійної навчальної діяльності з вивчення цієї науки. На даний момент є актуальним створення системного підходу в організації викладачами ряду додаткових організаційних дій, спрямованих на реалізацію ефективної самоорганізації студентів у виявленні й вирішенні виникаючих проблем навчання з вищої математики, таких як:

— постійна актуалізація для студентів колективів груп питання про необхідність і важливість їх самоорганізації у самоконтролі над якістю особистих знань, умінь і навичок у навчанні з вищої математики;

— постійна актуалізація для студентів колективів груп питання про необхідність і важливість їх самоорганізації у виявленні і своєчасному вирішенні виникаючих проблем навчання вищої математики;

— організація в рамках академічних груп (за певних необхідних і можливих умов) підгруп, очолюваних сильними студентами, для допомоги відстаючим студентам у виконанні домашніх завдань, індивідуальних, лабораторних робіт;

— ініціація для студентських колективів груп можливих форм і засобів здійснення необхідних публічних організаційних дій взаємного оберненого зв`язку відкритої співпраці викладача і студентів щодо поліпшення стану загальної успішності студентів у групі в оволодінні знаннями, уміннями й навичками науки «вища математика».

Грицино О.М., к.е.н.,
доцент кафедри корпоративних
фінансів і контролінгу,
Пастухова Н.Ю.,
ст. викладач кафедри корпоративних
фінансів і контролінгу

ТЕСТУВАННЯ В ОЦІНЮВАННІ ЗНАНЬ СТУДЕНТІВ ПРИ СКЛАДАННІ ДЕРЖАВНИХ ІСПИТІВ НА ЗДОБУТТЯ ОСВІТНЬО-КВАЛІФІКАЦІЙНОГО РІВНЯ «БАКАЛАВР»

У відповідності із новим Законом України від 2014 року «Про вищу освіту» освітньо-кваліфікаційний рівень «бакалавр» здобувається на першому рівні і відповідає базовій вищій

освіті. Отже, знання здобуті бакалавром є основою для підготовки фахівців магістерського рівня. Після отримання диплому бакалавра студент повинен вільно володіти теоретичним і базовим практичним матеріалом за обраною спеціальністю. Тестування може бути переважною формою контролю в оцінюванні таких базових знань, оскільки має ряд переваг:

— дозволяє скоротити час на перевірку знань;

— дозволяє уникнути суб'єктивізму в оцінюванні;

— дозволяє підвищити якість базових знань на основі постійного їх моніторингу за допомогою великої кількості тестів, які згодом будуть використані при оцінці знань за результатами іспитів, у тому числі державних.

З цією метою необхідно тестування зробити основою для перевірки базових знань студенів, які складають державні іспити на здобуття диплому бакалавра, зокрема іспит з науки «Корпоративні фінанси». Такі тесті повинні опрацьовуватись на практичних заняттях протягом семестру, охоплювати всі теми та включати мінімум три групи: (1) тести для закріплення знань з базових понять, показників, формул, процесів тощо; (2) тести для перевірки уміння виконувати типові фінансові вправи і (3) тести для оцінки аналітичних умінь і з використанням практичних навичок. Для кожної групи можна складати різні види тестових завдань. Так, для першої – це переважно прості відкриті тести на вибір правильного визначення поняття, формули, теорії, процесу тощо. Для другої групи – тести на правильність розрахунків аналітичних показників і вірних висновків щодо типових фінансових рішень. Для третьої – тести як частина кейсів, які включатимуть кілька завдань на опрацювання аналітичної фінансової вправи. Успішне складення тестів першої групи дозволяє отримати мінімальну позитивну оцінку «задовільно», другої – «добре». Оцінка «відмінно» може бути поставлене виключно за успішну демонстрацію аналітичних умінь і практичних навичок за результатами виконання тестів третьої групи (кейсів).

Тести першої і другої групи доводяться до відома студентів і опрацьовуються протягом семестру. Такі тести мають: (1) складатись у великій кількості (100–150 тестів на кожну тему і не менше 1000 на всю науку) і (2) охоплювати усю теоретичну частину науки. Ці ж самі тести виносяться на іспит, який за таких умов буде доцільно проводити з використанням комп'ютерних засобів. Заміна опрацьованих тестів на нові під час складання іспиту не допускається. Так, студент який бажає отримати оцінку не вище «добре», може обмежитись виконанням тестових завдань тільки першої і другої групи. Це дозволить (1) підвищити прозорість у складанні іспиту і (2) впевненість студента у своїх базових знаннях та результатах іспиту.

Тести третьої групи представляють собою завдання у складі кейсів і готуються безпосередньої для кожного іспиту. Варіантів таких завдань не може бути багато, достатньо один або два. Протягом семестру опрацювання завдань з подібних кейсів відбувається на основі виконання кейсів попередніх навчальних років. Для оцінки «відмінно» студент обов'язково повинен продемонструвати не тільки вільне володіння базовими знаннями, а і свої аналітичні здібності. Опрацювання таких кейсів дозволить (1) підвищити рівень знань та аналітичних умінь студента; (2) підвищити вагомість диплому нашого вищого навчального закладу на ринку праці, оскільки оцінки «відмінно» слугуватимуть індикатором аналітичних умінь бакалавра при прийнятті фінансово-економічних рішень.

Демченко В.О.,
асистент кафедри страхування

ІННОВАЦІЙНІ НАВЧАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ ЯК УМОВА ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ОСВІТНІХ ПОСЛУГ

Сучасні тенденції переходу до інноваційно-орієнтованих процесів, що відбуваються в освітній сфер, обумовлені необхідністю підготовки конкурентоспроможних фахівців на світовому ринку праці. Перед професорсько-викладацьким складом вищих навчальних закладів постає завдання змінити вищу освіту та забезпечити якісно новий рівень освітніх послуг.

Законом України «Про вищу освіту» визначено низку пріоритетних напрямів модернізації та активізації вищої освіти в руслі вимог Болонської декларації, що потребує належного науково-методичного забезпечення навчального процесу, відповідної технічної та матеріальної бази [1]. Основний принцип Болонських реформ у вищій освіті передбачає студетоцентроване навчання, що означає зміщення акцентів викладання в освітньому процесі. Підвищення ролі самостійної роботи студента та забезпечення безперервного консультування з викладачем сприяє тому, що навчання стає індивідуалізованішим, спрямованим на потреби конкретного студента, актуальним, значно глибшим і прагматичним.

Головними завданнями професорсько-викладацького складу кафедри страхування є модернізація та активізація навчально-пізнавальної діяльності студентів, що суттєво підвищує ефективність набуття студентами знань з наук і дисциплін страхового спрямування. Кафедра максимально використовує в навчальному процесі можливості Інтернет для організації навчання на основі телекомунікацій, використання мультимедіа, застосовуючи при цьому такі дієві технології навчання, як *метод проектів* і метод «*кейс-стаді»*, Робота за методом проектів передбачає постановку студентам конкретних завдань, їх розкриття з обов'язковим виокремленням ідеї та гіпотези розв'язування проблеми, чітким плануванням дій. Наявність таких завдань для студентів дає можливість ґрунтовніше дослідити поставлену проблему. Використання методу проектів передбачає тісну взаємодію студентів і викладачів, які, за необхідності, корегують та виправляють роботу студентів у групі, спрямовують її на досягнення кращих результатів. Як зазначає Г. Ісаєва, «проектування – це особливий тип інтелектуальної діяльності, відмінною особливістю якої є перспективна орієнтація, практично спрямоване дослідження» [2].

Робота за *методом «кейс стаді»* (метод ситуаційних вправ, ситуаційний метод), розробниками якого є науковці з Великобританії М. Шевер, Ф. Едейем і К. Єйтс, так само мобілізує і активізує співпрацю між студентом і викладачем. Кейс-стаді, за визначенням учених Ш.І. Бобохужаєва та З.Ю. Юлдашева, це «сукупність умов та обов'язків, що описують конкретні, реальні обставини на даному етапі» [3]. Отже, сутність «кейс-стаді» полягає у використанні конкретних випадків для спільного аналізу, обговорення і опрацювання рішень при вивченні дисциплін, що читаються на кафедрі.

Перевага даного методу полягає у тому, що він не тільки відображає практичну проблему, а й одночасно актуалізує певний комплекс знань для студентів, а також вдало поєднує навчальну, аналітичну і практичну діяльність, що безумовно є доцільним і ефективним у реалізації сучасних завдань системи освіти.

Робота зі студентами є пріоритетом професорсько-викладацького складу кафедри страхування. При застосуванні сучасних інноваційних освітніх технологій студент і викладач є рівноправними суб'єктами навчання. Викладач стає керівником, організатором і помічником, а не лише носієм і транслятором знань. Використання сучасних педагогічних технологій у навчальному процесі університету є запорукою студентоцентрованого підходу та реалізації особистісно-орієнтованого навчання.

Література

1. Закон України «Про вищу освіту»: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: :http://zakon2.rada.-gov.ua/laws/show/1060-12
2. *Ісаєва Г.* Метод проектів – ефективна технологія навчання // Підручник для директора. – 2005. – № 9–10. – С. 4–9.
3. *Бобохуджаев Ш.И., Юлдашев З.Ю.* Инновационные методы обучения: особенности кейс-стади метода обучения и пути его практического использования. – Ташкент, 2006. – С. 88.

Дем'янчук О.О., к.е.н.,
доцент кафедри політичної економії

ГУМАНІЗАЦІЯ ТА ОБ'ЄКТИВІЗАЦІЯ КОНТРОЛЮ В СИСТЕМІ ПАРТНЕРСЬКИХ ВІДНОСИН «ВИКЛАДАЧ-СТУДЕНТ»

Перевірка знань, умінь і навичок є обов'язковою складовою навчання, адже контроль – це процес зворотнього зв'язку, без якого неможливий процес навчання.

У людини мотив діяти є найвиразнішим тоді, коли вона знає результат своєї діяльності. Оцінка отриманих результатів дає можливість людині підтримувати мотивацію. Як тільки людина перестає отримувати інформацію про результати, у неї зникає мотив для подальших дій. Таким чином, систематичний контроль та оцінювання є основними засобами встановлення зворотнього зв'язку між студентами та викладачем.

З іншого боку, контроль та оцінювання є джерелом виникнення психолого-педагогічного протиріччя, сутність якого у тому, що систематичний контроль одночасно і активізує, і гальмує процес навчання.

З метою подолання цього протиріччя необхідно створити такі умови під час здійснення контролю та оцінювання, за яких останні не сприймалися би студентами як репресивні санкції. Треба змінювати філософію контролю, яка має базуватися на партнерських стосунках між викладачем та студентами (викладач та студенти – «колеги», «співробітники») (1).

Оптимізація контрольно-оцінної діяльності може відбуватись у двох напрямках: об'єктивізації та гуманізації. Об'єктивізація контролю означає зменшення його суб'єктивності. Гуманізація контролю передбачає створення такої системи оцінювання, яка б не сприймалася студентами як репресивні санкції і не травмувала би психіку тих, хто навчається.

Проблема об'єктивного та гуманного оцінювання залишається невирішеною і дуже гострою. І головною перешкодою на шляху до її вирішення є суб'єктивізм викладача (а не суб'єктивність, яка завжди є в оцінюванні). Під «педагогічним суб'єктивізмом» розуміється особистісне, упереджене ставлення до процесу контролю, що може призвести до суб'єктивних помилок оцінювання (2, с. 53).

Під суб'єктивними помилками оцінювання розуміють неправильно виставлені, завищені чи занижені оцінки успішності навчальної діяльності студента, які не відповідають його реальному рівню знань чи вмінь. Розрізняють такі типові суб'єктивні помилки оцінювання:

1) помилки великодушності – це неусвідомлене завищення оцінок;

2) помилки зверхності – це неусвідомлене заниження оцінок;

3) помилки ореолу – це упереджене ставлення до певних осіб («невстигаючих», «відмінників»);

4) помилки центральної тенденції – це прагнення уникнути крайніх оцінок (коли викладач не ставить «відмінно» або «незадовільно»);

5) помилки контрасту – це коли знання, якості особистості і поведінка людини оцінюється вище чи нижче залежно від того, хто оцінює. Наприклад, менш зібраний викладач буде вище оцінювати студентів з високою організованістю і охайністю;

6) помилки близькості – це бажання ставити подібні за часом і місцем оцінки: наприклад, після «незадовільно» важко поставити студенту «відмінно» і навпаки. Або, наприклад, викладач, який приймає іспит, зазвичай дивиться у залікову книжку студента на попередні оцінки і враховує їх у своєму оцінюванні цього студента;

7) логічна помилка – це винесення подібних оцінок різним властивостям і характеристикам, що здаються тому, хто оцінює, логічно пов'язаними: наприклад, перенос викладачем оцінок за поведінку студента на оцінки за предмет – за однакові відповіді різним за поведінкою студентам виставляють різні оцінки. (2, с. 54–55).

Як заниження, так і завищення оцінок призводить до зниження пізнавальної активності студентів, але у випадку, коли оцінки занижуються, це супроводжується підвищенням рівня тривожності, занепокоєння і може навіть призвести до відмови від роботи, а при встановленні завищених оцінок виникає благодушність, самозадоволення, неробство, ледарство.

Ситуації прояву педагогічного суб'єктивізму доцільно розглянути з позиції студентів. Серед студентів існують такі емоційні реакції, як страх, тривога, з одного боку, або нудьга, незацікавленість – з іншого. Ось що пропонують для поліпшення системи оцінювання студенти Київського національного економічного університету імені Вадима Гетьмана (із виступу студента на науковій студентській конференції): «Дуже важливо коментувати виставлені оцінки і ставити їх так, щоб у студентів не виникало сумнівів у їхній правильності, і тим паче неприпустимо доводити справу до образи, озлоблення чи конфлікту. У жодному разі не можна помилки і незнання студентів перетворювати на предмет глузування і злісного самозадоволення. Глузування і злостивість ніколи не були стимулами до вдосконалення, радше навпаки. При оцінюванні відповіді завжди має бути розуміння студента. І якщо студент заслуговує, дуже важливо висловити йому похвалу. Похвала має бути, звісно, стримана, на кшталт: «Ви відповідали не зовсім добре, але краще, ніж минулого разу», тощо. Важливо знайти добре слово для студента. Іноді все сказане викладачем має бути просто не до кінця оголеною правдою» (2, с. 57).

Таким чином, викладачам можна порадити усвідомлювати справжні цілі своєї діяльності, передбачати наслідки такої діяльності та розуміти, якої мети він досягає: чи виховує студентів у бажаному для себе напрямку (у випадку свідомої психологічної підтримки), чи розбещує їх (факти формалізму або корупції).

Що стосується студентів, то реальним виходом тут є формування активної самооцінювальної діяльності, яка базується на усвідомленні того, що оцінка не повинна бути самоціллю. Розуміння студентами специфіки контрольно-оцінної діяльності, обговорення з викладачами та вирішення в процесі гри умовних конфліктних педагогічних ситуацій сприятиме зміщенню акценту з оцінювання навчальної діяльності на її процес і результат.

Література

1. Тренінги / Політична економія. Навч. посібник / О.О. Дем'янчук, Д.Г. Хохич, М.П. Тищенко. – К.: КНЕУ, 2013.

2. Контроль та оцінювання навчальних досягнень студентів економічного університету / М.І. Радченко, М.В. Артюшина, Г.М. Романова та ін. – К.: КНЕУ, 2010.

Джалладова І.А., доктор фіз.-мат. наук,
професор, завідувач кафедри комп'ютерної
математики та інформаційної безпеки

СТУДЕНТОЦЕНТРИЧНИЙ АСПЕКТ РЕАЛІЗАЦІЇ КОМПЕТЕНТНІСНОГО ПІДХОДУ

Модернізація сучасної української економіки, яка повинна збільшити рівень її міжнародної конкурентоспроможності, припускає відповідну зміну якісного складу національного робітника, в першу чергу, кадрів вищої кваліфікації.

Рішення даної проблеми на кафедрі КМІБ розглядаються у двох площинах.

Адміністрація КНЕУ забезпечує реалізацію компетентнісного підходу як за рахунок відбудови чітких методичних орієнтирів через діяльність навчально-методичного відділу, науково-методичної ради, так і за рахунок якості підвищення кваліфікації викладачів. Викладачі кафедри КМІБ приймають активну участь в інноваційний діяльності вузу по успішному впровадженню компетентнісного підходу. А що ж з іншим учасником навчального процесу: студентом, групою студентів?

По-перше, на кафедрі КМІБ розробляється технологія формування у студентів навчально-дослідницької компетенції вже з першого курсу. Оскільки одна з головних ідей *компетентнісного* підходу полягає в тому, що освіта (як і результат, і будь-яка цінність) не може бути кимось або чимось дано, а добувається і привласнюється у вигляді знань, умінь, навичок і способів їх пред'явлення світу лише в процесі активної, самостійної діяльності студентів, то ключовим механізмом нашою технології стає рефлексивно-оціночна діяльність студента. За допомогою створеного банку діагностичних методів у студентів з'явилась можливість здійснювати у самих себе моніторинг формування навчально-дослідницької компетентності. Особливо підкреслюємо, що не тільки викладач створює умови для презентації компетенцій [1], але і сам студент повинен шукати такі можливості. По-друге, істотно змінено функцію викладача. Із носія знань і транслятора він перетворюється в організатора і консультанта студента по його пошуку, впорядкуванню і інтерпретації. Викладач разом із студентом формує траєкторію навчання, кінцеві і проміжкові етапи, встановлює етапи і графік консультацій і порядок контролю.

Отже, нова технологія пов'язана з орієнтацією на формування здатності до самостійного пошуку знань, їх відбору і засвоєнням з наступним використанням в практичній діяльності.

На кафедрі КМІБ студенту запропоновано вести щоденник самостійної роботи, конспектувати додаткову літературу.

Постійно вивчається досвід підготовки кадрів у США, європейських країнах не лише з боку навчальних програм, але й в аспектах використання індивідуального досвіду в процесі пізнання. Наприклад, індивідуалізм одна із центральних цінностей американського суспільства, яка означає для них не лише вільний вибір, але й відповідальність. У сфері освіти він проходить наскрізним елементом і виявляється в індивідуальному підході до навчальних потреб кожного студента, диференційованому навчанню, відповідальності за зроблений вибір. Отже, метою є формування фахівця і особистості, здатної не лише нести відповідальність за свій вибір, але й впливати своїми ідеями на інших та рухатись у різних сферах життя. Для нас це також є актуальним.

Студентоцентризм можна розглядати як один з ресурсів успішної реалізації компетентнісного підходу КНЕУ.

Література

1. Глосарій термінів ринку праці, розробки стандартів освітніх програм і навчальних планів. Європейський фонд освіти. ЕФО, 1997. – 45 с.

Дибкова Л.М., к.пед.н.,
професор кафедри інформатики та системології

РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ І САМООЦІННА ДІЯЛЬНІСТЬ СТУДЕНТІВ

Реформування в Україні освітньої парадигми відбувається на основі впровадження Європейської кредитно-трансферної системи (ЄКТС). ЄКТС – це «студентоцентрована система накопичення і трансферу кредитів, яка ґрунтується на прозорості результатів навчання і процесів навчання. Її метою є сприяння плануванню, наданню, оцінюванню, визнанню і підтвердженню кваліфікацій та одиниць навчання, а також сприяння мобільності студентів» [1]. Як зазначають

автори дослідження, використання ECTS, у поєднанні з результатами навчання робить цілі навчальних програм зрозумілішими для студентів, роботодавців та інших зацікавлених сторін [1].

Таким чином, у навчальній діяльності важливого значення набувають результати навчання, які повинні бути попередньо заплановані, і які повинен продемонструвати студент після завершення навчання. Разом із виокремленням очікуваних результатів навчання необхідно розробити і чіткі критерії оцінювання їх. Наявність таких критеріїв (або еталонів для порівняння) у всіх компонентах навчальної діяльності дає змогу і самим студентам оцінити отримані результати, що значно підвищує їх активність та сприяє розвитку їх професійних та особистісних якостей.

Для реалізації студентами самооцінювання ми, використовуючи інформаційні технології, упроваджуємо такі елементи у навчальний процес:

— проведення тестування через систему Moodle. Це дає змогу об'єктивно визначити рівень підготовленості студента до заняття (поточний контроль); провести підсумковий контроль (обравши найсуттєвіші питання із тестових завдань); використати тести як засіб реалізації студентами самонавчання;

— використання інтерактивних завдань при проведенні лекції. Для цього, використовуючи проектор і переносний комп'ютер, ми виводимо на екрані правильний результат, з яким студенти і порівнюють свою відповідь на задане нами питання;

— створення студентами есе, в яких вони аналізують свої досягнуті результати;

— використання на практичних заняттях навчальних завдань аналітико-реконструктивного типу, що містять кінцевий результат, який і повинні досягнути студенти, виконуючи завдання на комп'ютері. Аналогічні завдання можна використовувати і для здійснення студентами самостійної роботи;

— додавання критеріїв оцінювання до кожного навчального завдання. Це дає змогу студентам самостійно оцінити рівень досягнення запланованих результатів. Навіть, коли ця інформація в подальшому коригується викладачем, студент вже є активним співучасником процесу оцінювання.

Широка участь студентів у процесі оцінювання як повноправного суб'єкта збільшує їх відповідальність за ефективність навчання та зумовлює внесення суттєвих змін у навчально-методичне забезпечення. Водночас, слід зазначити, що навчальні програми повинні гнучко змінюватися відповідно до потреб студента та змін у суспільстві. Навіть, коли студент усвідомлює, що має певні прогалини у тій чи тій сфері, підвищити свій рівень йому, як правило, ніде у межах вищого навчального закладу. Вважаємо, необхідно в університетах розгортати широку мережу різноманітних тренінгів, курсів, таких як «Тайм-менеджмент», «Методи проведення ефективних презентацій», «Ораторське мистецтво», «Іноземна мова (усне мовлення, технічний переклад, основи письмової грамотності тощо)» та ін.

Література

1. ECTS User's Guide – Luxemburg: Office for Official Publications of the European Communities, 2009. – 64 p. [Electronic resource]. – Режим доступу: http://ec.europa.eu/education/tools/docs/ects-guide_en.pdf

Дмитренко О.П., к.філол.н.,
доцент кафедри німецької мови

ЛІНГВОСОЦІОКУЛЬТУРНА КОМПЕТЕНЦІЯ ЯК ГОЛОВНА СКЛАДОВА ПРОЦЕСУ ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ У НЕМОВНОМУ ВУЗІ

Одним із пріоритетних завдань навчання іноземним мовам у вузах сьогодення є формування комунікативної компетентності у студентів. Мова йде про принципово нову парадигму у сучасному освітньому просторі, що не безпідставно відкидає «предметоцентризм», натомість ставить освіту у вузі на компетентнісну платформу з базовим принципом «студентоцентризму». Студентоцентризм – це принцип організації навчального процесу, в центрі уваги якого перебуває студент, як самостійна, ініціативна, творча особистість.

Реалізація комунікативного методу у процесі вивчення іноземних мов надає широкі дієві навчально-виховні можливості та великий потенціал у формуванні комунікативної компетенції студентів. Комунікативна компетентність передбачає високий рівень володіння іноземною мовою, який уможливлює вільне спілкування представників різних етносів в усній чи писемній формі. Важливою складовою комунікативної компетенції є соціокультурна компетенція. У науковій літературі існує термін «лінгвосоціокультурна компетенція», який об'єднує поняття лінгвокуль-

турознавчої та соціолінгвістичної компетенції, що передбачає знання національно-культурних особливостей країни, мова якої вивчається, норм мовленнєвої та немовленневої поведінки, прийнятих у даному соціумі, вмінь і навичок мовця сприйняти ці норми та діяти у відповідності з ними, а також готовність мовця до успішної міжкультурної комунікації. Цим терміном ми й будемо послуговуватися в подальшому викладі матеріалу, оскільки він точніше, глибше, змістовніше передає смисл зазначеного поняття.

Лінгвосоціокультурна компетенція є складним, комплексним поняттям, що складається з таких компонентів: а) лінгвокраїнознавчого; б) соціолінгвістичного; в) соціально-психологічного; г) культурологічного. Як бачимо, формування навичок лінгвосоціокультурної компетенції є справою не одного дня – потрібні чималі зусилля викладача та творча робота студента. Нижче пропонується бачення цієї складної проблеми та можливі шляхи її вирішення. Головними проблемами у навчанні іноземним мовам студентів у немовному вузі є стисла програма програма їх вивчення іноземних мов, неоднакова вмотивованість студентів до їх вивчення і, як наслідок, різний рівень знань з іноземної мови та неоднакова готовність до сприйняття вузівського курсу вивчення іноземної мови.

З метою виявлення реальної картини у царині формування лінгвосоціокультурної компетенції необхідно провести діагностичний зріз знань у студентів. Передбачається, що студенти повинні вже зі школи мати деякі сформовані основи соціокультурної компетенції, такі як: 1) загальнокультурна компетенція, що передбачає знання географічного розташування країни, мова якої вивчається, її столиця, основні міста, демографічні, політичні дані, категорії буття тощо; 2) знання культурно-маркованих мовних одиниць: топоніми, антропоніми, зовніми, назви політичних та економічних реалій, відомих фірм, торгівельних марок, види транспорту тощо; 3) сформований лінгвокраїнознавчий совничок-мінімум.

Для здійснення процесу формування лінгвосоціокультурної компетенції у студентів вузу необхідно:

– на засадах системного підходу формування лінгвосоціокультурної компетенції як складової вивчення іноземних мов має отримати дидактичне обґрунтування;

– необхідно створити дидактично-методичні умови для здійснення цього процесу: а) ввести курс лінгвокраїнознавства (20 пар);

б) матеріал для вивчення повинен містити наукову складову та бути доступним;

в) підбір лексичного, граматичного, фразеологічного матеріалу, автентичних текстів та аудіозаписів, кіно- та інтернет-програм різної складності та доступності відповідно до рівня підготовленості студентів у групі;

г) підбір навчального матеріалу з комунікативними ситуаціями, наближених до реальних і програвання їх у невеликих група чи у парах;

ґ) проведення проектів, підготовка рефератів та участь у конференціях;

д) проведення порівняльного аналізу на лексичному, граматичному, фразеологічному рівнях у рідній та іноземній мові;

е) створення словника-мінімума, для фіксації, тлумачення, вивчення невідомих специфічних понять, кліше, реплік;

є) систематичне, ретельне, творче опрацювання студентами певних матеріалів (усно чи у письмовій формі) з обов’язковим контролем з боку викладача;

ж) реальне спілкування з носіями, мова яких вивчається.

Запропонована модель формування лінгвосоціокультурної компетенції не є довершеною чи закритою. Вона потребує уточнень і вдосконалень. Використання такої моделі на практичних заняттях з вивчення іноземних мов у вузі принесе, ймовірно, непогані результати та оптимізує процес вивчення іноземних мов у вузі.

Добровський В.М., к.е.н.,
професор кафедри обліку підприємницької діяльності

ФОРМУВАННЯ НОВИХ ФАХОВИХ КОМПЕТЕНЦІЙ З УПРАВЛІНСЬКОГО ОБЛІКУ У ЗВ’ЯЗКУ ЗІ ЗМІНОЮ ЙОГО ПАРАДИГМИ

Компетентністний підхід до вищої освіти сприяє формуванню студента як людини з інноваційним типом мислення, що здатна діяти у постійно змінюваному середовищі. Це, зокрема, стосується і набуття студентами нових знань, ідей і технологій у зв’язку зі зміною парадигми управлінського обліку, яка формується на рубежі XX і XXI століть.

Сутність цієї зміни полягає в тому, що фундаментальні поняття традиційного управлінського обліку застаріли і вимагають оновлення. Зокрема, це стосується понять традиційного управління витратами, яке обмежується оцінкою фінансового впливу альтернативних управлінських рішень без розгляду стратегічних задач. Вирішення останніх вимагає відповідної інформаційної підтримки, яка може бути забезпечена лише за допомогою нових методів, ідей і технологій.

До таких методів можна, перш за все, віднести такі методи як калькулювання цільових витрат і ціноутворення (таргет-костинг), калькулювання собівартості та управління за видами діяльності (методи АВС і АВМ), калькулювання для безперервного вдосконалення (кайдзен-костинг) тощо. Проте наразі, у зв'язку зі зростанням ролі стратегії у бізнесі, постає завдання опанувати сучасніші методи управління витратами: аналіз ланцюжка цінностей; аналіз стратегічного позиціонування та аналіз факторів, що визначають витрати [1, 2].

Опанування цих методів має бути зорієнтоване на формування якісно нових фахових компетенцій, пов'язаних з вирішенням традиційних завдань управлінського обліку в умовах стратегічного управління бізнесом.

Зокрема, при опануванні методики аналізу ланцюжка цінностей орієнтація на поняття доданої вартості, яка притаманна традиційному управлінському аналізу, тут не спрацьовує, необхідний глибший аналіз доходів і витрат кожної ланки ланцюжка, який вимагає застосування інструментів стратегічного аналізу і, відповідно, набуття нових компетенцій.

Аналогічних змін потребує також методика аналізу відхилень прибутку з урахуванням стратегічних проблем, тому що аналіз типу «В-О-П « і оцінка рентабельності продукту тут не підходить. Необхідний аналіз, який жорстко налаштований на прийняття рішень у контексті обраної стратегії. А це нові методики і, відповідно, можливість набуття нових компетенцій.

Не менш важливих змін у методиці обліку і аналізу потребує перехід від використання обсягу діяльності як єдиного фактору, що визначає рівень витрат, до визнання того факту, що витрати визначаються багатьма взаємопов'язаними факторами одночасно. Відповідно, крім відомих методик аналізу впливу кожного окремого фактора, необхідно опанувати методику, яка дозволяє виміряти спільний вплив кількох факторів.

Отже, опанування студентами названих ідей, методів і технологій забезпечить не лише формування нових фахових компетентностей, а й наповнення реальним змістом задекларованих Робочою навчальною програмою таких глобальних компетентностей як знання особливостей і тенденцій сучасного цивілізаційного розвитку в галузі управлінського обліку, а також вміння критично мислити і вирішувати важливі проблеми управлінського обліку на інноваційній основі.

Література

1. *Джон К. Шанк, Виджей Говиндараджан*. Стратегическое управление затратами/ Пер.с англ. – СПб.: ЗАО «Бизнес Микро», 1999. – 288 с.

2. Аткинсон, Энтони А., Банкер, Раджив Д., Каплан,Роберт С., Янг, Марк С. Управленческий учет / 3-е изд.: Пер.с англ. – М.: Издательский дом «Вильямс», 2005. – 878 с.

Друзь Г.М., к.пед.н.,
доцент кафедри іноземних мов
факультету маркетингу

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЛОВОЇ ГРИ В ПІДГОТОВЦІ СТУДЕНТІВ ДО ІНШОМОВНОГО СПІЛКУВАННЯ

Реформування системи вищої освіти центрується навколо однієї мети – формування тих структурних елементів професіоналізму, за допомогою яких формується особистість майбутнього фахівця. Важливим структурним елементом професіоналізму сучасного економіста є його здібність до спілкування в професійних ситуаціях іноземною мовою. Ділова гра дозволяє включити кожного студента, її учасника, у такі ситуації, які враховують динамізм, зміну педагогічних дій, їх нестабільність.

Доцільно, насамперед, виділити умови, які пов'язані з індивідуально-психологічними особливостями студентів. Навчання за допомогою використання ділової гри повинно будуватися з урахуванням внутрішніх властивостей, мотивації поведінки, розвитку внутрішнього досвіду та самосвідомості студентів. Кожна людина має здібність до самовдосконалення, яка розвивається в активній діяльності й спілкуванні. Тому однією з важливих умов оптимізації ролі ділової гри є врахування самоактуалізації особистості студента. Самоактуалізація розуміється як постійний

розвиток і практична реалізація можливостей студентів у процесі їх участі в діловій грі. При цьому важливо, щоб студенти могли включитися в навчально-ігрову комунікативну діяльність відповідно до своїх пізнавальних і професійних інтересів, мотивів і потреб, установок й ціннісних орієнтацій. Основна вимога – це створення необхідної мотивації ігрової діяльності як важливого чинника формування здатності студентів до іншомовного спілкування.

Результативність ділової гри в навчанні студентів іншомовного спілкування професійного спрямування детермінується певною мірою характером відносин у системі «викладач-студент», «студент-студенти». Ці відносини повинні будуватися на принципах взаємодії і співпраці, забезпечуючи стиль творчого спілкування.

У процесі реалізації ігрового підходу до навчання важливо враховувати особливості психологічного сприйняття студентами навчального матеріалу. Ділова гра позитивно впливає на професійну підготовку студентів у тому випадку, якщо приймаючи активну участь у ній, вони виконують різні ігрові ролі, мають власну позицію, відчувають різноманітну гамму позитивних емоцій і почуттів. Для цього мовний матеріал, як навчальна інформація, повинен мати емоційне забарвлення. Основою організації і подачі матеріалу в діловій грі є використання позитивних емоцій і емоцій, що забезпечують потребу пізнання.

Ділова гра, якщо в ході її акцент робиться на особистість студента, його можливості й здібності, мотиви й потреби, установки й ціннісні орієнтації, дозволяє поєднати навчальну інформацію з особистістю студента, навчити майбутніх фахівців за допомогою отриманих знань і засвоєного досвіду вдосконалювати своє «Я» і рівень професіоналізму.

Високий рівень інтелектуальної активності студентів у ході ділової гри неможливий без дотримання важливої умови, як оволодіння ними необхідними знаннями, без яких процес спілкування в професійних ситуаціях є малоефективним.

Не менш важливою умовою підвищення ролі ділової гри в досягненні навчальних цілей є структурування мовної інформації, що складає її інформаційне поле. Моделювання мовної інформації є найдоцільнішим у формі комунікативно-ігрової ситуації. Мета такої ситуації полягає в тому, щоб надати можливість кожному гравцеві переконати інших у доцільності своєї точки зору і забезпечити умови для ділових відносин, що дозволяють успішно вирішити поставлені завдання.

До умов, що забезпечують ефективність ділової гри в підготовці студентів до професійного спілкування іноземною мовою, відноситься й залучення їх до активної комунікативно-ігрової діяльності. Вони повинні бути підготовлені до створення імітаційної моделі комунікативно-ігрової ситуації.

Не менш важливою умовою ефективності ділової гри в навчальному процесі у вузі виступає психологічний клімат на заняттях. Про ефективність ділової гри в навчанні студентів можна говорити, якщо забезпечити кожному її учаснику нормальне самопочуття, зняти почуття страху і невпевненості в доцільності своїх дій, пробудити його здібність до творчості; надати кожному заняттю емоційно-етичну спрямованість.

Друзь Ю.М., к.пед.н.,
доцент, завідувач кафедри
іноземних мов факультету маркетингу

ФОРМУВАННЯ СТІЙКОЇ МОТИВАЦІЇ ДО ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

У процесі навчання іноземній мові виникає запитання, як виховати у студента стійку мотивацію, стійкий інтерес до спілкування іноземною мовою. При цьому потрібно враховувати, що мова в економічному вузі не представляє для студента самостійної цінності, тобто, знання мови саме собою не є предметом пізнавальної потреби. Студент спонукається до діяльності щодо освоєння спілкування іноземною мовою зовнішньою мотивацією. Така діяльність повинна бути включена в провідну для студента навчально-професійну діяльність, що має для нього особливе особистісне значення, і на основі цього повинен бути розкритий зв’язок цілей діяльності з засвоєння вмінь спілкування іноземною мовою і мотиву провідної діяльності. Тим самим відбувається «зсув» існуючого пізнавального, стійкого мотиву провідної навчально-професійної діяльності, на пізнавальні цілі, які ставляться в процесі підготовки до іншомовного спілкування. Внаслідок цього у студента формується стійка мотивація. Він розглядає іноземну мову вже як засіб, що дозволяє відкрити йому нову дійсність, і включає її у свої життєво важливі плани. Однак, одного цього мотиву може виявитися недостатньо для повноцінного виконання навчальних дій, пов’язаних із засвоєнням умінь і навичок спілкування іноземною мовою. Тоді-то й потрібно під-

ключити інші мотиви, наприклад, пізнавальний мотив, пов'язаний з оволодінням засобами і прийомами засвоєння мови, мотив, пов'язаний з «я включеністю» у навчальну діяльність за допомогою підвищення статусу студента в групі і посилення групової згуртованості під час спільної роботи, «змагальні» або вузькоособистісні позитивні мотиви.

Пізнавальний мотив, пов'язаний з оволодінням засобами й прийомами мовленнєвого спілкування, формується найефективніше, якщо навчання будується в межах теорії поетапного формування розумових дій. Ця теорія дозволяє виділити чіткі умови, побудувати систему засобів педагогічного впливу для управління процесом засвоєння знань, умінь і навичок іншомовної мовленнєвої діяльності й створити умови для форсування пізнавального мотиву.

Очевидно, що вирішення такого завдання вимагає опори не тільки на інтерес до оволодіння способами і прийомами дій з мовними засобами та прийомами роботи з навчальним матеріалом, але й на формування стійкого інтересу відносно застосування засвоєних дій з метою оволодіння соціальними цінностями, пов'язаними з професійною та іншою предметною діяльністю.

Практика показує, що виховати стійку позитивну мотивацію до вивчення іноземної мови, іншомовного спілкування професійного спрямування можливо в тому випадку, якщо діяти одночасно в таких напрямах:

— через групу мотивуючих чинників, пов'язаних з включенням діяльності з оволодіння іноземною мовою у провідну навчально-професійну діяльність, у сферу професійних інтересів студента;

— через групу мотивуючих чинників, пов'язаних зі способами і прийомами засвоєння мови й спілкування;

— через групу мотивуючих чинників, що забезпечують письмове й усне спілкування;

— через групу чинників, що забезпечують професійне спілкування.

Дунаєва М.В., ст. викладач
кафедри обліку підприємницької діяльності

СТУДЕНТОЦЕНТРИЗМ – АКТИВІЗАЦІЯ ТА САМОВДОСКОНАЛЕННЯ СТУДЕНТІВ

Мудрість світу – в людині, а мудрість людини – в науці. Цей вислів підкреслює значущість сфери науки для успішного людського життя. Організація навчального процесу та його результат основним чином має бути орієнтований на фактичний розвиток студента, а саме, формування та сформованості компетентностей, розв'язання проблем, з'ясування ефективності спільної і самостійної роботи. Саме компетентностний підхід до вищої освіти забезпечує переорієнтацію освітньої діяльності в університеті з процесуальної на результативну її складову, тим самим зумовлює її студентоцетризм і особистісну спрямованість. Для того, щоб термін «студентоцентризм» не залишався теорією, а реалізовувався на практиці, потрібно використовувати нові підходи до навчання. Основна увага має бути акцептована на спільну відповідальність, як викладача, так і студента за отриманий результат. Наприклад, для покращення засвоєння викладеного матеріалу, кращим студентам може бути запропоновано підготувати і провести практичне заняття із самостійно обраною методикою, а саме, мозковий штурм, кейс метод, проблемний чи дискусійний метод, ділова гра тощо. Такі спроби активізують студентів і вчать їх самостійно приймати рішення, а саме головне, сприймати викладача як помічника і партнера. Проблемна технологія дозволяє реалізувати принципи практичного дослідницького навчання та студентоцентризму [1]. Американські педагоги виділяють такі відмінності між традиційним підходом до підготовки фахівців і проблемною технологією (табл. 1) [2].

Таблиця 1

ВІДМІННОСТІ МІЖ ТРАДИЦІЙНИМ ПІДХОДОМ І ПРОБЛЕМНОЮ ТЕХНОЛОГІЄЮ

Традиційний підхід	Проблемна технологія
- спрямований на набуття навичок	- спрямована на застосування навичок
- контрольована навчальна діяльність студента	- самостійна навчальна діяльність
- викладач показує розв'язок завдання	- викладач показує шляхи розв'язку завдання
- студент виконує інструкції	- студент має право вибору
- важливість зовнішньої мотивації	- важливість внутрішньої мотивації
- діяльність викладача спрямована на виправлення недоліків роботи студента	- діяльність викладача спрямована на формування необхідних компетенцій студента

Як бачимо з табл. 1, проблемна технологія інтегрує принцип студентоцентризму, особистісно орієнтований підхід із використанням самостійної роботи та методів дослідження, тобто активного залучення не лише студента у процес навчання, а й викладача. Навчальна гра – це створена викладачем педагогічна ситуація, яка має на меті реалізувати знання та навички, набуті студентами у процесі навчання, спонукати до аналізу та пошуку рішень у нестандартних ситуаціях і є своєрідним першим педагогічним досвідом. Методологічна проблема нашої освіти полягає в тому, що процес навчання досі зосереджений переважно на тому, щоб учень формально оволодів певною сумою знань. У результаті після закінчення відповідного рівня освіти отримуємо людину формально освічену, носія певної суми знань, але недостатньо особистісно розвинену, нездатну проявити в житті й діяльності усі свої потенційні можливості. Затребуваною в будь-якій галузі суспільства є лише інноваційна людина. Така людина має бути здатною сприймати зміни, творити зміни, жити у постійно змінюваному середовищі — нові знання, нові ідеї, нові технології, нове життя. Тому університетська освіта має виробити у свідомості студента взаємозв'язок між набутими знаннями й успіхами в житті і діяльності [3].

Література

1. *Кошманова Т.* Спільні та відмінні тенденції розвитку педагогічної освіти США в світовому контексті / Т. Кошманова // Вісник Львівського національного університету імені І. Франка. Серія педагогічна. — 2003. —Вип. 17. — С. 156–166.

2. The Project Approach in the Early Years. Teacher Preparation Program. Northern IllinoisUniversity. College of Education. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу : —http://www.cedu.niu.edu/-~mutuku/courses/tlse424/ProjectApproach.pdf

3. *Василь Кремень*. «Чому ми бідні, якщо такі освічені?» // Дзеркало тижня № 6 від 20 лютого 2015 року.

Євдокимова Н.М., к.е.н.,
професор кафедри стратегії підприємств

МОДЕРНІЗАЦІЯ ЗМІСТУ НАВЧАННЯ ЧЕРЕЗ ФОРМУВАННЯ АНАЛІТИЧНИХ І ДОСЛІДНИЦЬКИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ СУЧАСНОГО ФАХІВЦЯ

Удосконалення змісту й структури освітніх програм має ґрунтуватись на врахуванні особливостей сучасних соціально-економічних процесів. Змінюються парадигми, переглядаються теорії і коригуються навіть фундаментальні закони науки. Зростаюча динамічність подій та явищ перетворює навколишнє оточення бізнесу в турбулентне. За таких обставин важливого значення набуває досягнення надійності розвитку сучасного світу через врахування в процесах модернізації різних теорій, моделей, точок зору. До цього слід готувати майбутніх фахівців як цивілізованих членів суспільства, котрим важливо навчитись розуміти, якими шляхами вчені дійшли до узагальнень, розуміти принципи вибору тієї чи іншої теорії в поясненні причин виникнення проблем, знати інші точки зору та вміти їх зіставляти, виводити власне бачення. Корисність освітньої підготовки від цього зростатиме, оскільки опанування кожною з дисциплін освітньо-професійної програми так чи інакше буде пов'язане з повсякденністю, з оволодінням процедурами узагальнень, виявленням прихованих протиріч і креативним пошуком нових методів розв'язання теоретичних і прикладних задач. Зазначені обставини актуалізують потребу поглибленої аналітичної (дослідницької) підготовки майбутніх фахівців, передовсім економічного профілю, для яких аналітична (дослідницька) функція є чи не найголовнішою з-поміж усіх. До того ж прийоми аналізу знань мають універсальний характер, а тому сфера їх використання є значно ширшою, ніж професійна діяльність економіста чи навіть безпосередньо аналітика.

Звертає на себе увагу той факт, що, незважаючи на загальне визнання важливості аналітичних і науково-дослідницьких компетентностей у моделі підготовки фахівців-економістів, що певною мірою відображене в освітньо-кваліфікаційних характеристиках (маються на увазі колишні освітні стандарти, які «доживають» останні роки), істотного інноваційного прирощення останнім часом у цьому сенсі не відбулось. Спостереження за розробкою проекту нового навчального плану підготовки бакалаврів за спеціальністю «Економіка» (спеціалізація «Економіка підприємства», де автор є учасником робочої групи) доводить, що традиційний підхід до формування складу дисциплін переважно збережений. З одного боку, це явище можна оцінити як безперечно позитивне, оскільки підготовка студентів цього фаху отримувала від роботодавців завжди високі оцінки, а з другого – не зовсім. Виникає питання. як саме в навчальному плані закладати підвалини аналітичної та дослідницької роботи? Чи можна вважати достатнім для цього введення кі-

лькох виокремлених позицій (зараз у навчальному плані підготовки бакалавра з економіки підприємства це вибірковий пакет «Бізнес-аналітика» та «Фахова науково-дослідницька робота») і побіжні заявлення про відпрацювання подібних результатів навчання ще в кількох? Напевне, що вектор, спрямований на формування поглиблених аналітичних і дослідницьких компетентностей, має пронизувати усі без винятку дисципліни, а не лише бути завданням окремих позицій навчального плану. Чимало дисциплін, які є базовими нормативними, недостатньо розвивають аналітичні та пошукові здатності, а натомість інформативно перевантажують студента, що призводить до поверхневого сприйняття не лише самих дисциплін, а й тих, які по відношенню до них виступають розвивальними та поглиблювальними. Цим «грішать» чимало позицій навчального плану. Наведемо один доволі яскравий приклад з науки «Регіональна економіка»: на практичному занятті № 4 за 2 год для формування ключової компетентності щодо засвоєння базової інформації про рівень ресурсності економіки регіонів України та навиків управління економікою (текст процитовано з робочої програми) планується повністю розкрити природно-ресурсний потенціал України, а також соціально-економічний і трудовий потенціал. Виникає сумнів у тому, чи вдасться викладачу виконати зазначені завдання впродовж одного заняття, чи зможуть студенти належним чином підготуватись до нього та чи виділять вони хоч якусь дещицю свого часу на інші предмети чи на аналітичні дослідження, які напевне, можуть стати у цьому напрямку такими цікавими для майбутніх фахівців, управителів чи підприємців? Не поодинокими є приклади того, що на практичні заняття з деяких наук планується отримати завеликі, як на наш погляд, результати навчання: їх перелік за 2 год практичних занять, включає до 16 позицій «знати» й 12 – «вміти» (у 2–3 навичках все ж використовується термін «аналізувати»), і це характерно не лише для однієї теми.

Коректний вихід із ситуації, що склалася і продовжує відтворюватись у нових навчальних планах, може полягати в своєрідному «компетенційному аудиті» випусковою кафедрою змісту та методів навчання усіх без винятку дисциплін (наук) навчального плану та його системній налаштованості на підготовку сучасного фахівця.

Жулківська А.М., ст. викладач кафедри
іноземних мов факультету маркетингу

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ПРОЦЕСУ НАВЧАННЯ НА ОСНОВІ МЕТОДУ ПРЕЗЕНТАЦІЇ

Сучасний стан суспільного розвитку, однією з особливостей якого виступає багаторазове збільшення інформаційних потоків, змушує формулювати принципово нові пріоритети в підготовці спеціалістів вищої школи, в тому числі економічної. Інформаційне суспільство вимагає від освіти під час підготовки конкурентоздатних фахівців не лише нових умінь і знань, але й перебудови стратегічної діяльності, спрямованої на врахування зазначених особливостей. У зв'язку з цим серед основних вимог Програми з англійської мови для професійного спілкування (2005) є вимога опанування випускниками економічних вищих навчальних закладів (ВНЗ) такого виду професійно спрямованого монологічного мовлення як презентація на рівні В2 (В2+) відповідно до рекомендованих рівнів володіння мовою, визначених у Загальноєвропейських Рекомендаціях з мовної освіти (2003).

Згідно із вказаною програмою і визначеним рівнем володіння мовою випускник ВНЗ повинен вміти чітко виступати з підготовленими індивідуальними презентаціями щодо широкого кола тем академічного та професійного спрямування, користуватися мовними засобами зв'язку для поєднання висловлювань у чіткий, логічно об'єднаний дискурс, враховуючи цільову аудиторію і мету висловлювання, користуватись відповідними правилами презентації та паралінгвістичними засобами, коментувати таблиці, графіки і схеми, орієнтувати аудиторію щодо загальної побудови виступу тощо.

Аналіз наукової педагогічної літератури засвідчив актуальність вивчення різних аспектів іншомовної презентації. Серед дослідників цього методу можна назвати вітчизняних і зарубіжних учених: Ю.С. Авсюкевич, Н.Л. Драб, В.Б. Кашкін, О.Б. Тарнопольський, О.Ю. Попова, P. McCarthy, C. Hatcher, Л. Арредондо, J.V. Thill, L.C. Bovee, R.B. Adler, J. King та ін.

Згідно робочої навчальної програми «Фахова іноземна мова» студенти 3 та 4 курсів факультету маркетингу можуть обрати виконання одного індивідуального творчого завдання у якості вибіркової складової навчальної програми курсу, серед яких є усна презентація. Індивідуальна усна презентація є одним з видів самостійної роботи студента, яка включає: вибір однієї з тем курсу, погоджену з викладачем, з метою глибшого її опрацювання, роботу з сучасними мультимедійни-

ми засобами для самостійного пошуку інформації, підбір та обробку знайденої інформації, використання різних видів перекладу та створення відео презентації у форматі Power Point, яка повинна складатись з 12–15 слайдів. Після цього студент представляє свою роботу на підсумковому занятті у своїй групі. Час презентації складає 5–7 хвилин. Обов'язковим є обговорення її після представлення з метою розробки порад для її вдосконалення.

Як показує досвід роботи, студенти доволі часто обирають такий вид самостійної роботи та успішно справляються з ним. Презентація забезпечує реалізацію таких основних принципів організації навчальної діяльності як: мотиваційна достатність, культурологічність, практична реалізація комунікативної компетенції, зануреність у предметний зміст навчання, предметність та інтегрованість навчання чотирьох видів мовленнєвої діяльності, автономія творчої навчальної діяльності, творча співпраця.

Література

1. *Авсюкевич Ю.С.* Методика навчання презентації англійською мовою студентів економічних спеціальностей: автореф. Дис. канд. пед. наук: 13.00.02 / Ю.С. Авсюкевич. – К.: Нац. лінгв. ун-т, 2009. – 24 с.
2. *Тарнопольський О. Б.* Успішні презентації : [посібник з навчання ділових презентацій англійською мовою студентів економічних спеціальностей] / О. Б. Тарнопольський, Ю. С. Авсюкевич. – К. : Ленвіт, 2007. – 135 с.
3. Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання / Наук. ред. укр. видання С.Ю. Ніколаєва. – К.: Ленвіт, 2003. – 273 с.

Журавська Л.М., к.пед.н.,
доцент кафедри педагогіки та психології

ФОРМУВАННЯ САМООСВІТНІХ КОМПЕТЕНТНЦІЙ НА ЗАСАДАХ СТУДЕНТОЦЕНТРИЗМУ ТА SMART-ОСВІТИ

Здатність постійно навчатися і розвиватися стає самою затребуваною навичкою. Нові умови існування людини у суспільстві, поява так званого «цифрового» покоління студентів вимагає нових підходів і кроків у реалізації освітнього процесу, перегляду навчальних цілей, шляхів їх досягнення, контролю та оцінювання.

По-перше, це максимальне наближення освітнього процесу до сутності, особливостей, здібностей і життєвих планів конкретного студента, його побудова на основі педагогіки співробітництва, що забезпечує студентоцентризм.

По-друге, організувати освітній процес на основі компетентнісного підходу та підпорядкувати навчальні плани і програми формуванню визначених компетенцій. Головний критерій – це наявність розвинутої компетенції, підтвердженої результатами діяльності.

По-третє, це підготовка студента до існування в новому інформаційному суспільстві, в якому інформаційно-комунікативна та самоосвітня компентності є ключовими.

Електронне навчання (е-навчання) переходить з категорії технологій у категорію нової парадигми освіти XXI ст. Одна із базових ідей SMART-освіти (Self Monitoring Analysis and Reporting Technology, букв. пер. з англ. «Технологія самостійного контролю, аналізу та звітності») – провідна роль студента у визначенні змісту і управління освітнім процесом, підкріплена розвинутими електронними ресурсами і технологіями. SMART-освіта інтегрує різні інновації у сфері е-навчання (віртуальні навчальні середовища, хмарові сервіси, мобільні системи, MOOCs тощо), дозволяє реалізувати найважливішу концептуальну ідею неперервної освіти «Навчатися тому, що потрібно, у будь-який час, у будь-якому місці».

Формувати самоосвітню комтентність необхідно при вивченні всіх навчальних дисциплін. Фундаментальні засади формування самоосвітніх компетенцій студента закладаються при вивченні навчальної дисципліни «Основи самоосвіти», яку вивчають майбутні викладачі економічних дисциплін спеціальності «Професійна освіта». Її метою є узагальнення, розширення, поглиблення знань, умінь і навичок студентів із самостійного виконання навчальних завдань, формування готовності до самоосвітньої діяльності у системі неперервної освіти.

Вивчення дисципліни має забезпечити формування наступних ключових компетенцій: уміння вчитися (вивчати, здійснювати пошук, мислити), соціальна (співробітничати, братися за справу), компетентність з інформаційних і комунікативних технологій (здійснювати пошук, адаптуватись), загальнокультурна (культура організації самоосвіти, мислення та навчально-пізнавальної діяльності), самоуправлінська (братися за справу, адаптуватись) тощо, тобто основні компетенції, що відповідають SMART-освіті.

Значно розширюються форми, види та напрями завдань для самостійної роботи студентів (СРС), їх представлення та оцінювання: 1) конкретне, докладне дослідження однієї з тем метою якого є проходження усіх можливих шляхів пізнання, аналізу, узагальнення, висловлення власних позицій, отримання та різних видів представлення інформації, пов'язаних з ним; 2) реальний результат діяльності здається викладачу у письмовому і електронному вигляді та презентується в аудиторії на практичних або лекційних заняттях; 3) активна робота у дистанційному курсі в середовищі Moodle; 4) вивчення та аналіз можливостей платформ MOOCs, демонстрація роботи з однією з них перед студентами.

Отже, формування самоосвітніх компетенцій на засадах студентоцентризму та SMART-освіти є важливим завданням вищої освіти і має забезпечуватися при викладанні усіх навчальних дисциплін.

Завідонова Н.І., ст. викладач
кафедри іноземних мов ф-ту маркетингу

АКМЕОЛОГІЧНИЙ ПІДХІД У ПРОЦЕСІ ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ У МАЙБУТНІХ МЕНЕДЖЕРІВ-ЕКОНОМІСТІВ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ САМОРЕАЛІЗАЦІЇ

В умовах складної соціокультурної ситуації в кожній країні необхідні новий погляд і нове ставлення до навколишньої реальності. Переосмислення шляхів і перспектив подальшого розвитку особистості можливе в рамках нових концепцій освіти, пошук яких ведеться вченими різних країн.

Поряд із традиційними теоріями освіти, що добре зарекомендували себе, ведеться пошук нових підходів і концепцій. В останні роки успішно розвивається новий науковий напрямок – акмеологія, що розглядає розвиток як постійне вдосконалення, а підсумком його є результат, досягнутий особистістю й суспільством.

Підвищення якості підготовки майбутніх менеджерів-економістів є пріоритетним завданням економічного університету, вирішення якого можливе за рахунок впровадження акмеологічного підходу, який визначає продуктивність процесу саморозвитку, реалізації творчих потенціалів студентів, можливості їхнього кар'єрного росту.

Використання акмеологічного підходу в сучасній вищій професійній освіті є дуже важливим, оскільки це посилює професійну мотивацію майбутніх менеджерів-економістів, стимулює розвиток їхнього творчого потенціалу, дає можливість виявляти та використовувати ресурси особистості для досягнення успіху в професійній діяльності. Період найвищого творчого успіху, професійної майстерності – це гармонічне поєднання вже раніше досягнутих здобутків та усвідомлюваних можливостей; відкриття в собі нових можливостей і здібностей, розвиток креативності.

Сьогодні можна констатувати, що найменша увага приділена дослідженню зрілого періоду особистості, а тому логічно назріла потреба у введенні акмеологічного підходу у процес підготовки фахівців. Акмеологічний підхід, по-перше: надав би майбутнім менеджерам-економістам суттєву допомогу у роботі із людьми «акмеологічного віку», які прагнуть прогресивно розвиватися та самореалізовуватися, головним чином, у професійній діяльності; по-друге – допоміг би самим студентам досягнути найвищих вершин у навчальній діяльності та у майбутній професійній кар'єрі.

На основі акмеологічного підходу підготовку майбутніх фахівців, які працюватимуть у сфері економіки можна трактувати як процес досягнення максимально можливого для кожного студента розвитку теоретичної та практичної досконалості у навчальній і науковій діяльності. З цієї точки зору, основна мета застосування акмеологічного підходу полягає у формуванні у студентів умінь вирішувати широкий спектр акмеологічних проблем і завдань, у тому числі у галузі професійної діяльності.

У студентів за допомогою акмеологічного підходу у підготовці менеджерів-економістів до професійної самореалізації необхідно виробити звичку саморозвитку, самовдосконалення, самоосвіти і самоконтролю, тобто це основні фактори досягнення стану «акме». Однак, для того, щоб ці акмеологічні фактори «діяли», необхідні сильні стимулюючі причини для майбутнього фахівця. Такими можуть стати мотиви досягнення. Завдання викладача – допомогти студентам у формуванні їхніх мотивів і потреб.

У контексті акмеологічного підходу необхідно нове осмислення та пошук ефективних напрямків організації навчально-виховної діяльності студентів, спрямованої на формування пізнаваль-

ної активності як стійкого утворення особистості студента, що впливає на ставлення до соціального досвіду у всіх сферах життєдіяльності. Отже, на основі акмеологічного підходу підготовку майбутнього фахівця у ВНЗ можна трактувати як процес досягнення максимального для кожного студента розвитку теоретичної та практичної досконалості у навчальній і науковій діяльності. Акмеологічний підхід у підготовці майбутніх менеджерів-економістів до професійної самореалізації реалізується через уміння студента навчатися. Вміння навчатися – це способи організації індивідом своєї діяльності за засвоєнням знань, це вміння, яке сприяє засвоєнню, організовує його, але не є складовою самого процесу засвоєння.

Література

1. Акмеология : учеб. / под общ. ред. А. А. Деркача. – М. : Изд-во РАГС, 2002. – 650 с.
2. *Алфімов В*. Мета – творча конкурентоспроможна особистість / В. Алфімов // Рідна школа. – 2005. – № 5. – С. 6–9.
3. *Швидкий В. О*. Акмеологічні підходи до формування образу Я-професіонала у студентів ВНЗ / В. О. Швидкий // Акмеологія в Україні : наукове видання. – 2010. – № 1. – С. 128–135.

Іванова Л.І.,
ст. викладач кафедри аудиту

СТУДЕНТОЦЕНТРИЧНИЙ АСПЕКТ РЕАЛІЗАЦІЇ КОМПЕТЕНТНІСНОГО ПІДХОДУ У ВУЗІ

Трансформаційні процеси, що відбуваються сьогодні в житті суспільства, стосуються всіх сфер його діяльності й існування, зокрема освітньої сфери як основоположної компоненти формування світогляду особистості.

Як показує досвід, сьогодні формування освітніх цілей відбувається не на рівні держав, а на міждержавному, міжнаціональному рівнях, коли основні пріоритети освіти й цілі проголошуються в міжнародних конвенціях і документах і є стратегічними орієнтирами міжнародної спільноти.

Орієнтуючись на сучасний ринок праці, освіта, до пріоритетів сьогодення, відносить уміння оперувати такими технологіями та знаннями, що задовольнять потреби інформаційного суспільства, підготують молодь до нових ролей у цьому суспільстві. Саме тому важливим нині є не тільки вміння оперувати власними знаннями, а й бути готовим змінюватись і пристосовуватись до нових потреб ринку праці, оперувати й управляти інформацією, активно діяти, швидко приймати рішення, навчатись упродовж життя.

Прагнення України стати повноправним членом Європейської спільноти вимагає орієнтації системи вищої освіти на підготовку фахівців із високим рівнем професійної компетентності, конкурентоспроможних і мобільних на ринку праці.

У якості нового парадигмального підходу, що може сприяти подоланню знаннєвих орієнтацій вищої освіти, підготовці цілісної, освіченої, духовно багатої, інтелектуально зрілої, відповідальної особистості, здатної розкрити власну індивідуальність у процесі професійної самореалізації, в контексті Болонського процесу запропонований компетентнісний підхід.

Під поняттям компетентнісний підхід розуміється спрямованість освітнього процесу на формування і розвиток ключових і предметних компетентностей особистості. Результатом такого процесу буде формування загальної компетентності людини, що є сукупністю ключових компетентностей, інтегрованою характеристикою особистості.

Компетентнісний підхід у сучасній освіті означає переорієнтацію з освітнього процесу на його результати і полягає у зміщенні акценту з накопичування нормативно визначених знань, умінь і навичок на формування і розвиток у студентів здатності практично діяти, застосовувати досвід успішних дій у конкретних ситуаціях і розглядає результати освітнього процесу з погляду затребуваності в суспільстві.

Серед ключових компетентностей, прийнятих Радою Європи, визначено п’ять, які мають засвоїти молоді європейці. Зазначимо зміст тих, які безпосередньо стосуються вміння вчитися, а саме:

- компетентності, пов’язані зі зростанням інформатизації суспільства;
- опанування ІТ-технологіями, розуміння їх застосування та їх слабких і сильних сторін;
- способи критичних суджень у ставленні до інформації, що поширюється масмедійними засобами та рекламою;
- здатність вчитися протягом життя, як основа неперервного навчання в контексті особистого професійного і соціального життя.

Отже, у сучасній науці спостерігаємо стійку тенденцію утвердження не лише поняття «компетентнісний підхід», а й осмислення його сутності, адже реалізація цього підходу ґрунтується на розумінні, що прогрес людства залежить не стільки від економічного зростання, скільки від рівня розвитку особистості.

З викладеного, сучасні концепції освіти базуються на ідеях розвитку людських ресурсів і саморозвитку освітніх інституцій і суб'єктів процесу. Так, серед принципів професійного розвитку та управлінських кадрів освіти провідним визначено реалізацію компетентнісного підходу до розвитку фахової кваліфікації і керівників навчальних закладів, що передбачає необхідність переходу від кваліфікації, яку спеціаліст здобуває один раз і назавжди, до компетентності, яка дозволяє мобільно змінювати професійну діяльність, зумовлену соціально-економічними змінами, динамікою ринку праці, концепцію Болонського процесу.

Література

1. *Заблоцька О.С.* Компетентність, кваліфікація, компетенція як ключові категорії компетентнісної парадигми вищої освіти [Текст] / О. С. Заблоцька // Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. – 2008. – № 39. – С. 52–56.

2. Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи: Бібліотека з освітньої політики / Під заг. ред. О.В. Овчарук. – К.: К.І.С., 2004. –112 с.

3. *Часнікова О. В.* Компетентнісний підхід в освіті як основа її реформування [Електронний ресурс] / Часнікова О. В. – Режим доступу: http://www.narodnaosvita.kiev.ua/?page_id=2607

*Іванова Т.Г.*к.е.н.,
доцент кафедри менеджменту
банківської діяльності

КОУЧИНГ ЯК ПРИОРИТЕТНИЙ НАПРЯМ МОДЕРНИЗАЦІЇ ВИЩОЇ ОСВІТИ

В останні десятиліття у системі забезпечення якості освіти відбулось посилення тенденцій технологізації бізнес-процесів і розвиток партнерства, що вимагає розробки нових напрямків впровадження нової парадигми освітньої діяльності. В якості унікального системного підходу до забезпечення високого рівня вищої освіти, яка має базуватися на принципах студентоцентризму все частіше в останній час використовується коучинг.

Коучинг (англ. coaching - наставляти, надихати, тренувати для спеціальних цілей, готувати до вирішення певних завдань) – це система принципів і прийомів, що сприяють розвитку потенціалу особистості і групи людей, що спільно працюють та навчаються, а також забезпечують максимальне розкриття і ефективну реалізацію цього потенціалу [1, с. 34].

В англійському варіанті слова «coaching» можна зіставити «co-achieving» – співдосягнення, сприяння. Це найточніше відображає розуміння процесу коучингу як спільної дії викладача та студента.

Терміном «коуч» визначають викладача-спеціаліста, який проводить коучинг-процес коуч-консультування; терміном «коучіруемий» – студента, в ролі якого може виступити як окрема людина, так і команда.

Викладач-коучер підвищує якість освіти завдяки тому, що він:

— структурує процес обговорення, допомагає побачити ситуацію з різних точок зору;
— стимулює максимальне використання потенціалу кожного студента;
— надає корисний неупереджений зворотний зв'язок;
— сприяє згуртуванню групи студентів навколо єдиних цілей, створення синергізму їх дій;
— навчає ефективним формам взаємодії між членами команди.

Основною ідеєю коучингу є розвиток особистості, групи, організації. І в цьому сенсі коучинг є як засобом, так і сутністю змін у забезпеченні якості вищої освіти. За словами М. Дауні, «коучинг – не просто техніка ведення справ у жорстко визначених обставинах. Це засіб управління, спосіб поводження з людьми, стиль існування» [2, с. 132]. Таким чином, інструменти коучингу дозволяють вибудовувати ефективні системи взаємодії, які і «запускають» процес розвитку особистості, групи, організації.

Якщо наставництво – це «Роби як я!», тренінг – це «Не вмієш – навчимо», консультування – це «Я тобі допоможу», то коучинг – це «Хочу і можу!». Основа методології та інструментарію коучингу – інтерактивне спілкування, дискусія: питання-відповідь (Q & A). «Свіжий», незалежний погляд зі сторони, партнерські (рівноправні) взаємини викладача-коучера та студента, досвід і професіоналізм коуча підсилюють синергетичний ефект коучингу.

Таким чином, активність, цілеспрямованість, уміння визначити пріоритети, співпраця, співтворчість і вміння розуміти інших є необхідними навичками для викладача-коучера, який через досягнення власної незалежності здатний організувати ефективну взаємодію студентів, об'єднуючи їх і створюючи продуктивну взаємозалежність. Студентам коучинг надасть можливість відчути свою відповідальність, робити вибір і через свободу вибору розкривати і розвивати свій потенціал.

Література

1. Коучинг: истоки, подходы, перспективы / [сост. М.А. Данилова, Е.В. Фролова]. – СПб., 2003. – 480 с.
2. *Дауни, М.* Эффективный коучинг : пер. с англ / М. Дауни. – М., 2005. – 536 с.

Іванченко В.В.,
ст. викладач кафедри педагогіки та психології

МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО ПРОЦЕСУ ФОРМУВАННЯ ДУХОВНО-МОРАЛЬНИХ ЦІННОСТЕЙ СТУДЕНТІВ ЕКОНОМІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ

Незважаючи на значущість завдання формування духовно-моральних цінностей студентів молодших курсів економічного університету, вирішення якого, безумовно, сприяє забезпеченню якості освіти закладу, йому приділяється недостатньо належна увага.

Саме на перших курсах навчання інтенсивно розгортаються процеси індивідуалізації й соціалізації особистості, відбувається становлення її свідомості, самосвідомості, особистісного самовизначення [2].

Роль освіти полягає у «здійсненні провідного впливу на формування та розвиток особистісних здатностей, рис, здібностей, майбутніх фахівців: учених, політиків, лікарів, економістів і т.д...» [6].

На жаль, сучасний освітній процес орієнтується не на особистість студента, а лише на окремі показники розвитку його інтелектуальної сфери. Поза увагою залишаються фактори здоров'я, вміння керувати власними емоціями та почуттям, розвиток ціннісного єства.

Для вирішення цієї нагальної проблеми у справі формування ціннісної складової світогляду студента слід вважати впровадження необхідних підходів щодо забезпечення соціально-психологічних умов для забезпечення гармонійного розвитку студентів, головним компонентом якого постає духовність і моральність.

Розглядаючи методичні підходи до процесу формування духовно-моральних цінностей студентів економічного університету треба враховувати і історично-хронологічні аспекти.

Так, необхідним вважається використання еллінських освітянських заощаджень. Тих, хто оволодівав знаннями і дотримувався обов'язкових моральних норм у сукупності називали «пайдея» тобто «найкращим громадянином»!

Найдосконаліше таке формування «пайдеїї» відбувалося в таких вищих навчальних закладах, як ефебіях і різноманітних філософських школах [3].

На протязі 2–1 століття до н.е. у давньоримських ораторських школах юнаки віком 16–18 років під орудою видатних ораторів, політичних діячів прагнули оволодіти не тільки красномовністю, отримати необхідні знання, але воліли набути інтериоризованими римським суспільством духовні і моральні якості, зокрема, громадянськість, хоробрість, мужність, пізнати природу свого «Я» [5].

Гуманісти, зокрема Колюччо Салютаті, Леонардо Бруні, Лоренцо Валла, Леон Баттіста Альберті та інші, які центром всесвіту вбачали людину, моральнісною нормою епохи Відродження вважали поняття «Viztu», що визначалося як «достойності, доброчинності». Ці доброчинності не тільки повинні були наповнювати людину, але й звеличувати її [1].

З-поміж сучасних методичних підходів до процесу формування духовно-моральних цінностей студентів економічного університету важливими постають ті, що причетні до проблеми духовно-моральної самореалізації, самоактуалізації і відтворені в психолого-педагогічних дослідженнях, зокрема, Г.О. Балла, І.Д. Беха, А. Маслоу, Г. Олпорта, К. Роджерса, Е. Фромма, К. Юнга, Л.І. Божович, Г.С. Костюка, С.А. Рубінштейна, В.А. Семиченко, Е.О. Помиткіна, В.В. Рибалки тощо.

Практичне значення і актуальність проблеми полягають як у збагаченні досвіду щодо методичних підходів до процесу формування духовно-моральних цінностей студентів економічного університету, так і для збагачення якості освіти у вищому навчальному закладі.

Література

1. *Абрамсон М.Л.* От Данте до Альберти. – М.: Наука, 1979. – 176 с.
2. *Бех І.Д.* Виховання особистості: Сходження до духовності: Наукове видання. – К.: Либідь, 2006. – 272 с.
3. *Медведков А.П.* Краткая история педагогики. – СПб.: Издание Башмакова Я. и К°, 1912. – 209 с.
4. *Поміткін Е.О.* Психологія духовного розвитку особистості, -Монографія. – К.: Внутрішній світ, 2012. – 280 с.

Ільєнко А.В.,
асистент кафедри економіки
праці та управління персоналом

ФОРМУВАННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОГО МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ НА РИНКУ ПРАЦІ ЗІ СПЕЦІАЛЬНОСТІ «УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ І ЕКОНОМІКА ПРАЦІ»

Зміст програм навчальних дисциплін бакалаврської та магістерської програм мають відповідати, з одного боку, вимогам ринку, а з іншого бути орієнтованими мотивувати студентів до навчання.

У 2015 році на спеціальності «Управління персоналом і економіка праці» проводилося дослідження на 4 та 5 курсі щодо конкурентоспроможності випускника на ринку праці за вказаною спеціальністю на ринку праці.

Проведене дослідження дало такі результати:

1) студенти після закінчення спеціальності «Управління персоналом і економіка праці» ДВНЗ КНЕУ імені Вадима Гетьмана своїми конкурентними перевагами над студентами інших вищих навчальних закладів вважають: високий рівень працездатності (90 %), комунікабельність (90 %), високий рівень знань за фахом (70 %). Понад 70 % опитаних володіють 1 іноземною мовою, 33 % – володіють 2 мовами;

2) ступінь задоволеності студентом фаховим рівнем підготовки становить 87 %, а рівень знань за фахом було оцінено на 4,2 бали з 5;

3) 87 % вважають, що є конкурентоздатними на ринку на столичному ринку праці в порівнянні з випускниками схожих спеціальностей інших університетів;

4) очікування студентів 4-го та 5-го курсів щодо рівня заробітної плати різняться. 30 % четвертокурсників згодні отримувати заробітну плату, яка становить 2437–4872 грн, а 50 % п'ятикурсників розраховують на 3655–4872 грн 30 % студентів обох курсів планують отримувати більше 6091 грн, і ніхто з опитаних не планує отримувати мінімальний розмір заробітної плати за виконану роботу;

5) 68 % планують працевлаштуватися на постійне місце роботи, близько 7 % планують start up, 16 % мріють про start up (відсутній первинний капітал), інші не визначилися з відповіддю;

6) 23 % респондентів мають досвід роботи за фахом та понад 40 % – не за фахом. У той же час 63 % майбутніх фахівців планують працювати за фахом, 9 % – планують змінити спеціальність, інші – не визначилися з відповіддю;

7) 87 % опитаних хочуть оновлювати та отримувати додаткові знання за межами університету за фахом, щоб бути конкурентоспроможними на ринку.

Як результат, з частини наведених результатів дослідження, ми можемо зробити висновки:

— по-перше: процес навчання на спеціальності «Управління персоналом і економіка праці» є студентоорієнтованими, оскільки опитані позитивно оцінили навчальний процес і його зміст. Необхідно зазначити, що студенти об'єктивно оцінили рівень своїх знань, який відповідає середньому балу по спеціальності;

— по-друге, студенти вважають себе конкурентоспроможними на столичному ринку праці. Крім того, рівень зарплат, яких прагнуть отримати студенти на ринку праці, відповідає вимогам ринку для випускника без стажу роботи. Це свідчить про використання студентами на практиці фахових компетенцій;

— по-третє, студенти прагнуть розвитку та більше половини опитаних планують працювати по спеціальності.

Ільїна О.М.,
викладач кафедри іноземних мов ФЕФ

РОЛЬ СТУДЕНТА-ЛІДЕРА ПРИ ОРГАНІЗАЦІЇ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ СТУДЕНТІВ ЕКОНОМІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ У МАЛИХ ГРУПАХ

Студентоцентричне навчання обумовлює застосування численних інтерактивних технологій навчання, особливо при викладанні іноземної мови. Спрямованість навчального процесу на студента та його власна регуляція такого навчання найкраще здійснюється при застосуванні методу малих груп. Зважаючи на комунікативність викладання іноземної мови студентам, робота у малих групах найкраще сприяє врахуванню індивідуальних інтересів студентів [3].

Мала група – природне чи штучно створене викладачем об'єднання студентів у кількості 5–6 осіб, перед яким викладач чи самі студенти (у випадку студентоцентрованого навчання) визначає завдання, які необхідно виконати. В межах кожної підгрупи може виділятись кілька типів творчої особистості студента: генератори ідей та виконавці задуманого, лідери та аутсайдери, тощо [2]. З позиції лідерства найчастіше у малій групі присутній один лідер та один чи два аутсайдера, а інші становлять проміжний прошарок. Можливим є варіант, коли у малій групі є формальний лідер (староста, профорг тощо) та неформальний, причому творча взаємодія чи конфлікт останніх здебільшого визначає успішну діяльність групи. З позиції студентоцентрованого навчання викладач не має права регулювати взаємодію студентів у такому випадку, проте може деяким чином спрямувати роботу у необхідному напрямку (але сам не втручається).

Можливий варіант, коли в одній підгрупі присутні кілька студентів з чітко вираженими лідерськими якостями, причому робота може розвиватися у кількох напрямках: взаємодії, пристосування чи конкуренції. Конкурентна взаємодія при навчанні найчастіше призводить до погіршення рівня успішності, коли увага студентів «відтягується» з фокусу навчання на безпосереднє «перештовхування» лідерів між собою. Результативність навчання кожного з лідерів може бути високою, проте колективний результат групи від цього буде низьким [1]. При конкурентній конфліктній взаємодії викладач може провести роз'яснювальну роботу між студентами, проте сам не має втручатися. Якщо єдиний лідер у групі так і не буде обраний, через деякий час група або різко понизить показники успішності, або може розпастись (бути розформованою). У такому випадку роль викладача іноземних мов може полягати у перерозподілі студентів, яке в межах академічної групи повинно систематично відбуватись по малих групах даної групи, та «розведенні» конкуруючих лідерів у різні групи.

Найчастіше, все ж, студент-лідер у групі один. Роллю даного студента є спрямування активності студентів, визначення пріоритетів у навчанні, організації творчої взаємодії між студентами. Тобто, один студент переймає частково на себе функції викладача та займається організацією роботи підгрупи. Отже, в контексті студентоцентричного навчання, студент-лідер підгрупи відіграє надзвичайно важливу роль при вивченні іноземної мови у малих підгрупах та здатний покращити чи погіршити успішність всієї групи.

Література

1. *Пшенична О. С.* Підготовка майбутнього менеджера організацій до застосування інформаційних технологій у професійній діяльності: дис. канд. пед. наук: 13.00.04 / О. С. Пшенична; Запорізький національний університет. – Запоріжжя, 2012. – 258 с.
2. *Сидоренко О. Д.* Ситуаційна методика навчання: теорія і практика: практичний посібник / О. Д.Сидоренко, В. І. Чуба. – К.: Центр інновацій і розвитку, 2001. – 256 с.
3. *Чорній В. Я.* Формування готовності до професійного спілкування майбутніх фахівців фінансово-економічної сфери: дис. канд. пед. наук: 13.00.04 / Чорній Віра Ярославівна ; Тернопільський нац.-пед. ун-т ім. Володимира Гнатюка. – Тернопіль, 2011. – 324 с.

Калабухова С.В., к.е.н., професор кафедри обліку
в кредитних і бюджетних установах та економічного аналізу

СТУДЕНТОЦЕНТРОВАНЕ НАВЧАННЯ ЗА НАУКОЮ «АНАЛІЗ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ»

Основними категоріями студентоцентрованого навчання є компетентності та результати навчання [1, с. 7].

Компетентності являють собою динамічну комбінацію знань, умінь і практичних навичок, способів мислення, професійних, світоглядних і громадянських якостей, морально-етичних цін-

ностей, яка визначає здатність особи успішно здійснювати професійну та подальшу навчальну діяльність. Результати навчання – сукупність знань, умінь, навичок, інших компетентностей, набутих особою у процесі навчання за певною освітньо-професійною, освітньо-науковою програмою, які можна ідентифікувати, кількісно оцінити та виміряти [2].

Компетентності набуваються особами, які навчаються. Результати навчання формулюються викладачами та відображають очікування викладачів щодо результатів освітньої діяльності. При описі результатів навчання в робочих навчальних програмах дисциплін використовують терміни типу: «знання», «уміння», «навички», «здатності».

Перетворення особи, яка розвивається, в розвинуту особу, відбувається протягом початкового професійного розвитку. У вітчизняному економічному університеті наука «Аналіз господарської діяльності» є складовою першого рівня циклу професійної підготовки за освітньою програмою «Облік і аудит». Взаємозв'язок між компетентностями освітньої програми бакалавра з обліку і аудиту, визначених згідно Міжнародних стандартів освіти для професійних бухгалтерів [3] та очікуваними результатами навчання за навчальною дисципліною «Аналіз господарської діяльності» представлено у табл. 1.

Таблиця 1

ГАРМОНІЗАЦІЯ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ПРОФЕСІЙНИХ БУХГАЛТЕРІВ І ОЧІКУВАНИХ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ ЗА НАУКОЮ «АНАЛІЗ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ»

ПРОГРАМНІ КОМПЕТЕНТНОСТІ [3]						
Технічні компетентності згідно МСО 2	**Професійні навички згідно МСО 3**				**Професійні цінності згідно МСО 4**	**Практичний досвід згідно МСО 5**
	Інтелектуальні	Міжособистісні	Персональні	Організаційні		
ПРОГРАМНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ						
1 Здатність виконувати аналітичні функції за допомогою алгоритмів аналізу господарських операцій. 2. Здатність виконувати аналітичні завдання при невеликій кількості помилок. 3. Здатність моделювати аналітичні показники при розв'язанні задач. 4. Здатність вибирати аналітичні прийоми для співставлення результатів господарської діяльності. 5. Здатність подавати релевантну інформацію в зрозумілій формі	1. Здатність продемонструвати знання методів і процедур, основних понять, правил і принципів аналізу господарської діяльності. 2. Здатність аналізувати причини виникнення господарських проблем, обґрунтовувати рішення і формулювати професійне судження. 3. Здатність розбивати інформацію про діяльність підприємства на компоненти, розуміти причинно-наслідкові взаємозв'язки змін господарських операцій, бачити різницю між фактами і наслідками, проводити факторний аналіз, оцінювати значимість даних фінансової звітності. 4. Уміння поєднувати часткові результати аналізу разом, щоб сформувати вихідний інформаційний потік, який має прогнозну та доказову цінність для прийняття рішень; застосовувати професійний скептицизм за допомогою критичної оцінки всієї інформації. 5. Здатність оцінювати важливість фінансової інформації для конкретної цілі підприємства, своєчасно передавати корисну інформацію зацікавленим користувачам. 6. Здатність розуміти та інтерпретувати фінансову інформацію. Це означає уміння оцінювати ймовірність безперервності господарської діяльності підприємства в майбутньому, перетворювати словесний матеріал у математичні моделі, графічно описувати статистику результатів господарських операцій, пояснювати фактологію виникнення управлінських проблем; уміння прогнозувати майбутні економічні наслідки на основі отриманих знань.				1. Здатність отримувати необхідну інформацію (уважне вислуховування завдання, чутливість до соціальних проблем). 2. Здатність до зворотної реакції (бажання висловитися, зробити презентацію, участь у дискусіях). 3. Здатність до визнання професійних цінностей та активної їх підтримки. 4. Навички самостійності і відповідальності у роботі, здатність демонструвати добру професійну, організаційну та емоційну поведінку.	1. Уміння складати технологічну карту аналізу господарської діяльності. 2. Уміння аналізувати фінансову звітність та господарські операції підприємства. 3. Уміння оформлювати результати аналізу господарської діяльності. 4. Уміння складати аналітичні записки для розробки стратегії розвитку підприємства. 5. Уміння формулювати аналітичні завдання на підготовку варіанту рішення.

Література

1. Розроблення освітніх програм. Методичні рекомендації / Авт.: В.М. Захарченко, В.І. Луговий, Ю.М. Рашкевич, Ж.В. Таланова / За ред. В.Г. Кременя. – К. : ДП «НВЦ «Пріоритети», 2014. – 120 с.
2. Закон України «Про вищу освіту» // Верховна Рада України; Закон від 01.07.2014 № 1556-VII - Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1556-18
3. Міжнародні стандарти освіти для професійних бухгалтерів (International Accounting Education Standards) / Пер. з англ.; за ред. Н. Непийводи. – К.: Федерація професійних бухгалтерів і аудиторів України, 2004. –78 с.

Камінський О.Є., к.е.н.,
доцент кафедри інформаційного менеджменту

СОЦІАЛЬНІ МЕРЕЖІ ЯК ЗАСІБ КОНСОЛІДАЦІЇ УЧАСНИКІВ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ

В умовах активного впровадження сучасних інформаційних технологій актуальною потребою є формування ІКТ-компетенції всіх педагогічних працівників. Це дозволить ефективно вирішувати питання поновлення форм і методів освітньої діяльності, з огляду на тенденції розвитку інформаційного суспільства, інтереси і потреби сучасних дітей і підлітків.

Соціальні мережі в Інтернеті продовжують перебувати на піку популярності. Останнім часом дослідники намагаються знайти нові сфери застосування соціальних мереж у різних напрямках діяльності людини, максимально використовуючи всі можливості даного об'єкта інформаційних технологій. Для спільнот фахівців зазвичай платформою є спеціалізовані соціальні мережі. Спільноти практиків відрізняються від співтовариств по інтересах – його учасників об'єднує не тільки прагнення до якоїсь області знань, але й бажання співпрацювати в процесі застосування цих знань на практиці. Мої друзі добре розуміють один одного, оскільки працюють над подібними проблемами. Спільноти практиків можуть складатися з учених, інженерів, фахівців з маркетингу та продажу і інших фахівців.

Останнім часом стали з'являтися освітні та наукові соціальні мережі. Соціальна мережа Facebook вже давно визнається одним з найпопулярніших інструментів (програмного забезпечення) навчання і розвитку. Американської соціальною мережею Facebook користуються близько 800 млн людей. Facebook дозволяє викладачам університетів створювати курси для студентів, організації можуть створити закриту корпоративну мережу співробітників на платформі Facebook: працівники однієї компанії можуть перебувати на постійному зв'язку з колегами з різних філій, публікувати новини своєї організації та ін. Приблизно за тим же принципом працює MySpace. Фахівці з організації конференцій компаній Adobe і Cisco знайшли інструмент соціальних мереж дуже зручним для учасників конференцій. Однак у педагогічній діяльності можливості соціальних мереж можна використовувати для вирішення найрізноманітніших завдань: у соціальних мережах можна ефективно організувати колективну роботу розподіленої навчальної групи, довгострокову проектну діяльність, міжнародні обміни, в тому числі науково-освітні, мобільну безперервну освіту та самоосвіту, мережеву роботу людей, які перебувають у різних країнах, на різних континентах.

Можна виділити такі переваги використання саме соціальної мережі в якості навчальної площадки:

1) звичне середовище для студентів;
2) у соціальній мережі людина виступає під своїм ім'ям-прізвищем;
3) технологія Wiki дозволяє всім учасникам мережі створювати мережевий навчальний контент;
4) можливість спільної роботи;
5) наявність форуму, стіни, чату;
6) кожен студент-учасник може створити свій блог;
7) активність учасників простежується через стрічку друзів;
8) зручно використовувати для проведення проекту;
9) взаємозв'язок бізнесу з академічною спільнотою у підготовці навчальних програм.

Використання соціальних мереж у навчальному процесі сприяє обміну інформацією, підвищує мотивацію студентів у навчальному процесі, стимулює розвиток творчих здібностей і пізнавальний інтерес. Усі ці чинники позитивно впливають на формування компетенцій студентів.

Касьянова Л.С.,
ст. викладач кафедри іноземних мов ФЕФ,
Слезенко А.О.,
ст. викладач кафедри іноземних мов ФЕФ

МІСЦЕ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У РОЗВИТКУ ТВОРЧИХ ЗДІБНОСТЕЙ СТУДЕНТІВ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ

Головними напрямами у розвитку та використанні інноваційних технологій набуття знань є: розробка інтенсивних методів навчання, навчальних курсів і програм; системи модульного навчання; науково-методичне забезпечення навчального процесу; комплексні діагностичні методики, тести по професійній орієнтації, методики соціально-психологічної оцінки.

Сучасний педагог має виступати не стільки джерелом знань і контролюючим суб'єктом, скільки організатором самостійної активної пізнавальної діяльності учнів, їхнім консультантом і помічником.

Потреба в оновленні освіти спричинила появу і поширення великої кількості нових підходів до організації навчально-виховного процесу, методів і технологій навчання та виховання.

Модернізація системи освіти пов'язується, насамперед, із введенням в освітнє середовище інноваційних технологій, в основу яких покладені цілісні моделі навчально-виховного процесу, засновані на діалектичній єдності методології та засобів їх здійснення. Останнім часом досить широко увійшов у вжиток термін «інноваційні педагогічні технології». Перш ніж розглянути сутнісні ознаки інноваційних педагогічних технологій, уточнимо ключові поняття «інновація» та «педагогічна технологія». Слово інновація має латинське походження і в перекладі означає оновлення, зміну, введення нового.

Основу і зміст інноваційних освітніх процесів становить інноваційна діяльність, сутність якої полягає в оновленні педагогічного процесу, внесенні новоутворень у традиційну систему. Прагнення постійно оптимізувати навчально-виховний процес зумовило появу нових і вдосконалення використовуваних раніше педагогічних технологій різних рівнів і різної цільової спрямованості.

Основними принципами відбору інноваційних технологій є: перспективність, демократичність, гуманістичність, інтегративність, реалістичність, цілісність, керованість, економічність, актуальність. Оцінювати інновації доцільно за трьома основними критеріями: актуальність, корисність, реалістичність. Актуальність новацій пов'язана з можливістю і необхідністю розв'язати певну проблему саме зараз. Проблема означає невідповідність між реальним станом справ і бажаним, між об'єктивно існуючими проблемами і можливостями їх вирішити, між бажаними результатами і вибором способів їх досягнення.

Актуальними у даний час є такі інноваційні педагогічні технології навчання, що використовуються у програмі підготовки майбутнього вчителя: педагогічна технологія критичного мислення, яка полягає в тому, щоб сформувати власну точку зору в студента, навчити впевнено вести дискусії та приймати виважені рішення, самостійно здобувати знання, вчитись відкрито спілкуватись, логічно мислити та аргументувати; технологія навчання як дослідження, має за мету прищепити студентам навички дослідницької роботи, сформувати активну, творчу особистість; інтегральна педагогічна технологія – створює оптимальні умови для розвитку та самореалізації студента шляхом формування цілісних знань про об'єкт, що вивчається, і який є основою творення «образу світу»; технологія розвивального навчання – формує в студента здібності до самовдосконалення, активного, самостійного творчого мислення, самостійного навчання; технології формування творчої особистості полягає в тому, щоб прищепити студентам навички, завдяки яким вони самостійно керуватимуть своєю пізнавальною активністю, будуть самостійно мислити, приймати неординарні рішення, свідомо вибирати свою життєву позицію, генерувати оригінальні ідеї; технологія особистісно-орієнтованого навчання має за мету надати студенту можливість проявляти самостійність мислення, незалежність, здатність до власного вибору; проектна технологія націлена стимулювати інтерес студентів до нових знань, до розвитку себе за допомогою вирішення особистих проблем і використання цих знань у конкретній практичній діяльності; технологія диференційованого навчання – формує в студентів уміння вчитися, потребу в самоосвіті, виникнення, бажання генерувати ідеї, шукати альтернативні розв'язки стандартних і проблемних ситуацій; технологія гуманістичного навчання спрямована на виховання свідомих громадян, патріотів, освічених, творчих особистостей, становлення їхнього фізичного й морального здоров'я, забезпечення пріоритетного розвитку людини на засадах гуманізації, гуманітаризації та демократизації освітніх процесів; технологія модульно-розвиваючого навчання – формує самоосвітню компетентність студентів; технологія групового навчання – формує внутрішню мотивацію студентів до активного сприйняття, засвоєння та передачі інформації, сприяє формуванню комунікативних якостей студентів, активізує розумову діяльність; технології індивідуалізації процесу навчання – забезпечує максимальну продуктивність роботи студентів в існуючій системі організації навчання.

Особливо актуальними технологіями у цьому випадку виступає інтерактивне навчання, тобто діалогове, взаємодіюче. У процесі такого навчання студенти мають можливість обмінюватися думками, ідеями, пропозиціями, а викладач стає організатором спільної діяльності, ділової співпраці, творчого пошуку, створює атмосферу щирості, поваги. Під час інтерактивного навчання освітній процес організовується таким чином, що практично всі студенти виявляються залученими до процесу пізнання, мають можливість рефлексувати з приводу того, що вони знають і думають.

Звичайно, говорячи про сучасні інноваційні технології не можна оминути увагою мультимедійні технології навчання. Мультимедіа – це комплекс апаратних і програмних засобів, що дозволяють користувачеві спілкуватися з комп'ютером, використовуючи різноманітні, природні

для себе середовища: графіку, гіпертексти, звук, анімацію, відео. Використання мультимедійних засобів сприяє підвищенню інтенсивності й ефективності процесу навчання; створює умови для самоосвіти та дистанційної освіти, тим самим дозволяючи здійснювати перехід до безперервної освіти; у поєднанні з телекомунікаційними.

Література

1. *Дудко Л. А.* Роль інноваційних педагогічних технологій у становленні конкурентоспроможних спеціалістів / Л. А. Дудко // Мультиверсум. Філософський альманах. – К. : Центр культури. – 2004. – №39. – С. 1–4.
2. *Гайдур М. І.* Підготовка майбутніх вчителів до організації навчально-пізнавальної діяльності молодших школярів в умовах інформаційного середовища : дис. кандидата пед. наук : 13.00.04 / Гайдур Михайло Іванович. – Я., 2010. – 278 с.
3. *Коберник О. М.* Підготовка майбутніх учителів до інноваційної педагогічної діяльності [Електронний ресурс] / О. М. Коберник, Г. І. Коберник. – Режим доступу : http://studentam.net.ua.
4. *Піддубник В.* Інформаційно-технологічний ресурс освіти в Україні / В. Піддубник // Українське суспільство – 2003. Соціологічний моніторинг.
5. *Ігнатенко М.* Сучасні освітні технології // Математика в шк. – 2003. – №4. – С. 2 6. 2. Педагогические технологии / Под общей ред. В.С. Кукушкина. – Ростов н/Д., 2002.
6. *Дичківська І.М.* Інноваційні педагогічні технології. – К., 2004.
7. *Макарова О. О.* Мультимедійна презентація як один з елементів активізації процесу навчання іноземній мові за професійним спрямуванням [Електронний ресурс] / О. О. Макарова, В. Г. Нікіфорова – Режим доступу: http://www.confcontact.com/2008oktInet_tezi/iy_ makarova.htm
8. *Пометун О. І.* Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання : наук. метод. посібн. / О. І. Пометун, Л. В. Пироженко. – К. : Видавництво А.С.К., 2004. – 192 с.

Кизенко О.О., к.е.н.,
доцент кафедри стратегії підприємств

БЛИЖНІ ТА ДАЛЬНІ ЦІЛІ У ВИКЛАДАННІ ДИСЦИПЛІН ЗА НАПРЯМОМ «ЕКОНОМІЧНЕ УПРАВЛІННЯ ТА АНАЛІЗ»

Принцип єдності ближніх і дальніх цілей у кібернетиці – науці про управління, виведений академіком В. М. Глушковим, видається надзвичайно актуальним при формуванні навчальних планів підготовки студентів на засадах компетентнісного підходу. Цей принцип полягає в тому, що не слід займатись якимось конкретним ближнім завданням, не розуміючи далеких перспектив цієї роботи, і навпаки, ніколи не слід робити перспективну розробку, не виділивши окремих етапів робіт із самостійними корисними результатами, які б у сукупності наближали розробників до далекої цілі [1]. З одного боку, ми повинні розглядати навчальний план через призму бачення компетентностей фахівця певної спеціальності, з іншого боку, навчальний план складається з окремих самостійних дисциплін, що безпосередньо формують компетентності у студента.

З метою удосконалення навчального процесу через призму студентоцентризму та гармонізації компетентностей студентів у результаті вивчення блоку дисциплін за напрямком «Економічне управління та аналіз», відповідною науково-методичною секцією кафедри стратегії підприємств було проведено аудит змісту дисциплін (наук) за робочими програмами у вересні 2015 р. Аудит проводився з таких дисциплін: магістерського рівня підготовки – «Економічне управління підприємством»; бакалаврського рівня підготовки – «Планування і контроль на підприємстві», «Управління витратами», «Аналітичні методи та моделі в економіці підприємства (вибіркова)», «Введення в бізнес-аналіз (вибіркова)». За результатами аудиту було виявлено наступні проблеми, що потребують подальшого вирішення при удосконаленні методичного забезпечення дисциплін. 1) Перевантаженість дисциплін, що розпорошує увагу студента. 2) Відсутність можливості для системного дослідження досвіду використання новітніх методик економічного аналізу на вітчизняних підприємствах, що змушує викладачів більше теоретизувати дисципліни. 3) Необхідність розробки актуальних авторських кейсів.

У питаннях декомпозиції навчального матеріалу між дисциплінами запропоновано виходити з розвитку компетентностей студента на різних етапах навчання. Нормативні дисципліни магістерського рівня розкривають управлінські аспекти використання результатів економічного аналізу з акцентом на процесному аспекті формування систем управління. При проведенні занять переважно використовується кейс-метод. Нормативні дисципліни бакалаврського рівня розкривають методики економічного аналізу з акцентом на функціональному аспекті систем управління. При

проведенні занять необхідно використовувати практичні вправи та завдання для оволодіння студентом сутності та способів застосування методик економічного управління. Вибіркові дисципліни бакалаврського рівня розкривають окремі аспекти застосування методичного інструментарію, що поглиблює знання в певному напрямі. При проведенні занять доцільно використовувати індивідуальні лабораторні роботи та творчі завдання з метою посилення компетентностей прикладного застосування вивчених у нормативних дисциплінах методик економічного управління.

Література

1. *Малиновский Б.Н.* Академик В. Глушков. – К.: Наук. думка, 1993. – С. 45.

Кіндрацька Л.М., д.е.н.,
професор, завідувач кафедри обліку в кредитних
і бюджетних установах та економічного аналізу

РОЛЬ ВИКЛАДАЧА У ПРОЦЕСІ СТУДЕНТОЦЕНТРОВАНОГО НАВЧАННЯ

Динамічність економічних процесів в Україні призводить до необхідності суттєвого поглиблення та оновлення компетенцій працівників сфери бухгалтерського обліку. Певна річ, це прямою мірою стосується і викладачів ВНЗ, які беруть участь у підготовці конкурентоспроможних фахівців цього профілю, здатних швидко реагувати на зміни у соціально-економічному середовищі. Ураховуючи, що змінюється також нормативно-правове забезпечення бухгалтерського обліку як на рівні вітчизняних і міжнародних облікових стандартів, так і міжнародних стандартів фінансової звітності, потребують оновлення компетенції, безпосередньо викладачів. Тільки у цьому разі викладач, який володіє практичними компетенціями стосовно предмету наук, які він викладає, можливо вести мову про його визначальну роль у забезпеченні якості освіти.

Основна моя теза така: через призму студентоцентризму необхідно забезпечити якісно новий рівень освітніх послуг. Не вдаючись у глибокі загальноекономічні постулати, зазначу, що послуга, зокрема, освітня, як товар, має досить суттєву відмінність від товару як такого: факт її надання і факт її споживання співпадають. Це означає, що якісна освітня послуга можлива, якщо у процесі її надання беруть участь дві сторони: викладач і студент. Тільки при поєднанні їх зусиль послуга як товар набуває певних споживчих якостей на фоні формування споживчої вартості послуги. Обидві сторони мають бути зацікавлені у корисності свого вкладу у навчальний процес, у якому необхідно забезпечити діалектичну єдність кількості і якості знань за двома позиціями: кількість і якість знань, що їх надає викладач з урахуванням своїх компетенцій;

кількість і якість знань, що їх засвоює студент. На їх основі він формує свої знаннєві компетенції, що врешті узагальнюються його позицією стосовно відповідей на питання: «Що я знаю?» і «Що я вмію?».

У цьому разі можливо дати найкращу характеристику студентоцентризму як навчальному процесу, який не допускає пошуку істини методом спроб і помилок. Усе має бути обдуманим, а відтак – спрогнозованим у послідовному переході від етапу до етапу формування системи забезпечення високої якості освіти. Позаяк, а тільки ідеальна теоретико-практична підготовка викладача може бути запорукою якості викладання науки. Інша справа – якість засвоєння знань студентами і набуття ними потрібних знаннєвих компетенцій. Саме тут можливі негаразди, пов'язані із небажанням окремих студентів вчитися. Отож, не буде цілковито правильно вважати, що студентоцентризм – це система, центральним ядром якої є, винятково, студент. Якщо – це студент, який прагне до отримання знань – то, певна річ, на його потреби необхідно і важливо орієнтуватися. У цьому сенсі виправданими будуь інноваційні методи навчання, інтерактивні його форми, тобто все, що формує нову ідеологію освітнього процесу – комплексу підходів до набуття знань і забезпечення розуміння їх важливості.

Студенту, який зрозуміє сутність набутої компетенції, не потрібно нічого зазубрювати він зможе самостійно формулювати визначення, орієнтуватися у поняттях і категоріях, що стане запорукою його майбутньої професійної діяльності.

Це вкрай важливо, оскільки вже нині слід вести мову про поступове формування єдиних міжнародних освітніх стандартів, тобто можливе приведення до спільного формату комплексу навчальних дисциплін за аналогічними спеціальностями, що особливо актуально для спеціальностей облікового спрямування.

Що ж стосується студентів, які бажають отримати диплом, але не мають бажання набувати знаннєвих компетенцій, то у системі студентоцентризму на їх запити орієнтуватися не слід. Мо-

жливо варто посилити вимоги до оцінювання їх знань, активізуючи відому ще з радянських часів методу відпрацювання пропущених занять і не допуску до іспитів, скажімо, із низьким балом (менше 10).

Отож, вивести «золоте» правило студентоцентризму у системі забезпечення якості освіти нереально з теоретичної, і не потрібно – із практичної точки зору. Ця система дуже рухлива, характеризується змінюваними внутрішніми зв'язками, тому будь-які необґрунтовані, навіть амбіційні цілі не сприятимуть підвищенню якості освітніх послуг. Успішність – це поєднання можливостей викладача презентувати компетенції із бажанням студента їх засвоїти.

Кірданов М.Г., к.е.н.,
доцент кафедри обліку підприємницької діяльності

НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ В РЕАЛІЗАЦІЇ СТУДЕНТОЦЕНТРИЗМУ

Студентоцентризм – це орієнтування освітнього процесу на особистість і потреби студента через створення сприятливих умов для навчання і розкриття потенціалу студентів.

Студентоцентризм не є самоціллю. Його мета – повноцінна реалізація компетентнісного підходу в освіті.

Компетентнісний підхід ставить наголос не на змісті, а на результатах навчання і втілюється у компетенціях, які є здатністю фахово і зацікавлено виконувати професійні обов'язки.

Компетенція є єдністю трьох складових:

1) знання і розуміння об'єкта діяльності;

2) вміння дієво і оптимально застосовувати набуті знання у практичних ситуаціях;

3) особистісні якості (переконання, установка на самореалізацію, ціннісні орієнтації).

Отже, студентоцентризм має забезпечити набуття знань, умінь, особистісних якостей і мотивацій, які сформують висококласного фахівця, створять підґрунтя для самореалізації людини, гарантуватимуть затребуваність потенціалу особистості, усвідомлення нею своєї власної значимості [1].

Таких результатів можна досягти через осмисленість сприйняття і засвоєння студентами навчального матеріалу, формування у студентів здатності самостійно, нестандартно, творчо застосовувати одержані знання при розв'язанні прикладних завдань.

Які навчально-методичні підходи сприятимуть наданню процесу навчання студентоцентрованого характеру?

1. Скорочення кількості навчальних дисциплін через їх інтеграцію. Забезпечить системність знань, розуміння цілісного і причинно-наслідкового характеру явищ і процесів.

2. У навчальних програмах дисциплін залишити теми, які є найсуттєвішими для даної дисципліни. Забезпечить можливість кращого роз'яснення тем і їх кращого засвоєння, розуміння сутності об'єкта вивчення.

3. Навчальні завдання до тем повинні бути аналітичного, за можливості – проблемного, характеру. Студенти мають виконувати завдання самостійно; викладач пояснює лише алгоритм роботи. Навчальні завдання бажано складати за варіантами для роботи студентів малими групами або індивідуально.

4. Контроль засвоєння навчального матеріалу здійснювати через письмові контрольні роботи тестового або розрахункового (аналітичного) характеру. Усне опитування проводити під час захисту навчальних завдань для з'ясування розуміння студентом сутності теми, рівня системності у засвоєнні матеріалу.

5. Заохочувати студентів самостійно підбирати проблемні практичні ситуації для їх використання як навчальних завдань.

6. Надавати студентам можливість формування індивідуального аналітичного завдання з наступною презентацією і захистом результатів.

Література

1. *Вахтина Е.А., Артюхина А.И.* Студентоцентрический аспект реализации компетнтностного подхода в ВУЗе // Известия Волгоград. ГТУ. – 2012. – №9, том 11. – С. 31–32.

2. *Клочек Г.* Наука освіти // ІАТ «Дзеркало тижня». – 2015. – №44–45.

Ковальчук Г.О., к.пед.н.,
магістр освітніх вимірювань,
доцент кафедри педагогіки та психології КНЕУ

ПРОБЛЕМА ЯКОСТІ НАВЧАННЯ У КРИТЕРІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНИХ ДИДАКТИЧНИХ ТЕХНОЛОГІЯХ

Одним із важливих аспектів забезпечення якості освіти є проблема критеріальності якості навчання та формалізації показників, які характеризують результативність професійної підготовки майбутніх економістів з точки зору вимог ВНЗ, випускника, роботодавця і соціального середовища.

На різних рівнях економічної освіти дедалі більшого поширення набуває застосування критеріально-орієнтованих систем управління за цілями (KPI), проектування освітніх ресурсів в автоматизованому адаптивному середовищі, метрологічного підходу до визначення професійної компетентності фахівця, моделей автоматизованої організаційно-технологічної системи моніторингу (АСМ) результатів навчання, яка містить взаємопов'язані елементи: предметні кодифікатори, складені на основі освітніх стандартів; формалізовані показники результатів навчання і критерії їх оцінки; методики вимірювання і моніторингу сертифікаційних показників та аналізу результатів їх педагогічних вимірювань; моделі тестів та інших способів проведення педагогічних вимірювань.

Однак, практика розвитку вищої освіти і професійної підготовки фахівців для економіки і підприємництва демонструє, що застосування навіть таких інноваційних метрологічних систем не гарантує відповідної якості навчання. Як вказують дослідники, проблема якості вищої освіти, відповідно сучасним викликам і баченню майбутнього, є «головною віссю дискусії стосовно розвитку вищої освіти з початку 2000-х років…». Цілком закономірно, що країни, які розуміють потребу і мають більше можливостей для інвестицій у забезпечення якості вищої освіти, формують кращий людський капітал, стають дедалі привабливішими для міжнародних студентів і сприяють розвитку економічних і соціальних новацій. Упродовж періоду незалежності якість вітчизняної вищої освіти так і не стала національним пріоритетом, хоча це послідовно декларувалось в усіх доктринальних і стратегічних документах освітньої політики України» [2, с. 56]. Експерти відзначають відсутність мотивації студентів, викладачів, роботодавців, урядових організацій до якості освіти; вказують, що викладачі вимушені продукувати фантастичний обсяг нікому не потрібної звітної документації, часто не мають фізичних сил та інтелектуальних можливостей для створення реальних важелів поліпшення якості освіти; що продовжується домінуюча в 2010–2013 роках тенденція до індиферентності студентської молоді, яка призводить до майже повної відсутності її зацікавленості в питаннях гарантування якості вищої освіти [2].

Поряд із зазначеним, важливим є дослідження питання, як розуміють студенти економічних спеціальностей – учасники навчальних груп суть поняття «якість навчання», які складники відносять до її характеристики, які фактори вважають визначальними у забезпеченні якості навчання економічних дисциплін, чи вважають себе відповідальними за якість свого навчання у ВНЗ.

Аналіз практики організації та забезпечення якості навчання у ВНЗ, показує, що для повнішого розуміння поняття якості підходить комплексне її визначення через три характеристики об'єкта цього феномену: стан, властивість і здатність. Як виявилось, студенти також визначають поняття «якість навчання» з трьох ракурсів: 1) як ***стан***; 2) як ***властивість*** – характеристики навчально-виховного процесу; 3) якість навчання як сформовану ***здатність*** – комплексну характеристику власної (індивідуальної) активності суб'єкта навчання (табл. 1).

Виявлені тенденції свідчать про мотиваційно-ціннісну пластичність суб'єктної позиції студентів у процесі фахового навчання. У зв'язку з цим, викладач отримує можливість через компетентнісно орієнтовані завдання створювати педагогічні умови для розвитку навчальної та професійної мотивації студента, його особистісно-професійного самопізнання і саморозвитку, що детермінують його професійне зростання в якості майбутнього фахівця. Розуміння студентом самого себе, своїх дидактичних цілей і мотивів навчальної діяльності, уявлення про свою професійну самореалізацію визначають спрямованість студента на власну ефективність професійної підготовки. Оволодіння технологіями навчання та психолого-педагогічними знаннями сприяє організації зусиль студента, спрямованих на оволодіння професією та формування професійних компетентностей майбутнього фахівця у процесі навчання у ВНЗ. Для цього також важливо поєднувати у процесі навчання критеріально-орієнтовані та особистісно-соціальні дидактичні технології.

Таблиця 1

СУБ'ЄКТНІ ПОКАЗНИКИ ЯКОСТІ НАВЧАННЯ

№ з/п	I. Якість як стан / результат навчання	II. Якість як властивість / характеристика навчально-виховного процесу	III. Якість як здатність / комплексна характеристика власної (індивідуальної) активності суб'єкта навчання
	Основні показники:		
	• Оцінки; • Організація контролю знань; • Перспективи подальшого працевлаштування; • Отримання добрих знань; • Отримання диплома; • Оцінки за сесію; • Отримання стипендії; • Набутий досвід.	• Спосіб викладення матеріалу; • Якісний виклад лекційного матеріалу; • Методи проведення семінарських занять; • Методологія навчання; • Компетентність викладачів; • Якість учителів; • Доступність викладання; • Комунікація Викладач – Студент; • Навчальне навантаження студента; • Узгодженість якості навчання та плати за навчання; • Доступ до бібліотеки, забезпеченість ІММ.	• Уміння використовувати набуті знання; • Розумові навички; • Якісна підготовка до семінарських занять; • Якість власного навчання; • Професійна практична підготовка; • Практичні навички для використання у майбутньому; • Індивідуальний розвиток навичок для майбутньої спеціальності; • Організація часу; • Наполегливість.

Основні фактори впливу на якість навчання, які визначили студенти, відображено у табл. 2.

Таблиця 2

СТУПІНЬ ВПЛИВУ РІЗНИХ ФАКТОРІВ НА ЯКІСТЬ ВИЩОЇ ОСВІТИ З ТОЧКИ ЗОРУ СТУДЕНТІВ

Ранг	Чинники якості навчального процесу	Частка за рангом
1.	Наявність у студента мотивації до навчання	18,28
2.	Здібності студента: інтелект, пам'ять, увага	10,78
3.	Рівень якості навчальних планів і програм	10,09
4.	Наявність у викладачів мотивації до успішної діяльності	8,06
5.	Якісний склад викладачів	7,82
6.	Наявність у ВНЗ системи управління якістю освіти	5,47
7.	Рівень матеріально-технічної бази ВНЗ	4,67
8.	Рівень соціальних умов життя студентів	4,65
9.	Рівень методичного забезпечення студентів	4,46
10.	Рівень запиту випускника	4,13
11.	Рівень міжнародних зв'язків ВНЗ	3,78
12.	Рівень конкурсу при вступі до ВНЗ	3,69
13.	Рівень наукових досліджень у ВНЗ	3,69
14.	Рівень фінансового становища ВНЗ	3,67
15.	Рівень соціально-економічного стану в країні	3,48
16.	Рівень автономності в діяльності ВНЗ	3,28

Література

1. *Ковальчук Г. О.* Феномен якості у технологіях керованої результативності навчання економічних дисциплін : збірник наукових праць / Г. О. Ковальчук. – К. : Б/в, 2015. – 220 с. – [Електронний ресурс].
2. Моніторинг інтеграції української системи вищої освіти в Європейський простір вищої освіти та наукового дослідження: аналіт. звіт / МБФ «Міжнарод. Фонд дослідж. освіт. політики» ; за заг. ред. Т. В. Фінікова, О. І. Шарова – К. : Таксон, 2014. – 144 с.
3. *Нуссбаум М.* Не ради прибыли : зачем демократии нужны гуманитарные науки. – М. : Изд. дом Высшей школы экономики, 2014. – 192 с.
4. «The cheating class» – документальний фільм. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : meritmotionpictures.com/.../the-cheating-class/
5. «The Seven Deadly Sins of Higher Education». Posted on November 19th, 2014, by Dr. Richard Vedder Leave a comment – [Електронний ресурс].

Ковтун В.С.,
ст. викладач кафедри німецької мови

СТУДЕНТОЦЕНТРОВАНЕ НАВЧАННЯ ЗАСОБАМИ АВТОРСЬКИХ НАВЧАЛЬНИХ ІНТЕРАКТИВНИХ ПРАКТИКУМІВ З НІМЕЦЬКОЇ МОВИ ЕКОНОМІКИ

1. Термін «студентоцентроване навчання» можна зрозуміти не інакше як позначення навчання, в центрі якого знаходиться студент.

2. За такого розуміння терміну «студентоцентроване навчання» поза межами визначеного ним залишається визначення векторів активностей такого студента. За активної ролі студента вектор його активності є відцентровим, а у випадку пасивного сприйняття студентом зовнішніх активностей вектор його активності є доцентровим.

3. У подальшому викладі автор тез розглядає «студентоцентроване навчання» як навчання з дійовою відцентровою активністю студента, здійснення якої уможливлює йому його викладач своєю доцентровою (з точки зору студента) роботою.

4. Однією з основних засад студентоцентрованого навчання вбачається активна участь студента в максимумі складових відповідного навчального процесу, насамперед у визначені його мети та змісту і шляхів і методів досягнення визначеної мети.

5. Участь будь-якої дійової особи у визначені мети та змісту її діяльності та засобів здійснення наміченого вбачається неадекватною у випадку не перебирання цією дійовою особою на себе відповідальності за наслідки ухвалених нею рішень та дій.

6. Теоретично повністю самостійним навчальним рішенням студента щодо мети, змісту та методів досягнення визначеної мети вбачається його визначення з майбутньою навчальною спеціальністю та вступ до відповідного ВНЗ. У цей момент відповідальність перекладати немає на кого.

7. Якщо компетенцію визначення мети та здійснення відповідних дій і компетенцію відповідальності за ухвалене та здійснене розглядати як дві складові єдиного комплексу з практично рівною питомою «вагою» до вступу до ВНЗ, то з початку навчання у ВНЗ відбувається перерозподіл питомої «ваги» цих компетенцій студента.

8. Зростання/зменшення «ваги» компетенції визначення мети та здійснення відповідних дій і компетенції відповідальності за ухвалене та здійснене об'єктивно залежить від розподілу ролей (з відповідними компетенція ми) між учасниками навчального процесу (викладачем /як уособленням ВНЗ в очах студента/ та студентом).

9. Чи має студент реальну компетенцію щодо визначення мети й змісту своєї навчальної діяльності та засобів здійснення наміченого, адже без нього відбувається визначення змісту навчальної програми з певного фаху?

10. Отже, відцентрована активність студента в ракурсі його компетенцій у визначені мети/змісту власної навчальної діяльності та засобів здійснення наміченого є нездійсненою без цілеспрямованої кропіткої роботи викладача, спрямованої на індивідуалізацію навчальної роботи студента.

11. Необхідну для студентоцентрованого навчання індивідуалізацію навчання німецької мови економіки на всіх етапах уможливлюють навчальні комп'ютерні програми – інтерактивні практикуми [1–4] автора цих тез.

12. Працюючи із згаданими інтерактивними практикумами над формуванням своїх знань, умінь і навичок з комунікації німецькою мовою економіки, студент на усіх етапах на власний розсуд може концентрувати свою увагу на таких аспектах комунікативної тематики, які для нього більш цікаві з огляду на особисті інтереси.

13. Уможливлення *дистанційного* вивчення мови інтерактивними практикумами [3, 4] робить реальними як компетенцію студента з визначення мети та змісту його навчальної діяльності і засобів здійснення наміченого, так і компетенцію власної відповідальності за ухвалене навчальне рішення.

14. Необхідна для забезпечення студентоцентрованого навчання з відцентровою активністю **компетенція на ухвалення студентом рішення** щодо визначення індивідуалізованих як тематичних аспектів, так і ступеню заглиблення у матеріал уможливлюється у згаданих інтерактивних практикумах опцію вільного вибору комунікативних тем і комплексних тренувальних вправ (КТВ), які студент вважає за потрібне опрацювати.

15. Невід'ємна для забезпечення студентоцентрованого навчання з відцентровою активністю **компетенція відповідальності студента за власні рішення та відповідні навчальні дії** реалізується ним шляхом визначення достатньої для нього якості знань, умінь і навичок стосовно опрацьованого лексичного, граматичного та комунікативного матеріалу цих практикумів. Адже під час роботи з будь-якою КТВ інтерактивні комп'ютерні практикуми [3, 4] постійно орієнту-

ють студента щодо вірності/невірності виконаної навчальної дії, сприяють усвідомленню помилки й уможливлюють контроль.

Література

1. *Ковтун В.С.* Комп'ютерна програма «Німецька мова для економістів. Інтерактивний практикум. Початковий курс». Інтерактивна навчальна комп'ютерна програма. Свідоцтво по реєстрацію авторського права на твір №20883 від 12.06.2007 р. Державного департаменту інтелектуальної власності МОН України. http://do.kneu.kiev.ua/webct/homearea/homearea/ (Доступ для зареєстрованих викладачів та студентів КНЕУ /пароль отримують на кафедрі німецької мови КНЕУ/)
2. *Ковтун В.С.* Комп'ютерна програма «Німецька мова для економістів. Інтерактивний практикум. Частина ІІ». Інтерактивна навчальна комп'ютерна програма. Свідоцтво по реєстрацію авторського права на твір №45888 від 03.10.2012р., видане Державною службою інтелектуальної власності України. http://do.kneu.kiev.ua/webct/homearea/homearea/ (Доступ для зареєстрованих викладачів та студентів КНЕУ /пароль отримують на кафедрі німецької мови КНЕУ/).
3. *Ковтун В.С.* Комп'ютерна програма «Навчальний посібник – комп'ютерна навчальна програма «Німецька мова економіки для дистанційного навчання. Інтерактивний практикум І». Інтерактивна навчальна комп'ютерна програма. Свідоцтво по реєстрацію авторського права на твір №53441 від 31.01.2014 р., видане Державною службою інтелектуальної власності України.
4. *Ковтун В.С.* Навчальний посібник – комп'ютерна навчальна програма для дистанційного вивчення німецької мови «Німецька мова для майбутніх економістів. Інтерактивний практикум ІІ. Поглиблення повсякденного спілкування підприємця». Інтерактивна навчальна комп'ютерна програма. Свідоцтво про реєстрацію авторського права на твір №59260 від 15. 04. 2015 р., видане Державною службою інтелектуальної власності України.

Кожан Т.О., к.е.н., доцент кафедри
управління персоналом та економіки праці

КОМПЕТЕНТНІСНІ ЗАСАДИ СТАНДАРТИЗАЦІЇ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ У СТУДЕНТООРІЄНТОВАНІЙ ОСВІТІ

Інтегрування України в європейський простір вищої освіти (ЄПВО) неможливе без застосування компетентнісного підходу у підготовку фахівців. Запровадження компетентнісного підходу через студентоцентризм як пріоритетного напряму модернізації вищої освіти передбачає найповніше задоволення потреб студентів у забезпеченні їх конкурентоспроможності на ринку кваліфікацій. Рішення цього завдання вимагає зусиль на всіх рівнях, і, в найбільшій мірі, на університетському рівні.

Одним з інструментів розвитку університетської освіти України на період до 2020 року є стандартизація результатів навчання у відповідності з рамковими вимогами ЄПВО. В умовах прискорених змін у суспільстві результативність освітнього процесу вже не може обмежуватись отриманням лише знань, умінь, навиків, на зміну яким приходить компетентнісний формат результатів навчання. Як свідчить практика, європейські університети не прагнуть створити одноманітні програми чи уніфіковані навчальні плани. Їхні зусилля спрямовані на *стандартизацію результатів навчання*, що забезпечують Дублінські дескриптори (Dublin descriptors) — євростандарти освіти як параметри опису типових очікуваних досягнень випускника:

1. набуття знань і розуміння;
2. застосування знань і розуміння;
3. формування суджень і прийняття рішень;
4. передача знань і розуміння (комунікація);
5. здатність до продовження навчання.

Завдяки дескрипторам можна також простежити *алгоритм набуття студентами компетенцій*. Так, розуміння знань через поняття, уявлення, судження та формування умінь є проміжними етапами в оволодінні компетенціями. Накопичення, інтегрування здобутих навчальних досягнень студента призводить поступово до оволодіння компетенціями.

Для забезпечення стандартизації та порівнюваності результатів навчання у компетентнісному форматі на кафедрі була розроблена *методика формування та діагностики компетенцій у студентів*. Алгоритм роботи щодо впровадження методики передбачає:

1. Визначення списку компетенцій, необхідних майбутньому фахівцю з управління персоналом. На основі тісної співпраці кафедри з представниками бізнесу цей список періодично оновлюється відповідно викликам часу та вимогам роботодавців на ринку кваліфікацій.

2. Складання переліку компетенцій з профільних наук і дисциплін щодо забезпечення формування загального списку компетенцій майбутнього фахівця.

3. Перегляд навчальних планів і програм.

4. Проведення презентацій наук (дисциплін) відповідно затвердженої кафедрою методики формування компетенцій через досягнення двох результатів навчання:

I. засвоєння знань, умінь, навичок (ЗУНів);

II. володіння компетенціями.

Кожен результат навчання описується через:

- параметри Дублінських дескрипторів;
- поведінкові індикатори сформованих компетенцій.

Поведінкові індикатори (стандарти поведінки) демонструють найефективніші способи, прийоми, методи, технології, процедури виконання професійних дій та очікувані результати.

На прикладі дисципліни «Професійна орієнтація» представлений опис формування однієї з компетенцій за результатами навчання в термінах Дублінських дескрипторів (табл. 1).

Таблиця 1

ОПИС ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ ЗА РЕЗУЛЬТАТАМИ НАВЧАННЯ З ДИСЦИПЛІНИ «ПРОФЕСІЙНА ОРІЄНТАЦІЯ»

Професійні компетенції	1-й результат навчання (засвоєння знань, умінь, навиків)			2-й результат навчання (оволодіння компетенціями)	
	Знати і розуміти інформацію через формування		Уміти (застосування знань і розуміння)	Володіти компетенціями через демонстрацію поведінкових індикаторів	
	уявлень, суджень про	понять		оволодіння ефективними способами, прийомами, методами, технологіями, процедурами виконання професійних дій	досягнення очікуваного результату
Здатність розробляти професіограму та будувати психологічний профіль професії	• зміст і характер професійної діяльності • вимоги професії до властивостей та компетенцій людини • структуру професіограми • джерела інформації для розроблення професіограми • процедуру розроблення психограми професії • методику побудови психологічного профілю професії • призначення професійних стандартів	• професія • спеціальність • властивість людини • професійно важлива якість • компетенція • професіограма • психограма професії • психологічний профіль професії • професійний стандарт	• проводити професіографічне дослідження • визначати вимоги професії до освітньо-кваліфікаційної підготовки працівника, його компетенцій • розробляти психограму професії	• методом функціонального аналізу діяльності • методикою оцінювання якостей за Отто Ліпманом • методом розроблення Модифікованої карти особистості за К. Платоновим • методом «прямих атрибутів»	• розроблення професіограми та побудова психологічного профілю професії

Запропонована методика формування компетенцій у процесі поступового прирощення здобутих навчальних досягнень студента забезпечує перехід кількісного накопичення знань, навиків, умінь у нову якість — оволодіння компетенціями. Такий підхід покладений в основу розробки на кафедрі освітніх програм нового покоління, що базуються на принципах студентоцентризму та забезпечують випускнику конкурентні переваги на ринку компетенцій.

Колесніченко Л.А., к.психол.н.,
доцент кафедри педагогіки та психології

СУБ'ЄКТНІСТЬ – НЕОБХІДНА СКЛАДОВА СТУДЕНТЦЕНТРОВАНОГО НАВЧАННЯ

Приєднання України до Болонського процесу було спрямоване на зміни в національній системі освіти та приєднання до роботи над визначенням пріоритетів у процесі створення єдиного європейського простору вищої освіти.

Важливим напрямком реформування національної освіти був перехід від авторитарної парадигми освіти до гуманістичної та освоєння компетентнісного підходу. Зміна парадигми освіти, що відбувається, передбачає перехід до врахування особливостей особистості студента та до спрямованого на результати студент центрованого підходу.

Згідно гуманістичної парадигми головною цінністю освіти постає особистість студента з своїми здібностями та інтересами. Навчання побудоване на основі ідей цього підходу сприяє розвитку потенціалу особистості, врахування природної індивідуальності та спирається на самостійність студента. Це означає, що студент сам у процесі навчання робить вибір, приймає рішення і відповідає за них.

За даної парадигми студент виступає суб'єктом навчального процесу. Суб'єктність — [лат. subjectum] властивість людини бути суб'єктом активності. Студент займає активну позицію в навчання. Активність проявляється в ініціативному, самостійному, перетворюючому ставленні суб'єкта до дійсності, інших людей та до самого себе. Водночас активність є способом взаємодії суб'єкта з навчальним середовищем, у якій (взаємодії) виражається його прагнення до ефективного освоєння освітнього середовища.

Також гуманістична парадигма тісно пов'язана зі студент центрованим підходом, у якому фокус навчання переміщується на результати, якими є знання, розуміння та здібності студента, а не засоби і методи навчання, які використовують викладачі для досягнення цих результатів.

Вперше термін «студентцентроване навчання, що базується на результатах» зустрічається в Лондонському Комюніке 2007 року. Традиційний підхід, орієнтувався більше на особистості викладача. Зміна фокусу пов'язана з потребою поліпшення навчальних програм, а також з визнанням того факту, що ефективніші й різноманітніші стилі навчання йдуть на користь студентам.

Студентцентроване навчання – це формування програм і технологій навчання не так, як може і хоче викладач і кафедра, а так, як цього вимагає майбутня професія і можливості студента.

Також цей підхід передбачає перенесення акценту на компетентності та очікувані результати освітнього процесу; віддзеркалення в стандартах домінуючих перспектив, що дозволяють орієнтувати підготовку випускників на ефективну діяльність у майбутньому професійному полі, збільшення меж свободи студентів, у тому що стосується вибору ними різних індивідуалізованих освітніх векторів; відхід від уніфікації, включення ресурсів автономності, досягнення академічних свобод, лібералізм в області проектування змісту освіти.

Тобто студенту надається можливість вибору дисциплін і тоді він сам несе відповідальність за себе та результати свого вибору. Важливо підкреслити, що студентцентрований підхід не заперечує і не зменшує роль викладача, а змінює як роль викладача, так і роль студента.

Так, при створенні навчального плану для студентів спеціальності «Психологія» нами були враховані особливості даних підходів. Саме розробляючи стандарти освітньо-професійної варіативної складової робоча група спиралася на гуманістичну парадигму, суб'єктність і студент центрований підхід.

Отже, за такого підходу реалізується суб'єктність студента. Він проявляє активність у навчальному процесі, демонструє свободу вибору в навчальних дисциплінах й несе за неї відповідальність, у процесі рішення задач, може пояснити, що він робить і для чого. Ця позиція сприятиме його професійній реалізації в майбутньому.

Література

1. Towards European Higher Education Area: Responding to Challenges in a Globalised World. London Communique, 2007.
2. Trends 2010: A decade of change in European Higher Education by Andree Sursock and Hanne Smidt. EUA Publications 2010.
3. *Заблоцька О. С.* Компетентнісний підхід як освітня інновація : порівняльний аналіз / О. С. Заблоцька // Вісник Житомирського державного університету. Випуск 40. – Серія : Педагогічні науки. – 2008. – С. 63–68.
4. Модернізація вищої освіти України і Болонський процес/ Упоряд. М.Ф. Степко, Я.Я. Болюбаш, К.М. Левківський, Ю.В. Сухарніков. – К.: МОНУ, 2004. – 24 с.
5. *Носко И.В.* Студентоцентрированное образование как основополагающий принцип болонских реформ в высшей школе / И.В. Носко // Вектор науки ТГУ. – 2011. – № 1(4). – С. 136–138.

Копил Г.О., к.пед.н.,
доцент кафедри німецької мови

ВАЖЛИВІСТЬ УРАХУВАННЯ МІЖКУЛЬТУРНИХ АСПЕКТІВ У ПРОЦЕСІ ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Процес глобалізації в світі, європейська інтеграція та трансформаційні процеси в Україні привели до активізації контактів у всіх сферах нашого життя на міжкультурному рівні. Комунікація з представниками інших культур стала частиною нашої повсякденної практики. У зв'язку з цим постає питання, наскільки ми готові до міжкультурної комунікації. Наявність проблеми в даній тематиці очевидна, оскільки комунікація навіть у межах власної культури може викликати численні непередбачені нюанси, зумовлені різницею у віці і соціальним статусом, різними інтересами, поглядами, політичними і економічними аспектами. Але досягти порозуміння представникам одного мовного середовища набагато легше, ніж співрозмовникам, які виросли в різних культурах і для комунікації використовують іноземну для партнерів мову.

Відомо, що мова – це культурний код певного народу, етносу. Слова, з яких складаються речення, це не просто лексичні одиниці, вони ввібрали в себе глибокий життєвий досвід носіїв мови і жоден словник не здатний передати всю значеннєву, емоційну палітру цих відшліфованих часом мовних інструментів. До того ж у кожній мові існують правила, за якими породжуються правильні мовні конструкції, здійснюється їх трансформація. Тож, мова йде про комунікативну компетенцію як: сукупність знань і умінь учасників інтеракції до спілкування у різноманітних умовах (ситуаціях) з різними комунікантами; набір комунікативних стратегій разом із володінням комунікативними правилами, максимами, постулатами і конвенціями спілкування; культурну компетенцію (у комунікації) – розуміння і орієнтація адресата у базових елементах культури, крізь які усвідомлюється предметний (феноменальний) світ носіями певної ідіоетнічної мови.

У міжкультурному діалозі слід усвідомлювати той факт, що наш співрозмовник не просто індивідуально інший, а й інший завдяки його світогляду і світосприйняття, яке формувалося в інших географічних, політичних і економічних умовах, в іншому суспільстві, з властивою йому системою цінностей, що визначає мислення і поведінку людей у цьому суспільстві. Усвідомлення цього факту і відповідне коригування поведінки допоможе уникнути непорозуміння і розчарування, образ, взаємних претензій і створить передумову для успішного спілкування і співпраці на міжкультурному рівні.

У цьому сенсі іноземна мова є тим містком між культурами, який дозволяє не лише спілкуватись з іноземцями, а й адекватно їх розуміти. Адекватно розуміти іноземців – означає володіння іноземною мовою на рівні міжкультурної компетенції. Варто зауважити, що міжкультурна компетенція в науково-методичній літературі може визначатися також і як інтеркультурологічна, інтеркультурна чи соціокультурна. Насправді це є вищий рівень володіння іноземною мовою, оскільки однією з важливих умов формування міжкультурної компетенції є високий рівень володіння іноземною мовою, який включає певну систему іншомовних компетенцій (лінгвістична, лексична, граматична, семантична, фонологічна, орфографічна, орфоепічна, дискурсивна тощо). Досконале володіння іноземною мовою слугує базою для формування міжкультурної компетенції на двох рівнях: вербальному та невербальному. Вербальний аспект передбачає розуміння культурного підґрунтя слів, словосполучень, зворотів і ситуативність їх вживання. Невербальний аспект включає інформацію про жестикуляцію, поведінкові стереотипи, прийнятні в певному соціумі і, звичайно ж, культурно обумовлені.

Міжкультурна компетенція – це по суті збагачена соціолінгвістична компетенція, інтегративне утворення таких компетенцій, як культурологічна, лінгвокраїнознавча та соціолінгвістична (лінгвокультурологічна), де мовну, змістовну чи фахову спрямованість визначає соціум чи галузь, у якій має відбуватись комунікація. Особливо важливо володіти міжкультурною компетенцією людям, які користуються іноземною мовою для виконання професійних обов'язків. Це особливо стосується фахівців міжнародної економіки. Для них іноземна мова є інструментом налагодження і підтримання ділового партнерства з іноземними колегами. Отже, невірна інтерпретація вербальної чи невербальної інформації може лише зашкодити справі. Тому під час навчання у вищому навчальному закладі саме викладачі іноземної мови професійного спрямування можуть дуже продуктивно сприяти формуванню міжкультурної компетенції майбутніх фахівців, бо для фахівців з міжнародної економіки вона означає одну з ключових компетенцій, необхідну для міжнародної економічної діяльності, яка, окрім мовної та лінгвокультурологічної компетенцій, має включати також знання ділових і підприємницьких культур своєї країни та країни ділових партнерів у вербальному та невербальному вираженні. Це уможливлює толерантно, впевнено, компетентно і ефективно спілкуватися з діловими партнерами інших культур і підвищує професійну компетентність і конкурентоспроможність вітчизняних фахівців.

Корват Л. В., к.психол.н.,
доцент кафедри педагогіки та психології

СТУДЕНТОЦЕНТРИЗМ ЯК ОСНОВА РЕАЛІЗАЦІЇ КОМПЕТЕНТНІСНОГО ПІДХОДУ У ВИЩІЙ ШКОЛІ

Інтеграція України у європейський освітній простір (Болонський, Копенгагенський процеси) скеровує вищу освіту до суттєвої модернізації. Викладацька діяльність у вищих навчальних закладах спрямовується до особистісної парадигми, а компетентнісний підхід визнається пріоритетним. На державному рівні впровадження компетентнісного підходу в практику вищої школи зумовило визначення якості підготовки майбутніх бакалаврів, спеціалістів, магістрів через освоєння ними відповідних загальних і професійних компетентностей. При цьому увагу закцентовано не на змісті, а на результатах освіти, що виявляються у формі компетентностей і відображають здатність фахівця продуктивно діяти у професійній діяльності.

Для реалізації компетентнісного підходу в освіті важливо визначити, хто є його учасником. Насамперед, це професорсько-викладацький склад ВНЗ і кожен конкретний викладач. Саме викладач вирішує завдання відбору змісту навчання, що відображає цілісний досвід вирішення життєвих і професійних завдань і втілює його шляхом використання, притаманних викладацькій діяльності, організаційних форм, дидактичних методів та інших професійних інструментів.

Однак, особливістю навчального процесу є його двоїстий характер, який проявляється в тому, що це одночасно є діяльність викладання та навчання, в якій одночасно діють два суб'єкти – викладач, з одного боку, та студентський колектив і кожен окремий студент, з іншого. Саме цей суб'єкт – студентський колектив і кожен окремий студент – є головним у навчальному процесі і заради нього цей процес реалізується. Такий наголос у питанні про суб'єктів навчального процесу вимагає особливого підходу, а саме, він має стати і бути студентоцентрованим.

Студентоцентризм відповідає вимогам і запитам сучасного суспільства, яке потребує компетентних, творчих, ініціативних фахівців-особистостей. Характерною рисою студентоцентризму, як ідеї людиноцентризму, є прагнення реалізовувати підхід, у якому цілісність внутрішнього світу людини забезпечує взаємозв'язок особистості й суспільства. Студентоцентризм поновлює суб'єкта в освіті і скеровує до становлення індивідуальності студента, формування його цілісної особистості. Ідеї студентоцентризму мають стати підґрунтям проектування освітнього середовища, яке забезпечує умови для саморозвитку, самоорганізації та самореалізації особистості у професійній діяльності, творчості та інших видах діяльності при їх усвідомленому виборі.

Компетентність з позиції студентоцентризму – це особлива форма особистісного буття людини в діяльності, продукт цілісної, а не «знаннєвої» освіти. Особливістю компетентнісно-зорієнтованої освіти відносно традиційної є її якісно інші властивості: вона обов'язково суб'єктозорієнтована, діяльнісна, надпредметна. Студент у такому процесі спрямований не тільки на оволодіння окремими предметами, а й на власний розвиток, становлення себе як професіонала, на свідоме моделювання та реалізацію власного майбутнього.

Студентоцентроване компетентністнозорієнтоване навчання має забезпечувати розвиток та самореалізацію особистості як професіонала, її власну життєву позицію, готовність і вміння самостійно навчатися упродовж життя, готовність до роботи в умовах швидких змін.

Система підготовки майбутніх фахівців, що реалізується сьогодні, переважно ґрунтується на традиційному знаннєвому, «ЗУНівському» підході та не відповідає викликам сучасності. З важливості того, що сьогоднішні студенти стануть завтрашніми фахівцями нашої держави, на плечі яких покладається відповідальність за її розбудову та процвітання, впровадження студентоцентрованого компетентністнозорієнтованого підходу є особливо актуальним. Студентоцентризм можна розглядати як ресурс успішної реалізації компетентнісного підходу у вищій школі.

Король О.Ю., ст. викладач
кафедри іноземних мов факультету МЕіМ

ВИКЛИКИ ЗАСТОСУВАННЯ КОНСТРУКТИВІЗМУ

Основними принципами Стратегії реформування вищої освіти в Україні до 2020 року проголошені людиноцентричність, наукова обґрунтованість і готовність до системних змін, що передбачає ревізію підходів до підготовки студентської молоді у вищих навчальних закладах, майбутніх компетентних і конкурентноспроможних фахівців.

Аналіз вітчизняних і світових наукових джерел, нормативних документів, досліджень професійної діяльності викладачів іноземних мов за професійним спрямуванням в Україні і США, професійне спостереження та вивчення кращих практик викладання та навчання під час стажування в американському Орегонському університеті допомогли мені виявити суперечності між традиційним викладанням курсу Англійської за професійним спрямуванням у КНЕУ відповідно до «знаннєвої» парадигми освіти, орієнтованої на здобуття знань, формування вмінь і навичок, і необхідністю підготовки компетентних фахівців нової генерації, здатних до швидкої адаптації в змінних умовах, проектування своєї професійної діяльності на основі рефлексивного мислення, саморозвитку та самонавчання протягом життя. Ця суперечність, на мій погляд, викликана переважним застосуванням принципу традиційного навчання, а не принципу «конструктивізму», який є невід'ємним компонентом студентоцентристського підходу у викладанні. Із таблиці, приведеної нижче, видно, що конструктивістське навчання націлене на самостійне просування студентів у ході професійної підготовки, створення ними «власних знань» і досвіду.

Студент працює самостійно	*Співпрацяу групах*
Дидактичний підхід до викладання	Інтерактивний підхід до навчального процесу без нав'язування поглядів, знань тощо
Суворе дотримання навчальної програми та акцент на базових знаннях і вміннях	Гнучкість і варіативність навчальної програми та акцент на узагальнені знання та вміння
Увага викладача звернена лише на інформацію, яку подає викладач	Надається додатковий матеріал, який змушує студента розмірковувати, мати власну точку зору тощо
У процесі навчання студент отримує готові знання	Студент – повноправний учасник процесу з власними поглядами, уявленнями та оцінками проблеми
Освітня діяльність опирається на рекомендований посібник	Пріоритет надається першоджерелам, явищам реальної дійсності
Оцінювання відбувається за кількістю вірних відповідей	Оцінюється самостійність думки, навіть якщо вона іноді хибна, розсудливість студентів, їхні питання по суті, вміння самостійно виправити помилки

Таким чином, *суть проблеми полягає в тому, щоб перенести акцент із вивчення предмету, наприклад англійської мови професійного спрямування, на активне залучення студентів у навчальний процес на партнерських засадах із викладачем. Від студента очікується не тільки усвідомлення власної навчальної мети, короткострокової та довгострокової, але й уміння формулювати її стисло, чітко, зрозуміло. Від випускників очікується оволодіння навчальними компетенціями шляхом конкретних навчальних дій, а саме: а) усвідомлено ставити і формулювати перед собою конкретні навчальні цілі та завдання, б) усвідомлено вибирати та адаптувати адекватні (відповідно до власного стилю навчання) індивідуальні засоби та прийоми для виконання самостійно сформульованих завдань, в) усвідомлено здійснювати самоконтроль (шляхом зворотнього зв'язку з викладачем в обов'язковій письмовій формі, г) усвідомлено регулювати процеси власного навчання та оцінювати свої досягнення за критеріями, пропонованими Загальноєвропейськими Рекомендаціями з мовної освіти, за допомогою ведення Європейського мовного портфоліо.*

Поступовий перехід відповідальності за навчання від викладача до студентів і заохочення їх до роздумів над своїм навчанням та обміну цим досвідом з іншими студентами залежить не тільки від бажання викладача виступати в ролі фасілітатора, але й уміння забезпечити систематичний ріст усвідомлення студентами процесів вивчення і викладання, в яких вони беруть участь. З цією метою у світових освітніх закладах запроваджені портфоліо, які сприяють розвиткові рефлексивного мислення студентів, що стимулює не лише до самоаналізу та критичного мислення, а й формує психологічну готовність і прагнення до новітніх навчальних стратегій і до особистісного розвитку. Результати неформального експерименту щодо запровадження Європейського мовного портфелю для економістів (авт. Н.В. Ягельська) у деяких групах ф-ту міжнародної економіки і менеджменту продемонстрували необхідність а) розвивати вміння управління навчальними проектами викладачів-практиків і б) ретельного вивчення кращого досвіду використання портфоліо не в рамках окремої групи, а в масштабах всього університету, об'єднуючи зусилля, знання та досвід як викладачів-практиків, так і науковців, в) включення Портфоліо у Курс англійської мови професійного спрямування як альтернативу самостійної роботи студентів.

У зв'язку з такою необхідністю зростає роль і відповідальність викладачів іноземної мови в системі вищої школи, що, у свою чергу, вимагає опанування новітніми інтерактивними, індивідуалізованими, командними та проектними технологіями спільного вироблення нового знання. Тільки успішне виконання ролей фасілітатора та консультанта уможливіть розвиток навчальних та евристичних вмінь студентів і підвищення їхньої відповідальності за своє власне навчання і отримані досягнення.

Література

1. Стратегія реформування вищої освіти в Україні до 2020 року. http://reforms.in.ua/sites/-default/files/imce/strategiya_reformuvannya_vyshchoyi_osvity_2.0.pdf

2. Смірнова Л. Розвиток конструктивізму в сучасній педагогічній думці Болгарії. http://www.kspu.kr.ua/-download/conf2013/section4_6/article_smirnova.pdf

3. Бабинець М.М. Європейське мовне портфоліо як новітній метод у викладанні іноземних мов. Міжвузівський науково-методичний семінар: Міжнародний досвід у викладанні іноземних мов: тези доповідей. – К. : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2015. – 61 с. http://knteu.kiev.ua/file/MTc=/-82ffacc0ea3dbb2b8878b906f8af0cbf.pdf

Котенок А. Г., к.е.н.,
доцент кафедри політичної економії

ВНУТРІШНІ СУПЕРЕЧНОСТІ СТУДЕНТОЦЕНТРИЗМУ

Відмінною рисою сучасного суспільства виступає те, що кожна особа визнається рівноправним суб'єктом. Розширення спектру прав в останні десятиліття, з огляду на популярність у наукових дискусіях, спонукає до формування розширеної концепції особистості. Розглянемо, в якій мірі широкі глобальні зміни, що сприяють розширенню потенціалу людського капіталу асоціюються з розширеними ідей статусу і можливостей студентів. Ми припускаємо, що є значне збільшення особистісно-орієнтованих освітніх осередків у країнах по всьому світу. По-перше, права студентів остаточно сформувались. По-друге, акцент на посилене ролі людського фактору підтримує форми соціалізації, які сприяють активній участі, а також розвитку потенціалу та інтересів студента. Розглядаючи унікальний набір даних 533 суспільствознавчих підручників із 74 країн, опублікованих за останні 40 років, ми знаходимо, що підручники дійсно стали більш особистісно-орієнтованими, і що цей зсув пов'язаний з ростом статусу особистості в глобальному світі [2]. Особистісно-орієнтовані тексти є поширенішими в країнах з яскраво вираженим індивідуалізмом, який втілений у політичних і соціально-економічних інститутах і сформованій ідеології у суспільстві.

Університет, як і всі соціальні системи, складається з мережі міжособистісних відносин структурованих з метою полегшити досягнення освітніх цілей. Загально відомо, що освітні цілі полягають у передачі знань і формуванні навичок; спілкування студентів задля формування цінностей, установок, за допомогою яких вони повинні ефективно функціонувати в суспільстві; і сприяння когнітивному, соціальному і фізичному розвитку кожного студента. У той же час існує безліч відносин всередині університету структурованого для досягнення цих цілей, основні освітні відносини встановлюються між викладачами та студентами і серед самих студентів. Освітній процес в університеті традиційно зосереджений на взаємодії викладача і студента.

Центризм викладача у вітчизняних університетах знаходить своє відображення в тому, що більшість формалізованих взаємовідносин студент-студент обмежуються позанавчальними заходами. Студентоцентризм, на нашу думку, повинен ґрунтуватися на таких концептуальних принципах: (1) очікування здатності студента виконувати академічні завдання, (2) толерантність і демократичність у спілкуванні зі студентами, (3) спонукання студентів для досягнення відповідної соціальної поведінки, і (4) зворотний зв'язок зі студентами щодо формування ними відповідної моделі поведінки. Відносно мало досліджень присвячено вивченню впливу відносин між студентами в межах навчальних ситуацій, які сприяли їх соціалізації та розвитку. У більшості навчальних текстів з методики викладання в університеті існує значно більше інформації щодо того, як викладачі повинні взаємодіяти зі студентами, ніж, як студенти повинні взаємодіяти один з одним в межах навчальних ситуаціях [3].

Отже, акцент на взаємодію викладача та студента, відображає, принаймні три основні суперечності між поточною навчальною практикою та знаннями. Перша суперечність в тому, що акцентується взаємодія викладач-студент і можливість взаємодії студент-студент виключається у ба-

гатьох випадках, ігноруючи те, що взаємодія студент-студент може бути важливішим фактором, що визначає успіх в освіті. Друга суперечність у тому, що конкуренція і індивідуалістичне навчання домінують у більшості західних університетах, у той час як навчання та дослід, отриманий у співпраці, виявитися набагато ефективнішими у досягненні бажаних результатів навчання. Третя суперечність в тому, що в багатьох західних університетах викладачі взагалі уникають і пригнічують усі конфлікти між студентами, хоча конструктивна дискусія з академічних питань є потужним засобом впливу на успішність студентів та їх соціалізації.

Література

1. *Хоружий Г. Ф.* Студентоцентризм як принцип академічної культури / Г. Ф. Хоружий // Філософія фінансової цивілізації: людина у світі грошей: зб. наук. пр. / редколегія: відп. секретар З. С. Скрипник. — К.: УБС НБУ, 2014. — С. 382–396.
2. David W. Johnson Student-Student Interaction: The Neglected Variable In Education Interdisciplinary Practice: Public, Professional and Political Issues (2014).
3. Patricia Bromley Student-Centeredness in Social Science Textbooks, 1970-2008: A Cross-National Study Social Forces (2011).

Котенок Д. М., к.е.н., доцент кафедри
макроекономіки та державного управління

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ МІЖОСОБИСТІСНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ЗАСОБАМИ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ

Запровадження у сфері вищої освіти концепції студентоцентризму стало одним з ключових напрямків реалізації Болонського процесу. За своєю ідеологією вона не є новою і полягає у максимальному відображенні професійних запитів суспільства в освітньому процесі, що передбачає ретельний аналіз функціонально-професійних вимог і компетентностей та їх перетворення у чіткі результати навчання за кожною з дисциплін. Студентоцентрична концепція, як відомо, передбачає формування компетентністної моделі випускника, тобто набір необхідних для певної спеціальності компетентностей, яких необхідно набути по завершенню навчання: інструментальних, міжособистісних і системних.

Вважається, що компетентністна модель випускника є концентрованим відображенням цілей професійної підготовки, тобто очікуваних результатів навчання. Останні, на відміну від компетентностей, мають чіткі критерії оцінки і визначають обсяг того, що студент повинен знати та вміти робити по завершенню навчання. Разом з тим, проведений нами аналіз методичних рекомендацій і чинної практики формулювання змісту результатів навчання підводить до висновку про те, що з-поміж результатів навчання, зазначених у робочих програмах дисциплін, перевага надається виключно таким, які загалом спрямовані на формування інструментальних компетентностей. Така ситуація породжує неправомірне виділення главенства останніх, у той час як перед сучасною освітою покладена мета: формувати у молоді такі навички самовдосконалення, самоконтролю, самоуправління, які стануть фундаментальними умовами добробуту й розвитку суспільства на основі стійкої особистості. Задумуючись над тим, яким чином гармонізувати компетентності й результати навчання через призму студентоцентризму, варто переглянути формальне ставлення до змісту результатів навчання в робочих програмах. Мається на увазі той факт, що викладання багатьох дисциплін проводиться з використанням інноваційних технологій навчання, які, «працюючи» на змістові результати навчання, водночас безпосередньо формують міжособистісні компетентності. Акцентування на демонстрації змістового наповнення дисципліни призводить до того, що необґрунтовано звужуються заявлені результати навчання, а також знижується рівень репрезентативності і транспарентності як дисципліни зокрема, так і спеціальності в цілому. Зазначена обставина вимагає широкого використання творчих підходів у розробці моделей навчальних планів загалом та окремих дисциплін, тим більше, що нині відбувається надзвичайно важливий для нашого вузу процес розбудови нових спеціальностей і спеціалізацій.

Започаткування на кафедрі макроекономіки та державного управління підготовки фахівців за спеціальністю «Публічне управління та адміністрування» проявило, з одного боку, необхідність постановки нових фахових дисциплін, а з другого, з прийняттям Закону України «Про державну службу», – з’явилась нагальна потреба у загальному перегляді системи компетентностей і результатів навчання, яка вже склалась у підготовці державних службовців упродовж останніх років різними вузами України. Для авторської постановки дисципліни «Стратегічне планування со-

ціального та економічного розвитку» засадничими у моделюванні результатів навчання слугували результати аналізу посадових функцій службовців і керівників відділів планування різних територіальних рівнів національної економіки. Був розроблений перелік компетентностей, які є універсальними стосовно територіального рівня, і таким чином, конкретизовані результати навчання, необхідні для формування інструментальних компетентностей. З урахуванням того, що Законом про державну службу (ст. 8) визначається необхідність етичної та неконфліктної поведінки державного службовця, нами передбачено використання інноваційних методів навчання, які формують необхідні міжособистісні знання й навички в процесі реалізації дисципліни, та виокремити відповідні результати навчання по кожному із занять.

Коценко К.Ф., к.геогр.н.,
доцент кафедри регіональної економіки і туризму

РОЛЬ ЕКОЛОГІЧНОЇ ОСВІТИ У ФОРМУВАННІ ЗАГАЛЬНИХ І СПЕЦІАЛЬНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ БАКАЛАВРІВ З ЕКОНОМІКИ

Історична угода з питань клімату, підписана в Парижі 12 грудня 2015 року представниками майже 200 країн світу, підкреслила не тільки гостроту проблем кліматичних змін на планеті, але й роль учених, інвесторів, управлінців у розвитку майбутніх подій у багатьох регіонах Землі. Це посилює значення екологічної освіти для економістів усіх профілів і спеціалізацій, оскільки прийняття виважених економічних рішень неможливо без базової екологічної освіти, без знань особливостей функціонування соціо-еколого-економічних систем і змін їх властивостей в умовах посилення антропогенного впливу на окремі їх компоненти.

Отже невипадковим є той факт, що серед загальних компетентностей студентів у переліку проекту TUNING окремо виділено таку: «Прагнення до збереження навколишнього середовища», що є зрозумілим в умовах глобального характеру екологічної кризи. Отже, на сучасному етапі розвитку суспільства для фахівців-економістів важливим є вміння виробляти таку стратегію природокористування, яка не призводила би до негативних змін у природних екосистемах, сприяла раціональному використанню природних ресурсів, особливо вичерпних, і, врешті-решт, підвищувала економічну ефективність виробничих і соціальних процесів.

Екологічна освіта, як і фахова підготовка сучасних економістів, вимагає трансформації навчального процесу, і, насамперед, широкого впровадження компетентісного підходу. Цілі та завдання, які поставлені сьогоденням перед екологічною освітою, багатоаспектні: по-перше, формування компетнеції студентів як основного показника екологічної культури у відповідності з концепцією сталого розвитку; по-друге, мотивована готовність студентів до практичної участі у вирішенні екологічних проблем, по-третє, формування компетенції щодо збереження, а в багатьох випадках – зміцнення власного здоров'я як необхідної компоненти активної участі індивідуума в суспільній і професійній дальності; по-четверте, усвідомлення студентом як індивідуумом розумних меж власних потреб, готовності підпорядкувати особисті інтереси законам і можливостям природи.

Україна увійшла до 53 країн, які долучилися до програми TUNING. Всі типи загальних компетентностей, передбачені цією програмою, інструментальні, міжособистісні та системні, формуються в процесі екологічної освіти економістів, однак серед них особливе значення мають ті компетентності, які може сформувати тільки належна екологічна освіта: прагнення до збереження навколишнього середовища, здатність виявляти, ставити та вирішувати екологічні проблеми, здатність до адаптації та дії у новій ситуації змін якості довкілля, зокрема в умовах необхідності зменшення впливу на кліматичну систему планети і в зв'язку з глобальністю кліматичних проблем – здатність працювати в міжнародному середовищі. Це стосується, насамперед, озвученого на кліматичному саміті в Парижі факту, що використання таких видів палива, як вугілля, нафта і газ, уже в минулому, і сьогодення вимагає інвестицій в екологічно чисту енергетику, а це означає, що формування загальних системних компетенцій – здатність пристосовуватись до нових ситуацій, здатність до навчання впродовж усього життя, так само як і здатність працювати самостійно – стало необхідністю освіти економістів.

Спеціальні (фахові) компетентності, набуті завдяки належній екологічній підготовці економістів, мають такий вигляд:

- здатність визначати щільність зв'язків між антропогенною діяльністю та порушення динамічної рівноваги в екосфері Землі;

- базові знання основних важелів механізму управлінням природокористуванням та специфіки дії кожного з них;
- базові знання екологічного законодавства України та зарубіжних країн;
- уміння розрізняти значення економічних і превентивних методів управління природокористуванням і природоохоронними процесами;
- уміння нараховувати обсяги платежів за забруднення окремих компонентів довкілля та визначати ефективність упровадження природоохоронних заходів;
- навички створення платформ екологічно безпечного господарювання та еко-ефективного виробництва.

Кравченко В.Г.,
доц. кафедри інформатики та системології,
Сидоренко В.М.,
доц. кафедри інформатики та системології

ОСНОВНІ ПРИНЦИПИ ОЦІНЮВАННЯ ПРИ СТУДЕНТО ЦЕНТРИЧНОМУ ПІДХОДІ ДО НАВЧАННЯ

Одною із головних цілей українського освітнього середовища є приєднання до Європейського простору вищої освіти. Для цього треба знайти розв'язання проблем, які постають у процесі імплементації нового закону «Про вищу освіту», подолати протиріччя, які заважають реальному приєднанню до Болонського процесу, впроваджувати новітні освітні технології та підходи організації навчальної діяльності. Тобто, треба використовувати сукупність інструментів Болонського процесу. Ці інструменти впроваджуються країнами-учасниками Болонського процесу в різні способи. Одним з основних інструментів Болонського процесу прийнято вважати студенто центричне навчання.

Ключовим фактором розвитку методології навчання світовим науково-педагогічним співтовариством є нові напрямки пошуку рішення проблем педагогічної комунікації в інформаційно-комунікаційному середовищі на перетині природничих, технічних, соціально-гуманітарних дисциплін і міждисциплінарних напрямків. У сучасній світовій педагогічній практиці, методології комп'ютерного навчання в інформаційно-комунікаційному середовищі особливе місце приймає теорія *конструктивізму*, *студенто центричний підхід (learner-centered approach),* технологізація яких відображена в *комп'ютерних системах навчання* (computer-supported, CSCL, *groupware).* Методологічною складової цих і подібних систем є *контекст* (рішення задач, близьких до реальності), *конструювання* або *дизайн* (побудова системи знань через активність, діяльність практику), *співпраця* (надання допомоги у вирішенні проблем, оцінці власних ідей) і *комунікація* (з метою планування і здійснення педагогічної діяльності, співробітництва, прийняття рішень).

У повсякденній педагогічній практиці часто не враховується, що метою оцінки є не стільки вимір результатів, скільки визначення шляхів їх поліпшення і для того, щоб досягти значного поліпшення в методиці викладання у вищій школі, необхідно перейти від простого виставляння оцінки до спільної роботи студента (студентів) і викладача щодо досягнення запланованих освітніх результатів.

Необхідність такої спільної роботи викладача і студентів обумовлюється зміною суб'єкт-об'єктних відносин в освітньому процесі від ситуації, коли суб'єктом був викладач, а об'єктом його педагогічного впливу – студент, до ситуації, коли студент стає повноправним учасником процесу власного навчання нарівні з викладачем, а місце об'єкта займає досліджуваний предметний матеріал. Ці зміни знаходять своє вираження в студентоцентричному підході, коли весь освітній процес будується навколо головного питання – що повинен вміти робити студент після завершення курсу вузівської підготовки, тобто які компетенції він повинен бути продемонструвати. Саме студентоцентрична спрямованість обумовлює необхідність формування у викладача функціональної грамотності в оцінюванні на основі іншого, гуманнішого, відношення до процесу оцінювання, а саме перенесення акценту в оцінюванні з дисциплінуючої, контролюючої функції до функції мотивуючої і формуючої.

Оцінка нового типу в новій системі суб'єкт-суб'єктних освітніх відносин стає навчальною і базується на дотриманні наступних принципів: принципу інтегративності, принципу критеріальності, принципу відкритості та доступності, принципу рефлективності і принципу автентичності.

Оцінка є постійним процесом, природним чином інтегрованим в освітню практику на всіх етапах – від планування освітніх результатів і їх формулювання через безперервний моніторинг успішності їх досягнення (що формує оцінка) до фінальної оцінки з використанням фонду релевантних оціночних коштів, спрямованих на визначення рівня сформованості компетенцій (підсумкова оцінка).

Компетенційно-орієнтований освітній процес є студентоцентричним. Студентоцентричне навчання – зміщення акцентів в освітньому процесі з викладання (як основної ролі професорсько-викладацького складу в «трансляції» знань) на навчання (як активну освітню діяльність студента); збільшення освітньої активності студентів, посилення їх відповідальності, надання права формування індивідуальної освітньої траєкторії; збільшення ролі активних та інтерактивних форм навчання, самостійної роботи студентів, практик у процесі навчання; забезпечення академічної мобільності. Студентоцентричний освітній процес має на увазі відповідальне ставлення студента до процесу та результатів власного навчання. Воно повинно здійснюватися у формі індивідуальних для кожного студента освітніх траєкторій, при яких навчаються мають можливість освоїти саме той набір навчальних курсів та інших видів навчальної роботи, який необхідний їм для майбутньої успішної професійної реалізації.

Література

1. Закон України «Про вищу освіту» (2014 року) – [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу:http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1556-18.

2. *Полат Е.С., Моисеева М.В*. Педагогические технологии дистанционного обучения / под ред. Е.С. Полат. – М.: Академия, 2006. – 392 с.

3. *Кравченко В.Г., Сидоренко В.М*. Використання дистанційних технологій у навчальному процесі – запорука відкритості, прозорості та об'єктивності оцінювання якості навчальної роботи студентів. – Забезпечення відкритості, прозорості та обєктивності оцінювання якості навчальної роботи студентів: досвід, проблеми, перспективи розвитку. Зб. матеріалів наук.-метод. конф. 2 лютого 2010 р.: у 2 т. –. Т. 2. – К. КНЕУ, 2010. – С. 789–791.

4. *Кравченко В.Г., Сидоренко В.М*. Переосмислення методології формування фахівців вищої кваліфікації. – Від викладання дисциплін до освоєння наук: трансформація змісту, технологій освітньої діяльності та розвиток педагогічної майстерності / Зб. матеріалів наук.-метод. конф. 31 січня 2013 р.

Красюк Ю. М., к.пед.н., доцент,
кафедра інформатики та системології
Петренко Л. М., к.е.н., доцент,
кафедра інформатики та системології

МОНІТОРИНГ ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАТИЧНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ МАЙБУТНІХ ЕКОНОМІСТІВ У КОНТЕКСТІ СТУДЕНТОЦЕНТРИЗМУ

На сучасному етапі розвитку вищої економічної освіти в Україні актуальним завданням залишається розвиток особистісного потенціалу майбутнього фахівця-економіста в контексті формування його інформатичних компетентностей, що забезпечить працівнику в подальшому повноцінну реалізацію під час розв'язування нестандартних життєвих і виробничих ситуацій. Реалізація поставленого завдання вимагає модернізації освітньої діяльності за рахунок: переходу до студентоцентрованого навчання, що передбачає якісне перетворення навчального середовища в напрямку підвищення самостійності та критичної здатності студентів за допомогою підходу, зорієнтованого на результат; орієнтації навчального процесу на заплановані результати навчання, що вимагає чіткого формулювання очікуваних результатів (того, що повинен знати, розуміти, вміти продемонструвати студент після вивчення кожної навчальної дисципліни); представлення результатів навчання у форматі компетентностей; використання компетентнісного підходу в побудові та реалізації навчальних програм.

Впровадження даного підходу до навчання інформативних дисциплін потребує одночасного обґрунтованого планування результатів навчання, визначення способів їх досягнення та розробку системи моніторингу формування інформатичних компетентностей майбутніх економістів (рис. 1).

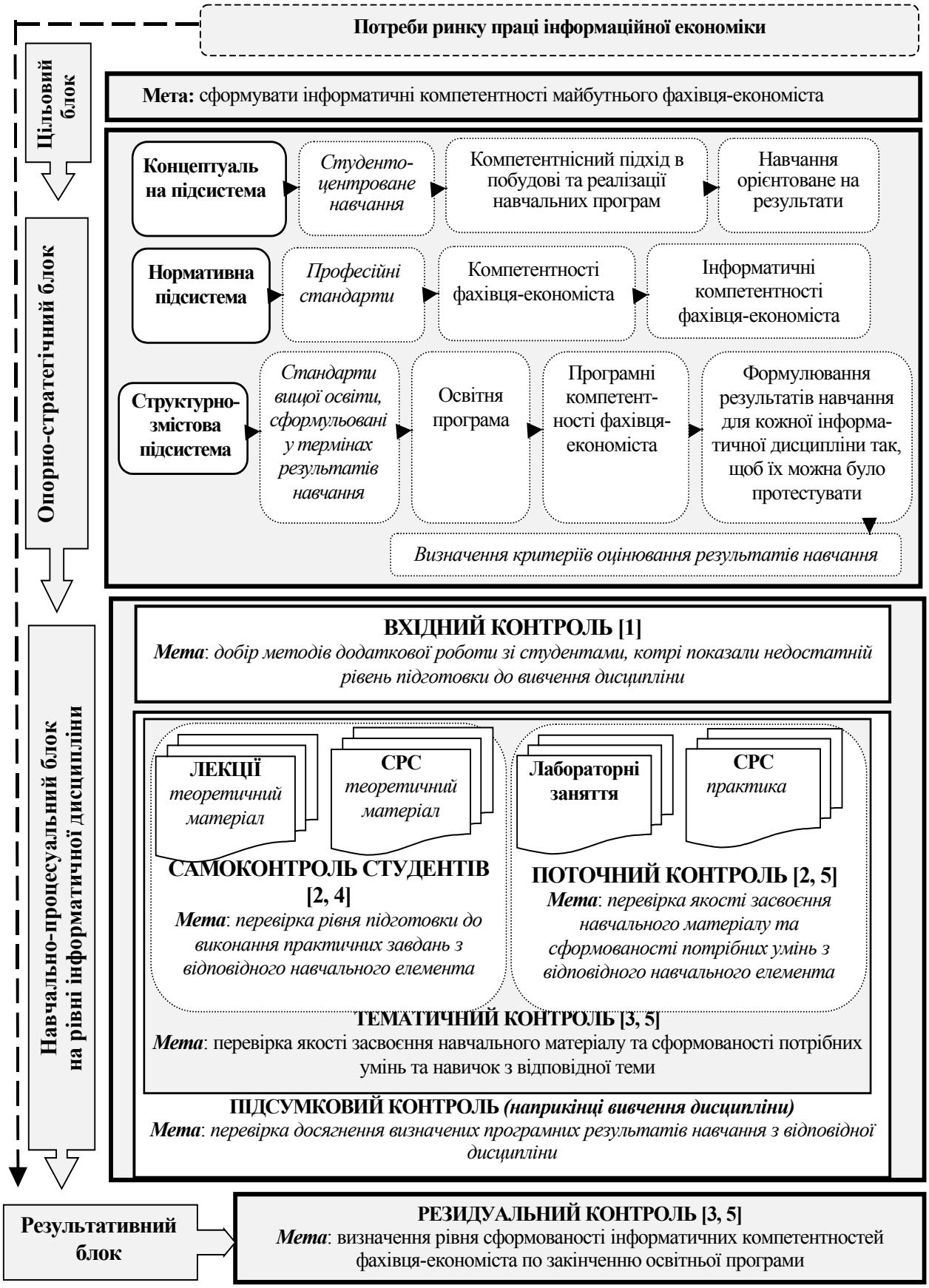

Рис. 1. Система моніторингу формування інформатичних компетентностей майбутніх економістів

Література

1. Збірник тестових завдань та методичні матеріали щодо організації вхідного контролю знань з курсу «Інформатика» : навч.-метод. посіб. / [О.Д. Шарапов, Ю.М. Красюк, І.В. Шабаліна та ін.]. — К. : КНЕУ, 2007. — 272 с.
2. Інформатика: інноваційні технології навчання. Практикум: навч. посіб. / [Сільченко М.В., Красюк Ю.М., Кучерява Т.О., Шабаліна І.В.,]; за заг. ред. О.Д. Шарапова. — К. : КНЕУ, 2010. – 467 с.
3. Інформатика: комплексні кейси. Практикум : навч. посіб. / [Красюк Ю.М., Сільченко М.В., Шабаліна І.В., Кучерява Т.О.]; за заг. ред. О.Д. Шарапова. — К. : КНЕУ, 2012. — 267 с.
4. *Сільченко М.В*. Економічна інформатика: навч.-метод. посіб. для самост. вивч. дисц. / М.В. Сільченко, Ю.М. Красюк; за заг. ред. О.Д. Шарапова. — К.: КНЕУ, 2010. — 601 с.
5. *Сільченко М.В*. Інформатика. Комп'ютерний аналіз економічних даних: моніторинг знань: зб. практ. завдань / М.В. Сільченко, Т.О. Кучерява, Ю.М. Красюк ; за заг. ред. О.Д. Шарапова ; М-во освіти і науки, молоді та спорту України, ДВНЗ «Київський нац. екон. ун-т ім. В. Гетьмана». — К. : КНЕУ, 2013. — 354, [6] с.

Кудлай В.Г., к.е.н.,
доцент кафедри економіки агропромислових формувань

ПРІОРИТЕТНІ НАПРЯМКИ РОЗВИТКУ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ В УНІВЕРСИТЕТСЬКІЙ ОСВІТІ

Сучасний багатовекторний і динамічний розвиток інформаційного суспільства вимагає від університетської освіти всебічного розвитку творчих та ініціативних здібностей студенства, які сприятимуть молоді мобільно і адекватно реагувати на виклики сьогодення. Загальновизнано, що підвищення якості освіти, можна досягти за рахунок використання в навчальному процесі інтерактивних методів навчання, які спрямовані на посилення зацікавленості студентів до науки та сприятимуть розвитку пізнавальної діяльності.

Разом з тим, традиційні методи викладання (лекції, коли відбувається монолог викладача) потрібно наповнювати сучасними новітніми елементами, які направлені на розвиток колективної розумової діяльності. Сучасні технології навчання можуть бути різними за масштабом, потенціалом, але, на наш погляд, вони обов'язково повинні бути мотивовані і враховувати особливості конкретного студента і викладача. Використання в процесі навчання інтерактивних технологій сприяє соціалізації студентів, генеруванню нових ідей, розвиває критичне мислення.

Для інтенсифікації навчального процесу та максимальної активізації студентів у ньому доцільно застосовувати такі методи та підходи:

- Перетворення лекцій на інтерактивні, а саме: впровадження коротких запитально-відповідних співбесід зі студентами протягом лекції; проведення коротких підготовлених самостійно або під керівництвом викладача презентацій студентів у ході лекції, які б розкривали одне з питань, поставлених у ній; проведення коротких тестів на 5–10 хвилин, що демонструвало б розуміння студентами викладеного матеріалу, тощо.
- Перетворення практичних занять/семінарів у так звані «майстерні», тобто такі види занять, де студенти в ході обговорень, дискусій вирішують значущі проблеми спеціальності на основі власних самостійних напрацювань, а не просто «опитуються» за матеріалом, начитаним у лекціях.
- Широке впровадження у практичні/семінарські заняття презентацій, самостійно підготовлених студентами за завданнями викладача.
- Широке впровадження рольових і ділових ігор.
- Активне впровадження кейсів (кейс-стадіз).
- Включення до навчального процесу, як обов'язкової складової, виконання студентами індивідуальних і групових короткострокових або довгострокових (протяжністю до одного семестру) навчальних проектів, які відображають практику роботи за фахом.
- Проведення майстер-класів представниками виробництва на практичних/семінарських заняттях.

Сучасна практика ведення бізнесу свідчить, **що майбутнє за креативними спеціалістами**, які постійно створюють новий продукт, а не є лише відповідальними виконавцями певних виробничих операцій і функцій. Отже, основне завдання вищої освіти – формування професійної майстерності майбутніх фахівців, активізація та розвиток мислення, культивування уміння відстоювати свою думку і разом з тим навчання етичної взаємодії в колективі та толерантного ставлення до колег. Під час таких занять у студентів формується позитивне ставлення до майбутнього фаху та адекватна самооцінка своїх знань, умінь, навичок.

Отже, основне завдання викладача створити таку емоційно забарвлену атмосферу процесу навчання, коли студент буде не лише суб' єктом пізнання, а й суб' єктом власного професійно-особистісного розвитку.

Кузьмінська О.Е., к.е.н.,
професор кафедри обліку в кредитних і
бюджетних установах та економічного аналізу

ФОРМУВАННЯ СПЕЦІАЛЬНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ У СТУДЕНТІВ МАГІСТЕРСЬКОЇ ПРОГРАМИ «ОБЛІК І АУДИТ В УПРАВЛІННІ БАНКАМИ»

Модернізація вітчизняної вищої освіти спрямована на забезпечення надання якісних освітніх послуг на засадах студентоцентрованого навчання, викладання та оцінювання знань студентів. Відповідно до стандартів і рекомендацій щодо забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти студентоцентрований підхід до навчання і викладання передбачає гнучкі навчальні траєкторії, спрямовані на здобуття студентами відповідних компетентостей за конкретною освітньо-кваліфікаційною програмою [1]. Згідно з Законом України «Про вищу освіту» компетентність – це динамічна комбінація знань, вмінь і практичних навичок, способів мислення, професійних, світоглядних і громадянських якостей, морально-етичних цінностей, яка визначає здатність особи успішно здійснювати професійну та подальшу навчальну діяльність і є результатом навчання на певному рівні вищої освіти [2].

Навчальний процес за оновленою магістерською програмою «Облік і аудит в управлінні банками» передбачає засвоєння студентами нормативних наук, наук і вибіркових дисциплін модуля спеціальної підготовки та виконання вимог за модулем практичної підготовки. Завдання магістерської програми «Облік і аудит в управлінні банками» спрямовані на формування у студентів спеціальних компетентностей за такими класами професійних завдань: обліковим, аналітичним, контрольним, планово – проектним, організаційним і науково – дослідницьким. Слід підкреслити, що у зв'язку з оновленням змістовного наповнення магістерської програми через підготовку нових лекційних курсів і циклів практичних занять з наук «Бухгалтерський облік в управлінні банком» і «Фінансовий аналіз у банках» і з дисциплін «Податковий облік у банках» і «Правове забезпечення банківського обліку» значно розширився перелік спеціальних компетентностей за програмою.

Зокрема, за обліковим класом професійних завдань студенти зможуть досконало знати нормативно-законодавчу базу з обліку в банках, включаючи міжнародні стандарти фінансової звітності; здійснювати обліковий процес із застосуванням сучасних інформаційних систем і комп'ютерних технологій на стадіях первинного обліку, аналітичного та синтетичного обліку і підсумкового обліку у національній та іноземній валютах щодо основних об'єктів обліку; формувати експертну думку та професійне судження щодо побудови та трансформації системи бухгалтерського обліку для потреб управління банком; досконало знати нормативно-правові засади податкового обліку та володіти практичними навичками щодо методики розрахунків податків і складання відповідної податкової звітності банків.

За аналітичним класом професійних завдань студенти зможуть орієнтуватися в інформаційних джерелах для проведення фінансового аналізу в банках і проводити трансформацію фінансової звітності в аналітичні формати; правильно використовувати та обирати найефективніші методи та інструменти аналітичних досліджень залежно від функціональної сфери їх використання та стратегічних цільових завдань фінансового управління; здійснювати аналітичну діагностику ефективності формування та використання фінансових ресурсів банку; досліджувати грошові потоки банку та оцінювати їх достатність для підтримання ліквідності та платоспроможності банків; обґрунтовувати найефективніші фінансові стратегії, спрямовані на створення доданої вартості банку та підвищення його фінансової стійкості; оцінювати фінансовий стан банку та давати аналітичну інтерпретацію основних показників його діяльності; виявляти резерви підвищення ефективності діяльності банків і розробляти заходи щодо їх реалізації; робити аналітичні висновки та визначати проблемні питання фінансового аналізу в банках і знаходити шляхи їх вирішення.

За планово-проектним класом професійних завдань студенти зможуть складати проекти кваліфікованих юридичних висновків, проекти різноманітних договорів (угод) у сфері здійснення банківських операцій.

За організаційним класом професійних завдань студенти зможуть надавати правові консультації з питань, пов'язаних з банківською діяльністю; надавати довідки щодо банківського законодавства; коректно складати юридичні документи, пов'язані з банківською діяльністю, для пред'явлення в офіційних органах та установах; представляти та юридично забезпечувати інтереси учасників правовідносин (банків та їх клієнтів) на ринку банківських послуг за їх дорученням у державних органах, установах, інших організаціях, перед третіми особами.

Підвищенню якості освітніх послуг за магістерською програмою «Облік і аудит в управлінні банками» і забезпеченню гармонізації компетентностей і результатів навчання через призму студентоцентризму сприятиме запровадження контактних занять для студентів очної форми навчання, у тому числі за вибірковими дисциплінами незалежно від числа студентів в академічній групі.

Література

1. Стандарти і рекомендації щодо забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: // http://www.enqa.eu/indirme/esg/
2. Закон України «Про вищу освіту». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: // http://zakon.rada.gov.ua

Кузьомко В.М., к.е.н.,
доцент кафедри економіки підприємств

КОМПЕТЕНЦІЇ ЯК РЕЗУЛЬТАТИВНО-ЦІЛЬОВА ОСНОВА СУЧАСНОЇ ОСВІТИ

Трансформаційні зміни в процесах життєдіяльності українського суспільства, необхідність інтеграції України в світовий освітній простір висувають нові вимоги до підготовки фахівців і викликають зміну цільової орієнтації процесу навчання. Відбувається перенесення акцентів з самого процесу засвоєння знань на формування в особистості вмінь і навичок дієво і творчо застосовувати набуті знання на практиці при вирішенні різноманітних завдань, тобто на формування і розвиток в неї системи компетенцій.

Важливим стають не знання самі по собі, які в наш час стрімко змінюються і швидко старіють, а вміння застосовувати ці знання на практиці, готовність до постійного самовдосконалення і розвитку. Тому колишня «знаннєва» парадигма в освіті з кінця 20-го століття поступово поступається місцем компетентнісному підходу, а компетенції стають цільовим орієнтиром будь-якого процесу навчання [1, с. 28].

Реалізація компетентнісного підходу в освіті є потребою сьогодення, оскільки динамізм і висока складність процесів у суспільному житті потребують формування фахівців, здатних не просто репродукувати одержане знання, а постійно бути готовим і вміти здобувати нові знання, творчо вирішувати нестандартні проблеми, вчитися все своє життя, розвивати власний інтелектуальний потенціал.

Усі ці завдання можуть бути вирішені лише за умови підвищення ролі студента в навчальному процесі через одержання можливостей самостійно визначати зміст і структуру, способи і форми засвоєння знань і формування компетенцій, побудови навчального процесу на засадах співпраці та співробітництва між викладачем і студентом.

Оскільки компетенції формуються і виявляються лише у процесі індивідуального виконання особистістю певної системи дій, вони є формою самореалізації творчих зусиль студента. Це закономірно потребує індивідуалізації процесу навчання, орієнтації його на потреби і запити студента, створення умов для максимального використання його особистісного інтелектуального потенціалу, розвитку в нього активної професійної позиції, оволодіння творчими методами діяльності, самостійності в прийнятті рішень тощо.

Цьому має сприяти застосування сучасних інноваційних методів навчання, таких як: контактні заняття, проблемні лекції, імітаційно-ігрові моделі, кейс-методи тощо. Також має суттєво зрости роль самостійної роботи студента, в тому числі і наукової. Студент має більшість навчального часу самостійно працювати над формуванням і розвитком своїх компетенцій, за потреби звертаючись до викладача за кваліфікованою допомогою під час занять чи консультацій.

Водночас поряд з розширенням прав і самостійності студента має підвищуватися і його персональна відповідальність за результати власного навчання. Студент має цілковито усвідомлювати, що викладач в сучасних умовах – це, перш за все, наставник, який покликаний створювати умови для максимально ефективного формування у студента певної сукупності компетенцій, але формувати компетенції має студент самостійно, прикладаючи для цього максимум зусиль.

Література

1. *Варецька О. В.* «Компетенція» та «компетентність» як ключові поняття сучасної освіти / О. В. Варецька // Science and Education a New Dimension. Pedagogy and Psychology, II (12), Issue: 25, 2014. – Електр. Вид. – Режим доступу: http://seanewdim.com/uploads/3/2/1/3/3213611/seanewdim_ped_psy_ii12_issue_25.pdf

Кулик А.Б., к.фіз.-мат.н.,
доцент кафедри вищої математики

МОБІЛЬНІСТЬ СТУДЕНТІВ І ВИКЛАДАЧІВ ПРИ ВПРОВАДЖЕННІ ІННОВАЦІЙ У НАВЧАЛЬНИЙ ПРОЦЕС

Підписанням у 1999 р. Болонської декларації було покладено початок однієї з наймасштабніших реформ вищої освіти, яка багато в чому зумовила й один із напрямків розвитку вищої освіти в Україні [1, с. 25]. Участь у Болонському процесі зобов'язує українську освітню систему бути адекватною до освітніх системи інших країн учасниць. Ключовим завданням сучасних університетів є підготовка молоді до виконання своєї місії у суспільстві, що базується на знаннях і все більше потребує навичок високого рівня та інформаційних технологій [2, с. 4].

Тому однією з актуальних задач при підготовці фахівців економічного напрямку є вміння застосовувати отримані теоретичні знання при дослідженні економічних процесів. Дедалі математичні моделі, що описують реальні економічні процеси, стають усе громіздкішими і потребують враховувати все більше параметрів і застосовувати сучасні комп'ютерні програми (MathCad, Statistica, Excel, Wolfram Mathematica).

Роль наукових впроваджень надзвичайно важлива, вони сьогодні займають центральне місце в процесі інтелектуалізації суспільства, розвитку його системи освіти і культури. Прагнення активно застосовувати сучасні надбання суспільства при вивченні таких дисциплін, як «Математика для економістів» і «Теорія ймовірностей й математична статистика» повинно бути спрямовано на підвищення рівня й якості підготовки спеціалістів і ставити за мету підтримку і розвиток системності мислення студента, його розвиток і закріплення отриманих навичок і знань, реалізацію принципу індивідуалізації навчального процесу при збереженні його цілісності.

Для застосування наукових досягнень викладач повинен не тільки володіти відповідними знаннями, а також бути кваліфікованим методистом, поінформованим про переваги і недоліки таких впроваджень навчального процесу. Тому студентська і викладацька мобільність розглядається в цьому контексті як важливий чинник впровадження інноваційних методик у навчальний процес. За допомогою переносних персональних комп'ютерів (ноутбуків) лабораторні роботи, які потребують застосування обчислювальної техніки, можна проводити в аудиторіях, не оснащених комп'ютерами.

Враховуючи викладене, можна припустити, що мобільність викладачів і студентів повинна надати поштовх розробці і використанню інноваційних методів, які значною мірою полегшують навчальний процес.

Література

1. *Побірченко Н.С.* Компетентнісний підхід у вищий школі: теоретичний аспект / Н.С. Побірченко // Освіта та педагогічна наука. – 2012. – №3. – С. 24–31.
2. *Хоружий Г.Ф.* Академічна культура: цінності та принципи вищої освіти: монографія / Г. Ф. Хоружий. – Тернопіль: Навчальна книга–Богдан, 2012. – 320 с.

Куліш Г.П.,
доцент кафедри корпоративних фінансів і контролінгу,
Халімончук Г.В.,
аспірант кафедри корпоративних фінансів і контролінгу

ІНТЕГРАЦІЯ ІНТЕРЕСІВ БІЗНЕСУ І ВИЩОЇ ОСВІТИ ЯК ЕЛЕМЕНТ СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ

Одним із найсуттєвіших індикаторів соціального прогресу є рівень вищої освіти, яка грає вирішальну роль у досягненні самодостатнього та пропорційного розвитку суспільства. У міру зростання глобального розуміння того, як бізнес-спільнота може та повинна сприяти досягненню суспільних цілей, освіта потребує все більшого рівня корпоративної участі. Всесвітня ділова рада за сталий розвиток (WBCSD) визначає соціальну відповідальність бізнесу як «зобов'язання сприяти усталеному економічному розвитку, поліпшуючи якість життя як робітників та їхніх сімей, так і суспільства в цілому» [1].

Потреба вітчизняного бізнесу в висококваліфікованих випускниках, які зможуть пристати до виконання своїх функціональних обов'язків з мінімальними витратами часу на перехід «від тео-

рії до практики», стає дедалі очевиднішою з огляду на процес інтеграції України в європейський економічний простір. Враховуючи ту безумовну вигоду, яку може отримати бізнес від ефективно налагодженої системи вищої освіти, співпраця із вищими навчальними закладами (ВНЗ) має посідати одне з центральних місць у рамках соціальної відповідальності бізнесу.

Інституції вищої освіти в свою чергу все більше і більше потребують професійних управлінських структур, подібних до корпоративних типів організації. Висококонкурентний ринок вимагає від ВНЗ сприяти наданню тих компетенцій і здатностей, які не були потрібними раніше. Місія будь-якого ВНЗ вийшла за рамки тільки викладання та дослідження. Натепер вона включає в себе служіння суспільству, в якому функціонує ВНЗ, а також партнерство із навколишніми громадами та іншими стейкхолдерами [3, с. 96].

Вирішуючи питання інтеграції інтересів бізнесу і вищої освіти, найпрогресивнішим шляхом є побудова освітньої системи навколо студентоцентризму. Дана концепція стимулює студентів до самостійної організації свого навчального процесу та пошуку інформації, а, отже, сприяє найкращій підготовці до майбутньої професійної діяльності [4, с. 1].

Національна Академія університетсько-індустріального демонстраційного партнерства (UIDP) зібрала разом найбільші дослідження у сфері співпраці університетів і великих корпорацій з метою сприяння досягненню кращих партнерських відносин між двома сторонами шляхом обговорення прогресивних практик. З часу заснування у 2006 році було ідентифіковано основні принципи, які сприяють успішному партнерству бізнесу та ВНЗ:

- взаємовигідність. «Компанії не працюють із університетами просто тому, що вони хороші» – наголошує Антоніо Бонкафуссо, генеральний директор UIDP. «Основним драйвером співпраці корпорацій із університетами є вигода, яку вони отримають у майбутньому»;
- глибше та вужче. На сьогодні корпорації віддають перевагу широкомасштабній співпраці із меншою кількістю університетів, оскільки, на їхню думку, це є ефективнішим;
- усунення бар'єрів, які можуть перешкоджати формуванню партнерства, та концентрація на досягненні глобальних цілей співпраці. «Багато прикладів найуспішніших колаборацій завдячують тому, що керівництво університетів та корпорацій на самому початку виклали своє бачення того, чого вони бажають досягти» [2].

На теренах України практично єдиною поширеною формою співпраці ВНЗ і підприємств є надання можливості студентам стажуватись на умовах усних домовленостей представників вузів і баз практик. Очевидно, даний рівень співпраці є невиправдано низьким з урахуванням потреб обох сторін. Існують позитивні тенденції серед топових вузів, які виражаються в організації лекцій і навчальних проектів представниками великих підприємств. Однак ми вважаємо, що таку співпрацю необхідно поглибити шляхом впровадження окремих освітніх програм, спрямованих на підготовку фахівців з таким набором якостей і здібностей, які необхідні саме корпораціям-замовникам. Крім того, можливе втручання бізнесу в освітньо-виховний процес шляхом надання інформації про необхідні якості, здібності та вміння майбутніх молодих спеціалістів і впровадження базових елементів діяльності корпорацій у навчальну програму.

Література

1. http://www.wbcsd.org/work-program/business-role/previous-work/corporate-social-responsibility.aspx
2. http://www.skilledup.com/insights/getting-real-in-the-real-world-latest-in-university-business-partnerships
3. Kvasničková Stanislavská, L. et al. (2014) Social Responsibility of Higher Educational Institutions – the Comparison of the View of Students and Potential Students. Journal on Efficiency and Responsibility in Education and Science, Vol. 7, No. 3–4, pp. 9599, online ISSN 1803-1617, printed ISSN 1803-1617, doi: 10.7160/eriesj.2014.070308.
4. Jeffrey Froyd, Nancy Simpson, Student-Centered Learning Addressing Faculty Questions about Student-centered Learning, Texas A&M University.

Курченко Л.М., к.філол.н.,
доцент кафедри німецької мови

ГАРМОНІЗАЦІЯ ІНШОМОВНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ СТУДЕНТІВ З ВИМОГАМИ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ОСВІТНЬОГО ПРОСТОРУ

У зв'язку з Болонським процесом і переходом на єдиний європейський освітній стандарт, у Європі посилилися тенденції до уніфікації критеріїв і вимог у сфері вищої освіти, що сприяє підвищенню мобільності студентів і дає їм нову ступінь свободи у реалізації свого інтелектуального потенціалу. Чим швидше і якісніше вища освіта України пристосується до цих єдиних умов, тим

успішнішим буде процес її європейської інтеграції, вище попит на надання освітніх послуг і міжнародне визнання.

Мультилінгвальність кожного громадянина, тобто володіння кількома європейськими іноземними мовами, є одним з наріжних каменів стратегії розвитку ЄС. Стандартизовані вимоги до рівнів володіння іншомовними комунікативними компетенціями сформульовані у положенні Ради Європи «Загальноєвропейські референційні рамки володіння іноземною мовою: вивчення, викладання, оцінка» (CEFR), в рамках яких рівень володіння комунікативними компетенціями можна описати в однакових категоріях незалежно від мови, освітнього контексту і методики викладання. Слід наголосити, що ця система стандартизації виходить не з парадигмальних мовних структур (лексика, граматика, фонетика тощо), а саме з комунікативних знань, умінь і навичок мовця, його здатності виконувати когнітивну діяльність, вступати в успішну, соціально і культурно адекватну комунікативну інтеракцію іноземною мовою та досягати поставлених прагматичних цілей в іншомовному середовищі. Університети ЄС надають широкі вступні можливості випускникам українських шкіл, студентам, бакалаврам і магістрам, проте однією з обов'язкових вступних умов є достатнє володіння іншомовними компетенція ми, яке має засвідчуватися сертифікатом незалежного міжнародного мовного тестування. Для встановлення рівня комунікативної компетенції вступників університети німецькомовного ареалу користуються різноманітним екзаменаційним інструментарієм: мовні іспити DSH (Deutsche Sprache für Hochschulstudium) у системі UniAssist, а також результати Festellungsprüfung – іспиту на придатність до навчання у виші, який проводять Studienkollegs – централізовані регіональні підготовчі структури. Окрім того, німецькомовні університети визнають результати незалежних мовних тестів: KSD, GSD, ZOP, Zertifikat Deutsch, TestDAF, ÖSD, DSD, TELC Deutsch, UniCert, більшість з яких можна скласти на території України.

На основі проведеного аналізу і класифікації вступних вимог 10 кращих університетів німецькомовного ареалу Європи, визначених на матеріалі світових рейтингів, було встановлено, що серед тестів з німецької мови лідером за визнанням і стандартизацією комунікативних вимог справедливим буде визнати TestDAF. Складання TestDAF свідчить про достатнє для студіювання володіння німецькою мовою на рівні від B2 до C1 і вміння: виявляти детальну інформацію у коротких текстах різного змісту; розуміти деталі і основні положення газетних і наукових текстів; виявляти детальну інформацію у повсякденних ситуаціях; слідкувати за перебігом інтерв'ю або бесіди на академічні теми; розуміти наукові доповіді; писати добре структуровані тексти, логічно і чітко викладаючи думки; описувати, порівнювати і узагальнювати дані; висловлювати власну точку зору в дискусії або бесіді, аргументовано пропонувати альтернативи і висувати гіпотези.

Модель комунікативних компетенцій, закладену в основу TestDAF, справедливо вважати найповнішою і найдосконалішою. Наблизивши навчальні результати з німецької мови до вимог TestDAF, ми забезпечимо гармонізацію з вимогами спільного європейського освітнього простору, розширимо європейські шанси наших студентів і збільшимо привабливість для них КНЕУ.

Кучерява К.В.,
аспірант кафедри педагогіки та психології

ПРОБЛЕМА РОЗВИТКУ САМООСВІТНЬОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ ЧЕРЕЗ ПРИЗМУ СТУДЕНТОЦЕНТРИЗМУ

У XXI столітті внаслідок інтеграції України в Єдиний освітній простір вища професійна освіта в нашій країні зазнає істотної модернізації. Викладання у вищих навчальних закладах тепер ґрунтується на особистісній парадигмі, а з усіх педагогічних підходів пріоритетним визнано компетентнісний підхід. На державному рівні впровадження компетентнісного підходу у практику вищої школи передбачає, що якість підготовки майбутніх спеціалістів тієї чи іншої галузі визначається через засвоєння ними відповідних універсальних і професійних компетенцій. Уявлення про сутність змісту базових для компетентнісного підходу категорій – компетенції, компетентність – у педагогічній науці видозмінювалися, і досі викликає між науковцями ряд дискусій.

Трансформація змісту освіти відповідно до компетентнісного підходу, за словами О. Пометун, насамперед визначається принципово іншими принципами його відбору і структурування, спрямованими на кінцевий результат освітнього процесу – набуття студентом компетентностей. Саме тому дуже важливо, щоб адміністрація університету забезпечувала реалізацію компетентнісного

підходу як за рахунок вибудови чітких методичних орієнтирів через діяльність навчально-методичного відділу, навчально-методичних факультетів, кафедр, так і за рахунок якості підвищення психолого-педагогічної кваліфікації викладачів. Навчання з позицій дидактики включає в себе процеси викладання та учіння, і викладачі беруть активну участь в інноваційній діяльності ВНЗ по успішному впровадженню компетентнісного підходу. А як же йде справа з таким важливим учасником навчального процесу – суб'єктом навчання, студентським колективом і кожним конкретним студентом? Чи можна що-небудь формувати у студентів, якщо вони про це і не знають? Звичайно, процес особистісно-професійного розвитку буде йти і в цьому випадку, але як будь-який неусвідомлений процес буде малоефективним. Тому, дуже важливо, аби освітній процес був двостороннім і передбачав не лише ціленаправлену діяльність викладача, але й не менш активну та усвідомлену, спрямовану на майбутні досягнення та саморозвиток, діяльність студента.

Зважаючи на сказане, відводимо одну з головних ролей самоосвітній компетентності, яка є не лише однією з ключових загальноприйнятих компетентностей, визначених українськими вченими, у рамках проекту «Освітня політика та освіта «рівний – рівному» (2004 р.), але й продукує ідею «Освіти впродовж життя», що є невід'ємною складовою самовдосконалення особистості в XXI столітті.

Саме тому вагомого значення в освітніх колах набуває принцип студентоцентризму – сутністю якого є турбота про студентів як особистостей, створення оптимальних умов для розкриття їхнього потенціалу. Це один з основних принципів, яким науково-педагогічний колектив повинен керуватися в роботі, щоб допомогти молоді стати елітою суспільства, у якої є майбутнє.

Особливо хочемо підкреслити, що не тільки викладач може створювати умови для формування компетентностей, а й сам студент повинен бути в пошуку таких можливостей. Ми вважаємо, що студентоцентризм можна розглядати як ресурс успішної реалізації компетентнісного підходу у ВНЗ.

Лавриненко В.М., к.е.н.,
доцент кафедри історії та теорії господарства

ІСТОРИКО-ЕКОНОМІЧНІ ВИМІРИ СТУДЕНТОЦЕНТРОВАНОГО НАВЧАННЯ

Поясни мені – і я забуду,
покажи мені – і я, можливо, запам'ятаю,
але залучи мене до участі – і я усе зрозумію.
(Китайська мудрість)

Предметом освітнього дискурсу поняття «студентоцентризм» стало після прийняття рішень конференцій міністрів освіти 46-и країн учасників Болонського процесу (Лондонське 2007 р. та Левенське 2009 р. комюніке), в яких були визначені пріоритети розвитку Європейського простору вищої освіти на наступне десятиліття. Серед них і ***студентоцентроване навчання*** – спрямоване на формування компетенції у відповідності до вимог сучасного ринку праці в умовах глобалізації.

Студентовимірність навчання, як основоположний принцип Болонських реформ у вищій освіті, передбачає зміщення акцентів в освітньому процесі з ***викладання*** (як основної ролі професорсько-викладацького складу у «трансляції знань») на ***навчання***, як активну освітню діяльність студента. Спрямування навчання на результати студентоценрованого підходу означає, що ***результати навчання*** відіграють основну роль і є головним підсумком навчального процесу для студента у вимірах визначених компетенцій, а засоби і методи навчання (в.ч. і інтерактивні), є лише допоміжними для досягнення цих результатів. Суть навчання – у розкритті когнітивного потенціалу студента, мотивації пізнавальної активності, пов'язаної з організацією та використанням знань, необхідних для професійної діяльності.

Сучасні виклики в університетському навчанні співзвучні з осмисленням ***ідеї університету***, як однієї з форм духовного життя суспільства, які досліджував відомий німецький філософ К. Ясперс. Він відмічав, що університет здійснює професійне навчання і його ідея реалізується завдяки студентам, яким допомагає не володіння вивченим, а «здатність на основі власної ініціативи скрізь створювати для себе необхідне знання, здатність осягати речі, розмірковувати з певної точки зору, вміння ставити запитання» [1, с. 71].

Викладання історико-економічних дисциплін на кафедрі історії та теорії господарства здійснюється на засадах цивілізаційної парадигми суспільствознавства з застосування таких її принципів як ***системність, цілісність, суб'єктивність, змінюваність, самоорганізованість.*** Це передбачає, як всебічний аналіз історичних фактів і подій, так і розгляд контексту змін і форм господарства. На цій основі виникає можливість активізації навчальної діяльності студента з урахуванням її результативності у формі компетенції, що засвідчують можливість людини продуктивно діяти в професійних ситуаціях. Процес вивчення дисциплін, спрямований на формування у студентів знань, розумінь, умінь, суджень і навичок, які являються елементами ***гуманітарних (ГК)*** та ***загально-професійних (ЗПК) компетенцій***, а засобом їх формування виступає декомпозиція. Така методика дозволяє систематизувати навчальний матеріал дисципліни згідно стандартів вищої освіти, навчальних планів і вимог студентоцентризму. Важливо і те, що це створює передумови осмислення двох аспектів історико-економічної науки – історизацію економічної науки і економізацію історії. Мислення про минуле історії економіки в її різноманітній тематиці є і водночас мисленням про засоби вирішення викликів сучасності.

Література

1. *Ясперс, Карл*. Идея университета / Карл Ясперс; пер с нем. Т.В.Тягуновой. – Минск : БГУ, 2006. – 159 с.

2. The Bologna Process 2020 – The European Higher Education Area in the new Decade. Communiquй of the Conference of European Ministers Responsible for Higher Education, Leuven and Louvain-la-Neuve, 28-29 April 2009. [Електоронний ресурс].- Режим доступу http://www.novsu.ru/file/791608

Лавриненко Т.П., ст. викладач кафедри
іноземних мов факультету маркетингу

СТУДЕНТО-ОРІЄНТОВАНИЙ ПІДХІД У ВИМІРАХ ГРУПОВОГО НАВЧАННЯ ПРИ ВИВЧЕННІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Зміни в системі європейської освіти дороговказами якої став Болонський процес, визначають дієві напрямки адаптації освіти до вимог сучасної соціально-трудової сфери та особливостей ринку праці XXI ст. ***Студенто-орієнтований*** підхід відноситься до широкого спектру освітніх програм, досвіду навчання, реалізації навчально-методичних питань спрямованих на вирішення потреб у галузі освіти. Центральними з них являються інтереси, прагнення, цінності та культурні традиції окремих студентів чи спільноти студентів [1].

Узагальнення досвіду викладання англійської мови викладачами кафедри іноземних мов факультету маркетингу засвідчує про ряд труднощів, що виникають у студентів у процесі вивчення іноземної мови, які пов'язані зі специфічними особливостями процесу навчання в економічному університеті, серед них – необхідність оволодіння професійною термінологією поряд з удосконаленням основних навичок професійно-орієнтованого спілкування іноземною мовою, різним рівнем володіння мовою студентами в межах однієї академічної групи, а також скороченими термінами навчання в конкретних освітніх програмах. Засобами їх вирішення є пошук форм і методів, які можуть створювати умови для розвитку комунікативних умінь і навичок у навчальних спільнотах, сприятливих для розвитку професійної та соціальної компетенції та вмінню вчитися самостійно.

Груповий метод навчання, як форма організації освітнього процесу, виступає однією з можливих форм відповіді на запити положень студентоцентризму. Важливим серед них є зміна ролі викладача в процесі навчання – з центру навчальної діяльності, він перетворюється на консультанта, який допомагає, направляє і стимулює навчання студентів у формуванні відповідних компетенцій. Пошук відповіді на питання: хто в центрі навчання студент чи викладач – не є конструктивним. Всесвітньо відомий бразильський педагог, філософ і громадський діяч Пауло Фрейре, досліджуючи у своїх роботах це питання, відмічав, що той хто вчить і вчиться в процесі набуття знань « … повинні брати на себе роль свідомих Суб'єктів, які діють за посередництвом пізнавального об'єкта, що його вони прагнуть дослідити» [2, с. 168].

При вивченні іноземної мови соціальна взаємодія студентів виражається в тому, що вони працюють разом над одним спільним завданням, у них розподілені ролі, кожен з них вносить у загальну роботу свій внесок, студенти націлені на загальний позитивний результат і від роботи кожного залежить позитивне оцінювання роботи всієї групи. На заняттях з використанням групової і парної роботи відбувається відпрацювання конкретних умінь і навичок у режимі діалогу. Спільне

обговорення дозволяє викладачу бачити кожного студента у процесі практичної діяльності, що сприяє виникненню стійких зв'язків між усіма присутніми, стимулюючи процеси глибокого осмислення пізнавальної діяльності. Серед прикладів завдань для роботи в малих групах, для студентів які навчаються на факультеті маркетинг, може бути завдання по створенню рекламного ролика. Студентам пропонують створити власну телевізійну рекламу та слоган для неї, в якій рекламується товар чи послуга, що має значення для національної економіки або світу. При поданні своїх ідей, групи можуть, або описувати загальну концепцію реклами, а потім схематизувати, або розіграти рекламний ролик.

Отже, використання в процесі викладання іноземної мови на практичних заняттях парних, групових і колективних форм організації навчальної діяльності дає можливість студентам удосконалювати лінгвістичні, соціальні, дискурсивні, міжкультурні уміння та навики в професійному вивченню англійської мови, і найголовніше, за допомогою англійської мови оволодіти професійними компетенціями, які допоможуть їм отримати перевагу на ринку праці.

Література

1. Лондонське Комюніке «На шляху до Європейського простору вищої освіти: відповіді на виклики глобалізації: Комюніке Конференції Міністрів європейських країн, відповідальних за сферу вищої освіти (Лондон, 16-19 травня 2007 року). – Режим доступу // www.ubs.gov.ua/мова/УКР/462/files/.../-LondonskeKomunike.pdf

2. Фрейре Пауло. Формування критичної свідомості / Пауло Фрейре / З англ. пер. О. Дем'янчук. – К. : Юніверс,2003. – 176 с.

Лазарєва С. Ф., к.е.н.,
професор кафедри інформаційного менеджменту

МІЖПРЕДМЕТНІ ЗВ'ЯЗКИ ЯК ЗАПОРУКА ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ

Нині, мабуть, немає необхідності доводити важливість міжпредметних зв'язків (МПЗ) у процесі викладання наук (дисциплін) у вищих навчальних закладах. Міжпредметні зв'язки є конкретним вираженням інтеграційних процесів, що відбуваються в науці і житті суспільства. Ці зв'язки грають важливу роль у підвищенні практичної і науково-теоретичної підготовки студентів, істотною особливістю якої стає опанування ними узагальненого характеру пізнавальної діяльності. Міжпредметні зв'язки слід розглядати як віддзеркалення в навчальному процесі міжнаукових зв'язків, як складової однієї з характерних рис сучасного наукового пізнання.

Основні задачі, що стоять при реалізації міжпредметних зв'язків:

1) узгодити термінологію, позначення і, в деяких випадках, нюанси у трактуванні загальних для різних наук (дисциплін) понять;

2) правильно оцінити роль науки (дисципліни), що вивчається, у формуванні знань, умінь і навичок, необхідних для суміжних предметів;

3) використовувати при вивченні науки (дисципліни), знання, уміння і навички, сформовані при вивченні інших предметів.

Першим кроком до розв'язання цих задач є визначення кола синтезованих тем кожної науки (дисципліни) навчального плану за такими критеріями відбору: найбільша значущість тем для розкриття провідних, засадничих ідей науки (дисципліни); високий ступінь узагальнення й інтеграції різнорідних знань у змісті навчальної теми.

Наступним кроком у створенні дидактичної моделі міжпредметних зв'язків є внутрішній і зовнішній структурно-логічний аналіз змісту кожної теми науки (дисципліни), що вивчається.

Внутрішній – це структурно-логічний аналіз змісту кожної теми на предмет виявлення її провідних положень і основних елементів, що мають зв'язки з іншими науками (дисциплінами). Зовнішній – це структурно-логічний аналіз змісту інших дисциплін навчального плану з метою виявлення тем, що пов'язані за змістом із змістом теми, що розглядається, і виявлення «опорних» міжпредметних знань, які необхідно використовувати, щоб науково і усебічно розкрити провідні положення теми даної науки (дисципліни).

Зв'язки між окремими дисциплінами мають свою специфіку, яка накладає відбиток на викладання. Реалізація міжпредметних зв'язків сприяє систематизації, а, отже, глибині та міцності знань, допомагає студентам сформувати цілісну картину світу. При цьому підвищується ефективність навчання, забезпечується можливість наскрізного застосування знань, умінь, навичок, отриманих на різних дисциплінах (науках). Навчальні дисципліни (науки) у певному сенсі почи-

нають допомагати одна одній. У послідовному принципі міжпредметних зв'язків знаходяться важливі резерви подальшого вдосконалення навчального процесу. Посилюючи реалізацію міжпредметних зв'язків, ми можемо точніше визначити роль наук (дисциплін) у майбутньому професійному житті студентів.

Міжпредметні зв'язки, що реалізовуються в лекційних курсах, на семінарських, практичних і лабораторних заняттях, проявляються в навчально-пізнавальній діяльності студентів, спрямованій на формування відповідних знань. Їх застосування збагачує прийоми, методи і форми організації процесу навчання студентів ВНЗ, дозволяє забезпечити інтеграцію суміжних наук (дисциплін), що сприяє виробленню у студентів навчальних, дослідницьких, конструктивних, комунікативних і інших компетенцій.

Для успішнішого застосування міжпредметних зв'язків особливі вимоги висуваються і до викладача. З одного боку, він повинен мати відповідний рівень інформаційної культури, який включає загальноосвітній, світоглядний, психолого-педагогічний і технологічний компоненти. З іншого, його кваліфікаційний рівень має відповідати сучасному стану розвитку науки (дисципліни), яку він викладає, відбивати специфіку предметної області і особливості методики викладання, сприяючи оптимальній реалізації міжпредметних зв'язків у процесі навчання.

Лещенко Л. П.,
ст. викладач кафедри іноземних мов факультету МЕіМ,
Шамхалова Н. А.,
ст. викладач кафедри іноземних мов ФЕФ

КОМПЕТЕНТНІСНИЙ ПІДХІД ЯК СКЛАДОВА СТУДЕНТОЦЕНТРОВАНОГО НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

На сучасному етапі постає важлива проблема підготовки фахівців з іноземних мов, яка вимагає розробки нових освітніх підходів до системи освіти. Протягом останніх років багато вчених займаються вивченням і впровадженням компетентнісного підходу в систему освіти. С. Савченко стверджує, що поняття «підхід» зумовлене соціальним контекстом. Він додає, що «підхід виступає як специфічна основа освітньої парадигми, фундамент її концепції, вказує на спроби побудови тієї чи іншої освітньої системи». Ось чому підхід є тією основою, що дозволяє формувати ту чи іншу компетентність у студента, тобто формувати певний тип педагогічного відношення.

Суть компетентнісного підходу полягає не у засвоєнні вже «готових знань, а спостереженням за умовами появи цих знань». Саме самостійна дослідницька діяльність студента стає метою навчання. Використовуючи компетентнісний підхід при навчанні, студенти засвоюють нові види досвіду, самі визначають проблему, отримують вміння дослідницької діяльності, співпраці, оцінюють якість свого результату.

Великого значення набуває застосування інноваційних методів, що сприяють виникненню нових ідей компетентнісного підходу, який пов'язаний із сучасністю і співвідноситься з мобільним «відкритим» суспільством, посилюючи свою взаємодію з основними громадськими силами та секторами економіки.

Застосування тренінгових технологій навчання іноземної мови надає можливість сформувати у студентів творче, аналітичне мислення і практичні навички майбутньої ефективної професійної діяльності. Усне спілкування є важливим компонентом формування компетентності студента з іноземної мови. Підготовка та презентація доповіді іноземною мовою, з певної тематики, є засобом систематизації та актуалізації набутих компетенцій. Крім того, підготовка та оцінювання усного мовлення мають бути неперервними та використовувати широкий спектр форм і методів, які враховують знання студентів, їх уміння та особисте ставлення до зазначених аспектів.

До однієї з поширених форм застосування інноваційних технологій на заняттях з іноземної мови, яка обумовлює формування практичних навичок реалізації мовних компетенцій, є мастер-клас. Мастер-клас – це і форма подальшого вдосконалення системи теоретичних і практичних знань студентів, і особливий компетентнісний підхід.

Очевидно, що основою та відправною точкою процесу навчання є створення моделі фахівця, який є чи буде затребуваним на ринку праці.

За останні роки відбулися певні зміни парадигми навчання у виші – перехід від системи, в центрі якої знаходиться викладач, до системи, зорієнтованої на студента (student centered education).

Новий тип навчання презентує розробку нових підходів до викладання і навчання, що відображають практичний бік реалізації компетентнісного підходу у вищій освіті. Студентоцентро-

ване навчання передбачає «набір знань, здібностей, принципів, захоплень та інших ознак, які при використанні і розвитку в процесі праці призведуть до досягнення результатів, які відповідають стратегічним планам роботодавця». Студент є центром процесу навчання, який виступає замовником освітянських послуг. Мотивація процесу навчання може бути зумовлена високою активною професійною педагогічною діяльністю викладача, який диференціює мовний матеріал за видами мовної діяльності, який вдосконалює свій професійний рівень.

Отже, студентоцентроване навчання стимулює розвиток методичного забезпечення, а також зміну ролі викладача та використання компетентнісного підходу в різних галузях вищої освіти.

Лисенок М.А.,
ст. викладач кафедри соціології

ТОЛЕРАНТНА ОСОБИСТІСТЬ ВИКЛАДАЧА – ОСНОВА УСПІШНОГО ФОРМУВАННЯ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ У СТУДЕНТІВ

Сучасне багатовекторне суспільство перебуває на етапі бурхливих перетворень, виникають нові соціальні явища: глобалізація, євроінтеграція, інформатизація. Багатоманітність і складність цих процесів вимагає від викладача йти в ногу з часом і постійно підвищувати свою педагогічну майстерність, інтелектуальний, моральний рівень, адже для сучасних студентів, які використовують різноманітні інформаційні ресурси, викладач уже не є єдиним джерелом формування знань.

На перший план виходять особистісні характеристики викладача, такі як толерантність, інтелігентність, різносторонність, гуманізм, альтруїзм, чесність, порядність. Хочемо наголосити саме на толерантності – особливій складовій, яка пов'язана з усіма іншими та без якої неможливо виховати сучасну різносторонньо розвинену особистість, що здатна успішно реалізувати себе в нашому суспільстві. Кожному викладачеві необхідно вдосконалювати цю якісну характеристику та розвивати її у студентів. Ми переконані, що тільки власним прикладом викладач може успішно сформувати ключові міжособистісні компетентності у студентської молоді.

Враховуючи зазначене, сучасний викладач університету в своїй навчально-виховній роботі зі студентами повинен дотримуватися таких принципів толерантності:

— поважати особистість студента;
— сприймати інших такими, якими вони є, без агресії, засудження, приниження;
— давати можливість студентам висловлювати власні думки;
— уникати стереотипів і повчань у спілкуванні;
— навчати, не критикуючи і не принижуючи гідність студента;
— будувати рівноправні відносини зі студентами;
— заохочувати толерантне ставлення студентів один до одного;
— бачити в кожній особистості студента унікально-неповторну індивідуальність, уникаючи порівняння однієї з іншою;
— враховувати суттєві зауваження, пропозиції, рекомендації студентів щодо покращення навчально-виховного процесу;
— бути самому взірцем толерантності.

Отже, керуючись цими принципами у своїй практичній діяльності, викладач може успішно сформувати вищевказані ключові компетентності у студентів, які в майбутньому складуть основу нашого толерантного високорозвиненого суспільства.

Ліфінцев Д.С., к.е.н.,
доцент кафедри менеджменту

ІННОВАЦІЙНІ МЕТОДИ ВИКЛАДАННЯ (НА ПРИКЛАДІ ДИСЦИПЛІНИ «КРОС-КУЛЬТУРНИЙ МЕНЕДЖМЕНТ»)

Динамізм глобалізаційних процесів, науково-технологічний прогрес, інформаційна революція, а також швидка інтеграція України до європейського та світового бізнес-середовища вимагають негайної адаптації вітчизняної системи вищої освіти до нових реалій. Концепція студентоцентризму є об'єктивним відображенням підвищених вимог до навчального процесу. Розуміння

особистості сучасного студента, усвідомлення специфічних рис покоління «Millennials» (народжені у період 1980–2000 років), яке проводить велику частину часу у соціальних мережах (Facebook, Instagram, Twitter тощо), вільно володіє комунікаційними технологіями, іноземними мовами, мислить глобально, критично ставиться до ієрархії та багатьох традиційних цінностей, притаманних класичній вищій освіті, дає можливість виявити ті підходи та інструменти, які будуть адекватними та ефективними для досягнення основної мети – підготовки фахівців, здатних працювати у сучасному глобальному бізнес-середовищі.

Результатом аналізування існуючої практики викладання і пошуку інноваційних методів і підходів стало впровадження до курсу лекцій з дисципліни «Крос-культурний менеджмент» серії відеозвернень до студентів представників ділових кіл, практиків, які належать до різних культур і націй і працюють у різних країнах світу. Протягом невеликого (3–6 хвилин) відеозвернення студенти отримують інформацію щодо специфіки крос-культурної взаємодії від людей, які щоденно стикаються із цим питанням у своїй професійній діяльності. Невелике обговорення почутого безпосередньо протягом лекції сприяє кращому засвоєнню матеріалу. Дисципліна викладається для студентів 4-го курсу, тому рівень володіння англійською мовою (використовуваної для відеозвернень) у слухачів належний.

Крім того, з метою підвищення рівню підготовки студентів, серед вибіркових завдань було запропоновано проходження безкоштовного онлайн-курсу на порталі Coursera. Проходження українськими студентами онлайн-курсів провідних університетів світу, з одного боку, підвищує їх рівень підготовки, а з іншої, демонструє необов'язковість переводитись на навчання закордон, якщо можна отримувати потрібні знання і в Україні. Тим більше, що запропонований курс можна (і це сформульовано у завданні) обговорювати і захищати своєму викладачу (який, звісно, попередньо сам пройшов даний онлайн-курс).

Наведені методи орієнтовані на потреби сучасних студентів і відповідають вимогам бізнесу. Наші випускники мають володіти максимумом необхідних знань і практичних навичок, а також розумінням того, що з отриманням диплому освітній процес, процес розвитку і самовдосконалення не завершується.

Ліщинська В.В.,
ст. викладач кафедри стратегії підприємств

РОЛЬ ПРОФЕСІЙНОЇ СЕРТИФІКАЦІЇ В ОЦІНЮВАННІ КОМПЕТЕНЦІЙ СТУДЕНТІВ

В умовах посилення глобальної конкуренції в сфері освіти зростає потреба в інструменті за допомогою якого можна було б визначити та підтвердити кваліфікацію студента-випускника. Саме таким інструментом є професійна сертифікація. Тому метою нашого дослідження є визначення ролі професійної сертифікації для ідентифікації, оцінки і формування професійних компетенцій студентів вищих навчальних закладів економічного спрямування.

Ідентифікація та формування знань, навичок, компетенцій студентів-економістів не можлива в сучасному глобальному бізнес-середовищі без їх професійної оцінки. Професійна сертифікація сьогодні стала невід'ємною частиною процесу розвитку і перевірки компетенцій фахівців, які працюють у різних сферах економіки, зокрема в фінансах, бухгалтерському обліку, маркетингу, управлінні проектами, управлінні персоналом, управлінні ризиками та інших сферах.

На ринку праці професійні сертифікати високо цінуються роботодавцями, оскільки є незалежним підтвердженням готовності студентів-випускників до практичних реалій і вміння виконувати професійні функції й обов'язки на певних посадах. У той же час для багатьох професій отримання статусу сертифікованого фахівця вважається обов'язковим. Без цього вкрай важко влаштуватися на роботу, не можна розраховувати на кар'єрне зростання.

Механізм взаємодії системи вищої освіти та професійних асоціацій щодо сертифікації фахівців передбачає, що вищі навчальні заклади дають основні знання з професії і необхідний теоретичний базис для майбутньої роботи за фахом, а професійні асоціації підтверджують наявність навичок і вмінь виконувати професійні завдання та функції на займаній посаді.

Професійні сертифікації в економічній сфері поділяються на обов'язкові та добровільні. В Україні рівень культури добровільної професійної сертифікації значно нижчий у порівнянні з розвиненими країнами. Тому у вітчизняній бізнес-освіті переважно представлені сертифікаційні програми закордонних професійних асоціацій та інститутів – CIMA, ACCA, CIPA, CFI, CIM, CIPR, IPMA, GAPS, HRCI та інших.

У європейських країнах саме питома вага випускників, що здобули професійні сертифікати, та питома вага викладачів у професорсько-викладацькому складі університетів, що мають профе-

сійні сертифікати на додаток до вчених ступенів і звань є одними з вимірників якості університетської освіти. Так, наприклад, у найбільших університетах Польщі, зокрема в Краківському та Вроцлавському економічних університетах, студенти разом з дипломами бакалавра і магістра можуть пройти два рівні професійної фінансової сертифікації CIMA.

Інтеграція підготовки до професійної сертифікації в навчальні плани вищих навчальних закладів забезпечує студентам цих університетів: формування необхідних знань і навичок для майбутньої професійної діяльності; незалежну, об'єктивну оцінку компетенцій, що забезпечується жорсткими умовами проведення професійної атестації (іспити проводить незалежна екзаменаційна мережа, а не університет); глобальну академічну мобільність завдяки міжнародному визнанню професійної сертифікації; а також підвищену довіру роботодавців і переваги при першому працевлаштуванні.

Отже, професійна сертифікація є одним із важливих елементів системи незалежного контролю якості підготовки студентів, а отримання професійного сертифікату студентом разом з університетським дипломом дає можливість отримати незалежну оцінку своїх компетенцій і знань.

Логінов М.М., к.е.н.,
доцент, заступник завідувача кафедри
історії та теорії господарства

РЕАЛІЗАЦІЯ ПРИНЦИПУ СТУДЕНТОЦЕНТРИЗМУ В ОРГАНИЗАЦІЇ ДИСТАНЦІЙНОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ

(на приклади історико-економичних дисциплін)

Проблема прогнозування розвитку вищої освіти у XXI столітті є одночасно об'єктивною суспільною та індивідуальною потребою, задоволення якої дозволяє стати майбутньому професіоналу конкурентоспроможним у суспільстві. Одним із способів реалізації принципу студентоцентризму є орієнтація на професійну діяльність, прагнення до високих життєвих стандартів, висока особистісна самооцінка. Студентоцентроване навчання – це основоположний принцип болонських реформ, який робить акцент на результатах навчання, і стає головним підсумком освітнього процесу.

Сучасні стандарти вищої освіти в Україні визначають студентоцентризм одним з фундаментальних принципів процесу навчання. Він повинен бути орієнтований на студента, розвивати його особистісний і професійний потенціал, стимулювати самостійність і самоконтроль, забезпечувати свободу вибору. При цьому студент виступає партнером процесу навчання, активним учасником усього, що відбувається в навчальному процесі. Тому модифікація навчальних програм має спрямовуватися на формування ключових компетенцій. Його основним завданням є створення фахівцями різних освітніх напрямів електронної навчальної бази, яка містить інформаційні ресурси і комплексні завдання-проекти з кожної компетенції.

Дистанційна освіта – це якісно новий, прогресивний вид навчання, що виник наприкінці XX століття завдяки новим технологічним можливостям, що з'явилися в результаті інформаційної революції і на основі ідеї «Відкритої освіти». Цей вид навчання передбачає самостійну інтерактивну роботу студента зі спеціально розробленими навчальними матеріалами. Ключову роль відіграє *т'ютор* (викладач-консультант), який прикріплюється до групи студентів. Інші компоненти та методичні прийоми орієнтовані на те, щоб зробити навчання максимально зручним і ефективним. Це є одним з головних гасел Болонського процесу. Саме для цього потрібна гнучка варіативність індивідуальних планів навчання, для цього потрібен студентоцентризм.

Реалізація компетентнісного підходу в дистанційному навчанні передбачає не механічне проектування в свідомості особистості певних знань, а їх індивідуально-професійну адресність, націленість на вирішення певних навчальних завдань. Саме компетентнісний підхід у дистанційному навчанні дозволяє формувати у студентів ціннісні орієнтації на самоорганізацію, результативність виконання завдань, відповідальність, конкурентоспроможність тощо. Дистанційне навчання принципово відрізняється від традиційного навчання ще й тим, що створює нове освітнє інформаційне середовище для студента, який точно знає, які саме знання, вміння і навички йому потрібні.

Формуванню яких загальнокультурних і професійних компетенцій сприяють історико-економічні дисципліни? На наш погляд, вивчення курсу «Історія економіки та економічної думки» дозволяє сформувати економічне мислення, загальну економічну культуру. Студент-економіст повинен мати уявлення про різноманітність теоретичних концепцій і підходів, навчи-

тися їх оцінювати і синтезувати при дослідженні різних проблем, не зводячи реальне життя до однієї ідеальної моделі. Студент, який одержує економічну освіту, повинен опанувати не тільки економіко-математичні методи аналізу, а й історичний досвід формування різних методів дослідження. А це можливо лише в тому випадку, якщо студенти будуть вивчати процес розвитку економічної теорії як складного інтелектуального процесу. Крім того, вивчення історії економічної думки дозволяє показати еволюцію теорії в контексті реальних економічних проблем і суперечностей практики господарювання.

Як організувати процес пізнання в дистанційній формі навчання, які теорії виділити, а яким приділити менше уваги? За допомогою яких методів і прийомів зробити процес навчання цікавим і корисним, що дозволить сформувати культурні, комунікативні та професійні компетенції в процесі дистанційного навчання? Як організувати самостійну роботу студентів? Основними формами цієї роботи є: *по-перше*, виконання студентами індивідуальних завдань, *по-друге*, проведення консультацій з досліджуваних проблем і, *по-третє*, робота з тестами. Така форма індивідуальних завдань, як реферати, є застарілою. Ті студенти, у яких відсутнє прагнення до глибокого і самостійного освоєння курсу, охоче вдаються до використання, відтворення матеріалів Інтернету.

На наш погляд, реферати можна замінити творчими завданнями, есе з різних тем і проблем курсу. Творчі завдання передбачають порівняльний аналіз поглядів економістів минулого і сьогодення на ту чи ту економічну проблему (роль грошей і кредиту, інфляцію, роль держави в економіці тощо). На думку викладачів кафедри, такий вид самостійної роботи, як есе перетворює студента з простого користувача інформацією з досліджуваної історико-економічної проблеми в суб'єкта пізнання і розв'язання цієї проблеми. При цьому важлива правильна постановка питання, формулювання теми есе.

Таким чином, з перших занять, що проводяться через дистанційне вивчення дисциплін кафедри історії та теорії господарства, студент повинен отримувати повну інформацію (з методичних матеріалів, через спілкування з викладачем) про те, які компетенції будуть формуватися при вивченні певної дисципліни, що не тільки викладач може створювати умови для отримання студентом компетенцій, а й сам студент повинен шукати такі можливості. Ми вважаємо, що студентоцентризм можна розглядати як фундаментальний принцип успішної реалізації компетентнісного підходу у КНЕУ імені Вадима Гетьмана.

Луцишина Ж.В.,
доктор філософії в галузі економіки,
ст. викладач кафедри вищої математики

РОЗРОБКА ТА ГАРМОНІЗАЦІЯ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ І РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ ЧЕРЕЗ ПРИЗМУ СТУДЕНТОЦЕНТРИЗМУ

Національна рамка кваліфікацій впроваджується з метою: введення європейських стандартів і принципів забезпечення якості освіти з урахуванням вимог ринку праці до компетентностей фахівців; забезпечення гармонізації норм законодавства у сфері освіти та соціально-трудових відносин; налагодження ефективної взаємодії сфери освітніх послуг і ринку праці; сприяння національному і міжнародному визнанню кваліфікацій, здобутих в Україні.

Зміна освітньої парадигми, зумовлена потребами розвитку суспільства й особистості з трансформацією переконань, утвердженням нових цінностей, широким упровадженням інформаційно-комунікаційних технологій, зміщує акценти освіти з принципу адаптивності на принцип компетентності фахівців.

Основними категоріями студентоцентрованого навчання є компетентності та результати навчання. Ці два терміни на сьогодні є ключовими у просторі вищої освіти. Основна відмінність між результатами навчання та компетентностями в тому, що перші формулюються викладачами на рівні освітньої програми, а також на рівні окремої дисципліни, результати повинні бути чітко вимірюваними, а компетентності набуваються особами, які навчаються, поступово, формуються низкою навчальних дисциплін на різних етапах даної програми, і навіть можуть починати формуватися в рамках програми одного рівня вищої освіти, а закінчувати формування на іншому, вищому рівні.

Компетентнісний підхід до професійної підготовки майбутніх фахівців підсилює практичну орієнтованість освіти, підкреслює роль досвіду, вмінь практично реалізовувати знання, встановлюючи підпорядкованість знань умінням та акцентує увагу на результатах освіти, розглядаючи їх не як суму засвоєних відомостей, а здатність людини вирішувати життєві й професійні проблеми,

діяти в різних проблемних ситуаціях. Гармонізація компетентностей і результатів навчання розуміється як здатність до аналізу та синтезу, загальних знань, здатності до самостійного навчання, співпраці та комунікацій, цілеспрямованості, лідерських рис, організованості і здатності до планування тощо.

Освіта являє собою процес соціалізації індивіда, у ході чого відбувається становлення його здатностей до саморозвитку, пов'язаних з формуванням когнітивних, діяльнісних, комунікативних і світоглядних компетентностей. Студент повинен мати можливість розвиватися, пристосовуватися до нових форм подання знань і постійно змінюваних умов роботи, залишаючись у той же час джерелом суспільних цінностей. Кінцеві результати навчання повинні формулюватися як рівень компетентності, якого повинен досягти студент. Використання підходу на основі кінцевих результатів навчання та компетентностей повинно також передбачати зміни у методах викладання, вивчення та оцінювання, які застосовуються у програмі.

Метою освіти, як відомо, є не лише передача майбутньому спеціалісту сукупності знань, умінь і навичок у певній сфері, а й розвиток світогляду, міждисциплінарного чуття, здатності до прийняття індивідуальних креативних рішень, до самоосвіти, а також формування гуманістичних цінностей. Крім того, до особливостей компетентнісного підходу у вищій школі можна віднести: визнання компетенцій як кінцевого результату навчання та їх цілеспрямоване формування; перенесення акцентів з поінформованості суб'єктів навчання на їх уміння використовувати інформацію для вирішення практичних проблем; оцінювання рівня сформованості в студентів компетенцій як результату навчального процесу; студентоцентрована спрямованість навчання; націленість фахової підготовки на майбутнє працевлаштування випускників.

Література

1. *Бібік Н. М.* Компетентнісний підхід: рефлексивний аналіз застосування // Компетентнісний підхід в сучасній освіті. Світовий досвід та українські перспективи / Н. М. Бібік // під заг. ред. Овчарук О. В. – К., 2001. – 111 с.
2. *Заблоцька О. С*. Компетентністний підхід як освітня інновація: порівняльний аналіз / О. С. Заблоцька. – Режим доступу: eprints.zu.edu.ua/2473/1/63-68.pdf
3. *Локшина О. І*. Моніторинг рівнів досягнень компетентностей: інноваційні підходи / О. І. Локшина // Компетентнісний підхід у сучасній освіті. Світовий досвід та українські перспективи / під заг. ред. Овчарук О.В. – К., 2004. – С. 6–16.
4. *Овчарук О. В*. Розвиток компетентнісного підходу: стратегічні орієнтири міжнародної спільноти / О. В. Овчарук // Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи / під заг. ред. О. В. Овчарук. – К., 2004. – 111 с.
5. *Онопрієнко О. В*. Концептуальні засади компетентнісного підходу в сучасній освіті / О. В. Онопрієнко // Шлях освіти.

Ляпіна І.Ю.,
старший викладач кафедри інформатики та системології
Зінченко Л.А.,
вчитель-методист МО фізико-математичних дисциплін
Київського ліцею «ЕКО» №198

ЗАСТОСУВАННЯ ОСОБИСТІСНО ОРІЄНТОВАНИХ ФОРМ НАВЧАННЯ ІНФОРМАТИКИ У ПРОФІЛЬНИХ ВИПУСКНИХ КЛАСАХ ЛІЦЕЮ: ВІД УЧНЕЦЕНТРИЗМУ ДО СТУДЕНТОЦЕНТРИЗМУ

Торкаючись питань проблематики трансформації освітньої діяльності та підвищення якості освіти випускників ліцеїв, гімназій і коледжів на засадах учнецентризму, як першої сходинки до студентоцентризму (адже ми бачимо в їх більшості потенційних студентів вишів), розглянемо досвід викладачів інформатики Київського ліцею ЕКО №198.

Найефективнішому розв'язанню проблем особистісно орієнтованих форм навчання інформатики та забезпечення учнів індивідуальними навчальними завданнями (наприклад у період вимушеного карантину) сприяє дистанційне навчання, яке здійснюється на основі сучасних педагогічних, інформаційних і телекомунікаційних технологій. Тут можуть бути використані різноманітні сервіси інтернет – від звичайної електронної пошти, мобільного додатку до смартфонів Viber, а в ідеалі – до дійсно спеціалізованих платформ дистанційного навчання WebCT, E-learning, Moodle та ін.

Ми обрали найприйнятніший, доступний як учням ліцею, так і викладачам ресурс, – активно функціонуючий офіційний сайт ліцею ЕКО №198 http://lyceum198.edukit.kiev.ua/ – ця url-адреса добре знайома всім учням. Інформацію, що завдання для кожного класу (згідно календарних планів) на період карантину викладено на сайт, було надано класним керівникам. Актвізувавши на головній сторінці сайту гіперпосилання «Дистанційне навчання» учні обирають дисципліну (в нашому випадку – Інформатика), і завдання для свого класу згідно програми (рівень стандарту чи академічний), що містяться у вкладених файлах. До завдань на виконання комплексних практичних робіт додано теоретичну складову як у текстовому форматі, так і у вигляді презентацій і мультимедійних відеофайлів, що дозволить учням краще засвоїти новий матеріал і якісно виконати практичну частину на ПК, при чому кожен учень виконує свій варіант завдання. Зворотний зв'язок (можливі запитання по ходу виконання роботи та відправлення викладачеві виконаного завдання здійснювався за допомогою електронної пошти, з подальшим очним захистом свого варіанту завдання.

Крім того, дистанційне навчання може ефективно використовуватись як допоміжний засіб при роботі з обдарованими учнями, а також з учнями, що потребують додаткових пояснень. Використовуються інтерактивні тестуючі онлайн-компоненти для забезпечення зрозумілості і порівнюваності результатів навчання, набутих компетентностей і кваліфікацій учнів, Це дає змогу запровадження в освітній процес учнецентрованого навчання, що виявить обдарованіших учнів, які окрім успішного навчання з обов'язкових програм мають ще потенціал проявити свої компетентності у вирішенні наукових проблем – розробки наукових проектів у рамках Малої Академії Наук. А що таких учнів немало у випускних класах ліцею ЕКО №198 – наочно демонструє гістограма з показниками за останні п'ять років.

Література

1. *Рашкевич Ю. М.* Болонський процес та нова парадигма вищої освіти. – Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2014. – 168 с.

2. *Бех І.Д.* Особистісно зорієнтоване виховання: наук-метод. Посібник / Інститут змісту і методів виховання. — К., 1998. — 204 с.

3. Проект 2061: оцінювання шкільних підручників [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.project2061.org/publications/textbook/ default.htm

Ляхова О.О., к.е.н.,
доцент кафедри інвестиційної діяльності

КОМПЕТЕНТНІСНИЙ ПІДХІД ДО ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ У СИСТЕМІ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Зважаючи на сучасні потреби ринку праці, стає зрозумілим, що настала нагальна потреба змінювати акценти у навчанні, адже практика підкреслює той факт, що необхідні не знання самі по собі, а здатність спеціаліста використовувати їх на практиці, виконувати певні професійні та соціальні функції, використовуючи форми креативного мислення. Адже, назріле протиріччя між розрізненими знаннями та узагальненими вміннями, здатними вирішувати життєві та професійні проблеми не можливо вирішити, на нашу думку, без компетентнісного підходу як сучасної спрямованості педагогічного процесу на формування і розвиток компетентностей студента як особистості. Результатом такого процесу буде сформована загальна компетентність людини та фахівця, що є сукупністю ключових компетентностей як інтегрованої характеристики особистості.

Використання означеного підходу сприяє подоланню традиційних когнітивних орієнтацій професійної освіти, приводить до нового її змісту, методів і технологій і визначає результативно-цільову спрямованість освіти, що, на нашу думку, є його безперечною перевагою над іншими традиційними та інноваційними підходами [1].

Тому важливе місце в реалізації компетентнісного підходу, з урахуванням освітніх потреб, потреб ринку праці та наявності динамічного інформаційного простору, належить особистісно орієнтованим, ігровим та інформаційним технологіям. До них, як правило, відносяться:

- інтерактивні технології: діалогічні методи навчання, семінари-дискусії, мозкові штурми, інтерактивні й імітаційні ігри, тренінги та ін.;
- практико-орієнтовані технології: проблемне навчання, метод проектів, контекстне навчання та ін.;
- нові інформаційні технології: дистанційне навчання, комп'ютерне тестування, мультимедійні технології тощо [2].

Таким чином, практичне втілення компетентнісного підходу виступає необхідною умовою реалізації можливостей створення інноваційного освітнього середовища у процесі професійної підготовки та постійного самовдосконалення, об'єктом якого виступає сам студент як особистість.

Література

1. *Гулай О. І.* Компетентісний підхід як основа нової парадигми освіти / О. І. Гулай // Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України. – 2009. – №2. – С. 41–51.
2. *Шапран О.* Реалізація компетентнісного підходу в системі неперервної освіти / О. Шапран // Гуманітарний вісник. – 2013. – №28. – С. 319–324.

Мазур М. В., к е.н.,
доцент кафедри статистики

ПРИНЦИП СТУДЕНТОЦЕНТРИЗМУ ПІД ЧАС ПРАКТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ВИПУСКНИКІВ

Головним завданням вищої освіти є підготовка конкурентоспроможного випускника, професійного фахівця нової формації. Принцип студентоцентризму спонукає вищі навчальні заклади збалансувати високий рівень первинної професійної підготовки та вміння самонавчатися з фундаментальною підготовкою, яка дозволяє нарощувати необхідні фахові знання, надає здатність працювати у багатофункціональному швидкозмінному інформаційно-технологічному середовищі.

Одним з пріоритетних завдань закладів вищої освіти є забезпечення випускників університету першим місцем працевлаштування. Для реалізації у повному обсязі цього завдання здійснюється розробка нових навчальних планів спеціальностей бакалавратури та магістратури, з наближенням їх до реалізації моделі випускника на принципах студентоцентризму. Це реалізується у тому числі за рахунок розширення варіативної складової з забезпеченням прозорості та привабливості навчальних планів і програм для потенційних споживачів.

Важливим етапом реалізації принципів студентоцентризму є також розробка та впровадження системи внутрішнього забезпечення якості вищої освіти та освітньої діяльності із широким залученням студентів до оцінювання якості викладення кожної навчальної дисципліни. Для цього проводяться щорічні опитування студентів за міжнародновизнаними методиками щодо задоволеності навчанням та університетським «життям» у цілому, здійснюються поточні опитування, круглі столи тощо.

Пріоритетними напрямами роботи є також суміщення навчального процесу з професійно-орієнтованою діяльністю у філіях кафедр на виробництві, розширення форм працевлаштування під час навчання тощо. З цією метою з 2013 року впроваджено практичну підготовку студентів не лише на магістерському, а в тому числі і на бакалаврському рівні.

Кафедрами університету активно запроваджено систему мотивації для поширення залучання роботодавців до відповідної співпраці. Так, наприклад, кафедра статистики співпрацює з Державною службою статистики України та іншими установами для забезпечення практичної підготовки майбутніх випускників. У зазначеному напрямку в університеті проводиться подальша цілеспрямована робота, яка будується на принципах тісної співпраці з потенційними роботодавцями.

Майорова Т.В., д.е.н.,
професор, завідувач кафедрою інвестиційної діяльності
Урванцева С.В., к.е.н.,
старший викладач кафедри інвестиційної діяльності

ГАРМОНІЗАЦІЯ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ І РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ МАГІСТЕРСЬКОЇ ПРОГРАМИ «ФІНАНСУВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНИХ ПРОЕКТІВ»

Орієнтуючись на сучасний ринок праці у фінансово-інвестиційній сфері, університети повинні враховувати, що їх випускники мають уміти оперувати такими технологіями та знаннями, що задовольнять потреби інформаційного суспільства та підготують молодь до нових ролей у цьому суспільстві. Саме тому важливим нині є не тільки вміння оперувати власними знаннями у сфері

фінансування інвестиційних проектів, а й бути готовим змінюватись і пристосовуватись до нових потреб ринку праці, оперувати й управляти інформацією, активно діяти, швидко приймати рішення, навчатись упродовж життя.

Щоб досягти цього, необхідно оновити зміст навчальних технологій, узгодити їх із сучасними потребами, а саме орієнтації на компетентнісному підході до змісту дисциплін магістерського рівня та створенні ефективних механізмів його запровадження.

У багатьох європейських країнах сьогодні переглянуто та внесено зміни до навчальних програм, що спрямовані на створення підґрунтя для того, щоб основні результати навчання базувались на досягненні студентами необхідних компетентностей. Крім того, більшість науковців говорять про необхідність визначити, відібрати та ґрунтовно ідентифікувати обмежений набір компетентностей, які є найважливішими, інтегрованими та ключовими, що сприяють досягненню успіхів у житті, підвищенню якості суспільних інститутів та відповідають багатоманітним сферам життя.

У зв'язку з цим, виникає необхідність у підвищенні вимог до підготовки спеціалістів у сфері фінансування інвестиційних проектів, навчання яких має здійснюватися у контексті компетентнісного підходу до формування освітніх стандартів нового покоління.

Ми вважаємо, що при розробці змісту магістерської програми «Фінансування інвестиційних проектів», варто врахувати компетенції (здібності), яким мають відповідати майбутні випускники, у тому числі професійні, соціально-комунікативні, особистісто-поведінкові. Ці компетенції повинні бути розроблені відповідно до вимог якості освітньої та професійної підготовки магістрів і мають базуватися на таких засадах: глибока теоретична підготовка; чітка практична спрямованість; гнучкість побудови і максимальне врахування індивідуальних інтересів студентів; високій ступінь адаптації до потреб бізнесу; інтенсивний тип навчання.

Розробка магістерської програми таким чином, призведе до опанування магістрами системи вмінь вирішувати певні типові завдання діяльності при здійсненні виробничих функцій з питань фінансування інвестиційних проектів. Крім того, студенти отримують знання з грошово-кредитних відносин, страхування, інвестування, фінансування діяльності підприємств, функціонування фінансового ринку, економічного та фінансового аналізу, фінансового менеджменту, управління фінансовими інвестиціями, вміння складати кошториси інвестиційних проектів тощо.

Основними дисциплінами, що охоплюють професійні компетенції магістра з спеціальності «Фінансування інвестиційних проектів» мають бути: «Проектне фінансування», «Фінансові інвестиції», «Проектно-кошторисна справа» та «Портфельні інвестиції» та ін.

Навчально-методичне забезпечення дисциплін цього фахового напряму має бути гнучким і направленим на дослідженні об'єкту діяльності – фінансового забезпечення реалізації інвестиційного проекту. Це дозволить підвищити якість підготовки фахівців, а отже забезпечить їх конкурентоспроможність на ринку праці.

Максименко Н.П.,
старший викладач кафедри банківської справи

ІНТЕРАКТИВНА ФОРМА НАВЧАННЯ ЯК СТУДЕНТОЦЕНТРИЗЬКИЙ ІНСТРУМЕНТ ГАРМОНІЗАЦІЇ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ І ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ НАВЧАННЯ

На сучасному етапі розвитку суспільства особливо гостро стоїть питання кваліфікації та компетентності професіоналів усіх напрямків, особливо це стосується економічних спеціальностей. Сприяти формуванню таких професіоналів – найголовніша мета ВНЗ, і це висуває нові вимоги до форм навчання, а саме до активного використання інноваційних методик. Найактуальніше на цей момент стала ідея підвищеного значення суб'єкта навчання, тобто студентоцентризм. Якщо вважати, що завдання навчання – сформувати певний рівень компенетності у студента, достатній для гармонічного існування у сучасному суспільстві, то стає очевидним, що цієї мети неможливо досягти без врахування особистостей самих студентів.

Студентоцентризм – сприйняття студентів як особистостей і створення оптимальних умов для розкриття їх творчого потенціалу. Як свідчить досвід багатьох спеціалістів, для цієї мети найбільш підходить інтерактивна форма навчання.

Інтерактивне навчання – різновид взаємонавчання, де і студент, і викладач є рівноправними, рівнозначними суб'єктами навчання, які чітко розуміють, чим вони займаються, активно аналізують те, що знають, вміють і здійснюють. Організація інтерактивного навчання у ВНЗ передбачає моделювання життєвих і виробничих ситуацій, використання рольових ігор, спільне вирішення проблеми на основі аналізу обставин та відповідної ситуації тощо. Ця модель дає

максимальну ефективність засвоєння знань і навичок. Серед переваг, що дає використання інтерактивноої форми навчання, можна виділити також такі: активізація мислення, самореалізація студентів, практичне застосування знань, розвиток креативного мислення, співробітництво між студентом і викладачем та індивідуальний підхід до кожного студента, тобто студентоцентризм.

Проте досвід застосування інноваційних форм навчання, зокрема інтерактивну форму, неможливо використовувати ефективно без врахування відмінностей між умовами проведення навчального процесу, і в першу чергу – кількості студентів у групах. Саме тому поділ студентів на малі творчі групи є необхідною складовою у використанні активних, у тому числі інтерактивних, методів навчання, таких як тренінг, мозкова атака, дискусія, презентація та ін. Ця методика пропонує зміну традиційної обстановки на семінарських заняттях, сприяє розкриттю студентом свого творчого потенціалу, дає можливість проявити свою відповідальність у спрямуванні навчального процесу в найактуальнішому для нього напрямку. Застосовуючи таку модель у своїй діяльності, викладач стає посередником між студентом і навчальним матеріалом, а студент – активним учасником формування своєї компетентності.

Малінко О.Г., старший викладач
кафедри іноземних мов факультету маркетингу

СТАН ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ У СИСТЕМІ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ – ЦІЛІ ТА ЗМІСТ (З ДОСВІДУ ВЕЛИКОЇ БРИТАНІЇ)

Аналіз науково-методичних джерел з проблеми дослідження свідчить, що поряд із практичною метою навчання іноземних мов у навчальних закладах Великої Британії реалізуються також освітні, виховні та розвивальні цілі на класичних дидактичних засадах. *Освітні цілі* вивчення іноземних мов у процесі дистанційного навчання спрямовані на: розширення світогляду студентів; поглиблення знань студентів про наукову картину світу; розширення знань студентів про інші країни, їх традиції, культурні та наукові надбання; формування уявлення студентів про будову іноземної мови, її систему, функціонування, подібність до рідної мови. *Виховні цілі* передбачають: формування у студентів позитивних рис характеру (працьовитості, працездатності, ініціативності, наполегливості, цілеспрямованості, активності, креативності); формування критичного ставлення до подій та думок інших; формування власних поглядів на явища та процеси, що відбуваються; виховання почуття поваги до інших країн; виховання культури взаємин між людьми тощо.

До *розвивальних цілей* відносяться: розвиток індивідуально-психологічних характеристик особистості студентів (наприклад, логічного та вербального мислення), обсягу різних видів пам`яті, довільної та мимовільної уваги, уяви, мовної здогадки, волі тощо; розвиток умінь самостійної роботи, самоконтролю, умінь працювати в різних режимах навчання [3].

Слід зазначити, що всі цілі органічно пов`язані між собою і досягаються комплексно протягом усього курсу навчання.

Навчальні заклади Великої Британії, які пропонують і задовольняють дистанційне навчання іноземних мов, ставлять за мету: 1) надати можливість тим, хто навчається, удосконалити вміння та навички, поповнити знання різних іноземних мов у межах чинних освітніх програм або автономно; 2) видати свідоцтво про освіту, ту або іншу кваліфікаційну ступінь (бакалаврат, магістратура) на основі результатів відповідних іспитів; 3) видати сертифікати підвищення кваліфікації, у тому числі педагогічних кадрів у галузі методики навчання іноземних мов.

Основною ланкою системи дистанційного навчання іноземних мов є його зміст, детермінований метою підготовки спеціаліста. Від змісту навчання залежать методи, засоби, мотиви та механізми його засвоєння [2, с. 124]. За визначенням С.У. Гончаренка, зміст освіти – це: «…система наукових знань про природу, суспільство, людське мислення, практичних вмінь і навичок і способів діяльності, досвіду творчої діяльності, світоглядних, моральних, естетичних ідей і відповідної поведінки, якими повинен оволодіти учень у процесі навчання» [1, с. 137]. У науково-методичній літературі достатньо уваги приділяється проблемі змісту навчання іноземних мов в умовах стаціонарної освіти. Дещо менше висвітлюються проблеми змісту дистанційного навчання іноземних мов. Дослідження окремих учених, зокрема Л. Дікінсона, Б .Холмберга, К. Річардса, П. Роя, свідчать, що проблема організації та формування змісту дистанційного навчання іноземних мов ще не посідає належного місця у наукових дослідженнях і практиці. Це пояснюється об’єктивними причинами, перш за все тим, що ця проблема відносно є новою. А щодо вивчення іноземних мов у системі дистанційної освіти за допомогою сучасних інформаційних засобів і

технологій, то цей аспект проблеми почав інтенсивно досліджуватись в останнє десятиліття. Початком цього процесу слугувало створення Центру сучасних мов у Відкритому університеті Великої Британії (1991 р.). На його базі були розроблені та запропоновані різноманітні курси дистанційного навчання іноземних мов. Зокрема, перші навчальні матеріали були розроблені для вивчення французької мови, культури та суспільства [4].

Внаслідок аналізу змісту навчання іноземних мов з'ясовано, що він охоплює: а) сфери спілкування, теми та ситуації; б) мовний і мовленнєвий навчальний матеріал; в) знання, навички та вміння мовлення. Зрозуміло, що в процесі дистанційного навчання неможливо охопити всі сфери спілкування людей. Тому перед фахівцями постає питання диференційованого відбору змісту дистанційного навчання іноземних мов.

Література

1. *Гончаренко С.У.* Український педагогічний словник. – К.: Либідь, 1997. – 374 с.
2. *Краевский В.В., Лернер И.Я., Журавлев И.К. и др.* Теоретические основы процесса обучения в школе / Под ред. В.В. Краевского, И.Я. Лернера. – М.: Педагогика, 1989. – 306 с.
3. *Ніколаєва С.Ю., Петращук О.П., Бражник Н.О.* Ступенева система освіти в Україні та система навчання іноземних мов. – К.: Ленвіт, 1996 – 90 с.
4. Howard R., McGrath I. Distance Education for Language Teachers. A UK Perspective. – Multilingual Matter Ltd, 1995.

Мариніч І.О., к.е.н.,
доцент кафедри аудиту

ПОКРАЩЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ОРІЄНТАЦІЇ СТУДЕНТІВ В УМОВАХ СТУДЕНТОЦЕНТРОВАНОГО НАВЧАННЯ

Студентоцентроване навчання базується на розвитку особистості, а з усіх педагогічних підходів пріоритетним визначено компетентностний підхід. Саме тому однією з центральних проблем підготовки майбутніх фахівців є розвиток професійної спрямованості як визначальної характеристики спеціаліста, що дозволяє людині максимально виявити свої здібності й творчо опанувати професію. До молодих спеціалістів у сучасних умовах ринку ставляться такі вимоги: високий рівень теоретичної підготовки, сформований рівень соціальної зрілості, висока професійна підготовка, швидка адаптація до умов робочого середовища.

Формування економічних знань студентів реалізується через поєднання пізнавальних, теоретичних і практичних компонентів навчання. При цьому практичні компоненти економічно освіченої людини становлять мотивацію та вміння постійно підвищувати компетентність і практично використовувати нові знання для вдосконалення та розвитку власного потенціалу. Оскільки потреби ринку праці вимагають професійно підготовлених спеціалістів, важливо так організувати навчальний процес, щоб ці компоненти взаємодіяли, і процес засвоєння теоретичної інформації відбувався паралельно з практичною діяльністю.

Закон України «Про вищу освіту» дозволяє залучати до навчального процесу роботодавців і в стандартах вищої освіти враховувати вимоги професійних стандартів [1]. Враховуючи важливість практичної підготовки, слід не лише передбачати в навчальних планах проходження студентами навчальної та виробничої практик, але більш широко залучати до цього процесу потенційних роботодавців.

На наш погляд, найбільшою мірою могли б сприяти підвищенню ефективності управління процесом професійної орієнтації на рівні вищого навчального закладу такі заходи: організація педагогічного процесу, спрямованого на формування та розвиток професійної готовності майбутнього фахівця; застосування особистісно-орієнтованого підходу до підготовки майбутніх економістів; ліквідація дублювання змісту економічної освіти шляхом удосконалення та максимального розвитку міжпредметних зв'язків; використання віртуальних методів навчання із застосуванням інформаційних технологій.

Вибір Україною курсу на входження в Європейський освітній простір, інтеграція з Європейськими країнами підвищує попит на випускників факультетів немовних спеціальностей, які б вільно володіли іноземною мовою і культурою іншомовного спілкування. Тому необхідно підвищувати рівень підготовки студентів і розвивати викладання на іноземній мові.

Найбільш чіткішу картину рівня реалізації інтересів і потреб можна отримати на етапі виходу, коли студент співставляє не тільки свої очікування при вступі до вищого навчального закладу з

їх реалізацією, але й результат навчання з вимогами ринку праці. Тому необхідно практикувати зворотній зв'язок між учасниками навчального процесу.

Література

1. Закон України «Про вищу освіту» від 1 липня 2014 р. № 1556-YII [Електронний ресурс]: Режим доступу: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1556-18/page6
2. Концепція державної системи професійної орієнтації населення затверджена постановою Кабінету. Міністрів України від 17 вересня 2008 р. № 842 [Електронний ресурс]: Режим доступу: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/842-2008

Маркова О.В.,
старший викладач кафедри іноземних мов МЕІМ
Шматок Т.Г.,
старший викладач кафедри іноземних мов МЕІМ

ОСОБИСТІСНО-ОРІЄНТОВАНИЙ ПІДХІД ЯК ОДИН ІЗ СПОСОБІВ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРИНЦИПУ СТУДЕНТОЦЕНТРИЗМУ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Сьогодення потребує сфокусованості уваги ВУЗів до студентства, враховуючи профіль і статус сучасного навчального закладу. Сприяння принципу студентоцентризму та методам його імплементації має зайняти чільне місце у роботі сучасного викладача. У своїй монографії «Академічна культура: цінності та принципи вищої освіти» доктор філософських наук, професор соціології Г.Ф. Хоружий зазначає, що одним із способів реалізації принципу студентоцентризму можна назвати особистісно-орієнтований підхід, який сприяє розвитку людини як повноцінного, самодостатнього, творчого суб'єкта діяльності, пізнання та спілкування.

Український педагог І.П. Підласий виокремлює три базові технології, які різняться за організацією навчально-виховного процесу. Однією з них є особистісно-орієнтована технологія: технологія педагогічної підтримки (фасілітації), технологія «створення ситуації успіху», технологія колективного творчого виховання, технологія формування творчої особистості. На нашу думку, ця технологія найкраще відповідає вивченню студентами КНЕУ іноземної мови за професійним спрямуванням, ділової та фахової іноземної мови. Працюючи зі студентськими групами, треба взяти до уваги посилений інтерес до вивчення іноземних мов, як результат соціальної мобільності, а також соціально-економічного та політичного становища в Україні та інших країнах світу.

Для реалізації принципу студентоцентризму також потрібно пам'ятати про педагогічний вплив, емоційну культуру та психологічну компетентність професорсько-викладацького складу, його готовність до виконання *місії університету,* яка відображена в Стратегії розвитку ДВНЗ «Київський національний економічний університет» на 2010–2015 роки: внесення вагомого вкладу в суспільний розвиток шляхом дослідження, генерування нових знань, їх поширення та підготовку конкурентних фахівців і креативних особистостей.

Беручи до уваги досвід європейських університетів, слід вказати як на позитивні, так і негативні аспекти навчального процесу.

До позитивних можна віднести надання освітніх послуг високої якості, орієнтованих на студентів, соціальну справедливість, доступну для всіх мобільність, сприяння формуванню активної громадянської позиції молоді.

До негативних аспектів навчального процесу можна віднести недостатнє державне фінансування вищої освіти, що призводить до її надмірної комерціалізації та унеможливлює отримання вищої освіти всіма соціальними верствами населення; відсутність достатньої сучасної матеріально-наукової і педагогічної бази, інформаційну перевантаженість навчальних програм, велику кількість студентів в академічних групах.

Українські вузи мають схожі проблеми. Вважаємо, що для забезпечення якісної вищої освіти потрібно звернути увагу на такі моменти:

забезпечення державного фінансування вищої освіти, моніторинг вартості навчання, розробка та реалізація програми покращення житлово-побутових умов студентів і викладацького складу, надання студентам необхідного медичного обстеження, розробка та запровадження програм «здорового способу життя», сприяння розвитку вивчення іноземних мов на базі ВУЗів для участі у програмах мобільності, розвиток навичок міжкультурного спілкування, сприяння мобільності науково-педагогічного складу для підвищення професійної кваліфікації та розвитку співпраці між вищими навчальними закладами країн світу.

Література

1. *Хоружий Г.Ф.* Академічна культура: цінності та принципи вищої освіти / Г.Ф. Хоружий. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2012. – 320 с.
2. *О. В. Маркова, Т. Г. Шматок*. Створення ситуації успіху при вивченні іноземної мови студентами-юристами як запорука гуманізації педагогічного процесу // Лінгвокультурний дискурс у парадигмі професійної освіти: зб. матеріалів Міжнар. наук.-практ. конф. Київ, 5 берез. 2015 р. / М-во освіти і науки України, ДВНЗ «Київ. нац. екон. ун-т імені Вадима Гетьмана» ; редакол.: І. А. Колеснікова (голова) [та ін.]. – К. : КНЕУ, 2015. – С. 478–487.
3. Стратегія розвитку ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана» на 2010-2015 роки. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://kneu.edu.ua/ua/University_-en/about_university/general_information/
4. Academic Culture, Flexibility and National Teaching and Learning Database. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http//trove.nla.gov.au/version/166896932

Матвієнко Ю.О., к.пед.н.,
доцент кафедри педагогіки та психології

ЗАСТОСУВАННЯ ФУНКЦІЙ САМОКОНТРОЛЮ СТУДЕНТІВ ЕКОНОМІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ У ПРОЦЕСІ ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ПІДГОТОВКИ

Узагальнюючи погляди вчених (Ю.К. Бабанський, О.В. Захарова, Г.С. Костюк, А.С. Линда, Н.Ф. Тализіна та ін.) щодо функцій контролю і самоконтролю в навчанні, спираючись на розроблені в психолого-педагогічній літературі підходи до визначення самоконтролю в процесі навчання ми визначаємо функції, які має виконувати, на нашу думку, самоконтроль у процесі проходження студентами економічних спеціальностей психолого-педагогічної підготовки: навчальна, виховна, розвивальна, коригувальна, мотиваційна.

При здійсненні самоконтролю засвоєння знань відбувається за допомогою дій, спрямованих на здійснення самоконтролю, що сприяє поглибленню, зміцненню, систематизації знань, тобто підвищенню їх якості, забезпечує активізацію набуття предметних знань, умінь і навичок, у чому полягає *навчальна* функція самоконтролю. Прояв цієї функції самоконтролю пов'язаний ще і з тим, що не лише знання з дисциплін, які вивчаються, але і власне процедури здійснення самоконтролю, які опановують студенти, мають самостійне значення для їхньої навчальної діяльності та забезпечують когнітивний характер самоконтролю.

Розвивальна функція самоконтролю має забезпечувати розвиток психічних властивостей, які студенти вивчають, діагностують у себе в процесі вивчення психолого-педагогічних дисциплін. Прояв розвивальної функції самоконтролю полягає в тому, що він сприяє розвитку у тих, хто навчається, спостережливості, уважності, розумових здібностей, які виявляються у глибині аналізу явищ, їх співставленні, виявленні причиново-наслідкових зв'язків тощо. Розвиток цих якостей забезпечує студентам краще розуміння зв'язків між явищами, створює передумови до самостійного їх виявлення та обґрунтування зв'язків між поняттями та явищами.

Виховна функція реалізується в процесі вдосконалення якостей особистості, які також є предметом вивчення і діагностики в процесі ППП. Ця функція самоконтролю сприяє формуванню критичного ставлення до отриманих результатів, не лише спонукає до з'ясування виявлених недоліків, а й до попередження їх у роботі. Спираючись на обґрунтовані критерії в процесі оцінювання, той, хто навчається, підвищує ступінь об'єктивності суджень, формує такі якості особистості, як самостійність, організованість, активність, творчу ініціативу, самокритичність, що сприяє формуванню такої необхідної риси, як відповідальність за прийняте рішення. Виконуючи розвивальну та виховну функції, самоконтроль студентів у процесі їх ППП сприяє формуванню професійно значущих для економіста особистісних якостей.

Коригувальна (оцінна, регулююча) – забезпечує самодіагностування досягнутих результатів, рефлексію, виявлення недоліків чи здобутків порівняно з попереднім досвідом. Ця функція відображає здатність студента здійснювати власне діяльність самоконтролю, оцінювати результати опанування психолого-педагогічною підготовкою, виправляти помилки, порівнювати з попередніми досягненнями, здійснювати цілепокладання на майбутнє.

Мотиваційна функція самоконтролю передбачає, що процес навчання та самоперевірки, самооцінювання, самоаналізу має супроводжуватися для студента позитивними переживаннями навіть за умови, що його результати засвідчують наявність помилок, яких студент припустився, чи призводять до висновку про неефективність обраного методу самоконтролю. Тим не менше, саме усвідомлення, що студент сам, з незначною допомогою викладача (чи вже й без його допо-

моги) забарвлює процес учіння і навчання в цілому, процеси саморозвитку, самовиховання, самооцінювання позитивними переживаннями і здатен об'єктивно оцінити: результати навчання; здатність до пізнання себе, своїх психічних особливостей; здатність до самоуправління навчанням; здатність зробити висновки; здатність спланувати професійне майбутнє. Ми обрали саме таку назву, оскільки на відміну від стимулюючої функції контролю, «контролером» виступає сам суб'єкт учіння (студент).

Ці функції самоконтролю реалізуються в практиці навчання і самоосвіти студентів. При засвоєнні ними наукових знань і практичних умінь важливим чинником, який впливає на якість всієї роботи, є ступінь усвідомлення самого процесу засвоєння і його результатів. Студенти повинні чітко уявляти вимоги до результатів, які вони ставлять за мету отримати, міру відхилення між фактичним і запланованим результатом; усвідомлювати ефективність застосованих методів навчальної роботи, щоб досягти бажаного з мінімальною втратою часу і сил.

Виділення функцій самоконтролю доцільно для того, щоб наочно показати складність феномена самоконтролю і його значущість у навчальній діяльності.

Мачуська І.Б., к.ю.н.,
доцент кафедри цивільного та трудового права

СТУДЕНТОЦЕНТРИЗМ ЯК ФАКТОР РЕАЛІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОЇ ПОЛІТИКИ У ПРОЦЕСІ ІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ ДО ЄС

Вища освіта в Україні визнана однією з провідних галузей розвитку суспільства. Водночас, враховуючи інтеграційні процеси України щодо входження її до європейського політичного, економічного і культурного простору, потребує вдосконалення системи вищої освіти України.

Реформування системи вищої освіти України, підвищення якості та її удосконалення є пріоритетними завданнями суспільства, які зумовлені процесами глобалізації та потребами створення належних умов для індивідуального розвитку людини, її соціалізації та самореалізації у сучасному світі. Ключові завдання освітньої політики – це позитивні умови для гармонійного розвитку особистості, її творчої самореалізації, переорієнтація змісту освіти та удосконалення навчально-виховного процесу у рамках демократичних цінностей, ринкових засад економіки, сучасних науково-технічних досягнень. Пріоритетними напрямами державної щодо розвитку вищої освіти є: формування національних і загальнолюдських цінностей; постійне підвищення якості освіти, оновлення її змісту та форм організації навчально-виховного процесу; запровадження освітніх інновацій та інформаційних технологій; інтеграція вітчизняної вищої освіти до європейського та світового освітніх просторів.

У процесі інтеграції України до ЄС (Болонський, Копенгагенський процеси), національна вища освіта суттєво змінилась. Викладанні у вищих навчальних закладах ґрунтується на особистої парадигмі, а одним з пріоритетних педагогічних методів – компетентностний підхід.

Стратегія інтеграції України до Європейського Союзу, інтеграція до європейського інтелектуально-освітнього та наукового простору полягає у впровадженні європейських стандартів в освіті, науці і техніці, поширенні культурно-історичних і науково-технічних здобутків у ЄС. Отже, європейська інтеграція – це представлення України цивілізованому світу, її перехід від тоталітарного до демократичного суспільства. Ефективним на шляху України до європейського наукового простору є Болонський процес як головний інструмент глобалізації. Європейська наукова спільнота заохочує країни-учасниці до підвищення якості власної освіти, надаючи при цьому фінансову і політичну підтримку.

Головною метою педагогіки стає проблема навчити жити людину в умовах багатомовності та багатокультурності, не втративши власної точки зору.

Отже, процес реформування вищої освіти України на тлі сьогодення спрямований на студентоцентризм, підкріплений культурознавчою парадигмою, що передбачає нові підходи у підготовці студентської молоді у вищих навчальних закладах. Розвиток ідей полікультурності повинен сприяти всебічному розвитку особистості, толерантному ставленню до представників інших етносів і культур, подоланню агресії та расизму, вирішенню конфліктів, ефективному налагодженню взаєморозуміння та миру, встановленню добросусідських відносин та діалогу культур взаєморозуміння та миру.

Мережко Г.М.,
асистент кафедри статистики

АДАПТАЦІЯ ОСВІТНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ДО СУЧАСНИХ РЕАЛІЙ

Спрямованість системи освіти на засвоєння знань, яка є традиційною і була доречною раніше, не відповідає сучасним реаліям. Сьогодні суспільство потребує нову людину, з інноваційним типом мислення, яка здатна приймати самостійні відповідальні рішення та з легкістю адаптуватися до постійних змін у сучасному світі. Лише така людина буде конкурентоспроможною в будь-якій сфері.

У зв'язку з цим, існує нагальна потреба в масштабних змінах освітнього процесу в Україні, таких як:

Перше, запровадження компетентнісного підходу через студентоцентризм. Студентоцентризм полягає в розробленні навчальних програм, які зосереджуються на результатах навчання, компетентностях, які враховують особливості пріоритетів кожного студента, ґрунтуються на реалістичності запланованого навчального навантаження, яке узгоджується із тривалістю навчальної програми. При цьому студенту надаються більші можливості щодо вибору змісту, способу та темпу навчання. Студентоцентризм базується на засадах особистісно-орієнтованої педагогіки, розвитку і саморозвитку особистості, що є необхідною умовою для осмисленого сприйняття і засвоєння студентами навчальної інформації, формування у них здатності самостійно і творчо застосовувати її при вирішенні практичних завдань та приймати виважені рішення. Студент у такому процесі орієнтований не лише на окремий предмет, а і на власний професійний розвиток, на свідоме конструювання власного майбутнього.

Компетентнісний підхід у вищій освіті передбачає перехід від інформації, як предмету запам'ятовування, до школи мислення та розвитку здібностей студента. Він забезпечує повніший, особистісно та соціально інтегрований результат освіти.

Друге, треба відмовитися від розуміння освіти як отримання готового знання та уявлення про педагога як носія відповідного знання, а студента як споживача. Крім того, викладач вищої школи сьогодні має усвідомлювати незавершеність свого культурно-освітнього шляху. Компетентнісна підготовка викладачів має передбачати самопізнання, розвиток і самореалізацію особистості, розвиток уміння і бажання вчитися, готовність до роботи в умовах, що швидко змінюються.

Третє, необхідність оцінки результату навчання в університеті. Вкрай важливо, щоб крім отриманого диплому, у кожного випускника були сформовані компетентності, кваліфікації, структура знань, поглядів, переконань. Саме це формує основу для навчання протягом життя з метою особистого вдосконалення і виконання суспільних функцій.

Отже, актуальність орієнтації сучасної освіти в економічному університеті на компетентнісний підхід через студентоцентризм обумовлена зміною освітньої парадигми та необхідністю гармонізації Європейської і української систем вищої освіти, зумовленої Болонським процесом. Саме людиноцентризм, студентоцентризм відповідає вимогам і запитам сучасної цивілізації, котра потребує людину знаючу, творчу, ініціативну.

Моруга К.О.,
старший викладач кафедри іноземних мов ФЕФ
Лимар Л.В., к.п.н.,
кафедра іноземних мов НМУ ім. О. Богомольця

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ІНШОМОВНОЇ ЛІНГВІСТИЧНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ СТУДЕНТІВ ЕКОНОМІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ У КОНТЕКСТІ СТУДЕНТОЦЕНТРИЗМУ

Європейські вимоги до вищої освіти вимагають навчання студентів професійно спрямованої іноземної мови, аби вони після закінчення навчального закладу могли конкурентноспроможно представляти нашу країну на світовому ринку праці. Відповідно, навчання професійно спрямованої іноземної мови має на меті сформувати у студентів іншомовну лінгвістичну компетенцію [3]. Проблему іншомовної лінгвістичної компетенції вивчали різні вітчизняні та зарубіжні вчені, які по-різному її визначають. Так, Б.Ф. Ломов визначає лінгвістичну компетенцію як систему внутрішньо засвоєних знань функціонування мови, яка проявляється у використанні в мовленнєвій діяльності [1]. О.Б. Лисак визначає лінгвістичну компетенцію як знання, вміння та навички з галузей лінгвістики (наприклад, англомовна мовна, мовленнєва, соціокультурна та соціолінгвіс-

тична, стратегічна та дискурсивна компетенція), необхідні для розуміння чужих та утворення власних програм поведінки [2]. В цілому, вважаємо, що іншомовна професійна лінгвістична компетенція становить систему знань, умінь і навичок, яка проявляється власне у мовленнєво-мисленнєвій діяльності та стосується певної (у нашому контексті – професійно спрямованої економічної) тематики.

За новітніми тенденціями, навчання студентів лінгвістичної компетенції повинно відбуватись за принципом студентоцентризму. Тобто, студент у процесі навчання виступає як повноцінний суб'єкт навчального процесу, який підпорядковується його потребам та інтересам, а викладач забезпечує виконання даних умов. Даний принцип можливо трактувати двояко: з однієї сторони, навчання відбувається виключно в інтересах студента, відсутні так звані «баластні» знання чи уміння, які бувають іноді включені у програму «для позначки». З іншого боку, більшу частину відповідальності за отримані результати студент переймає на себе. Студентоцентроване навчання англомовної компетенції повинно відбуватись з дотриманням принципів системності та систематичності, вільного доступу до інформації, рівності, справедливості оцінювання, та, найголовніше, індивідуального підходу до кожного студента. Опанування основних структурних елементів сформованої англомовної компетенції студентів включає навчання їх письма, читання, монологічного та діалогічного говоріння та аудіювання, тобто сприйняття мови на слух. Чітко структуровані критерії оцінювання та можливість отримувати додаткові бонуси та додаткову індивідуальну діяльність сприяють підвищенню якості освітнього процесу. Як варіант, можливо запропонувати студентам вільний вибір певних розділів у межах загального календарно-тематичного плану занять.

Література

1. *Ломов Б.Ф.* Методологические и теоретические проблемы психологии / Б.Ф. Ломов. – М.: Просвещение, 1984. – 198 с.

2. *Лисак О. Б.* Формування компетентностей майбутнього фахівця-економіста / О. Б. Лисак // Матеріали дев'ятої міжн. наук.-практ. інтернет- конференції «Соціум. Наука. Культура». [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://intkonf.org/lisak-ob-formuvannya-kompetentnostey-maybutnogofahivtsya-ekonomista/

3. *Нагорна Н. В.* Формування у студентів понять компетентності й компетенції / Н. В. Нагорна // Виховання і культура. – 2007. – № 1-2. – С. 266–268.

Музичко Л.В., к. психол.н.,
доцент кафедри педагогіки та психології

АКТИВУЮЧЕ ОСВІТНЄ СЕРЕДОВИЩЕ НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ ЯК ЕЛЕМЕНТ СДУДЕНТЦЕНТРОВАНОГО НАВЧАННЯ

Сучасний стан української освіти все частіше є предметом занепокоєння науковців, які представляють різні науки. Йдеться перш за все про те, що освітня система не сприяє формуванню суб'єктної позиції студентів. Це робить їх залежними в широкому розумінні цього слова – від потреби зовнішнього управління власним навчанням до наявних у структурі особистості відповідних рис. Цивілізаційні умови, пов'язані з широким доступом до мережевої інформації, а також вітчизняна традиція створення навально-методичних посібників призводять до появи великої кількості готового інтелектуального продукту, яким механічно та некритично послуговуються студенти, створюючи ілюзію засвоєння досвіду.

Подолати таку ситуацію у глобальному баченні може зміна освітньої парадигми (насправді відмовитися від традиційної, а не маскувати це «фасадними» перебудовами), а на рівні практичної діяльності викладачів – створення такого освітнього середовища, яке б детермінувало розвиток суб'єктності студента.

Дидактичний підхід К. Роджерса, який обґрунтовує центровану навколо особистості освіту, ґрунтується на припущенні, що людина є недостатньо пізнаним науковим об'єктом, тому тільки вона сама (звичайно, за допомогою фахівця) може будувати свою освіту, самостійно ризикувати і потім відповідати за результати руху за цією навчальною траєкторією певному середовищі. Автор зокрема акцентує увагу на необхідності створення насиченого і різноманітного освітнього середовища, у властивостях якого і в стилі взаємодії втілюються цінності педагогів, їхні уявлення про норми та ідеали освітньої діяльності. За таких умов освітня система здатна реалізувати свою основну цінність – вільний розвиток особистості відповідно до її здібностей та схильнос-

тей. Отже, йдеться про «суб'єкт–суб'єктні» відносини, в яких відбувається діалог повноправних суб'єктів взаємодії.

Велика насиченість навчального середовища – це свобода вибору інформації та способів її трансформації у власний досвід (якщо нема з чого вибирати, то ця свобода не може бути реалізованою). У традиційному навчанні ми якраз і стикаємося з бідним і жорстко структурованим середовищем, у якому ймовірність отримати достатнє розмаїття поглядів для того, щоб активно відшукувати «своє» знання, стрімко прямує до мінімуму. Окрім того, необхідна й відкритість навчального середовища – студент повинен мати можливість вільно переміщатися в усіх вимірах простору взаємодії.

Сказане пов'язане з кардинальною зміною акцентів у процесі реалізації професійної діяльності педагогів – з проектування власних дій в аудиторії на створення активуючого власну пізнавальну активність навчальне середовище. Саме активність є інтегральною якістю освітнього середовища, що виражає його здатність підтримувати творчу активність учасників взаємодії, достатній рівень їхнього емоційного та інтелектуального напруження. Вона виявляється в здатності середовища підтримувати учіння, стимулювати питальне ставлення до світу і творчий пошук відповідей на ці запитання. У нагоді обов'язково стануть коучингові технології, які дають можливість особі використати власний ресурс у реалізації індивідуалізованого способу досягнення поставлених цілей.

Таке середовище характеризується досить високою ймовірністю активації особистого інтересу студента, провокації кризи компетентності, (сприяння її стабілізації, перебудові або зміцненню усвідомлення власної компетентності), що залежно від етапу розвитку та ступеня зрілості особистості буде впливати на її розвиток. Особистість, перебуваючи в активізуючому освітньому середовищі, багатому плідними для її розвитку можливостями, здійснює вибір тих, які виявляються для неї найбільш значущими.

Розвиток індивідуальної культури кожного учасника навчальної взаємодії пов'язаний з вдосконаленням загального контексту – культурної традиції освітньої системи.

Література

1. *Низовая Татьяна Николаевна*. Педагогические идеи К. Роджерса в современной теории и практике обучения и воспитания в США / Татьяна Николаевна Низовая: дис.,.. канд. пед. наук: 13.00.01. – Волгоград, 2004. – 180 с.
2. *Сиразеева А.Ф.* Дидактическая концепция Карла Роджерса и ее реализация в педагогической практике / Сиразеева Альбина Фернатовна: дис.,.. канд. пед. наук : 13.00.01 — Казань, 2009. – 205 с.
3. *Роджерс К.* Взгляд на психотерапию. Становление человека. – М.: Прогресс, 1994. – 478 с.
4. *Роджерс К.* Свобода учиться / К. Роджерс. – М.: Смысл, 2002. – 527 с.

Мурашко О.В., к.е.н.,
доцент кафедри страхування
Полєжаєва С.М.,
асистент кафедри страхування

КОМУНІКАТИВНИЙ ТРЕНІНГ З НАУКИ «СТРАХУВАННЯ» ЯК ЗАСІБ АДАПТАЦІЇ СТУДЕНТІВ ДО РОБОТИ У СТРАХОВІЙ КОМПАНІЇ

Працевлаштування випускника вищого навчального закладу, початок трудової кар'єри переживаються випускником як принципово нова ситуація порівняно з навчанням в університеті. Новизну цієї ситуації складають такі її характеристики:

- інша (порівняно з університетом) побудова робочого процесу;
- новий колектив (часто різнорідний за попереднім місцем проживання, освітою, соціальним статусом, особистісною спрямованістю тощо);
- нове керівництво;
- нові вимоги, що пред'являються до особистості випускника (більше прояву самостійності, відповідальності, активності та ініціативи тощо).

Процес адаптації потребує від випускників великих зусиль. Для ефективної допомоги студентам 4 курсу у їх адаптації до вимог майбутньої трудової діяльності у страхових компаніях у ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана» під час семінарських занять з науки «Страхування» було проведено комунікативний тренінг.

Комунікативний тренінг базується на принципах взаємодії, активності учасників, опори на груповий досвід, зворотного зв'язку. Створюється середовище спілкування, яке характеризується

відкритістю, взаємодією учасників, рівністю їх аргументів, накопиченням спільного досвіду, можливістю отримати відверту інформацію про враження від своєї особистості.

Такий тренінг має дві фази – діагностичну та корекційну. Це дає можливість викладачу, який проводить тренінг, діагностувати стан комунікативної компетентності кожного студента, рівень знань з тієї чи іншої теми, сильні та слабкі сторони особистості, накреслити шляхи вдосконалення умінь і навичок кожного у спілкуванні та сформувати способи конструктивної взаємодії всередині студентської групи.

Під час діагностичної фази соціально-психологічного тренінгу ставиться ряд завдань:

1) самопізнання учасників тренінгу – пізнання ними своїх особистісних якостей, комунікативних особливостей, рефлексія власного спілкування та поведінки;

2) отримання «зворотного зв'язку» від інших учасників тренінгу, тобто інформації про те, як інші сприймають кожного студента як особистість, про його вміння спілкуватися та взаємодіяти з людьми;

3) зовнішня діагностика – пізнання викладачем, що проводить групову роботу, особливостей особистості та комунікативних якостей кожного учасника, рівня знань з науки «Страхування» та можливості їх практичного застосування.

Під час корекційної фази комунікативного тренінгу відбувається виправлення недоліків кожного учасника, накреслюються шляхи вдосконалення комунікативної компетентності, а також здійснюється формування команди (в межах студентської групи).

Як результат, комунікативні знання та навички майбутніх випускників удосконалюються; студенти оволодівають ефективними прийомами міжособистісної взаємодії; швидка і професійно організована робота студентів всієї групи з визначеної теми допомагає їм швидше адаптуватися в колективі, відчути себе впевненіше; можливість вияснити у викладача будь-які питання щодо вивчення науки також сприяє адаптації до вимог суб'єктів страхової діяльності. Під час занять у формі комунікативного тренінгу виявляються студентські лідери, які можуть стати майбутніми керівниками відділів страхових компаній за умови набуття відповідного досвіду роботи.

Література

1. *Сингаївська І.В*. Комунікативний тренінг як засіб адаптації першокурсників до навчання у вищому навчальному закладі / І.В. Сингаївська // Вісник психології і педагогіки. – [Елетронний ресурс] – Режим доступу: http://www.psyh.kiev.ua/

Нагорна О.В, к.е.н.,
доцент кафедри інвестиційної діяльності

СИНЕКТИКА ЯК ІННОВАЦІЙНИЙ МЕТОД РОЗВИТКУ ТВОРЧОГО ПОТЕНЦІАЛУ СУЧАСНОГО СТУДЕНТА

Сучасний студент – це поєднання розуму, креативності, ініціативності, відповідальності, комунікативності та мобільності, що є головними якостями особистості необхідними для розкриття творчого потенціалу та реалізації усіх здібностей, навиків і вмінь. Насамперед, творчий потенціал студента проявляється у творчих завданнях, спілкуванні, використанні сучасних ІТ технологій на заняттях та інноваційних методів навчання. Тому у процесі підготовки студентів постає питання пошуку нових методів активізації навчального процесу, що полягає у розробці та застосуванні ідей проблемного навчання, котре засноване на активізації мислення студентів у процесі навчання. У цьому випадку найраціональніішим і найцікавішим методом у сучасному викладанні дисциплін може бути «синектика».

«Синектика», як метод пошуку ідеї, дещо новітній у навчальному процесі. Це схожий за принципом метод, як мозкова атака, однак відмінність методу синектики полягає в тому, що на стадії висування ідей заохочуються їх критика й відсівання тих ідей, які не відповідають поставленому завданню. А у процесі генерування використовується прийом аналогій та асоціацій досліджуваної проблеми. Аналогія використовується в самих різних видах: як особиста (емпатія), пряма, фантастична і символічна.

Особливість методу полягає, насамперед, від високої майстерності всіх учасників групи, а особливо від обраного ними керівника, його вміння стимулювати творчу уяву учасників. Студент – керівник має досконало володіти мистецтвом задавати запитання, вміло відповідати, чітко пояснювати, подавати ідеї та репліки, які стимулювали б увагу, фантазію то звужуючи, то розширюючи поле пошуку творчих задач.

Застосування синектики у вирішенні будь-якої проблеми включає такі етапи:

1) ознайомлення з проблемою;

2) уточнення проблеми, що означає перетворення проблеми, як вона була дана, в проблему, як її слід розуміти;

3) рішення проблеми.

Студенти на відповідному занятті при вирішенні проблеми можуть фантазувати, як наочний приклад, студенти зробили спробу уявити себе банками майбутнього. Один з них уявив себе кредитною карточкою, яка при використанні оцінює кредитоспроможність позичальника, зчитує всю інформацію про свого клієнта та надає слушні рекомендації щодо ліміту кредитування банком позичальнику. Інший студент, у своєму виступі, висловлюючи свою думку та пояснюючи свою відповідь, використав метод прямої аналогії, зокрема при поясненні блок –схеми кредитного процесу, студент ототожнив цю схему з механізмом машини.

Отже, метод сприяє підвищенню яскравості образів, інтенсивності емоційних переживань, чуттєвості до власних підсвідомих відчуттів і сприяє розвитку творчого потенціалу сучасного студента.

Ніколаєва Т.М., к.і.н.,
доцент кафедри політичної історії

ВИХОВАННЯ ГРОМАДЯНИНА В СИСТЕМІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТУДЕНТОЦЕНТРИЗМУ ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІН ІСТОРИЧНОГО ЦИКЛУ

Революція Гідності показала, що держава без суспільної активності молоді та студентства не здатна, розпочати демократичні перетворення (Майдан, волонтерський рух, участь в АТО). Якщо економічні перетворення можна здійснити більш-менш мобільно, то формування національної свідомості та громадянської відповідальності – тривалий процес, що здійснюється в ході політичної соціалізації не одного покоління. Рівень історичної освіти суспільства формує потребу в системі національно-патріотичних цінностей, тому для формування таких громадян варто мобілізувати значні ресурси вже зараз. Історія свідчить, що народи з нерозвиненою національною свідомістю не є в повному розумінні суб'єктами історичної діяльності, вони виступають, передусім, як об'єкти діяльності інших сил або інших країн.

Зростання ролі освіти, внаслідок загальної інтелектуалізації соціального життя на європеїзації суспільства, вимагає від освітян серйознішого ставлення до втілення ідеї студентоцентризму. Бо введення моделі студентоцентричного навчання в українській вищій школі є одним із ключових завдань Закону України «Про вищу освіту» і покликано забезпечити проблему подій останніх двох років: виховання патріотично свідомих громадян. Адже поки дана проблема буде на периферії інтересів влади і не стане складовою частиною формування нової політичної нації, доти життєдіяльність української держави буде під загрозою: будуть роздирати сепаратиські чвари, гібридні війни, безпорадність у створенні ефективної вертикалі влади.

Значимость студентоцентризму знаходить своє віддзеркалення у в різних частинах тексту Закону. Особливої уваги заслуговує зафіксоване в ст. 62 формулювання прав студентів. Так, у Законі визнано право студентів на «вибір навчальних дисциплін у межах, передбачених відповідною освітньою програмою та робочим навчальним планом, в обсязі, що становить не менш як 25 % загальної кількості кредитів…». Дуже бажано, щоб дана стаття Закону давала можливість усім бажаючим студентам економічного вузу обирати вибіркові дисципліни, які сприяють вихованню патріота, а саме – історичного циклу. Хоча інколи перелік вибіркових дисциплін визначається бажанням того чи того декана факультету. Адже патріотизму не можна навчити шляхом директивних розпоряджень, чи з допомогою владного примусу, а лише на основі аналізу достовірних фактів, оцінки місця і ролі народу, у світовій історії, що формує відповідальність за власний політичний вибір перед суспільством. Тому саме студентоцентризм, який сприятиме вибору студентами вивченню історії їхнього краю чи регіону (через дослідницькі творчі роботи), де історичні особливості можуть слугувати цікавим маркетинговим підґрунтям, як для майбутньої профорієнтації, так і для залучення інвестицій, а також вихованню патріотизму, що спонукатиме до гармонізації компетентностей і результатів навчання.

Любов до Батьківщини виховується з самого дитинства через засвоєння її національної історії, культури, а також морально-етичних і духовних рис народу. Вивченням історії, як своєї держави, так і історії розвитку демократичного суспільства інших країн у виші ми зможемо дати поштовх різнобічно та гармонійно розвиненому національно свідомому, високоосвіченому, жит-

тєво компетентному громадянину здатному до саморозвитку та самовдосконаленню. Фахівець: чи то фінансист, бухгалтер, маркетолог чи юрист — без патріотичних рис не може вважатися досконалим, адже його професіоналізм матиме космополітичне спрямування. Лише нова генерація українців буде спроможна змінити політичну систему України в бік демократичних цінностей і забезпечити соціальний добробут громадян.

Література

1.Закон України про вищу освіту від 1.07.2014 року № 1556-VII // Відомості Верховної Ради (ВВР). – 2014. – № 37–38. – Ст.2004.
http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1556-18

2. *О.К. Любчук.* Громадянські цінності в контексті становлення національно-культурної ідентичності в Україні / О.К. Любчук // Філософія фінансової цивілізації: людина у світі грошей : зб. наук. пр. / редколегія ; відп. секретар З. С. Скринник. – К. : УБС НБУ, 2014. – С. 280–284.

3. *О.М. Петренко*. Проблема формування громадянської спрямованості особистості студента: психологічний аспект / О. М. Петренко // Формування національних, загальнолюдських ціннісних орієнтацій студентської молоді : матеріали Міжнар. наук.-конф. – К. : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2002. – С. 250–253.

4. *І.Ф. Прокопенко*. Якість освіти в в умовах євроінтеграції / І.Ф. Прокопенко // Теоритико-методологічні аспекти формування національної гуманітарно-технічної еліт: зб. наук. пр./ редколегія ; редактор проф.О.Г Романовський . – Х.: ХТУ «ХПІ», 2010. – С. 68–74.
http://library.khpi.edu.ua/uk/ntu_procl_ta_pers

Ніколенко І.Ю., к.е.н.,
доцент кафедри політичної економії

МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ СТУДЕНТОЦЕНТРИЗМУ ЯК ПРИНЦИПУ РЕАЛІЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ

Зміна реалій сьогодення вимагає вдосконалення навчального процесу. Інтеграція України в Європейський простір вищої освіти покликана змінити сам характер вищої освіти в Україні, підвищити її якісний стан. Сьогодні в умовах швидких змін економічного життя валивого значення набуває інноваційна діяльність.

Під інновацією розуміється нововведення, але не просто нововведення, а лише таке, що вдосконалює систему, обумовлює її прогресивний розвиток.

Інноваційна діяльність – це такий вид діяльності людини, який спрямований на вдосконалення й оновлення певної системи, забезпечення її прогресивного розвитку.

Принцип студентоцентризму означає реалізацію особистісного підходу в здійсненні навчального процесу. Кожна особистість має свої психологічні характеристики. Студентоцентризм передбачає, що викладацька діяльність повинна базуватись на психолого-педагогічних принципах, які враховують особливості особистості кожного студента. До характеристик людини як індивіду належать віково-статеві та індивідуально-типові властивості. Взаємодія цих властивостей визначає динаміку психофізіологічних функцій і структуру органічних потреб. Вища інтеграція всіх цих властивостей представлена в темпераменті та задатках. До характеристик людини як особистості належить її статус у суспільстві, а також побудовані на його основі й у постійному взаємозв'язку системи суспільних функцій – ролей, цілей і ціннісних орієнтацій (первинні особистісні властивості). Ці особистісні характеристики визначають особливості мотивації поведінки, структуру суспільної поведінки (вторинні особистісні властивості). Вищий інтегративний ефект взаємодії первинних і вторинних властивостей являє собою характер людини та її схильності. Основними характеристиками людини як суб'єкта діяльності є свідомість і діяльність. Вищою інтеграцією суб'єктних властивостей є творчість, а найузагальненішими ефектами є здібності і талант. Індивідні особистісні та суб'єктні властивості людини характеризують її як цілісну природну і суспільну істоту. Суб'єктом діяльності слід розглядати людину, яка свідомо і цілеспрямовано діє, реалізує діяльність.

Особистісний підхід – це принцип особистісної зумовленості всіх психічних явищ людини, її діяльності, її індивідуально-психологічних особливостей. За такого підходу в центр процесу навчання має бути поставлений студент, його інтереси й потреби, схильності і можливості. З позицій того, хто навчає, це означає організацію та управління цілеспрямованою навчальною діяльністю студента в загальному контексті його життєдіяльності.

Дуже важливими умовами інноваційної діяльності є внутрішні механізми, які забезпечують будь-які творчі прояви людини. Творчість означає розкриття особистістю своїх внутрішніх поте-

нціалів, подолання упереджень і стереотипів, відкритість досвіду. Процес навчання повинен забезпечувати не тільки отримання знань, а й уміння сприймати новизну.

Необхідні умови прояву інноваційних властивостей, створення інноваційного навчального середовища повинен забезпечити педагогічний аспект. Сприяти формуванню і виявленню особистісних властивостей мають зовнішні умови завдяки створенню творчої атмосфери, використанню спеціальних форм і методів, які поглиблювали б творчу активність, оптимізували соціально-психологічні чинники. Сама професійна підготовка за таких умов стає інноваційно зорієнтованою, оскільки підготовка до інноваційної діяльності таким чином відбувається як у межах обраної спеціальності, так і в контексті фундаментальних знань.

Обметко О.М., к.і.н.,
доцент кафедри політичної історії

СТУДЕНТОЦЕНТРИЗМ У ПІДГОТОВЦІ ЕКОНОМІЧНИХ КОМПЕТЕНЦІЙ

Викладання у вищих навчальних закладах ґрунтується на особистісній парадигмі, а з усіх педагогічних підходів орієнтації на особистість визнано пріоритетним компетентностний підхід. Під цими термінами мається на увазі здатність грамотно і досконало виконати свої професійні обов'язки, що забезпечує максимальну витребуваність і реалізацію особистого потенціалу фахівця, визнання його особистості оточуючими та усвідомлення власної значущості у суспільстві.

У процесі входження України до Болонської системи відбуваються зміни у навчальному процесі. Одне з положень Болонської декларації передбачає прозорість і зрозумілість навчальних програм і компетентностний підхід. Такий принцип включає і професорсько-викладацький склад вищих навчальних закладів, і комплекс освітньої програми, і оновлену навчально-методичну базу. Виховання досвідченого економіста орієнтовано на результат освіти, на виховання фахівця здатного продуктивно діяти у професіональних ситуаціях.

З огляду на такі завдання, студентоцентризм передбачає що викладач має звертатися до студента не як до учня, а як до молодшого колеги. Донести до студента зміст своєї наукової дисципліни та наскільки вона важлива для його фахової підготовки. Викладач і студент разом мають творчо співіснувати. У студента має бути можливість і й бажання творити разом, перевершити свого викладача.

Невід'ємною складовою роботи викладача в реалізації студентоцентризму є його обізнаність, фаховість, здатність організувати навчальний процес, самостійну й колективну роботу студента. Дати йому можливість розкрити потенційні можливості. Адже завдання вищої школи – орієнтація не лише на навчальний процес, а й на результат навчання. Завдання студентоцентризму – наближення освіти до конкретного студента, його здібностей, навичок.

Затребуваною в економіці на сучасному етапі є людина з інноваційним типом мислення, здатністю до інноваційного типу діяльності. Студентоцентризм спрямований на те, щоб наш студент навчився сприймати зміни, самому їх творити, жити у середовищі яке постійно змінюється – нове життя, технології, знання. Знання необхідно зробити основою своєї поведінки.

У реалізації такої широкої програми вагомим чинником стає надання реальної автономії студенту і викладачеві. Не можна виплекати самостійно мислячого і компетентного фахівця-економіста в рамках обмеженості та постійного контролю, без заохочення творчої ініціативи самого викладача.

Вважаємо, що студентоцентризм можна розглядати як ресурс вдалої реалізації компетентністного підходу у вищих навчальних закладах. Підкреслимо, що не тільки викладач створює умови для презентації формованих компетенцій, а й сам студент має бути зацікавленим у пошуку таких можливостей.

Література

1. *Білокур В.* Структура світоглядних орієнтацій сучасної студентської молоді / В. Білокур // Вища освіта України. – 2011. – №3. – С. 74–80.

2. *Хоружий Г.Ф.* Студентоцентризм як принцип академічної культури / Г.Ф. Хоружий // Вища школа: Науково-практичне видання. – 04/2012. – №4. – С. 7–24.

Олефіренко В.В., к.е.н.,
старший викладач кафедри міжнародної торгівлі

ОСОБЛИВОСТІ СТУДЕНТОЦЕНТРИЗМУ ЯК НОВОЇ МОДЕЛІ НАВЧАННЯ

Наразі досить актуальним є навчання за принципом студентоцентризму, згідно якого саме студент впливає на зміст, методи, матеріали і темпи навчання. Основними характеристиками такого навчання є: залежність від активного, а не пасивного навчання; досконале вивчення і розуміння сутності дисциплін; збільшення відповідальності і підзвітності з боку студента; самостійність і незалежність студента; взаємозалежність і взаємоповага між викладачем і студентом; рефлексивний підхід до викладання і навчання як з боку викладача, так і з боку студента.

За такої моделі навчання як студентоцентризм обов'язково потрібно використовувати інноваційні методи навчання, які будуть спонукати студентів критично мислити і ставати незалежними, самостійними особами протягом усього життя. До інноваційних методів навчання відносять такі. як: навчання в командах, розгляд проблемних питань, рольові ігри, раунди переговорів, групові презентації, навчання по скайпу або за допомогою різних аудіовізуальних засобів тощо. Необхідно зазначити, що заклик до активного навчання, перш за все, передбачає можливість відображати, оцінювати, синтезувати і обговорювати детальніше інформацію, яка представлена на лекціях. Наступною особливістю студентоцентризму є використання результатів навчання (знання, навички та досягнення студентів), які повинні сприяти підвищенню працевлаштування студентів і допомагати роботодавцям зрозуміти ступінь готовності потенційних співробітників до роботи.

Поряд з цим також потрібно, щоб програми і навчальні плани були гнучкішими, до розробки яких потрібно залучати студентів, що закликатиме їх брати на себе відповідальність за власне навчання та дозволить їм побудувати свій шлях навчання, враховуючи свої потреби (наприклад, дистанційне навчання).

Таким чином, студентоцентризм є найкращою моделлю навчання, в першу чергу, для студентів, яка має лише переваги (підвищення мотивації до навчання; незалежність і самостійність студентів; гнучкість навчання тощо). Однак викладачі також можуть отримати вигоду від навчання за принципом студентоцентризму, оскільки за такої моделі навчання стає цікавіша роль викладача (більша відповідальність у студента в навчанні, а викладач лише допомагає навчатися); відбувається постійне самовдосконалення; збільшується мотивація і участь студентів, що робить роботу викладача цікавішим; підвищується якість освіти та статус викладача тощо.

Отже, можна побачити, що навчання за принципом студентоцентризму вимагає великих змін і зусиль як від викладача, так і від студента. Однак саме за такої моделі навчання можливі позитивні зміни, які забезпечать якість вищої освіти та стимулюватимуть студентів навчатися. Тому викладачі повинні сприймати студентів як активних партнерів, які зацікавлені в навчанні у вищих навчальних закладах. Студенти повинні мати контроль над своїм навчанням, можливість брати участь у розробці курсів, програм і системи їх оцінювання. Дійсно, найкращий спосіб гарантувати, що навчання буде сфокусоване більше на студентів – залучати самих студентів до формування їх навчання. Важливо, щоб студенти і викладачі співпрацювали у вирішенні спільних проблем, які виникають у процесі навчання. У вищих навчальних закладах така співпраця матиме лише позитивний ефект, тому що саме таке партнерство є центральним елементом філософії студентоцентризму, за якого навчання відбувається в конструктивній взаємодії між викладачами та студентами.

Література

1. Student-Centred Learning-Toolkit for students, staff and higher education institutions. Brussels, October 2010.

Олійник Н.Ю., к.політ.н.,
доцент кафедри соціальної роботи
та суспільних дисциплін Львівського інституту
ДВНЗ «Університет банківської справи»

КОМПЕТЕНТНІСНИЙ ПІДХІД ЯК ЧИННИК ФОРМУВАННЯ СУЧАСНОЇ ОСВІТНЬОЇ ПРОГРАМИ

Реформування та інтеграція вищої освіти України у європейський освітній простір підвищує значущість освітніх програм з кожної навчальної дисципліни і за освітнім напрямом загалом.

Аналізуючи існуючі освітні (навчальні) програми, можна виділили такі основні недоліки при їх створені та реалізації:

- формуються, зазвичай, без урахування реальних потреб ринку праці;
- формуються на громіздких та часто невиразних ОКХ та ОПП;
- жорстко прив'язані до спеціальності, освітнього напряму;
- орієнтовані на викладача, є «предметоцентричними»;
- не містять інструментарію перевірки засвоєних знань та навичок;
- зазвичай не враховують міжнародних форматів представлення освітніх програм.

Тому при створені та втіленні освітніх програм важливо враховувати потреби ринку праці та суспільні запити, що цілком реально з налагодженням постійних контактів із потенційними роботодавцями та представниками громадянського суспільства.

Також доцільним є перехід від моністичного принципу «предметоцентризму» до плюралістичного принципу «студентоцентризму», коли основним замовником освіти стає студент.

Важливим є і міждисциплінарний підхід, адже призначення освіти – це не засвоєння конкретної і статичної суми дисциплінарних знань, умінь і навичок, а формування універсальних, міждисциплінарних компетентностей, що дозволяють гнучко змінювати знання залежно від контексту професійної діяльності і соціокультурних умов.

У цьому контексті особливо важливим при створенні освітніх програм є застосування особистісної парадигми та компетентнісного підходу, за яким якість підготовки майбутніх фахівців визначатиметься через засвоєння ними відповідних універсальних і професійних компетентностей. До того ж компетентнісний підхід акцентує не на змісті, а на результатах освіти, виражених у формі компетентностей, що відображають здатність людини продуктивно діяти в професійних ситуаціях, адже компетентність вміщує три складові: когнітивну (знання і розуміння); діяльнісну (практичне й оперативне застосування знань) і особистісну (особистісні якості, установки, ціннісні орієнтації).

Отже, створення освітньої програми на основі компетентнісного підходу забезпечить формування та розвиток тих знань, умінь і особистісних якостей, які є необхідними не тільки в тих сферах діяльності, які пов'язані з конкретним предметом, а й з усіма циклами освітньої програми, а також з практикою професійного, наукового та соціального життя.

Літуратура

1. Вступне слово до проекту Тьюнінг – гармонізація освітніх структур у Європі. Внесок університетів у Болонський процес // [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://www.unideusto.org/-tuningeu/images/stories/documents/General_Brochure_Ukrainian_version.pdf

2. Розроблення освітніх програм. Методичні рекомендації / Авт.: В.М. Захарченко, В.І. Луговий, Ю.М. Рашкевич,. Ж.В. Таланова / За ред. В.Г. Кременя. – К. : ДП «НВЦ «Пріоритети», 2014. – 120 с.

3. Стандарти і рекомендації щодо забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти (ESG) Ухвалено Міністерською конференцією в Єревані, 14–15 травня 2015 р. – Режим доступу: http://www.britishcouncil.org.ua/sites/default/files/standards-and-guidelines_for_qa_in_the_ehea_2015.pdf

Ольшевська І.П., к.е.н.,
доцент кафедри міжнародної економіки

КОМПЕТЕНТНІСНИЙ ПІДХІД ПРИ ВИВЧЕННІ ДИСЦИПЛІНИ «МІЖНАРОДНА ЕКОНОМІКА»

Формування сучасної парадигми вищої освіти вимагає зміни концепції та методів навчання як викладачів, так і студентів. Студент ще в недалекому минулому обов'язково повинен був відвідувати лекції, все записувати, тому що джерело його знань обмежувалось конспектом і підручником. Зараз немає необхідності записувати лекційний матеріал, бо студент здатен сам знаходити необхідну інформацію, керуючись порадами досвідченого викладача та з використанням звичних йому ІТ-технологій.

При цьому у викладачів з'являються нові можливості організації швидкого доступу до нових знань, обміну ідеями, спільно з студентами проводити дослідницьку роботу; навчати студентів жити в інформаційно-насиченому світі; обмінюватися досвідом з іншими викладачами стосовно нових методик та ідей; постійний доступ до актуальних сучасних матеріалів; навчання студентів з усього світу тощо.

Одним із підходів, що спрямований на реформування системи вищої освіти і підготовки майбутнього фахівця є компетентнісний, що визначений експертами країн ЄС як найважливіший при формуванні «здатності застосовувати знання і уміння» [1] у різних конкретних ситуаціях.

Наука «Міжнародна економіка» входить до циклу загальноосвітніх економічних курсів на всіх факультетах (крім 6601, де є вибірковим, та 6103, де вивчається за 10-кредитною програмою) і спирається на раніше засвоєні студентами предмети: «Основи економічної теорії», «Макроекономіка», «Мікроекономіка» та ін.

Серед завдань слід відзначити такі, які є складовими компетентісного підходу. Наприклад, при вивченні теми «Системоутворюючи елементи міжнародних економічних відносин» – це вміння проводити дослідження міжнародного характеру; виокремлення особливостей і тенденцій сучасного цивілізаційного розвитку; здатність до аналізу та синтезу; навики управління інформацією; вміння взаємодіяти при роботі в команді; здатність засвоювати знання на практиці та прогнозувати зміни економічних показників під впливом глобальних процесів; здатність працювати самостійно та породжувати нові ідеї (креативність).

Такі навички, набуті в процесі навчання є конкурентною перевагою сучасного випускника вищої кваліфікації на ринку праці. Навчальний курс з перспективного напрямку Big data або «великі дані», присвячений аналізу великого обсягу інформації і є надзвичайно популярним, зокрема у Гарвардському університеті. Фахівці в цій області високо цінуються за вміння працювати з великими обсягами інформації, пропонувати рішення у випадках, коли звичайні методи обробки інформації безсилі. Дефіцит ринку США за big data – фахівцями оцінюється в 200 тис. осіб до 2018 року і такі дані називають «другою нафтою» [4].

Ще одним напрямком впровадження компетентнісного підходу є адаптація науки «Міжнародна економіка» для студентів різних напрямків підготовки. Зокрема, підготовлена Робоча навчальна програма для студентів спеціальності «Маркетинг», де додатково вивчаються такі питання, як, наприклад, у темі «Міжнародна економічна діяльність» - особливості маркетингової діяльності міжнародної фірми; в темі «Світовий ринок товарів і послуг» – фактори ціноутворення в міжнародному маркетингу тощо.

Для спеціальності «Менеджмент організацій і адміністрування» зосереджується увага на питаннях специфічних для даної сфери.

Важливим напрямком підходу є широке впровадження активних методів навчання: вирішення задач за темою, мозкова атака, ділові ігри, дискусії з елементами аналізу, дискусія – обговорення, презентація – обговорення, робота в малих групах, кейс-метод, проведення вікторин, колоквіумів тощо. При цьому формуються креативні знання-уміння, обговорювані питання набувають іншого спрямування, а саме: змоделюйте…, розробіть проект…, дайте характеристику, використовуючи…, спрогнозуйте…, зробіть висновки…

Потребує вдосконалення інструментарій оцінки фахової компетентності випускників, можливо через опитування роботодавців та самих спеціалістів.

Отже, головною метою компетентнісного підходу є підсилення практичної спрямованості фахової освіти, при збереженні всіх базових фундаментальних принципів навчання.

Література

1. Key Competencies. A developing concept in general compulsory education. Eurydice. The information network on education in Europe, 2002. – 28 p.
2. Доклад о прогрессе, достигнутом Группой экспертов по Компетенциям в области образования в интересах устойчивого развития ЮНЕСКО, 2013.
3. Методичні матеріали щодо змісту та організації самостійної роботи студентів, поточного і підсумкового контролю їх знань бакалаврського рівня з науки «Міжнародна економіка» для всіх напрямків підготовки (крім 6503 та 6402) / уклад.: Е.Ю. Молчанова, І.П. Ольшевська, І.А..Зарицька, К.В..Антонюк, 2014 – 62с.
4. Друга нафта. В Україні з'являться онлайн-курс з Big data – найбільш затребуваної в світі IT-професії. – Я. Золотніков, О. Бондарєв, 2016.

Омельянюк О.В., старший викладач кафедри
іноземних мов факультету фінансів і кредиту

СТУДЕНТОЦЕНТРИЗМ – ЯК ЗАПОРУКА РЕАЛІЗАЦІЇ КОМПЕТЕНТНІСНОГО ПІДХОДУ У ВИЩІЙ ПРОФЕСІЙНІЙ ОСВІТІ

У XXI столітті завдяки інтеграції України в єдиний Європейський освітній простір вища професійна освіта в Україні зазнала значної модернізації. Викладання у вищих навчальних закладах базується на особистісно-орієнтованій парадигмі, де компетентнісний підхід є пріоритетним. Для того, щоб реалізувати компетентнісний підхід треба з'ясувати, хто є учасником процесу його вті-

лення. Перш за все, це – усі викладачі університету і кожний конкретний викладач. Другий учасник навчального процесу – суб'єкт навчання, студенти і кожний конкретний студент. Компетентнісний підхід робить акцент не на зміст, а на результати навчання, які зможуть адаптуватися до мінливих потреб студентів, викладачів і спільноти. Результати навчання проявляються у формі компетенцій. Компетенції відображають здатність людини продуктивно діяти в професійних ситуаціях. Компетентнісний підхід означає чітке визначення того, що студент вивчить, опанувавши певний розділ, курс на програмному рівні. Новим в освіті є визначення того, що студент вивчить за аудиторний час, або за семестр (зазвичай 17 тижнів). Застосування компетентнісного підходу в освіті дозволяє студенту вивчати матеріал за його / її власним темпом.

Перед викладачем стоїть задача відбору змісту матеріалу, яке має відображати цілісний досвід рішення життєвих проблем, виконання ключових (які відносяться до багатьох соціальних сфер) функцій, соціальних ролей, компетенцій і який не є тільки способом отримання знань.

Викладачі хочуть не тільки, щоб їхні студенти отримували задоволення від процесу навчання, а також важливим для ним є дисципліна та контроль з боку викладача на занятті в університеті. Дискусія стосовно того, який метод навчання кращий: той, де головний в класі – викладач (teacher-centered) чи студентоцентрований (student-centered) ведеться протягом багатьох років. Деякі студенти стверджують, що викладач-центрована освіта є ефективнішою стратегією. Хоча кожен викладач має свою власну думку і певні ідеї стосовно того, який тип освіти найкращий, але існують як переваги, так і недоліки кожного підходу.

Викладач-центрований тип передбачає, що саме викладач є головною фігурою у цій моделі. Студенти розглядаються як «порожні судини», чия основна роль полягає у пасивному сприйнятті інформації з кінцевою метою тестування і отримання оцінки. Головна місія викладача – передати знання своїм студентам. Результати засвоєння знань студентів вимірюються шляхом написання об'єктивних тестів на оцінку. У викладач-орієнтованій освіті студенти фокусують всю свою увагу на вчителя. Вчитель говорить, у той час як студенти виключно слухають. Зосередження уваги студентів на викладачі може набриднути студентам, вони можуть думати про своє і, таким чином, можуть пропустити важливі факти. За такої освіти студенти не можуть проявити себе, задавати питання і направляти своє власне навчання.

Під час студентоцентрованого навчання студенти замість того, щоб виключно слухати викладача, взаємодіють з ним в однаковій мірі. Заохочується групова робота, студенти вчаться співпрацювати і взаємодіяти один з одним. Студенти набувають важливих комунікативних навичок і вміння співпрацювати через групову роботу.

Викладач має тренувати студентів і полегшити їх навчання і загальне розуміння матеріалу. Результати навчання студентів вимірюються через формальні і неформальні форми оцінювання, такі як групові проекти, студентські портфоліо і участь на заняттях. Оскільки одна з основних ідей компетентнісного підходу полягає в тому, що освіту (як результат і цінність) не може хтось або щось дати. Її треба здобути і присвоїти у вигляді знань, умінь, навичок і способів їх пред'явлення світу тільки в процесі активної самостійної діяльності студентів. На цьому етапі у студентів формується навчально-дослідницька компетентність.

Осокіна А.В., к.е.н.,
доцент кафедри менеджменту

ІНТЕРАКТИВНІ МЕТОДИ НАВЧАННЯ – ОСНОВА ДЛЯ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРИНЦИПІВ СТУДЕНТОЦЕНТРИЗМУ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ

Підготовка професійних управлінців для різних сфер економіки — завдання, що постає перед навчальними закладами, орієнтованими на випуск фахівців у галузі менеджменту, — вимагає особливих умов і підходів. Одною з важливих особливостей сучасної менеджмент-освіти є створення таких умов навчання, у яких студент виступає ключовим клієнтом навчального процесу, навколо вимог якого повинен будуватись освітній процес. У такому разі, мова йде про реалізацію ідеї студентоцентризму через надання таких компетенцій клієнтам освітньої системи, які би забезпечили їх конкурентоспроможність і ринкову вартість.

Головною компетенцією сучасного керівника виступає його спроможність за різних факторів середовища знаходити правильні рішення у складних ситуаціях. При цьому важливу роль відіграє спроможність інтеграції знань з різних економічних і менеджмент-дисциплін у процесі прийняття рішень. Таким чином, на сучасному етапі розвитку менеджмент-освіти в Україні важливими є не тільки зміна змісту освіти через введення нових навчальних курсів, але й зміна форми та стилю передачі знань і набуття компетенцій.

Чим викликана така зміна акцентів? Визначально, це пов'язано із зміною вимог роботодавців до працівників, з одного боку, та усвідомленням цінності та змістовності навчання з боку студентства, які можливо окреслити у вигляді таких вихідних положень:

1) сучасний студент прагне відчувати себе долученим до навчання в активній формі двостороннього повноцінного обміну інформацією із викладачем; при цьому роль викладача не принижується, а навпаки, стає значнішою через необхідність виступу в якості експерта та наставника;

2) серед величезного розмаїття інформації і високої її доступності, студент шукає можливості найшвидшого застосування отриманих під час навчання знань і вмінь; саме це виступає своєрідним тестом на підтвердження корисності отриманої інформації, створює стимули до навчання;

3) процес навчання необхідно організовувати на всіх його етапах у вигляді спільної діяльності того, хто навчається та того, хто навчає; при цьому повинен змінюватись стиль взаємодії викладача із студентською аудиторією: від традиційного дещо авторитарного стилю, при якому зміст поданої інформації не підлягає сумніву до експертного та еталонного стилю, що базується на володінні прикладними знаннями та авторитеті особистості викладача, його залученості та готовності до співпраці із студентом.

У вирішенні такої задачі значну роль відіграють інтерактивні технології навчання, серед яких при підготовці управлінців найкращим чином себе зарекомендували методи комп'ютерних бізнес-симуляцій і кейс-метод. Чому? Виходячи з того, що процес управління є ситуативним, творчим і персоніфікованим, щоб підготувати кваліфікованого спеціаліста, необхідно також діяти ситуативно і персоніфіковано. Саме досягненню цієї мети сприяє використання ситуаційних методик навчання, які й закладено в основу застосування ділових ігор, бізнес-симуляцій, дискусій.

Саме впроваджені кафедрою менеджменту тренінги «Прийняття управлінських рішень на підприємстві» для студентів 3, 4 курсів і застосування широкого набору реальних бізнесових ситуацій майже в усіх дисциплінах кафедри, створює гарне підґрунтя для реалізації актуальних положень студентоцентрованої освіти, викладених вище. Активне застосування таких бізнес-тренажерів у стилі освітнього Hi-Tech дає можливості слухачам за досить короткий час отримати унікальні практичні навички управління бізнесом, розвинути управлінські компетенції та органічно поєднувати у комплексі теоретичні знання з основ бізнесу із прикладними аспектами його функціонування з урахуванням впливу ринкових факторів.

Остапенко Е.О., к.п.н,
старший викладач кафедри іноземних мов ФЕФ

ПРИНЦИПИ СТУДЕНТОЦЕНТРОВАНОГО НАВЧАННЯ

В основу студентоцентрованого навчання покладено ідею максимального забезпечення студентам їх шансів на ринку праці [4, с. 16], яка знаходить віддзеркалення в освітніх програмах, орієнтованих на результати навчання та урахування особливостей пріоритетів тих, що навчається [2, с. 61], що актуалізує проблему досягнення максимальної ефективності цього процесу.

Вирішення даної проблеми, на нашу думку, може бути досягнуто шляхом активізації навчання, яке базується на принципах свідомості та активності, суб'єктності й синергетичності.

Розглянемо зазначені принципи. Принцип свідомості та активності ґрунтується на усвідомленні пріоритетів та активному самоменеджменті студентів. Відображає активну роль особистості студента під час засвоєння знань, які здобуваються через інтенсивну розумову діяльність.

Принцип свідомості та активності реалізується через самостійну пізнавальну діяльність – систему самостійних пізнавальних дій, спрямованих на досягнення певної педагогічної мети і може бути реалізованим через використання модифікованої нами методики аутометодичних дій самостійної навчальної діяльності І. Гініатулліна [3, с. 21], напрацювання студентом власного арсеналу методів самоуправління та їх постійне застосування, що значно покращує результати навчання.

Принцип суб'єктності. передбачає позицію автора свого життя, який свідомо ставить цілі з самореалізації та самовдосконалення, визначає свої проблеми і перспективи, керує власним саморозвитком.

Успішність становлення суб'єкта діяльності буде залежати від: 1) адекватності відображання суб'єктом діяльності об'єкта, тобто від того, що суб'єкт намагається пізнати і перетворити у навколишньому світі; 2) профпридатності суб'єкта (буде визначатися характером професійної мотивації особистості, її спрямованістю, інтересами, установками тощо); 3) розвитку у суб'єкта власних способів розв'язання типових життєвих і кризових проблем, уявлень про своє місце в житті, системи самооцінки і самовдосконалення [1, с. 60].

Принцип синергетичності полягає в підсиленні значущості всіх структурних елементів студентоцентрованого навчання, ґрунтується на самостійності, відповідальності, цілеспрямованості та ефективності студентів і, як результат, сприяє свідому самовдосконаленню майбутніх спеціалістів.

Література

1. *Корольчук М. С.* Теорія і практика професійного психологічного відбору : навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів / М. С. Корольчук, В. М. Крайнюк. – К. : Ніка-Центр, 2006. – 536 с.
2. Національний освітній глосарій: вища освіта / 2-е вид., перероб. і доп. / авт.-уклад. : В. М. Захарченко, С. А. Калашнікова, В. І. Луговий, А. В. Ставицький, Ю. М. Рашкевич, Ж. В. Таланова / За ред. В. Г. Кременя. – К. : ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2014. – 100 с.
3. *Остапенко Е. О.* Формування готовності майбутніх економістів до професійного саморозвитку : метод. рек. / Е. О. Остапенко. – К. : Талком, 2015. – 84 с.
4. *Рашкевич Ю. М.* Болонський процес та нова парадигма вищої освіти: практичний довідник / Ю. М. Рашкевич. – Львів : Львівська політехніка, 2014. – 166 с.

Остапович В.М., асистент кафедри
правового регулювання економіки

ФОРМУВАННЯ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ СТУДЕНТІВ ЕКОНОМІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ У ПРОЦЕСІ ВИКЛАДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ» НА ПРИКЛАДІ ЛІЦЕНЗУВАННЯ МЕДИЧНОЇ ПРАКТИКИ ЯК ВИДУ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

З 2015/2016 навчального року для студентів економічних спеціальностей усіх форм навчання, що здобувають освітнього-кваліфікаційний рівень бакалавра ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана», викладається нова навчальна дисципліна «Правове регулювання господарської діяльності».

Метою навчальної дисципліни «Правове регулювання господарської діяльності» є опанування студентами знань з правових основ господарської діяльності, засвоєння методів правового регулювання економіки, з'ясування засад юридичного забезпечення підприємницької і господарської діяльності, порядку вирішення господарських і цивільних справ, механізму захисту прав учасників господарських відносин.

Завданням навчальної дисципліни «Правове регулювання господарської діяльності» є формування правової свідомості та правової культури студентської молоді, надання допомоги студентам в з'ясуванні прав і обов'язків учасників господарських відносин, правового забезпечення суспільного господарського порядку, правових засобів регулювання ділової активності суб'єктів господарювання у контексті підвищення ефективності суспільного виробництва, його соціальної спрямованості відповідно до вимог Конституції України.

Виконання поставлених завдань здійснюється відповідно до програми з урахуванням пріоритетів викладання, націлених на розгляд під час проведення семінарських занять кейсів з метою закріплення теоретичних напрацювань у процесі вирішення практичних задач і формування компетентностей студентів. Так під час другого семінарського заняття розглядаючи кейс «Про ліцензування медичної практики як виду господарської діяльності» студенти, на прикладі отримання ліцензії закладами охорони здоров'я, що надають медичну допомогу постраждалим внаслідок Чорнобильської катастрофи, зокрема аналізують відповідні норми Закону України «Про ліцензування видів господарської діяльності», Постанови Кабінету Міністрів України від 05 серпня 2015 року №609 «Про затвердження переліку органів ліцензування та визнання такими, що втратили чинність, деяких постанов Кабінету Міністрів України», Ліцензійних умов провадження господарської діяльності з медичної практики, затверджених наказом Міністерства охорони здоров'я України від 02.02.2011 р. №49 і здобувають уміння визначати порядок ліцензування господарської діяльності, орієнтуватись в системі чинного господарського законодавства України, користуватись офіційними правовими виданнями, джерелами права, застосовувати набуті знання в своїй практичній діяльності, самостійно вирішувати окремі питання правового характеру у сфері господарської діяльності.

Вміння застосовувати здобуті теоретичні знання у практичній діяльності є достатньо важливим фактором, що істотно впливає на конкурентоспроможність випускників ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана» на ринку праці та рейтинг Університету.

Островська І.Г.,
старший викладач кафедри німецької мови

ІНДИВІДУАЛЬНИЙ ПІДХІД ДО ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Наша країна потребує сьогодні висококваліфікованих фахівців із знанням іноземної мови, готових до запровадження сучасних ідей, а також до участі у міжнародному співробітництві і формуванні нового ставлення до України в Європі і світі.

Вища професійна освіта сьогодні якісно змінюється, розробляються нові освітні стандарти і програми, які згідно до Болонської системи освіти передбачають створення умов для всебічного розвитку особистості студента і визначають необхідність удосконалення форм самостійної та індивідуальної роботи студентів.

На сучасному етапі перед викладачами іноземної мови постає проблема розробки методів підвищення мотивації й пізнавального інтересу студентів до вивчення іноземної мови. У зв`язку з цим одним із важливих підходів до вибору методів і форм навчання іноземної мови є психолого-педагогічний аспект. Мотивація студентів при цьому відіграє першочергову роль при вивченні іноземної мови.

Для підвищення мотивації студентів необхідно використовувати індивідуальні форми роботи, які передбачають врахування індивідуальних особливостей студентів для складання завдань, посильних і водночас в достатній мірі складних для кожного з них. Цей підхід дозволяє індивідуалізувати навчальний процес, задовольнити різнобічні пізнавальні інтереси студентів, розвинути їх інтелектуальний і творчий потенціал.

При організації роботи зі студентами економічних спеціальностей за індивідуальним підходом, на нашу думку, необхідно передбачатися такі аспекти:

— студент починає вивчати іноземну мову в університеті з початкового або з того рівня, який сформований у школі;

— студент навчається з тією швидкістю засвоєння матеріалу, яка для нього є комфортною;

— робота у межах навчальної теми вважається завершеною, якщо всі заплановані завдання виконані і студент оволодів необхідними лексичними й граматичними знаннями, навичками та вміннями.

Проблему різного рівня знань між сильними, середніми і слабкими студентами можливо вирішити тільки при правильному використанні індивідуальної, парної, групової та колективної форм роботи. Для цього необхідні спеціальні організаційно-методичні прийоми, які викладач використовує на занятті для того, щоб навчати всіх, створюючи одночасно найбільш сприятливі умови для засвоєння навчального матеріалу кожним студентом.

Значну роль відіграє і черговість опитування. Вважаємо за доцільне починати опитування із найуспішніших студентів, закінчуючи тими, для кого процес вивчення іноземної мови є більш складним. Менш успішні студенти, слухаючи відповіді сильніших, отримують зразок правильної відповіді.

Особливо важливою у процесі навчання студентів з початковою мовною підготовкою є психологічна підтримка викладача. Він повинен більш мотивувати таких студентів, обов'язково відзначати їх успіхи в присутності всієї групи. Неприпустимо використовувати висловлювання, які б знизили інтерес студента до навчання чи його віру в себе. Отже, використовуючи такий підхід, студенти з різною мовною підготовкою можуть бути залучені в активну роботу, створюється позитивна мотивації і збільшується інтерес до іноземної мови.

На нашу думку, успішність навчання іноземної мови пов`язана з такими аспектами: рівень мовної підготовки, креативність студентів, їх мотивація й самооцінка. Враховуючи ці особливості, викладач повинен застосовувати різні методи індивідуального підходу до складання домашніх і самостійних завдань, розподіляти варіанти модульних робіт за ступенем складності, допомагати знайти індивідуальні методи засвоєння нового матеріалу і розвитку комунікативних навичок.

Парфенюк О.М., викладач англійської мови
кафедри іноземних мов факультету маркетингу

ОСОБЛИВОСТІ НАВЧАННЯ ДІАЛОГІЧНОГО МОВЛЕННЯ З ВИКОРИСТАННЯМ ЗАСОБІВ МУЛЬТИМЕДІА В ЕКОНОМІЧНИХ ВНЗ

У наш час, коли комп'ютер та Інтернет стали невід'ємними складовими життя, продовжувати застосовувати застарілі методи викладання – помилка, оскільки за допомогою новітніх техноло-

гій студент не тільки швидко і якісно засвоює матеріал, а й удосконалює навички, які знаходяться на початковому рівні, також розвиває особистість, творчість і креативність.

Метою дослідження є огляд мультимедійних засобів у викладанні іноземної мови.

Висвітлення проблем, пов'язаних з використанням сучасних інформаційних і комп'ютерних технологій у навчальному процесі, розвинуто в роботах учених: Денисової Ж.А., Денисова М.К., Молянинова О.Г., Мадхавана Г. тощо.

Мультимедіа (англ. Multimedia) – це сучасна комп'ютерна *інформаційна технологія*, що дозволяє об'єднати в комп'ютерній системі текст, звук, відео, графічне зображення та анімацію. Використання мультимедіа активізує процес викладання, підвищує інтерес студентів до дисципліни, ефективність навчального процесу, за допомогою цього студент може досягти глибшого розуміння дисципліни.

Істотним недоліком даної форми навчання є необхідність дорогого матеріально-технічного забезпечення, а також додаткові вимоги до кваліфікації викладача.

Мультимедійні засоби включають в себе електронні підручники, презентації Power Point, відеоматеріали, інтерактивні дошки та ін.

Застосування відеоматеріалів дозволяє підвищити ефективність навчального процесу за рахунок ілюстрацій, зміни видів діяльності, переключення уваги, можливість зупинити відео або повернутися на будь-який момент відео. Необхідно висвітлити недоліки відеозанять: високі вимоги до рівня володіння викладачами програмними засобам візуалізації, необхідні додаткові витрати робочого часу на підготовку тощо.

Використання електронних інтерактивних дошок спонукає до творчості студента, підвищує мотивацію, підвищує активність студентів, потрібну інформацію можна побачити на дошці, в той час як викладач її просто пояснює. Суттєвим недоліком є вартість цього приладдя.

Висновком може слугувати те, що застосування мультимедійних технологій, таких як: електронні підручники, презентації Power Point, відеоматеріали, електронні інтерактивні дошки, сприяє легкості засвоєння матеріалу, виділенню найголовнішого серед великої кількості інформації, аналізу певної проблематики, вдосконаленню навичок роботи з комп'ютером, покращує сприйняття нової інформації за допомогою використання зображення, звуку, дає можливість передачі більшого обсягу інформації, розвитку творчості, креативності. А це надалі дозволить студенту ефективніше засвоювати матеріал, представлений упродовж навчального року, таким чином впливаючи на якість освіти у ВНЗ України.

Література

1. Madhavaiah G., Nagaraju Ch. And Peter S. Innovative Methods in Teaching English Language and Communication Skills//IJSRR – 2013. – №2. – С. 141-145

2. *Ребенок В.М., Рубець М.М.* Використання сучасних комп'ютерних технологій в процесі професійного навчання // Вісник ЧДПУ. – Чернігів: Вид. центр ЧДПУ. – 2016. – №117. – С. 238–240.

3. *Трубчанінова К.А., Корольова Н.А., Ковтун І.В.* Впровадження у навчальний процес сучасних технологій навчання та сучасних технічних засобів // ІКСЗТ – 2014. – №4. – С. 27.

4. *Денисова Ж. А.* Мультимедийная презентация языкового материала как методический прием / Ж. А. Денисова, М. К. Денисов // Иностранные языки в школе. – 2008. – №3. – С. 20–27.

Петренко І. П., к.е.н.,
старший викладач кафедри інвестиційної діяльності

ПРАВО ВИБОРУ СТУДЕНТОМ ВАРІАТИВНИХ ЗАВДАНЬ ЯК ФОРМА ІНДИВІДУАЛІЗАЦІЇ НАВЧАННЯ

У контексті філософської науки індивідуалізацію можна розглядати як «процес і результат суміщення соціальних вимог, очікувань, норм, цінностей, виявлення особистісних та ділових якостей, що необхідні для ефективного виконання соціальної ролі, із специфікою потреб, властивостей та стимулів діяльності індивідів» [1; с. 680]. Застосування даного підходу у навчанні має за мету забезпечення переходу студента до самовизначення як особистості і як майбутнього фахівця. На наше переконання, досягти цієї мети можна, перш за все, давши студентам можливість реалізувати одне з головних прав людини – право вибору.

Розглядаючи вибір як стадію волі, що має на увазі селекцію однієї з двох або більше альтернатив, можна говорити, що в університеті студентам надано право обирати для виконання індивідуальні завдання. Мова йде про перелік таких видів навчальних робіт, як написання есе, аналітичний огляд наукових публікацій, участь у науковій конференції, проведення польового

дослідження тощо, серед яких на альтернативній основі відбувається відбір одного-двох завдань, що на думку самого студента найбільше відповідають його здібностям і можливостям. Також дотримання права вибору у ході виконання даного виду навчальної діяльності забезпечується варіативністю тем і напрямків дослідження у межах обраного завдання.

Проте ми усвідомлюємо, що такий підхід до представлення та виконання індивідуальних завдань не можуть повною мірою забезпечити реалізацію студентом свого права вибору. Причиною є порядок визначення тематики наукових і дослідницьких робіт, яка, як правило, є заздалегідь сформованою викладачем.

З одного боку, це полегшує процес вибору проблематики дослідження для студентів, які мають схильність уникати додаткових викликів у процесі навчання і прагнуть працювати над темою, що є для них добре знайомою і зрозумілою. Водночас ті студенти, які володіють значним потенціалом і мають за мету розширити власні професійні горизонти, відчувають психологічний дискомфорт. Адже «якщо ви обмежуєте свій вибір лише тим, що здається можливим і розумним, ви виключаєте себе з того, що ви дійсно хочете, а все, що залишилося в стороні, – це компроміс» [2; с. 171].

Таким чином, лишаючи студента можливості самостійно обирати тему для виконання того чи іншого різновиду індивідуальної роботи в рамках окремих наук і дисциплін, викладачі примушують його іти на компроміс із особистими прагненнями та баченням свого професійного майбутнього.

У зв'язку із викладеним, пропонуємо включити у робочі програми тезу про те, що студент має право самостійно обрати та запропонувати тему індивідуального завдання, якщо її немає у наведеному переліку. Зрозуміло, що й тут не можна уникнути певних обмежень, адже тему варто узгодити із викладачем на предмет відповідності її змісту науки чи дисципліни. Проте сам факт самостійного прийняття рішення студентом щодо напрямку дослідження сприятиме формуванню його особистісних орієнтирів.

Література

1. *Подольська Є. А.* Філософія: Підручник для студ. вузів / Є. А. Подольська, – К. : Центр навчальної літ., 2006, – 703 с.

2. *Фритц Р.* Путь наименьшего сопротивления / Роберт Фритц ; пер. с англ. Марии Сухотиной и Светланы Кировой. – М. : Манн, Иванов и Фербер, 2015. – 288 с.

Погорєлова І.С., к.і.н.,
доцент кафедри політичної історії

ІГРОВІ МЕТОДИ АКТИВІЗАЦІЇ ПІЗНАВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ У КОНТЕКСТІ СТУДОЦЕНТРИЗМУ

Розвиток успішної країни можливий за умови самореалізації її громадян, адже їх життєвий успіх і обумовлює національний прогрес. Традиційна система навчання, що спрямована лише на передачу знань, умінь і навичок від викладача до студента не може забезпечити повноцінний розвиток особистості, не відповідає модерному соціальному замовленню, яке визначається потребою суспільства в людині, здатної до самостійних, відповідальних, ініціативних, творчих дій, з критичним мисленням, котра кваліфіковано розв'язує проблемні питання. Сьогодення вимагає підготовку саме таких членів суспільства.

З огляду на це, закономірним є популярність і значимість концепції студентоцентрованого навчання у постіндустріальному світі, в основі якої результати навчання та досягнення студента. В українському просторі вищої освіти теж зростає актуальність впровадження студентоцентризму (навчання і організація освітнього процесу, орієнтоване на особистість, потреби студента, створення сприятливих умов для його навчання) [1]. Згідно концепції, сучасний студент є активним учасником освітнього процесу, зростає роль його самостійного навчання (під керівництвом викладача, роль якого переосмислюється: він є партнером у процесі навчання, а не носієм готового знання), що призводить до збільшення самостійності і відповідальності студента. Як досягти цієї мети? Використання нових нетрадиційних методів, форм, засобів навчання та освітніх інновацій, що спрямовані на стимулювання самостійної творчо-пошукової діяльності студентів дозволять втілювати у дійсність концепцію студентоцентризму.

Одним із методів активізації процесу необхідно відзначити ігрові методи (ділові, рольові ігри, ігрові вправи та проектування тощо). Ігри розвивають інтелектуальні, моральні, вольові, емоцій-

ні якості; посилюють інтерес студентів до предмета, створюють енергійний робочий настрій. Ігрові форми навчання дають можливість ефективної взаємодії педагога і студента; сприяють свідомому засвоєнню матеріалу через дію, стимулюють активність студентів, вміння раціонально і творчо виконувати завдання, самостійно застосовувати знання, у грі немає пасивних спостерігачів, усі мають роль, певну позицію.

Для історичних дисциплін підходять, зокрема, ділові ігри – діалог на професійному рівні, коли відбувається зіткнення думок, критика і обґрунтування гіпотез, що призводить до появи нових знань і уявлень. Цей різновид гри забезпечує активність студентів, збуджує інтерес до самостійної роботи, потребує відповідального ставлення до своїх обов'язків; можливим є випробувати себе у незвичних ролях, вийти за межі традиційної поведінки. Ефективність ділової гри забезпечується за умов: добровільності, відсутності тиску; зв'язку ігрової та реальної діяльності; переходу від простих до складних ігрових форм. Ділова гра складається з таких етапів: інструктаж студентів; підготовка до участі у грі (комплектування груп, вибір лідерів, розподіл ролей, ознайомлення зі сценарієм, завданнями); проведення гри; рефлексія (аналіз і самоаналіз результатів гри, підведення підсумків). Є різновиди ділових ігор: мозкова атака, ринг, аукціон, конгрес, прес-конференція та інші [2]. Ролеву гру, наприклад, можна використати як презентацію лідерами програмних положень своїх груп (партій), відповіді на питання електорату, експертів і конкурентів; гру «Брейн-ринг» у формі змагання команд задля перевірки засвоєних знань. Дидактичні ігри використовують на різних етапах навчання, але найчастіше з метою закріплення і контролю засвоєння вивченого матеріалу.

Література

1. Розроблення освітніх програм. Методичні рекомендації / Авт.: В.М. Захарченко, В.І. Луговий, Ю.М. Рашкевич, Ж.В. Таланова / За ред. В.Г. Кременя. – К. : ДП «НВЦ «Пріоритети», 2014. – 120 с.
2. *Шаронова С. А*. Деловые игры: Учеб. пособие. — М.: Изд-во РУДН, 2004.

Погорєлов С. Б., старший викладач
кафедри історії та теорії господарства
Колядич О. І., к.е.н.,
доцент кафедри історії та теорії господарства

ОСОБИСТІСНО-ОРІЄНТОВАНИЙ ПІДХІД У ВИКЛАДАННІ ІСТОРИКО-ЕКОНОМІЧНИХ ДИСЦИПЛІН ЯК СПОСІБ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРИНЦИПУ СТУДЕНТОЦЕНТРИЗМУ

1. Наше прагнення до інтеграції у світовий і європейський освітній простір ставить нові виклики перед національною системою вищої освіти та, зокрема, системою підготовки фахівців з економіки. В складних умовах сучасних українських реалій важливо втримати подальший розвиток процесів, що забезпечили переведення української системи вищої освіти в русло Болонського процесу. Сьогодні головним завданням участі України у цьому процесі є ліквідація її відставання від європейської вищої освіти.

Розбудова знаннєвої економіки висуває першочерговим завданням підвищення рівня конкурентоздатності майбутніх фахівців і в цілому нашої освіти у Європейському просторі. В іншому разі, як справедливо зауважує професор Києво-Могилянської Академії Ю. Бажал, студенти-споживачі наших освітніх послуг з підняттям рівня добробуту громадян будуть віддавати перевагу іншим європейським університетам, а ми будемо тільки спостерігати, як виїжджає з країни наша талановита молодь[9].

2. В українському просторі вищої освіти зростає актуальність створення середовища студоцентризму. Студентоцентризм є *кроком до активізації та самоосвіти студентства*. Одним із способів реалізації принципу студентоцентризму є особистісно-орієнтований підхід. Його базисом є суб'єктне спрямування навчання та активна діяльність студента. Як *особистісно-орієнтоване навчання* студентоцентризм виходить з поваги до самобутності особистості студента. Як принцип навчання у вищій школі на студентоцентричних засадах він забезпечує плекання особистості фахівця на основі педагогіки співробітництва.

3. Для сучасного українського студентства характерною рисою є висока особистісна самооцінка. Відповідно до болонських принципів і прийнятого Закону Про освіту в Україні студенти вже

[9] Див.: Вища освіта як фактор конкурентоспроможності країни: Україна в контексті євроінтеграції / Бажал Ю.М., Національний університет «Києво-Могилянська академія», с.108 (http://www.ekmair.ukma.edu.ua/handle/123456789/413).

сьогодні набувають належного впливу на навчальний процес[10]. У цьому зв'язку видається важливим забезпечення зростання культури навчання. Запорукою в цьому є змінення загальних уявлень про управління процесом навчання не кимось ззовні, а на основі саморегулювання.

4. У системі нашої освіти існують накопичені десятиліттями бар'єри між теоретичними знаннями та їх практичним застосуванням. Шляхом подолання цієї прірви між теорією і практикою є поглиблення теорії як засобу та бази знань і формування відповідних компетентностей як спроможностей кваліфіковано проводити практичну діяльність[11]. Виходячи з цього, центральною проблемою науково-освітньої діяльності є протиріччя між необхідністю підвищення наукового рівня теоретико-економічних знань, подолання їх частковості та наближення результатів досліджень до реалій життя, надання їм практичного спрямування. Перспективи розв'язання цього протиріччя відкриваються при застосуванні цивілізаційної парадигми дослідження суспільства.

5. Рівень науковості економічних знань дозволяє підвищити застосування методологічних принципів інституціональної економічної теорії. Знання студентами сучасної методології і теорії надає їм змогу застосовувати набуті знання практично. Оволодіння історико-економічними знаннями формує розуміння того, що практична діяльність людей, яка раніше відбувалася на основі емпіричного досвіду, з накопиченням знань здійснюється з наукових позицій. Вивчення історії економіки та економічної думки є фактичним застосуванням надбань історико-економічної науки, створенням необхідних для входження у світ професійної культури умов, розвиток можливостей студента перетворювати економічну теорію на приріст знань, а практику – на здатність у майбутньому самостійно конструювати і управляти своєю професійно-економічною діяльністю.

6. Для встановлення наукових знань, зорієнтованих на практику, особливу роль відіграє структуризація їх змісту. Реалізація практико-орієнтованих наукових знань передбачає надання їм форми компетентностей як сукупності таких якостей особи, що відображають рівень її освіченості та проявляються у здатностях використовувати накопичений людством і втілений у духовній і матеріальній культурі суспільний потенціал на визначення і досягнення цілей у певній сфері економічної діяльності. Рух від поняття кваліфікації до поняття компетенції є сучасним дороговказом для учасників освітнього процесу.

Перетворення наукових знань у якості та переконання особи, що навчається, здійснюється через декомпозицію. Декомпозиція наукового знання розуміється як структуризація та надання такої форми, яка забезпечує його сприйняття та засвоєння особою в повному обсязі та глибині. Це той шлях, через який відкривається оволодіння науковими знаннями. Зокрема, через вивчення історико-економічної науки відбувається засвоєння наукових понять, категорій, зв'язків, формування розумінь і вироблення власних суджень, набуття умінь оперувати отриманими знаннями та навичок практично їх застосовувати. На основі набутих у процесі вивчення історико-економічних дисциплін вмінь аналізувати конкретні факти та події, розуміти та бачити їхній вплив на розвиток господарських систем певного періоду тощо, відбувається перехід від пасивного сприйняття «готових» знань до їх формування шляхом виконання аналітично-розумової діяльності та активного застосування її результатів.

7. У національній доктрині розвитку освіти найважливішим пріоритетом освіти визнано її особистісну орієнтацію, що відповідає європейському принципу індивідуалізму, згідно з яким найвищою цінністю є свобода особи[12]. Через постійне збільшення потоку інформації «знаннєвий» підхід, що надає пріоритет перед практичними вміннями, у викладанні визнається несучасним, «завуженим»[13]. Викладачам загальноосвітніх дисциплін важливо враховувати, що на відміну від недавнього минулого сьогодні студентство в меті навчання все більше орієнтується на професійну діяльність, а не на формування фундаментальних знань і загальнонаукових компетентностей. Тому процес навчання повинен організовуватися з позицій стратегічного для особи підходу, що зробить його осмисленішим з боку студента, а отже ефективнішим та успішнішим. При цьому використання студентом індивідуального досвіду в процесі пізнання є найрезультативнішим шляхом засвоєння практико-орієнтованих наукових знань. Даний підхід базується на таких основних принципах, як інформатизація, навчання через дію, активність (залученість) студента, студентоцентризм, практична спрямованість навчання та його дослідно-пошуковий характер.

---

[10] Так званий болонський принцип, коли студенти мають значний вплив на прийняття рішень у навчальному закладі, діяв ще у початковий період становлення університетів. (Див.: *Марія Кокор.* Педагогічні технології підготовки майбутніх викладачів іноземної мови за професійним спрямуванням в університетах США, 2013; Зарубіжний досвід /Педагогіка і психологія професійної освіти. – № 3. – 2013. – С. 262–263).

[11] Див.: Контроль та оцінювання навчальних досягнень студентів економічного університету / М.І. Радченко, М.В. Артюшина, Г.М. Романова та ін. – К.: КНЕУ, 2010. – С. 9.

[12] Див.: *Хуторской А.* Ключевые компетенции как компонент личностно-ориентированной парадигмы образования / А.Хуторской // Народное образование. – 2008. – №2. – С. 3–13.

[13] Див.: Контроль та оцінювання навчальних досягнень студентів економічного університету / М.І.Радченко, М.В.Артюшина, Г.М.Романова та ін. – К.: КНЕУ, 2010. – С. 10.

8. Під компетентнісним підходом ми розуміємо єдину систему визначення цілей, добору змісту, організаційного і технологічного забезпечення процесу підготовки майбутнього спеціаліста на основі виокремлення загальних та спеціальних компетенцій. Переваги та реалізація компетентнісного підходу при вивченні історико-економічних дисциплін дозволяють сформувати у майбутнього спеціаліста не лише певні історико-економічні знання, але й уміння виконувати пізнавальні завдання, знаходити нестандартні рішення, самостійно аналізувати та компетентно вирішувати загально-професійні проблеми.

Література

1. Вища освіта як фактор конкурентоспроможності країни: Україна в контексті євроінтеграції / Бажал Ю.М. Національний університет «Києво-Могилянська академія» (http://www.ekmair.ukma.edu.ua/-handle/123456789/413).
2. *Кокор М.* Педагогічні технології підготовки майбутніх викладачів іноземної мови за професійним спрямуванням в університетах США. – 2013. Зарубіжний досвід / Педагогіка і психологія професійної освіти. – № 3. – 2013.
3. Контроль та оцінювання навчальних досягнень студентів економічного університету / М.І. Радченко, М.В. Артюшина, Г.М. Романова та ін. – К.: КНЕУ, 2010.
4. *Хуторской А.* Ключевые компетенции как компонент личностно-ориентированной парадигмы образования / А. Хуторской // Народное образование. – 2008. – № 2.

Потій В. З., д.е.н,
професор кафедри корпоративних фінансів і контролінгу
Чепка В.В., к.е.н.,
доцент кафедри корпоративних фінансів і контролінгу

НАУКОВО-ДОСЛІДНА РОБОТА СТУДЕНТА У СИСТЕМІ ЕФЕКТИВНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ

Метою сучасної системи вищої освіти є всебічний розвиток людини як особистості. Але на сьогодні у практиці здійснення професійної діяльності спостерігається усереднене ставлення до особистості студента.

Одним з напрямів підвищення якості навчання можуть бути нові освітні методики навчання. Ці методики мають ґрунтуватися на двох аспектах.

Перший аспект – удосконалення університетського викладання. Існує точка зору серед роботодавців і студентів, що значна кількість важливих аспектів щодо розвитку національної економіки викладачами не розглядаються, тому деякі студенти не задоволені вищою освітою. У виправленні цього положення можна запропонувати всім викладачам проходити тестування для підтвердження кваліфікації та знання нових педагогічних методик. Нинішні методики навчання і контроль за цими процесами є недостатньо ефективними і вимагають перегляду.

Другий аспект. У нинішніх реаліях необхідно робити нахил на самостійну роботу студента, яка сприяє формуванню важливих якостей: самостійності, відповідальності та уміння відстоювати свою точку зору. З боку викладача необхідні, в першу чергу, увага та підтримка.

Традиційно, сьогодні, при організації роботи студентів, поширеним є чітке окреслення кола завдань зі сторони викладача. Крім того, студентам рекомендовано певний алгоритм і методика виконання цих завдань. Безумовно, це не стимулює розвитку ініціативності та самостійності студентів. Відсутність врахування особливих здібностей студентів, власних інтересів, не дозволяє їм проявити свої творчі та інтелектуальні можливості в процесі навчання.

Доцільно використовувати індивідуальний підхід до студентів. Але це не завжди можливо при високому навчальному навантаженні викладача.

З іншого боку, роль викладача полягає не стільки у передачі певного обсягу наукової інформації, скільки у формуванні особистості студента, розвитку потенційних навичок майбутнього фахівця. Це дасть змогу сформувати і підвищити компетентність майбутніх фахівців.

Сучасні реформи, спрямовані на підвищення якості освіти, мають бути направленні на відхід від застарілої дидактики, зокрема на:

1. Зменшення ролі методів щодо примусового надання знань учням на користь методів, які активізують процес навчання і виховання.
2. Обмеження колективних форм на користь форм диференційованого індивідуального навчання.

3. Використання новітніх дидактичних засобів, що надають можливість безпосереднього пізнання і подолання «вербалізму» в навчанні.

Основою реформ є відхід від перевантажених програм навчання, де окремі предмети відповідають академічним дисциплінам, на користь таких занять, завдяки яким можна визначити індивідуальність людини, посилити акцент на розвитку його особистості, здібностей і можливостей.

Значну роль у цьому процесі мають відігравати студентські організації На даний час існує понад 30 міжнародних студентських організацій. Найбільшими з них є: AIESEC, ELSA, AEGEE та інші. Важливість цих організацій полягає в тому, що завдяки ним, студенти мають змогу вдосконалювати та розвивати свої особисті якості, отримувати підтримку від кураторів та обмінюватися професійним досвідом з іншими членами організацій.

Саме завдяки таким студентським організаціям, учні отримують важливі практичні навички, щодо побудови комунікаційних відносин, особистісного розвитку та формують особисті стратегічні цілі.

Примаченко О.Л., к.е.н.,
доцент кафедри обліку підприємницької діяльності

КОМПЕТЕНТІСНИЙ ПІДХІД У ПІДГОТОВЦІ ФАХІВЦІВ З ОБЛІКУ

Розглядаючи проблеми підготовки фахівця у вищих навчальних закладах України, можна зробити висновок, що одним з важливих завдань сучасної професійної школи є підготовка компетентного, гнучкого, досвідченого фахівця, що здатний досягати визначеної мети.

У сучасних умовах господарювання, коли постійно удосконалюються технології виробництва і надання послуг, виробництво орієнтується на потреби ринку, змінюються законодавчі вимоги, підприємства вимагають фахівця нової формації, здатного адекватно реагувати на умови ринку, виявляти ініціативу, творчість і активність. У зв'язку з цим результатом професійної освіти повинна стати не лише кваліфікація, а і професійна компетентність, оскільки саме компетентність забезпечує наявність професійно важливих якостей, більш високий рівень підготовленості спеціаліста. Провідним методологічним інструментом підвищення якості підготовки фахівців з обліку в сучасних умовах, на нашу думку, є компетентнісний підхід.

Компетентнісний підхід у вищій освіті передбачає перехід від запам'ятовування до школи мислення, розвитку особистих здібностей фахівця. Студент у такому процесі орієнтований не лише на окрему науку чи предмет, а і на власний розвиток, на свідоме конструювання свого майбутнього.

Компетентнісний підхід у жодному разі не слід протиставляти традиційному знаннєвому, адже без бази теоретичних знань жоден фахівець, і в першу чергу бухгалтер, не зможе професійно вільно орієнтуватися в нормативному, технологічному і практичному середовищі.

Однією з провідних наук, які формують фахівця з обліку, є «Фінансовий облік». При підготовці студентів з обліку слід виділити такі професійні компетенції, які: встановлюють набір системних характеристик для проектування компетентного фахівця:

- здатність збирати, аналізувати та синтезувати облікову інформацію щодо активів, капіталу, зобов'язань, витрат, доходів і фінансових результатів діяльності підприємства;
- засвоєння основних базових знань професії бухгалтера з майбутнім використанням для правильності і своєчасності оформлення первинних документів за господарськими операціями, пов'язаними з діяльністю підприємства, а також їх відображення в системі рахунків бухгалтерського обліку;
- здатність до практичного застосування положень законодавчих і нормативно-правових документів України, які регулюють ведення обліку на підприємстві;
- уміння самокритично оцінювати особисті переваги і недоліки в бухгалтерській професійній діяльності, адекватно сприймати критичні зауваження керівництва підприємства;
- володіння методами і програмними засобами обробки облікової інформації, здатність взаємодіяти зі службами інформаційних технологій та ефективно використовувати корпоративні інформаційні системи;
- здатність ділового спілкування з експертами інших галузей (податковими органами, покупцями, постачальниками, іншими юридичними і фізичними особами, які мають стосунки з підприємством): здійснювати публічні виступи, переговори, ділове спілкування, електронні комунікації.

Отже, компетентність – це така форма існування та взаємодії знань, умінь, освіченості в цілому, яка зумовлює особистісну самореалізацію, знаходження свого місця в умовах конкуренції. Внаслідок цього освіта, що формує компетентного фахівця, має бути по-справжньому особистісно орієнтованою, тобто забезпечувати максимальну задіяність особистісного потенціалу.

Література

1. *Драч І. І.* Компетентнісний підхід як засіб модернізації змісту вищої освіти / І. І. Драч // Проблеми освіти: наук.- метод. зб. / Кол. авт. – К.: Інститут інноваційних технологій і змісту освіти МОН України, 2009. – Вип. 58. – Частина 1. – С. 176–180.
2. *Самойлов Е. А*. Философские основания компетентностно ориентированного образования / Е. А. Самойлов // Философия образования. – 2008. – № 2 (23). – С. 86–93.
3. *Якухно І.* Компетентнісний підхід у сучасній післядипломній педагогічній освіті / І. Якухно // Післядипломна освіта в Україні. – 2011. – №1. – С. 53.

Приходько Н.Г., старший викладач
кафедри німецької мови факультету МЕІМ

ЗАПРОВАДЖЕННЯ СТУДЕНТОЦЕНТРОВАНОГО НАВЧАННЯ В ОСВІТНІЙ ПРОЦЕС — ПРІОРИТЕТНИЙ НАПРЯМ МОДЕРНІЗАЦІЇ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Трансформаційні процеси, обумовлені необхідністю модернізації освітянської царини в нашій державі, спрямовані на оновлення змісту вищої освіти та підвищення її рівня. Акцент усе більше зміщується в бік активного дидактичного керування навчальним процесом, контроля його результатів, зростання рівня автономності, що відповідає студентоцентрованому навчанню.

Студентоцентроване навчання – основний принцип Болонських реформ у вищій освіті, що передбачає активну навчальну діяльність студента при набутті необхідних компетенцій і зростання відповідальності за власне навчання, спрямоване на досягнення певного результату.

Відбувається перехід від монологічного викладення навчального матеріалу до творчої співпраці викладача та студента. Традиційні знання-вміння-навички не заперечуються, але пріоритет надається знанням-розумінням-навичкам, в результаті інтегрування яких формуються як загальні, так і фахові компетенції.

Сучасні реалії вимагають адаптації до умов, що часто змінюються. Звідси затребування таких загальних компетенцій, як уміння працювати в команді, здібність використання організаційно-управлінських навичок у професійній діяльності, навичок самоосвіти тощо. Знання можуть передаватися студенту викладачем, компетенції набуваються під час навчальної взаємодії на основі студентоцентрованого навчання, що стимулює мотивацію та пізнавальну активність студентів.

Студентоцентризм передбачає особистісно-діяльнісний підхід, розглядаючи студента як активного суб'єкта освітньої діяльності та враховуючи його особливості та потреби. *Пропонуються* гнучкі навчальні траєкторії, вроваджуються різні інноваційні методи, забезпечується відчуття автономності з відповідним супровідом і підтримкою з боку викладача як порадника та провідника студента у лабіринті знань.

Слід наголосити на оновленому змісті ролі викладача, який реалізує нову функцію керівника і консультанта студентів для оволодіння ними тих чи тих компетенцій, систематизації та удосконалення знань. Він покликаний забезпечити вищий рівень консультування і мотивації студентів щодо відбору інформації, її джерел, організації адекватних навчальних ситуацій, ліквідації виявлених прогалин.

Мета викладача – утворити партнерські відносини зі студентом, що дозволять досягти ясності і прозорості вимог не лише до рівня навчальних досягнень, а й до процедур контролю. Важливим завданням є також мотивування студента до оволодіння необхідним рівнем активності та самостійності у викладенні власних висновків, готовності до самонавчання, самовдосконалення для досягнення запланованого результату.

Студент з пасивного та керованого учасника навчального процесу, не завжди готового докладати зусилля і виявляти пізнавальну діяльність, поступово перетворюється на активного та зацікавленого суб'єкта, керівника власного процесу навчання, що вимагає ще більшого ступеня залучення, завзяття, віддачі, розвинутих умінь працювати з різноплановою інформацією, користуватися різними формами доступу до неї тощо. Студенти взаємодіють один з одним і з викладачем при виборі цілей і засобів їх досягнення, досліджують найкращі шляхи для набуття необхідних компетенцій.

Отже, студентоцентроване навчання відіграє важливу роль у стимулюванні та залученні студентів до активного освітнього процесу. Розробка нових підходів до викладання і навчання, спрямованих на досягнення результату, дозволяють піднести на якісно вищий рівень ефективність освітнього процесу.

Прокопчук Л.В.,
викладач кафедри німецької мови факультету МЕіМ

ВТІЛЕННЯ ПРИНЦИПІВ СТУДЕНТОЦЕНТРОВАНОГО НАВЧАННЯ ПРИ ФОРМУВАННІ ІНШОМОВНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ

Компетентнісний підхід є провідним в світовій освітній стратегії і його можна розглядати як відповідь на «виклики» інформаційної революції й формування глобального ринку, коли відбувається зміщення кінцевої мети освіти зі знань до компетентностей.

Після підписання Болонської декларації з'явились нові програми, ініціативи, які ставили за мету знайти загальноєвропейський консенсус у визначенні того, що повинні вміти робити після закінчення випускники ВНЗ. Серед основних компетенцій *soft skills* було визначено як Радою Європи, так і Єврокомісією *іншомовну та міжкультурну компетенції*, які дозволяють кваліфікованому спеціалісту здійснювати ефективне міжособистісне спілкування у сфері своєї діяльності.

Предмет іноземна мова володіє великим потенціалом у процесі формування компетентного спеціаліста. Використання в практиці викладання німецької мови та інтегрування в програму підготовки студентів економічних спеціальностей навчальних підручників таких німецьких видавництв, як Hueber, Langenscheidt, Klett та інших, укладених відповідно до нормативних вимог європейської освіти, забезпечить ефективне компетентнісне навчання.

На прикладі навчального комплексу з німецької мови Aspekte німецького видавництва Langenscheidt, який я використовую в групах з мовним рівнем студентів B1-C1, можливо простежити всі переваги *студентоцентрованого підходу*: від вибору мовної тематики цікавої для молоді («Робота та кар'єра», «Глобалізація світу» та інші), розкриття мовної теми в різних аспектах, що враховує різнобічність інтересів індивідуумів, до можливості самому вибирати тематичну спрямованість у рамках певного завдання.

Студентоцентрований підхід у навчальному процесі передбачає використання соціальних (групових) форм роботи, без яких не обходиться не жоден розділ підручників: починаючи від обговорення результатів соціологічного тесту, проведення коротких інтерв'ю з теми до інсценування за сюжетом навчального фільму на при кінці кожного тематичного розділу.

Навчальний комплекс Aspekte передбачає постійне звернення до інформаційних технологій і може кваліфікуватись як мультимедійний, починаючи від невеличких завдань на аудіювання в одному ключі як для домашнього опрацювання, так і класної роботи, перегляд dvd (короткометражних сюжетів) до кожної з тем – виключно самостійно – до можливості отримати online тестові завдання.

Дидактика навчального комплексу Aspekte дозволяє усунути «панівну роль» викладача на занятті та надає можливість тим, хто навчається самостійно опановувати навіть теоретичними аспектами граматики.

Навчальний комплекс з німецької мови Aspekte спрямовано на формування *міжкультурної компетенції*. Не лише завдання під рубрикою Porträt налаштовують на пошук інформації про видатних людей, визнанні фірми та цікаві міста з німецькомовного регіону, але й сюжети фільмів, тематичні вкраплення про культуру жестів, проблеми іноземців та академічну мобільність сприяють формуванню міжкультурної компетенції на тлі розвитку іншомовної.

Редзюк І. В., доктор філософії
в галузі психології, старший викладач
кафедри іноземних мов, факультет маркетингу
Люлька Л. А., доктор філософії
в галузі соціології, старший викладач
кафедри іноземних мов, факультет маркетингу

МЕТОД ПРОЕКТІВ ЯК ОДИН З НАЙКРАЩИХ СПОСОБІВ РЕАЛІЗАЦІЇ КОМПЕТЕНТІСНОГО ПІДХОДУ ДЛЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РЕЗУЛЬТАТИВНОЇ СКЛАДОВОЇ НАВЧАННЯ

У нинішньому суспільстві безупинний потік інформації та потреба у збільшенні ефективності засвоєння матеріалу створюють необхідність використання найрізноманітніших способів, прийомів, методів оптимізації навчання англійської мови, так як в умовах глобалізації, дуже швидкого розвитку наукових технологій, вивчення та оволодіння іноземною мовою є необхідним для фахівця будь-якого рівня, профілю та спеціалізації. Викладач повинен використовува-

ти компетентісний підхід, а саме формування освітнього процесу на створення та розвиток здатності застосовувати набуті знання, вміння, навички, власний досвід у нестандартних ситуаціях для вирішення певних проблем, здатності досягати високих результатів і володіти ситуацією, що склалася.

Щоб сформувати компетентісні вміння, діяльність викладача має бути направлена на: використання інтерактивних технологій; проведення неординарних занять; стимулювання студентів до самоосвіти; пропонування завдань, для виконання яких необхідні додаткові джерела інформації; надання професійних порад щодо пошуку потрібної інформації; навчання правильному написанню конспектів, складання планів, вміння виділяти найголовніше, аналізувати отриману інформацію та робити висновки; розробку завдань різного рівня складності; стимулювання отримання вмінь з висловлювання особистої думки; підготовку творчих завдань; створення конфліктних ситуацій; організацію індивідуальних завдань і завдань у парах і групах.

Одним з найуспішніших способів реалізації компетентісно орієнтованого підходу у вивчення іноземної мови є використання на заняттях проектної технології. Метод проектів – це спосіб досягнення дидактичної мети за допомогою детальної розробки проблеми, що має мати вираження у практичній діяльності та результаті. Головна ідея проектного методу полягає в тому, що студент із задоволенням виконує роботу, яку обирає самостійно; його діяльність не обмежується тільки навчальним предметом, вона має практичне застосування та результат. Використання проектної технології вирішує проблему мотивації, створює позитивний настрій для вивчення англійської мови та умови для виявлення потенційних можливостей кожного студента.

Працюючи над проектами, студенти розширюють свій кругозір, межі володіння мовою, навчаються розуміти на слух англійську мову, практично її застосовувати, відчувати іноземну мову. Студенти працюють з додатковою літературою, словниками, тим самим мають прямий контакт з автентичною мовою, чого не дає вивчення мови лише за допомогою підручника.

Під час використання методу проектів змінюється і роль викладача. Викладач стає консультантом, помічником, спостерігачем і координатором.

Рзаєв Д.О., старший викладач
кафедри інформатики та системології
Рзаєва С.Л., к.т.н. доцент КНТУ

КОМПЕТЕНТНІСТЬ СТУДЕНТА ЯК ПОКАЗНИК ПСИХОЛОГІЧНОЇ ГОТОВНОСТІ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Законодавчо-нормативно від вищої школи вимагається професіоналізація особистості студента. А саме, становлення і професійне зростання особистості студента як спеціаліста, професіонала, про формування творчої, духовно багатої особистості з урахуванням її потреб, інтересів, бажань, здібностей.

Студентський вік до того ж сенситивний для утворення професійних, світоглядних і громадянських якостей, для формування творчих рис – «сходження до вершин творчості», що багато важить у подальшій професійній діяльності.

Основні напрями професіоналізації є всі пізнавальні процеси: професійне сприймання і професійна спостережливість, професійна пам’ять, професійна уява, професійне мислення. Формується професійна настанова на всі пізнавальні процеси.

Фахівець із вищою освітою повинен оволодіти не тільки знаннями, уміннями й навичками, а й самостійно виробляти засоби досягнення поставлених професійних цілей, а для цього повинні бути сформовані механізми планування своєї діяльності, програмування своїх дій, оцінки результатів і їх корекція.

Особистість студента набуває професійну спрямованість, що має такі прояви:

- професійна мотивація, загальне позитивне ставлення, схильність і інтерес до професійної діяльності (прагнення до реалізації смислу служіння суспільству, державі, людям);
- розуміння і прийняття професійних завдань з оцінкою власних ресурсів для їх розв’язання;
- бажання вдосконалювати свою підготовку до професійної діяльності, підсилюються мотиви самоосвіти і самовиховання;
- планування задовольняти матеріальні й духовні потреби, займаючись працею в галузі своєї професії.

Професійна спрямованість особистості передбачає розуміння і внутрішнє прийняття нею цілей і завдань професійної діяльності, а також співзвучних із нею інтересів, настанов, переконань і поглядів. Усі ці ознаки і компоненти професійної спрямованості виступають показниками рівня

її сформованості в студентів. Професійна спрямованість характеризується стійкістю (нестійкістю), домінуванням соціальних або вузькоособистісних мотивів, далекою чи близькою перспективою життєдіяльності.

Позитивні зміни в змісті професійної спрямованості студента виявляються в зміцнені мотивів, пов'язаних із майбутньою професією (прагнення добре виконувати свої ділові обов'язки, демонструвати себе знаючим і вмілим фахівцем); у зростанні рівня домагань стосовно успішного розв'язання складних навчальних завдань; у посиленні почуття відповідальності, бажанні добитися успіхів у професійній кар'єрі тощо. Суттєві зміни відбуваються в структурі самосвідомості студента, у рівні його самооцінки та в ставленні до себе. У студентів формується система ціннісних орієнтацій, які пов'язані з професійною діяльністю. Цінність – усвідомлення і прийняття студентом сенсу своєї професійної діяльності.

Руженський М. М., к.е.н.,
доцент кафедри політичної економії

КОМПЕТЕНТНІСНИЙ ПІДХІД ЯК СКЛАДОВА СТУДЕНТОЦЕНТРИЧНОЇ ПАРАДИГМИ РОЗВИТКУ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Соціально-економічні процеси в сучасному суспільстві значною мірою актуалізують питання якісної трансформації вищої освіти. Це пов'язано з тим, що постіндустріальний етап еволюції людства на основі економіки знань можливий лише в умовах інвестиційно-інноваційної моделі економічного зростання, для реалізації якого потрібні висококваліфіковані фахівці. За таких умов значно зростає необхідність підвищення якості вітчизняної вищої освіти та освітніх послуг. Остання є основною передумовою розвитку та самореалізації кожної людини, фундаментом формування конкурентоздатного людського капіталу, що відповідає потребам постіндустріальної економіки. В умовах України це сприяє посиленню конкурентоздатності її економіки та інтеграції в глобалізований світовий ринок. Процеси трансформації вітчизняної економіки повинні будуватися на принципах цінності кожної людини, людино центризмі що в царині вищої освіти має знайти своє втілення в студентоцентричному підході до організації навчально-виховного процесу.

Одним із складових елементів студентоцентричної освіти є компетентнісний підхід, що завдяки індивідуалізації освітніх підходів дає можливість самореалізації творчого потенціалу студентів і створює можливості для підготовки компетентного, висококваліфікованого, ініціативного та гнучкого фахівця, здатного приймати рішення, вирішувати завдання та досягати мети навіть у нестабільних, форсмажорних ситуаціях.

Компетентнісний підхід у вищій освіті передбачає перехід від інформації як предмету запам'ятовування до школи мислення, дії та розвитку здібностей особистості. Він забезпечує визначення повнішого, особистісно та соціально інтегрованішого результату освіти. Це значною мірою має обумовити здатність особистості до оволодіння вміннями працювати в нових умовах, до прагнення навчитися жити разом з іншими в умовах невизначеності, полікультурності, ефективно і морально справлятися зі своїми життєвими проблемами [1, с. 6].

Визначальною рисою компетентнісного підходу є його спрямованість, на формування ініціативної, творчої, освіченої особистості шляхом самоорганізації, самореалізації та саморозвитку особи. Такий підхід є суб'єктно-орієнтованим, значною мірою надпредметним і спрямованим не тільки на вивчення програмних дисциплін, а й на самопізнання, самоорганізацію, усвідомлення бажання та уміння вчитися, працювати на формування власного майбутнього. Результатом компетентнісного підходу має стати набуття студентами певних компетентностей, складовими яких є знання, що потрібно знаходити та використовувати у своїй майбутній фаховій діяльності, а не певний обсяг засвоєної сталої інформації. Водночас він передбачає розуміння того, в який спосіб можна здобувати потрібні знання та яким чином їх використовувати в конкретній ситуації та подальшій професійній діяльності. Це є передумовою формування особистості професіонала, якому притаманні певні характеристики. Перш за все він є людиною інноваційною, креативною, здатною до безперервного навчання, вмотивованою до професійного і особистого вдосконалення з урахуванням власних здібностей, нахилів, можливостей та інтересів, залученою у фахові та соціальні комунікації, має певні сформовані людські, моральні, громадянські та професійні якості.

Література

1. *Драч І.І.* Компетентнісний підхід у підготовці магістрантів з педагогіки вищої школи. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://lib.iitta.gov.ua/6786/1/Стаття_І.І.Драч.pdf

Самохвал С.П., старший викладач
кафедри обліку, аналізу і аудиту в АПК

РОЗВИТОК КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ У НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ – ШЛЯХ ДО «СТУДЕНТОЦЕНТРИЗМУ» ОСВІТИ

Інтеграція України у світовий освітній простір, модернізація національної освіти в світлі Болонського процесу вимагають значних змін у підготовці майбутніх фахівців на всіх рівнях навчального процесу. Дотримання європейських стандартів потребує нового підходу особливо у визначенні ключових компетентностей [1].

Реформація освіти зумовила бурхливий розвиток вітчизняної педагогічної науки у значенні компетентнісного підходу до підготовки фахівців. Питаннями компетентнісного підходу у навчанні займаються сучасні вітчизняні та зарубіжні дослідники, зокрема А. А. Гармаш, І. А. Зимня, С. Ф. Клепко, В. В. Краєвський, В. І. Луговий, А. К. Маркова, Л. М. Мітіна, О. В. Овчарук, Дж. Равен, Ю. М. Рашкевич, М. Ф. Степко, А. В. Хуторський та ін.

Компетентності являють собою динамічне поєднання когнітивних і метакогнітивних умінь і навичок, знань і розуміння, міжособистісних, розумових і практичних умінь і навичок і етичних цінностей. Розвиток цих компетентностей є метою усіх навчальних програм, компетентності розвиваються в усіх навчальних дисциплінах і оцінюються на різних етапах програми.

Терміни «студентоцентрована освіта» або «студентоцентроване навчання» з'являються в науковому просторі у зв'язку з болонськими перетвореннями системи освіти. Під час студентоцентрованого навчання викладач покликаний забезпечити як збереження свого рольового статусу, так і вищий рівень консультування і мотивування тих, хто навчається, у питаннях відбору інформації, її джерел, організації адекватних навчальних ситуацій, ліквідації виявлених прогалин. Це передбачає високу мотивацію студентів до навчання, яка формується не лише в академічній сфері. У новому підході робиться наголос на результати навчання, які є головним підсумком освітнього процесу з точки зору дійсно набутих знань і їх розуміння, а не лише тільки засобів і методів навчання, які використовуються викладачами для досягнення певних результатів [2]. Студентоцентроване навчання стимулює розвиток методичного, організаційного і технологічного забезпечення, а також зміну ролі викладача. Студентоцентрована освіта з її акцентуацією на набуття протягом навчання відповідних компетентностей жодною мірою не протирічить таким перевагам вищої освіти, як фундаментальність і універсальність. У низці джерел підтверджується той факт, що студентоцентроване навчання передбачає розширення прав і можливостей тих, хто навчається, розробку нових підходів до викладання і навчання, навчальних програм, що відбивають практичний бік реалізації компетентнісного підходу у вищій освіті [3].

Література

1. Біла книга національної освіти України / Акад. пед. наук України [Т. Ф. Алєксєєнко [та ін.]; за ред. В. Г. Кременя. – К., 2009. – 376 с.
2. *Байденко В. И.* Модернизация профессионального образования: современный этап / Владимир Иванович Байденко. – М. : Просвещение, 2002. – 233 с.
3. *Борисенков В.П.* Значение своеобразия и оригинальности в культуре и человеке в условиях глобализации / В.П. Борисенков // Славянская педагогическая культура. – 2010. – № 9. – С. 5–6.

Саркісова О.Ю., к.п.н.,
доцент кафедри педагогіки та психології

РЕАЛІЗАЦІЯ СТУДЕНТОЦЕНТРИЗМУ У НАВЧАННІ ЗАСОБОМ УПРОВАДЖЕННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Сучасна освіта має бути випереджальною, гнучкою та індивідуалізованою за змістом і технологіями. Це стає можливим, коли навчальна та освітня діяльність ґрунтується на розвитку різноманітних форм мислення, творчих здібностей, високих соціально-адаптаційних можливостей кожної особистості. Таким чином, виникає потреба в створені нової філософії освітньої діяльності, нових принципах організації навчального процесу, нового типу відносин між викладачем і студентом (особистість студента має формуватися у вільних відносинах), нових технологіях опанування знань, розуміння необхідності навчання та особистісного розвитку на протязі всього життя

і т.п. Реалізацією студентоцентризму при такому розумінні має стати максимальне наближення освіти, навчання та виховання студентів до їх індивідуальних здібностей і життєвих планів.

Вивчення курсу психолого-педагогічних дисциплін у вищих навчальних закладах дає можливість реалізувати це завдання, базуючись на усвідомленні необхідності розвитку й актуалізації особистості протягом життя в різних галузях життєдіяльності та придбанні елементарних умінь і навичок для ефективної взаємодії в соціумі, що, в свою чергу, буде сприяти розвитку і реалізації професійного „Я», як у якості спеціаліста по обраному напрямку, так і в якості викладача.

Однією з таких інноваційних технологій навчання, яка задовольняє сучасні вимоги, є інтерактивне навчання. Суть його полягає в тому, що навчальний процес відбувається за умови постійної, активної взаємодії всіх суб'єктів навчальної діяльності. Це співнавчання, взаємонавчання, де викладач і студент є рівноправними суб'єктами навчання, які розуміють, що вони роблять, рефлексують з приводу того, що вони знають, уміють і здійснюють. Інтерактивне навчання розширює пізнавальні можливості студентів, дає можливість перенесення отриманих умінь, навичок і способів діяльності на інші предмети, створює невимушену атмосферу у групі, яка сприяє порозумінню і доброзичливості, що дає змогу по-справжньому реалізувати особистісно-зорієнтоване навчання, на якому й базується студентоцентризм. При використанні інтерактивних технологій на практичних заняттях з дисципліни «Психологія та педагогіка» протягом тривалого часу ми дійшли висновку, що для ефективного використання таких технологій потрібно поступово делегувати повноваження студентам. Спочатку тільки на практичних заняттях, де викладач безпосередньо може спостерігати, контролювати процес роботи у групах, та обговорювати виникаючі проблеми. З часом треба поступово ускладнювати завдання і використовувати інтерактивні технології і при самостійній роботі студентів.

Делегування повноважень студентам у процесі викладання будь-якої дисципліни є кроком до активізації пізнавальної діяльності студентів, кроком до вільного вибору, самоосвіти студентів. У процесі такої діяльності вони вчаться самостійно діяти: пізнавати, діалогізувати, перетворювати, цінити навчальне середовище. Усвідомлюють, що викладач вищого навчального закладу не ментор, а радше колега, мета якого налагодити і вести зі студентом діалог. Активно взаємодія між студентом і викладачем здійснюється на принципах партнерства.

Отже, педагог вищого навчального закладу має працювати зі студентом так, аби він учився пізнавати світ крізь призму конкретного предмету та науки загалом, готував студентів не тільки до конкретної фахової, а й загальнолюдської діяльності.

Сацький П. В., к.і.н.,
доцент кафедри політичної історії

ЦІННІСНІ ОРІЄНТИРИ У ВИВЧЕННІ СОЦІАЛЬНОЇ ІСТОРІЇ ЯК ПЕРЕДУМОВА ПЕРЕХОДУ ВІД ПІДГОТОВКИ КАДРІВ ДО ФОРМУВАННЯ «КОМАНД»

Напрямки підготовки студентів на основі компетентнісного підходу визначаються запитами ринку праці. Ринок диктує вимоги до набору компетенцій, які мають опанувати майбутні фахівці найзатребуваніших спеціальностей. Проте, актуальним залишається питання щодо прогнозування стану ринку праці, виявлення спеціальностей, які стануть актуальними як у ближній (до завершення бакалаврського навчального циклу одним набором студентів), так і в середньостроковій перспективі (протягом зміни одного покоління, тобто 25 років). Прогнозування перспективності й затребуваності спеціальностей на ринку праці має базуватися на аналізі суспільних цінностей, збереження і примноження яких має запропонувати майбутній фахівець.

При вивченні історії, особливо соціальної, фахівцями економічних і юридичних спеціальностей, слід звернути увагу усвідомлення студентами кожної людини як неповторної цінності, усвідомлення, що не може бути «зайвих людей». Усвідомлення цінності людини спрямовує до пошуку в кожній людині якостей, які можуть бути корисними суспільству. Тому, працюючи на практичних заняттях із вивчення Історії українського суспільства важливу роль і ефект могли би дати вправи із визначення студентами свого місця і ролі в суспільстві у конкретно історичну епоху. Також, можливо, щоб студенти таким чином спробували визначати місце і роль у конкретно історичну епоху для своїх товаришів. Такий аналіз варто проводити, аналізуючи ключові ціннісні орієнтири відповідної епохи за характерними джерелами. Так, для періоду Русі це може бути «Слово про Закон і благодать» Ілларіона та «Повчання дітям» Володимира Мономаха.

Студентоцентризм у навчальному процесі має базуватися на ідеалах гуманізму, в основі яких лежить розуміння винятковості й неповторності кожної особистості. У цьому контексті важли-

вим є вивчення саме соціальної історії, яка дає змогу студентові відчувати і розуміти цінності, якими жили люди у попередні епохи та порівнювати ці цінності із цінностями нашої епохи. Важливим є стимулювання студентів до виявлення цінностей епохи завдяки опрацюванню першоджерел, котрі ілюструють відповідну епоху. Тому вивчення історії на практичних заняттях набуває нового практичного змісту, який полягає у здобутті таких навичок як виявлення цінностей відповідної епохи, їх практичне усвідомлення.

Гуманістичне світосприйняття може також мати чітке практичне застосування, оскільки, оцінюючи якості своїх товаришів і власні, студенти отримуватимуть практичні навички в оцінці можливостей як власних, так і інших людей. Це особливо важливо для студентів економічних і юридичних спеціальностей, які у перспективі на практиці повинні будуть займатися організаційними питаннями й працювати із людьми.

Важливим є відзначити, що студенти у період свого навчання набувають як першого організаційного досвіду так і набувають зв'язків, які можуть стати у нагоді в подальшому житті. На сьогодні актуальним є трансформація навчальних закладів із своєрідної «***кузні кадрів***» на «***кузню команд***»!, які повинні будуть об'єднувати людей у здійсненні підприємницької діяльності, громадській та інший суспільно-корисній роботі. Саме вправи із оцінки моральних і ділових якостей своїх товаришів у конкретних ситуаціях створюватимуть підґрунтя для того, щоб студенти закладали основу самоорганізації заради закладення підвалин майбутніх «команд».

Література

1. Зарубежная социология образования: коллективная монография / Под ред. А. М. Осипова. – Великий Новгород: НовГУ им. Ярослава Мудрого, 2014. – 346 с.
2. *Баева Л. В*. Ценности изменяющегося мира: экзистенциальная аксиология истории: Монография / Л. В. Баева. – Астрахань: Изд-во АГУ, 2004. – 277 с.
3. Рамаяна. Кн.1-2. (Кн.1. Балаканда, Кн.2. Айодхьяканда) / Пер. Гринцер П. А. – М.: Ладомир, 2006. – 890 с.

Свідерська І.М., к.е.н.,
доцент кафедри корпоративних
фінансів і контролінгу

АДАПТАЦІЯ ОСВІТНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ДО ВИКЛИКІВ СЬОГОДЕННЯ

Збереження свободи та гарантія необхідних умов для досягнення культурних та освітніх цілей студентства – пріоритетні напрямки Болонського процесу. Одним із способів реалізації студентоцентризму є особистісно-орієнтований підхід, здатний сприяти не лише всебічному розвитку особистості студента, врахувань його індивідуальних здібностей, а й дозволяє концентрувати зусилля на формуванні його світосприйняття, професійних навичок, саморозвитку, саморегуляції, соціальної відповідальності, актуалізації особистого досвіду студентів [1].

У роботі зі студентами необхідно враховувати освітню мобільність, необхідність вивчення та удосконалення володіння іноземними мовами. Складний і суперечливий стан економіки вимагає від випускників вузів вирішення складних проблем міждисциплінарного характеру. Це можливо подолати, якщо існує широкий вибір факультативних дисциплін, усвідомлення необхідності самоосвіти та навчання протягом усього життя. Сприяє цьому широка мережа бібліотечних ресурсів, відкритий доступ до електронних інформаційних носіїв, дистанційних курсів та on-line навчання. Такі умови мають забезпечувати вітчизняні університети з метою надання якісних освітніх послуг студентам, адже «відтік інтелекту» шкодить соціально-економічному стану країни, породжує бідність ті нестабільність.

Щоб викладати в нових умовах, необхідні нові знання, нове мислення, нові відчуття, нова інтуїція, нове бачення себе і навколишнього світу. Світ постійно змінюється, еволюціонує, трансформується, що спонукає викладача до кардинальних змін в освітній діяльності.

Динамічні зміни, що відбуваються в геополітичному, соціальному, економічному середовищі загострюють виклики до змін в освітній сфері. Посилення міжнародного тероризму, євроінтеграційні наміри країни, збереження цілісності та незалежності держави актуалізують проблеми фінансової науки та потребують сучасних інноваційних рішень.

Адаптація освітньої діяльності при викладанні фінансових дисциплін значна, оскільки пов'язана із швидкою зміною інформаційного забезпечення прийняття управлінських фінансових рішень. Якщо раніше зміна концептуальної парадигми відбувалася протягом 20–40 років, то в

сучасності швидкість оновлення та переосмислення інформації значно зростає. Вже протягом року кардинальних змін зазнають питання оподаткування, адміністрування, оцінки та підходів до аналізу. І студенти мають отримати достатній рівень компетенцій, щоб швидко реагувати на існуючі зміни в соціально-економічному середовищі.

Лідерський потенціал викладача в даних умовах має зростати, оскільки консолідація академічних знань і тісна співпраця з бізнесом сприяють забезпеченню високої якості освіти. Це спонукає до модернізації змісту лекційних занять, творчих робіт, широкого розуміння існуючих проблем та нетривіального їх вирішення. Інформаційної підтримки потребує також викладач, адже надзвичайно важливим є його саморозвиток, професіоналізм, що частково досягається відвідуванням наукових конференцій, семінарів, вебінарів, круглих столів, доступу до новітніх інформаційних джерел.

Література

1. *Хоружий Г. Ф.* «Студентоцентризм як принцип академічної культури.»Філософія фінансової цивілізації: людина у світі грошей: зб. наук. пр.(2012). – 382 с.

Свірко С.В., д.е.н.,
професор кафедри обліку в кредитних
і бюджетних установах та економічного аналізу

ПОДАЛЬШИЙ РОЗВИТОК ЗМІСТОВНОГО НАПОВНЕННЯ МАГІСТЕРСЬКОЇ ПРОГРАМИ «ОБЛІК І КОНТРОЛЬ В СЕКТОРІ ЗАГАЛЬНОГО ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ» В УМОВАХ РЕАЛІЗАЦІЇ ПОЛОЖЕНЬ ЗАКОНУ УКРАЇНИ «ПРО ВИЩУ ОСВІТУ»

Прийняття Закону України «Про вищу освіту» спричинило потребу у концептуальному перегляді підходів до підготовки фахівців з вищою освітоюмагістерського рівня або, згідно вищевказаного нормативного документу, другого рівня вищої освіти. Опрацювання (з метою коригування) потребували не тільки кількісні показники навчальних планів (йдеться про загальний обсяг кредитів, що відведений на підготовку магістрів – 90–120 кредитів ЄКТС), а й (за для видозміни) їх змістовне наповнення згідно врахованого при побудові вказаного Закону проекту»Гармонізація освітянських структур в Європі» (TuningeducationalstructuresinEurope, TUNING) [1, 2]. Нагадаймо, що на меті проекту TUNING, ініційованого ще у 2000 р., було поєднання цілей Болонського процесу та Лісабонської стратегії реформування європейського освітянського простору; додамо, що саме в межах цього важливого аналітично-дослідницького проекту було сформульовано концептуально нові підходи до процесу створення та реалізації освітніх програм, що отримали узагальнену назву – «студентоцентроване навчання» (studentcenteredapproach) [3]. Ключовою ідеєю студентоцентрованого навчання виступає задум забезпечення можливості студентів отримати/набути такі знання, компетенції, навички, які дозволять останнім стати високо затребуваними фахівцями на ринку праці по закінченню навчання та лідерами з надзвичайно високою конкурентноздатністю у майбутньому. Реалізація такого підходу можлива за умов плідної співпраці з працедавцями, які, фактично визначають вимоги до таких фахівців, вартість праці яких вони спроможні і готові адекватно оцінити та оплатити за ринковими цінами.

Звертаючись до ситуації на ринку праці обліковців, зауважимо, що попри відносно низький рівень оплати праці фахівців в галузі бюджетного обліку та контролю, потреба у таких фахівцях досить висока як, до речі, і вимоги. Останнє пояснюється як значною кількістю бюджетних установ в країні (близько 55 тис. розпорядників бюджетних коштів за державним і місцевими бюджетами), так і розпочатими реформами в сфері системи управління державними фінансами, одними з основних елементів якої виступають бюджетний облік і контроль.

Орієнтуючись на відправні та результативні позиції нормативних документів з питань модернізації як системи управління державними фінансами, так і бюджетного обліку і контролю, запити суб'єктів сектору загального державного управління в сегменті ринку праці щодо облікових працівників,на кафедри обліку в кредитних і бюджетних установах та економічного аналізу на базі загальної платформи, розробленої керівництвом ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана», було сформовано оновлений пакет дисциплін за магістерською програмою «Облік і контроль в секторі загального державного управління». Він має наступний вигляд (табл. 1).

Таблиця 1

ПЕРЕЛІК ДИСЦИПЛІН МАГІСТЕРСЬКОЇ ПРОГРАМИ «ОБЛІК І КОНТРОЛЬ В СЕКТОРІ ЗАГАЛЬНОГО ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ»

№	*Назви в розрізі семестрів за видами*
	1 семестр
	Нормативна складова
1.	Глобальна економіка
2.	Інноваційний розвиток підприємства
3.	Бухгалтерський облік в управлінні бюджетними установами
4.	Організація бухгалтерського обліку в бюджетних уставах
5.	Методологія і організація наукових досліджень в обліку і аудиті
	Варіативна складова
6.	Системи і моделі бюджетного обліку
7.	Правове забезпечення бюджетного обліку
8.	Облік виконання бюджетів в органах Державної казначейської служби України
9.	Державний фінансовий контроль
	2 семестр
	Нормативна складова
1.	Соціальна відповідальність
2.	Облік та звітність за міжнародними стандартами бухгалтерського обліку для державного сектору
3.	Методика і організація аудиту в секторі загального державного управління
4.	Фінансовий аналіз в бюджетних установах
	Варіативна складова
5.	Звітність бюджетних установ
6.	Управлінський облік в бюджетних установах
7.	Внутрішній аудит в секторі загального державного управління
8.	Управлінські інформаційні системи в обліку, аналізі та аудиті в секторі загального державного управління

Втім, успішність реалізації започаткованих новацій залежить не тільки від змістовного навантаження магістерської програми. Як зазначав член Національної команди експертів з реформування вищої освіти в рамках Болонського процесу к.е.н., доц. А..В. Ставицький «...студентоцентроване навчання є процесом якісного перетворення в навчальному середовищі для студентів та інших осіб, які навчаються, спрямованого на підвищення їхньої самостійності (автономії) та критичної здатності за допомогою підходу, зорієнтованого на результат», при цьому до складу елементів останнього вказаний вчений відніс: «...опору на активне, а не пасивне навчання; акцент на критичне та аналітичне навчання і розуміння; підвищену відповідальність і підзвітність з боку студента; більшу самостійність (автономія) студента; вдумливий підхід до освітнього процесу з боку і особи, яка навчається, і викладача...» [4]. За для забезпечення повної реалізації всіх компонентів концепції студентоцентрованого навчання пропонується переглянути структуру навчального процесу на користь запровадження контактних занять на денному відділенні підготовки магістрів.

На завершення варто процитувати слова іншої нашої колеги к.і.н., доц. Т.Г. Купрій, яка, в своїй праці щодо концепту студентоцентованого навчання в Україні,зазначила: «Створюючи паралельну спадкоємність, ідея створення інноваційного навчального формату – студентоцентро-

ваного навчання несе в собі демократичну основу, розширюючи можливості культурного вибору для людини як у здобутті професії, так і в мобільній перекваліфікації, розширенні профілю спеціальності, змінюючи таким чином соціальні гарантії зайнятості.» [5].

Література

1.Закон України «Про вищу освіту» від 01.07.2014 № 1556-VII [Електронний ресурс] // Режим доступу до матеріалів: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1556-18/page

2. Вступне слово до проекту Тьюнінг – гармонізація освітніх структур у Європі. Внесок університетів у Болонський процес // Європейська комісія: Дирекція з освіти і культури, 2008. – 108 с. [Електронний ресурс] //Режим доступу до матеріалів: http://www.unideusto.org/ tuningeu/images/stories/documents/General_Brochure_Ukrainian_version.pdf

3. *Рашкевич Ю.М.* Болонський процес та нова парадигма вищої освіти: монографія / Ю.М. Рашкевич. – Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2014. – 168 с.

4. *Ставицький А.В.* Імплементація ECTS на сучасному етапі. Виклики та досягнення [Електронний ресурс] // Режим доступу до матеріалів: http://andriystav.cc.ua/Downloads/TEMPUS/ECTS_Stavytskyy.pdf

5. *Купрій Т.Г.* Концепт студентоцентованого навчання в Україні [Електронний ресурс] // Режим доступу до матеріалів: http://elibrary.kubg.edu.ua/11564/1/T_Kuprii_UIRZOiNvUI_16_IS.pdf

Семенчук А.О., к.е.н.,
доцент кафедри економіки підприємств

КОМПЕТЕНТНІСТНА ОРІЄНТАЦІЯ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТА

Сучасний процес викладання дисциплін у вищих навчальних закладах базується на особистісному підході. Актуальним завданням викладачів є пошук оптимальних шляхів виховання особистості, яка вміє мислити, коректно спілкуватися, здатна здійснювати самостійний вибір і приймати відповідальні рішення. Тому здобуття вищої освіти пов'язане не тільки з вивченням матеріалу, який сформує зі студента професіонала, але й відшліфує універсальні особистісні компетенції. З точки зору компетентністного підходу і має відбуватись модернізація змісту освітніх програм.

Компетенція, в даному випадку, розглядається як спосіб існування знань, умінь, освіченості, які приведуть до особистісної самореалізації, а навчання – представляється високомотивованим, особистісно-орієнтовним, яке забезпечує максимальну потребу особистісного потенціалу, визнання її особистості оточенням і усвідомлення нею самою своєї вагомості. Враховуючи дане твердження, компетенція складається з трьох компонентів: когнітивна (знання і розуміння), діяльнісна (практичне і оперативне застосування знань) і особистісна (особисті якості й ціннісні орієнтири). Тому перед викладачами постає завдання наповнення дисциплін, які відображали б цілісний досвід вирішення життєвих проблем, виконання ключових функцій, соціальних ролей, і не зводились до вивчення конкретного матеріалу. Даний компетентністний підхід акцентовано не на вмісті, а на результатах освіти, представлених у формі компетенцій, які віддзеркалюють здатність студента продуктивно діяти в професійних ситуаціях. Тобто необхідно зосередити увагу на навчально-дослідній компетенції, як стратегічній у контексті безперервного навчання. Але головна роль у такому процесі належить студенту, а точніше в його бажанні шукати можливості для набуття таких компетенцій.

У даний час, одна з головних задач системи вищої освіти, у зв'язку з зростанням вимог до кваліфікації та якості підготовки фахівців, є повний облік вимог роботодавців і потреб країни. Тому, в сучасних умовах фундаментальність освіти актуальна подвійно: випускникам вузів вона дозволяє бути успішнішими в своїй професії, орієнтуватися в складній економічній обстановці, а при зміні професії в рамках обраного напрямку швидше адаптуватися до нових видів діяльності.

У цілому проблема постає в тому, що освіта не може бути ким-небудь і як-небудь отримана, вона має здобуватися і присвоюватись самостійно у вигляді вмінь і навичок, які набуваються студентом тільки в процесі активної діяльності. Ті студенти, які орієнтовані не тільки на отримання знань в обраній сфері, але й формують у себе навички пошуку раціонального вирішення поставлених задач, першочергово розуміють потреби ринку праці, а це дає змогу не втрачати час а створювати свою професійну особистість з першого року навчання та швидко адаптувати її.

Семьонов Д.Є.,
старший викладач кафедри інформатики та системології
Дербенцев В.Д., к.е.н.,
доцент кафедри інформатики та системології
Овчаренко А.А.,
асистент кафедри інформатики та системології

ФОРМУВАННЯ МОДЕЛІ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ СТУДЕНТОЦЕНТРОВАНОЇ ОСВІТНЬОЇ СИСТЕМИ В УМОВАХ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОЇ ТУРБУЛЕНТНОСТІ

Сьогодні, коли термін «турбулентність» став широко вживаним не лише фізиками, а й економістами, соціологами, коли кризи та крахи стали частиною соціально-економічного життя, коли світ вбачається слабоструктурованим, процеси нестійкими, а майбутнє погано передбачуваним, особливо нагальною є потреба у структуризації, детермінізації та спрощенні там, де це можливо.

Сучасна студентоцентрована система освіти орієнтована на формування у кожного студента компетентностей, необхідних для подальшого професійного та соціального життя. Тому формування чіткої, зрозумілої, структурованої моделі компетентностей випускника є вкрай необхідним.

Модель компетенцій — повний набір характеристик, необхідний особі для успішного виконання своїх фахових обов'язків. Щоб бути ефективною, модель повинна *мати просту структуру, бути ясною та легкою для розуміння.*

Незважаючи на велику кількість класифікацій компетенцій безумовним є поділ на базові (ключові) та професійні. Враховуючи специфіку освітньої діяльності, професійні поділяються на міжпредметні, та предметні.

Паралельно з проектуванням моделі компетенцій випускника доречно займатись розробкою моделі компетенцій викладача і, в подальшому, кожного спіробітника.

Модель повинна мати просту систему рівнів, а також просту та загальнозрозумілу систему оцінювання рівня фахівця, а також систему переваг залежно від рівня фахівця. Наприклад, для забезпечення простоти та зрозумілості критеріїв оцінювання рівня може бути доречним заборонити збільшувати кількість базових критеріїв.

Процес розробки моделі, спираючись на системний підхід і враховуючи специфіку, можна розбити на такі етапи:

1. Планування проекту.
2. Формування проектної групи.
3. Проектування моделі компетенцій.
4. Розробка рівнів моделі компетенцій.
5. Формування профілів компетенцій.
6. Впровадження та відлагоджування моделі.

Література

1. *Володина Н.* Модель компетенций – это не сложно // http://www.kadrovik.ru/-kadrovik_ru-/Model_kompetencii.pdf
2. *Лайл М. Спенсер, Сайн М. Спенсер*. Компетенции на работе. Модели максимальной эффективности работы. (Competence at Work: Model for Superior Performance), Hippo, 2009. — 384 с.
3. Системна методологія дослідження стану та динаміки сучасної інформаційної економіки в умовах посилення нестабільності / В. Д. Дербенцев, Б. О. Тішков, О. Д. Шарапов // Моделювання та інформаційні системи в економіці : зб. наук. пр. / М-во освіти і науки України, Держ. ВНЗ «Київ. нац. екон. ун-т ім. Вадима Гетьмана» ; відп. ред. В. К. Галіцин. – К.: КНЕУ, 2013. – № 89. – С. 47–61.
4. *Шарапов О.Д., Дербенцев В.Д., Семьонов Д.Є.* Системний аналіз. — К.: КНЕУ, 2003. — 154 с.

Сербіна О.В.,
асистент кафедри міжнародної економіки

ДИСКУСІЯ ЯК ФОРМА АКТИВІЗАЦІЇ АУДИТОРНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТА

Поглиблення конкуренції на ринку праці та глобалізація світового господарства вимагає від вищої освіти підготовки висококваліфікованих спеціалістів, здатних ефективно працювати під впливом швидких соціально-економічних змін у суспільстві. Дані перетворення задають нові критерії якості освітніх послуг і ставлять нові задачі перед вищими навчальними закладами. На

сучасному етапі модернізації вищої освіти утвердився принцип студентоцентризму, який передбачає створення максимально сприятливих умов для саморозвитку та самореалізації кожного студента, є направленим на розвиток їх творчого потенціалу та ініціативності. Застосування інтерактивних методів активізації роботи студентів на семінарських заняттях сприяє процесу оновлення освітньої сфери та, як результат, підвищенню якості освітніх послуг.

Окрім традиційного опитування, на нашу думку, важливим є застосування сучасних методів організації роботи студентів таких, як кейс-метод, робота в малих групах, ділова гра, мозковий штурм, дискусія та ін. Важливе місце у процесі навчання належить дискусії, яка сприяє формуванню критичного мислення та генеруванню креативних ідей студентів на основі вивченого теоретичного матеріалу з теми. Метою колективної форми обговорення є встановлення правильного рішення через висловлення власних думок та аналізу поглядів інших учасників дискусії на проблему. Значною перевагою застосування даного методу навчання є не лише глибше та багатостороннішє дослідження теми семінарського заняття, а й формування власного відношення до проблеми, спроможність аргументувати свою точку зору, оперуючи набутими знаннями, відношення з повагою до протилежної думки.

Основними завданнями викладача при організації семінару-дискусії є правильно сформулювати дискусійні питання, надати додаткову інформацію (статистичні дані, практичні приклади, відео матеріали, звіти міжнародних організацій і наукові статті з відповідної тематики), дати можливість висловитися студентам з різними позиціями, щоб не допустити однобічного обговорення проблеми, слідкувати, щоб дискусія відбувалося в рамках заданої теми, узагальнити основні результати обговорення та об'єктивно оцінити вклад кожного студента. Надзвичайно важливою умовою проведення якісної дискусії є формування сприятливої для обговорення атмосфери в аудиторії так, як не всі студенти можуть вільно висловлювати свої думки з приводу проблеми.

Отже, інтерактивні методи активізації роботи студента, а зокрема семінар-дискусія, дають можливість розвинути у студентів такі компетенції, як гнучкість і критичність мислення, вміння працювати в команді, ініціативність, творчий підхід до вирішення проблемних питань, лідерські здібності.

Література

1. *Корольова Т.С.* Інтеграція вищої освіти України до Європейського освітянського простору в умовах глобалізації
2. *Тернова І.В.* Використання активних методів навчання у процесі вивчення економічних дисциплін

Сергієнко М. А., асистент кафедри
міжнародного менеджменту

ГУМАНІЗАЦІЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ ЯК ОРІЄНТАЦІЯ НА ЛЮДИНОЦЕНТРИСЬКИЙ ПІДХІД ДО НАВЧАННЯ

Сучасна методологія освіти розглядає навчання у вищому навчальному закладі як специфічний, виключно значущий етап у загальному процесі соціалізації особистості. Відбувається переорієнтація системи професійної освіти, яка була сфокусована на підготовці вузьких спеціалістів, а вже потім особистості, на іншу послідовність – спочатку підготовка людини-особистості, а уже на цій базі — спеціаліста. Зазначені тенденції розвитку вищої освіти обумовлюють необхідність розробки методології реалізації вищої освіти як особистісно орієнтованого навчально-виховного процесу, організації педагогічного сприяння гармонійному особистісному розвитку молодої людини під час навчання у ВНЗ. Критеріальною характеристикою особистісно-орієнтованої освіти є здійснення освітнього процесу як суб'єкт-суб'єктної взаємодії його учасників. Усталення особистісно-орієнтованої парадигми освіти, усвідомлення специфічної ролі періоду професійного навчання в процесах особистісної самореалізації та соціально-професійної ідентифікації молоді, обумовлюють велике значення гуманітарної компоненти в системі вищої професійної освіти.

Гуманізація в науковій літературі визначається як орієнтація на людиноцентриський підхід. Це – визнання людини як найвищої соціальної цінності, забезпечення поваги до її особистості і гідності. Принципово важливим моментом гуманізації вищої освіти є те, що вона не вичерпується лише викладанням гуманітарних дисциплін. Гуманізація та гуманітаризація освітнього процесу реалізуються щонайменше в трьох напрямках діяльності ВНЗ: 1) викладання гуманітарних дисциплін; 2) забезпечення гуманітарної спрямованості викладання усіх дисциплін навчального плану; 3) створення комфортного гуманітарного середовища навчального закладу, як найважливішої запоруки його ефективного функціонування.

Викладачі вищої школи (незалежно від того, які дисципліни вони викладають) у своїй роботі мають дотримуватись комплексного підходу до навчального процесу, враховувати особливості не лише розумового але й морального, естетичного, фізичного розвитку майбутнього спеціаліста. Згідно з дослідженнями, вирішальним фактором, від якого залежить, чи проявить людина здібності до певної діяльності, є саме методика навчання. Підвищення ефективності навчання студентів безпосередньо залежить від умілого підбору і використання різноманітних, найвідповідніших тематиці і ситуації методів навчання, а також від активізації навчального процесу в цілому.

Так, наприклад, проведення міжпредметного тренінгу «Технології крос-культурного менеджменту: адаптація до умов реального середовища» метою якого є узагальнення набутих студентами в процесі навчання теоретичних знань і застосування наявного досвіду для формування цілісного уявлення про основні напрями та інструменти крос-культурного менеджменту, передбачає використання багатьох інтерактивних методів навчання (дискусія, робота в малих групах, кейс-метод). Важливим завданням при проведенні тренінгу є не лише закріпити, систематизувати та поглибити набуті знання, а й розвинути в майбутнього керівника, менеджера управлінські вміння та навички, сприяти розвитку у студентів певних якостей і рис особистості, а саме: поваги до думки іншої людини, терпимості, вмінню працювати в команді, слухати інших, креативності та позитивізму. На думку самих студентів, участь у дискусії дає змогу синтезувати й систематизувати знання для аналізу практичної ситуації, виявити різнопланові підходи до розв'язання проблеми, проаналізувати багато конструктивних ідей і пропозицій для пошуку стратегічних і оперативних рішень, що робить процес навчання значно цікавішим та ефективнішим.

Сироватко В. В.,
асистент кафедри педагогіки та психології

АКТУАЛЬНІСТЬ ЗАСТОСУВАННЯ КОМПЕТЕНТНІСНО-ОРІЄНТОВАНИХ ЗАВДАНЬ У СУЧАСНІЙ ОСВІТІ

У зв'язку з інтеграцією вищої школи України в європейський і світовий простір, сьогодення формулює низку сучасних вимог до професійної підготовки майбутніх фахівців різних галузей. Оволодіння необхідними знаннями, уміннями й навичками для подальшої професійної діяльності стає пріоритетним напрямом у професійній підготовці фахівців високої кваліфікації. Забезпечення якості професійної освіти слід пов'язувати як із покращенням технологій навчання й управління, так і з розширенням контактів для оперативного обміну інформацією і людськими ресурсами, що відповідає основним засадам розвитку вищої освіти в контексті Болонського процесу.

Розглядаючи проблему підготовки фахівця у вищих навчальних закладах України, можна зробити висновок, що найважливішими завданнями сучасної професійної школи є підготовка компетентного, гнучкого, досвідченого фахівця, здатного досягати визначеної мети в нестабільній соціокультурній ситуації. Ключовим методологічним інструментом підвищення якості підготовки майбутніх фахівців є компетентнісний підхід.

Сутність реалізації компетентнісного підходу в умовах здійснення професійної підготовки майбутніх викладачів економіки полягає у створенні методики використання компетентнісно-орієнтовних завдань з курсу економіки, основою яких є конкретні ситуації (кейс-ситуації), проектувальні та проблемні завдання, які забезпечать формування тієї або іншої компетенції. При цьому як ситуація, так і проблемні або проектувальні завдання повинні бути життєво важливими для індивіда, нести в собі потенціал невизначеності, надавати вибір можливостей, знаходячи резонанс у культурному й соціальному досвіді того, хто навчається. Тобто необхідно моделювати (задавати або створювати) параметри середовища, ситуації діяльності, у якій формуються й розвиваються певні компетенції.

На жаль, практика показує недостатній рівень підготовки майбутніх викладачів економіки до компетентнісно-орієнтованого навчання. Це пояснюється, насамперед, розривом між цілями євроінтеграції вітчизняної освіти та досягненням нової якості освіти. Результатом пошуку шляхів розв'язання цієї проблеми став компетентнісний підхід, який дозволяє удосконалити методику викладання економіки, який реалізується в умовах підготовки викладачів економіки в КНЕУ. Так, при застосуванні компетентнісного підходу при викладанні навчальної дисципліни «Методика викладання економіки» загальна кількість занять може бути скорочена, але вони повинні перетворитися у вузлові коригувальні точки розвитку компетенцій студента. Замість аудиторної роботи повинна переважати самостійна, і по можливості наближена до реальної професійної діяльності. Загальна група студентів розподіляється на невеликі групи (2–3 особи), учасників проекту або проблемні групи, з якими викладач повинен проводити роботу практично індивідуально.

Саме в таких умовах доводиться ефективність застосування методики компетентністно-орієнтованих завдань при викладанні навчальної дисципліни «Методика викладання економіки».

Література

1. *Криловець М. Г.* Проблеми економічної підготовки майбутніх учителів / М. Г. Криловець // Молодь і ринок. – 2006. – № 7 (22). – С. 28–30.
2. *Якименко Ю. І.* Якість освіти – крок до європейської інтеграції [Електронний ресурс] / Ю. І. Якименко. – Режим доступу: http://kpi.ua/530-3.
3. http://www.eidos.ru/journal/2005/0910-12.htm

Ситник Н.В., к.е.н.,
професор кафедри ІСЕ

ІНТЕГРАЦІЯ СТУДЕНТОЦЕНТРИЗМУ ТА КОМПЕТЕНТНІСТНОГО ПІДХОДУ ПРИ ВИВЧЕННІ ІТ-ТЕХНОЛОГІЙ

У сучасних умовах для побудови освітньої інноваційної стратегії вищого навчального закладу потрібна інтеграція студентоцентризму та компетентністного підходу.

Студентоцентризм, як суб'єктно-орієнтована концепція в освіті, повинна враховувати інтереси студента в його прагненнях стати ерудованим фахівцем з повним набором професіональних компетенцій. Якщо уявити випускника вуза на сьогодення, то ця уява вийде за національні рамки, що вимагає пошук освітніх стратегій, які б відповідали принципам інтернаціоналізації освіти. Студентоцентризм в освіті – це індівідуалізація навчання з метою надання студентам широких іноваційних знань і професійних навичок, які б відповідали загальноєвропейським стандартам.

Одним із таких стандартів є ECDL (The European Computer Driving Licence) європейский стандарт комп'ютерної грамотності, відомий за межами Європи як ICDL (International Computer Driving License)- міжнародні комп'ютерні права. Структуру стандарту ECDL наведені на рис. 1.

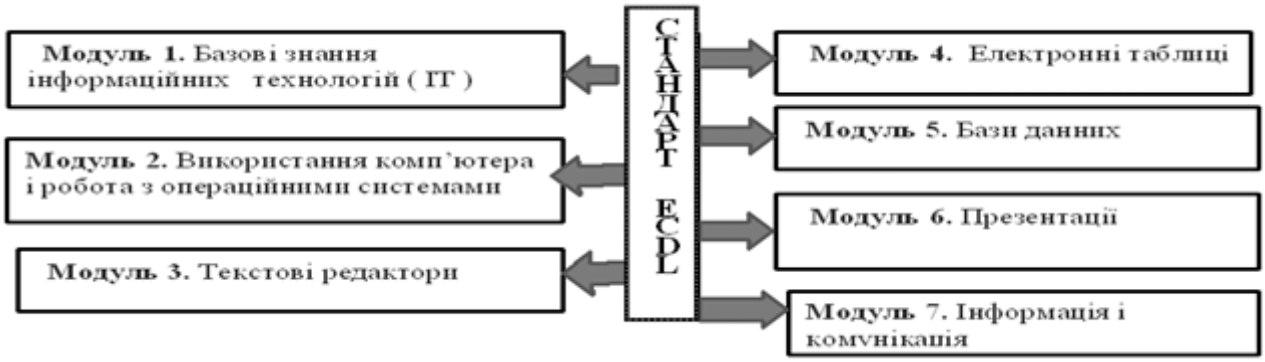

Рис. 1. Модульна структура стандарту ECDL

ECDL признаний Європейською комісією, ЮНЕСКО, Радою європейських професійних інформаційних спільнот, Європейською асоціацією інформатики, міністерствами освіти багатьох країн. На сьогодення – це фактично глобальний стандарт комп'ютерної грамотності.

У Європі, наприклад, при працевлаштуванні на державну службу обов'язково потрібен сертифікат ECDL, який підтверджує комп'ютерну грамотність.

За останні роки в Україні різко зросла потреба у фахівцях, які володіють не лише конкретними економічними знаннями, але і добре володіють сучасними інформаційними технологіями. Особливе поширення набули бази даних (БД), які вимагають відповідного рівня компетенцій.

Тому слід звернути особливу увагу на модуль 7 з вивчення баз даних. Згідно стандарту ECDL опанування цього модуля дозволить набути такі компетенції:

- розуміння концепції роботи с базами данихта вміння використовувати програмні додатки для створення БД;
- створювати і вносити зміни до таблиць реляційної БД, створювати запити, форми і звіти, а також резюме роботи;
- об'єднувати таблиці і виконувати основні операції з ними, як то сортування, групування та інші.

Враховуючи те, що роль і значення баз даних у сучасних умовах невпинно зростає, пропонується ввести окремий курс з основ організації баз даних на всіх спеціальностях університету. Введення такого курсу сприятиме прагненню студентів до отримання актуальних на сьогодення компетенцій.

Крім того пропонується розглянути питання створення сертифікаційного центру при нашому університеті, як це уже зроблено в багатьох вищих навчальних закладах України. Наявність такого центру підвищить лідерський потенціал університету, дозволить охопити сертифікацією переважну більшість студентів. Наявність сертифіката ECDL у студентів і випускників надасть додаткову конкурентну перевагу при працевлаштуванні.

Література

1. *Милорадов К. А.* Повышение компьютерной грамотности студентов на основе международных стандартов. Международный журнал прикладных и фундаментальных исследований. №8, 2012 http://cyberleninka.ru/article/n/povyshenie-kompyuternoy-gramotnosti-studentov-na-osnove-mezhdunarodnyh-standartov#ixzz3zZRjMDnz
2. Стандарт ECDLhttp://www.ecdl.su/pages/ecdl_stand

Слободзян Р.Д.,
старший викладач кафедри німецької мови

ФОРМУВАННЯ ІНШОМОВНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ЕКОНОМІСТІВ

Сьогодення диктує високі вимоги до співпраці на світових ринках, що передбачає підготовку висококваліфікованих конкурентоспроможних економістів зі сформованою професійно орієнтованою іншомовною комунікативною компетентністю.

Вважається, що іншомовна комунікативна компетентність складається з мовної, прагматичної, організаційної, дискурсивної, соціолінгвістичної, стратегічної, навчальної, компенсаторної та соціокультурної компетенцій, які постійно потребують актуалізації і гармонізації через призму студентоцентризму, адже розвиток студента як особистості є найважливішою метою і пріоритетним завданням ВНЗ як освітньої системи та її системотворчим складником. При цьому студент є активним суб'єктом низки видів діяльності: навчання, як процесу систематичного набуття знань та оволодіння навичками й уміннями, необхідними для здійснення майбутньої професійної діяльності та професійно орієнтованої іншомовної мовленнєвої діяльності, як очікуваного кінцевого результату. Водночас актуалізація компетентнісного підходу передбачає переорієнтацію з процесу на результат освіти в діяльнісному вимірі, у зміщенні акценту з накопичування програмно визначених знань, навичок і вмінь на формування і розвиток у студентів здатності практично здійснювати професійну діяльність, застосовувати досвід успішних дій у різних професійних ситуаціях.

Перспективність компетентнісного підходу полягає в тому, що він передбачає високий рівень готовності студента до успішної професійної діяльності. Тому в межах діяльнісного складника слід виокремити такий вид діяльності студента як навчання, націлене на оволодіння професійно орієнтованою іншомовною мовленнєвою діяльністю. З огляду на те, що результатом освіти в діяльнісному вимірі є компетентність, доцільним є трактувати складники навчально-стратегічної та професійно орієнтованої іншомовної комунікативної компетентностей як об'єкти діяльнісного розвитку студентів у курсі навчальних дисциплін «Ділова німецька мова» та «Німецька мова як друга іноземна».

Таким чином, об'єктами особистісного розвитку студентів є мотиви навчання, когнітивні процеси, задіяні в процесі оволодіння навчальною дисципліною, та емоційно-вольові якості, об'єктами діяльнісного розвитку – знання, навички й уміння, які складають професійно орієнтовану іншомовну комунікативну навчально-стратегічну компетентності.

Особистісний складник підходу передбачає, що в центрі навчально-виховного процесу знаходиться сам студент – його мотиви навчання та його неповторний психологічний склад – когнітивні процеси й емоційно-вольові якості. Відповідно, весь навчально-виховний процес, центруючись на особистості студента, стає антропоцентричним за метою, завданнями, змістом, організаційними формами, методами і прийомами навчання.

Таким чином, іншомовну комунікативну компетентність фахівця можна трактувати як складне індивідуально-психологічне утворення на підґрунті інтеграції індивідуального досвіду, теоретичних знань, практичних навичок спілкування іноземною мовою, особистих якостей, які зумов-

люють готовність фахівця до виконання професійної діяльності у сфері економіки і взаємодії з усіма суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності.

Случайна Л.О., к.політ.н.,
доцент кафедри іноземних мов,
факультету міжнародної економіки і менеджменту

СТУДЕНТОЦЕНТРИЗМ У ФОРМУВАННІ НАВИЧОК ІНШОМОВНОЇ НАУКОВОЇ КОМУНІКАЦІЇ МАЙБУТНІХ ЕКОНОМІСТІВ

Кардинальні зміни в економічній ситуації в Україні, перехід до ринкової економіки, революційний розвиток технологій істотно розширив інформаційно-комунікативний простір, у якому живе сучасна людина. В умовах глобального прогресу зростають потреби в удосконаленні кваліфікації та майстерності працівників, які можуть швидко адаптуватися в постійно змінюваному багатокультурному середовищі.

На початку 2016 р. в Україні дедалі більше говорять про необхідність реформ економічного устрою держави, що надає надзвичайної нагальності питанню підготовки нового покоління економістів, здатних творчо використовувати здобуті знання у роботі, ефективно діяти та спілкуватися не тільки рідною а й іноземною мовою під час безлічі різноманітних контактів.

У світі чимдалі більше утверджується суспільство знань. Аби не відстати від прогресивних змін, людина повинна формуватися як знаннєва, для якої знання є основою життя й діяльності, методологією пошуку й ухвалення рішень. Мало побороти відстань між засвоєними знаннями й діяльністю, треба зробити знання основою всієї поведінки і життя у будь-якій сфері, її сутнісним стрижнем [1, с. 2].

Сучасний дослідно-винахідницький навчальний заклад (ДВНЗ) – це медиаторська організація, що має сприяти задоволенню потреб держави у науковому обґрунтуванні, проектуванні та втіленні рішень щодо забезпечення її життєдіяльності. У якості сучасного наукового комунікатора ДВНЗ має тлумачити мову науки у спосіб, що був би зрозумілий для майбутніх фахівців і дозволив раціонально поєднати реалізацію їх наукового і професійного потенціалу.

За таких умов формування навичок наукової комунікації на заняттях з іноземної мови в економічному ДВНЗ набуває особливої актуальності і потребує побудови збалансованого міждисциплінарного простору із залученням викладачів і студентів до університетського, міжвузівського, національного й міжнародного наукового товариства. З метою удосконалення процесу формування у студентів навичок наукової комунікації викладачами кафедри іноземних мов факультету міжнародної економіки і менеджменту застосовуються моделі інтеграції наукових досліджень у навчальний процес, що були запропоновані М. Хілі, відомим британським фахівцем у галузі інтегративного підходу до навчального процесу, центром якого є студент. Ці моделі створюють можливість активного впливу студентів на формування навчального процесу у якості повноправних партнерів викладача, авторів чи співавторів спільних проектів. Такими моделями є:

– навчання, що базується на науковому керівництві (залучення студентів у дослідницькі дискусії);

– навчання, що базується на дослідженнях (безпосереднє здійснення студентами наукового пошуку);

– навчання, кероване дослідженнями (вивчення студентами результатів сучасних досліджень);

– навчання, орієнтоване не дослідження (розвиток у студентів дослідницьких навиків і технік) [2, p. 70].

Кожне наукове дослідження має на меті формулювання конкретних результатів, свою практичну проекцію. На нашу думку, цікавим прикладом такої плідної співпраці є застосування найкращих матеріалів студентських досліджень в якості своєрідних інформаційно-дидактичних посібників для викладання навчальних дисциплін і курсів. При цьому, зберігаються авторські права студентів, як співавторів навчальних програм. Таким чином, їх дослідницькі зусилля призводять до створення продукту, який має певну практичну цінність, а приклад такої науково-методичної співпраці допомагає залучити до неї наступні студентські покоління.

Література

1. Чому ми бідні, якщо такі освічені? Електронний ресурс. – Доступно за адресою: http://gazeta.dt.ua/EDUCATION/chomu-mi-bidni-yakscho-taki-osvicheni-_.html

2. Healey, M. (2005) Linking research and teaching: disciplinary spaces in: R. Barnett (Ed.) Reshaping the university: new relationships between research scholarship, and teaching, 30–42. Maidenhead: McGraw-Hill/Open University Press. – P. 70.

Старіков О.Ю., к.е.н., доцент
кафедри економіки агропромислових формувань

САМООЦІНЮВАННЯ СТУДЕНТІВ ЯК НЕОБХІДНИЙ ЕЛЕМЕНТ НАВЧАННЯ

Активність і самостійність студентів у процесі навчання в значній мірі залежить від їх уміння здійснювати самооцінку. Вона є важливою частиною свідомості, визначає місце молодої людини у своєму професійному середовищі, серед інших студентів і суспільства в цілому. Навички самооцінки є необхідними для реалізації студентом своїх здібностей і можливостей під час навчання в університеті, забезпечують процес розвитку особистості, формують творчий підхід і досягнення високої ефективності у навчанні. Самооцінка відіграє важливу роль протягом всього життя людини. І такі навички можна розвинути.

З нашої точки зору, надзвичайно важливим є введення в університеті процедури здійснення студентами своєї самооцінки, що має регулюватися внутрішніми положеннями навчального закладу. Це є корисним з кількох причин: отримання інформації для удосконалення змісту дисциплін і процесу викладання, привертання уваги студентів до саморозвитку і аналізу своїх можливостей, а також підвищення відповідальності студентів за результати свого навчання.

Багато західних університетів мають давні традиції здійснення студентами самооцінки, що дало змогу виробити певні правила та рекомендації. Так, самооцінка повинна стосуватися не того, що вони роблять, а того, що студенти навчилися та її основною метою є розуміння необхідності і напрямку саморозвитку кожного студента. Такі навички випускники продовжують використовувати і після закінчення університету.

Дуже важливо зробити самоконтроль і самооцінку звичайною практикою. З перших курсів можна розпочати заповнення коротких форм кожним студентом. Такі форми відображають, що було зроблено за минулий період, які існують досягнення, основні перешкоди у навчанні, свої сильні сторони та ті, що потребують розвитку, які навички і знання необхідно вдосконалити, а також плани на наступний період.

Студент може уже знати такі свої можливості та інтереси (чи виявити їх під час самооцінки), які не помітні для викладача та які не можна оцінити навіть у процесі роботи із студентами. Тому контроль повинен дозволяти це виявляти, оцінювати та інформувати викладача.

Самооцінка студентів може бути частиною формальної системи оцінювання знань студентів в університеті, наприклад, бути частиною підсумкового балу. Так, у Державному коледжі Евергрін (штат Вашингтон, США) робиться опис підсумків роботи протягом семестру кожного студента обсягом близько однієї сторінки як працівником факультету, так і студентом особисто. Ці дві оцінки порівнюються та обговорюються під час регулярних оціночних конференцій у кінці семестру. Така самооцінка студентів та оціночні конференції є частиною системи оцінювання у даному коледжі.

Для того, щоб навчити студентів робити самооцінку, дуже важливою є взаємність. Бажано, щоб викладачі також регулярно здійснювали власну самооцінку. Більше того, в окремих західних університетах студенти мають доступ до даних власної оцінки викладачів, що позитивно впливає на подальшу самооцінку та розвиток як викладачів, так і студентів.

Отже, впровадження обов'язкової процедури самооцінки студентів підвищує мотивацію, якість і ефективність навчального процесу, сприяє формуванню відповідальної особистості. Такі навички є корисними і після закінчення навчання. Університет повинен взяти на себе функції активно допомагати студентам проводити самооцінку, орієнтуючись на передовий досвід кращих університетів світу.

Стрільчук Л. В., к.е.н.,
доцент кафедри банківської справи
Стрільчук Ю. І.,
аспірант кафедри банківської справи

ФОРМУВАННЯ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ В УМОВАХ СТУДЕНТОЦЕНТРОВАНОГО НАВЧАННЯ

Вимоги до сучасної вищої освіти змінюються під впливом процесів глобалізації, інформатизації та інтернаціоналізації. Забезпечення високого рівня якості освітніх послуг в умовах конкуренції досягається шляхом впровадження компетентнісного підходу.

У світовій практиці вищої освіти поняття компетентностей виступає центральним, ключовим поняттям, оскільки компетентності поєднують у собі інтелектуальну та навикову складові освіти. Компетентнісний підхід висуває на перше місце не інформованість особи, а її вміння вирішувати

проблеми, що виникають. Поняття компетентності включає не лише когнітивну та операційно-технологічну складові, а й мотиваційну, етичну, соціальну та поведінкову.

Проблема вибору ключових компетентностей являється однією з головних у вищій освіті. Вони повинні бути багатофункціональними, міждисциплінарними та надпредметними. Їх формування вимагає значного інтелектуального розвитку, а саме абстрактного та критичного мислення, самооцінки, тощо.

Запровадження компетентнісного підходу досягається на основі студентоцентрованого навчання, орієнтованого на результат. Ознаками студентоцентрованого підходу є акцент на самостійну діяльність, підвищення особистої відповідальності за результати навчання. Студентоцентроване навчання допоможе студентам сформувати компетенції, необхідні на ринку праці [1]. Сучасний студентоцентрований підхід, який лежить в основі болонських реформ вищої освіти, передбачає переміщення акцента на результати навчання, пов'язані з досягненнями конкретного студента, робить студента центральною фігурою освітнього процесу, а його освітні потреби та інтереси — основою для формування навчальної програми.

Сучасні тенденції модернізації освітніх програм потребують впровадження активних методів навчання, які передбачають збільшення обсягів самостійної роботи студентів. Увага в організації навчального процесу переходить у сторону управління навчання, контролю та оцінки якості самостійної роботи студентів, що повною мірою відповідає студентоцентрованому навчанню.

Значну роль в умовах студентоцентризму відіграє впровадження інноваційних технологій, програм, методів навчання, які сприяють мотивації студентів до отримання високих результатів, розвитку їхніх навичок роботи з інформацією, умінню оцінювати ситуацію, аналізувати фактичні дані, вести дискусії, а також відстоювати власну позицію.

Викладач, використовуючи різні методи та технології, повинен зважати на їхні переваги та недоліки, доцільність у конкретному випадку, тобто застосовувати творчий підхід у навчальному процесі. Це дозволяє організовувати навчальний процес ефективніше, допомагає розвивати у студентів навики критичного мислення, уміння працювати індивідуально та в колективі, сприяє розвитку ініціативи, толерантності до інших точок зору, підвищує відповідальність студента за результати навчання.

Література

1. The Bologna Process 2020 — the European Higher Education Area in the new Decade/ Communique of the Conference of European Ministers Responsible for Higher Education, Leuven and Louvain-la-Neuve, 28-29 April 2009.

Струтинська І.Ю., старший викладач
кафедри іноземних мов факультету маркетингу

ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ У ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ ГРАМАТИКИ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Останнім часом ставлення багатьох людей до ідеї стереотипізації національних характерів є досить стриманим. Приміром, стосовно типових представників туманного Альбіону можна стверджувати, що їм притаманні такі риси, як стриманість і ввічливість, вони не люблять прямолінійність і вважають за краще використання обхідних шляхів у вербальній і невербальній передачі неприємної інформації.

У діловому спілкуванні завжди краще пом'якшити інформацію, ніж посилити. Існують деякі вербальні (лексичні, граматичні) і невербальні (інтонація, мова тіла) засоби досягнення цієї мети. Для успішного ведення міжкультурного діалогу слід уміти використовувати деякі потенційні можливості англійської граматики для пом'якшення інформації. У свою чергу викладачі іноземної мови, в даному випадку англійської мови, повинні оптимально залучати для цієї мети засоби англійської граматики. Розглянемо кілька прикладів. Приміром, модальні дієслова вживаються, щоб показати ставлення мовця до дії або стану, позначеному інфінітивом, тобто щоб показати, що дія розцінюється як можливе / неможливе, ймовірне / неймовірне, обов'язкове, бажане тощо. Наприклад, модальні дієслова *could* і *will* вживаються у ввічливому проханні:

Could you meet us at the railway station the day after tomorrow?

Will you have a cup of coffee?

При застосуванні дієслова *may* слід дотримуватися відмінності при вираженні дозволу і заборони. Перше завжди виражається за допомогою *may*, останнє – за допомогою *may not*. Щоб зробити заборону менш суворою і швидше попросити, ніж заборонити, слід використовувати *do not*.

May I read this attachment ? - No, do not please.

Дієслово *might* часто використовується для вираження докору. Коли *might* вживається з Indefinite Infinitive, це скоріше прохання з відтінком докору. Коли ж це модальне дієслово вживається з Perfect Infinitive, тоді трактується як докір. *You might let us know about it before* звучить більш ввічливо, ніж *You might have let us know about it before.*

Subjunctive Mood також має певний потенціал. Він показує, що дія або стан, виражені дієсловом, не є фактом, а дещо надуманим. Ось чому багато форм Subjunctive Mood звучать ввічливіше, ніж в Indicative Mood.

Крім того, слід звернути увагу студентів на випадки незвичайного вживання *will* і *would* в умовних підрядних реченнях (вони вживаються замість Present Indefinite), що робить пропозицію ввічливішою.

If you will take your seats, ladies and gentlemen, we can begin our meeting.

If you would give us your name and address, we would be very grateful to you.

Вживання негативною форми з дієсловами *think, believe, suppose* тощо, пом'якшує категоричне ствердження.

I do not think the cargo has come on time. - звучить краще, ніж

I think the cargo has not come on time.

Дієслова *will*, *would* в комбінації з Present Continuous або Past Continuous слід уникати в пропозиціях, де Present Indefinite або Past Indefinite є нейтральними формами. Щоб уникнути критики з пропозиції

You will keep back / are keeping back the cargo., краще сказати

You keep / kept back the cargo.

У такому реченні роздратованість звучить в меншій мірі.

Це всього лише кілька прикладів використання граматичного потенціалу для пом'якшення висловлюваної інформації. Але, звичайно, цей потенціал може бути значно більшим за умови професійної компетентності викладача та розроблення спеціально налаштованої методики.

Терещенко Н.В., к. соц.н.,
доцент кафедри соціології

СТУДЕНТОЦЕНТРИЗМ – СКЛАДОВА АКАДЕМІЧНОЇ КУЛЬТУРИ ТА Т'ЮТОРІНГ ЯК СТРАТЕГІЧНИЙ ВЕКТОР ЄВРОПЕЙСЬКОГО ВИМІРУ ЯКОСТІ ОСВІТИ

Для того, щоб теорія «студентоцентризму» впевнено реалізовувалася на практиці необхідно використовувати новітні підходи до навчання, акцентувати увагу на його результатах і спільній відповідальності за них як викладача, так і студента. Студентоцентризм має базуватися на принципах академічної культури, яку потребується виплекати. В сучасних освітніх стратегіях (комунікативні, проектні) відбивається синтез ряду принципів і установок з діючих парадигм (культурологічної, синергетичної, компетентнісної), що створює передумови для побудови універсальної інноваційної стратегії вищої освіти з напрямів формування новітньої освітньої парадигми: студентоцентризм (суб'єкт-суб'єктна концепція); якість освіти (компетентністний підхід); інтернаціоналізація освіти (концепція єдиного освітнього простору); гуманізація освіти (спільність мети: розвиток творчої особистості).

Стратегією здійснення навчальної діяльності студента з переходом вищої школи на компетентністні засади навчання має стати всебічне впровадження інноваційних практик: індивідуальної освітньої програми (як умови становлення суб'єктної позиції студента; розвитку рефлексії способів його самонавчання, запрограмованих через компоненти цілей, завдань, особистісного змісту освіти, форм, методів, системи контролю і оцінки результатів); індивідуальної освітньої траєкторії (як шляху творчої реалізації особистісного потенціалу конкретного студента в освітньому процесі). Побудова та реалізація індивідуальної освітньої програми вимагає супроводу діяльності студента ***індивідуальним консультантом: педагогом-т'ютором***. Потребується вивчення ***кар'єрного т'юторінга***: психологічному та організаційному супроводі професійної кар'єри фахівця на її ранніх етапах (вже в ході навчання в вузі). *У ході кар'єрного т'юторінгу* студенти старших курсів отримують рекомендації з працевлаштування, ведеться професійне консультування в ході реалізації ними робочих завдань, отриманих від роботодавця. У результаті проведення кар'єрного т'юторінгу на момент завершення навчання у вузі студент має трудовий досвід і стаж в обраній ним сфері діяльності.

Т'юторінг як стратегічний вектор «європейського виміру» якості освіти може бути впроваджений у практику вищої школи за умов: теоретичної розробки концепції т'юторінгу в контексті традиційної для педагогіки непохитності синтезу навчання та виховання; розробки моделі і тех-

нології супроводу індивідуальної діяльності студента; розробки стандартів тьюторської діяльності, ролей, функцій, компетенцій педагога-т'ютора. В освітній стратегії вищої школи потребується формування єдиного соціокультурного простору в сучасному суспільстві. Потребується акцентування уваги на соціокультурних аспектах інноваційної стратегії вищої школи. Переосмислення ролі вищої школи як соціокультурного феномену дає підставу для пошуків новітніх освітніх стратегій в загальносвітовому вимірі. Необхідно враховувати в програмах національних реформ досвід розвитку світового освітнього простору в цілому, окремих провідних систем вищої освіти та національні традиції, що розширює межі досліджень у фундаменталізації освіти та педагогіки вищої школи. Переважним напрямом у вивченні трансформації освіти є прийняття соціокультурних параметрів системних змін сучасного соціуму (функції, структура, динаміка) як ускладненої структури громадських стосунків, в яких реалізується діяльність особистості. Потребується зміна менталітету в структурному ланцюжку результативності освіти: грамотність – освіченість – професійна компетентність – культура – менталітет.

Тертична О.М., к.ф.-м.н.,
доцент кафедри вищої математики

ВПРОВАДЖЕННЯ ОСОБИСТІСНО-ОРІЄНТОВАНОГО ВИВЧЕННЯ ТЕОРІЇ ЙМОВІРНОСТЕЙ І МАТЕМАТИЧНОЇ СТАТИСТИКИ В ЕКОНОМІЧНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ

Інтеграція України у світове соціально-економічне співтовариство вимагає перебудови існуючих економічних відносин і розробки нових стратегій розвитку економіки. Невід'ємною умовою успіху в цій перебудові є втілення наукових розробок і використання нових наукових підходів, які базуються в значній мірі на математичних методах. Виникає гостра потреба у розробці якісно нових засад професійної підготовки майбутніх економістів.

Реаліями ринкової конкуренції є безперечний факт того, що фахівець економічного профілю успішно працюватиме та буде конкурентоздатним, якщо матиме високий рівень економічної освіти, складовою частиною якої є математична підготовка. Математика ввійшла в економіку як джерело необхідного апарату для розв'язування економічних проблем, причому пріоритетним чинником формування математичної підготовки майбутнього економіста є якісна підготовка з теорії ймовірностей і математичної статистики. Саме економіка максимально використовує ймовірнісно-статистичні методи. Ґрунтовні знання та вміння застосовувати ймовірнісно-статистичний апарат до економічних розрахунків, аналізу, прогнозу закладає основи успішного засвоєння дисциплін економічного циклу.

Проте наявна практика підготовки студентів економічних спеціальностей з теорії ймовірностей і математичної статистики не задовольняє сучасних потреб: у багатьох випускників слабкі навички використання ймовірнісно-статистичних методів у процесі вивчення економічних дисциплін; недостатнє розуміння важливості математичних знань для майбутньої практичної діяльності; не в повній мірі сформовані професійно-значущі якості.

Наявні недоліки професійної підготовки фахівців економічного профілю зумовлені протиріччями між:

– абстрактністю математичної дисципліни і реальним застосуванням ймовірнісно-статистичного апарату в майбутній професійній діяльності економіста;

– індивідуальним засвоєнням знань у навчанні та колективним характером професійної праці;

– організаційними формами навчально-пізнавальної діяльності і формами професійної діяльності фахівців економічного профілю.

Подолання окреслених суперечностей потребує пошуку нових підходів і здійснення кардинальних змін у системі професійної підготовки майбутніх економістів: переосмислення змісту навчальної дисципліни; відбір ефективних форм і методів навчання; розробку якісно нових навчальних технологій, спрямованих на розширення педагогічних можливостей традиційної системи професійної підготовки фахівців економічного профілю, з урахуванням сучасних соціально-економічних реалій. За таких умов проблема створення гнучких механізмів постійного оновлення змісту та технологій навчання є однією з найактуальніших проблем сучасної педагогічної науки і практики.

Формування компетентності фахівця економічного профілю передбачає не тільки достатній обсяг знань з навчальних дисциплін, а й формування допитливого мислення, підвищення рівня інтелектуального розвитку, внутрішньої готовності до майбутньої професійної діяльності. Особистісно-орієнтований вимір освіти відкриває перспективу для розвитку професійної творчості студента.

Тимочко Н.О., к.е.н.,
доцент кафедри історії та теорії господарства

ФОРМУВАННЯ КОМПЕТЕНЦІЙ БАКАЛАВРА З ЕКОНОМІКИ В ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ТЕМИ: «ГОСПОДАРСТВО ТА ЕКОНОМІЧНА ДУМКА АНТИЧНИХ СУСПІЛЬСТВ»

Зазначена тема присвячена розгляду не лише особливостей господарської сфери античних суспільств Давньої Греції та Давнього Риму, але й суспільних утворень, які існували на теренах України в античні часи. Формування у студентів певних компетенцій, як *гуманітарних*, так і *загально-професійних*, що забезпечують відповідний кваліфікаційний рівень бакалавра з економіки, відбувається в процесі розгляду історичних фактів і подій та їх відображення в економічній думці, а також спроможності майбутнього спеціаліста застосовувати досвід минулого для адекватнішої оцінки сучасного господарського буття. При цьому гуманітарні компетенції передбачають забезпечення у певної особи (студента) якостей освіченості, інакше кажучи, формування в ній здатностей жити й діяти в суспільстві, за рахунок розвитку світоглядності, пізнавальності, морально-етичних якостей та екологічної культури. Ці компетенції починають формуватися ще у школі, але вища освіта, безперечно, повинна завершити їх формування на протязі всіх років навчання студента і вивчення всіх дисциплін, включаючи й нашу.

У зазначеній темі міститься важливий матеріал, який може і повинен вплинути на формування гуманітарних компетенцій. Так, на розвиток світоглядності повинно вплинути розуміння складності античного суспільства, його структури, впливу економічних зв'язків з ним окремого індивіда як фактору впливу на суспільний розвиток тощо, звернувши увагу студентів на відповідні матеріали в тексті теми (характеристика державного устрою, розкриття соціальної структури, їх впливу на господарську сферу, оцінка цього в пам'ятках античної думки та ін.).

Моральність та етичність як складової гуманітарних компетенцій дозволяють сформувати аналіз окремих законів античного суспільства (як етичних норм, що формують його цілі і цінності), зокрема законів Лікурга, які визначали суспільне життя Спарти, законів Драконта та реформ Солона, які суттєво вплинули на господарську сферу Афін або законів XII Таблиць, які, по-суті, заклали основи римського права і визначили правове забезпечення господарської діяльності майбутніх суспільств Західноєвропейської цивілізації, і в яких чи не найважливіше місце займав захист прав власності окремих індивідів.

Певні моральні якості у студентів, безумовно, виховує аналіз процесів формування Римської імперії, способів експлуатації колоній Риму (його провінцій), ролі рабської праці у господарській сфері, аналіз законів братів Гракхів, який дозволяє показати формування паразитарних прошарків люмпменів, що бажали лише хліба і видовищ.

У тексті теми звертається увага і на вплив природного середовища на господарську сферу античних суспільств, формування цілком певного її типу (торговельно-ремісничий характер господарства Афін і зв'язок його з географічним розташуванням; землеробський характер давньоримського господарства, що забезпечувався сприятливими природними умовами; господарська сфера Скіфії — як кочівницьких, так і землеробських племен або античних колоній Північного Причорномор'я і їх переважно сільськогосподарський характер, що пояснювався відповідними природними умовами).

Зазначена тема формує і пізнавальні компетенції, адже саме в ній студент знайомиться з поглядами античних мислителів щодо господарської сфери суспільств античної цивілізації, які заклали основи поглядів на ці процеси на наступні століття, зокрема погляди Аристотеля, його визначення економіки і хрематистики. Ці ж матеріали підручника сприяють формуванню теоретико-методологічних компетенцій як однієї із складових базових професійних компетенцій бакалавра з економіки.

Головним завданням викладача є перетворення знань, отриманих у процесі розгляду кожної теми у якості та переконання, що й повинно забезпечити перехід від пасивного сприйняття знань до активного оволодіння ними, а, отже, й формування відповідних компетенцій. Необхідно визначити ті методи організації навчального процесу, які допоможуть досягти реалізації цих завдань, зокрема шляхом *декомпозиції теми*, яка дозволить обрати для нашої теми ті форми, які забезпечать отримання студентом відповідних *знань, розумінь, умінь, суджень і навичок.*

Виходячи з цього, студент повинен ***знати*:**

— коли відбуваються і в чому суть законів Лікурга, Драконта, XII Таблиць; реформ Солона, братів Гракхів; коли виникає античне суспільство (поняття осьового часу) а також окремі його складові (держави-поліси Давньої Греції та Рим, Римська імперія, давньогрецькі колонії Північного Причорномор'я, скіфське заселення українських земель); що таке античний поліс, клер, хора, що собою уявляли ойкісне господарство, ергастерія, трапеза, вілла, латифундія, система колонату; що означають у вченнях античних мислителів такі категорії, як гроші, економіка, хрематистика, обмін;

***розуміти*:**

— як були організовані й взаємодіяли окремі господарські одиниці (патріархальні господарства, вілли і латифундії, окремі ремісники та ремісничі майстерні (ергастерії), які функції виконували трапези і яку роль в античному суспільстві відігравали трапезити, які існували форми обміну та торгівлі).

На основі ***знань*** і ***розумінь*** формуються ***судження*** щодо окремих процесів і явищ господарського життя античного суспільства, які проявляються через власну оцінку їх студентом. У процесі семінарського заняття визначити судження студентів можна в процесі обговорення окремих питань теми, формулюючи додаткові питання стосовно розглядуваних подій і фактів з позиції «чому саме так?» і надаючи можливість висловитися всім бажаючим, що забезпечить формування у студента власної точки зору стосовно зазначених подій і фактів. Можна також провести письмове експрес-опитування, запропонувавши студентам прокоментувати певний уривок з античних пам'яток.

Вміння оперувати набутими знаннями та інформацією з метою застосування їх у майбутній професійній діяльності можна отримати в процесі порівняльного аналізу певних історичних подій або фактів суспільного життя, зокрема в результаті виконання творчого завдання, запропонованого в нашому посібнику (див. с. 73).

Набуття практичних навичок досягається шляхом створення відповідних моделей організації господарських процесів, визначення конкретних можливостей впливу тих чи інших законодавчих документів, що також можна досягти в процесі виконання вже згаданого творчого завдання.

Тинний В.І., к.пед.н., старший
викладач кафедри іноземних мов ФЕФ

ФОРМУВАННЯ ІНШОМОВНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ СТУДЕНТІВ ЗАСОБАМИ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Сучасний етап розвитку українського суспільства характеризується перманентними змінами в галузі освіти в умовах формування єдиного освітнього простору у рамках реалізації положень Болонської декларації, що обумовлює необхідність перегляду підходів до питань професійної підготовки студентів немовних факультетів ВНЗ в області розвитку їх іншомовної комунікативної компетентності із забезпеченням умов для особистісного та професійного формування майбутнього фахівця. Особливе значення надається реалізації принципу студентоцентризму. У Декларації Європейської Асоціації університетів наголошується на необхідності нарощування зусиль університетів у напрямку підтримки впровадження методик навчання, у фокусі яких постає студент. У Лісабонській декларації йшлося не лише про заохочення використання навчальних результатів і чітке роз'яснення студентам очікуваних від них знань і навичок, а також стимулювання критичного мислення і активної участі студентів в освітньому процесі.

У даному контексті актуальним стає практичне володіння майбутніми фахівцями іноземною мовою не лише як мовою міжнародного спілкування, але і як засобом професійно-особистісного розвитку в процесі навчання, що належним чином не реалізується в існуючій практиці викладання дисципліни «Іноземна мова» в умовах вищої професійної освіти. Велике значення при цьому має глибоке осмислення студентами сутності професійно-інтелектуального потенціалу власної особистості, його значення і можливостей у їх професійному становленні та формуванні готовності до самоосвітньої діяльності як невід'ємної складової становлення сучасного фахівця.

Необхідність усвідомлення студентами ролі та значущості іноземної мови у професійному становленні, їх здатності до іншомовного спілкування зумовлює вибір ефективних технологій і сучасних інформаційно-комп'ютерних засобів забезпечення навчального процесу; правильного використання форм, змісту і методів формування готовності до самоосвітньої діяльності та визначення ефективної системи підготовки.

Застосування в навчальному процесі з вивчення іноземної мови інформаційно-комунікаційних технологій обумовлено складністю та багатогранністю реального процесу іншомовного спілкування та пошуку необхідної інформації іноземною мовою професійного змісту. Основою інформаційно-комунікаційних технологій є мовленнєвий матеріал, розподілений у вигляді комунікативної ситуації з рольовими завданнями для студентів. Виконання цих завдань і участь студентів у різних ситуаціях професійної спрямованості забезпечують формування готовності майбутніх фахівців з економіки до самоосвітньої діяльності, метою якої є розширення й збагачення досвіду комунікації іноземною мовою.

Ефективність реалізації інформаційно-комунікаційної технології вивчення іноземної мови у формуванні готовності майбутніх фахівців економічних спеціальностей до самоосвітньої діяль-

ності забезпечується при дотриманні сукупності таких педагогічних умов: наявність позитивної мотивації та установки на самоосвітню діяльність; педагогічна взаємодія в системі відносин «викладач – студенти»; діалогічний підхід у навчанні іноземної мови майбутніх фахівців економічних спеціальностей; організація проектної діяльності; комп'ютерна грамотність і наявність сучасної інформаційно-комп'ютерної бази.

Інформаційно-комунікаційні технології завдяки своїй індивідуальності гарантують кожному студенту досягнення необхідного освітнього результату та забезпечує умови його подальшого самостійного професійного становлення.

Тімакова А.В., старший викладач
кафедри педагогіки та психології

КОУЧИНГ ЯК СУЧАСНА ОСВІТНЯ ТЕХНОЛОГІЯ

З метою опанування навчальної дисципліни на основі компетентнісного підходу викладач ВНЗ має прийняти і оволодіти студентоцентрованим навчання. За визначенням міжнародної організації «Education International», студентоцентроване навчання представляє собою тип мислення і культуру вищого навчального закладу.

Основними ознаками студентоцентрованго процесу навчання, є:

1) надання позиції студента в навчальному процесі статусу суб'єкта пізнання, спілкування, ціннісних орієнтацій;

2) зміщення акцентів з процесу навчання на процес учіння, що виражається в активній самостійній пізнавальній діяльності; пізнанні своїх індивідуальних особливостей, рефлексії своїх досягнень і ефективності своєї діяльності;

3) переорієнтація в домінуванні змістовних цілей освіти щодо засвоєння предметних знань, умінь і навичок на універсальні способи оволодіння метапредметними знаннями і загальнокультурними цінностями, комунікативною, інформаційною культурою.

Студентоцентроване навчання реалізується через сучасні освітні технології особистісно-діяльнісного характеру. В якості такої інноваційної технології пропонуємо розглянути і в подальшому застосовувати коучинг.

Коучинг-процес, побудований на принципах партнерства, який стимулює мислення і творчість людини, надихає її на максимальне розкриття свого особистого та професійного потенціалу. М. Дауні описує коучинг як мистецтво сприяння підвищенню результативності, навчанню і розвитку іншої людини.

Коуч-позиція викладача якнайповніше і ефективно може бути затребувана і проявитися в процесі студентоцентрованого навчання, оскільки коуч, за Дж. Уитмором, керується такими принципами:

— віра у спроможності людини: коуч вірить, що всі люди мають набагато більші здібності, ніж вони виявляють у своїй повсякденній життя. *Така віра викладача помітно може підвищити мотивацію студента до звершень у навчальній діяльності;*

— принцип рівності: метод коучингу спрямовано на формування партнерських відносин між коучем і клієнтом. *Партнерське ставлення викладача до студента, як до рівного, підвищує загальний рівень культури і продуктивність взаємодії;*

— відсутність готових відповідей: коуч не пропонує готових відповідей, клієнт має сам всього дійти, коуч лише стимулює його активність. *Застосування проблемно-пошукових методів навчання підвищує ефективність навчання і сприяє розвитку самостійності студента та його здатності до самоосвіти;*

— принцип єдності і взаємозв'язку: позитивні результати в одній сфері діяльності призводять до досягнення успіхів в інших. *Отримавши позитивний досвід вирішення важких завдань у процесі навчання, студент переносить «ситуацію успіху» у сферу свого професійного життя.*

Таким чином, сповідування викладачами принципів коучингу та застосування коучингових методів дозволить зреалізувати студентоцентрований підхід у навчальній діяльності, забезпечити підвищення якості освіти і, як кінцевий результат, підвищить конкурентоспроможність випускників на ринку праці, а освітньої організації – на ринку освітніх послуг.

Література

1. *Аксенова Т.Н., Болдырева С. Б.* Современные образовательные технологии в высшем экономическом образовании: разработка и применение: Учебное пособие. – Санкт-Петербург: Свое издательство, 2015. – 106 с.

2. *Парслоу Э., Рэй М.* Коучинг в обучении. Практические методы и техники. – СПб.: Питер, 2007. – 165 с.
3. *Троп С., Клиффорд Дж.* Коучинг в обучении. Руководство для тренера и менеджера. – СПб.: Питер, 2004.
4. *Уитмор Дж.* Коучинг высокой эффективности / Пер. с англ. – М.: Международная академия корпоративного управления и бизнеса, 2005. – 168 с.
5. *Харрис Д.* Коучинг: личностный рост и успех. – СПб.: Речь, 2005. – 112 с.

Тітенко Л.А., старший викладач кафедри
управління персоналом та економіки праці

ОСОБЛИВОСТІ ВИКЛАДАННЯ ДИСЦИПЛІНИ «ДІЛОВОДСТВО З ВИКОРИСТАННЯМ КОМП'ЮТЕРНОЇ ТЕХНІКИ» ЧЕРЕЗ ПРИЗМУ СТУДЕНТОЦЕНТРОВАНОГО НАВЧАННЯ ТА КОМПЕТЕНТНІСНОМУ ПІДХОДУ

На сьогодні терміни «результати навчання», «компетентності» є основними категоріями студентоцентрованого навчання. Результати навчання і компетентності є ключовими при реформуванні національної вищої освіти в умовах європейської інтеграції.

Ці поняття всебічно розглядаються як у зарубіжній, так і у вітчизняній сучасній науковій літературі. Наприклад, у європейському проекті TUNING термін «результат навчання» визначається як «формулювання того, що як очікується, повинен знати, розуміти, бути здатним продемонструвати студент після завершення навчання», а «компетентності» являють собою динамічне поєднання знань, розуміння, навичок, умінь і здатностей.

На сьогодні прийнято поділяти компетентності на предметно-спеціальні (фахові) та загальні компетентності.

На нашу думку, до фахових компетенностей у першу чергу відносяться професійні знання, досвід, вміння, навички, а до загальних компетенностей — здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях, здатність планувати та управляти часом, здатність проведення досліджень на відповідному рівні, здатність використовувати інформаційні і комунікаційні технології.

Щоб сформувати фахові і загальні компетентності, програмою дисципліни «Діловодство з використанням комп'ютерної техніки» передбачено вирішення таких основних проблем:

✓ засвоєння основного законодавства у сфері документаційного забезпечення управління (діловодства);
✓ упровадження традиційних правил ведення діловодства в організаціях різних сфер діяльності;
✓ забезпечення загальних правил документування управлінської діяльності організацій;
✓ застосування національних стандартів на організаційно-розпорядчу документацію;
✓ впровадження правил, процедур і рекомендацій міжнародних стандартів у сфері керування документаційними процесами;
✓ формування комплексу управлінських документів з використанням текстового редактора Word;
✓ ефективне використання комп'ютерних технологій для зниження трудомісткості обробки електронних документів;
✓ упровадження комп'ютерних технологій, програмних продуктів у сферу документаційного забезпечення управління;
✓ проектування комп'ютерних шаблонів документів з ціллю уніфікації їх форм;
✓ урахування особливостей оформлення документів, що забезпечують організаційну та розпорядчу діяльність адміністративного апарату установи;
✓ урахування особливостей оформлення документів довідково-інформаційного спрямування.

При вивченні дисципліни «Діловодство з використанням комп'ютерної техніки» фахові і загальні компетентності набуваються поступово на лекціях, практичних та індивідуальних заняттях. Програмою передбачена і самостійна робота студентів.

До кожного практичного заняття сформований перелік компетентностей, яких набуде студент очної форми навчання після опанування матеріалів практичного заняття.

Для кожного контактного заняття для студентів заочної форми навчання сформований перелік компетентностей, яких набуде студент після опанування матеріалів теми. Крім того, програмою передбачено проведення міні-лекції, практичного тренінгу та тестового контролю. В кінці семестру — написання модульної контрольної роботи.

Самостійна робота студентів є важливою складовою навчального процесу, яка позитивно впливає на глибину засвоєння знань і вмінь, що є передумовою творчого застосування їх у майбутній професійній діяльності.

Індивідуальні завдання є однією з форм самостійної роботи студентів, яка передбачає створення умов для реалізації творчих можливостей студентів і має на меті поглиблення, узагальнен-

ня та закріплення знань, які студенти одержують в процесі навчання, а також застосування цих знань на практиці.

Отже, компентентнісний підхід (динамічне поєднання знань, умінь, розумінь і здатностей) має призвести до очікуваного навчального результату після завершення вивчення дисципліни «Діловодство з використанням комп'ютерної техніки».

Ткаченко О.В., к.е.н.,
доцент кафедри політичної економії

МЕТОДИ АКТИВІЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ У СИСТЕМІ СТУДЕНТОЦЕНТРОВАНОЇ ОСВІТИ

Зміна парадигми вищої освіти від «викладання» до «навчання» передбачає використання студентоорієнтованого підходу в побудові нової освітньої моделі [1]. Якщо традиційний підхід до освіти мав своїм пріоритетом формування змісту навчальної дисципліни, де метою курсу було «освоєння, охоплення певного об'єму інформації», то для студентоцентрованого підходу «освіта – це навчання, навчальна діяльність студентів, бо знання тут розуміється як таке, що конструюється на основі досвіду та вже сформованого знання» [2]. Тому ролі викладача й студента також змінюються, що проявляється у розбудові партнерських стосунків, у яких викладач все більше виконує роль наставника, фасилітатора і тренера, а студент отримує право вибору змісту та способу навчання. Впровадження практик студентоцентрованої освіти сприяє підвищенню рівня мотивації та активності студентів у навчальній діяльності та їхньої відповідальності за її результати.

Зміна студентського контингенту та акцент Болонського процесу на студентоцентроване навчання вимагають особливої уваги до застосування нових методів і способів активізації навчального процесу. Дослідники з Університету Глазго виокремили чотири основні стратегії активізації студентоцентрованого навчання, що використовувались в університеті [3]:

- перша стратегія була спрямована на те, щоб стимулювати студентів бути активнішими в придбанні знань і навичок. Вона була реалізована шляхом активізації навчального процесу за рахунок проведення аудиторних занять з використанням комп'ютерних технологій, практичних занять у «польових умовах» тощо;
- друга стратегія була спрямована на те, щоб підвищити мотивацію студентів до вивчення конкретного актуальною для них навчального матеріалу. Вона була реалізована шляхом поширенням для них можливостей вибору змісту та форм навчання;
- третя стратегія була спрямована на те, щоб активізувати взаємодію студентів і викладачів, а також студентів між собою. Вона була реалізована шляхом виконання студентами групових завдань і практичної роботи в групах;;
- четверта стратегія була спрямована на отримання студентами навичок, сфера застосування яких не обмежується предметом чи професією, тобто вони можуть бути перенесеними в інші ситуації чи простори діяльності, але отримання яких стає можливим саме під час формування академічних навичок. Вона була реалізована шляхом використання в навчальному процесі активних методів навчання, а також переструктуруванням курсу за рахунок зменшення лекційних занять на користь практичних.

Проаналізувавши результати реалізованих стратегій можна виявити чіткий зв'язок: активізація навчальної діяльності досягається за рахунок підвищення рівня навчальної мотивації, яка, в свою чергу, спостерігається при максимально можливому наближенні темпу, спрямованості та інших аспектів організації навчального процесу до індивідуальних прагнень і можливостей студента.

Література

1. *В.И. Байденко, М.Б. Гузаиров, Н.А. Селезнёва*. Актуальные вопросы современной дидактки высшего образования: европейский ракурс. – Москва-Уфа: Уфимский государственный авиационный технический университет (УГАТУ), 2012. – 293 с.
2. *Сорока Ю.Г*. Практикуючи студентоцентровану освіту: діагностичні аспекти студентських очікувань / Ю. Сорока // Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна. «Соціологічні дослідження сучасного суспільства: методологія, теорія, методи». – 2014. – № 1101. – С. 190–194.
3. *O'Neill G*. and *McMahon T*. Student-centred larning: what does it mean for students and lecturers? // Emerging issues in the practice of University Learning and Teaching / Ed. by G. O'Neill, S. Moore and B. McMullin, Dublin: AISHE, 2005 / електронний ресурс, режим доступу: http://www.aishe.org/readings/2005-1/oneill-mcmahon-Tues_19th_Oct_SCL.pdf

Ткаченко Н.Г., к.е.н.,
асистент кафедри міжнародного обліку і аудиту
Лошковська Х.С.,
асистент кафедри міжнародного обліку і аудиту

ЗА КРОК ДО КРЕАТИВНОЇ ОСОБИСТОСТІ

Наше життя стрімко змінюється, ламаючи звичні стереотипи, моделі і концепції. Непередбачувано змінюються політичні і соціальні системи, змінюються економічні та виробничі відносини, змінюються державні інститути, змінюється здавалось би непорушна система загальної та професійної освіти. Освітня парадигма «Освіта – на все життя» залишилася в XX столітті, XXI століття диктує нові правила та аксіоми. Сьогодні професіонал – це людина, готова вчитися все життя та для якої знання – кількісно і якісно важливіші ресурси, ніж природні запаси і фізичний капітал. Суспільству необхідні професіонали, здатні до активної соціальної адаптації, креативно мислячи та інноваційно направлені, які вміють і бажають вчитися «все життя», які прагнуть до освоєння технологій інтенсивного формування професійних компетентностей.

Глобальний характер цивілізаційних освітніх трансформацій закономірним чином змінює вимоги до результату реалізації освітніх програм і технологій. Сьогодні все більшої популярності на ринку праці набувають випускники технічних напрямків підготовки, але потрібно зауважити що професійно-економічні спеціальності також залишаються затребуваними, хоча сучасні вимоги роботодавців стають усе розширенішими до такого роду фахівців. Вирішальним для роботодавців економічного напряму стає випускник вузу з сучасними професійними знаннями, готовий брати участь в інноваційних проектах і адаптуватися до нових завдань, генерувати і презентувати нові креативні ідеї, брати на себе відповідальність за результати своєї роботи, саме ці компетентності потрібен здобути студент в університеті.

В останні роки проблема професіоналізму випускників професійно-економічних вузів виявилася в центрі уваги вітчизняної системи освіти. Перед викладачами стоїть важливе і дуже важке завдання – у стислі терміни створити і реалізувати в системі вищої освіти інноваційні освітні технології підготовки працівників для сучасного бізнесу. Для того щоб навчити майбутнього економіста, фінансового аналітика, бухгалтера, менеджера, маркетолога швидко адаптуватися до реалій і викликів сучасного глобалізованого світу, викладач сам повинен бути націлений на постійне професійне зростання, повинен уміти управляти колективом студентів, співпрацювати з колегами науковцями для вирішення спільних професійно орієнтованих завдань, а найголовніше викладач повинен знаходити точки перетину науки з бізнес-середовищем.

Розробка та гармонізація компетентностей бакалаврів і магістрів згідно парадигмального підходу студентоцентризму повинна бути всеохоплюючою, адже вимоги сьогодення диктують університетам нові правила гри. Згідно статистичних даних, кожен рік усе більше студентів обирають закордонні вузи для отримання базової та вищої професійної освіти. Ця тенденція має бути поштовхом до змін вітчизняних університетів, і це не тільки щорічні зміни навчальних робочих і методичних програм, а й у першу чергу, направлення освітньої програми на студентоцентризм, що передбачає випуск фахівців найвищого ґатунку – відкритих до знань, сприйнятливих до нової інформації, готових до змін і самоорганізації, а також що найголовніше – креативних особистостей.

Третяк К. В.,
асистент кафедри страхування

ВИКОРИСТАННЯ КООПЕРАТИВНОЇ ФОРМИ ОРГАНІЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ДЛЯ АКТИВІЗАЦІЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ ПРИ ВИВЧЕННІ НАУКИ «СТРАХУВАННЯ»

Сучасні процеси інтеграції України до європейського простору вищої освіти зумовлюють потребу в отриманні знань високого рівня. Відповідно до Закону України «Про вищу освіту», вищі навчальні заклади повинні готувати конкурентоспроможний людський капітал для забезпечення високотехнологічного та інноваційного розвитку країни. Удосконалення особливостей і форм взаємовідносин між студентами та викладачами в процесі навчання дає змогу покращувати рівень отриманих знань і належне їх використання.

У процесі вивчення кожної з дисциплін необхідним є використання певних форм організації навчального процесу в залежності від особливостей кожного з предметів. Однією з дисциплін, яка охоплює вивчення широкого кола тем є «Страхування». Після вивчення даної науки студенти

повинні володіти не лише теоретичними, а й практичними знаннями, засвоєння яких потребує використання сучасних і вдосконалених технологій у навчанні.

Педагогічний досвід і спеціальні дослідження останніх років вказують на доцільність використання кооперативної форми організації навчальної діяльності, яка передбачає організацію навчання в групах визначеної кількості. Дана форма надає можливість студентам краще сприймати матеріал, що подається на заняттях, обговорювати важливі моменти, знаходити правильні рішення та обґрунтовувати власне бачення вирішення кожної проблеми. Методи кооперативного навчання, зокрема групової генерації ідей, участі кожного та міжгрупового діалогу, широко використовуються під час проведення практичних занять з науки «Страхування», зокрема: проведення семінарів-дискусій з приводу особливостей функціонування страхового ринку та можливостей його подальшого розвитку; складання та розв'язання кросвордів за обраною тематикою; підготовка актуальної та цікавої інформації по галузям страхування та представлення її у вигляді презентацій; застосування кейс-методу шляхом розгляду реальних ситуацій і конфліктних випадків, які можливі при здійсненні страхової діяльності.

Особливістю даної форми організації навчання є активна участь викладача в роботі кожної групи, а не лише оцінювання роботи студентів. Викладач повинен направити кожного студента на розуміння визначеної мети та важливості її досягнення спільними зусиллями. Кооперативна форма навчання дає змогу удосконалювати самостійну роботу студентів, формувати сприятливу навчальну мотивацію, а також сприяє розвитку їх організаторських і комунікативних здібностей.

Активне впровадження та використання технологій кооперативного навчання при опануванні науки «Страхування» із всебічним використання дослідницьких моделей, підвищує інтерес до навчання завдяки забезпеченню зрозумілості та порівнюваності його результатів як зі сторони студентів, так і зі сторони викладачів, а також створює умови для якісного оволодіння навичками, уміннями та досвідом, яким повинен володіти кожен майбутній конкурентоспроможний фахівець страхового сектору економіки країни.

Трубнік Т.Є., к.е.н.,
доцент кафедри статистики

ОСОБЛИВОСТІ АДАПТАЦІЇ СТУДЕНТІВ-ПЕРШОКУРСНИКІВ ДО НАВЧАННЯ У ВИЩОМУ НАВЧАЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ

Адаптація особистості студентів на сучасному етапі розвитку вищої школи є однією з найбільш значущих проблем. Від того, як вони будуть підготовлені на першому етапі, залежить рівень їх подальшої професійної підготовки та діяльності.

Під адаптаційної здатністю розуміють здатність людини пристосовуватися до соціальних і фізичних вимог середовища без відчуття внутрішнього дискомфорту та без конфлікту з середовищем. На думку багатьох учених адаптація повинна проходити як активне творче пристосування студентів до умов вищої школи, в процесі якої у них формуються: навички та вміння організації розумової діяльності, покликання до обраної професії, раціональний колективний та особистий режим праці, дозвілля і побуту, система роботи з професійної самоосвіти та самовиховання професійно значущих якостей особистості.

З метою дослідження рівня адаптації першокурсників до навчання, мною, як куратором, була розроблена відповідна анкета, що включала ряд запитань спрямованих на діагностику загально-групової атмосфери, встановлення психоемоційного стану окремих студентів, труднощів у спілкуванні з однокурсниками та викладачами, в освоєнні нових форм навчальної діяльності та рівня задоволеності процесом професійної підготовки у вищому навчальному закладі (див. Анкету адаптації).

За результатами дослідження, спрямованого на виявлення основних труднощів, з якими стикаються студенти перших курсів КНЕУ, можна назвати такі:

- ✓ помітне збільшення обсягу навчального навантаження;
- ✓ складність засвоєння нових навчальних дисциплін;
- ✓ складності у відносинах з товаришами по навчанню;
- ✓ вибудовування нової системи відносин з викладачами.

Отримані результати можуть бути використанні при визначенні основних напрямків діяльності кураторів академічних груп, при розробці системи організаційного, науково-методичного супроводу виховної та позанавчальної роботи зі студентами молодших курсів.

Таким чином, для успішної адаптації першокурсників, на наш погляд, необхідно:

1) враховувати труднощі адаптації першокурсників при побудові навчальних планів;

2) використовувати різні методи навчання, орієнтовані ні на зазубрювання дисциплін, а, в першу чергу, на навчання студентів вмінню виявляти головні та другорядні причини, а також наслідки досліджуваних проблем;

3) проведення курсу «Вступ до спеціальності», в рамках якого студенти першого курсу повинні отримати чітке уявлення про обраний фах, методи та форми навчання, організацію їх змісту, періодах здачі поточного і підсумкового контролю знань та інше;

4) використовувати для студентів першого курсу систему адаптаційних тренінгів;

5) підвищення ролі куратора в адаптації студентів до умов навчання у вузі;

6) активне залучення першокурсників до соціально-культурного життя ВНЗ;

7) залучення студентів першого курсу до участі в соціальних і освітніх проектах.

АНКЕТА АДАПТАЦІЇ ПЕРШОКУРСНИКА

<table>
<tr><td colspan="2">1. До якої групи студентів за успішністю ви себе відносите:
1. «сильний» 2. «середній» 3. «слабкий»
2. Чи знайшли Ви своє місце у вузі?
3. Наскільки Ви адаптувалися до навчання?
4. Наскільки Ви адаптувалися до колективу?
5. Чи збираєтеся Ви покинути вуз?
6. Наскільки вільно Ви себе почуваєте при спілкуванні з викладачами?
7. Які труднощі Ви зараз відчуваєте:</td></tr>
<tr><td>– у навчанні;
– у спілкуванні з групою;</td><td>– у спілкуванні з викладачами;
– власний варіант …</td></tr>
<tr><td colspan="2">8. Чи достатня Ваша шкільна підготовка для освоєння дисциплін?
9. У чому, на вашу думку, відмінність навчання в школі і в університеті?
10. Яка допомога та з чийого боку Вам потрібна для того, щоб впоратися з труднощами (куратора, деканату, батьків …)?
11. Чи збіглося Ваше уявлення про студентське життя та про навчання з реальністю? Чому?
12. Які риси характеру, на вашу думку, потрібні студенту для успішного навчання в університеті?
13. Для чого Вам потрібна вища освіта?
14. Чи змінився Ваш спосіб життя з початком навчання в університеті?
15. Чи змінилося ваше ставлення до навчання в порівнянні з початковим періодом навчання:</td></tr>
<tr><td>1. Так, змінилося в кращу сторону
2. Так, змінилося в гіршу сторону
3. Не змінилося, погане ставлення</td><td>4. Не змінилося, добре ставлення
5. Складно відповісти
6. Власний варіант …</td></tr>
<tr><td colspan="2">16. Якщо погіршився, то вкажіть основні причини (можна відзначити декілька пунктів і представити їх в процентному співвідношенні):</td></tr>
<tr><td>1. Низький рівень викладання
2. Багато непотрібних предметів
3. Погана організація навчального процесу
4. Несправедливе оцінювання знань
5. Вимагательство викладачів</td><td>6. Розчарування у спеціальності
7. Відсутність необхідної літератури
8. Складно відповісти
9. Власний варіант</td></tr>
<tr><td colspan="2">17. Як ви думаєте, завдяки чому більшість абітурієнтів та ви надійшли до вузу
(можна відзначити декілька пунктів і представити їх в процентному співвідношенні):</td></tr>
<tr><td colspan="2"><table>
<tr><td></td><td>Більшість студентів</td><td>Ви</td></tr>
<tr><td>1. Знанням</td><td></td><td></td></tr>
<tr><td>2. Адаптації до тестових завдань</td><td></td><td></td></tr>
<tr><td>3. Протекції</td><td></td><td></td></tr>
<tr><td>4. Списуванню</td><td></td><td></td></tr>
<tr><td>5. Хабар</td><td></td><td></td></tr>
<tr><td>6. Складно відповісти</td><td></td><td></td></tr>
<tr><td>7. Власний варіант …</td><td></td><td></td></tr>
</table></td></tr>
</table>

18. Яким чином більшість студентів та Ви здаєте іспити і заліки (можна відзначити декілька пунктів і вказати в процентному співвідношенні)			
		Більшість студентів	Ви
	1. Підготовка		
	2. Протекції		
	3. Хабар		
	4. Складно відповісти		
	5. Власний варіант …		
19. Якщо відвідування занять було б необов'язковим, а за вашим вибором, то який відсоток занять ви б відвідували: **20.** Особливі зауваження, побажання куратору; **21.** Якщо бажаєте, то вкажіть прізвище, ім'я.			

Тузов О.Н., к.ф.-м.н.,
доцент кафедри вищої математики

ПЕРЕВІРКА ТА ФОРМУВАННЯ ПОЧАТКОВИХ МАТЕМАТИЧНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ

Математика має унікальну здатність у формуванні особистості і тому протягом багатьох сторічь є невід'ємним елементом системи освіти. Повноцінний розвиток розумових операцій, мистецтво аналізувати, висувати гіпотези, доводити або спростовувати їх, користуватись аналогіями людина отримує завдяки вивченню математики.

Математичну освіту слід розглядати як найважливішу складову в системі фундаментальної підготовки сучасного економіста. При цьому математична підготовка повинна бути спрямована на формування професійно-прикладної математичної компетентності як важливої складової професійної компетентності фахівця.

У той же час математична освіта у вищій школі спирається на математичну освіту, отриману в середній школі, яка є важливою складовою загальної математичної компетентності. Усвідомлюючи роль математичних дисциплін у професійній підготовці, слід зазначити зниження рівня математичної підготовки у сучасної молоді, що приходить до вищого навчального закладу. Не маючи необхідної попередньої математичної підготовки, студент втрачає бажання вчитися, віру у власні сили. Тому вже перед вивченням курсу вищої математики (або одночасно з його вивченням) треба сформувати необхідні математичні компетентності, не одержані у середній школі. При цьому, враховуючи принципи студентоцентризму, велике значення має індивідуальний підхід до кожного студента. Коло необхідних початкових математичних компетентностей повинно бути чітко визначено.

Такий підхід відповідає європейським і міжнародним стандартам. Наведемо приклад деяких завдань, які пропонуються для перевірки початкових математичних компетентностей у Goethe – Universität Frankfurt:

а) спростити вираз

б) мафія у Нью-Йорку надає кредити за принципом «шість за п'ять», тобто за кожні позичені 5 $ через тиждень треба повернути 6 $. Хтось бере в борг 25 $ під складні відсотки. Через скільки тижнів сукупний борг уперше перевищить 100 000 $?

в) розв'язати рівняння $2 \cdot e2x–4 = 2$;

г) знайти похідну функції f (x) =

Звичайно, вміння розв'язувати деякі види завдань ще не означає математичної компетентності. Вона здобувається лише шляхом особистої активної продуктивної діяльності, через застосування математики у реальному житті.

Література

1. *Хоружий Г.* Студентоцентризм як принцип академічної культури / Г. Хоружий // Вища школа. – 2012. – № 4. – С. 7–24.
2. *Раков С.А.* Формування математичних компетентностей випускника школи як місія математичної освіти / С.А. Раков // Математика в школі. – 2005. – № 5. – С. 2–7.
3. *Глобін О.* Компетентнісний підхід у навчанні та стандарт математичної освіти / О. Глобін // Математика в школі. – 2011. – № 11–12. – С. 2–5.

Туровська Г. Д., старший викладач
кафедри іноземних мов факультету маркетингу

МЕТОДИ ФОРМУВАННЯ СОЦІОКУЛЬТУРНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ В ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Метою навчального процесу у вищому навчальному закладі стає особистісне зростання майбутнього фахівця. В умовах інтеграційних процесів, які охоплюють різні сфери життя, чітко усвідомлюється необхідність коректування цілей професійної освіти, яка має носити соціокультурний характер і формувати відповідну компетентність у майбутніх фахівців. Умовою оптимального функціонування фахівця в системі професійних соціокультурних умов є досягнення високого рівня соціокультурної компетенції, яку розглядають як атрибут професіоналізму. Вивчення іноземної мови є головною передумовою досягнення адекватного взаєморозуміння між співрозмовниками, які належать до різних культур. Іноземна мова викладається не тільки як засіб спілкування, а й стає засобом відкриття іншого культурного світу, осягнення складності та багатогранності рідної мови та національної культури, Нове соціальне замовлення в галузі освіти та зростаючі потреби у спілкуванні та співпраці між країнами і людьми з різними мовами та культурними традиціями вимагають суттєвих змін до викладання, оновлення змісту і методів навчання іноземної мови. Вивчення іноземної мови направлено на розвиток іншомовної комунікативної компетентності в сукупності всіх її складових: мовної, соціокультурної. компенсаторної й навчально-пізнавальної. Для спілкування необхідно володіти фонетичними. лексичними, граматичними і структурно-композиційними засобами і вміти вживати в основних видах мовленнєвої діяльності. Це означає формування лінгвістичної компетенції як складової частини комунікативної компетенції. Спілкування з носіями мови обумовлено також соціальними, психологічними і культурними факторами. Його успішність багато в чому залежить від знань про країну і народ, мову якого ви вивчаєте, особливості національних стилів поведінки, принципів мислення, морально-етичних цінностей і культурних норм, міжкультурних відмінностей невербального спілкування, норм етикету. Все це визначає суть соціокультурної компетенції – ще однієї складової комунікативної компетенції. Передбачені методи, за допомогою яких найймовірніше досягнення соціокультурної компетенції. Вони включають новітні педагогічні технології, а саме навчання у співпраці та метод проектів. Метод проектів дозволяє вирішити найскладнішу і саму істотну для методики задачу – створення мовного середовища і на його основі формування потреби у використанні іноземних мов на практиці.

Метод проектів передбачає наявність проблеми, що вимагає дослідження. Це певним чином організована пошукова, дослідницька діяльність студентів, яка передбачає не просто досягнення того чи іншого результату, оформленого у вигляді конкретного практичного виходу, але організацію процесу досягнення цього результату.

Цей процес має бути технологічно опрацьований, щоб створити для студентів ситуацію, яка стимулює їх до спільної пошуково-пізнавальної діяльності. Студенти повинні чітко уявляти собі, як можна використовувати отримані ними теоретичні результати на практиці.

В основі методу проектів лежить розвиток пізнавальних навичок студентів, уміння самостійно конструювати свої знання, орієнтуватися в інформаційному просторі, аналізувати отриману інформацію, самостійно висувати гіпотези, а також розвиток критичного мислення, вміння дослідницької, творчої діяльності. Для успішної реалізації проекту широко використовуються сучасні інноваційні технології. Глобальна мережа Інтернет створює умови для отримання будь-якої інформації необхідної викладачам і студентам у рамках проекту. При розробці програми проекту слід орієнтувати студентів на творче виконання завдань, стимулювати різноманітність висловлювань, враховувати індивідуальні особливості та можливості мовців. Робота над темою проекту передбачає семантизацію нової лексики, читання автентичних текстів з подальшим обговоренням прочитаного, перегляд відеофільмів, говоріння в монолозі та діалозі, актуалізацію вивченого матеріалу у формі захисту проектів, театралізації та ситуативного спілкування У результаті такої роботи формуються навички практично вільного володіння мовою в усіх видах мовленнєвої діяльності.

Використання міжнародного проекту у вивченні іноземної мови досить корисне і має свою специфіку. Обговорення будь-якої проблеми проводиться іноземною мовою. Саме тому створюється мовне середовище й умови для формування потреби у використанні іноземної мови як засобу реального спілкування в процесі міжкультурної взаємодії. Діалог культур тут відбувається самим безпосереднім чином. При обміні листами електронною поштою студенти не тільки знайомляться з інформацією, значущою для вирішення їх загальної проблеми, а й з особливостями культури своїх партнерів, історією країни і поточних подій.

Отже, формування у студентів соціокультурного компоненту передбачає не лише знайомство з історією, традиціями. звичками країни, мова якої вивчається. а й першочергово воно повинно давати знання, які можуть стати в пригоді безпосередньо у ситуаціях спілкування.

Література

1. *Чернуха П.М., Мурзіна А.В*. Умови формування соціокультурної компетенції майбутніх учителів філологів / Н.М.Чернуха, А.В.Мурзіна // Вісник ЛНУ ім. Тараса Шевченка. – №9 (172). – С. 165–173.
2. *Максимець М*. Формування соціокультурної компетенції у процесі вивчення іноземної мови / М. Максимець // Вісник Львівського університету. Серія педагогічна. – 2006. – Випуск 21. – С. 211–218.
3. *Липшиць Л.В*. Формування соціокультурної компетентності майбутніх судноводіїв міжнародних рейсів у процесі вивчення англійської мови / Л.В. Липшиць // Педагогічний альманах. – 2012. – С. 178–182.

Тюхляєва М.Ю.,
старший викладач кафедри обліку в кредитних
та бюджетних установах і економічного аналізу

КОНТАКТНІ ЗАНЯТТЯ ЗА НАУКОЮ «ОБЛІК У БАНКАХ» У СИСТЕМІ СТУДЕНТОЦЕНТРОВАНОГО НАВЧАННЯ

Стратегічним завданням реформування освіти в Україні є формування досвідченої, творчої особистості. Це вимагає розроблення і наукового обґрунтування змісту і методики організації навчального процесу, новітнього підходу до розроблення навчальних планів. Студентоцентроване навчання передбачає посилення уваги до запровадження нових активних методів навчання, зокрема контактних занять.

Контактні заняття для студентів заочної форми навчання базуються на принципах студентоцентризму, що дає можливість всім учасникам освітнього процесу підтвердити власні компетенції, тобто актуалізувати отримані знання. Цей підхід перетворює навчання на активний процес, що суттєво спрощує засвоєння матеріалу за програмою курсу. Врешті навчання стає усвідомленим, а відтак процес навчання стаєефективнішим. На відміну від використовуваних форм навчання контактні заняття мають низку переваг:

— динамічність і варіативність навчального процесу;
— краще сприйняття і запам’ятовування студентами навчального матеріалу;
— раціональне використання навчального часу;
— активізація навчальної діяльності студентів;
— інтенсифікація навчання та підвищення рівня його мотивації;
— формування самооцінки та створення умов для самостійної роботи студентів.

Основними складовими контактних занять з науки «Облік у банках» є мінілекції, виконання студентами вправ, завдань за допомогою викладача та на основі його пояснень, виконання міні контрольних робіт, тестів, написання модульної контрольної роботи. Суттєва відмінність контактних занять від інших форм навчання полягає у можливості одночасного закріплення вивченого матеріалу і опанування новим. Водночас, це породжує певну проблему: багато студентів не зацікавлені в набутті компетенцій, не мають знань щодо змісту інструктивно-нормативних документів, і їх теоретична підготовка далека від необхідної. Тому вони не готові з першого контактного заняття активно працювати разом з викладачем.

Впровадження інтерактивних методик у викладання фахових дисциплін дозволить змінити ідеологію навчального процесу. Студент заочної форми навчання, який заздалегідь самостійно підготувався до контактного заняття, стає по суті співучасником міні лекції, практичного або семінарського заняття, може підтримати дискусію з проблемного питання. Підхід до студента, який знаходиться у центрі процесу навчання базується на повазі до його думки, на спонуканні його до активності. У цьому разі підвищується ефективність заняття, створюється можливість всебічного обговорення кожної проблеми, з доведенням та аргументацією власного погляду на шляхи її розв’язання. Значною мірою підвищується рівень реалізації умінь і навичок, набутих студентами.

Використання контактних занять при теоретичній підготовці студента вкрай важливе. Втім ефективність цього виду освітнього процесу залежить також від загального освітнього рівня підготовки студентів, мотивації підвищення його науково-практичних навичок і модернізації організації навчального процесу.

Хочу підкреслити необхідність проведення у заздалегідь визначену дату установчої лекції для студентів заочної форми навчання, але наприкінці попередньої сесії.

Крім того індивідуальна робота викладача з іногородніми студентами заочної форми навчання, які з різних причин не завжди присутні на контактних заняттях і в міжсесійний період призвела до широкого використання мережі Internet для консультування студентів з питань вивчення дисципліни, виконання контрольних та інших видів самостійних робіт.

Загалом впровадження контактних занять для студентів заочної форми навчання позитивно вплинуло на розвиток інноваційної складової навчального процесу, активізацію аудиторної роботи та підготовку конкурентоспроможних фахівців і формування їх креативних здібностей. Повністю позбутися негативних моментів в аудиторній роботі поки що не вдалося. Аналізуючи заплановану робочою навчальною програмою з науки «Облік у банках» методику та технологію проведення контактних занять і визначені підходи до оцінювання знань студентів за період з 29 вересня 2015 року по 11 лютого 2016 року (фактичний початок занять для студентів заочної форми навчання та їх закінчення), для уникнення недоліків потрібно забезпечити:

— регулярність відвідування студентами контактних занять;

— готовність студентів з першого контактного заняття активно включитися у роботу;

— оновлення навчальної літератури відповідно до змін нормативно-інструктивної бази НБУ;

— обладнання кафедр достатньою кількістю комп'ютерної техніки для активного спілкування викладача з іногородніми студентами;

— передбачення у навчальному плані установчої лекції за новими науками, дисциплінами, наприкінці попередньої сесії;

— не допущення випадків зміни графіку навчального процесу, як це мало місце на 4 курсі заочної форми навчання у 2016 році;

— відкриття електронного журналу для студентів заочної форми навчання з початку сесії, а не після складання ними іспиту;

— вирішення питання про зменшення кількості студентів-заочників у групі. Чинна практика зарахування до групи 28–29 студентів суттєво знижує можливість їх оцінювання та ефективність контактного заняття.

Практика підтверджує, що контактні заняття в системі студентоцентрованого навчання необхідні для процесу модернізації сучасної вищої освіти, є важливим елементом спрямованим на підвищення якості надання освітніх послуг.

Ходакевич О.Г., к.психол.н.,
доцент кафедри іноземних мов ФЕФ

ЗАСТОСУВАННЯ ПРИНЦИПІВ СТУДЕНТОЦЕНТРИЗМУ В ПРОЦЕСІ ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

В основу студентоцентрованого навчання покладено сучасний підхід до організації навчання студентів, який би підвищував їх здатність до працевлаштування. Така придатність до працевлаштування (employability) характеризується сукупністю знань, умінь, навичок, володіння підходами для вирішення виробничої ситуації, а також здатністю і бажанням до постійного удосконалення та професійного розвитку [1, с. 17]. Серед загальних компетенцій, які набувають студенти під час навчання, слід звернути увагу на таку компетенцію, як навики комунікацій і грамотність. Більшість роботодавців очікують, що майбутні фахівці випускники вищих навчальних закладів мають таку компетенцію.

За таких викликів сучасного ринку праці, робота викладача мовних кафедр вищого навчального закладу повинна сприяти оволодінню студентами такими компетенціями. Найважливішим стає те, як студенти оволодівають, і чи оволодівають вони взагалі такою компетентністю, і що для цього треба зробити викладачеві як фахівцю.

Існують певні техніки, які викладач може використовувати на заняттях з іноземної мови, які дозволяють змінити вектор з викладацько-центрованого навчання (відомого ще як «підходом орієнтованим на вхід» – *income)* на студентоцентроване («орієнтація на вихід, на результат» – *outcome*).

Персоналізація – одна із найважливіших стадій навчального процесу. Коли студенти використовують нову мову, щоб говорити про себе або про речі, які їх насправді цікавлять, вони більш вмотивовано добирають відповідні мовні вирази, висловлюючи власні думки, говорячи про власне життя, інтереси [2, с. 90].

Беручи *відповідальність* на себе за результати навчання, студенти швидше залучаються до завдань поставлених ними самими, аніж викладачем. Підчас вивчення незнайомої лексики студенти можуть самостійно визначити, які слова потребують більшого опрацювання, на чому треба зосередитися, що обговорити в групі, з викладачем, які завдання на закріплення нового матеріалу принесуть очікуваний результат засвоєння лексики.

Негативний попередній досвід навчання іноземній комунікації, який студенти приносять до вузівської аудиторії, вимагає від викладача ретельного роз'яснення необхідності застосування таких видів роботи на заняттях, як робота в парах, у групах. Саме такі форми роботи допомагають активізувати вивчений матеріал, швидше опанувати іноземну мову. Якщо виникає така необхідність, під час навчального процесу, нерідко викладачам потрібно дослухатися до побажань студентів, навчитися з ними домовлятися.

Література

1. *Рашкевич Ю.М.* Болонський процес та нова парадигма вищої освіти: монографія / Ю.М. Рашкевич, Нац. Ун-т «Львів.політехніка». – Львів: Вид-во Львів.прлітехніки, 2014. – 166 с.

2. *Harmer J.* Essential Teacher Knowledge: Core Concepts in English Language Teaching. Pearson Longman, 2012. – 252 p.

Хоптинський Ю. А., к.е.н.,
доцент кафедри бухгалтерського обліку

СКЛАДОВІ ЯКОСТІ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ

У наукових дослідженнях студентів, аспірантів і молодих вчених ОЕФ (дипломних роботах, статтях, есе тощо), а також під час фахового спілкування на лекційних, контактних і практичних заняттях досить часто зустрічаються такі слова, як *метод, методика, методологія*. Ці, водночас філософські та загальноекономічні, категорії (терміни, поняття) безумовно можна віднести до загальновживаних і коректність їх застосування свідчить про якість результатів навчання. У більшості випадків досить довільне використання згаданих термінів пов'язане, на наш погляд, з тим, що у жодному з нормативно-правових документів з бухгалтерського обліку немає визначення цих термінів (категорій, понять), а у фаховій, у т. ч. навчальній літературі, спостерігаються значні розбіжності щодо тлумачення їх суті, узгодженості і співвідношення. Певним виключенням можна вважати лише навчально-методичне забезпечення дисципліни «Методологія наукових досліджень». Отже, зміст категорійного апарату бухгалтерського обліку потребує уточнення, а правильне визначення та застосування системоутворюючих облікових термінів є актуальним питанням.

Проведене дослідження суті таких споріднених термінів (категорій, понять), як *метод*, *методика* та *методологія*, спочатку у лінгвістичному і філософському (загальнонауковому) визначенні а потім у загальноекономічному та обліковому трактуванні дозволяє сформулювати такі висновки.

По-перше, усі три слова однокорінні, мають іноземне, скоріш за все латинське чи древньогрецьке походження.

По-друге, визначення (трактування, тлумачення) одних і тих же філософських (загальнонаукових) категорій (термінів, слів) у різних джерелах хоча і не однозначні, але загалом співпадають. Разом з тим, у ряді випадків практично одне й теж визначення дається таким різним категоріям, як *методика* і *методологія*, що в подальшому призводить до їх довільного застосування.

По-третє, до найпоширеніших і логічних на наш погляд варіантів дефініцій слід віднести таку взаємопов'язану послідовність:

1. Метод, як у філософському (загальнонауковому) і загальноекономічному розумінні, так і в обліковій теорії – це окремий спосіб (прийом) або їх певна сукупність (система), що застосовується для досягнення конкретної мети;

2. Методика – цілеспрямована послідовність застосування окремого методу (способу, прийому) або їх певної сукупності (системи).

3. Методологія – учення про метод (або їх певну сукупність, систему) і відповідну методику дослідження (пізнання), їх теоретичне обґрунтування. Доречно, що досить поширене закінчення «…логія» має грецьке походження і у складних словах відповідає поняттям «наука», «знання».

По-четверте, синонімами терміну *методика* є слова *алгоритм* і *процедура.* Це ідентичні (адекватні, тотожні) терміни і тому їх застосування у бухгалтерському обліку є актуальним і коректним.

Загалом чіткі, однозначні визначення (дефініції) і тлумачення досліджених та інших термінів (категорій, слів і словосполучень), що використовуються у фаховому середовищі (нормативно-правовому, науково-теоретичному, на практиці і т. ін.) має бути зафіксоване у бухгалтерському ***кодексі*** або ж ***словнику*** (енциклопедії), мова про які точиться більше десяти років.

Цимбал Л. І., к.е.н.,
доцент кафедри міжнародної економіки

КОМПЕТЕНТНІСНИЙ ПІДХІД В ОСВІТІ: ПРОБЛЕМА ФОРМУВАННЯ В КОНТЕКСТІ СОЦІОКУЛЬТУРНОГО СЕРЕДОВИЩА

На сьогоднішній день підготовка фахівців з економіки набуває нового змісту, що зумовлено новими вимогами на ринку праці і, відповідно, зміною компетентісної складової навчання. Викладання переходить із категорії узагальнення студентів і вирівнювання їх знань до особистісного підходу в його сучасному баченні. Підвищення рівня самостійної роботи студентів поки що не набуло якісного практичного втілення, що зумовлено відсутністю необхідних умов і вимог до такого виду робіт. Такий підхід концентрується на не змісті навчання, а на його результатах. Перед викладачем постає питання розробки нової структури курсу, яка б давала не лише набір знань, а практичні навички вирішування життєвих питань, що актуалізує нові підходи до навчання, змішані форми освоєння знань. Компетенція містить три основні складові: когнітивну, практичну та особистісну [1]. Когнітивна передбачає знання та розуміння процесів та явищ, практична включає можливість застосування цих знань, їх практичну площину, особистісна складова залежить від особистості самого студента, його ціннісних орієнтацій, можливості розуміння, активності та ін.

Таким , студент стає активним учасником процесу навчання у його новому змісті. При цьому варто відмітити, що сам процес навчання більшість студентів розуміють у його класичному значенні, коли викладач слугує джерелом знань і способом їх передачі, а самостійна робота студента зводиться до засвоєння матеріалів відібраних викладачем. Таким чином формується суперечність, яка ускладнює реалізацію нових підходів у навчанні, де активність та самостійність студента стає основою засвоєння знань і набуття компетенцій. Таким чином, у компетентнісному підході актуалізується складова, що включає особистісні характеристики студента, його здатності та активність у процесі навчання. Збільшення самостійності студента, формування у нього розуміння важливості зростання активності на заняттях стає однією із основних задач у процесі навчання [2].

Фактично компетентнійсний підхід покликаний перетворити процес навчання у певного роду майданчик для виховання, який може корегувати поведінку студента не лише через систему оцінювання, а і через систему активнішої і глибшої мотивації. Варто відмітити, що активну участь в цьому процесі відіграє також студентська спільнота, яка теж має можливості до корегування поведінки окремих її учасників. Управління цим середовищем стає першочерговим завданням професорсько-викладацького складу. Такий симбіоз навчання та виховання має бути єдиною системою, покликаною забезпечити ринок праці конкурентоспроможним фахівцем.

Літератури

1. *Старчакова И.В.* Компетентностный поход как фактор профессионального развития студентов в многоуровневом географическом образовании // Ученые записки ЗабГГПУ. – №4. – 2011. – С. 45–49.
2. *Модестова Т.* Самостійна робота як складова педагогічної підготовки студентів магістратури / Т. Модестова // Вища школа. – 2012. – № 2. - С. 80–86.

Цимбалюк С.О., д.е.н.,
професор кафедри управління персоналом та економіки праці

ФОРМУВАННЯ КОПЕТЕНТНОСТЕЙ У СФЕРІ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ МАГІСТРІВ З ЕКОНОМІКИ

Підготовка компетентних, конкурентоспроможних на ринку праці фахівців є визначальним критерієм якості освіти. Кожен з нас хоче бачити наших випускників успішними фахівцями, що безперечно позитивно впливатиме на імідж навчального закладу. Для ефективного виконання за-

вдань і обов'язків на відповідних посадах наші випускники мають володіти необхідними знаннями, вміннями та навичками. У зв'язку з цим підготовка випускників має орієнтуватися насамперед на формування професійно значущих компетентностей.

Важливо зазначити, що студенти, які навчаються за магістерськими програмами, – це майбутні професіонали та керівники. Це люди, орієнтовані на професійне та кар'єрне зростання. У зв'язку з цим для досягнення успіху студентам – магістрам як майбутнім керівникам різних рівнів управління в різних сферах професійної діяльності необхідні знання основ теорії та практичні навички у сфері управління персоналом. Саме від уміння грамотно управляти людьми залежатиме як ефективність функціонування відповідних структурних ланок і підприємства загалом, так і реалізація теперішніми студентами, а в майбутньому професіоналами та керівниками, особистого життєвого плану та програми службово-професійного зростання.

Особливість управління персоналом полягає в тому, що значну частину роботи з персоналом виконують керівники, а фахівці у сфері управління персоналом (менеджери з персоналу, інші працівники служби персоналу) допомагають їм, надають інформаційну та консультаційну допомогу.

Окреслимо основні напрями роботи з персоналом, які належать до обов'язків кожного керівника незалежно від сфери професійної діяльності. Керівники насамперед організовують роботу підлеглих працівників і несуть відповідальність за її виконання.

Керівникам середнього та вищого рівнів управління належить основна роль у доборі персоналу: розроблення вимог до знань, навиків, особистісних якостей, якими мають володіти кандидати на вакантну посаду; складання заявок на добір кандидатів на вакантні посади для співробітників служби персоналу; вивчення і аналіз інформації про кандидатів на вакантну посаду, наданої фахівцями з управління персоналом; проведення інтерв'ю з кандидатами на вакантну посаду. Керівники уповноважені ухвалювати рішення про прийняття на роботу.

Керівники підрозділів вносять пропозиції вищому керівництву щодо переведення, підвищення у посаді, звільнення працівників, підвищення кваліфікаційної категорії, розряду, рангу та зарахування до кадрового резерву.

Керівники мають право обґрунтовувати доцільність введення нових посад у підрозділ, який вони очолюють. Керівники організовують процедуру уведення в підрозділ і на посаду нових працівників, їх адаптацію, проводять інструктаж з техніки безпеки. Керівники можуть особисто виступати в ролі наставників для нових працівників або прикріплювати таких працівників до інших працівників.

Керівники також беруть участь в оцінюванні працівників (виступають основним суб'єктом оцінювання персоналу), складанні посадових і робочих інструкцій, визначенні потреби у підвищенні кваліфікації, напрямів розвитку працівників, форм і методів навчання. Керівники організовують навчання підлеглих працівників безпосередньо на робочому місці шляхом ускладнення робіт, доручення творчих і нестандартних завдань, залучення до розроблення та реалізації проектів, надання допомоги в освоєнні нових методів роботи.

Керівники відіграють головну роль у мотивації персоналу: вносять пропозиції щодо підвищення посадових окладів (тарифних ставок), виплати премій, встановлення надбавок за професійну майстерність (високі результати праці); створюють належні умови праці, сприятливий соціально-психологічний клімат; залучають підлеглих працівників до прийняття рішень тощо. Керівники беруть участь у проектуванні компенсаційних пакетів, зокрема в оцінюванні посад і робіт і формуванні грейдів, розробленні систем преміювання, порядку встановлення надбавок і доплат, формуванні соціальних пакетів. Важлива роль належить керівникам у формування корпоративної культури та позитивного бренду роботодавця.

Циплюк Д.Ю., к.е.н.,
старший викладач кафедри корпоративних
фінансів та контролінгу

ЗАЛУЧЕННЯ СТУДЕНТІВ ДО МЕХАНІЗМУ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Національна система забезпечення якості вищої освіти повинна враховувати як глобальні тенденції сучасного світу, так і національні особливості, викликані унікальними історичними, соціальними і культурними обставинами. Культура внутрішнього забезпечення якості дуже практичний засіб покращення управління, підвищення якості і навіть фінансової оптимізації діяльності університету.

Із прийняттям Закону України «Про вищу освіту» в 2014 році перспектива встановлення системи забезпечення якості вищої освіти відкрилася і для України. Цим Законом передбачене ство-

рення Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти, більше того, студенти та роботодавці вперше отримали право бути залученими до процедур забезпечення якості. Щоб відреагувати на зростання очікувань, вища освіта потребує ґрунтовної трансформації та підвищення якості освіти на засадах студентоцентизму.

Очевидно, що будь-які процеси, що стосуються освіти і науки, є беззмістовними, якщо студент не бере в них участь і не впливає на якість цілого комплексу освітньої сфери закладу, якщо він не задіяний у механізми контролю та реформування. Ефективна участь студентів повинна бути забезпечена чітким процедурним механізмом, який може містити у собі: анкети, внутрішні університетські та національні дослідження, скриньки для пропозицій у загальнодоступних місцях, відкриті форуми з керівниками освітнього процесу (завідувачами кафедр, деканами, проректорами тощо). Для визначення й оцінки стану складових елементів якості освітнього процесу важливо запропонувати студентам чіткі і зрозумілі індикатори, за допомогою яких можна сформувати окремий студентський опитувальник, що покриватиме всю сферу навчального процесу.

Головними показниками участі студентів у процесах забезпечення якості є:

- наявність пропозицій, поданих студентами та впроваджених управлінськими органами навчального закладу завдяки студентській активності;
- представництво студентів в управлінських органах;
- фінансування студентського самоврядування з бюджету університету;
- участь студентів у моніторингових процесах;
- участь студентів у громадському секторі (студентські організації);
- публічні виступи студентів стосовно якості освітнього процесу.

Отже, вищі навчальні заклади України, виходячи із наявного досвіду провідних європейських університетів, повинні створювати умови, які дозволять регулярно впливати на систему якості освіти через взаємовигідні двосторонні стосунки між студентством та університетом; прописати чіткі механізми та канали впливу і регулярно та прозоро представляти рівень їх результативності; публічно поширювати інформацію про ці механізми у друкованих та електронних ЗМІ; оприлюднювати всі зміни, які відбулися, що дозволить студентам відчувати свою причетність до розвитку університету та відчути реальний вплив на формування системи якості освіти.

Література

1. *Добко Т., Головянко О., Кайкова О., Терзіян В., Тіїхонен Т.* Імператив якості: вчимося цінувати і оцінювати вищу освіту: навч. посіб. – Львів: Видавництво «Компанія «Манускрипт», 2014. – 572 с.
2. Закон України «Про вищу освіту» №1556-VII від 01.07.2014 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.rada.gov.ua
3. *Калашнікова С., Луговий В.* Розвиток системи забезпечення якості вищої освіти в Україні: інформаційно-аналітичний огляд / Інститут вищої освіти НАПН України. — К. : ДП «НВЦ «Пріоритети», 2015. — 84 с.
4. Стандарти і рекомендації щодо забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти / Ухвалено на Міністерській конференції у Єревані 14-15 травня 2015 р.
5. *Цюк О.* Забезпечення якості вищої освіти: Освітні індикатори та міжнародні організації / О. Цюк // Порівняльно-педагогічні студії. – 2013. – № 4 (18). – С. 119–124.

Червінська Л.П., д.е.н.,
професор кафедри управління
персоналом та економіки праці

ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ВИКОРИСТАННЯ ПЕДАГОГІЧНІИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА ЗАСАДАХ СТУДЕНТОЦЕНТРИЗМУ

Прагнення України до інтеграції у світовий та європейський освітній простір ставить нові виклики перед системою вищої освіти. З метою розширення можливостей працевлаштування за кордоном та підвищення рівня конкурентоздатності майбутніх фахівців в Україні особливого значення набуває оволодіння професійними компетенціями. У цьому контексті актуальною постає проблема підготовки кваліфікованих фахівців на засадах студентоцентрованого навчання.

Дослідження професійної підготовки фахівців у США виявило, що в основі навчання у вищій школі США лежать концептуальні положення теорії конструктивізму та критичної педагогіки. Сутність теорії конструктивізму полягає в конструюванні й засвоєнні знань шляхом використання індивідуального досвіду в процесі пізнання та базується на таких основних принципах: актив-

ність (залученість); навчання дією; практична спрямованість навчання; дослідно-пошукове навчання; інформатизація; студентоцентризм. При цьому важливу роль у становленні фахівця будь-якого напряму в США відіграє індивідуалізм, який є однією з центральних цінностей американського суспільства. Для американців індивідуалізм, у першу чергу, означає вільний вибір і відповідальність. У сфері освіти США він проходить наскрізним елементом і виявляється в індивідуальному підході до навчальних потреб кожного студента, диференційованому навчанні, в наявності вибору елективних предметів та індивідуальній (не колективній) відповідальності за зроблений вибір чи вчинки. Таким чином, центральним компонентом процесу підготовки стає формування фахівця й особистості, здатної не лише нести відповідальність за свій вибір, а й своїми ідеями впливати на інших та робити поступ у різних сферах життя. З огляду на це однією з важливих теоретичних засад, на яких ґрунтується освіта США, є особистісно орієнтоване навчання. Особистість студента, коло його академічних і професійних зацікавлень, індивідуальні психосоматичні особливості є визначеними центральними компонентами процесу навчання, успішна реалізація яких позитивно впливає на мотивацію студента, а також допомагає досягти максимальної ефективності у процесі формування фахівця Аналіз науково-педагогічної літератури дав нам змогу виділити такі основні педагогічні технології, які використовуються у підготовці майбутніх фахівців у США: технологія проблемного навчання, технологія колегіального навчання, інформаційно-комунікаційна технологія. Технологія проблемного навчання широко використовується у вищій школі США, вона дозволяє реалізувати принципи практичного (дієвого), дослідницького навчання та студентоцентризму. Постановка проблемних, дискусійних завдань, індивідуальний або колегіальний пошук їх розв'язання стимулює у студентів інтерес до майбутньої професії, розвиває дієвість знань і сприяє ранній професіоналізації майбутніх фахівців. Є певні відмінності між традиційним підходом до підготовки фахівців і проблемною технологією.

Традиційний підхід спрямований на набуття навичок, навчальна діяльність студента контрольована при цьому викладач показує розв'язок завдання, студент виконує інструкції, зовнішня мотивація є важливою, а діяльність викладача спрямована на виправлення недоліків роботи студента. Проблемна технологія спрямована на застосування навичок, самостійну навчальну діяльність студента, викладач показує шляхи розв'язку завдання, але студент має право вибору, спрацьовує внутрішня мотивація, а діяльність викладача спрямована на формування необхідних компетенцій студента

Як бачимо проблемна технологія інтегрує принцип студентоцентризму, особистісно орієнтований підхід із використанням самостійної роботи та методів дослідження, тобто активного залучення не лише студента у процес навчання, а й викладача. Роль викладача у проблемному навчанні змінюється від експерта до помічника, радника.

Швиданенко О.А., д.е.н.,
професор кафедри міжнародної економіки

ТРАНСФОРМАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ У СУЧАСНІЙ СИСТЕМІ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Сьогодні ряд провідних університетів активно проводять трансформаційні заходи, щоб не втратити позиції «локомотивів» соціально-економічного розвитку і не перетворитися у звичайні ретранслятори спеціалізованої інформації. Характерний для університетів минулого дух просвітництва і незалежності часто замінюється консерватизмом професури і «академічною ізоляцією», коли знання формуються і «консервуються» всередині вузу.

На сучасному етапі відбуваються зміни, як ролі, так і професії самого викладача в університеті. Сьогодні викладач переважно займається «технічною обробкою» процесів навчання студентів. Головне завдання такого «технічного фахівця» полягає в представленні інформації студентам і проведення формалізованих контрольних процедур з ними. Це в багатьох випадках призводить до обмеження здатності студентів не тільки засвоювати отримані знання, але й нарощувати нові за рахунок власного мислення і комунікації.

Кризові явища всередині освітнього процесу також проявляється і у вигляді розриву між «логікою особистого розвитку і досягнень» студента і «логікою систем знань» коли освіта значною мірою перестала виконувати функцію забезпечення соціального статусу.

Сучасні компанії також прийшли до необхідності наймати на роботу зовсім інший тип молодих випускників вузів, суть «освітнього потенціалу яких» – мислити глобально, вміти вирішувати різноманітні складні завдання і орієнтуватися в різних соціально-економічних ситуаціях.

Тобто, в реаліях сьогодення на зміну освоєння спеціальності прийшло міждисциплінарна освіта, яка формує випускників вишів, здатних вирішувати завдання із створення нових виробництв, запровадження нових інформаційно-комунікаційних технологій, пошуку фінансових ресурсів на світових ринках, вибудовування локальних і глобальних логістичних ланцюжків.

У даний час у вищій школі ведуться пошуки способів подолання розриву між логікою освоєння і логікою систем знань за кількома напрямами, а саме: реорганізація знань, побудова їх у вигляді компактних модулів; трансформація змісту освіти – від освоєння системи знань до освоєння специфіки діяльності ринкових суб'єктів; перехід до іншої просторової моделі освіти: «суб'єкт освіти – освітні ресурси».

Реалізацію зазначених освітніх заходів, на нашу думку, необхідно проводити в рамках розвиваючого навчання на основі студентоцентризма, що дозволяє в процесі засвоєння матеріалу формувати здібності до аналітичного мислення студента. Індивідуальне засвоєння наукових знань може бути організовано так, щоб воно в стисло-скороченій формі відтворювало дійсний процес формування і розвитку цих знань шляхом розробки і створення індивідуально-орієнтованої системи підтримки навчання. Така система повинна базуватися: по-перше, на можливості студента взаємодіяти з викладачем у процесі вивченням як основних, так і допоміжних матеріалів; по-друге, на системно-розроблених рекомендаціях щодо використання студентами навчальних матеріалів і методик їх засвоєння; по-третє, на підтримці викладачем процесу створення студентом власних нотаток і конспектів особливо в процесі його самостійної роботи.

Навчання студента при цьому з самого початку спрямовується на одержання самостійних досягнень і результатів, що мають своє відображення в абстрактних дефініціях, аксіомах і постулатах, тобто, він стає «співучасником» творчого процесу.

Швиданенко Г. О., к.е.н.,
професор кафедри економіки підприємств,
Бойченко К.С., к.е.н.,
доцент кафедри економіки підприємств

ДИДАКТИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ СТУДЕНТОЦЕНТРИЗМУ

Виховання — справа важка, і поліпшення його умов — одна з священних обов'язків кожної людини, бо немає нічого важливішого, як освіта самого себе і своїх ближніх.

Сократ

Освіта – провідний чинник соціального та економічного прогресу. На сучасному етапі розвитку суспільство все більше потребує фахівців, які володіють глибокими знаннями, творчо і критично мислять і здатні приймати оптимальні рішення в складних виробничих ситуаціях. У цьому зв'язку перед педагогічною наукою постає завдання дослідження і розробки такої технології навчання, що розвиває різнобічні навчальні вміння студентів засобами інструментальної дидактики, знижує пізнавальні труднощі і підвищує мотивацію досягнення визначених цілей. Вдосконалення комплексних навчальних умінь повинне спиратися на логіку і системність, емоційно-образні та оціночні компоненти мислення. При цьому виникає об'єктивна необхідність розвитку студентоцентризму, фокусування не на процес, а на результат навчання.

Мостом, що поєднує теоретичні уявлення з педагогічною практикою, слугують принципи організації навчального процесу. Ці принципи завжди відображають взаємозалежності між об'єктивними закономірностями навчального процесу і цілями, які стоять в навчанні. Для ефективного навчання підростаючого покоління викладачам вузу слід добре засвоїти наукові основи викладання, зокрема розвивати студентоцентризм як максимальне наближення освіти і реальних процесів навчання конкретного студента до набуття конкретних компетентностей, здібностей і реалізації своїх життєвих планів, на що і має спрямовувати свої зусилля дидактика вищої школи.

У сучасній дидактиці принципи навчання розглядаються як рекомендації, що спрямовують педагогічну діяльність і навчальний процес у цілому, як способи досягнення педагогічних цілей з урахуванням закономірностей навчального процесу, в якому реалізується індивідуальний підхід до кожного студента, а також надається право вибору того чи того напряму в процесі набуття компетентностей,

У процесі розвитку студентоцентризму дидактика вищої школи покликана поставити на наукову основу вирішення таких завдань:

по-перше, обґрунтування специфічних цілей, змісту освіти та соціальних функцій вищої школи;

по-друге, наукове обґрунтування способів конструювання педагогічного процесу у вищій школі та здійснення результативної навчальної діяльності;

по-третє, визначення оптимальних шляхів, вибір змісту, методів, форм сучасних технологій навчання;

по-четверте, надання можливостей студентам брати участь в оцінюванні результатів роботи один одного, а також викладача.

Формування ряду процесів студентоцентризму нами апробовано при викладанні дисципліни «Тренінг-курс «Створення власного бізнесу». За підсумками оцінювання студентів можна стверджувати про позитивні результати.

Використання дидактичних технологій з метою підвищення ефективності студентоцентризму трансформує діяльність як викладача, так і студента, змінюючи її зміст, структуру, роблячи значний вплив на характер мислення, мотиви учасників цієї діяльності, значною мірою перебудовуючи систему відносин між ними, сприяє формуванню в студентів цілісного відображення отриманих знань, явища або процесу і на цій основі допомагає інтенсифікувати процес пізнання та підвищити рівень інтелектуалізації його результатів.

Література

1. *Хоружий Г.* Студентоцентризм як принцип академічної культури / Г. Хоружий // Вища школа. – 2012. – № 4. – С. 7–24.

2. *Артюхина А.И., Вахтина Е.А.* Студентоцентрический аспект реализации компетентностного подхода в вузе // Известия Волгогр. гос. тех. ун-та: межвуз. сб. науч. ст. – Волгоград, 2012. – № 11(98). – С. 31–32.

Шевченко О. Л., к.е.н,
доцент кафедри маркетингу

ЗМІСТ НАВЧАННЯ І ПРОФЕСІЙНИЙ САМОРОЗВИТОК СТУДЕНТІВ: НАПРЯМИ, ПРИНЦИПИ, ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК

Формування компетентностей і високих результатів навчання у вищому навчальному закладі залежать від множини факторів наукового, прикладного та організаційного характеру. Студент є основною ланкою, об'єктом навчального процесу, споживачем освітньої послуги, на якого має орієнтуватись діяльність навчального закладу. У наш непростий час, що характеризується швидкими змінами в економічному та інформаційному середовищі, необхідні нові підходи організації процесів навчання. Економічна освіта є тісно взаємопов'язаною із змінами економічного середовища в країні і, відповідно, має реагувати на його виклики. Головною метою є підготовка висококваліфікованого працівника, що був би конкурентоспроможним на ринку праці.

Структуризація навчального процесу має відбуватися з максимальним наближенням до реалій і вимог, що диктуються ринком праці. Особливого значення в даному контексті набуває впровадження активних методик, що дійсно відображають сучасні тенденції економічного розвитку як на вітчизняному, так і світовому рівнях. В умовах трансформаційних процесів в економіці першочергового значення набуває здатність фахівців швидко адаптуватися до поточної ситуації, вміння самостійно мислити і приймати управлінські рішення, брати на себе ініціативу, логічним чином застосовувати і адаптувати отриманий в університеті базис для застосування в конкретних практичних ситуаціях. Поєднання зазначених факторів робить доцільним застосування так званих «кейс-методів» (аналізу конкретних ситуацій), що дозволяє виробляти і стимулювати у студентів здатність до інтеграції теоретичних і практичних знань у максимально адаптованих до дійсності умовах.

Необхідним у підвищенні професійного саморозвитку студентів є застосування проблемно-цільового підходу, що дозволить дотримуватися принципів орієнтації на студента, а не лише врахувати досвід і знання конкретного викладача. Має відбуватися оптимальне поєднання набутого викладацького досвіду з врахуванням особистості та здібностей самого студента, знаходження найдієвіших форм взаємодії у навчальному процесі, що розкривали б і заохочували студентів до пошуку і засвоєння інформації в межах окресленої споживачем проблематики. У цьому контексті доцільним є впровадження колективних та індивідуальних науково-дослідних проектів (есе, реферати, аналітичні огляди, презентації) в рамках робочої програми курсу, що враховуватимуть зазначені принципи. Доцільним є також упровадження науково-дослідницьких семінарів, що максимальним чином поєднували б теоретичні та аналітичні знання, вчили висловлювати і доводити власну точку зору, працювати в команді і на результат. Це допомагає розвивати компетентності і глибоко розуміти тенденції економічного розвитку з концентрацією студента на окремих напрямах, що являють базис його майбутньої професії.

Найсуттєвішім питання професійного розвитку студента є постійне поповнення і оновлення новими знаннями. Сучасне інформаційне середовище розвивається так швидко, що засвоєний матеріал може швидко застарівати і потребувати оновлення. Університетська освіта спрямована на виховання не лише професіонала, але й особистості, здатної до критичного мислення та подальшого саморозвитку, вміння знаходити, обробляти і застосовувати інформацію в будь-яких життєвих і професійних ситуаціях. Досягнення і реалізація вказаних цілей є можливою лише при продуктивній взаємодії викладачів і студентів, формування в останніх творчого та критичного стрижня, що формуватимуть потребу до постійного підвищення власної компетентності і самовдосконалення.

Шевчук Н.В., к.е.н.,
доцент кафедри економіки підприємств
Чухраєва Н.М., к.е.н.,
старший викладач кафедри економіки підприємств

МОДЕЛЬ КОМПЕТЕНЦІЙ ВИКЛАДАЧІВ ЯК ОСНОВА РОЗВИТКУ ОРГАНІЗАЦІЙНИХ ЗДАТНОСТЕЙ ВИЩОЇ ШКОЛИ

Умови постіндустріалізму зумовили актуалізацію нових вимог до випускників вищих навчальних закладів, які набувають системно організованих комунікативних, інтелектуальних і моральних якостей, що дозволяють успішно реалізовувати поставлені цілі в широкому професійному, соціальному та культурному контекстах. Роботодавці стають зацікавленими не тільки у рівні кваліфікації, який у них асоціюється з вмінням здійснювати ті чи інші операції, а й у більшому ступені з компетентністю, яка розглядається як певний «коктейль» навичок, що притаманні індивіду, в яких поєднується кваліфікація, соціальна поведінка, здатність до колективної роботи та ініціативність. Саме з формуванням компетентності майбутнього фахівця пов'язують сьогодні якість вищої освіти. Метою сучасної освіти є не тільки передача студенту сукупних знань, умінь і практичних навичок у певній предметній області, але й розвиток кругозору, міждисциплінарного відчуття, здатності до прийняття індивідуальних креативних рішень, до самонавчання, а також формування гуманістичних цінностей. Дана сукупність формує зміст компетентнісного підходу до сучасного навчання у вищій школі. З метою успішної реалізації своїх функцій у сучасному суспільстві вища школа має формувати та розвивати здатності щодо ефективного реагування на зміни, які відбуваються на ринку освітніх послуг і ринку праці. Основою таких здатностей є компетентність викладачів, яка безпосередньо визначає якісний рівень освітніх послуг і формує результати робот ВНЗ.

«Мода» на компетенції без аналізу реальних потреб організації, призводить до того, що моделі компетенцій формуються заради самих моделей без подальшої їх реалізації. Побудувати ідеальну модель компетенцій неможливо, але все ж таки вона має бути сформованою, так як по суті є інструментом, який дозволить розв'язати стратегічні задачі ВУЗу, що пов'язані з досягненням встановлених стандартів якості освіти як на індивідуальному, так і організаційному рівнях. Основними причинами, які актуалізують потребу у створенні моделі компетенцій викладачів ВНЗ, є:

- створення інструменту «ідеальний образ викладача», що зумовлено тим, що в кожному навчальному закладі є викладацький склад, який не здатний ефективно виконувати свою роботу відповідно до сучасних вимог. У той же час конкретизувати свої претензії до таких викладачів з боку керівництва є неможливим, так як відсутніми є формальні підстави. Наявність моделі компетенцій дозволить конструктивно розв'язувати визначену проблему та поступово розвивати набір бажаних компетенцій відповідно до мінливих вимог зовнішнього середовища;
- необхідність у наявності дієвого інструменту для об'єктивного відбору претендентів на посаду науково-педагогічного працівника ВНЗ;
- вдосконалення системи мотивації викладацького складу, що забезпечить нівелювання суб'єктивних чинників при встановленні надбавок стимулюючого характеру та підвищення рівня їх легітимності;
- необхідність підвищення рівня обґрунтованості формування групових та індивідуальних планів на основі об'єктивних результатів аналізу різниці між бажаним і фактичним рівнем компетентності викладача;
- підвищення репутаційного рівня ВНЗ, на основі демонстрації роботодавцям і суспільству рівня вимог ВНЗ, що пред'являється до професорсько-викладацького складу, який формує компетенції майбутніх фахівців.

Шмігельська Є.А., асистент кафедри
регіональної економіки і туризму

РОЛЬ НАУКОВО-ДОСЛІДНИЦЬКОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ У ФОРМУВАННІ ЗАГАЛЬНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ

Сучасний ринок праці потребує фахівців, які здатні вчитися та бути сучасно навченими, гнучко реагувати на нові умови, творчо та ефективно опрацьовувати постійно зростаючі обсяги інформації та самостійно проводити дослідження, генерувати нові ідеї, ефективно використовувати сучасні інформаційні технології у своїй діяльності.

Практика свідчить, що одним із механізмів досягнення таких результатів є постійне залучення студентів до наукової роботи з наук і дисципліни, що вивчаються. Науково-дослідницька діяльність студентів включає два взаємопов´язані напрями:

— навчання студентів елементам дослідницької діяльності, організації та методики наукової творчості;

— наукові дослідження, що здійснюють студенти під керівництвом професорсько-викладацького корпусу за кафедральною, між кафедральною або загальнофакультетською науковою проблемою.

Науково-дослідницька діяльність є органічною частиною та обов´язковою умовою успішної роботи вищих навчальних закладів. Студенти мають можливість не лише отримувати найновішу наукову практичну інформацію від викладачів на лекційних і семінарських заняттях, а й беруть участь у наукових дослідженнях. Отже, підвищення ефективності науково-дослідних робіт кафедр університету, залучення до їх виконання студентів, підвищують якість підготовки фахівців вищої кваліфікації. Унівеситетська наука за рахунок залучення студентів до науково-дослідної роботи має можливість омолоджувати науков-педагогічні кадри, за рахунок залучення талановитих студентів для подальшого наукового зростання в аспірантурі та докторантурі університетів. Ця особливість дає великі переваги вищій школі як з точки зору підготовки науково-педагогічних кадрів, так і з точки зору розвитку наукових досліджень.

Науково-дослідницька діяльність на перетині наук (наприклад, маркетингу і менеджменту, бухгалтерського обліку та економіки, туризму і готельного господарства, економіки і менеджменту) має багато переваг, оскільки при всій складності і різноманітності сучасного світу багатоплановість і комплексність відіграють все вагомішу роль. Залучення студентів до такої роботи сприяє поглибленню професійних знань та їх систематизації, підвищує їх зацікавленість, покращує взаємодію з викладачами.

Реалізована в комплексі науково-дослідницька діяльність забезпечує набуття студентами таких компетентностей:

• формування наукового світогляду, оволодіння методологією і методами наукового дослідження;

• уміння використовувати сучасні методи наукових досліджень і здійснювати їх критичний аналіз;

• уміння швидко освоювати нові теорії та методи у дослідженнях;

• уміння самостійно працювати з науковою літературою;

• уміння аналізувати певну інформацію, критично її оцінювати, робити висновки;

• отримання навичок самостійної науково-дослідницької діяльності;

• розуміння необхідність постійного оновлення і вдосконалення своїх знань;

• розширення теоретичного кругозору та наукової ерудиції майбутнього фахівця.

Науково-дослідницька робота студентів є органічним елементом навчального процесу сучасних університетів, оскільки проявляється у всіх його складниках.

Щербакова Н.А., к.е.н.,
доцент кафедри аудиту

ФОРМУВАННЯ НОВИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ МАЙБУТНІХ АУДИТОРІВ.

Питання якості вищої освіти, її відповідності сучасним і майбутнім потребам суспільства грає ключову роль у створенні єдиного Європейського освітнього простору і являється головним в освітній політиці України.

Відповідно до Закону України «Про вищу освіту», якість вищої освіти – це рівень здобутих особою знань, умінь, навичок, інших компетентностей, що відображає її компетентність відповідно до стандартів вищої освіти. Тобто, можна сказати, що якість освіти – це комплекс набутих компетентностей, які відбивають здатність фахівця здійснювати професійну діяльність відповідно до вимог сучасного етапу розвитку економіки, на визначеному рівні ефективності та професійного успіху, із розумінням соціальної відповідальності за результати професійної діяльності.

Очевидно, що якісний рівень освіти дає змогу краще реалізувати себе на ринку праці. За даними Організації економічного співробітництва і розвитку, вища освіта в країнах Європи підвищує рівень доходів дипломованих фахівців не менш ніж у півтора-два рази. В Україні, на жаль, диплом розглядається лише як формальне підтвердження рівня освіти, а не як свідчення справжньої професійної кваліфікації. За даними дослідження Фонду «Демократичні ініціативи» ім. І. Кучеріва, 70,5 % респондентів оцінюють якість вищої освіти в Україні як низьку та середню. Результати соціологічного опитування, проведеного Інститутом економіки та прогнозування НАН України, свідчать: понад 70 % майбутніх фахівців в університетах опановують певну сукупність знань, можуть їх шаблонно застосовувати, але не здатні вирішувати незнайомі для них завдання; 20 % випускників українських вишів дуже погано орієнтуються в обраних професіях через власну недбалість і небажання вчитися, і тільки 10 % — це випускники, які добре оволоділи методом самонавчання і самовдосконалення.

Отже, перед викладачами Київського національного економічного університету постає завдання підготувати не тільки фахівців, які володітимуть методами і засобами діяльності у визначеній сфері, але й зможуть адаптуватися в професійному середовищі, творчо використовувати свої здібності при розв'язанні життєвих і професійних завдань, бути затребуваними в суспільстві.

Основними категоріями студентоцентрованого навчання є ком- петентності та результати навчання. Професійна компетентність поєднує професійні знання, уміння, навички, досвід і особистісні якості, які обумовлюють прагнення, готовність і здатність розв'язувати проблеми і завдання у професійній і соціальній сфері, усвідомлюючи при цьому значущість і особисту відповідальність за результати своєї діяльності. Студент повинен мати бажання та прикладати певні зусилля для досягнення цього. Тому стає очевидною визначальна роль студентів у процесі реалізації компетентністного підходу в університеті.

Формування професійної компетентності майбутнього аудитора відбувається під час вивчення фахових дисциплін з урахуванням розвитку економіки та змін у вимогах користувачів аудиторських послуг. Так останнім часом більшим попитом користуються спеціальні аудиторські послуги, тому введення в магістерську програму «Облік і оподаткування» дисципліни «Аудит спеціалізованих сфер та супутні послуги» являється досить актуальним. В процесі вивчення цієї науки у студентів формуються необхідні для сучасного фахівця компетентності, такі як здатність критично мислити і генерувати креативні ідеї для вирішення завдань аудиту спеціалізованих сфер і надання інших видів аудиторських послуг; надавати високоякісні послуги з аудиту спеціалізованих сфер для забезпечення впевненості керівників компаній, інвесторів і регуляторних органів у достовірності фінансової та іншої інформації щодо діяльності підприємства; обирати та використовувати оптимальні методи, способи та прийоми проведення аудиту спеціалізованих сфер і супутніх аудиторських послуг та інше.

Таким чином, набуті в процесі навчання професійні компетентності підвищують конкурентоспроможність майбутніх аудиторів у подальшому кар'єрному зростанні.

Література

1. Закон України «Про вищу освіту» від 01.07.2014 р. № 1556-VII http://zakon2.rada.gov.ua/-laws/show/1556-18

2. *В. Шинкарук*. Шлях до якісної вищої освіти: http://gazeta.dt.ua/EDUCATION/shlyah-do-yakisnoyi-vischoyi-osviti.html

Юркевич О. М., к.е.н.,
доцент кафедри інвестиційної діяльності

ОГЛЯД АКТУАЛЬНИХ НАВИКІВ І ВМІНЬ СТУДЕНТІВ І НОВОВВЕДЕНЬ В ОСВІТІ

Дбаючи про майбутню затребуваність студентів на ринку праці, навчальним закладам окрім забезпечення студентів професійними знаннями і навиками, необхідно сконцентрувати не менш вагомі зусилля на напрацювання у студентів ще ряду супутніх умінь. Так, на Всесвітньому фо-

румі в Давосі було окреслено десять ключових вмінь, якими має володіти спеціаліст для успішної побудови своєї кар'єри в найближчі п'ять років. Половина з перелічених вмінь пов'язана з здібностями спілкуватись з людьми, домовлятись і керувати ними, розуміти їх потреби та задовольняти їх (до них відносяться: управління персоналом, взаємодія з людьми, вміння вести переговори, клієнтоорієнтованість та наявність емоціонального інтелекту). Друга половина стосується здібностей мозку, таких як уміння швидко мислити, бачити суть, знаходити рішення проблем, генерувати нові ідеї (це – комплексне рішення проблем, креативність, когнітивна гнучкість, критичне мислення).

Так, відомий професор теоретичної фізики Мітіо Каку вважає, що для досягнення успіху, необхідно розвивати такі здібності, які не доступні штучному інтелекту: креативність, уяву, ініціативу, лідерські якості. Суспільство переходить від товарної економіки до інтелектуально-творчої, де виникає потреба в розвитку здібностей думати, аналізувати, аргументувати й приймати в підсумку правильні рішення.

Практика розвитку супутніх умінь і навичок, активно використовується в освітньому процесі Європейських навчальних закладів. Звертаючись до досвіду Польщі, можна виділити поняття «м'які компетенції». Формування таких компетенцій є обов'язковим під час навчання в навчальному закладі. Вважаємо за доцільне запровадження такої практики в Україні, для підвищення конкурентність наших студентів на ринку праці як в Україні та і за її межами.

Необхідність забезпечення студентів зазначеними вміннями та навичками ставлять перед навчальними закладами нові завдання з трансформації і адаптації навчального процесу. Під впливом процесів швидкої інформатизації та комп'ютеризації суспільства освітня сфера людської діяльності зазнає суттєвих змін, які можна продемонструвати висвітлюючи наявні нововведення в педагогіці. Вони висвітленні в докладі Відкритого університету Великобританії та докладі про майбутнє освіти. Серед таких інновацій найбільшого поширення і визнання набувають такі:

— метод адаптивного навчання, який передбачає використання комп'ютера в якості інструмента інтерактивного спілкування викладача і студента шляхом надання навчальних матеріалів студентам і забезпечення відповідей викладача на питання та завдання;

— метод віртуального класу, який означає онлайн навчальне середовище, яке базується в Інтернеті. Особливістю такого віртуального класу є те, що викладач і всі студенти одночасно знаходяться в ньому і ведуть синхронне обговорення питань;

— масові відкриті онлайн-курси «МООС», слухачі яких передивляються відео-лекції і беруть участь в обговореннях на форумі разом викладачами та іншими слухачами, навчання завершується проходженням контрольних завдань і тестів;

— метод перевернутого навчання за якого лекції та вивчення предмету відбувається онлайн, а домашнє завдання в реальному класі;

— принцип «bring your own devices», який передбачає активне використання під час навчання власних смартфонів, ноутбуків, планшетів та інші.

Навчальні заклади України повинні своєчасно і швидко реагувати на потреби ринку праці та появу нових навчальних можливостей, мотивуючи викладачів підвищувати рівень педагогічної майстерності з використанням потенціалу інформаційних технологій.

Якубенко Н.Т., к.і.н.,
доцент кафедри політичної історії

ТЕХНОЛОГІЯ ПРОБЛЕМНОГО НАВЧАННЯ ЯК ЗАСІБ РЕАЛІЗАЦІЇ СТУДЕНТОЦЕНТРИЗМУ У ПРОЦЕСІ ВИКЛАДАННЯ ІСТОРІЇ УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА

На шостому саміті (2009 р.) серед пріоритетів наступного етапу розвитку Болонського процесу (до 2020 року) виділено студентоцентроване навчання, тобто включення студентів у процес навчання в якості активних учасників.

Аналіз науково-педагогічної літератури дає змогу виділити серед основних педагогічних технологій, які використовуються у підготовці фахівців гуманітарного профілю університетів Європи, технологію проблемного навчання.

Технологія проблемного навчання дозволяє реалізувати принципи практичного (дієвого), дослідницького навчання та студентоцентризму. Постановка проблемних, дискусійних завдань, індивідуальний або колегіальний пошук їх розв'язання стимулює у студентів інтерес до історії України, розвиває дієвість знань і сприяє формуванню гуманітарної складової майбутніх фахівців. Слід виділити такі відмінності між традиційним підходом до вивчення історії України і проблемною технологією (табл. 1).

Таблиця 1

ВІДМІННОСТІ МІЖ ТРАДИЦІЙНИМ ПІДХОДОМ І ПРОБЛЕМНОЮ ТЕХНОЛОГІЄЮ

Традиційний підхід	Проблемна технологія
• Спрямований на набуття навичок	• Спрямована на застосування навичок
• Контрольована навчальна діяльність студента	• Самостійна навчальна діяльність студента
• Викладач показує розв'язок завдання	• Викладач показує шляхи розв'язку завдання
• Студент виконує інструкції	• Студент має право вибору
• Важливість зовнішньої мотивації	• Важливість внутрішньої мотивації
• Діяльність викладача спрямована на виправлення недоліків роботи студента	• Діяльність викладача спрямована на формування необхідних компетенцій студента

Як бачимо з табл. 1, проблемна технологія інтегрує принцип студентоцентризму, особистісно орієнтований підхід із використанням самостійної роботи та методів дослідження, тобто активного залучення не лише студента у процес навчання, а й викладача. Роль викладача у проблемному навчанні змінюється від експерта до помічника, радника.

Навчання і викладання – два взаємопов'язані процеси, тому проблемну технологію, на наш погляд слід розглядати у дихотомії «методи навчання – методи викладання». У контексті навчання виділяють такі методи: метод проектів, кейсів, ділові ігри, симуляції, проблемні дискусії тощо.

Застосування метода дискусії у підготовці семінарського заняття з історії українського суспільства особливо актуально. Викладачі кафедри проводять дискусії з різних тем, наприклад: «Етнополітичні процеси Київської русі. Передумови формування української народності», «Українсько-російський договір 1654 року та його оцінка у сучасній історичній літературі», «Державотворча діяльність І. Мазепи», «Сучасні школи історії тоталітаризму в Україні: здобутки та проблеми», «Наукові дослідження історії Другої світової війни», «Сучасні проблеми історії українського суспільства» тощо. Основні методи дискусій: дебати, круглий стіл, дискусія-симпозіум, панельна дискусія, концентричні кола, дискусії з елементами ігрового моделювання, «мозковий штурм».

Янчарська Л. В., к.пед.н.,
доцент кафедри педагогіки та психології

РОЛЬ ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ПІДГОТОВКИ У ФОРМУВАННІ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ МАЙБУТНЬОГО ЕКОНОМІСТА

Розвиток світової цивілізації передбачає постійне реформування системи вищої освіти та підвищення вимог до якості підготовки майбутніх фахівців. Пріоритетного значення набуває підготовка конкурентоспроможного людського капіталу та створення умов для освіти протягом життя. Отже, існувати сьогодні означає змінюватись, існувати довго – змінюватись постійно.

Сенс сучасної вищої освіти визначається сукупністю «динамічної комбінації систематизованих знань, умінь і практичних навичок, способів мислення, професійних, світоглядних і громадянських якостей, морально-етичних цінностей, яка визначає здатність особи успішно здійснювати професійну та подальшу навчальну діяльність і є результатом навчання на певному рівні вищої освіти» [1]. Сьогодні існують різні підходи до розуміння поняття «компетенції», однак ми розглядаємо цю дефініцію як внутрішні, потенційні, приховані психологічні новоутворення, які потім виявляються в компетентності особи [2]. Психолого-педагогічна підготовка дозволяє розкрити ці новоутворення, шляхом пізнання студентом себе, своїх психологічних особливостей і пізнання інших. Дослідниками сформульовано та обґрунтовано структуру професійної компетентності майбутніх економістів, яка включає, наприклад : компетенції у сфері економічної діяльності (у т.ч. економічне мислення); комунікативну компетенцію (знання ділового етикету та основ конфліктології, толерантність до існування інших поглядів, ефективна групова взаємодія, позитивна установка щодо себе й оточуючих тощо) ; компетенцію у сфері самовизначення і саморегуляції особистісних якостей (адекватна самооцінка, впевненість у собі, самоконтроль, самоефективність, високий рівень мотивації до досягнень, визнання необхідності неперервної освіти впродовж життя тощо) [3]. Формування означених компетенцій втілюється у навчальному

процесі комплексу дисциплін. Основою дисципліни «Психологія діяльності та навчальний менеджмент» (ПДНМ) є спорідненість структури психолого-педагогічних задач економіки і менеджменту та викладання. Водночас, модуль з «Психології спілкування», що є складовою дисципліни ПДНМ дозволяє сформувати необхідні комунікативні уміння для майбутньої професійної діяльності (здатність до: самопрезентації; лідерства; вирішення конфліктних ситуацій; проведення переговорів, нарад; асертивної поведінки; емоційної саморегуляції та ін.). Вивчення студентами дисципліни «Методика викладання економіки» забезпечує систематизацію та розширення знань з економіки, що ґрунтується на засвоєнні та здатності застосувати техніки розвитку економічного мислення, здатності навчати інших, критично аналізувати отримані знання, працювати в команді, узгоджувати та приймати нестандартні рішення, оцінювати власні переваг і недоліки.

Конкурентоспроможність сучасного випускника забезпечується наданням можливості оволодіння суміжними професіями. ППП важливу роль відіграє у вирішенні цієї проблеми у галузевих університетах : забезпечує гуманізацію, гуманітаризацію і фундаменталізацію економічної освіти та дозволяє отримати студентам додаткову спеціальність «викладач економіки».

Література

1. Закон України «Про вищу освіту» від 01.07.2014 № 1556-VII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://osvita.ua/legislation/law/2235/
2. *Зимняя И. А*. Ключевые компетентности как результативно-целевая основа компетентностного подхода в образовании. Авторская версия / И. А. Зимняя. – М.: Исследовательский центр проблем качества подготовки специалистов, 2004. – С. 22–23.
3. *Самарук Н. М.* Формування професійної компетентності майбутніх економістів / Н. М. Самарук // Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України. Педагогічні науки. — К., 2011. — Вип. 2.

Абесінова О.К., к.е.н.,
доцент кафедри обліку в
кредитних і бюджетних установах
та економічного аналізу

КОМПЕТЕНТНІСНИЙ ПІДХІД У ВИКЛАДАННІ НАУКИ «ОБЛІК У БАНКАХ» ЯК СКЛАДОВА СТУДЕНТОЦЕНТРОВАНОГО НАВЧАННЯ

Компетентнісний підхід є одним з ключових елементів модернізації вищої освіти в Україні відповідно до цілей Болонського процесу та за своєю сутністю є студоцентрованим. Студоцентроване навчання передбачає використання інноваційних методів викладання, які спрямовані на поліпшення навчання у процесі взаємодії викладачів і студентів і вбачає у студентах важливих активних учасників власного навчання, формування професійних навичок. Це вимагає від викладачів умілого поєднання базових знань з технологіями навчання, які спроможні допомогти ефективно засвоїти знання, навички, вміння та спрямовані на отримання професійних компетенцій студентів.

У навчальній програмі з «Обліку в банках» враховані всі зазначені вимоги щодо студентоцентрованого навчання. Вона складена таким чином, щоб студент за невеликий обсяг часу, який відведений на вивчення даної дисципліни, зміг отримати практичні знання з обліку банківських операцій і згодом зайняти гідне місце серед фахівців з банківської справи. Програмою передбачено застосовування таких форм, прийомів і методів навчання, які зроблять навчальний процес інтенсивнішим, дозволять активізувати пізнавальну діяльність студентів, підвищать результативність їхньої самостійної роботи. До таких прийомів організації навчання, які передбачені програмою «Облік у банках», належать: кейс-методи, дискусії, евристичні прийоми, ситуаційні методи та ін.. Одна з форм ефективного підвищення якості вивчення науки «Облік у банках» є використання імітаційно-ігрового методу навчання, а саме підготовка та проведення ділової гри.

Ділова гра готує студентів до певного виду діяльності у професійному середовищі і орієнтує на розв'язання проблем з організації обліку операцій банку. При вирішенні конкретних завдань з банківських операцій, студенти набувають навичок оформлення відповідних документів, вирішення та опису бухгалтерських процедур, складання проведень, виконання спеціального колективного завдання, що сприяє розкриттю внутрішнього потенціалу кожного учасника ділової гри та набуття знаннєвих (практичних) компетенцій щодо облікових процедур за операціями банку. Підготовка до ділової гри передбачає таку організацію навчального процесу, при якій відбувається групова взаємодія усіх учасників процесу, що допомагає вирішенню різноманітних групових та особистісних проблем, полегшує процес самодослідження. Кожен студент має конкретне завдання, за яке він повинен публічно прозвітуватись, від його діяльності залежить якість виконання поставленого перед групою завдання.

Отже, застосування ділової гри при вивченні науки «Облік у банках» дозволить не тільки інтенсифікувати навчальний процес, але і вивести його на новий, якісніший рівень, підвищуючи пізнавальний інтерес до навчальної дисципліни, сприяючи розвитку дослідницьких, комунікативних навиків і забезпечуючи підготовку освіченої, творчої особистості.

Бараник З.П., д.е.н.,
професор кафедри статистики,
Іриневич Ю.В.,
аспірант кафедри статистики

МОДЕРНІЗАЦІЯ ЗМІСТУ ОСВІТНІХ ПРОГРАМ ЯК КЛЮЧОВИЙ ЧИННИК ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ МОЛОДІ НА РИНКУ ПРАЦІ

Сучасні реалії інноваційно-інвестиційного розвитку економіки України обумовлюють необхідність детального вивчення формування національного ринку праці та основних чинників, що забезпечують відтворення професійного потенціалу країни і перш за все молоді. Високий рівень

освітньо-кваліфікаційного потенціалу молоді, їх здатність адаптуватися до змін і впроваджувати новітні досягнення у практичній діяльності, створення ефективної системи безперервної професійної освіти в умовах глобалізації економіки стають одним із визначальних засобів забезпечення конкурентоспроможності та інноваційної діяльності розвитку економіки.

Відмічене вимагає перш за все перегляду існуючих освітніх програм з метою підвищення ступеня конкурентоспроможності молоді на ринку праці, розвитку їх індивідуальних здібностей на засадах студентоцентрованого навчання.

Формування новітніх освітніх програм передбачає всебічний аналіз: демографічної ситуації в країні як бази для відтворення професійного потенціалу молоді; молодіжного сегменту ринку праці; системи оновлення освітньо-кваліфікаційних характеристик молодих працівників [2].

Демографічна ситуація, що склала в країні, характеризується значним скорочення населення за 2011–2015 рр. на 6,2 %, при чому зростає частка економічно неактивного населення (осіб менше 15 років на 2 % і після працездатного віку майже на 4 %) [1].

У 2015 році частка молоді у віці від 15–35 років складала 37,4 %, що на 1,3 п.п. більше ніж у 2011 році, від загальної чисельності економічно активного населення [1].

На ринку праці виникає значний дисбаланс за рахунок того, що молодь після закінчення спеціальних навчальних закладів, одразу стикаються з проблемою безробіття, що у свою чергу є однією з причин виїзду за кордон молодих спеціалістів. Так, за 2015 рік за кордон виїхало 2093 молодих осіб [1].

Основними причинами цього явища є: відсутність зв'язку між вишами та ринком праці; брак стимулювання роботодавців, які створюють робочі місця для молоді; недосконалість державних програм; незатребуваність суспільством професійно-кваліфікаційного складу молодих спеціалістів, що вперше виходять на ринок праці.

Проблема ускладнюється відсутністю досвіду роботи у випускників, їх невмінням застосувати отриманні знання на практиці. Недостатня професійна підготовка робить молодь неконкурентоспроможною на ринку праці.

Невідповідність професійного навчання потребам економіки країни викликає дисбаланс між попитом і пропозицією на робочу силу. Ще однією з проблем є те, що іноді випускники відмовляються від роботи через низьку зарплату. В наслідок цього, вельми необхідно модернізувати зміст освітніх програм на засадах студентоцентрованого навчання, що надасть молоді якісний рівень освіти, практичні навички щодо адаптації їх на ринку праці.

Література

1. Офіційний сайт Державної служби статистики України http://ukrstat.gov.ua/
2. *Левченко О.М.* Професіональний потенціал: регуляторні механізми інноваційного розвитку: Монографія. – Кіровоград: КОД, 2009. – 375 с.

Бобрицька Н.Д.,
асистент кафедри маркетингу

ІННОВАЦІЙНО-АКТИВНІ МЕТОДИ НАВЧАННЯ ЯК ФАКТОР ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ОРІЄНТАЦІЇ СТУДЕНТІВ ВНЗ

У сучасних умовах розвитку суспільства все більше зростає потреба в нестандартно мислячих творчих особистостях. На даний момент, традиційна підготовка фахівців, що орієнтується на формування спеціалізованих (фахових) знань, навичок і вмінь, усе більше відстає від сучасних вимог ринку. Тому основою сучасної освіти повинні бути не стільки навчальні дисципліни, скільки способи мислення і професійні навички студентів.

Завданням будь-якого вищого закладу є не тільки випуск фахівців, які отримують підготовку високого рівня, але й адаптація навчального процесу до реальних умов ринкового середовища. При цьому, в процесі навчання, важливо розвивати у студентів такі здібності, як:

- ✓ творча активність;
- ✓ креативне мислення;
- ✓ швидка адаптація до мінливих потреб ринку.

Здобуття таких навичок багато в чому залежить від змісту і методики навчання майбутніх фахівців. Тому при підготовці фахівців у ВНЗ, застосування інноваційних форм і методів необхідно грамотно поєднувати з прагматичним розумінням цілей і завдань навчання та підготовки кадрів. Використання викладачами інноваційно-активних методів у процесі навчання сприяє подоланню

стереотипів у викладанні різних дисциплін, вироблення нових підходів до професійних ситуацій, розвитку професіоналізму та адаптованості студентів.

У даний час ведеться інтенсивний пошук і впровадження нових форм і методів навчання студентів ВНЗ. У зв'язку з цим, одними з основних завдань, які повинен ставити перед собою сучасний викладач, є такі:

- ✓ проведення навчання в інтерактивному режимі;
- ✓ пробудження у студентів інтересу до дисципліни і самоосвіти;
- ✓ наближення навчального процесу до практики повсякденного життя, а саме: формування навичок комунікації, адаптація до швидкозмінних умов життя, соціалізація, підвищення психологічної стійкості до стресу, навчання навичкам врегулювання конфліктів і т. ін.

Таким чином, основне завдання якісно нової освітньої системи зводитися до досягнення стійкого інтересу студентів до досліджуваного предмета, до самоосвіти ще з перших курсів навчання, а також залучення до наукових пошуків. Для цього, необхідно спочатку налаштовувати систему психологічного мислення студентів вміти отримувати знання і освоювати майбутню професію. Студент, як майбутній фахівець, повинен розуміти, яким чином, отримавши соціальні та професійні навички, він зможе застосувати їх у практичній діяльності. Саме інноваційно-активні методи і технології у викладанні зможуть допомогти викладачеві у вирішенні поставлених завдань.

Завдання, які ставлять перед собою інноваційно-активні методи навчання:

- ✓ формування у студентів власної думки і вміння відстоювати свої позиції;
- ✓ формування соціальних і професійних навичок;
- ✓ ефективне засвоєння матеріалу, що викладається;
- ✓ самостійний пошук студентами шляхів і варіантів вирішення поставленого завдання, також обґрунтування прийнятого рішення;
- ✓ встановлення активного взаємодії між студентами, навчання роботи в команді;
- ✓ формування рівня усвідомленої компетентності студента.

Отже, інноваційні методи допомагають студентам навчитися активним способам отримання нових знань, дозволяють опанувати бвищий рівень соціальної активності, також стимулюють творчі здібності студентів і допомагають наблизити навчання до практичних реалій сучасного ринку.

Бондар С.В., к.філос.н.,
доцент кафедри філософії

ТРИ КЛЮЧОВІ МОМЕНТИ МОДЕРНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ

І. Валлерстайн присвітив кілька сторінок своєї праці «Світ-системний аналіз» опису того, як протягом 17–19 століть відбувалося відокремлення наукового знання від філософії. На його думку, цей процес, з одного боку, визначений еволюцією європейської цивілізації, викликаний потребами її розвитку, тобто може розглядатися як природній. Але, з іншого боку, розгалуження знання створило перепону для вироблення цілісного, загальнозначущого знання та сформувало викривлену картину соціального життя, ніби роздроблену на окремі сфери, хоча насправді вони є єдиною живою цілісністю [1]. Валлерстайн вказує на штучну структурованість знання (особливо це стосується соціальних і гуманітарних наук), його ідеологічну ангажованість і роз'єднаність.

Підтвердженням правильності точки зору видатного американського вченого можуть слугувати плідність міждисциплінарного підходу в наукових дослідженнях і поява галузей знання, що базуються на мультидисциплінарних дослідженнях, як наприклад neuroscience, космологія тощо. Отже, корисним може стати створення навчальних курсів, які базуються на міждисциплінарних дослідженнях, що дасть можливість уникнути механістичного, однобічного висвітлення досліджуваної проблематики. Спеціалізовані знання, які надаються студентові, мають бути інтегровані в цілісну світоглядну систему, отже мають доповнюватись філософськими дисциплінами: філософською антропологією, соціальною філософією, філософією свідомості, етикою тощо.

Студентоцентризм, на мій погляд, передбачає авторський підхід до створення навчальних курсів. Особливість соціальних і гуманітарних наук полягає в тому, що вони є різновидом світоглядного знання, тобто вони більшою мірою, ніж природничі та технічні науки, залежать від особистості свого автора і того, хто їх розповсюджує, вони зберігають елементи системи цінностей і життєвих пріоритетів автора і викладача, який їх ретранслює. Отже, усереднений, стандартизований варіант навчальної програми науки завжди відстає від суспільного сьогодення і тих нових тенденцій, які спостерігаються в сфері сучасних наукових досліджень. Викладацька діяльність не

обмежується наданням загальної, довідкової інформації, педагог передає не тільки знання, а й власний досвід, так зване особистісне знання, власне бачення відповідної наукової сфери та навички роботи в ній.

У науковій літературі стала звичною думка про те, що свідомість виникає та еволюціонує внаслідок того, що живим істотам для виживання було недостатньо лише інстинктивної поведінки та автоматизмів, що виробилися в ході індивідуального життєвого досвіду. Неодноразово вказується на значення, яке мають для розвитку індивіда події та обставини, що змушують його до ініціативи та самостійного прийняття рішень [2]. Отже, студенту повинна надаватися ініціатива в процесі навчання: саме під час розв'язання проблемних питань і використання знань у практичній діяльності можливе ефективне засвоєння навчального матеріалу.

Вкладення значних коштів та інтелектульних сил у вивчення свідомості та створення штучного інтелекту (ШІ) не залишає сумнівів у тому, що ШІ скоро замінить людину у більшості сфер виробництва, обслуговування і, навіть, у сфері творчої інтелектуальної праці, яка завжди вважалася прерогативою саме людського інтелекту. Тому навчання розв'язанню типових завдань із заданого набору, який окреслюється стандартизованою програмою, зробить майбутніх фахівців не конкурентоздатними та безпорадними в будь-якій нестандартній ситуації. Виходом може бути збільшення практичної складової процесу навчання, розвиток інформаційно-аналітичної компетенції студентів та здатності приймати рішення в умовах невизначеності.

Література

1. *Валлерстайн И.* Миросистемный анализ: введение / Иммануил Валлерстайн; пер. с англ. Н. Тюкиной. – М.: Изд. дом «Территория будущего», 2006. – 246 с.

2. *Jaynes J.* The origin of consciousness in the breakdown of the bicameral mind/ Julian Jaynes. – Boston New York, 2000. – 470 p.

Блудова Т.В., д.е.н., професор,
Щекань Н.П., асистент
кафедри вищої математики

НОВИЙ ПОГЛЯД НА ЗМІСТ ПРОГРАМИ КУРСУ ВИЩОЇ МАТЕМАТИКИ ДЛЯ ЕКОНОМІСТІВ З ПОЗИЦІЇ СТУДЕНТОЦЕНТРОВАНОГО ПІДХОДУ

Сучасний етап розвитку економічних наук характеризується широким використанням математичних моделей різної складності. Тому залишаються актуальними питання не тільки підвищення якості математичної освіти, яка повинна мати чітко виражену прикладну спрямованість, а і формування математичної компетентності майбутніх економістів з позиції студентоцентрованого підходу. Професійна школа, що побудована на таких принципах, покликана розробити механізми і технології формування насамперед інноваційного мислення у студентів економістів. У зв'язку з цим існуючі програми та методика викладання матеріалу повинна бути принципово змінена з урахуванням того, що математика є невід'ємною частиною цивілізації, істотним елементом загальної культури, мовою науковогосприйняття світу.

Підкреслимо, що студентоцентрований підхід (Student-centred approach / Learnercenteredapproach) передбачає розробку освітніх /навчальних програм, які зосереджуються на результатах навчання, враховують особливості пріоритетів студента, базується на реалістичності запланованого навчального навантаження, яке узгоджується з тривалістю освітньої /навчальної програми. При цьому студенту надаються великі можливості щодо вибору змісту, темпу, способу і місця навчання.

Зауважимо, що існуючі програми і, найголовніше, стиль викладання вищої математики для економістів повинні враховувати вимоги подальшого її прикладання в економіці. Тому зростає важливість тих вправ, що імітують побудову і дослідження математичної моделі економічного процесу.

У зв'язку з цим виникає необхідність створення засобів на електронних носіях, для яких притаманні нові ідеї побудови матеріалу, засновані на його глибокій структуризації із введенням причинно-наслідкових зв'язків, що обумовлює варіативність підходів до можливостей студентів.

Дисципліна «Вища математика» є суттєвою складовою базової підготовки економіста, її метою являється ознайомлення та оволодіння сучасними математичними методами необхідними для розв'язування теоретичних і практичних задач економіки, вироблення уявлень, умінь і навичок, необхідних для математичного моделювання прикладних задач економіки; вироблення у

студентів вміння самостійно поглиблювати і розширювати математичні знання та впроваджувати їх в аналіз прикладних задач.

З позицій студентоцентрованого підходу студенти в результаті оволодіння програмою повинні вміти не тільки вибирати математичні методи та моделі для дослідження економічних систем, а і формалізувати задачі та застосовувати сучасні математичні методи для моделювання та розв'язання практичних економічних задач із викоривтанням стандартного програмного забезпечення (Exel, Mathcad, Mathematika 7, 8).

Усе це вимагає принципово нового погляду на зміст програми курсу вищої математики для економістів, в основі якої закладений концептуальний принцип побудови та структури навчальної інформації. Такий підхід дозволяє не тільки прослідкувати становлення конкретного математичного поняття, тієї або іншої фундаментальної математичної ідеї, а й проаналізувати діалектику розвитку кожної з „основних понятійних ліній» математичної науки. Для кожної з „понятійних ліній» описується її історія: першопричина, зародження, початкове формування, поступовий розвиток, змістовне збагачення, сучасний стан, перспективи.

Бульбенюк С.С., к. політ.н.,
доцент кафедри політології

КЕЙС-МЕТОД І ДІЛОВА ГРА ЯК ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ ДО ВДОСКОНАЛЕННЯ ПРОВЕДЕННЯ ЗАНЯТЬ З ПОЛІТОЛОГІЇ

Системна модернізація, що є головним завданням української держави нині, – це нагальні реформи в соціально-економічній сфері та у царині функціонування центральної і місцевої влади; це радикальні зміни всієї гуманітарної сфери нашої країни, невід'ємною частиною якої є інститут освіти. Одним з центральних завдань вітчизняної системи вищої освіти є подальший розвиток відносин викладач-студент у напрямі студентоцентризму. Студентоцентризм означає надання провідної ролі у навчальному процесі студентові, перетворення студента на активного суб'єкта в системі освіти, створення максимально сприятливих умов для розгортання наукової та соціально значимої ініціативності студентства.

Гармонізація компетентностей через призму студентоцентризму у процесі викладання політології в КНЕУ має свою специфіку. «Політологія» є наукою загальноуніверситетського циклу викладання, покликаною сформувати компетентності у царині громадянської освіти, політичної свідомості і політичної культури, а також необхідні навички політичної участі та діяльності. Отже, з одного боку, постають завдання формування загальних, а не вузько спеціалізованих компетентностей у студентства, а, з іншого боку, виявлення їх зв'язку з дисциплінами професійної економічної освіти. Тому методологічно виправданим є залучення у процесі викладання політології методів, які використовуються при викладанні наук економічного циклу. Найцікавішими, з огляду на завдання науки «Політологія», є кейс-метод і метод ділової гри, які дозволяють максимально розкрити активність, ініціативність і самостійність студентства у навчальному процесі.

Кейс-метод традиційно використовується при викладанні економічних дисциплін і тому є знайомим для студентів КНЕУ. Як зауважує О. Деркач, метод кейсів належить до неігрових імітаційних методів навчання, метою якого є аналіз спільними зусиллями студентів конкретної ситуації (case) та вироблення на основі такого аналізу практичного рішення. При вирішенні case розробляються, як правило, кілька алгоритмів, з них студенти мають обрати найбільш оптимальний [1, с. 22]. До того ж, кейс-метод (case study) має два важливі аспекти сутності, які посилюють студентоцентризм у навчальному процесі. По-перше, case study пов'язаний з емпіричною дослідницькою діяльністю, що, безумовно, підвищує інтерес студентства до виконання навчальних завдань за його допомогою. По-друге, кейс-метод – це інтерактивний метод навчання. «Case study сприяє розвитку вміння вирішувати проблеми з урахуванням конкретних умов і за наявності фактичної інформації», – зазначає авторитетний вітчизняний соціолог Ю. Сурмін [2, с. 20]. Таким чином, застосування кейс-метода при викладанні політології уявляється доцільним як для засвоєння матеріалу теоретичного характеру, так і при формуванні практичних навичок і компетентностей.

Ділова гра як метод активного навчання широко застосовується у вищій школі. Саме завдяки діловій грі можливе максимальне розкриття особистісного потенціалу кожного студента, формування необхідних компетентностей на індивідуальній і колективній основах. Ділова гра при викладанні політології – це моделювання проблемних ситуацій. Названий метод може використовуватися при вивченні тем «Сучасні ідейно-політичні течії», «Політичні режими», «Політичні партії, громадські організації і групи тиску як суб'єкти політики», «Політичні еліти та політична опозиція».

Література

1. *Деркач А.М.* Кейс-метод в обучении / А.М. Деркач // Специалист. – 2010. – № 4. – С. 22–23.
2. *Сурмін Ю.П.* Кейс-метод: становлення та розвиток в Україні / Ю.П. Сурмін // Вісник НАДУ. – 2015. – № 2. – С. 19–28.

Вітлінський В.В., д.е.н.,
професор, завідувач кафедри ЕММ,
Коляда Ю.В., к.т.н.,
доцент кафедри ЕММ,
Шатарська І.Ф,
ст. викладач кафедри ЕММ

МЕТОДИ І МОДЕЛІ НЕЛІНІЙНОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ ДИНАМІКИ ТА РИЗИКУ – ЯДРО СТУДЕНТОЦЕНТРИЗМУ У ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦЯ

Студентоцентризм навчального процесу ставить на меті формування постаті випускника університету, який має відповідати запитам ринку праці, є спроможним виконувати наукове дослідження економічної проблеми за умов значної нелінійної динаміки, незворотного характеру подій. Такий підхід вимагає знайомити студента-випускника з новітніми проблемами теорії та практики економічної науки на сучасному етапі розвитку українського суспільства.

Світ є нелінійним – це аксіома. Серед завдань економічної освіти, зокрема університетської, з'являється потреба знайомити студентський загал із нелінійною економікою, притаманними їй особливостями розвитку. Традиційно вивчається курс «Економіко-математичні методи і моделі», що грунтується на досягненнях економічної рівноваги в межах лінійної парадигми еволюції економіки.

Економетричне моделювання, будучи важливим інструментом досліджень, вимагає, по-перше, значного обсягу статистичних даних, що не завжди є можливим. По-друге, ця інформація відповідає певній економічній структурі для деякого моменту часу. Тобто фактично можна характеризувати цю структуру на її попередньому етапі та у минулому часі, адже економічна система перманентно змінюється з часом і важливе значення набуває фактор старіння інформації. Тобто горизонт прогнозу буде, звісно, невеликим.

Наразі постає завдання описувати математично механізм функціонування економічної системи, використовуючи синергетичний підхід (спосіб головних пропорцій, білінійний принцип взаємодії складових), який добре зарекомендував себе в багатьох розділах сучасного природознавства (математичного моделювання проблем нелінійної динаміки). Розрахунки нелінійних рівнянь динамічної моделі економічного явища або процесу надають інформацію щодо траєкторії поведінки складових, взаємозалежностей між ними, варіюючи початкові умови, коефіцієнти моделі, які характеризують ступінь взаємозв'язків між елементами об'єкта моделювання.

У сенсі зазначеного на факультеті інформаційних систем і технологій вивчаються навчальні дисципліни: нормативні – «Моделі економічної динаміки» для студентів 4-го курсу, «Адаптивні моделі в інформаційних управляючих системах» для студентів 5-го курсу спеціальності 8504, вибіркові – «Нелінійні моделі економічних процесів» і «Управління економічним ризиком» на підгрунті методів нелінійної динаміки для магістрів кафедри ЕММ.

Вважаємо за доцільне знайомити з основами нелінійної економічної динаміки та іншими сучасними напрямками розвитку наукових досліджень (теорії фракталів, нечітких множин тощо) в останній рік бакалаврату чи магістратури на всіх факультетах університету, беручи до уваги роль і значення динамічних явищ і процесів для реальної економіки. Пропонується вивчати курс практичного економічного моделювання динамічних проблем за напрямком навчання або спеціалізації протягом, щонайменше, семестру. Залежно від аудиторії цей курс може викладатися вербально або у вигляді практикумів з моделювання.

Література

1. Нелінійні моделі економічних процесів [Електронний ресурс]: навч. посіб. / В.В. Вітлінський, Ю.В.Коляда, Т.В.Кравченко, К.А.Семашко.– К.: КНЕУ, 2015. – 183 с.
2. Адаптивні моделі в економіці [Електронний ресурс]: навч. посіб. / В.В. Вітлінський, Ю.В. Коляда, Т.В. Кравченко, В.І. Трохановський.– К.: КНЕУ, 2013. – 160 с.
3. Адаптивна парадигма моделювання економічної динаміки: монографія / Ю.В. Коляда. – К.: КНЕУ, 2011. – 297 с.

Гавриш М.М., к.філол.н., доцент,
завідувач кафедри німецької мови

КОМУНІКАТИВНИЙ ПІДХІД ЯК ЕФЕКТИВНИЙ ШЛЯХ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРИНЦИПУ СТУДЕНТОЦЕНТРИЗМУ ПРИ ВИКЛАДАННІ ІНОЗЕМНИХ МОВ

Базовим і головним чинником реалізації принципу студентоцентризму є, на нашу думку, *усвідомлення* викладачем майбутніх професійних потреб студента (професійних компетенцій) і *орієнтація* усіх навчальних дій на формування цих навичок і здібностей. Однак, студент не має розглядатись як «пасивний центр» освітнього процесу, як пасивний суб'єкт «поглинання» навчального матеріалу. Навпаки, повинні бути створені сприятливі умови для того, щоб студент був партнером викладача, міг впливати на організацію та зміст процесу навчання, тобто взаємодії «викладач – студент» має бути притаманна обопільна активність. Адже студент, який знає, що з його думкою рахуються, працює інтенсивніше й відповідальніше, і тому, усвідомлюючи це, викладач має бути скоріше дорадником, координатором, модератором та, звичайно, ініціатором навчального процесу.

Отже, студентоцентризм – це взаємонаправлені, узгоджені, синергетичні навчальні дії з метою формування фахової компетентності та позафахових навичок і вмінь (анг.: soft skills, нім.: Schlüsselqualifikationen) студентів.

Які ж організаційно-змістовні засади можуть забезпечити ефективну реалізацію принципу студентоцентризму при викладанні іноземних мов?

На наш погляд, висвітленому вище тлумаченню поняття «студентоцентризм» повною мірою відповідає *комунікативний підхід*, найоптимальніший спосіб оволодіння іноземною мовою, визначальними характеристиками якого є такі:

— формування груп за базовим рівнем іноземномовних знань і відповідний підбір навчальних матеріалів і завдань;

— оволодіння мовними закономірностями через мовленнєву діяльність в конкретних (життєво-професійних) ситуаціях спілкування, що передбачає:

а) використання актуальних, переважно автентичних загальнотематичних і *професійно зорієнтованих навчальних матеріалів* і *технологій навчання* (візуалізація, презентація, ведення дискусій, метаплан, інтелектуальні карти, проектна робота, ділові ігри тощо), що неможливо без широкого впровадження сучасних *інформаційних технологій* (*фахова спрямованість* навчального матеріалу у комбінації з *комунікативними / інтерактивними формами* його опрацювання);

б) використання навчальних матеріалів, котрі ілюструють *«культурні стандарти»* німецькомовних народів (їх традиції, звичаї, культурні надбання, норми ділового етикету, спілкування тощо) (усвідомлення студентами *міжкультурних відмінностей*);

— переважна *одномовність* практичних занять, що допомагає подолати психологічні бар'єри при необхідності спілкуватися іноземною мовою та позбутися звички (яка нерідко суттєво ускладнює комунікацію) перекладати бажані висловлювання з рідної мови іноземною (поштовх до мислення іноземною мовою);

— постійна *мовленнєва діяльність* студентів на практичних заняттях з *варіацією* форм їх навчальної взаємодії/співпраці;

— *проблемний* (зорієнтований на дискусію) *характер* підсумкових занять за темами, що вивчаються.

Оволодіння іноземномовною комунікативною компетенцією саме на таких засадах є і реалізацією принципу студентоцентризму, адже при цьому націленість на майбутні професійні потреби студента поєднується з стимуляцією його мотивації та активності, що в цілому сприяє вишколу толерантної у міжкультурному просторі, мобільної і креативної, критично мислячої й ініціативної, тобто конкурентноспроможної особистості, готової до викликів сучасного глобального світу.

Гавриш О.О., к.філол.н.,
доцент кафедри німецької мови

ДЕЯКІ ЗАСАДИ СТУДЕНТОЦЕНТРОВАНОГО ПІДХОДУ ДО ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Останні дослідження в галузі методики викладання іноземних мов свідчать про неефективність традиційного підходу, згідно з яким основним джерелом інформації щодо лексико-граматичної і фонетичної будови мови та її функціонування у процесі комунікації є викладач.

Класична методика призвела до перевантаження викладача, оскільки він бере на себе повну відповідальність за організацію навчального процесу, а також до істотного зниження мотивації студентів через обмеження їх власної ініціативи, адже кожен студент має власні уявлення стосовно ефективного вивчення іноземної мови відповідно до власного рівня базових знань.

Як свідчить досвід вищих навчальних закладів Європи, найефективнішим у сфері освіти зарекомендував себе студентоцентрований підхід до вивчення будь-якої дисципліни, що значно підвищує рівень фахових і загальноосвітніх знань студентів і забезпечує досить безпроблемну інтеграцію молодих фахівців у професійне життя. Внаслідок запровадження студентоцентризму студент звикає самостійно приймати рішення стосовно шляхів набуття знань у певній галузі, вчиться працювати в команді, набуває лідерських якостей у процесі підготовки колективних проектів, вчиться презентувати матеріал, опановує навички ведення плідної дискусії та вчиться реагувати на конструктивну критику.

На перших етапах запровадження студентоцентризму на заняттях з іноземної мови виникають певні труднощі, адже в переважній більшості сучасна середня школа не вчить майбутніх студентів проявляти ініціативу в процесі отримання нових знань. Виходячи з цього, елементи студентоцентрованого навчання необхідно запроваджувати поступово: спочатку це може бути спільний міні-проект у групі, наприклад, «Мій рідний край», «Мої найцікавіші подорожі», «Мої хобі», «Мій найкращий вчитель», «Мої очікування від навчання в університеті», «Мої уявлення про студентське життя» тощо, та обмін думками між одногрупниками. Подальшим кроком може бути підготовка справжніх проектів відповідно до тематики навчального плану з наступною презентацією, обговоренням в аудиторії та колективним оцінюванням.

Згідно зі студентоцентрованим підходом, важливу роль на заняттях з іноземної мови відіграють рольові ігри, які сприяють відтворенню реальної комунікативної ситуації. Попередньою роботою може бути спільна підготовка проекту щодо особливостей міжкультурного спілкування у повсякденному житті та у професійній сфері. Поряд з цим, студенти отримують завдання підібрати за допомогою інтерактивних засобів фрази до кожної конкретної ситуації, ознайомити з ними аудиторію та розробити короткі вправи на їх запам'ятовування та активізацію.

У рамках студентоцентризму на особливу увагу заслуговує організація та проведення дискусій, під час яких одна частина групи розділяється на представників певних поглядів, один чи кілька студентів виступають у ролі модераторів, а друга частина аудиторії переймає функцію слухачів, оцінює мовну складову й змістовність наведених у дискусії аргументів і розробляє поради щодо підвищення ефективності дискусії з тієї чи іншої тематики.

Запровадження студентоцентрованого підходу на заняттях з іноземної мови обов'язково передбачає чітке усвідомлення студентом, які навички й знання він набуває при виконанні конкретного завдання та чого від нього очікує викладач та колеги по групі, що сприяє створенню ефективної та прозорої системи оцінювання у вищих навчальних закладах.

Гаманкова О.О., д.е.н., проф.,
завідувач кафедри страхування,
Димніч О.В., к.е.н.,
доц. кафедри страхування

СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ МОДЕРНІЗАЦІЇ ВИЩОЇ ОСВІТИ В СВІТІ

Сьогодні сучасні вищі навчальні заклади в усьому світі відчувають зростаючий тиск, направлений на введення нових моделей освіти для того, щоб залишитися конкурентоздатними і надавати відповідний сучасний рівень освіти. Проте, незважаючи на швидкі і глибокі технологічні просування в цьому напрямку, інститут вищої освіти впродовж століть значною мірою залишається без змін.

Одночасно із зростаючими вимогами щодо якості вищої освіти, ВНЗ стикаються з викликами сьогодення: скороченням урядової підтримки, зростанням громадського скептицизму щодо значення освіти у житті, підвищенням конкуренції між ВНЗ, а також з катастрофічними демографічними проявами.

Вищі навчальні заклади Північної Америки та Європи протягом останніх кількох років стикаються з таким явищем, як «великий незустрічений попит» (huge unmet demand). Згідно даних Національного центру навчальної статистики США, кількість студентів ВНЗ залишатиметься недостатньо високою ще принаймні до 2021 р. і створюватиме, таким чином, «надлишок виробничих потужностей» [1]. З іншого боку, в закладах вищої освіти Індії, студенти віком 18–22 років до 2020 р. не матимуть достатньої можливості отримати вищу освіту через брак студентських місць.

З поширенням он-лайн (дистанційної) освіти в усьому світі, а також із винаходженням і застосуванням нових освітніх платформ, як, наприклад MOOCs (Massive Open Online Courses), почалася ера так званої «пост-традиційної вищої освіти» (post-traditional higher education), яка ставить перед науковцями наріжне питання: кого саме і на якому рівні ми повинні навчати.

Сучасні світові ВНЗ покладають велику надію на саме такі технології, які надають змогу розповсюджувати вищу освіту. Масив відкритих онлайн-курсів (MOOCs) має як прибічників, так і критиків, але, як показали опитування, 61 % респондентів вірять у те, що он-лайн і дистанційні курси матимуть найбільший вплив на доступ до вищої освіти в наступні 5 років. Он-лайн і змішані курси розглядають як спосіб залучення більшої кількості студентів, а отже, збільшення доходів коледжів або університетів. У той же самий час, комп'ютерні програми дозволяють студентам знизити їх власні витрати на навчання і скоротити час на отримання спеціальності.

Базовими важелями забезпечення ефективного механізму розвитку сучасної освіти в Україні є долучення до світових освітніх ініціатив: надання вищим навчальним закладам більшої автономії, запровадження інноваційних методів навчання, орієнтованих на практичну підготовку студентів, законодавча підтримка співпраці вищих навчальних закладів з бізнесом.

Основними принципами розвитку ВНЗ повинні стати: відповідність суспільним потребам, інноваційність та орієнтація на інноваційні технології, мобільність студентів, викладачів, партнерство, студентоцентризм, відповідність світовим і вітчизняним стандартам якості освіти тощо.

Література

1. За матеріалами The Economist newspaper. Режим доступу: http://www.economist.com/events-conferences/americas/education-2015

Гапоненко В.А., к.п.н.,
доц. кафедри політології

ТРЕНІНГИ У ВИКЛАДАННІ СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНИХ ДИСЦИПЛІН ЯК ЗНАРЯДДЯ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРИНЦИПУ СТУДЕНТОЦЕНТРИЗМУ

Сучасні інноваційні технології докорінно змінили завдання та зміст аудиторної роботи у вищих навчальних закладах. Доступність інформаційних ресурсів, можливості комунікації на великих відстанях, розвиток дистанційних форм навчання змушують дослідників переосмислювати роль безпосереднього спілкування у навчальному процесі.

На сьогодні метою аудиторної роботи є не стільки передача даних, не оцінювання рівня засвоєння знань, що можуть здійснюватись через технічні засоби комунікації, заощаджуючи час та інші ресурси. Пріоритетного значення у постінформаційному суспільстві набуває формування особистості студента, його вміння жити та здобувати знання у процесі взаємодії з іншими членами суспільства, що знайшло своє теоретичне вираження у принципі студентоцентризму. З огляду на це мають обиратись відповідні навчальні засоби та технології.

Так, лише у ході міжособистісного спілкування можуть бути застосовані групові інтелектуальні дискусії, кооперативні форми навчання, ділові ігри тощо. Перевагою цих колективних форм аудиторної роботи є можливість з їх допомогою сформувати навички та вміння, що необхідні кожному, незалежно від фаху та майбутнього місця роботи. Це, зокрема, здатність висловити та аргументувати власну позицію, відстоювати точку зору своєї групи, досягати консенсусу, проявляти терпиме ставлення до протилежних поглядів, організовувати спільну пошукову діяльність, моделювати різні ситуації роботи в колективі.

Тренінгові методи викладання суспільних дисциплін отримали широке поширення у традиційній і бізнес-освіті. Перевагами тренінгів є формування навиків застосування отриманих знань на практиці, активне запам'ятовування теоретичного матеріалу, проблемний характер викладу матеріалу, стимулювання студентів до самостійного творчого пошуку розв'язання деяких практичних проблем. З огляду на це метою тренінгу є сприяння вдосконаленню засвоєння системи знань з політології, формування громадянської позиції студентів, уміння орієнтуватись у світі політичного, використовувати закономірності функціонування політичних систем у професійній діяльності.

Велике значення для проведення тренінгових занять мають групові та кооперативні методики. Їхньою перевагою є функціонування за принципом навчання одне одного, здатність формувати навички роботи у колективі та самоорганізації. Варто звернути увагу і на функціональний розподіл між студентами у ході виконання ними вправ. Різнопланові завдання та ролі сприяють мак-

симальному врахуванню індивідуальних психологічних особливостей, здібностей, рівня підготованості студентів.

Також тренінг передбачає елементи самоорганізації студентів, а саме їхню участь у процесі розподілу ролей та оцінюванні роботи учасників тренінгу, що служить додатковим мотивуючим стимулом.

Вибір завдань тренінгу має відбуватися із врахуванням індивідуальних і групових особливостей студентів. Переважання групових методик вивчення теми пов'язане з необхідністю подолати індивідуально-психологічні бар'єри спілкування, оскільки студенти вільніще висловлюють попередньо узгоджену, групову позицію, аніж індивідуальну.

У цілому проаналізовані особливості тренінгового заняття вказують на об'єктивну необхідність їхнього застосування у сучасній освіті з метою реалізації принципу струдентоцентризму, посилення мотивації до навчання, полегшення розуміння та поглиблення засвоєння навчального матеріалу, набуття навичок практичного застосування отриманих знань.

Гончар І.І., к.е.н.,
доцент кафедри обліку, аналізу та аудиту в АПК,
Толстих М.А., ст. викладач
кафедри обліку, аналізу та аудиту в АПК

НАУКОВІ ПРОГРАМИ ЯК ШЛЯХ ДО ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ МОЛОДИХ ВІТЧИЗНЯНИХ ФАХІВЦІВ НА МІЖНАРОДНОМУ РИНКУ ПРАЦІ

В умовах глобалізації світового господарства утворюється цілісне середовище, що має вплив не тільки на національну економіку, але й на всі сфери життєдіяльності суспільства. Цей складний, суперечливий і тривалий процес супроводжується рухом інформації, ресурсів, а також капіталу, серед якого найбільш інтернаціональним за своєю природою є інтелектуальний капітал.

Ми погоджуємось із думкою Н.Г. Ушакової, що у сучасному світі ефективний ринок наукових знань стає неможливим у суто національних межах і відбувається формування значної кількості інновацій, що розраховані на міжнародне використання [1, с. 115]. За таких умов національна система освіти потребує активного впровадження та використання в навчальному процесі новітніх технологій, сприяння співпраці та зближенню систем вищої освіти різних країн. При цьому одна з ключових ролей належить педагогу та освітнім програмам.

Під впливом глобалізації роль педагога-викладача стає все орієнтованішою на принципи взаємодії між студентом і викладачем, об'єднання когнітивного та особистісного підходу під час викладання профілюючих дисциплін, забезпечуючи при цьому інтенсивний розвиток майбутнього спеціаліста.

Для забезпечення високої конкурентоспроможності вітчизняних фахівців на міжнародному ринку праці, освітні програми повинні бути орієнтовані на формування професійних навичок, які передбачають вивчення лише тих наук, які якнайповніше допоможуть освоїти спеціальність майбутньому фахівцю. Отже, виникає потреба в постійному розвитку освітньої діяльності та потребі людини навчатись постійно відповідно до нових реалій. Одним із таких способів самовдосконалення/саморозвитку може бути участь студентів на рівні з викладачами над розробкою наукових проектів. У процесі такої роботи студент на рівних правах на певних етапах роботи несе відповідальність за проведену роботу по проекту. Натомість на передній план висувається предмет дослідження.

У процесі проведення наукових досліджень і створенні проектів студент матиме можливість не стільки засвоїти новий обсяг інформації, скільки дозволить йому набути навичок з формування нових знань, а також здатність до їх використання. З одного боку, це сприятиме активному самовдосконаленню майбутнього професіонала, з іншого боку студент отримує додаткову можливість на практиці застосувати отримані знання не на штучній моделі чи заподіяння шкоди реальному підприємству, а розробивши власну модель, яка буде працювати лише за правильної її розробки [2].

Отже, залучення студентів до роботи над науковими проектами дасть можливість видозмінити парадигму освіти, формуючи при цьому партнерські взаємовідносини між студентом і викладачем.. Викладач при цьому виступатиме «навігатором» з проблем, ресурсів і т.д. (максимально позиціонуючи це до успішності студента), а студент сприйматиме процес навчання як тренажер до самостійної навігації з проблем, які можуть виникнути по закінченню університету.

Література

1. *Ушакова Н. Г., Помінова І. І.* Інституційні перетворення системи освіти в епоху глобалізації // Бізнес Інформ. – 2015. – №11. – С. 114–118.
2. Information Technologies in Education for All. Proceedings of the 8-th International Conference ITEA-2013. Edited by Gritsenko V. – К.: Вид. «Академперіодика»,2013. – 323 p.

Гордєєва Т.Ф.,
канд.екон.наук, доцент
кафедри міжнародної торгівлі

ЗАВДАННЯ ВИКЛАДАЧА В ПРОЦЕСІ ЗАПРОВАДЖЕННЯ СТУДЕНТОЦЕНТРОВАНОГО ПІДХОДУ У НАВЧАЛЬНИЙ ПРОЦЕС

Сьогоднішній студент суттєво відрізняється від своїх однолітків, які навчалися у ВНЗ 5–8 років тому. Для нього характерна вища інтелектуальна розвиненість, яка сформувалася завдяки активному використанню сучасних інформаційно-комп'ютерних технологій як у процесі навчання, так і в повсякденному житті, амбітність, прагнення до самостійності і незалежності, впевненість у своїх силах, динамічність тощо. За таких умов традиційна підготовка кваліфікованого, компетентного, відповідального, конкурентоспроможного на ринку праці спеціаліста, здатного до ефективного виконання своїх професійних обов'язків, уже не відповідає вимогам суспільства і потребує адаптації до особистісних характеристик сучасного студента з метою підвищення якості освіти. У зв'язку з цим наразі назріла потреба у розробці і запровадженні студентоцентрованого підходу до підготовки спеціаліста, де студент стає повноцінним суб'єктом освітнього процесу.

Студентоцентрований підхід передбачає перехід від навчання студентів на загальних, спільних для всіх студентів, засадах до індивідуального (персоналізованого) навчання, що враховує бажання, здібності, інтереси і прагнення кожного студента з одночасною активізацією навчального процесу.

Завдання викладача за умов застосування студентоцентрованого підходу розробити і використати такі методики викладання матеріалу і навчальні завдання для студентів, які б враховували вимоги ринку праці щодо компетенцій майбутніх фахівців, суб'єктні особливості сучасних студентів і формували у них відповідні здібності: технологічні, творчі, організаційні, комунікаційні тощо. На цьому шляху виникає непроста дилема: яким чином збалансувати обсяг і зміст матеріалу, що має засвоїти студент, щоб стати висококласним спеціалістом, і ступенем бажаної свободи студента як суб'єкта навчального процесу. Досвід деяких викладачів свідчить, що студенти відвідують заняття, які вони вважають для себе цікавими і корисними, де вони можуть себе проявити, поступаючись власній свободі. Таким чином, запровадження у навчальний процес студентоцентрованого підходу потребує величезної роботи з боку викладачів, а саме: підготувати якісні навчальні посібники і підручники, доступні для самостійної роботи студентів, розробити практикуми із різноманітними завданнями як для індивідуальної, так і для групової роботи студентів, переглянути і вдосконалити методики проведення лекцій і практичних занять у бік підвищення ролі і активності студентів. З цією метою необхідно:

— донести до студента мету вивчення дисципліни, окреслити сферу знань і компетенцій, які він має отримати;

— скоротити кількість лекцій, у той же час підвищивши інтерактивність взаємодії викладача і студентів під час лекцій;

— підвищити частку навчального часу на усне спілкування студентів один з одним та/або з викладачем під час практичних занять, у процесі обговорення проблемних питань, дискусій;

— збільшити кількість завдань за вибором, щоб кожний студент мав можливість обрати тематику, найцікавішу для нього;

— до самостійної роботи студентів включати аналіз реальних ситуацій, виявлення проблем, пошук шляхів і методів розв'язання проблем (прийняття рішень), оцінку альтернативних варіантів рішень, прогнозування наслідків запровадження вироблених рішень;

— частіше застосовувати тренінги під час навчальних занять тощо.

Різноманітні методи активізації навчання формують у студентів глибше концептуальне розуміння, навички критичного мислення, більшу незалежність у думках, і сприяють кращому відвідуванню студентами занять і підвищенню якості освіти.

Громоздова Л.В., к.е.н.,
доцент кафедри регіональної економіки і туризму

СТУДЕНТОЦЕНТРИЗМ: АКЦЕНТИ ЕКОНОМІЧНОЇ ОСВІТИ В КОНТЕКСТІ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ ВЛАДИ

«Серце віддаю дітям» – цей девіз життя та роботи видатного українського педагога Василя Сухомлинського є концептуальним тлумаченням дитино- або студентоцентризму. Дійсний член НАПН України, академік В.Г. Кремень на сторінках газети «Дзеркало тижня» висловив таку думку: «Дитино- або студентоцентризм я розумію як максимальне наближення освіти, навчання, виховання конкретної дитини до її сутності, здібностей, життєвих планів» [2]. Останнім часом студентоцентризму приділяється багато уваги на сторінках наукового друку. У листопаді 2012 року відділ бібліографії «ИРБИС», де створена система автоматизації бібліотек, підготував до Дня студента інформаційний список статей періодичних видань «Студентоцентризм як принцип академічної культури», в якому відображені труди більш ніж 30 науковців, що займаються проблемою студентоценрованого підходу в навчанні. Серед них роботи Добрянського І., Науменко О., Тарасенко А., Хоружого Г., Ципко В. та ін. Аналіз точок зору різних науковців засвідчує, що студентоцентризм – явище багатогранне. Поділяючи погляди про «прогностичний характер освіти, яка має навчати з випередженням» [2], викладачі кафедри регіональної економіки і туризму корегують навчальні програми як з науки «Регіональна економіка», так і з інших дисциплін кафедри, враховуючи об'єктивні процеси реформування управлінської парадигми в Україні, коли центральна влада передає значну частину своїх повноважень на регіональний рівень. Змістовне лекційне наповнення навчальної програми з регіональної економіки потребує негайної актуалізації. На засіданнях кафедрального наукового семінару та навчально-методичної секції з регіональної економіки після конструктивних дискусій та обговорень розглянуто та затверджено оновлену редакцію навчальної програми науки «Регіональна економіка», до якої внесено цілу низку кардинальних змін як у тематику лекційних і семінарських занять, так і в їх змістовне наповнення. Зокрема в оновленій редакції програми «Регіональна економіка» значну увагу буде приділено розкриттю питань:

- сутності нової філософії регіонального розвитку;
- сутності, механізму та проблем децентралізації управління та формування фінансової системи регіону, територіальної громади;
- паспортизації територіальних економічних програм на місцях;
- ролі, місця та повноважень старости в громадах;
- повноваження органів місцевого самоврядування;
- сутності Європейської хартії місцевого самоврядування;
- змін у бюджеті в зв'язку з децентралізацією фінансової системи;
- визначення формули оцінки ефективності децентралізації управління;
- визначення стандартів податків і витрат у регіонах і шляхів їх оптимізації;
- аналізу маршрутної карти регіонального розвитку;
- децентралізації влади на Конституційному рівні та на рівні Венеціанської комісії.

Ці та багато інших питань регіонального розвитку України повинні бути донесеними до студентів з метою надання їм освіти, яка працювала би на випередження та забезпечила їхню конкурентоздатність на ринку праці після закінчення університету (тобто була прогностичною). Зовсім недавно робота в регіональних органах управління була для молодого випускника ВНЗ метою, що ніколи не буде досягнута. Молоді спеціалісти очікували роботу в державі на мікрорівні або в бізнес-компаніях. Сьогодні регіони (саме управлінські регіональні структури) кажуть про дефіцит економістів, фінансистів, програмістів, громади шукають кваліфіковані кадри для забезпечення економічного успіху після перерозподілу повноважень. Потрібен кадровий потенціал, що має бути відповідальним перед історією за успіх реформи децентралізації, за розвиток місцевої демократії. Зараз цей потенціал перебуває в студентських аудиторіях. Надати усі необхідні знання, що продиктовані викликом часу – це означає для нас зробити економічну освіту прогностичною, працюючою на випередження, що відповідає базовим принципам студентоцентризму [1, 2].

Література

1. *Хоружий Г.* Студентоцентризм як принцип академічної культури // Вища школа. – №4. – 2012. – К., 2012. – С. 7–24.
2. *Кремень В. Г.* Чому ми бідні, якщо такі освічені // Газета «Дзеркало тиждня»,від 20. 02. 2015. – №6. – К., 2015. – С. 14.

Гриненко А. М., к.е.н.,
професор кафедри управління
персоналом та економіки праці

СТУДЕНТОЦЕНТРОВАНИЙ ПІДХІД У ВИКЛАДАННІ ДИСЦИПЛІНИ «УПРАВЛІННЯ СОЦІАЛЬНИМ РОЗВИТКОМ»

Як відомо, термін «студентоцентроване навчання» увійшов в обіг у науковому просторі у зв'язку з болонськими перетвореннями системи вітчизняної освіти. Таке навчання передбачає розширення прав і можливостей тих, хто навчається, розробку нових підходів до викладання і навчання, навчальних програм, що формують практичні навики і компетенції у майбутніх фахівців.. Це передбачає вищу мотивацію студентів до навчання і саме тому освітній процес зараз більшою мірою орієнтований на студента та визначається тим, чого хочуть досягти ті, хто навчається.

У зв'язку з цим звернемось до практики та деяких проблем у викладанні навчальної дисципліни «Управління соціальним розвитком» кафедрою управління персоналом та економіки праці. При цьому зазначимо, що навчальна дисципліна «Управління соціальним розвитком» посідає вагоме місце в циклі дисциплін магістерської підготовки по спеціальності «Управління персоналом та економіка праці» в рамках магістерської програми «Управління персоналом». І, як показала практика (дисципліна викладається з 2007 року), магістерська підготовка потребує застосування теоретико-методологічного мислення, логіки наукового пізнання, які допомагають закріпити теоретичні знання і сформувати практичні навички у студентів, щодо розширення правового кругозору та вміння користуватись законами і нормативними документами і зорієнтовують студентів на перспективне бачення соціально-політичних процесів в динаміці їх розвитку на макро і мікро рівнях. У зв'язку з переходом і формуванням нових магістерських навчальних програм, з 2015 року навчальна лисципліна стала вибірковою, що зумовило звернутись до студентів, які вибрали цю дисципліну, з рядом запитань стосовно мотивації вибору та очікувннями майбутніх знань і компетенцій після її вивчення. Систематизація і впорядкування запитів і сподівань студентів і лягли в основу оновленої програми з «Управління соціальним розвитком». При викладанні також були враховані студентські очікування та побажання, що зумовило по-новому реалізувати методичне, забезпечення в напрямку того, чого хочуть досягти ті, хто навчається. По завершенню навчання і отриманю заліків було проведено також анкетування, результати якого були в основному позитивні. Проте були і побажання для вдосконалення навчання. Так, на запитання чи виправдались Ваші очікування від вивчення вибіркової дисципліни «Управління соціальним розвитком», більшість відповіли, що очікування були виправдані на 99 %, оскільки були отримані необхідні знання в сфері управління соціальним розвитком. Сьогодні даний напрямок є важливим у зв'язку із гуманізацією суспільства, постійне вдосконалення системи соціального захисту населення з метою його ефективного відтворення. Викладач ділився своїм досвідом, що є взагалі безцінним порівняно з теорією, яка дається в книгах. Сподобались тести, на перевірку засвоєння теми, на кожній парі. Деякі з них зформовані не дуже просто, що примушує подумати над тим, чи правильну відповідь ти обрав. Корисним було вирішення задач, адже вони були приділені нарахуванню пенсій, виплаті заробітної плати, допомоги по безробіттю, індексації тощо, але хотілося, щоб перед їх розв'язанням приділялося більше уваги їх вирішенню. Проте були і зауваження, а саме стосовно відносно великого накопичення теорії на початкових етапах вивчення навчальної дисципліни. У побажаннях пропонувалось також більше практичних ситуацій, кейсів для студентів у плані підготовки презентацій, виступів, дискусій, особливо командних. Також пропонувалось додатково залучатити фахівців у сфері управління соціальним розвитком, щоб отримати бачення інших людей і системно проаналізувати його.

Тому подальше викладання цієї оновленої навчальної дисципліни і буде зорієнтоване на розширення прав і можливостей щодо їх підготовки як фахівців і набуття ними протягом навчання відповідних компетентностей.

Деменко О.Ф., к.політ.н.,
доцент кафедри політології

ОСНОВИ ПОБУДОВИ СТУДЕНТОЦЕНТРИЧНОЇ ОСВІТНЬОЇ ПРОГРАМИ

Проблема визначення та освоєння сучасного змісту вищої освіти є актуальною як ніколи. Адже від цього залежать темпи і характер розвитку країни, її економіки, внутрішніх і зовнішніх

суспільних відносин. З огляду на це приєднання України до Болонського процесу, інтеграція в європейські простори вищої освіти і досліджень, прийняття прогресивного Закону України «Про вищу освіту» покликані змінити національну вищу освіту і, зрозуміло, її ключові складники і чинники – освітні програми і відповідні кваліфікації (ступені). А через них і людину, яка передовсім має бути особистістю інноваційного типу.

Адекватне конструювання освітніх програм і кваліфікацій у вищій школі надасть можливість вирішити кілька взаємопов'язаних проблем. Зокрема, дозволить реально запровадити компетентнісний підхід, а через нього студентоцентризм, рішуче відійти від предметоцентризму, забезпечити зрозумілість і порівнюваність результатів навчання, набутих компетентностей і кваліфікацій, ступенів для всіх зацікавлених сторін і в такий спосіб створити надійну основу для європейської і світової інтеграції. Це також дасть можливість підвищити відповідальність за створення власних внутрішніх систем забезпечення якості освітніх програм і кваліфікацій та їх реалізації, досягти гнучкості, оперативності в реагуванні на різноманітні потреби здобувачів і користувачів вищої освіти. Крім цього, такий підхід сприятиме запровадженню в освітню теорію і практику сучасних понять, концепцій, принципів і підходів.

Нова методологія побудови освітньої програми, зорієнтованої на студента, була одним із перших важливих результатів проекту Тюнінг (Tuning educational structures in Europe, TUNING), який був ініційований у 2000 р. європейськими університетами (координатором проекту є Університет Деусто, Іспанія) за активної підтримки Європейської Комісії з метою поєднання політичних цілей Болонського процесу та Лісабонської стратегії реформування європейського освітнього простору.

Згідно із методологією Тюнінга процес створення освітньої програми включає такі кроки:

1. Перевірка відповідності основним умовам (суспільна потреба, консультації із зацікавленими сторонами, цікавість програми із академічного погляду, чи визначені спільні точки прив'язки, ресурси всередині/зовні вищого навчального закладу (наукової установи)).
2. Визначення профілю освітньої програми.
3. Опис мети програми та кінцевих результатів навчання.
4. Визначення загальних і фахових компетентностей.
5. Розроблення навчального плану.
6. Розроблення модулів і вибір методів викладання.
7. Визначення підходів до навчання та методів оцінювання.
8. Розроблення системи оцінювання якості освітньої програми з метою її удосконалення.

Особлива увага повинна приділятися першому етапу роботи – аналізу актуальності розроблення та запровадження нової освітньої програми. Розробники повинні дати чіткі відповіді на низку запитань:

• чи визначена суспільна потреба у новій програмі на регіональному, національному та міжнародному рівнях?

• чи проведені для цього широкі консультації з усіма зацікавленими сторонами: роботодавцями, професійними організаціями та об'єднаннями тощо?

• чи наявні необхідні ресурси для створення та реалізації програми всередині вищого навчального закладу (наукової установи), чи є можливість залучення додаткових фінансових, матеріальних, кадрових ресурсів?

• чи є формальні зобов'язання партнерських вищих навчальних закладів (у випадку спільних програм або програм подвійних (багатосторонніх) дипломів)?

• чи буде така програма юридично визнаною у всіх країнах?

• чи є повне порозуміння партнерських вищих навчальних закладів щодо тривалості освітньої програми, її кредитного виміру?

Методологія проекту Тюнінг передбачає циклічність процесу розроблення та реалізації освітньої програми, її постійний моніторинг і вдосконалення, у зв'язку з чим загальний процес буде циклічним, а також містити внутрішні цикли зворотного зв'язку.

Деяк М. Ю.,
викладач кафедри іноземних мов ФЕФ

ПОРІВНЯННЯ СТУДЕНТОЦЕНТРИЧНО-СПРЯМОВАНОГО НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ-ЕКОНОМІСТІВ ТА КЛАСИЧНОЇ КОНЦЕПЦІЇ: ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ

Студентоцентричне навчання включає методи навчання, які переносять фокус навчання від викладача до студента. Метою даного методу є розвиток незалежності студентів, коли вони самі

беруть на себе відповідальність за своє навчання. Дана концепція ґрунтується на поглядах відомих педагогів і психологів Дж. Дьюі [3], Ж. Піаже, Л. Виготського [1], К. Роджерса [2], М. Монтесорі, які багато уваги в своїх роботах приділяли ролі студента у процесі навчання. Згідно поглядів цих вчених і педагогів, єдине якісне навчання є те, яке становить самостійні відкриття студента.

Студентоцентричне навчання є протилежною парадигмою до викладацько-центрованого навчання та змісто-центрованого навчання, які представляють собою класичні технології навчання. У випадку викладацько-центрованого навчання, яке найточніше відповідає класичній авторитарній моделі навчання, викладач повністю регулює навчальний процес, визначає обсяг навчального матеріалу, методи роботи, структуру оцінювання та роль студента на заняттях. У змісто-центрованому навчанні весь навчальний процес підпорядковується опануванню програмного матеріалу: тобто, викладач має менше «свободи», ніж у попередньому навчанні. Процес навчання повністю підпорядкований опануванню програми, вивченню певних понять і явищ, набуттю вмінь і навичок, прописаних у програмі. Ні перший, ані другий вид навчання абсолютно не враховують особисті інтереси студента в межах спеціальності, його прагнення, індивідуальні особливості сприйняття, тип темпераменту та засвоєння інформації тощо.

У випадку запровадження студентоцентрованого навчання при роботі зі студентами-економістами варто усвідомлювати, що студентоцентрованість навчання є першим кроком до набуття майбутніми фахівцями клієнтоцентрованого підходу, так як другий випливає із першого.

Студентоцентроване навчання сприяє набуттю студентами-економістами професіональних характеристик, розвиваючи здатність до постійного навчання, яке необхідне для справжнього спеціаліста. У даному навчанні студенти безпосередньо приймають участь в оцінюванні власних знань і визначенні необхідного навчального матеріалу, а отже, беруть відповідальність на себе.

Студентоцентроване навчання можливо визначати як майбутню філософію навчального процесу та його культуру організації, що характеризується розвитком креативних організаційних умінь вирішення проблем у швидкі терміни, критичного мислення та рефлективного мислення.

Недоліками даного методу може бути несприйняття його як викладачами, так і студентами. Викладачам важко «віддавати» влану керуючу ведучу роль студентам, а студенти можуть бути не готові брати самостійну відповідальність за навчання, адже у такому випадку неможливо звинувачувати у своїй неуспішності викладачів чи навчальні заклади. Тому ми вважаємо, що впровадження студентоцентрованого навчання повинно починатись із проведення освітньої роботи та корекції загального менталітету наших громадян у бік самостійності та власної відповідальності за будь-які дії.

Література

1. *Выготский Л.С.* Психология развития человека / Л.С.Выготский. – М.: Изд-во Смысл; Изд-во Эксмо, 2005. – 1136 с.

2. *Роджерс К.* До науки стосовно особи / Історія зарубіжної психології. Тексти. – М., 1986. – 254 с.

3. Dewey John My Pedagogic Creed / John Dewey / Education Today. Edited and with a Foreword by Joseph Rather. C.P. Putnam's Sons. – New York, 1940. – P. 3–17.

Диба М.І., д.е.н.,
професор кафедри менеджменту
банківської діяльності,
Краснова І.В., к.е.н., доцент кафедри
менеджменту банківської діяльності

ОЦІНЮВАННЯ ЯК СТИМУЛЮЮЧА ТА КОНТРОЛЮЮЧА СКЛАДОВА НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ

Економічна освіта є не тільки процесом набуття професійних фахових компетентностей і кваліфікацій, а й виступає як процес заохочення до підвищення рівня культури та постійної пізнавальної діяльності. Це особливо проявляється в умовах розбудови інноваційно орієнтованої економіки та інтеграції України у європейський простір. Формами виразу, що характеризують ступень оволодіння компетенціями та культурою є: інформація, способи дії та ціннісні орієнтири. У студента вони конкретизуються в знаннях, уміннях і суб'єктивних відносинах, які проявляються з позиції студента у його ставленні до предмету, а позиції викладача у підходах до контролю та об'єктивного оцінювання.

Говорячи про «підвищення об'єктивності оцінки» мова йде перш за все про формалізацію пізнавальних дій і зростання їх інструментальної опосередкованості: використання стандартних шкал і процедур. Виникає питання, чи дійсно такий підхід може стати джерелом пізнавальної діяльності та сформувати фахівця з певними економічними компетенціями. Важливу роль у пошуку відповіді на поставлене питання відіграють контроль та оцінювання, як важливі складові навчального процесу. Контроль – це спосіб виявлення та оцінювання результатів спільної діяльності студента і викладача на протязі семестру. Контроль головним чином має бути спрямований на забезпечення зворотного зв'язку, під час якого з'ясовується ступінь відповідності досягнутих результатів функціонування навчальної системи щодо прогнозованої мети.

Система навчання повинна забезпечувати реальні умови для її досягнення. Непомірно високий рівень норми викликає у студентів невпевненість у її досягненні, тривогу, байдужість (панівними є настрої «опускаються руки», «все одно я цього не подужаю»). Занижені норми знижують активність студентів, викликають стан несерйозного ставлення до досягнення норми, лінь і відсутність бажання працювати.

Відповідальність за об'єктивність і посильність норми несе викладач, який діє в межах прийнятих в університеті правил оцінювання. Він має стежити за відповідністю між вимогами норми і умовами і можливостями її досягнення. Якщо змінюються умови, то необхідно вносити зміни і в норми. Важливо, щоб на визначення нормативів не впливали побічні чинники. Наприклад, вимоги ректорату щодо недопущення відсіву студентів, зменшення кількості невстигаючих можуть штовхати викладача до заниження вимог, завищення оцінок і в кінцевому підсумку підготовка некваліфікованих фахівців.

Важливо пам'ятати про психологічну роль оцінки. Вона виконує дві основні функції: стимулюючу та орієнтовну. Особливо важлива в психологічному плані є стимулююча функція. Вона пов'язана зі спонукальним впливом на мотивацію студента до навчально-пізнавальної діяльності в процесі навчання в університеті. У кінцевому випадку вона сприяє якісному поліпшенню інтелекту та особистості. Система оцінювання має припускати можливості трансформації для окремих студентів.

І ще одна крайність, що має пряме відношення до оцінки. Послідовна розробка технологій викладання привела до поширення ідеї технологічності на всі грані і ланки навчального процесу. Технологізується не тільки надходження інформації до студентів, але і пізнання студента викладачем. У результаті пізнання це зводиться до контролю в його особливій формі: до розпізнавання, або до діагностики. Причому діагностика теж береться тільки в одному її інструментальному варіанті: як тестування. Тому що тільки тестування – за визначенням – допускає як завгодно високу формалізацію і процедури, і результату. Як наслідок, знижується рівень освіченості та культури студента. Замість прагнення до набуття нової інформації, професійних навичок він прагне відповідати певним діагностичним стандартам. З метою уникнення цього варто розширити перелік заохочувальних інструментів поточного контролю (балів). Навчальний процес має орієнтуватися не на технологічну складову, а на якісну, оцінити яку може виключно викладач у процесі спілкування зі студентами. Можливо потрібно надати можливість студентам отримувати високі бали протягом семестру, без обов'язкового підсумкового контролю. Тим самим будуть враховані прагнення студента до набуття певних компетенцій, і домінуватиме заохочувальна складова навчального процесу та його складових: контролю та оцінюванні.

Зайцева З.І.,
д.іст.наук, професор кафедри
політичної історії КНЕУ

ВСЕСВІТНЯ ІСТОРІЯ У ТЕОРЕТИЧНІЙ ПІДГОТОВЦІ СТУДЕНТА-ЕКОНОМІСТА: МІЖДИСЦИПЛІНАРНІ ПІДХОДИ І МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ

Важливою компонентою настанови на «студентоцентризм» є, на наш погляд, спрямування студентської аудиторії на ознайомлення з сучасними тенденціями, які з'являються у міждисциплінарному просторі. Сьогодні провідні економісти світу намагаються інтегрувати історію у економічний аналіз. У США склався союз істориків і економістів, однак не на ґрунті «звичної економічної» історії. Економічна історія це ще не вся історія, а тільки половина історії, – зазначають прихильники міждисциплінарних досліджень [1].

Шукаючи відповіді на питання, чому довготривале економічне зростання не часто зустрічається в економічній історії людства, які перспективи має сучасний капіталізм, як відвернути соціальні загрози, економісти звертаються до аналізу витоків раннього індустріального суспільства

[2]. З'ясовуючи загадку унікальної еволюції західної цивілізації лауреат Нобелівської премії у галузі економіки американський економіст Дуглас Норт неодноразово апелює до ментальних змін, ідеологічних концептів, суспільних переконань, тобто тих феноменів, які раніше перебували поза увагою економістів. На його думку, економічне зростання, яке забезпечило цивілізаційне піднесення Західної Європи, завдячує, насамперед, інтелектуальним трансформаціям, зміст і сенс яких визначили нову систему поведінки людей, яка своєю чергою «сприяла як економічному зростанню, так і еволюції свобод» [3]. Для поглибленого аналізу історичного контексту Норт залучає до співавторства фахових істориків Д. Уолліса і Б. Вайнгаста.

Особливу увагу звернено на лібералізм. Конкретно-історична емпірика свідчить, що у різних країнах він мав різні акценти, що і зумовило різнобарв'я становлення індустріального суспільства у різних країнах. Певно, що лише історики можуть виявити і систематизувати особливості ліберальної ідеології як ефективного модусу політики і економіки. І в цьому плані є деякі напрацювання. З'ясовано, якщо в англійському лібералізмі з XVII ст. акцентувалася виключно *ідея свободи*, то французькі модернізатори спиралася перш за все на ідею *рівності*. Англійський економічний лібералізм з його логічними аргументами на користь вільного ринку в французьких умовах не спрацьовував. Тут плекали культ розуму і науки. Для здійснення програми індустріалізації потрібні були ідеологічні стимули, мораль, емоційне підкріплення у формі мистецтва. Не випадково композитор Г. Берліоз створив «Кантату на честь відкриття залізниці», а автор «Марсельєзи» Р. де Ліль на прохання Сен-Сімона створив гімн «Промислову Марсельєзу».

У Німеччині ставка робилася на надто широку мережу освітніх і дослідних інститутів, які «створять *інтелектуальний капітал* наявної людської раси» [4]. Водночас німецький уряд проводив політику обмежень і контролю за ринком. Свідоме управління індустріалізацією здійснювалося за трьома напрямами: технологічним, фінансовим і ментально-психологічним. Останній включав завдання виховання нової людини. Іншими особливостями позначена лібералізація і модернізація у США, Росії, Австро-Угорщині та Японії. Оскільки економічна сфера не може бути адекватно з'ясована і засвоєна поза онтологічного і гносеологічного контексту, субстрат якого творить всесвітня історія, пропонуємо ввести вивчення студентами всесвітньої історії Нового часу, що дасть можливість їм зорієнтуватися у загальноцивілізаційній та національній економічній ситуації.

Література

1. *Розенберг Н., Бирцделл Л.Е.* Как Запад стал богатым: экономическое преобразование индустриального мира/ пер с англ. – М.: ИРИСЭН, 2015. – С. 13.

2. *Голдстоун Дж.* Почему Европа? Возвышение Запада в мировой истории, 1500–1850 / пер. с англ. М. Рудакова; под. ред. И. Чубарова. – М.: Изд-во Ин-та Гайдара, 2014; *Норт Д., Уоллис Д., Вангайст Б.* Насилие и социальные порядки. Концептуальные рамки для интерпретации письменной истории человечества / пер. с англ. – М.: Изд. Ин-та Гайдара, 2011; *Норт Д.* Понимание процесса экономических изменений / пер. с англ. К. Мартынова, Н. Эдельмана. – М.: Изд. дом Гос. ун-та Высшей школы экономики, 2010. – С. 191–192; 204–209; *Хелпман Э.* Загадка экономического роста / пер. с англ. – М.: Изд. – Ин-та Гайдара, 2011; *Розенберг Н., Бирцделл Л.* Как Запад стал богатым: экономическое преобразование индустриального мира / пер с англ. – М.: ИРИСЭН, 2015. – 448 с.

3. *Норт Д.* Понимание процесса экономических изменений / пер. с англ. К.Мартынова, Н. Эдельмана. – М.: Изд. дом Гос. ун-та Высшей школы экономики, 2010. – С. 191–192; 204–209.

4. *Малган Дж.* Саранча и пчела: Хищники и творцы в капитализме будущего / Пер. с англ. И. Кушнаревой. – М.: Изд-во Института Гайдара, 2014. – С. 69; 79–80.

Зотов В.О., к.е.н.,
доцент кафедри аудита

НАВЧАЛЬНІ ПЛАНИ ТА ПРОГРАМИ В УМОВАХ СТУДЕНТОЦЕНТРИЗМУ

Студентоцентризм як академічний навчальний принцип достатньо широко впроваджується науковою і навчальною спільнотою у провідних коледжах та університетах країн континентальної Європи, Великої Британії, Сполучених штатів Америки та інших розвинених країн світу. Практична реалізація принципу студентоцентризма здійснюється шляхом наукового обгрунтування, розробки та впровадження в навчальному процесі методів, методичних та організаційних прийомів і відповідних процедур, кінцевою метою яких є активізація освітнього процесу шляхом підвищення відповідальності викладача і студента в процесі навчання та набуття практичних навичок самоосвіти останнім. Принцип студентоцентризма необхідно враховувати, перш за все, в

процесі формування навчальних планів за окремими спеціальностями та програм відповідних наук і навчальних дисциплін підготовки молодших спеціалістів, бакалаврів і магістрів, що здійснюється університетськими коледжами та факультетами.

Підготовка навчальних планів і програм сьогодні стає першочерговим завданням поряд з вирішенням інших, теж достатньо важливих проблем організації та здійснення самого навчального процесу, побуту студентів, студентського самоврядування та працевлаштування. Формування якісних навчальних планів і програм завжди було наріжним каменем у підготовці фахівців різних спеціальностей і рівнів освіти.

Попередній аналіз автора (хоча й недостатньо комплексний і глибокий) навчальних планів та програм, за якими здійснюється підготовка молодших спеціалістів, бакалаврів і магістрів коледжами та факультетами нашого університету, дозволив виявити таке:

- навчальні плани та програми одного коледжу відрізняються від

навчальних планів іншого з одних і тих же спеціальностей та дисциплін і залишаються неузгодженими з відповідними документами факультетів і кафедр університету;

- коледж економіки та управління використовує застарілі навчальні програми. Навчальна програма з дисципліни «Економіка підприємства», наприклад, вміщує 48 тем; питання однієї теми виноситься в окрему тему; термінологія не відповідає визначеній законодавством України та чинними нормативними документами; список рекомендованої літератури містить видання 1996 – 2001 років;
- змістовна частина навчальних програм одних і тих же дисциплін різних рівнів освіти між собою не узгоджена;
- мають місце повтори навчального матеріалу в різних науках і дисциплінах;
- випускники наших коледжів поповнюють студентську спільноту інших університетів.

Виявлені проблеми та неузгодженості, на думку автора, необхідно вирішувати таким шляхом:

- розробити наскрізні навчальні плани підготовки молодших спеціалістів, бакалаврів і магістрів;
- провести узгодження змістовної частини навчальних програм з усіх рівнів освіти як для окремих наук (дисциплін) та і міжпредметних зв'язків.

Практична реалізація запропонованого дозволить зміцнити зв'язки між різними структурними підрозділами університету, буде сприяти поповненню контингенту студентів університету випускниками коледжів та підняти якість підготовки фахівців різних рівнів в умовах становлення студентоцентризму.

Іванова Н.Ю.,
доцент кафедри політології

СТУДЕНТОЦЕНТРИЗМ ЯК ФАКТОР ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ЗНАНЬ З ПОЛІТОЛОГІЇ

Задача вивчення політології в сучасному суспільстві спрямована на оволодіння сучасною молоддю основами та навиками громадської та політичної культури.

Критеріями останньої є: певна сформованість інтелектуальних якостей особистості, що передбачає повноцінну науково-світоглядну компетенцію та відповідний рівень пізнавальної активності; здатність до критичного мислення і самостійної світоглядно-методологічної інтерпретації відповідних суспільно-політичних ситуацій; світоглядно-методологічну спроможність визначати і аналізувати проблемні ситуації та роль політики в політичному житті. Істотну роль в вирішенні цієї здачі відіграє студентоцентризм.

Він враховує принципи особистості, персональної зацікавленості студентів у виборі відповідної форми вивчення навчальної інформації, передбачає, що процес зростання пізнавальної діяльності проходить від найпростіших форм інтелектуальної діяльності до більш складних і важливих для формування громадської та політичної культури.

Студентоцентризм передбачає необхідність формування внутрішньої мотивації навчання, зацікавленість самих студентів в надбанні глибоких знань та корисних навичок. Найбільший вплив на ці процеси здійснює переорієнтація політичної освіти з інформаційного на навчально-розвиваючий процес та технології з застосування різноманітних форм і методів проведення занять.

Студентоцентризм передбачає певну модель засвоєння бази знань з політології, а саме: по-перше, уміння визначати основні категорії; по-друге, пояснювати, оцінювати, інтерпретувати, аргументувати; по-третє, уміння довести, застосувати, порівняти; по-четверте, уміти класифікувати, прогнозувати, провести аналіз позитивних і негативних аспектів, запропонувати свій варіант, продемонструвати власне бачення, надати власне рішення.

Політологія пов'язана з формуванням знань, навичок, умінь, що дають можливість різних інтерпретацій (політики, політичної влади, політичної системи тощо). Для політології важливим є формування знань, навичок, умінь, компетенція, що включає різні парадигми і багатозначні тлумачення.

Студентоцентричний підхід у формування громадянської та політичної культури студентів вимагає розвитку здібностей аналізувати та знаходити шляхи виходу з складних, неоднозначних політичних ситуацій, вивчати принципи існуючих проблем і бачити свою роль в їх розв'язанні та вирішенні.

Цьому сприяє самостійний вибір питань в тих чи інших темах (теми: Політика як суспільне явище, політична влада, політична система суспільства, політичне лідерство тощо); спрямованість на вивчення проблем, пов'язаних з творами видатних мислителів, наприклад «Республіка» Платона, «Політика» Аристотеля, «Державець» Н. Макіавеллі інші праці. Важливу роль відіграють індивідуальні завдання за вибором студента та консультації. Позитивно зарекомендували себе і завдання, що потребують командних форм виконання. Це навчає студентів якісно виконувати свій обсяг роботи, працювати з одногрупниками, враховувати думку, позицію, переконання кожного. Студенти навчаються основам ділової комунікації в процесі висвітлення, обговорення та розв'язання практичної ситуації з виходом на обґрунтований, аргументований варіант оцінки ситуації та прийняття певного рішення. Зростає самостійність, активність та відповідальність студентів під час навчання.

Політична наука тісно пов'язана з практикою, вона потребує формування у студентів умінь, які відповідають на питання: «що робити?» як на рівні кожної окремої особистості, так і в суспільстві в цілому. Важливу роль відіграє в цьому студентоцентризм.

Іщук Я.В., к.е.н.,
доцент кафедри статистики

ЗАСТОСУВАННЯ ПРОБЛЕМНИХ ЛЕКЦІЙ ПРИ ВИКЛАДАННІ КУРСУ «МЕТОДОЛОГІЯ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ В СТАТИСТИЦІ»

На сучасному етапі розвитку вищої освіти в Україні гостро стоїть питання підготовки фахівців, які володіють необхідними знаннями з урахуванням сучасних міжнародних стандартів, мають творче мислення і достатній рівень знань і навичок.

Однією з основних форм подання нового матеріалу і навчальному процесі є лекція. Лекція дає основи знань предмету, розкриває стан і перспективи розвитку науки. Але використання інформаційних лекцій при викладанні курсу «Методологія наукових досліджень» не зовсім ефективно, бо призводить лише до пасивного сприйняття інформації.

Доречнішим буде використання проблемних лекцій. Проблемна лекція – один із заходів раціоналізації та інтенсифікації навчального процесу, вона виконує в навчальному процесі ряд важливих функцій: інформативну, орієнтовану та стимулюючу на пізнавальний процес; методологічну, розвиваючу та виховну.

Курс «Методологія наукових досліджень в статистиці» викладається для студентів 5 курсу. Вони вже володіють достатньою теоретичною базою і практичними навичками збору, обробки та аналізу соціально-економічної інформації при проведенні наукових досліджень. Головною метою даного курсу є узагальнення вже отриманих знань і вміння реалізувати їх у науковому дослідженні.

За думкою В. І. Загвязинського, всіх студентів за характером їх діяльності на лекціях можна поділити на три групи:

- записують матеріал механічно, не розуміючи змісту, не вникають у суть проблеми;
- сумлінно осмислюють, запам'ятовують головне, виділяють його в конспекті, але залишаються на рівні репродуктивної діяльності, питань задають мало; особливої зацікавленості не проявляють;
- прагнуть вийти за рамки репродуктивної діяльності, заперечити викладачу в деяких питаннях, застосувати в ході лекції раніше засвоєний матеріал для пізнання нових відомостей, виявити можливі наслідки.

На проблемних лекціях легко залучити в активну групу студенти, яких можна віднести не тільки до другої чи третьої групи, але і першої. При проблемному будуванні лекції у студентів збільшується інтерес до предмета, а знання засвоюються ними більш триваліше.

Особливо корисним використання проблемних лекцій буде при розгляді тем «Аналіз даних: методи, результати» і «Прогнозування і пошук рішень». У даному випадку, проблемне питання і проблемна ситуація ставиться викладачем до того, як студенти отримають усю необхідну інформацію, яка необхідна для вирішення проблеми. Вони намагаються самостійно під керівництвом викладача знайти вирішення проблемного питання. Для кращого вирішення цієї проблеми ви-

кладач стимулює активну пошукову діяльність студентів і керує нею, не пригноблюючи їх активність. Студенти відволікаються від механічного конспектування матеріалу і залучаються до активізації пізнавальної діяльності. Під час лекції викладач допомагає студентам в аналізі умов і виборі плану вирішення, надає консультації, допомагає у знаходженні засобів самоконтролю, розглядає помилки з тими, хто їх допустив, організує колективне обговорення проблеми. В результаті цього студенти отримують не тільки нове знання, але й досвід дослідницької діяльності і наукової творчості.

Одним з основних недоліків сучасного навчання, на думку науковців, є інертність і пасивність студентів. Тому перехід від звичайних до проблемних лекцій, на нашу думку, буде стимулювати активну дослідницьку, творчу і пізнавальну діяльність студентів, підвищить ступінь засвоєння матеріалу, буде сприяти формуванню професійних компетенцій.

Касьянова Л.С.,
ст. викладач кафедри іноземних мов ФЕФ,
Овчіннікова О.І.,
ст. викладач кафедри іноземних мов ФЕФ,
Гасанова Л.Є.,
ст. викладач кафедри іноземних мов ФЕФ

БАГАТОАСПЕКТНІСТЬ ПРОФЕСІЙНО-ОРІЄНТОВАНОГО НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ СТУДЕНТІВ НЕЛІНГВІСТИЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ

У сучасних умовах іншомовне спілкування стає істотним компонентом майбутньої професійної діяльності фахівця, у зв'язку з цим значно зростає роль дисципліни «іноземна мова» в немовних вищих навчальних закладах (ВНЗ). Державний освітній стандарт вищої професійної освіти вимагає врахування професійної специфіки при вивченні іноземної мови, його націленості на реалізацію завдань майбутньої професійної діяльності випускників.

Особливої актуальності набуває професійно-орієнтований підхід до навчання іноземної мови в економічних і технічних ВНЗ, який передбачає формування у студентів здатності іншомовного спілкування в конкретних професійних, ділових, наукових сферах і ситуаціях з урахуванням особливостей професійного мислення. Під професійно-орієнтованим розуміється навчання, засноване на врахуванні потреб студентів у вивченні іноземної мови, що диктується особливостями майбутньої професії або спеціальності [1, с. 5]. Воно передбачає поєднання оволодіння професійно-орієнтованою іноземною мовою з розвитком особистісних якостей майбутніх фахівців, знанням культури країни досліджуваної мови і придбанням спеціальних навичок, заснованих на професійних і лінгвістичних знаннях.

Іншомовне спілкування стає істотним компонентом професійної діяльності фахівців. Аналіз педагогічних науково-методичних джерел показав, що існує незліченна безліч методичних напрямків і технологій навчання іноземної мови в немовних ВНЗ. У даний час ставиться завдання не тільки оволодіння навичками спілкування іноземною мовою, а й набуття спеціальних знань за фахом іноземною мовою.

Проблема формування системи професійної мовної підготовки майбутніх фахівців при навчанні в немовних ВНЗ у даний час характеризується багатоаспектністю.

Суттєвою особливістю іноземної мови як навчального предмета є його неоднорідність. Розглядаючи аспекти мовних явищ, можна сказати, що їх вихідну базу становить мовленнєва діяльність, що і є основним об'єктом навчання іноземної мови як засобом спілкування.

Метою навчання іноземних мов у немовних ВНЗ є досягнення рівня, достатнього для практичного використання іноземної мови в майбутній професійній діяльності.

Професійно-орієнтоване навчання передбачає професійну спрямованість не тільки змісту навчальних матеріалів, але й діяльності, що включає в себе прийоми і операції, що формують професійні вміння.

Професійно-орієнтоване навчання іноземної мови в немовних ВНЗ вимагає нового підходу до відбору змісту. Він повинен бути орієнтований на останні досягнення в тій чи тій сфері людської діяльності, своєчасно відображати наукові досягнення в сферах, безпосередньо зачіпаючи професійні інтереси учнів, надаючи їм можливість професійного зростання.

Складовими змісту навчання іноземної мови мають бути:

1. сфери комунікативної діяльності, теми, ситуації та мовний матеріал, що враховують професійну спрямованість навчання студентів;

2. мовний матеріал (фонетичний, лексичний, граматичний, орфографічний), правила його застосування та навички його використання;

3. комплекс спеціальних (мовленнєвих) умінь, які показують рівень практичного володіння іноземною мовою як засобом спілкування, зокрема в міжкультурних ситуаціях;

4. система знань національно-культурних особливостей та реалій країни, мову якої вивчають [2, с. 206].

Розглядаючи іноземну мову як засіб формування професійної спрямованості майбутнього фахівця, варто зазначити, що під час вивчення професійно орієнтованого мовного матеріалу встановлюється двосторонній зв'язок між намаганням студента отримати спеціальні знання зі своєї майбутньої професії та успішністю оволодіння мовою [3, с. 79].

Оволодіння іноземною мовою і його використання передбачають знання соціокультурних особливостей носіїв мови, що вивчається, широкий спектр вербальної і невербальної комунікації.

Сучасний професійно-орієнтований підхід до навчання іноземної мови передбачає формування у студентів здатності іншомовного спілкування в конкретних професійних, ділових, наукових сферах і ситуаціях з урахуванням особливостей професійного мислення, при організації мотиваційно-спонукальної і орієнтовно-дослідницької діяльності.

Головна і кінцева мета навчання – забезпечити активне володіння іноземною мовою студентами нелінгвістичних спеціальностей як засобом формування і формулювання думок в області повсякденного спілкування і в області відповідної спеціальності.

Таким чином, під професійно-орієнтованим розуміють навчання, засноване на врахуванні потреб студентів у вивченні іноземної мови, що диктуються особливостями майбутньої професії або спеціальності, які, у свою чергу, вимагають його вивчення. Термін «професійно-орієнтоване навчання» вживається для позначення процесу викладання іноземної мови в немовному ВНЗ, орієнтованого на читання літератури за фахом, вивчення професійної лексики і термінології, а останнім часом – і на спілкування у сфері професійної діяльності.

Література

1. *Образцов П.И., Иванова О.Ю.* Профессионально-ориентированное обучение иностранному языку на неязыковых факультетах вузов. – Орел: ОГУ, 2005. – 114 с.

2. *Сура Н.А.* Методичне забезпечення та організація навчання курсу професійно орієнтованого спілкування іноземною (англійською) мовою у ВНЗ // Вісник ЛДПУ ім. Т.Г. Шевченка. – 2003. – №7 (63). – С. 205–207.

3. *Теляшенко В.Л.* Професійно орієнтоване навчання студентів іноземної мови в немовному вузі // Теорія та практика державного управління: [Збірник] / Нац. акад. держ. упр. при Президентові України, Харк. регіон. ін-т [Редкол.: Г.І..Мостовий та ін.]. – Вип. 4. Актуальні питання навчання іншомовної комунікації у вищих навчальних закладах: матеріали наук.-практ. конф., 20 травня 2003 р. – Х .: Магістр, 2003. – С. 78–81.

Касян В.М., асистент кафедри
інформатики та системології

РОБОТА НАД НАВЧАЛЬНИМИ ПРОЕКТАМИ ЯК ЕФЕКТИВНА ОСОБИСТІСНО-ОРІЄНТОВАНА ОСВІТНЯ ТЕХНОЛОГІЯ В УНІВЕРСИТЕТСЬКІЙ ОСВІТІ

Студентоцентроване навчання передбачає використання ряду освітніх технологій. На рівні університетської освіти особливо важливим є включення до освітніх програм участі студентів і викладачів у роботі над навчальними проектами. При цьому мова йде про практику особистісно орієнтованого навчання в процесі конкретної роботи студента, бажано – на основі вільного вибору та обов'язково – із урахуванням інтересів даного студента.

Важливо при цьому, що усвідомлення студентом роботи мусить виглядати таким чином: «Все, що я зараз пізнаю, я знаю, для чого саме мені знадобиться. Я знаю, де ці знання застосувати». Особливо важливо віднайти розумний баланс між академічними та прагматичними знаннями, навичками та вміннями.

Навчальне проектування передбачає максимальну самостійну діяльність студентів. У тому числі – в групах. Робота виконується протягом визначеного проміжку часу та мусить бути якісно спланованою, а її хід – контрольованим (за можливості).

При виконанні навчального проекту слід акцентувати увагу на необхідності розв'язання студентом чи командою визначеної проблеми шляхом використання широкого кола методів і засобів навчання та за умови інтегрування знань, умінь із різних галузей науки, техніки, творчості. Враховуючи актуальні виклики у науці та економіці, можна говорити про очевидну доцільність міжгалузевих проектів і досліджень.

Результатами виконання проекту мусить бути формалізований результат. Конкретне рішення теоретичної проблеми, конкретний результат, готовий до впровадження, – для проблеми практичної. Проектна технологія передбачає використання викладачем сукупності дослідницьких, пошукових, творчих методів, прийомів і засобів.

Отже, суть проектної технології полягає в стимулюванні зацікавленості студентів до визначених проблем, вирішення яких передбачає володіння суттєвим об'ємом знань, з подальшим вирішенням даних проблем через проектну діяльність, яка передбачає отримання корисного результату та демонстрацію практичного застосування отриманих знань. Це можливо за умови гармонійного поєднання теорії та практики і логічного переходу від академічних знань до прагматичних і навпаки.

Особливу викладачеві слід звертати на створення таких умов для освітнього процесу, за яких результатом стане індивідуальний досвід проектної діяльності студента.

Кисіль Т. М., асистент кафедри
інформатики та системології

ПРОЕКТУВАННЯ ОСВІТНІХ ПРОГРАМНИХ СИСТЕМ У КОНТЕКСТІ СТУДЕНТОЦЕНТРОВАНОГО НАВЧАННЯ

Студентоцентроване навчання – якісний процес навчання студентів, спрямований на підвищення самостійності (автономії) та здатності критично підходити до самооцінки, зорієнтованої на високу результативність навчання.

Під час студентоцентрованого навчання, окрім європейської кредитно-накопичувальної системи, можливе застосування європейської кредитно-трансферної системи (ECTS), що забезпечить підвищення мобільності навчання та взаємо визначення сумісних результатів під час навчання студентів, як в Україні, так і за кордоном. Використання структурних елементів системи ECTS (трансферу змісту, трансферу обсягу навчальної діяльності та трансферу результатів оцінювання) в освіті, забезпечить вищий рівень розвитку методичного, організаційного та технологічного забезпечення, змінить рольовий статус викладача, перетворивши його на керівника, куратора, систематизатора та коректора знань у студентів у процесі вивчення загальних (базових) і спеціальних (фахових) компетентностей.

У новому підході робиться наголос на практичне використання в освітньому процесі навчального навантаження та кредитів ECTS по результатам навчання, розподіл і присвоєння кредитів, накопичення кредитів, а також перезарахування (трансферів) кредитів і проектування документів ECTS.

У системі ECTS необхідне проектування таких ключових документів, як: *інформаційний пакет* (каталог курсу), аплікаційна форма студента (*анкета – заява*), академічна угоди про навчання, *академічна довідки* (опис результатів навчання) та сертифікат практики/стажування.

Особливу увагу потрібно надати анкетуванню груп студентів на початку вивчення курсу, що дасть право детального вибору для вивчення, як конкретних тем курсу, так і їх структурного змісту по трьом основним компетентностям базовим, загальним і спеціалізованим (фаховим). Анкетування потрібно проводити періодично на протязі всього курсу вивчення дисципліни, що надасть можливість оцінювання результатів навчання та корегування знань студентів на наступних етапах вивчення дисципліни. Необхідно наголосити на використанні двох окремих модулів, в яких:

1. *Структура першого* повинна містити: загальну інформацію дисципліни (назву, код, тип, рівень/підрівень, рік, семестр/триместр навчання); розподіл кількості кредитів за трьома рівнями, що будуть присвоюватись наприкінці курсу вивчення дисципліни; право вибору лекторів (викладачів) та способу навчання (аудиторного, дистанційного).
2. *Структура другого* повинна нести результативний характер: право вибору конкретних тем курсу за їх розгорнутою структурою і містити результати їх вивчення, що дасть можливість визначенням рівня знань та отримання необхідних рекомендацій щодо подальшого вивчення дисципліни.

У межах відповідного вузу можливе як застосування існуючих інформаційних систем (*Tuning, CoRe 2 project*), так і розробка власної системи для забезпечення програми випуску Євробакалаврів і Євромагістрів з відповідними інформаційними пакетами навчальних дисциплін. Виникає необхідність функціонування та підтримки системи в режимі вільного доступу з впроваджених вузами інтернет – порталів для пошуку навчальних дисциплін за різноманітними критеріями (реквізитами), що максимально спонукатиме до застосування компетентнісного підходу в студентоцентрованому навчанні.

Коваленко М.О.,
асистент кафедри банківської справи

РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ ТА КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ

Питання реформуання вищої освіти сьогодні стоїть гостро і невідкладно. Це твердження не потребує додаткової аргументації, адже саме освітня реформа в країни є основною. Саме вона дасть поштовх до економічного зростання в майбутньому. Так як людський капітал (суспільний інтелект) є найціннішим ресурсом для сучасної ринкової економіки.

Основними категоріями студентоцентрованого навчання є компетентності та результати навчання. Ці два терміни на сьогодні є ключовими у Європейському просторі вищої освіти [1, с. 7].

Результати навчання (згідно методології Тюнінг) – це формулювання того, що, як очікується, повинен знати, розуміти, бути здатним продемонструвати студент після завершення навчання. Можуть відноситися до окремого модуля або також до періоду навчання (освітньої програми першого, другого чи третього циклів).

Сьогодні у вищих навчальних закладах існують навчальні програми, які включають набір дисциплін (наук), що вивчаються студентами протягом повного періоду навчання. Але якщо говорити про взаємозв'язок між усіма дисциплінами, то він доволі слабкий. Часто трапляється так, що навчальні дисципліни не взаємопов'язані і ніби існують у паралельних площинах. Це відбувається і через неготовність професорсько-викладацького складу ВНЗ координувати свою роботу із колега, і через слабкий рівень підготовки самих студентів. Такі недоліки освітніх програм не дозволяють сформувати компетеності майбутнього спеціаліста як цілісної особистості і фахівця.

І ще важливим питання, що потребує реформування у сучасній вищій освіті є система оцінювання, яка існує сьогодні. Зрозуміло, що результати навчання мають бути обов'язково оцінені. Але очевидно не таким чином, як сьогодні. Адже сучасні студенти опиняються у такій ситуації, коли змушені кожного заняття концентруватись на здобутті балів за результати свого навчання, в той час коли повинні більше думати про формування особистісних і професійних компетентностей.

Сучасні освітні програми за всіма навчальними дисциплінами передбачають оцінювання знань на кожному практичному занятті для всіх студентів у групі. Це, на мою думку, ніяк не стимулює застосування сучасних інноваційних методів навчання самим викладачем. Адже він сконцентрований на тому, щоб опитати всіх студентів на занятті – тому часу на дискусії і вирішення проблемних завдань, чи то просто обговорення цікавих питань по темі просто не лишається. Так само і студенти, замість того аби приймати активну участь в обговоренні на заняттях думають лише про те, яким чином заробити свої бали.

Тому вважаю за потрібне переорієнтувати систему оцінювання результатів навчання так, аби студенти більшу кількість балів могли заробляти на модульних роботах і за виконання індивідуальних завдань. Лише у цьому випадку практичні заняття можуть стати тією освітньою площадкою, де студенти і викладачі зможуть ефективно працювати над формуванням необхідних особистісних і професійних компетентностей.

Література

1. Розроблення освітніх програм. Методичні рекомендації / Авт.: В.М. Захарченко, В.І. Луговий, Ю.М. Рашкевич, Ж.В. Таланова / За ред. В.Г. Кременя. – К. : ДП «НВЦ «Пріоритети», 2014. – 120 с.

Козлов Є.В., к. філос.н.,
доцент кафедри філософії

ГУМАНІЗАЦІЯ ТА ГУМАНІТАРИЗАЦІЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ ЯК НЕОБХІДНА УМОВА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЇЇ ЯКОСТІ

Інтеграція України в європейський простір вищої освіти вимагає перегляду національних освітніх стандартів. У колах освітян останніми роками поширюється думка щодо необхідності впровадження нової освітньої парадигми, що покликана адаптувати процес навчання до суспільних викликів сьогодення та підвищити якість освітньої діяльності в цілому.

Модернізація вищої освіти дійсно є необхідною, так само як і впровадження нової освітньої парадигми. Якщо ці інноваційні процеси будуть по-справжньому людиноорієнтованими та реалі-

зовуватись на засадах студентоцентризму, то реформа системи освіти буде успішною та призведе до підвищення якості вищої освіти.

Сучасна вітчизняна освітянська парадигма визначається як інформаційно-пізнавальна, спрямована на спеціалізовану фахову підготовку та оволодіння професійними компетентностями. Існує думка щодо доцільності подальшого посилення наукової складової навчальних програм з метою інтеграції наукових досягнень у навчальний процес, переходу «від викладання дисциплін до освоєння наук».

Автор цих рядків раніше вже висловлювався з приводу небезпеки та наслідків збільшення наукоцентризму в освітньому процесі за рахунок зменшення його гуманітарної складової (див. [1]). На жаль, останніми роками в освітній галузі спостерігається негативна тенденція до подальшої дегуманізації вищої школи й ігнорування її виховної, гуманітарної функції, що є відлунням надмірного відхилення українських вишів у бік сцієнтизму, звуження та поглиблення спеціалізації, меркантильних міркувань тощо.

Новий Закон України «Про вищу освіту» покликаний подолати зазначену тенденцію втрати освітою свого гуманістичного смислу, оскільки навіть у визначенні ключових термінів чітко окреслена її гуманітарна спрямованість: «Вища освіта – читаємо у ст. 1 нового Закону – сукупність систематизованих знань, умінь і практичних навичок, *способів мислення*, професійних, *світоглядних і громадянських якостей, морально-етичних цінностей*, інших компетентностей…» [2, п. 5 ч. 1 ст. 1]. Сам термін «компетентність» визначається як «динамічна комбінація знань, умінь і практичних навичок, *способів мислення,* професійних, *світоглядних і громадянських якостей, морально-етичних цінностей*…» [2, п. 13 ч.1 ст. 1] (курсив мій, – *К.. Є.*).

Таким чином, один із пріоритетних напрямів модернізації вищої освіти є запровадження компетентнісного підходу, відповідно до нового Закону, вже за означенням самого терміну «компетентність» вимагає вагомого гуманітарного наповнення вищої освіти, передбачає наявність в освітньо-наукових програмах вишів навчальних дисциплін соціогуманітарного циклу, що складається з філософських, історичних, політологічних, культурологічних, філологічних, українознавчих і психолого-педагогічних дисциплін.

За своїм змістом поняття «студентоцентризм» дуже близьке і навіть повторює поняття «гуманізація» по відношенню до вищої освіти. Йдеться про забезпечення найкращих умов для самовизначення, самовдосконалення і творчої самореалізації студентської молоді у процесі здобуття загальнокультурної та професійно орієнтованої підготовки на засадах визнання самоцінності людської особистості. Відмова від авторитарної педагогіки на користь людинознавчого, особистісного підходів, гармонізація взаємин між усіма учасниками освітньо-виховного процесу.

Гуманізація вищої освіти дуже тісно пов’язана з її гуманітаризацією і має на меті передусім навчити студента мислити, мислити логічно, критично, креативно. *Homo sapiens* як *sapiens* має випереджати всі інші модифікації *homo*, у тому числі й *homo economicus*. Здатність мислити є тим, що робить людину людиною. Здатність критично та незалежно мислити допомагає людині зрозуміти саму себе, сформувати світоглядні орієнтири та життєву позицію, знайти своє покликання та сенс життя. Культура мислення та мистецтво ефективно використовувати власний розум здобуваються у процесі вивчення логіки. Логіка полегшує процес засвоєння інших дисциплін навчального циклу, «навчає навчатися». Мова людини, що знайома з прийомами логічного мислення, завжди чітка, виважена, однозначна та несуперечлива. Предмет логіки був необхідним елементом освіти навіть у середньовіччі, наразі логіка відсутня як обов’язкова дисципліна у більшості вишів України, в тому числі й у КНЕУ. Навіть на юридичному факультеті для ознайомлення з логікою відведено лише лічені години в інтегрованому курсі філософії.

Високий рівень інтелекту (як і фахової підготовки), як правило, не гарантує такий же рівень розвитку духовної культури особистості, її морально-етичної складової та відповідальності. Тому студентоцентроване навчання повинно бути не однобічно наукоцентричним, спрямованим на здобуття професійних компетентностей (hard skills – «твердих навичок»), а врівноваженим гуманітарним комплексом фундаментальних філософських дисциплін, що покликані сформувати так звані «ключові компетенції» (soft skills – «м’які (гнучкі) навички») [1, с. 49]. Останні визначаються такими людськими якостями, як порядність, обов’язковість, толерантність, комунікабельність, стресостійкість, уміння переконувати, вести переговори, працювати у команді тощо. Зазначені «ключові» компетенції є вкрай важливими та необхідними для успішної діяльності випускника, а здобувати їх набагато важче, ніж фахові.

У колишній радянській системі вищої освіти навіть у суто технічно орієнтованих інститутах у кожному семестрі викладали як мінімум дві гуманітарні (суспільствознавчі) дисципліни (не враховуючи іноземної мови).

Якщо виші України й надалі будуть ігнорувати такі людинознавчі дисципліни, як філософія, логіка, етика та естетика, культурологія, релігієзнавство тощо, які на сором відповідальних освітян і свідомої громадськості перестали бути обов’язковими, то чим тоді університети за змістом і

якістю освіти будуть відрізнятися від звичайних, наприклад, бухгалтерських курсів чи ремісницьких училищ? Якщо із освітньо-наукової програми ВНЗ по підготовці докторів філософії вилучена …сама філософія, то майбутні дослідники-науковці – доктори філософії в галузі економіки – будуть обізнані у філософії на рівні молодшого бакалавра (початковому рівні вищої освіти)? Без коментарів.

Колишній міністр освіти США Річард Райлі, запроваджуючи стратегічні ініціативи щодо підвищення національних освітніх стандартів, сформулював низку проблемних питань, які має вирішувати сучасна система освіти яким чином…

– підготувати учнів до професій, які ще не існують?

– навчити використовувати технології, які ще не винайдені?

– навчити вирішувати проблеми, які ще не виникли?

Чи здатна буде оновлена українська освітня парадигма знайти відповіді на такі питання без відновлення потужної гуманітарної складової в циклах навчальних програм та освітньо-виховній діяльності?

Процес успішної інтеграції України до європейського простору вищої освіти можливий лише за умови гуманізації та гуманітаризації оновленої освітньої системи, метою діяльності якої буде виховання високодуховної особистості, в якій гармонійно поєднуються фахові знання з високим загальнокультурним рівнем, розвиненим почуттям відповідальності, широкою ерудицією та здатністю до критичного мислення.

Література

1. *Козлов Є.В.* Посилення гуманітарної складової вищої освіти як необхідна умова підготовки конкурентоспроможного фахівця / Глобалізація у сфері економіки та технологій / Мат. XI Міжнар. наук.-практ. конф. 26–27 квітня 2014 р. – Т. І. – Чернівці: БЕФ, 2014. – С. 47–49.

2. Про вищу освіту: Закон України від 1 липня 2014 р. № 1556-VII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1556-18.

Колеснікова І.А., д.філол.н., професор
кафедри української мови та літератури

ПОЛІТИКА ОСВІТНЬОГО ПРОТЕКЦІОНІЗМУ В ПІДГОТОВЦІ ФАХІВЦІВ-ЕКОНОМІСТІВ: НОВІ ЛІНГВІСТИЧНІ СПЕЦКУРСИ У ПРАКТИЦІ ВИКЛАДАННЯ СУЧАСНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

Мова – один з основних інструментів реалізації фахових інтенцій майбутнього спеціаліста, тому її поглиблене вивчення є невід'ємним складником освітнього процесу. Зважаючи на недорікуватість більшості публічних осіб, потреба у спеціалістах з високим рівнем орфографічної, термінологічної та етнокультурної грамотності не зменшується, тому що надії на адекватний редактор-комп'ютер виявилися марними. Ось чому випускник КНЕУ має вигідно вирізнятися за освітнім цензом серед інших претендентів і кандидатів на посаду в умовах скорочення робочих місць і розбалансування ринку праці.

Сучасна університетська освіта забезпечує майбутнім фахівцям певні професійні компетентності, зокрема *базову* (систематизовані знання з основних розділів сучасної української мови, особливо її нормативності, стильової диференціації, фахової термінології, а також культурно-літературного складника для ведення інтелектуального діалогу з бізнес-партнерами); спеціальну (специфіка фахової мови) та *спеціалізовану* (робота з фаховим текстом, етнокультурна та лінгвокультурологічна інформація, що залишається за лаштунками при вивченні базових дисциплін). Кафедра української мови та літератури у цьому випадку якраз і «латає» ці лакуни, забезпечуючи нашим випускникам високий освітній потенціал.

Проте такий репертуар компетентностей не завжди гарантує кар'єрне зростання молоді, оскільки не вичерпує можливості конкурентоздатності нашого випускника, особливо за умови відсутності у нього досвіду роботи. Треба дивитись у майбутнє, а відтак посилити прагматичний аспект у підготовці економістів, які потребують особливих, навіть унікальних, нестандартних вузькоспеціальних компетентностей і додаткових знань, що дозволять їм активно конкурувати з випускниками інших ВНЗ.

Одним зі шляхів розв'язання цієї проблеми могли б стати нові лінгвістичні спецкурси, які надають слухачам такі вміння та навички, що забезпечують їх пріоритет на ринку праці і в науковому секторі професійної діяльності. Цей підхід варто екстраполювати й на інші гуманітарні дисципліни, у яких є значний потенціал для закриття «компетентнісних дірок» у сучасній освіті.

Кафедра української мови та літератури пропонує, зокрема, ексклюзивний авторський курс «Лінгворекламістика», предметом якого є реальний рекламний продукт, що представлений у сучасному інформаційно-професійному просторі і нерідко потребує коригування, оскільки не відповідає ані естетичним смакам клієнтів, ані етнокультурній компетентності (наприклад, узбецький ресторан «Карнавал», порівн. карнавал – культурний феномен зовсім іншого етносу).

Некоректне вживання як брендів лексем з яскравим культурологічним ореолом свідчить не тільки про низький професійний рівень вітчизняних фахівців, а й слугує причиною виникнення цивілізаційно-культурних конфліктів, оскільки така тактика вибору назви демонструє неповагу українських спеціалістів як до європейської культури взагалі, так і культур окремих народів зокрема.

Навчити уникати подібних конфузів і є метою уже гаданого курсу. Він дає можливість студентам ознайомитися з найвідомішими світовими й національними літературними брендами, культурними символами інших країн, міфологічними і біблійними назвами, їх контентом, конотаціями, етимологією, емоційною «аурою», яка часто стає основою для вибору найменування продукту чи послуги, що рекламуються. Гучна назва, обрана спорадично або неграмотно, не сприяє успіху бізнесу, а навпаки, відштовхує його на периферію ринку і робить звичайним економічним маргіналом.

У курсі «Лінгворекламістика» особлива увага привернута до так званих слів-пасток, бездумне використання яких створює комічну ситуацію або призводить до банкрутства фірми, тому вміння коригувати і фільтрувати невдалу рекламну продукцію є вкрай актуальним, оскільки зробити це можливо лише за умов відповідної лінгвальної підготовки студентів. Саме у такий спосіб вони отримають нову додаткову кваліфікацію – контролер рекламного продукту або арбітр у суперечках з приводу його коригування. Рекламна назва – це обличчя будь-якого закладу чи установи, вона створює перше враження і формує в уяві клієнта перші штрихи їх репутації, яка має бути бездоганною для успішної комерційної діяльності.

На майбутніх правників розрахований спецкурс «Юрислінгвістика». Він охоплює специфічну і дуже популярну сферу – юридичний аспект мови, а саме: право носія мови на комфортне користування нею; відповідність кодифікованих норм чинному законодавству; межі права особистості чи мовних спільнот і наукових колективів на внесення змін у ту чи ту мовну норму; захист прав користувачів мови; лінгвістичну дискримінацію у випадку, коли реклама чи документація представлені носію мови нерідною мовою, якою він не володіє; роль мовних помилок у викривленні букви закону, а іноді і його духу; інтернет-комунікація і межі можливого спотворення мови в електронних текстах; видавнича справа і право читача на комфортне, тобто безпомилкове, прочитання тексту, відповідальність видавництв за непрофесійний набір текстів; помилки у текстах ЗМІ як створення ворожого мовного середовища; ЗМІ як арена мовної агресії та театр маніпулювання суспільною свідомістю; публічне використання ненормативної лексики як образа честі та гідності людини; проблема комерційних видавництв, що поширюють тексти з обсценною, тобто ненормативною, лексикою; юридична регламентація щодо вживання маркованої лексики, зокрема арго, жаргонів; юридична відповідальність публічних осіб за неволодіння нормативною державною мовою тощо.

Зараз ця сфера юридичної діяльності стає вкрай актуальною не лише в плані екології лінгвістики, а й безпосередньо в підготовці та розробленні нових законів, що регулюють суспільне життя та комунікацію. Знайомство із запропонованим курсом дозволить випускнику КНЕУ не тільки отримати традиційну юридичну кваліфікацію, а й надасть йому можливість опанувати вузькоспеціальну галузь, стати фахівцем з проблем юрислінгвістики, а за потреби поглибити ці знання, якщо цього буде вимагати майбутній роботодавець. Цей курс розширює межі традиційної освіти як сучасний складник, розширює професійні можливості студента, а також робить його високоосвіченим фахівцем, оскільки помилка в рекламі є причиною нашого зіпсованого настрою, а помилка в тексті закону чи дуалізм у його трактуванні через мовний чинник може змінити долю людини, що є неприпустимим у правовій державі, до якої тяжіє Україна.

Отже, політика освітнього протекціонізму як захисту прав і можливостей працевлаштування своїх випускників уявляється виправданою, коректною і прагматичною, тобто такою, що здатна забезпечити їм достойне місце в суспільстві та реалізацію у професійній сфері. Університет може реалізувати ці інтенції молоді через трансформацію змісту сучасної вищої освіти та залучення до навчального процесу нових нестандартних дисциплін, що виникають на стику економіки, юриспруденції та новітніх лінгвістичних наук.

Коршикова Р.С., к.е.н.,
доцент кафедри обліку підприємницької діяльності

ВДОСКОНАЛЕННЯ МЕТОДІВ НАВЧАННЯ ЯК ЗАПОРУКА ВПРОВАДЖЕННЯ СТУДЕНТОЦЕНТРИЗМУ В НАВЧАЛЬНИЙ ПРОЦЕС

Термін «центризм» є неоднозначним поняттям. Його можна розглядати в політичному, історичному, ідейно-політичному сенсі тощо. Проте найточніше його значення викладено у філософії, яка визначає центризм як підпорядкування всіх елементів деякої системи єдиному загальному еквіваленту, що займає домінантне положення. Отже, результатом процесу «центрації» може виступати будь-який об'єкт, а сам процес може відбуватися у будь-якому середовищі.

Навчальний процес не є виключенням з цього правилу. Якщо розуміти центризм як тип поведінки, що характеризується прагматизмом і здатністю до розумних компромісів, то шанси виявити відповідні йому суб'єкти та інструменти впровадження досить значні. Отже, найголовнішим атрибутом в освітянському житті має стати студентоцентризм.

У сучасному світі постійного розвитку та жорсткої конкуренції вже недостатньо, щоб студент формально оволодів певною сумою знань. Тому можна погодитися з В. Кременем [1], що процес навчання не слід вважатися успішним, якщо людина під час контролю (модулю, заліку, іспиту) лише механічно відтворює певну інформацію (текст, формула і таке інше). Отже, доцільно постійно здійснювати пошук нових методів активізації та осучаснення знань, навичок, компетенцій студентів. З цих позицій корисним є досвід вищих навчальних закладів, які активно впроваджують такий підхід, як залучення студентів до самостійної підготовки та проведення у якості викладача одного із практичних занять або навіть лекції за певною наукою (дисципліною).

Це дозволить усім студентам – учасникам групи отримати або поглибити навички активних комунікацій, безконфліктного спілкування, ораторського мистецтва, пошуку, відбору, аналізу і презентації отриманих результатів.

Крім того, необхідно не просто формально оновлювати навчальні програми, а орієнтуватися на найкращі світові зразки, щоб зміст таких робочих документів дійсно відповідав сучасним потребам бізнес-середовища. Так, при розробці навчальної програми з науки «Управлінський облік» для студентів обліково-економічного факультету до уваги приймалися теми та питання, які екзаменуються на всесвітньовідомих професійних сертифікаційних програмах, створених Асоціацією дипломованих сертифікованих бухгалтерів (ACCA) і Сертифікованим інститутом фахівців з управлінського обліку (CIMA).

Усе зазначене створить передумови для того, щоб ідея студентоцентризму у навчальному процесі не залишилася просто теорією, а реалізувалася на практиці як крок до активізації і самоосвіти студентів.

Література

1. *В. Кремень*. Чому ми бідні, якщо такі освічені? / Електронний ресурс: http://gazeta.dt.ua/-EDUCATION/chomu-mi-bidni-yakscho-taki-osvicheni.

Коценко К.Ф., к.е.н., доцент кафедри
регіональної економіки і туризму,
Лукаш І.М., асистент кафедри
регіональної економіки і туризму

ПРОЕКТНІ ТЕХНОЛОГІЇ ЯК ВАЖЛИВИЙ НАПРЯМ СТУДЕНТОЦЕНТРОВАНОЇ ЕКОЛОГІЧНОЇ ОСВІТИ ЕКОНОМІСТІВ

Перехід вищої освіти на рівень системи та реалізація принципів Болонського процесу обумовили зміну парадигми, змісту й методів навчання в сучасній освіті, в основу якої покладено ідеологію формування компетентностей та студентоцентризму.

Сьогоднішній фахівець, якщо він прагне успішності, повинен набути навиків адаптації до змін. Таку адаптацію розвивають певні універсальні компетентності: вміння працювати в команді, здатність до критичного мислення, навики самоосвіти та ін. Такі компетентності не можна сформувати простою передачею інформації, знань, а лише за допомогою особливо організованих технологій освітньої взаємодії: інтерактивних форм навчання. До таких технологій слід віднести, насамперед, проектні технології, які націлені на набуття нових знань на основі розв'язання студентами реальних виробничих ситуацій. У проектні технології навчання закладено основи конструктивного творчого пошуку студентів, які стають безпосередніми суб'єктами освітнього процесу, оскільки акценти із викладання як активної діяльності викладача переносяться на активну участь самих студентів.

На практиці існує можливість використання різних проектів. Вони можуть бути індивідуальними або груповими, короткостроковими або розрахованими на тривалий час, стосуватися компетентностей одного предмету або мати міжпредметний характер. Важливі властивості проектних технологій навчання полягають у тому, що проекти можуть охоплювати різні види навчального процесу: дослідницьку роботу, творчий пошук або практично орієнтовані завдання.

Під час вивчення науки «Екологія» проектні технології навчання доцільно використовувати у вивченні тем, присвячених пошукам економічної ефективності впровадження природоохоронних заходів або розрахункам економічних збитків від забруднення компонентів довкілля. На таких заняттях визначаються завдання окремо для кожного студента в конкретних виробничих ситуаціях. Основна мета занять - не просто виконати необхідні розрахунки, але й сформувати у студентів уміння критично мислити, проявити самостійність у прийнятті виваженого рішення і навіть ринкову відповідальність.

У формуванні екологічної освіти в економістів особливу ефективність має запровадження такої проектної технології, як використання методу SWOT-аналізу екологічного складника діяльності підприємства. Використання цього методу дає можливість визначити лінії зв'язку між силою і слабкістю, які притаманні організації (підприємству), а також загрозу й можливості. Практика показала доцільність командної роботи студентів у групах. Для кожної групи формулюються окрема виробнича ситуація на відомих підприємствах України. Визначення ланцюгів зв'язків між сильними і слабкими сторонами роботи підприємства, його можливостями й загрозами дає можливість студентам, проявивши творчі властивості, виробити стратегію для підприємства (організації), намітити шляхи нейтралізації потенційної небезпеки.

Використання проектних технологій потребує ретельної підготовки: формування проектних груп, вибір і формулювання теми проектної роботи, формулювання робочої гіпотези, мети і завдань проекту, обґрунтування методів дослідження тощо. Важливим є також заключний етап, до якого слід віднести презентацію результатів, аналіз проведеної роботи, оцінку роботи проектної групи в цілому й кожного її учасника зокрема. Проектний підхід дозволяє провести комплексну оцінку знань і умінь кожного студента.

Красножон С.В., к.е.н.,
доцент кафедри інвестиційної діяльності

НОВЕ ОСВІТНЄ СЕРЕДОВИЩЕ

Досвід розвитку заснованого на високих технологіях освіти показує, що це утворення може бути високоефективним лише за умови, що воно здійснюється в досить великому масштабі, для того щоб окупилися витрати на комп'ютерні та телекомунікаційні технології, на розробку нового освітнього середовища. При цьому економія від масштабу значніша у разі застосування електронних записуючих інформаційних засобів, ніж у випадку застосування інтерактивних засобів у реальному часі. Якщо при традиційній освіті, коли навчання відбувається лицем до лиця і витрати на навчання майже пропорційні кількості учнів, економії від масштабу практично не відбувається, то освітні послуги, що грунтуються на сучасних інформаційних технологіях, можуть приносити значну економію від масштабу. Цей ефект, що виникає при використанні телематичних систем, може стати суттєвим джерелом підвищення ефективності освіти [1].

Надаючи можливість отримувати освіту на робочому місці, в домашніх умовах або в навчальному центрі недалеко від будинку і без відриву від роботи, нові технології значно розширюють доступ до освіти, сприяють досягненню рівності цього доступу незалежно від місця проживання і того, чи може *людина* дозволити собі відмовитися від заробітків на час навчання. Саме система інноваційного навчання надає «другий шлях» і «другий шанс» отримати освіту людям, яким у рамках традиційної освіти в силу якихось особистих обставин довелося б просто відмовитися від подальшого навчання. Таким чином, число споживачів освітніх послуг різко зростає. Отже, попит на навчання з розвитком інноваційної освіти зростає, оскільки нові технології:·Значно розширюють доступ до освіти незалежно від місця проживання і можливості відмовитися від заробітків на час навчання.

Створюють можливість отримувати освіту на робочому місці в домашніх умовах або в навчальному центрі без відриву від роботию. Надають людям «другий шлях» та «другий шанс» здобуття освіти. Технологічні інновації сприяють розвитку неформальної освіти, тобто надання освітніх послуг за межами школи – тобто соціального інституту, спеціально створенного для вирішення завдань освіти. На базі нових технологій освітні функції все активніше виконують підприємства та інші соціальні інститути. Отже, розвиток технологічних інновацій призводить до збільшення пропозиції у сфері освіти, оскільки:

— Телекомунікації сприяють розширенню освітнього простору, його глобалізації, наданню освітніх послуг незалежно від територіальних поділів і національних кордонів.

— Освітні послуги на базі нових технологій надаються різними соціальними інститутами, для яких освіта не є головною метою – підприємствами, музеями і т.д., тобто розвивається неформальне, позашкільна освіта. Таким чином, різко посилюється конкуренція між навчальними закладами, боротьба за споживача освітніх послуг, що є принципово необхідним для розвитку ринкових відносин у сфері освіти.

Якщо витрати на традиційну освіту в принципі мають тенденцію до зростання через екстенсивного характеру використання висококваліфікованої праці, то ефективність освіти, заснованого на сучасних інформаційних технологіях, підвищується внаслідок ефекту масштабу, тобто економії на витратах в ході розширення масштабів надання освітніх послуг.

Таким чином, з розвитком інноваційного навчання на базі нових технологій різко посилюється конкуренція у сфері освіти.

Література

1. http://www.globalshapers.org/shapers/paolo-petrocelli

Кругляк М.І., к.філос.наук,
доцент кафедри філософії

КРИТИЧНЕ МИСЛЕННЯ ЯК НЕОБХІДНИЙ ЕЛЕМЕНТ СУЧАСНОЇ ОСВІТИ

Сучасна освіта дедалі більше вимагає від студента не просто засвоєння знань, а здатність до рефлексії, спроможність орієнтуватись у потоці інформації, вміння шукати релевантну інформацію, а також її осмислювати і творчо застосовувати. За умов, коли самостійна робота студента набирає дедалі більшої ваги, а метою освіти стає не просто передача певної сукупності знань і вмінь, а формування у майбутнього фахівця здатності до постійного саморозвитку, особливо важливо навчити студентів не просто засвоювати зміст навчальних предметів, передбачених програмою, а й осмислювати значно ширше коло інформації.

З огляду на це особливої уваги заслуговує розвиток критичного мислення. Якщо в англомовній літературі не бракує матеріалів, присвячених критичному мисленню, а курс critical thinking є досить популярним, то у вітчизняній освіті простежуються лише досить нечисленні спроби впровадження курсу критичного мислення, або хоча б його окремих елементів.

Звичайно, багато викладачів більшою чи меншою мірою використовують завдання, які передбачають не репродуктивний, а творчий рівень опрацювання певного предмету, тобто, фактично такі викладачі докладають зусиль до формування у студентів критичного мислення, однак нерідко це відбувається не системно, а радше як прояв ініціативи окремих викладачів. Тому коли йдеться про модернізацію змісту освітніх програм, важливо серед іншого акцентувати увагу й на необхідності розробки завдань і підходів, що розвивають критичне мислення.

Крім того, вміння аналізувати різні джерела інформації, оцінювати слушність аргументації і усвідомлено формувати свою точку зору стають дедалі важливішими не тільки в професійній діяльності, а й у повсякденні, коли людина виступає в ролі, наприклад, споживача чи виборця. Це означає, що сучасна освіта має формувати навички критичного мислення не лише завдяки завданням, які стосуються якоїсь окремої спеціальності. Опанування загальних навичок аналізу аргументації, які можна застосовувати у найрізноманітніших галузях, є важливим завданням у підготовці сучасних фахівців.

Це підводить до думки, що запровадження курсу критичного мислення хоча б у ролі вибіркового було б корисним для студентів усіх напрямів підготовки.

Кудінова А.В., к.е.н., доцент кафедри політичної економії,
Верба Д.В., к.е.н., доцент кафедри політичної економії

СТУДЕНТОЦЕНТРОВАНИЙ ПІДХІД: ІМПЛЕМЕНТАЦІЯ В РОБОТУ СУЧАСНОГО УНІВЕРСИТЕТУ

Незважаючи на те, що вперше категорія «студентоцентроване навчання, що базується на результатах» міститься ще Лондонському Комюніке 2007 року14, вітчизняне розуміння даного підходу суттєво відрізняється від європейського. Українські університети, впроваджуючи цю новітню навчальну методологію, ототожнюють її з залежним підпорядкуванням викладачів та

[14] Toward European Higher Education Area: Responding to Challenges in a Globalized World. London Communique, 2007.

університету бажанням (переважно щодо спрощеної організації навчання) студента та оновленої комбінацією методів і прийомів навчання (табл. 1).

Таблиця 1

ПОРІВНЯЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ТРАДИЦІЙНОГО ПРЕДМЕТНО-ЦЕНТРОВАНОГО ТА СТУДЕНТОЦЕНТРОВАНОГО ПІДХОДІВ

ПРЕДМЕТНО-ЦЕНТРОВАНИЙ ПІДХІД	СТУДЕНТОЦЕНТРОВАНИЙ ПІДХІД
Викладач формулює загальні правила, принципи, алгоритми, визначені зовнішньо заданими умовами	Партнерські відносини зі студентом, спільна розробка згідно запитів студента індивідуальної траєкторії навчання
Високий рівень теоретичних знань	Орієнтація на теоретико-практичне навчання
Переважно репродуктивні методи роботи, студенти самостійно відтворюють, застосовують вивчений матеріал у різних типових ситуаціях	Переважно пошукові та творчі методи навчання, їх урізноманітнення завдяки використанню активних практико-орієнтованих освітніх технологій (пректування, моделювання, ділові ігри, тренинги, імітаційні заняття) і методів діагностики (ситуаційні завдання, публічні захисти, портфоліо). Використання інтерактивних та дистанційних технологій
Уніфікована програма навчання	Індивідуальна навчальна траєкторія
Інформація – ціль навчання	Інформація — засіб організації діяльності
Контроль	Діагностика та корекція навчальної траєкторії

Проте перетворення студента на повноправного члена освітніх відносин, передусім актуалізувало його відповідальність за результати, оскільки в сучасних умовах головним підсумком роботи європейські університети вважають не диплом, а знання випускника, можливість їх застосування в практичній діяльності. Студенти «конструюють» своє власне навчання, маючи змогу обирати що вивчати, як вивчати (можливість вибору шляхів засвоєння матеріалу), у кого навчатись.

Таким чином, з одного боку, є нагальна потреба не просто актуалізації навчальних програм, а посилення їх міжпредметної складової, оскільки в сучасному світі необхідними є змішані навчальні моделі, де навчання передбачається протягом життя. З іншого, університет перетворюється на посередника між викладачем (консультантом, тьютером) і студентом, на посередника, який не лише виступає гарантом виконання кожним учасником своїх зобов'язань, але й формує творче середовище для реалізації поставлених завдань: свобода вибору методів та інструментів навчання у викладача та студента, можливість пропозиції студентам авторських курсів (що посилить індивідуалізацію навчального процесу та окреслить коло викладачів, програми яких є найбільш переспективними з точки зору їх комерціалізації), підвищення конкурентоспроможності самого університету та його популяризація серед потенційних студентів.

Куценко Т.Ф., к.е.н., доцент кафедри
макроекономіки та державного управління

ПРОБЛЕМИ РЕАЛІЗАЦІЇ КОМПЕТЕНТНІСНОГО ПІДХОДУ ПРИ ФОРМУВАННІ ОСВІТНІХ ПРОГРАМ

Актуальність проблематики трансформації освітньої діяльності та підвищення якості освіти в Україні на засадах студентоцентризму у вищій школі доводити немає потреби, однак акцентування на окремих її аспектах в рамках існуючих підходів та інтерпретацій, засвоєних багаторічною практикою і «вживлених» як паразитуючі форми в освітній процес, що відбувається у вузі, набуває очевидної гостроти. Насамперед, це пов'язано зі значною бюрократизацією освітнього процесу, що все більше стає тормозом для здорового реформування вищої освіти (в тому числі й економічної) на засадах практично-спрямованого компетентнісного підходу, зорієнтованого на студента, його кваліфікацію та можливість витримати конкуренцію з метою одержання «нормальної» за європейськими стандартами роботи у кризовому просторі українських реалій життя.

Саме нарощування бюрократичних процедур, які шаленим потоком реалізуються у вузі, зокрема в навчально-методичній роботі: постійне вдосконалення робочих програм за новими формальними вимогами, що не змінюють суті, розмноження однієї програми для різних спеціальностей, за різною специфікою (обов'язкова/вибіркова), різною кількістю кредитів, а відтак постійне вдосконалення і навчально-методичного забезпечення майже в тому ж форматі, їх занадто великий обсяг та ін., написання різного роду звітів тощо — тобто безперервна поточна «писанина»), що відволікає і не дає змогу викладачу сконцентруватися на власне основній складовій навчального процесу, за ради чого взагалі він існує – професійно-орієнтованих результатах, на які працює викладач через викладання не однієї, а наприклад, 4-х дисциплін/наук бакалаврського та ма-

гістерського рівнів у рамках навчального процесу («Макроекономіка», «Бюджетно-податкова політика», «Муніципальні фінанси, міжпредметний тренінг «Соціальний бюджет») і для яких формує програми й навчально-методичне забезпечення кожного року. Така робота потребує значного часу, а тому обмежується час для серйозного професійного занурення в зміст дисциплін з метою випрацювання саме фахових компетенцій через пошук ефективних підходів, методів та інноваційного інструментарію їх реалізації в навчальному процесі.

Наприклад, розробляючи для магістрів нову вибіркову навчальну дисципліну «Муніципальні фінанси», надактуальну за умов оголошеної реформи децентралізації влади та бюджетної децентралізації в Україні, щоб випрацювати компетенції як результат накопичення знань, умінь і навичок, насамперед, слід було зважити на те, на базі якої інформаційної бази буде можливо проводити заняття студентам і який практикум можна буде запропонувати за цих перехідних умов й на далі. Довелося розглядати та враховувати результуючі фахові компетенції дисциплін/наук, що читаються в попередніх та подальших семестрах магістерської програми (табл. 1). Навіть побіжний огляд цієї таблиці розкриває необхідність враховувати логіку навчального процесу, міждисциплінарні зв'язки та робити ставку на серйозне поглиблення компетентісного підходу на засадах студентоцентризму в рамках проголошеної освітньої реформи у вищій школі в Україні.

Таблиця 1

ДЕЯКІ РЕЗУЛЬТУЮЧІ ФАХОВІ КОМПЕТЕНЦІЇ: ВРАХУВАННЯ МІЖДИСЦИПЛІНАРНИХ ЗВ'ЯЗКІВ НА ПРИКЛАДІ ОКРЕМИХ ДИСЦИПЛІН ЗА МАГІСТЕРСЬКОЮ ПРОГРАМОЮ «ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ ЕКОНОМІКОЮ»

Дисципліна/ наука	Рік навчання/триместр, обов'язкова/вибіркова дисципліна, осн. акценти	Окремі компетенції (вміння, практичні навички), що закладені в програму	Сфера реалізації набутих знань і вмінь в майбутній професії
Бюджетно-податкова політика	I/3 семестр, обов'язкова, забезпечує освоєння інструментарію бюджетного та податкового впливу на соціально-економічний розвиток країни, міжбюджетної та боргової складових з урахуванням сучасних досягнень світової практики	• працювати з нормативно-правовою базою, що забезпечує бюджетно-податкову політику держави, • володіти методологією та технологією бюджетного процесу, • проведення бюджетно-податкового моніторингу, аналізу та елементів прогнозування, • обґрунтування регуляторних заходів і впровадження нових управлінських технологій у бюджетно-податковій сфері, • застосування існуючих методик і випрацювання управлінських рішень стосовно основних аспектів бюджетно-податкової політики	• органи державної влади та місцевого самоврядування, • установи сектору загального державного управління, • наукові установи, • навчальні заклади, • підприємства (установи, організації) різних форм власності й видів економічної діяльності та ін.
Муніципальні фінанси	I/3 семестр, вибіркова, забезпечує освоєння складових та інструментарію муніципальних фінансів та їх впливу на соціально-економічний розвиток країни; основних засад управління муніципальними фінансами	• працювати з нормативно-правовою базою, що забезпечує функціонування муніципальних фінансів, • володіти методологією і технологією бюджетного процесу на місцевому рівні, • здійснювати моніторинг та аналіз функціонування муніципальних фінансів адміністративно-територіальних одиниць, • володіти методами оцінки ефективності управління муніципальними фінансами, зокрема бенчмаркінгу	• органи державної влади та місцевого самоврядування, • установи сектору загального державного управління, • наукові установи, • навчальні заклади, • підприємства (установи, організації) та ін.
Міжпредметний тренінг «Соціальний бюджет»	II/4 семестр, обов'язковий, забезпечує освоєння інструментарію моніторингу, аналізу та прогнозування на основі імітаційної комп'ютерної моделі «Соціальний бюджет» з метою наближення навчального процесу до реальної практики державного управління в Україні	• проводити аналітичні розрахунки • здійснювати моніторинг, аналіз і прогнозування соціальних показників і параметрів зведеного бюджету та позабюджетних фондів, • визначати стратегічні напрями та формулювати експертні висновки, • обґрунтовувати пропозиції щодо змін соціальних стандартів і параметрів, розробляти рекомендації щодо управлінських рішень на різних рівнях державного управління	• органи державної влади та місцевого самоврядування, • установи сектору загального державного управління, • наукові установи, • навчальні заклади, • підприємства (установи, організації) та ін.

Лагодинський О.С., к.пед.н.,
доцент кафедри
іноземних мов факультету МЕіМ

ПСИХОЛОГІЧНА ГОТОВНІСТЬ ДО ІНШОМОВНОГО СПІЛКУВАННЯ У СИСТЕМІ ПІДГОТОВКИ СУЧАСНИХ ФАХІВЦІВ З ВИЩОЮ ОСВІТОЮ

У сучасних умовах глобалізації основні напрями майбутньої фахової діяльності випускників ВНЗ за своїм характером є комунікативними. Вони передбачають необхідність встановлення фахівцями комунікативних контактів іноземною мовою із закордонними колегами і партнерами. Це висуває на передній план необхідність формування і розвитку у фахівців з вищою освітою необхідного рівня психологічної готовності до іншомовного спілкування. Вона є важливим елементом забезпечення ефективності виконання ними фахових завдань.

Аналіз наукової літератури показує, що проблемами психологічної готовності до різних видів діяльності займалися Л. Л. Бочкарьов, М. І. Дяченко, Л. А. Кандибович, М. Д. Левітов, К. К. Платонов, Л. Пуні, Ю. Л. Самарін, Ю. В. Сосновікова, М. І. Томчук, П. Р. Чамата. Загальні проблемні питання спілкування як психічного процесу стали предметом вивчення О. О. Леонтьєва, С. Л. Рубінштейна, І А. Зимньої та ін. Вони дали різноманітні визначення цього поняття, дослідили види, функції та стилі спілкування, а також виявили умови, що забезпечують ефективність спілкування.

Проте, в цих дослідженнях досить поверхнево розкрито поняття психологічна готовність до іншомовного спілкування сучасних фахівців з вищою освітою. Це зумовлює необхідність окремого розгляду цього актуального проблемного питання.

З позицій особистісного та функціонального напрямів дослідження проблеми психологічної готовності до діяльності визначено, що психологічна готовність фахівців з вищою освітою до іншомовного спілкування являє собою стійке, складне, багатоаспектне, динамічне психічне утворення, яке передбачає єдність і взаємозв'язок мотиваційного, когнітивно-операційно-діяльнісного та професійно-якісного компонентів, що характеризують здатність особистості випускника ВНЗ ефективно виконувати фахові завдання в різноманітних умовах іншомовного середовища.

Важливими *характеристиками* психологічної готовності фахівців до іншомовного спілкування є:

— *комплексність*, що передбачає цілісний прояв всіх сторін особистості, активізацію кількох компонентів, адекватних вимогам змісту та умовам іншомовної діяльності, які у своїй сукупності дають можливість випускникам ВНЗ успішно здійснювати фахову діяльність;

— *проміжне положення між психічними процесами й якостями особистості*, що забезпечує загальний функціональний рівень, на фоні якого розвиваються процеси, необхідні для ефективного виконання фахових завдань;

— *результат підготовки (підготовленості)*, що свідчить про те, що готовність є результатом підготовки (підготовленості), тобто для її підтримання фахівцям необхідно постійно удосконалювати володіння усіма її компонентами, розвивати готовність.

Таким чином, визначене нами поняття психологічної готовності до іншомовного спілкування є актуальним для формування професіоналізму сучасних фахівців з вищою освітою.

У подальшому необхідно розробити методику розвитку такої готовності в системі іншомовної підготовки у ВНЗ.

Лігоненко Л.О., д.е.н.,
професор кафедри менеджменту

ПОТРЕБИ ПРАКТИКИ ЯК ОСНОВА МОДЕРНІЗАЦІЇ ЗМІСТУ ОСВІТНІХ ПРОГРАМ ВНЗ

Вимогою сьогодення є запровадження постійного моніторингу освітніх програм будь-кого ВНЗ (кафедри) і систематична модернізація їх змісту. Розглянемо базові засади та проблеми цієї діяльності на прикладі спеціальності «Менеджмент».

В основу роботи по модернізації змісту освітніх програм мають бути покладені наступні базові принципи: 1) узагальнення потреб практики щодо компетенцій майбутніх фахівців і визначення «провалів» щодо формування таких компетенцій при існуючому переліку дисциплін; 2) вивчення та запозичення кращого вітчизняного та світового досвіду щодо змісту дисциплін

менеджерського спрямування; 3) наявність наукового підґрунтя для викладання нових дисциплін, які пропонуються до впровадження, та належного кадрового забезпечення; 4) включення в навчальний план професійно-орієнтованих спеціальних дисциплін, які створюють підґрунтя для вибору відповідної магістерської програми та полегшують набуття компетенцій, які відповідають її цільовому спрямуванню.

Критичним з точки зори практичної реалізації, як свідчить наш досвід, є принцип № 1, який має бути визнаний головним (базовим) і відповідає концепції студентоцентризму.

Проведене експрес-вивчення переліку вакансій, які сьогодні наявні в Україні, і вимог до претендентів, які в них містяться, а також виявлена нерозбірливість багатьох роботодавців щодо профілю освіти та спеціальності, наявність чисельних пропозицій для претендентів без освіти («навчимо самі», «з нуля») на посади менеджерського рівня) дозволяють сформувати в цілому невтішний висновок щодо можливості працевлаштування за фахом випускників спеціальності «Менеджмент» (як бакалаврського, так і магістерського рівнів).

Промислові підприємства, як правило, не розміщують об'яви на посади «Менеджер» або інші посади, для заняття яких необхідна менеджерська освіта. У незначній кількості вакансій, які були нами виявлені, в якості головної вимоги до претендентів зазначена наявність технічної освіти (професійної чи середньо спеціальної) та відповідного професійного досвіду, що, як правило, відсутнє у більшості випускників менеджерських програм.

Непромислові приватні підприємства достатньо активно розміщують оголошення щодо наявності вакансій на різноманітні посади менеджерського спрямування. Їх критичне осмислення дозволяє об'єднати наявні пропозиції у 6 груп залежно від предметного спрямування майбутньої діяльності фахівців: 1) менеджери з продаж (варіативні визначення – гарячих, експортних, активних, прямих, інтернет-продаж, послуг, продакшн-менеджери), менеджери по роботі з клієнтами (клієнтською базою), регіональні менеджери; 2) менеджери з оренди та нерухомості; 3) менеджери систем управління якістю (в т.ч. здатні забезпечити проведення міжнародної сертифікації підприємств(установ) та їх продукції (послуг); 4) менеджери з комунікацій (внутрішніх і зовнішніх), адміністративні менеджери – помічники керівників; 5) менеджери проектів (у т.ч. інноваційних, розвитку).

Отримані висновки представляється доцільним перевірити та поглибити за рахунок проведення масштабного опитування (анкетування) промислових підприємств - постійних партнерів ВНЗ щодо наявних у них вакансій, вимог до претендентів, зацікавленості в працевлаштуванні випускників університетів спеціальності «Менеджмент», а також шляхом запровадження моніторингу ринку праці менеджерів, налагодження постійних дієвих зв'язків із професійними асоціаціями, спілками тощо,

У разі підтвердження наших висновків, виявлене предметне спрямування фахівців з менеджменту (первинні посади) має бути покладено в основу модернізації навчальних планів і програм за рахунок включення до них дисциплін, які формують відповідні компетенції.

Літошенко О. С., к.ю.н.,
доцент кафедри правового
регулювання економіки

ФОРМИ АКТИВІЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ ПРИ ВИКЛАДАННІ НАУКИ «ЗЕМЕЛЬНЕ ТА АГРАРНЕ ПРАВО»

Рівень навчально-пізнавальної діяльності студентів взагалі, й зокрема при вивченні науки «Земельне та аграрне право», напряму залежить від застосування сучасних навчальних технологій, з яких найуживаніщими є: проблемні лекції, міні-лекції, лекції-дискусії, лекції-діалоги, візуальні лекції тощо; семінарські заняття – дискусії, семінари – вирішення проблемних питань, семінари – «мозкові атаки», «рольові ігри», робота в міні-групах та ін.

Найпоширеніщими видами *лекцій*, які сприяють активізації навчального процесу студентів, є проблемні лекції. *Проблемні лекції* будуються на обговоренні одного або кількох проблемних питань, які є найсуттєвішими у даній темі, або викликають найбільше дискусій серед науковців. Увага студентів у такій лекції концентрується на матеріалі, який не знайшов відображення у загальних навчальних джерелах, а підготовлений з використанням монографічних робіт та інших наукових праць. Спосіб ведення проблемної лекції передбачає постановку проблемного питання, його аналіз, порівняння існуючих у науці точок зору на проблему, формування певних шляхів її вирішення. Таким чином, стимулюється активне мислення студентів, опрацювання ними наукових джерел у пошуках правильної відповіді.

Під час викладання науки «Земельне та аграрне право» для студентів спеціальності «Правознавство» доцільним та ефективним є включення одного-двох проблемних питань до окремих навчальних лекцій, зокрема:

Тема	Проблемні питання
Правові форми використання земель	1. Право власності на землю: сучасні проблеми та перспективи їх вирішення 2. Правові засади розмежування земель державної і комунальної власності
Набуття і реалізація прав на землю	1. Правове регулювання застави земельних ділянок: сучасний стан і перспективи розвитку 2. Особливості спадкування земельних ділянок
Управління в галузі використання і охорони земель	1. Проблеми правового і організаційного забезпечення ведення державного земельного кадастру
Землі України	1. Актуальні питання використання земельних ділянок житлової та громадської забудови 2. Особливості правового режиму земель водного фонду: колізії земельного та водного законодавства і шляхи їх вирішення
Організаційно-правові форми суб'єктів аграрного господарювання	1. Фермерське господарство як сучасна форма аграрного підприємництва: проблеми і перспективи розвитку 2. Соціально-економічна роль і призначення особистих селянських господарств
Відповідальність за порушення земельного законодавства	*1.* Проблема встановлення спеціального виду юридичної відповідальності за порушення земельного законодавства

Під час проведення *семінарських занять* найширще використання отримала робота в *міні групах*, під час якої академічна група поділяється на невеликі групи (по 5–6 студентів), кожна з яких отримує окреме завдання. Завдання можуть бути як самостійними, аналогічними, так і бути частиною єдиного завдання. Після обговорення від кожної групи виступає представник, який доповідає аудиторії про результати вирішення завдання малою групою. Вирішення загальної проблеми (питання) може бути поставлене у залежність від вирішення завдань кожної групи, що сприятиме зростанню зацікавленості студентів. Робота в мінігрупах доцільна під час опрацювання матеріалу щодо форм власності на землю та форм землекористування, правового режиму окремих категорій земель, організаційно-правових форм суб'єктів аграрного господарювання тощо.

Логущенко І.М. завідувачка лабораторії
наукового забезпечення впровадження
новітніх форм та методів навчання
навчально-методичного відділу

ФОМУВАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ПЛАНІВ НА ЗАСАДАХ СТУДЕНТОЦЕНТРОВАНОГО ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ

Основою досягнення високої мотивації і ефективної організації освітнього процесу є, насамперед, правильне ранжування пріоритетних рішень, що передбачає перевагу принципу «освіта для студента» над принципом «студент для освіти». Найкращі можливості для кар'єри в бізнесі, науковій діяльності або в міжнародних організаціях з високим рівнем оплати праці матимуть саме ті студенти, які навчалися у закладі з потужною системою якісної професійної освіти, однією з фундаментальних передумов створення та функціонування якої є розробка навчальних планів на засадах студентоцентрованого освітнього процесу.

Реалізація сучасних запитів підготовки фахівців, досягнення максимальної затребуваності особистісного потенціалу кожного здобувача вищої освіти, так само як і усвідомлення кожним з них своєї значимості можуть бути забезпечені лише через втілення таких принципів побудови студентоцентрованих навчальних планів:

— формування навчального плану має відповідати алгоритму, що підпорядковується принципу жорсткої вертикалі з проектуванням компетентностей на її вершині, та включає таку послідовність: «компетентності – результати навчання – назва дисципліни – структурно-логічна схема – навчальний план»;

— в основу навчального плану мають бути покладені найбільш актуальні у конкретній професійній сфері та затребувані сучасним ринком праці компетентності (у тому числі такі, що прогнозовано будуть затребувані у найближчі 4–5 років);

— результати навчання, на основі яких формуються установки та вимоги до змісту наук (дисциплін), повинні тісно корелювати із даними компетентностями та випливати з них;

— структурно-логічна схема навчального плану має забезпечувати не лише необхідну послідовність вивчення навчальних дисциплін, а й можливість реалізації окремим студентом гнучкої індивідуальної траєкторії навчання з метою отримання останнім поглибленої підготовки за тим чи тим спрямуванням, а також з метою врахування та посилення його вроджених здібностей (здатностей).

Найскладнішим питанням у даному контексті є питання визначення вимог до структури та технології (процедур) проектування компетентностей, яких, наприклад, ні в Україні, ні тим більше у КНЕУ ще не розроблено. У Європі напрацьовано два переліки так званих «загальних компетентностей» (generic competences, soft skills, transferable skills): один у матеріалах Tuning, другий – у матеріалів OECD (2006) під назвою «ключові компетентності», однак не існує єдиних загальноєвропейських підходів щодо формування компетентностей фахових або, як їх ще називають професійних. У східному регіоні є практики функціонування «Єдиного класифікатору компетентностей» на рівні стандартів навчального закладу (досвід Національного дослідницького університету «Вища школа економіки»). Такий класифікатор передбачає присвоєння кожному з видів компетентностей спеціального коду, забезпечує можливість виокремлення серед компетентностей, що неоднаково сформульовані в стандартах різних спеціальностей, компетентностей із загальним ядром, дозволяє вимірювати їх, описувати компетентностні складові та порівнювати їх на різних спеціальностях (спеціалізаціях).

У той же час порівнюваність програмних компетентностей подібних освітніх програм в умовах, коли щонайменше 25 % дисциплін студент обирає самостійно, а затребувані компетентності, обумовлені частою зміною вимог до спеціальності, професії чи посади, стають іншими кожні рік-два, рішення з класифікатором компетентностей уже не видається таким привабливим і не реалізує в повній мірі принципів студентоцентрованого навчання. Для підтримки класифікатору в актуальному стані його доведеться переглядати щонайрідше кожні три роки (це максимальний строк для оновлення робочих навчальних програм з дисциплін в КНЕУ).

Як відомо, найрозвинутіші нації світу не характеризуються жорстким регламентуванням освітніх процедур і процесів. Їх освітні системи функціонують і регулюються в умовах реальної демократії та конкуренції, завдяки чому освіта розвивається стрімкішими темпами ніж суспільство та промисловість. Таким чином, найкраще розробляти концепцію щодо визначення вимог до структури та технології формування компетентностей за найменш формалізованого підходу.

Так само, значною мірою, на нашу думку, підвищиться якість освітнього матеріалу та викладання дисциплін, коли натомість стандартизованому проектуванню навчальних планів створити умови, за яких кафедри університету конкуруватимуть одна з одною. Дана умова може бути реалізована, наприклад, за такого проектування вибіркової складової навчальних планів, коли студенту пропонуватиметься на вибір в одному семестрі кілька вибіркових дисциплін з-поміж 10-ти дисциплін наскрізного загальноуніверситетського переліку (особливо актуально це для початкових курсів освітнього ступеню бакалавр). Кафедри, дисципліни яких обиратимуться, отримають додаткові стимули до роботи. Через популярність серед студентів в університеті чіткіших авторитетно-рейтингових позицій набудуть видатні науково-педагогічні працівники. Вибіркові ж дисципліни, які не обиратимуться або обиратимуться невеликою кількістю студентів, згодом будуть виключені з навчальних планів через незатребуваність компетентностей, що формуються їх змістом.

У той же час не можна формувати освітню програму виключно за запитами студентів, які не можуть знати достатньо глибоко всіх тенденцій сфери практичної діяльності за обраною спеціальністю (спеціалізацією). Тому студентоцентрований підхід у формуванні нормативної складової навчального плану на відміну від варіативної необхідно реалізовувати через кардинально протилежний вектор. Відтак, для розробки навчальних планів проектування «нормативних» компетентностей необхідно підпорядкувати блочній системі. Спочатку необхідно сформулювати загальні компетентності за блоками: 1) гуманітарної підготовки, 2) загальноекономічної підготовки, 3) професійної підготовки. Потім розширити їх з необхідними коментарями та доповненнями в розрізі курсів навчання. На наступному етапі, керуючись змістом уже напрацьованих загальних компетентностей, необхідно окреслити професійні компетентності спеціальності та, за необхідності, професійні компетентності спеціалізації. Наступним кроком має стати формулювання нормативного змісту підготовки здобувачів вищої освіти у термінах результатів навчання крізь призму визначених компетентностей. Результати навчання, в свою чергу, визначать конкретний перелік дисциплін, з яких і буде сформований навчальний план.

Така концепція, на нашу думку, дозволить побудувати в КНЕУ конкурентні навчальні плани нового покоління та посилити наявні освітні потужності.

Лозовик Ю. М., к.е.н., доцент,
докторант кафедри стратегії підприємств

ОРГАНІЗАЦІЯ МІЖВУЗВІСЬКИХ СТУДЕНТСЬКИХ ЗМАГАНЬ З ВИКОРИСТАННЯМ КОМП'ЮТЕРНИХ ІГОР СЕРІЇ «ТИТАНИ БІЗНЕСУ»

Одними з найефективніших методів активного навчання є *комп'ютерні ділові ігри*, що ґрунтуються на математичних моделях, які дозволяють імітувати діяльність окремих суб'єктів господарювання в глобальному ринковому середовищі. Роль керівників таких суб'єктів господарювання відіграють студенти, які є користувачами програми. Вони *вчаться* опрацьовувати інформаційні матеріали віртуальних підприємств, приймати управлінські рішення, аналізувати їх, *закріплюють* і *здобувають* нові практичні навики та вміння вирішення практичних завдань і ситуацій. Нині комп'ютерні ділові ігри є достатньо поширеними як у вітчизняній, так і в закордонній практиці навчання. Цей метод є невід'ємним елементом навчальних програм вищих навчальних закладів, у тому числі і ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана». Зокрема, на кафедрі стратегії підприємств тривалий час успішно використовуються бізнес-симуляції – «*Sigam-Market*», «*Битва Титанів*» та інші.

Починаючи з 2012 року, виробнича практика для студентів факультету міжнародної економіки і менеджменту КНЕУ здійснюється без відриву від навчання з використанням авторської комп'ютерної ділової гри (бізнес-симуляції) «*Титани міжнародного бізнесу*». Організовуючи виробничу практику на базі он-лайн платформ з використанням комп'ютерних ділових ігор, викладачі університету поставили собі за мету запропонувати студентам унікальний набір професійних компетенцій, що має компенсувати нестачу практичних професійних навичок і навчити їх ефективно використовувати здобуті в навчальних аудиторіях знання у реальному професійному середовищі. Викладачі виступають у ролі організаторів міждисциплінарного тренінгу/турніру, який спрямований на активне залучення студентів до навчання.

Сценарієм комп'ютерної ділової гри передбачено, що студенти відповідають за діяльність віртуальних експортно-орієнтованих підприємств, для яких характерними є господарські процеси, максимально наближені до реальних умов господарювання підприємств-виробників азотних добрив. Підприємства здійснюють виробництво і продаж продукції як на внутрішньому, так і на міжнародних ринках, з урахуванням різних сценаріїв: піднесення, спадів, кризових явищ, що є характерними для регіональних ринків світу. На початку гри студенти отримують розгорнуту вихідну документацію підприємства за 24 періоди (місяці), яка нараховує понад сотню управлінських і фінансових форм. Цього цілком достатньо для забезпечення індивідуальних і колективних завдань студентам згідно програми виробничої практики. Безперечною перевагою даного тренінгу/турніру є дистанційна форма навчання, що дозволяє студентам з будь-якого ґаджету у будь-який час переглядати вихідну документацію та ухвалювати управлінські рішення.

У ході гри кожний студент може відчути себе в ролі топ-менеджера чи менеджера середньої ланки, що керують основними бізнес-процесами підприємства. Така організація виробничої практики – це водночас і цікаве змагання, і пізнавальний тренінг, спрямовані на розвиток у студентів комунікаційних навичок, розуміння бізнес-процесів, формування лідерських якостей. Студент може експериментувати, використовувати як науково-обґрунтовані методи, так і метод «спроб і помилок», що реалізувати на реальному підприємстві було б абсолютно неможливо.

У 2016 році до комп'ютерної ділової гри, окрім студентів факультету міжнародної економіки і менеджменту КНЕУ, долучились студенти факультету економічних наук НУ «Києво-Могилянська Академія», факультету менеджменту і маркетингу НТУУ «КПІ», студенти Київського Інституту банківської справи. Забезпечення заходу здійснюється через персональний web-сайт, на якому розміщені інформаційні матеріали гри (практикум, слайд-курс, програма турніру тощо). Гра/турнір відбувається у два етапи. Перший етап – першість університетів, за результатами якого до другого етапу – боротьби за суперкубок виходять по 3 (три) команди-переможці з кожної університетської ліги, визначені на основі інтегрованих показників ефективності.

Реалізація виробничої практики/турніру із залученням до гри студентів інших провідних вузів країни підвищує мотивацію студентів університету і дозволяє їм посперечатись за звання кращих. Це урізноманітнює навчальний процес, робить його цікавішим і захоплюючішим.

Розробка і проведення подібних тренінгів/турнірів – це робота на випередження, на підвищення іміджу навчального закладу, а отже, вшанування наших Вчителів, видатних науковців і освітян.

Література

1. *Лозовик Ю. М.* Економічне управління підприємством. Тренінг: навчальний практикум [Електронний ресурс] / Ю. М. Лозовик. — К. : КНЕУ, 2013. — 168 с.

2. *Лозовик Ю. М. Гальперіна Л.П.* Виробнича практика : тренінг / Ю.М. Лозовик, Л.П. Гальперіна. – К.: КНЕУ, 2014. – 135 [1] с.

Лютий О.І., к.т. н.,
доцент кафедри вищої математики

СТУДЕНТОЦЕНТРОВАНА ОСВІТА ЯК УМОВА ДОСЯГНЕННЯ СТУДЕНТОМ КОМПЕТЕНЦІЙ ПРИ ВИВЧЕННІ МАТЕМАТИКИ

Сучасні тенденції модернізації освітянських програм потребують втілення активних методів навчання в навчальний процес, які припускають скорочення аудиторних занять і збільшення обсягу самостійної роботи студентів. Акцент в організації навчального процесу все більше зміщується у бік активного дидактичного керування та контролю навчання, оцінки якості самостійної роботи студентів, що і відповідає студентоцентрованій освіті. Такий підхід до засвоєння навчальних програм особливо стає актуальним при вивченні науки «Математика для економістів», оскільки компетенції з елементарної математики студентів-першокурсників суттєво різні. Виникає потреба у студентоцентрованому підході для підвищення рівня знань студентів по різним розділам елементарної математики.

Дидактичні матеріали кафедри для самостійної роботи студентів з науки «Математика для економістів» ілюструють застосування математичних методів у задачах економіки. При цьому, згідно робочого плану викладання дисципліни, вони націлені на певний стандарт компетентності однаковий для всіх студентів. Це, на мою думку, стримує розвиток компетенцій здібніших студентів і не враховує особливості кожного студента.

Зменшення аудиторного навантаження з науки «Математика для економістів» повинно мати свою специфіку. Практичні заняття можна суттєво скоротити або і зовсім від них відмовитись з одночасним збільшенням застосування проектного методу навчання, проте лекції зменшувати не можна, бо вони є носіями понять, абстрактний характер яких важкий для розуміння навіть для здібного студента при самостійному вивченні.

Ляпіна І.Ю., ст. викладач
кафедри інформатики та системології

ПИТАННЯ МОДЕРНІЗАЦІЇ ЗМІСТУ ОСВІТНЬОЇ ПРОГРАМИ ДЛЯ СТУДЕНТІВ ВІДДІЛЕННЯ З ПІДГОТОВКИ ІНОЗЕМНИХ ГРОМАДЯН НА ЗАСАДАХ СТУДЕНТОЦЕНТРОВАНОГО НАВЧАННЯ

Прийняття нового Закону України «Про вищу освіту», в світлі інтеграції України в європейський простір вищої освіти, вимагає від викладачів ВНЗ забезпечити якісно новий рівень освітніх послуг як вітчизняним, так і іноземним студентам, що навчаються на відділенні з підготовки іноземних громадян КНЕУ імені Вадима Гетьмана.

Дедалі частішою стає ситуація, коли студентами вищезгаданого відділення є особи, що не підготовлені належним чином до здобуття вищої університетської освіти, в силу ряду різних факторів (різний рівень попередньої освіти, різний віковий діапазон, мовне питання (низький рівень мови викладання) і т.п.), І тут питання адаптування вже існуючих чи формування нових освітніх (навчальних) програм саме для таких студентів, стає актуальним як ніколи, А принцип індивідуального підходу до кожного студента щодо диференціації складності практичних, лабораторних, самостійних завдань, що є складовою навчальної програми курсу «Інформатика», сповідується протягом всього періоду викладання згаданої дисципліни для студентів відділення.

Тому адекватне конструювання навчальних програм і відповідного навчального контенту для іноземних студентів надає можливість викладачу реально запровадити компетентнісний підхід, а через нього студентоцентризм, рішуче відійти від предметоцентризму.

Обсяг і складність робіт, пов’язаних із розробленням чи модифікацією освітніх програм відповідно до нових підходів студентоцентрованого навчання, враховуючи специфіку контингенту студентів – іноземців, є суттєво більшими, аніж у випадку проектування освітньої програми на основі традиційних стандартів навчання. Оптимальна організація усього комплексу робіт (підготовка методичного та технічного забезпечення, знаходження нових методів і форм подачі навчального контенту, створення та опис освітньої програми) мають особливе значення для результативності самого процесу.

Велике значення має залучення до процесу зацікавлених осіб з поза університетської системи: представників посольств, консульств та представництв зарубіжних країн з питань навчання та набору іноземних студентів в КНЕУ. Це особливо важливо на стадії формування концепції програми, моделі фахівця та формулювання основних результатів навчання. Адже ці організації та відомства є потенційними працедавцями випускників університету чи безпосередньо вирішують питання їх працевлаштування, Не можна також вилучати із цього процесу самих студентів — іноземців, адже сама парадигма створення програми є студентоцентрованою. Тому, крім аналізу екзаменаційних результатів вивчення курсу «Інформатики», проводиться анкетування іноземних студентів, які вже закінчили вивчати базову дисципліну (науку) «Інформатика» для того, щоб виявити на які блоки, модулі, окремі теми навчальної програми потрібно звернути увагу в плані їх модифікації для забезпечення необхідної якості кінцевого продукту – освітньої програми нового покоління, за якою навчатимуться інноваційні спеціалісти майбутнього.

Література

1. Внесок університетів у Болонський процес. Офіційний випуск. 2-е вид. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.euroosvita.osp-ua.info/userfiles/file/2012/Tuning_UA.doc
2. Рейтинги ВНЗ. Кращі приватні навчальні заклади України [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://osvita.ua/vnz/rating/25714/ – Назва з екрану
3. *Астахова В.* Основные тенденции развития академической мобильности украинских студентов : докл. на междунар. науч.-практ. конф., Харк. гуманитар. ун-т «Нар. укр. акад.», 16–19 нояб. 2010 г. [Текст]/ В. Астахова // Новий Колегіум. – 2011. – № 2. – С. 7–10.

Макаренко Т.Ю., ст.викладач кафедри
корпоративних фінансів і контролінгу

СТУДЕНТОЦЕНТРИЗМ У СИСТЕМІ ВИЩОЇ ОСВІТИ НІМЕЧЧИНИ

Євроінтеграційні процеси в Україні ставлять нові виклики та вимоги до системи вищої освіти, зокрема до підготовки фахівців економічних спеціальностей. Адже з кожним роком все більше студентів надає перевагу європейським вищим навчальним закладам на противагу вітчизняним. За підрахунками Аналітичного центру CEDOS, кількість українців-студентів, які навчаються у країнах Європи, за останні роки загалом зросла майже на 40 відсотків [1]. Однією з найулюбленіших європейський країн для навчання серед українських студентів є Німеччина, основними причинами є дві: якість освіти та її доступність, адже з жовтня 2014 року навчання у ВУЗах усіх земель Федеративної республіки Німеччина є безкоштовним.

У чому полягає відмінність німецької від вітчизняної системи вищої освіти та якість, яка так приваблює українських студентів? Досліджено, що в основі процесу професійної підготовки фахівців лежить особистісно-орієнтоване навчання – студентоцентризм. Цей підхід визначає навчальний процес не як односторонній від викладача до студента. Навчання може бути результативним лише під час дискусії, участі у різних проектах та постійному критичному мисленні. Тому студентоцентрим передбачає визначення студентів як активних учасників в аудиторії та партнерів, чия робота сприяє досягненню поставлених цілей та завдань того чи іншого курсу або програми [2].

Проведено порівняльний аналіз систем вищої освіти в Україні та Німеччині (*Таблиця 1*).

Таблиця 1

ПОРІВНЯННЯ СИСТЕМ ВИЩОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ ТА НІМЕЧЧИНИ

Вітчизняна система вищої освіти	Німецька система вищої освіти
Контрольоване навчання студентів	Самостійне навчання студентів
Зовнішня мотивація (отримання гарних оцінок)	Внутрішня мотивація (отримання знань)
Отримання теоретичних знань та навичок	Орієнтація на вміння застосовувати набуті знання та навички
Викладач у ролі експерта	Викладач у ролі радника
Мінімум 25 % вибіркових дисциплін у навчальному плані студента [3]	Студент постійно обирає дисципліни, які хоче вивчати
Оцінювання викладачем успішності студента	Оцінювання не лише успішності студента, а й отримання постійних відгуків від студентів про обраний курс
Поділ студентів на академічні групи	Поділ студентів на групи відповідно до обраних дисциплін

Отже, ключовою відмінністю німецької системи вищої освіти від вітчизняної є свобода вибору дисциплін навчального плану студентами в межах обраної спеціальності. Крім того, дозволяється обирати лімітовану кількість предметів інших спеціальностей, що є інструментом міждисциплінарності. Як наслідок, викладачі працюють з більш умотивованими студентами, які, обравши, той чи інший курс мають до нього інтерес та націлені на отримання знань, а не просто бажаної оцінки. Відтак, це сприяє формуванню рейтингу дисциплін та безпосередньо викладачів. Адже в кінці кожного курсу проводиться анонімне анкетування з метою визначення думки студентів щодо того, наскільки обраний курс був цікавим, корисним, складним та їхніх пропозицій щодо його покращення. Таким чином, німецька система вищої освіти у порівнянні із вітчизняною у більшій мірі інтегрує принцип студентоцентризму – підходу, що передбачає можливість здійснення вибору студентом, його самостійне навчання, відповідальність та двосторонній навчальний процес, де викладач виступає більше у ролі радника, ніж експерта.

Література

1. http://www.cedos.org.ua/.
2. *Geven K., Santa R*. Student Centered Learning: Survey Analysis Time For Student Centered Learning, Bucharest, 2010. – 23 p.
3. Закон України № 911-VIII від 24.12.2015р. «Про вищу освіту» // Відомості Верховної Ради, 2016. – № 5. – ст. 50.

Македон Г.П.,
асистент кафедри інформатики і системології

ЕЛЕКТРОННЕ НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ ЯК СКЛАДОВА СТУДЕНТОЦЕНТРИЧНОГО НАВЧАННЯ У СИСТЕМІ МОДЕРНІЗАЦІЇ ОСВІТНІХ ПРОГРАМ

Як винятково значиму особливість сучасного викладання у вищих навчальних закладах України слід назвати студентоцентризм. Саме студентоцентричне навчання має стати запорукою успішного освоєння студентами знань. Студентоцентризм як складова системи модернізації освіти українських вишів має підґрунтям особисту спрямованість студента.

У центрі уваги навчального закладу повинно бути поставлено студента, його розвиток особистості, удосконалення його досягнень і розширення здібностей. Студент має стати об’єктом навчання, активним учасником освітнього процесу. Молода людина повинна вміти сприймати зміни, які відбувають у світі, і життя, яке вирує у постійно перетворюваному середовищі. Потребує таких саме змін і освіта, і особливо — навчальний процес вищих закладів. Дедалі частіше на теренах українських освітніх закладів вводять у практику навчання новітні знання, прогресивні надсучасні технології, передові освітні програми.

Метою дослідження є дистанційне електронне навчання як складова системи модернізації освітніх програм вищих навчальних закладів і використання міжнародного досвіду під час викладання дисциплін економічного спрямування.

E-Learning — це передавання знань і управління процесом навчання за допомогою електронних інформаційно-телекомунікаційних технологій. Це можуть бути і *Learning Management System* (LMS) — системи електронного навчання та управління навчальним процесом, і *Massiv Open Online Cours* (MOOC) — відкриті для широкого загалу онлайн-курси, із використанням у практиці навчання таких міжнародних освітніх онлайн-платформ, як *Coursera*, *Lendwing*, *Edx* та багато інших.

Міжнародний досвід і особиста практика викладання в системі електронного навчання дозволяє виділити переваги дистанційної освіти. Треба зауважити, що викладач і студент мають взаємодіяти, тобто навіть попри величезну кількість дистанційних освітніх програм і можливість обирати студенту, викладач повинен спрямовувати, вивчати і досліджувати онлайн-простір і намагатись допомогти студентові вибрати ті курси, які будуть найбільш підхожі за освітньою програмою і нахилами студента.

Отже, можна перерахувати такі переваги системи електронного навчання і навчання на відкритих онлайн-курсах, як можливість займатись у зручний час і в зручному місці, у тому темпі засвоєння матеріалу, який найбільш прийнятний для студента; дистанційне проведення заняття; доступність навчальних і методичних матеріалів як для студента, так і для викладача; розвиває академічну мобільність.

Завдяки такій формі навчання викладач спроможний контролювати рівень засвоєння матеріалу, а прозорість формування підсумкової оцінки матиме гарні наслідки. Також скорочується об-

сяг аудиторної роботи і розширюється форма самостійної роботи студентів. Електронне навчання як форма освіти дозволяє зберігати відомості про всі навчальні успіхи студента.

Втім викладач, який використовує дистанційну форму навчання, і студент мають дотримуватись певних вимог, а саме – мати вільний доступ до навчальних програм, індивідуального навчального плану, модулей і результатів їх захисту, електронних бібліотечних систем і освітніх інтернет-ресурсів, засоби для контролю за якістю засвоєння матеріалу, використовуючи теоретико-методологічні рекомендації для викладачів. Під час дистанційного навчання відбувається постійне документування у довільній доступній формі перебігу навчального процесу і результатів проміжної атестації — модулів, глибини засвоєння основної освітньої програми.

Онлайн-курси дають можливість обирати курс, який проводять різні навчальні заклади, як українські, так і зарубіжні, на тему, що цікавить студента найбільше. Такі новітні форми навчання у разі їх широкого використання знижують витрати і студента, і викладача, і держави. Повсюдне застосування дистанційної та електронної форм навчання, слід наголосити, підвищує міжнародну конкурентоспроможність навчального закладу і надає безцінного досвіду студентові.

На нашу думку, саме новітні форми навчання сприятимуть модернізації вищої освіти України. І студентоцентризм відіграє тут провідну роль. Саме сконцентрованість на розвитку особистості і на знаннях студента дозволить наблизити навчання, освіту до сутності студента, розвити його здібності і таланти. Варто організувати всю українську освітню систему на фундаменті компетентністного підходу до дистанційного та електронного навчання. Студентоцентрична система освіти підпорядковує всі навчальні плани і освітні програми формуванню відповідних компетенцій студента. Важливу і головну роль в такій системі відіграє дистанційна і електронна форми навчання.

Завдяки спрямованості сучасної освіти на студентоцентризм студент перетворюється з пасивного поглинача знань і освітніх програм, і не завжди йому цікавих, на активного і дієвого учасника процесу навчального.

Література

1. Стратегія та сучасні тенденції розвитку університетської освіти України в контексті Європейського простору вищої освіти [Електронний ресурс] // Міністерство освіти України : веб-сайт. — Режим доступу: www.mon.gov.ua.

2. Хоружий Г. Студентоцентризм як принцип академічної культури / Г. Хоружий // Вища школа. — 2012. — № 4. — С. 7–24.

3. Learning Management System, LMS [Електронний ресурс]. — Режим доступу: lms.coloris.com.ua

4. Massiv Open Online Cours (MOOC) [Електронний ресурс]. — Режим доступу: mooc-list.com

5. Coursera [Електронний ресурс]. — Режим доступу: coursera.org

Манжос Т.В., к.фіз.-мат.н.,
доцент кафедри вищої математики

РОЛЬ МАТЕМАТИЧНИХ ДИСЦИПЛІН У ФОРМУВАННІ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ СУЧАСНОГО ЕКОНОМІСТА

Не секрет, що сучасний економіст для того, щоб бути конкурентоздатним на ринку праці, повинен володіти прийомами та підходами до обробки даних і їх візуалізації, вміти застосовувати алгоритми математичної статистики та ймовірнісні підходи до моделювання, прогнозування та аналізу економічних процесів.

Завдання, що постають перед фінансовими аналітиками та управлінцями, часто складаються з таких етапів: формулювання задачі, побудова моделі з урахуванням невизначеностей, що можуть мати ймовірнісну або логістичну природу, побудова критерію, оцінка можливих альтернатив, вибір оптимальної стратегії.

Наведемо основні етапи проведення кількісного аналізу та імплементації оптимальних стратегій управлінцем. Спочатку визначається цільова функція, яка на одному з наступних етапів буде максимізуватись чи мінімізуватись, а також обмеження, що накладаються на вхідні параметри моделі. Крім того, модель зазвичай містить параметри, що мають ймовірнісну або «нечітку» природу і є неконтрольованими. Наприклад, попит на певний товар, дохідність цінних паперів, час доставки сировини на підприємство часто не є детермінованими величинами. Для врахування стохастичної природи таких параметрів управлінець повинен уміти грамотно застосовувати алгоритми та підходи математичної статистики, такі як збір, обробка та візуалізація інформації, побудова довірчих інтервалів для оцінки невідомих параметрів, перевірка статистичних гіпотез, аналіз часових рядів, дисперсійний аналіз тощо.

Після побудови моделі та врахування невизначеностей наступним етапом проведення кількісного аналізу є розв'язок моделі. На цьому етапі, як і на попередньому, сучасний фахівець має володіти навиками роботи з пакетами комп'ютерних програм (таких, як, наприклад, *SAS, SPSS, R-statistics, Wolfram Mathematica, Maple* тощо). Після отримання оптимальних рішень управлінцю необхідно зрозуміти, наскільки ефективними вони будуть, які є альтернативні стратегії і наскільки вони «гірші». Крім того, повинна бути перевірена і якість та реалістичність отриманих розв'язків. Адже часто при побудові моделей доводиться нехтувати певними обмеженнями та проводити спрощення задля досягнення балансу між реальним описом економічного процесу, який відображає модель, та її складністю.

Останнім етапом є імплементація оптимальних розв'язків моделі. Для правильного і коректного впровадження отриманих стратегій, управлінець повинен пройти весь процес проведення кількісного аналізу. Розуміння природи економічних явищ, їх правильний опис математичною мовою дозволить більш коректно застосовувати на практиці отримані результати.

З огляду на це, майбутнім фахівцям-економістам необхідно володіти повним арсеналом засобів, математичних та статистичних інструментів для розв'язання різного роду прикладних економічних задач. Для цього викладачами кафедри пропонується введення якісно нових курсів за вибором, що відповідають вимогам сучасності та дозволять випускникам бути конкурентоздатними на міжнародному рівні. Пропоновані дисципліни, на нашу думку, мають містити: аналіз часових рядів і прогнозування, елементи нечіткої логіки, вибірковий метод, перевірку статистичних гіпотез, імітаційне моделювання, теорію корисності тощо. Вони можуть стати міцним фундаментом при подальшому вивченні методів економетрії та побудові моделей економічних процесів різної складності.

Матієнко-Зубенко І.І., к.е.н.,
доцент кафедри аудиту

СТУДЕНТОЦЕНТРИЗМ ЯК ОСНОВА ФОРМУВАННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ЛЮДИНИ

Сьогодення характеризується інтернаціоналізацією освітньої діяльності, яка надає ряд переваг та виявляє низку проблем не тільки національного, а й глобального характеру. Актуальним став термін інноваційна людина, для якої притаманні інноваційні тип мислення і культура, тип діяльності, сприйняття і творення змін; життя у постійно змінюваному середовищі, потреба у нових знаннях, ідеях, технологіях, новому житті [2]. Порівнювання вітчизняного соціально-економічного становища з іншими країнами стимулює у людей зацікавлення у вивченні іноземних мов, спричинює зростання зовнішньої і внутрішньої трудової і науково-освітньої мобільності. Можливість навчання у зарубіжних вишах змушує представників вітчизняної вищої освіти орієнтуватися на підготовку фахівців не тільки для національного ринку праці. Саме відкритість і доступність світових освітніх послуг для студентів вимагає від українських університетів забезпечення конкурентоспроможності своїх випускників [1]. На думку фахівців цьому процесу сприятиме реалізація принципу *студентоцентризму* – особистісно-орієнтованого підходу, який є основою всебічного розвитку особистості студента, врахування його індивідуальних здібностей, концентрації зусиль на формуванні його світосприйняття, професійних навичок, саморозвитку, саморегуляції, соціальної відповідальності, актуалізації особистого досвіду студентів [3].

В сучасних умовах знецінюється просте засвоєння фактів, опанування сталих алгоритмів та теорій. Причиною цього є швидке зростання обсягів інформації, яку має опанувати людина. І, як наслідок, ускладнення застосування традиційних способів навчання, що передбачають передачу знань від викладача до студента під час занять. Поступово такий підхід повинен бути доповненим, а згодом заміненим самостійним навчанням студента під керівництвом викладача.[1]

Вважається, що вітчизняні університети практикують підготовку курсів інформативно-оглядового характеру. Безумовно, якщо студент має уявлення про предметну область, то можна посилювати науково-дослідну складову. Але якщо для майбутньої професійної діяльності дуже важливо мати глибокі базові знання і професійні навички, зорієнтуватися в колосальних обсягах інформації самостійно досить проблематично. Збільшення науково-дослідної складової курсів повинна базуватися на розробці великої кількості допоміжної та навчально-методичної літератури. Оскільки різні науки і дисципліни мають свій специфічний зміст, то дуже складно привести їх до спільного знаменника і вповні застосовувати усі переваги інноваційного навчання.

Складні багатопланові проблеми, які характерні для професійної діяльності різних спрямувань, зумовлюють необхідність збільшення підготовки фахівців саме міждисциплінарного про-

філю. Розширення і поглиблення міждисциплінарної спеціалізації досягається за рахунок створення нових напрямків і широкого вибору факультативних дисциплін [3].

Для успішної реалізації студентоцентризму значних зусиль потребує мотивація і підготовка професорсько-викладацького складу. Головною перешкодою для академічної мобільності викладачів і дослідників є низький рівень заробітної плати в Україні та відсутність фінансової автономії ВНЗ [1,с.89]. Значною мірою вирішення окремих актуальних питань освітянської галузі залежить і від готовності вищих навчальних закладів до співпраці з бізнесом. Потрібно запровадити систему моніторингу працевлаштування випускників [3]. Аналіз такої інформації дозволить також з'ясувати особливості їх самореалізації, конкурентоспроможності на ринку праці, самостійності у прийнятті рішень тощо, а також відшукати шляхи подолання егоїзму, споживацтва, перебільшеної самооцінки студентської молоді.

Література

1. *Жиляєв І. Б., Ковтунець В.В., Сьомкін М.В.* Вища освіта України: стан та проблеми / Ігор Борисович Жиляєв, Володимир Віталійович Ковтунець; Максим Володимирович Сьомкін. – К.: Науково-дослідний інститут інформатики і права Національної академії правових наук України, Інститут вищої освіти Національної академії педагогічних наук України, 2015. – 96 с.
2. *Кремень В.* Освіта, особистість і соціальний поступ. VI Українсько-польський форум «Освіта для сучасності» [Електронний ресур] Режим доступу - http://naps.gov.ua/ua/press/releases/771/
3. *Хоружий Г.Ф.* Студентоцентризм як принцип академічної культури. Філософія фінансової цивілізації: людина у світі грошей: зб. наук. пр. / редколегія; відп. секретар З.С. Скринник. – К.: УБС НБУ, 2014. – 451 с. (С. 382-396).

Махсма М.Б., к.е.н., доцент кафедри
управління персоналом та економіки праці

ВИКОРИСТАННЯ ТЕХНОЛОГІЇ АНАЛІЗУ КОНКРЕТНИХ СИТУАЦІЙ У ВИКЛАДАННІ ЕКОНОМІЧНИХ ДИСЦИПЛІН

Підвищення конкурентоспроможності випускників економічного вузу в умовах загострення ситуації на ринку праці великою мірою залежить від реалізації концепції індивідуалізації навчального процесу у вищій школі, більш широкого застосування особистісно-орієнтованих, інтерактивних технологій навчання. Важливе місце серед останніх належить технології аналізу конкретних ситуації або кейс-методу. Цей метод виник у 20-ті роки минулого століття у США і швидко набув поширення в університетах США та Західної Європи, а з переходом на ринкові відносини почав все більше застосовуватися і в українських університетах.

Типовий кейс – це конкретна управлінська проблема, яка може виникнути у керівника організації чи підрозділу, стисло описана в основних її деталях, яка вимагає прийняття управлінського рішення у нестандартних умовах нестачі інформації, багатоваріантності розвитку ситуації тощо. Як і будь-яка інша навчальна технологія, технологія аналізу конкретних ситуацій має свої переваги та недоліки. До її переваг можна віднести те, що у процесі програвання конкретної ситуації відбувається не просто і не стільки процес передавання, трансляції знання, а що особливо важливо, йде процес створення нового знання. Завданням цієї технології є навчити студентів здатності вирішувати нестандартні ситуації, які дуже часто виникають на практиці, сформувати навички аналізу явищ, фактів, і прийняття на цій основі оптимальних управлінських рішень. Іншою перевагою методу є те, що студенти, не виходячи з аудиторії та відтворюючи конкретну проблемну ситуацію, можуть відчути всю складність, важкість і відповідальність процесу прийняття рішення в умовах неповної інформації та певної невизначеності. Крім того, робота в малих групах дає можливість розвитку навички роботи в команді, навиків ефективної комунікації, особистої відповідальності тощо. Застосування даної технології сприяє підвищенню мотивації студентів у вивченні економічних дисциплін, оскільки активізує такі методи їх мотивування як: пробудження інтересу; доведення та переконування; навіювання; делегування та закріплення позитивного враження. Також і власне сама форма проведення обговорення спонукає студентів до активізації їх творчості, що робить навчальний процес більш цікавим і змістовним для них.

Серед основних недоліків та обмежень методу варто відмітити те, що він не може витіснити традиційних лекцій, практичних занять та інших форм аудиторної та позааудиторної роботи. Дехто зауважує на його певній штучності, відірваності від реального життя, його неефективності через значні витрати часу на погано інформовану дискусію, навчання методом спроб і помилок [1]. Варто зауважити також і на тому, що без належного методичного забезпечення, без відповід-

ної підготовки викладача та студентів використання кейсу обертається марнуванням часу на безпредметну дискусію. Крім того, розроблення кейсів є досить складним і трудомістким заняттям. Важливою особливістю кейсу є відсутність єдиного вірного розв'язку. Вірні рішення можуть бути різними, головне щоб вони були добре аргументованими. Певним чином, багатоваріантність рішень і робота у малих групах створює деякі труднощі для викладача щодо об'єктивності індивідуального оцінювання студентів.

Деякій мінімізації негативних рис даної технології сприятиме дотримання таких основних вимог: опис реальної управлінської проблеми чи ситуації; послідовний виклад подій має містити основні деталі та уточнення, які можуть допомогти у прийнятті рішення; наявність центрального героя, інтриги, боротьби інтересів; свіжість подій та відомих студентам фірм та керівників; адаптованість проблемної ситуації до знань, які викладач хотів би актуалізувати [2, с. 231]. П. Шеремета також наполягає на тому, щоб кейс будувався на місцевому матеріалі. «Студенти почувають себе впевненіше, якщо вони добре знають середовище та контекст, в якому відбуваються події, описані в кейсах» [3, с. 35]. Безумовно, дану технологію доцільно застосовуватися для опрацювання тем прикладного характеру.

Урахування зазначених особливостей при підготовці кейсу значно підвищує його ефективність. Відтак підвищується ефективність всього навчального процесу, бо даний метод сприяє формуванню у студентів професійних компетенцій майбутніх керівників компаній, підрозділів, інших структурних одиниць сучасної організації, забезпечує їм певний досвід прийняття управлінських рішень, який вони отримують у стінах університету, що особливо актуально в умовах відсутності бази практики; сприяє напрацюванню ними таких особистісних компетенцій, які у сучасній компанії ціняться чи не найвище (лідерство, комунікабельність, уміння налагоджувати стосунки та плідно працювати у команді, креативність, самоактуалізація тощо). Зрештою застосування цього методу робить навчальний процес цікавішим, яскравішим, та більш життєвим, що особливо важливо у подолання деякої нудьги та «байдужості» сучасного студента. Адже там, де виникає емоція інтересу (кейс завжди містить інтригу, проблему, питання), там виникає момент творчості, що істотно підвищує ефективність навчання.

Література

1. *Барнс Л., Кристенсен К., Хансен Э.* Преподавание и метод конкретных ситуаций. – М., 2000.
2. Психолого-педагогічні аспекти реалізації сучасних методів навчання у вищій школі: Навч. посіб. / За ред. М.В. Артюшиної, О.М. Котикової, Г.М. Романової. – К.: КНЕУ, 2007. – 528 с.
3. *П. Шеремета, Г. Каніщенко.* Кейс-метод: з досвіду викладання в українській школі бізнесу. – Київ: Центр інновацій та розвитку, 1999. – 81.

Машкова І. М.,
ст. викладач кафедри іноземних мов ФЕФ

ПІДГОТОВКА ВЧИТЕЛІВ УКРАЇНОЗНАВЧИХ ДИСЦИПЛІН У КАНАДІ В КОНТЕКСТІ СТУДЕНТОЦЕНТРОВАНОГО НАВЧАННЯ

Викладач вищої школи в умовах глобалізації полікультурного і динамічного світу, щоб задовольнити вимоги студентів, які все більше зростають, має бути майстром педагогічної справи, формуючи свою технологічну культуру. Використовуючи найкращі надбання традиційної парадигми освіти, він може зосередити свою увагу на гуманістичній, особистісно-орієнтованій, антропоцентричній педагогіці. Завдяки швидкому впровадженню інформаційних технологій, широкому використанню технічних засобів у навчальному процесі, він все більше розвивається у напрямку індивідуалізації та диференціації.

У Канаді освіта є одним із пріоритетів держави, безпосередньо пов'язана з перспективами соціально-економічного розвитку і стабільності суспільства, тому вона забезпечує рівні правові умови для державних і приватних закладів освітньої галузі, в тому числі для професійної підготовки педагогів різних напрямів науки, техніки та інформаційно-комунікаційних технологій.

Істотною особливістю навчання української мови та інших українознавчих дисциплін у сучасній Канаді є розвинутий диференційований підхід до навчання, зумовлений різноманітністю груп учнів і студентів одночасно з їх невеликою чисельністю. Завдяки активності української діаспори та підтримці федерального уряду, взаємовпливу канадських та українських методик на сучасному етапі розвитку обох країн, фундаментальним науковим дослідженням канадських українознавців, які також допомагають іншим етнічним спільнотам у пошуку та підтримці їх національної ідентичності, україномовна освіта найефективніше здійснюється саме в Канаді.

Центр україномовної освіти (ULEC – Ukrainian Language Education Centre), який називає себе видавничою зброєю (the publishing arm) Канадського Інституту Українських Студій (КІУС) і Методичний кабінет Української мови (МКУМ), засновані в 1976 році при Альбертському університеті, розвивають, публікують та просувають ресурсні матеріали для студентів і вчителів початкового та середнього рівня освіти, які підтримують україномовне навчання. Вони продовжують розробку та оновлення методики викладання для учнів молодших класів (через ресурсну програму публікацій «Нова», засновану д-ром Оленкою Білаш у 1994 році), активно працюють над методикою викладання української мови та культури для учнів середніх і старших класів загальноосвітніх закладів Канади. Спочатку призначені для українських двомовних шкіл, ці ресурси тепер пристосовані для інших мовних програм (арабської, китайської, німецької, івриту, польської, іспанської тощо). У розробці методичних матеріалів беруть активну участь самі студенти університету, що є, на наш погляд, важливим показником студентоцентрованого навчання.

Керівництво педагогічною практикою також зазнало значних змін в останні десятиліття. Результатом запровадження такої її частини, як психологічне керівництво, можна вважати зростання студента в плані критичного самоусвідомлення, а не традиційне покладання на авторитетне судження. На основі педагогіки партнерства наставництво стало методом надання допомоги та аналізу діяльності майбутнього вчителя з метою його професійного удосконалення і сприймається як метод професійного розвитку, а не як метод контролю.

У сучасній Канаді особистісно орієнтована підготовка майбутніх учителів українознавчих дисциплін до максимально повної самореалізації в професії є передумовою успішності пізнавальної діяльності студентів, підвищення якості їх професійної компетентності та всебічного розвитку, чому також сприяє підвищення якісної складової навчальних програм та методик із застосуванням інноваційних технологій, посилення наукової складової, завдяки ефективному співробітництву дослідницьких інституцій з освітянами-практиками, та активність української діаспори, підтримана федеральним урядом в атмосфері дійсного канадського мультикультуралізму.

Москаленко О. М., д.е.н.,
професор кафедри політичної економії

ІННОВАЦІЙНИЙ ПІДХІД ДО ВИКЛАДАННЯ НАУКИ «ЕКОНОМІЧНА ТЕОРІЯ СУЧАСНОГО СУСПІЛЬСТВА» ДЛЯ СТУДЕНТІВ СПЕЦІАЛІЗАЦІЇ «ЕКОНОМІЧНА ТЕОРІЯ»

В останні роки спеціалісти в галузі економічної теорії наголошують на стійкому зростанні інтересу з боку фахівців різних сфер економічного та політичного життя до результатів системного теоретичного і політико-економічного осмислення закономірностей, тенденцій, перспектив економічного та соціального розвитку суспільства, природи суперечностей, що виникають у процесі такого розвитку, принципів і форм ефективної взаємодії різних суб'єктів господарського життя сучасного глобалізованого суспільства [3, с. 54–55]. Зростання ролі економічного знання у системі координат функціонування сучасного суспільства викликає, відповідно, нові вимоги до системи і якості підготовки економістів-теоретиків оскільки, як зазначав Нобелівський лауреат з економіки 2015 р. Ангус Дітон: «Сьогодні рівень наших знань, особливо у сфері науки і техніки, набагато вищий рівня знань тих, хто жив 250 років тому, і ці знання являють собою найважливіше джерело нашого подальшого удосконалення» [2, с. 9].

За цих умов, актуальність інноваційного підходу до викладання науки «Економічна теорія сучасного суспільства» обумовлюється, на наш погляд, тим, що певна парадигма досліджень на кожному історичному етапі розвитку економіки та суспільства виконує роль «дисциплінарної матриці» Томаса Куна, яка пропонує досліднику дотримуватися певних меж предметного поля науки, визнаних правил, алгоритму проникнення у сутність економічних явищ і процесів [3, с. 56]. Отже, функції та завдання науки «Економічна теорія сучасного суспільства» (освітньо-кваліфікаційний рівень «Бакалавр», VIII семестр) полягають у такому [4]: *по-перше,* вона виступає практичним інструментом для виявлення соціально-економічних суперечностей, що притаманні сучасному суспільству, як у глобальних масштабах, так і на рівні національних держав, інтеграційних об'єднань, на основі логіко-історичного аналізу, й, разом з тим, вироблення рекомендацій для зняття цих суперечностей; *по-друге,* формування методологічних підходів до розуміння логіки соціально-економічного розвитку суспільства, вибору траєкторії розвитку Україною з урахуванням світових тенденцій, використанням усього потенціалу суспільства; *по-третє,* як методологічна основа для обрання орієнтирів розвитку в умовах системної кризи, для чого необхідно розуміти глибинні закономірності суспільного розвитку та особливості їх реалізації на сучасному етапі. Основою такого підходу є логіко-історична методологія економічної

теорії сучасного суспільства; *по-четверте,* як методологічна основа для виявлення закономірностей функціонування держави, її ролі в ринкові економіці; формування адекватного розуміння тенденцій трансформації ролі держави в сучасних ліберальних умовах; *по-п'яте,* пояснення та обґрунтування взаємозв'язку та логіки взаємодії інноваційних економічних систем, інформаціональної економіки, ринку та держави; *по-шосте,* як теоретичний інструментарій для аналізу трансформації цілей функціонування сучасного суспільства, причин економічних змін та логіки соціальної динаміки для неергодичних економічних систем.

Інноваційний підхід до викладання науки «Економічна теорія сучасного суспільства» є результатом системних наукових пошуків, аналізу, узагальнення особистого викладацького досвіду, а також вивчення, узагальнення і поширення передових вітчизняних та іноземних психолого-педагогічних досягнень, методів і практик викладання. Нами активно використовується інтерактивна система викладання науки «Економічна теорія сучасного суспільства», яка включає такі блоки: інтерактивні проблемні лекції; «технологія продуктивної діяльності інтелекту» [1, с. 30], технологія креативної компетентності (розвиток творчого мислення); оволодіння професійними навичками економіста-аналітика (економіста-теоретика); технологія розвитку критичного мислення (вивчення і дискусійне обговорення першоджерел – праць нобелівських лауреатів з економіки, провідних зарубіжних і вітчизняних економістів); технологія проблемного навчання (метод діалогу Сократа); компетентнісний підхід до вивчення і викладання науки; організація ефективної роботи в малих групах за відповідними правилами; зворотній зв'язок, практичні поради.

Серед конкретних *інтерактивних методів* нами активно використовуються такі, як: метод аналізу і діагностики ситуації, проблемний метод, аудіовізуальний метод навчання (перегляд відео-доповідей відомих економістів, у тому числі англійською мовою); аналіз помилок (колізій) в економічній політиці держав на основі логіко-історичного підходу; публічний виступ. Велика увага в освітньому процесі приділяється *комунікаціям з викладачем* на основі суб'єкт-суб'єктного підходу, вирішенню творчих і проблемних завдань, моделюванню ситуацій, включаючи аналітичне і критичне мислення, за рахунок чого зміцнюється творчо-пошукова самостійність студентів і суттєво підвищується якість знань та успішність майбутнього економіста-теоретика.

Література

1. *Бистрова, Ю. В.* Інноваційні методи навчання у вищій школі України / Ю. В. Бистрова // Право та інноваційне суспільство. – 2015. - №1 (4). – С. 27 – 33.
2. *Дитон А.* Великий побег: Здоровье, богатство и стоки неравенства [Текст] / Ангус Дитон; пер. с англ.. А. Гуськова. – М.: Изд-во Института Гайдара; Фонд «Либеральная Миссия», 2016. – 368 с.
3. *Зайцев Ю. К.* Теоретико-методологічні проблеми становлення сучасної політичної економії / Ю. К. Зайцев, О. М. Москаленко // Економічна теорія: науковий журнал. – 2015. – №4. – С. 54 – 61.
4. Методичні матеріали щодо змісту та організації самостійної роботи студентів, поточного і підсумкового контролю їх знань з науки «Економічна теорія сучасного суспільства», освітній ступінь бакалавр, галузь знань «0305 »Економіка і підприємництво», спеціальність «8501 «Економічна теорія» [Електронний ресурс] / Укладач: д.е.н., проф. Москаленко О. М. – К.: КНЕУ, 2015. – 58 с.
5. *Салми, Джамиль.* Создание университетов мирового класса / Джамиль Салми; пер. с англ. – М.: Издательство «Весь мир», 2009. – 132 с.

Овчаренко А.А.,
асистент кафедри інформатики

ЗАПРОВАДЖЕННЯ КОМПЕТЕНТНІСНОГО ПІДХОДУ В НАВЧАННІ МОЛОДІ ЯК ОСНОВНИЙ ЧИННИК ОНОВЛЕННЯ ЗМІСТУ ОСВІТНІХ ПРОГРАМ

Сьогодні швидкими темпами відбуваються зміни в сучасному суспільстві завдяки появі нових цінностей і технологій, нових стилів життя та геополітичних відносин. Великий вплив на розвиток освіти мають інтеграційні процеси в суспільстві, що потребують модернізації змісту освітніх програм. Оновлена освіта повинна мати за мету розширення кордонів і можливостей для студентів у навчанні, що призведе до появи конкурентоспроможних фахівців, які здатні оперативно реагувати на зміни у соціально-економічному середовищі.

Як показує досвід багатьох інших країн, в сфері освіти сьогодні актуальним є запровадження компетентнісного підходу в навчанні молоді, оскільки саме компетентності є тими індикаторами, що визначають ступінь готовності до подальшого життя та максимально орієнтують на сучасний

ринок праці. Набуті під час навчання фахові та загальні компетентності, дозволяють людині використовувати їх при виборі моделі поведінки в різних ситуаціях, в різних сферах діяльності при виконанні певного ряду завдань.

Модернізація змісту освітніх програм на засадах студентоцентрованого навчання повинна мати за мету надання якісних знань студентам, що сформують компетентнісний рівень готовності фахівця до креативної та високопродуктивної праці, що буде вигідним як для окремої особистості, так і для суспільства в цілому, допоможе інтегруватися особистості в суспільстві та збереже її незалежність та індивідуальність. Модернізація змісту освітніх програм вищої освіти повинна полягати на відмові від самої тільки теоретичності, так званої енциклопедичності змісту навчання. Модернізована освіта повинна спиратись на теоретичні та практичні знання з використанням критичного та креативного мислення.

Специфіка компетентнісного підходу до навчання базується на тому, що студент отримує не сформовані теоретичні знання, а сам формулює поняття, що потрібні для виконання певного завдання. Навчальний процес набуває дослідницько-практичного характеру, в якому моделюються різні ситуації, що близькі до реальної професійної діяльності та потребують використання творчого потенціалу особистості. Наприклад, в процесі навчання з компетентнісний підходом можна використати такі технології, як інтерактивні та імітаційні ігри, тренінги розвитку, рефлексивної взаємодії, семінари-дискусії, розвиваюча психодіагностика, контекстне навчання, комплексні дидактичні завдання. Всі ці технології є універсальними до предметного змісту та ефективними, тому що стимулюють практичну діяльність студента, максимально наближуючи умови діяльності до реальних. Студент вузу отримує певний рівень вмінь, наявність яких сприяє в подальшому формування професійної компетентності.

Оновлена освіта повинна бути звільнена від навчальних стандартів, мати автономію в конструюванні навчальних програм та збудована згідно з такими модулями як загальнотеоретичні знання, вміння та компетентність. Тільки за таких умов буде забезпечено якісно новий рівень освітніх послуг, що призведе до появи нових конкурентоспроможних фахівців, які будуть здатні достатньо швидко зорієнтуватись в новому для них професійному та суспільному середовищі.

Парасій-Вергуненко І.М., д.е.н.,
професор кафедри обліку в кредитних і
бюджетних установах та економічного аналізу

ОСОБЛИВОСТІ ПРОБЛЕМНОГО НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ ПРИ ВИКЛАДАННІ ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНИХ ДИСЦИПЛІН

Посилення євроінтеграційних процесів в Україні висувають нові вимоги перед системою вищої освіти і, насамперед, перед системою підготовки фахівців економічного профілю. У цьому контексті актуальною є проблема підготовки кваліфікованих викладачів, які б володіли сучасними технологіями процесу навчання студентів, підходами й особливостями формування конкурентоспроможних компетенцій майбутніх фахівців.

Аналіз науково-педагогічної літератури дає змогу виокремити такі основні педагогічні технології, які доцільно використовувати у в навчальному процесі: технологія проблемного навчання, технологія колегіального навчання, інформаційно-комунікаційна технологія.

Найпоширенішою є технологія проблемного навчання, яка інтегрує принцип студентоцентризму, особистісно орієнтований підхід із використанням самостійної роботи та методів дослідження, тобто активного залучення не лише студента у процес навчання, а й викладача. Роль викладача у проблемному навчанні змінюється від експерта та носія відповідних знань до помічника- консультанта. Постановка проблемних, дискусійних завдань, індивідуальний або колегіальний пошук їх розв’язання стимулює у студентів інтерес до майбутньої професії, розвиває дієвість знань і сприяє ранній професіоналізації майбутніх фахівців.

Основною формою організації навчання у вищій школі залишається лекція. Проте, технологія навчання, яка використовується в зарубіжній практиці при лекційному викладі навчального матеріалу, відрізняється від загальноприйнятого бачення лекції, зокрема в Україні. Лекційне заняття має будуватися на використанні дослідницько-пошукового навчання, де лектор, хоч і залишається центральною фігурою навчального процесу, намагається бути не лише передавачем інформації, а й учасником процесу навчання. Під час лекційних занять викладач повинен використовувати такі методи, як відкриті запитання, доведення від протилежного, спростування (аргументація), дискусії.

З метою реалізації проблемного навчання організація лекційного процесу має бути змінена в такий спосіб. Студент має бути інформаційно підготовлений до матеріалу, який буде розглядатися на проблемній лекції, через попереднє засвоєння матералу шляхом самостійної підготовки. Викладач на попередній лекції визначає коло проблемних питань в межах яких буде проведено дискурс на наступній проблемній лекції. При цьому мають бути задіяні малі групи студентів, які наводять відповідні приклади, аргументовано спростовують або підтверджують викладені вивладачем гіпотези, роблять власні висновки відносно розглянутої проблеми.

Слід зазначити, що обліково-аналітичні дисципліни, здебільшого мають інформативний, а не проблемний характер. Наприклад, при вивченні таких дисциплін як «бухгалтерський облік», «аналіз гоподарської діяльності» студент спочатку має засвоїти «ази» цих наук, тобто вивчити бухгалтерські проведенні згідно з чинними положеннями та стандартами, засвоїти логіку бухгалтерської науки, вивчити інструментарій аналітичних досліджень, основні показники, що характеризують ті чи інші економічні явища та процеси. Тобто щоб розумітися на проблемах та шляхах їх вирішення студенту потрібно спочатку добре засвоїти діючу практику обліку та аналізу, а вже на заключних лекціях обговорювати з викладачем проблемні питання організаційно-методичного характеру. Це означає, що «гонитва» за модою і намагання відповідати сучасним вимогам проблемного навчання у вишій школі не повинна «вихолощувати» інформаційну складову педагогічного процесу, особливо на рівні бакалаврату. Більш глибокий акцент на проблемному навчанні має бути зроблено при викладанні дисциплін (наук) магістерського рівня.

Піскунова О.В., д.е.н., професор кафедри ЕММ,
Тарасова Л.Г., к.ф.-м.н., доцент кафедри ЕММ,
Савіна С.С., к.е.н., доцент кафедри ЕММ

ВИЗНАЧЕННЯ ОЧІКУВАНЬ ТА ВИМОГ СТУДЕНТІВ ЩОДО ВИБОРУ МАГІСТЕРСКИХ ОСВІТНІХ ПРОГРАМ НА ПІДГРУНТІ ЕКОНОМІКО-МАТЕМАТІЧНОГО МОДЕЛЮВАННЯ

Вищі навчальні заклади, керуючись прийняттям нового Закону України «Про вищу освіту», для забезпечення якісно нового рівня освітніх послуг шукають нові шляхи адаптації освітньої діяльності до викликів сьогодення та підготовки конкурентоспроможних фахівців, здатних швидко реагувати на зміни у соціально-економічному середовищі. З метою впровадження нової парадигми освітньої діяльності у навчальний процес доцільно здійснювати постійний моніторинг щодо відповідності змісту навчального процесу сучасним вимогам суспільства щодо розвитку особистості та її високого професіоналізму.

Трансформація освітньої діяльності та підвищення якості освіти в університеті вимагають, зокрема, нових сучасних підходів щодо формування змісту магістерських освітніх програм, які враховували б вимоги студентів та роботодавців. Для дослідження та виявлення очікувань та вимог бакалаврів при виборі магістерських освітніх програм пропонується проводити щорічне анкетування студентів. При розробці анкети необхідно включати питання, які дозволяють виявити як раціональну мотивацію вибору бакалавром магістерської програми так і емоційну мотивацію [1].

До раціональної мотивації можна віднести наступне:

- мотив економії (практика заощаджень зусиль, часу);
- мотив якості;
- мотив здоров’я захищеності, безпеки і таке інше.

До емоціональних (ірраціональних) мотивів:

- мотив радості, чуттєвості;
- мотив переваги над іншими;
- мотив прагнення до індивідуалізації та саморганізації
- мотив важливості і таке інше.

Врахування ціннісно — мотиваційних факторів навчальної діяльності студентів є однією з основних умов підвищення якості професійної підготовки випускників ВНЗ.

Важливим етапом у процесі моніторингу ступеня задовільності змісту освітніх магістерських програм вимогам студентів є обробка отриманих анкетних даних, яка би забезпечувала коректні висновки щодо вдосконалення програм. Існують багато методів обробки вибіркових обстежень, зокрема: дисперсійний аналіз, метод аналізу ієрархій, різні методи побудови згортки тощо. Аналіз цих методів показав, що для вирішення розглядуваної проблеми доцільно застосувати новітні інструментарії економіко-математичного моделювання — теорію нечітких множин із використанням нового методу на підґрунті відстані Хеммінга [2].

Література

1. *Занюк С.С.* Психологія мотивації та емоцій. Навчальний посібник. – Луцьк: Вид-во Волинського держ. університету, 1997. – 180 С.
2. *Тарасова Л.Г., Піскунова О.В.* Моделі поділу ринку на торгові зони в нечітких умовах // Нейронечітки технології моделювання в економіці. — 2015. — №4. — С. 190–217.

Постригань А.В.,
викладач кафедри німецької мови

СТУДЕНТОЦЕНТРИЗМ В ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ЯКОСТІ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Проблема якості освіти та її адекватності вимогам часу і суспільного розвитку на початку XXI століття стала центральною у світовому освітньому дискурсі. Особлива увага проблемам забезпечення якості освіти є характерною рисою Болонського процесу. Виявом вагомості цієї теми є розробка Стандартів і рекомендацій щодо забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти, які діють з 2006 року і є унікальним міжнародним документом, що спрямовують освітню політику країн континенту. Комплексної системи забезпечення якості вищої освіти в Україні не створено. Її тимчасовим замінником виступають системи ліцензування та акредитації, інспектування вищих навчальних закладів ззовні та ректорський контроль всередині інституцій. На жаль, названі компоненти як самостійно, так і сукупно не забезпечують системного впливу на всі процеси організації навчальної діяльності та її змісту, не створюють ефекту постійного поліпшення якості освіти.

Європейські Стандарти і рекомендації мають на меті сприяти «створенню загальноприйнятої системи цінностей, сподівань та зразкової практики щодо якості та її забезпечення різними установами та агенціями у всьому Європейському просторі вищої освіти».

Україна знаходиться в полі міжнародного тренду розвитку сучасної вищої школи, який ґрунтується на побудові партнерства між університетами і студентами. Таке партнерство означає офіційне визнання студентоцентризму в якості наріжного каменю сучасної філософії вищої освіти, побудову навчальної діяльності як процесу спільного формування компетенцій, організацію навчального процесу на основі індивідуальної освітньої траєкторії, заохочення студентів до участі в управлінні навчальним закладом та забезпеченні якості освіти. Уособленням стратегії формування партнерських відносин між навчальними закладами (адміністрацією, викладачами) та студентами покликаний стати Болонський процес, до якого приєдналась Україна. У нашій країні (як в багатьох країнах Європи) імплементація Болонських принципів та рекомендацій, що впроваджуються часом непослідовно і нерівномірно, сприймається студентами неоднозначно. Цей ефект посилюється поширеним уявленням про високий рівень радянської системи освіти, від здобутків якої доводиться відмовлятись на користь сучасної європейської моделі. Дуже зручним для частини студентів та їх наставників є перенесення проблем власної відповідальності за результати навчання на організаційні новації, які пов'язуються з Болонським процесом.

Важливість визнання студентів як повноправних, компетентних та конструктивних партнерів в управлінні та забезпеченні якості вищої освіти неодноразово наголошувалась під час конференцій і закріплена в ключових документах Болонського процесу. Студенти мають брати участь та впливати на організацію і зміст освіти у вищих навчальних закладах, що закріплено Празьким комюніке (2001 рік). Такий підхід обумовлений положенням студентів як одних з основних бенефіціаріїв вищої освіти, що повинні мати право і можливість впливу на зміст навчання та результати освітньої діяльності. Ці принципи визнаються в Україні, але не отримують реальної інституціональної підтримки: організаційної, методичної, моральної та матеріальної. Такий стан речей пояснюється інертністю громадської думки в цьому напрямі, недостатньою обізнаністю та активністю студентських організацій і спільнот та неусвідомленням потреби в цьому з боку менеджменту вищих навчальних закладів та органів державного управління освітою. Активізація студентів у забезпеченні якості вищої освіти передбачає створення розвиненого набору інструментів оцінки та моніторингу діяльності навчальних закладів, а також студентського впливу на її вдосконалення. Практично роль студентства обмежується участю в більш або менш формальному соціологічному опитуванні стосовно їх задоволеності навчальним процесом та освітнім сервісом, «голосуванням ногами» при виборі елективних дисциплін та відвідуванні занять. Закріплене Законом України «Про вищу освіту» право студентів на участь у вирішенні питань вдосконалення навчального процесу найчастіше залишається формальністю. Одним з небагатьох винятків є залучення студентського активу до проведення експертизи при інституційній акредитації вищого

навчального закладу. Подібна практика при внутрішньому оцінюванні керівництвом ВНЗ роботи своїх підрозділів майже не застосовується. Перспективи розширення участі студентів у забезпеченні якості вищої освіти в Україні пов'язані з реальною імплементацією Стандартів і рекомендацій щодо забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти та наступних (після 2006 року) документів. Нормою повинно стати залучення студентів до всіх стадій оцінювання якості освіти: внутрішнього забезпечення якості, зовнішнього забезпечення якості, діяльності агенцій із зовнішнього забезпечення якості. Однієї з найбільш перспективних технологій вдосконалення якості вищої освіти виступає методологія загального управління якістю (TQM). Характерною рисою TQM є визначення ролі кожного учасника процесу та розроблення правил і процедур його участі в процесі неперервного поліпшення. У процесі навчання студент постає, по-перше, як внутрішній споживач навчальних послуг; по-друге — послуг сервісних служб ВНЗ; по- третє, як співробітник ВНЗ, який спільно з викладачами бере участь у науковій роботі та продукуванні нових знань; по-четверте, як уособлення результату діяльності ВНЗ. Перевагою цієї технології є її однакове розуміння та сприйняття у багатьох країнах світу, що сприятиме швидшій гармонізації вітчизняної системи участі студентів у забезпеченні якості освіти з традиціями Європейського простору вищої освіти.

Потапенко С. Д., к.е.н,
доцент кафедри інформаційного менеджменту

ЗАСТОСУВАННЯ ТЕХНОЛОГІЙ ВІРТУАЛІЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНОГО СЕРЕДОВИЩА НА ПРИКЛАДІ ВИКЛАДАННЯ ФАХОВИХ НАУК

У сучасній освітній парадигмі суттєвої уваги потребує розгляд такого аспекту практики викладання, як студентоцентроване навчення [1]. Викладання, що ґрунтується на студентоцентрованому навчанні, позиціює студента, як центральний елемент даного процесу. Реалізація ідей студентоцентризму потребує розбудови відповідних освітніх технологій.

Розглянемо можливості реалізації ідей студентоцентризму на прикладі викладання навчальних матеріалів фахових наук з активним застосуванням технологій віртуалізації навчального середовища. Така організація навчального процесу є особливо актуальною для навчання студентів факультету інформаційних систем та технологій. Через те, що навчальні плани підготовки відповідних фахівців містять велику кількість специфічних наук та дисциплін, які тісно пов'язані з висвітленням особливостей діяльності в ІТ-галузі.

Технологія віртуалізації навчального середовища для студентів ІТ-спеціальностей зводиться до специфічної організації навчального робочого місця. Таке робоче місце може бути створене із залученням технологій віртуалізації роботи обчислювальних систем. Зокрема, для цього активно використовуються кластерні та хмарні технології, а для здійснення спілкування, у системі «студент-викладач», – активно використовуються соціальні мережі, які останнім часом зазнали бурхливого розвитку.

У центрі уваги такого викладання завжди знаходяться досягнення студента. Ефект децентралізації процесу навчання мобілізує у студентів необхідність певної самостійності в опануванні теоретичного матеріалу. Лекційні заняття можуть проводитись у формі дискусії із апробацією різноманітних прикладів безпосередньо під час заняття. Подібний підхід може бути підґрунтям до досягнення високого рівня компетентностей, які можуть потребуватись в опануванні матеріалів інших наук та дисциплін.

Оскільки студент є активним учасником освітнього процесу – то зростає роль його самостійної роботи. Віртуалізація навчального середовища забезпечує його індивідуальність для кожного зі студентів. У той же час, ефект децентралізації забезпечує незалежність від місця знаходження студента у процесі навчання. Зокрема, застосування хмарних технології дозволяє ефективно здійснювати дистанційне навчання. Крім того, у процесі опанування навчальних матеріалів студенти формують обґрунтовані питання до викладача, що стосуються різноманітних аспектів виробничих процесів. Таким чином формується ефективний зворотній канал «студент-викладач».

Цікавим ефектом такої технології є підвищення самостійності, відповідальності та прав студентів. Під час проведення занять студенти не обмежені у можливостях різноманітного експериментування. Віртуальне навчальне середовище стійке до помилок та здатне до швидкого відновлення.

Розглянутий досвід організації навчального процесу може бути корисним і для студентів інших спеціальностей. Зокрема, для ефективного формування такого навчального процесу, який істотно орієнтований на імітацію різноманітних виробничих ситуацій. Крім того, ефективність

такого викладання значно підвищується через наявність розвинутого зворотного каналу «студент-викладач». З досвіду викладання фахових наук для студентів ІТ-спеціальностей можна стверджувати, що сучасні ІТ-технології є ефективним інструментом адаптації освітньої діяльності до викликів сьогодення та підготовки конкурентоспроможних фахівців, які здатні швидко реагувати на зміни у соціально-економічному середовищі.

Література

1. *Рашкевич Ю. М.* Болонський процес та нова парадигма вищої освіти / Ю. М. Рашкевич. — Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2014. — 168 с.

Рижук Ю.М., к.ю.н.,
доцент кафедри теорії та історії держави і права

ПРАВА СТУДЕНТІВ ТА ЇХ ЗАХИСТ

Концепція студентоцентрованого навчання, в основу якої покладені саме результати навчання, передбачає необхідність перегляду навчальних програм з позиції їх методологічної та змістовної перебудови. Так, для розширення змісту загальних та основних специфічних фахових компетентностей здобувачами юридичної освіти у вишах вивчається наука «Права людини та їх захист» («Теорія прав людини»).

Основною метою курсу «Права людини та їх захист» є здобуття знань про поняття та сутність прав людини, а також механізмами захисту прав людини на міжнародному та національному рівнях. За результатами навчання студентами набуваються навички щодо застосування отриманих теоретичних знань з курсу в конкретних умовах суспільно-політичного життя та практичній діяльності.

В розрізі даної науки, окрему увагу слід зосереджувати безпосередньо на правах студента, оскільки через забезпеченість останніх можна вести мову про функціонування як такого студентоцентрованого навчання.

Права студентів – це центральне поняття у правовому статусі студента сьогодні, які, у сукупності з обов’язками, покликані забезпечувати ті умови, за яких результати навчання є оптимально високими.

Відповідно до Закону України «Про вищу освіту» [1] здобувачі вищої освіти –це особи, які навчаються у вищому навчальному закладі на певному рівні вищої освіти з метою здобуття відповідного ступеня і кваліфікації (стаття 1). Студент – це особа, зарахована до вищого навчального закладу з метою здобуття вищої освіти ступеня молодшого бакалавра, бакалавра чи магістра (стаття 61). Таким чином, права студента – це забезпечувальні державою можливості особи, яка зарахована до вищого навчального закладу з метою здобуття вищої освіти ступеня молодшого бакалавра, бакалавра чи магістра. Даним законом закріплено основні права здобувачів вищої освіти, серед яких: вибір форми навчання під час вступу до вищого навчального закладу; безпечні і нешкідливі умови навчання, праці та побуту; трудову діяльність у позанавчальний час; участь в обговоренні та вирішенні питань удосконалення навчального процесу, науково-дослідної роботи, призначення стипендій, організації дозвілля, побуту, оздоровлення; внесення пропозицій щодо умов і розміру плати за навчання; участь у громадських об’єднаннях; участь у діяльності органів громадського самоврядування вищого навчального закладу, інститутів, факультетів, відділень, вченої ради вищого навчального закладу, органів студентського самоврядування; участь у формуванні індивідуального навчального плану; оскарження дій органів управління вищого навчального закладу та їх посадових осіб, педагогічних і науково-педагогічних працівників та ін. (стаття 62). Під обов’язками студента розуміємо міру необхідної поведінки особи, яка зарахована до вищого навчального закладу з метою здобуття вищої освіти ступеня молодшого бакалавра, бакалавра чи магістра. Законом визначені такі обов’язки студента: дотримуватися вимог законодавства, статуту та правил внутрішнього розпорядку вищого навчального закладу; виконувати вимоги з охорони праці, техніки безпеки, виробничої санітарії, протипожежної безпеки, передбачені відповідними правилами та інструкціями; виконувати вимоги освітньої (наукової) програми (стаття 63).

Виходячи з вищезазначеного, важливе значення відіграють саме внутрішньо університетські документи, в яких закріплено правовий статус студентів. Зокрема, у ДВНЗ «КНЕУ імені Вадима Гетьмана» основними такими актами є: Статут ДВНЗ «КНЕУ імені Вадима Гетьмана»[2]; Правила внутрішнього трудового розпорядку ДВНЗ «КНЕУ імені Вадима Гетьмана» [3]; Колективний

договір на 2014–2016 роки між адміністрацією і профспілковим комітетом студентів та аспірантів ДВНЗ «КНЕУ імені Вадима Гетьмана» [4].

Аналіз нормативних документів дозволяє зробити висновок, що обсяг прав і обов'язків студентів можна вважати достатньо збалансованим – з урахуванням того, що їх академічні права, свободи і обов'язки кореспондують безпосередньо виші. Важливим є момент ознайомлення студентів з правами та їх захистом, у разі порушення; а також з обов'язками та наслідками їх невиконання. Органами студентського самоврядування (Студентська академічна рада, Профком студентів та аспіратів ДВНЗ «КНЕУ імені Вадима Гетьмана») активізована робота щодо забезпечення соціальних, академічних та економічних прав, в той же час поза увагою практично залишаються обов'язки. Разом з тим, як права, так і обов'язки у документах, що були проаналізовано вище, позначені як вимоги досить загального характеру, тобто при її трактуванні можуть виникнути досить суттєві розбіжності, якщо з'ясуванням їх змісту будуть займатися безпосередньо самі студенти та викладачі. А отже з'ясування змісту прав та обов'язків студентів у курсі «Права людини та їх захист» сформує активну правову позицію студентів в ситуаціях, пов'язаних з конкретними випадками порушення прав студентів чи виникнення такої загрози, а також усвідомлення необхідності виконання своїх обов'язків.

Література

1. Закон України «Про вищу освіту» від 01.07.2014 № 1556-VII // Відомості Верховної Ради України від 19.09.2014; 2014 р., / № 37-38 /, стор. 2716, стаття 2004
2. Статут Державного вищого навчального закладу «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана», затверджений наказом Міністерства освіти і науки України від 20.03.2015 р. № 331. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://kneu.edu.ua/userfiles/dostup/Statut_KNEU/index.html
3. Правила внутрішнього трудового розпорядку Державного вищого навчального закладу «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана» від 13.12.2013 р.[Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://kneu.edu.ua/ua/Information_for/professors/norm_doc/
4. Колективний договір на 2014-2016 роки між адміністрацією і профспілковим комітетом студентів та аспірантів ДВНЗ «КНЕУ імені Вадима Гетьмана» від 25.12.2013 р.[Електронний ресурс]. – Режим доступу:https://kneu.edu.ua/ua/Information_for/professors/norm_doc

Риндюк В.І., к.ю.н.,
доцент кафедри теорії та історії держави і права

РЕАЛІЗАЦІЯ КОМПЕТЕНТНІСНОГО ПІДХОДУ ЧЕРЕЗ СТУДЕНТОЦЕНТРИЗМ ПРИ ВИКЛАДАННІ ДИСЦИПЛІНИ «ПРОБЛЕМИ ТЕОРІЇ ДЕРЖАВИ І ПРАВА»

В сучасному процесі модернізації вищої освіти в Україні одним із ключових моментів є перехід від «знаннєвого» підходу в організації навчання до «компетентнісного», а саме переорієнтація навчання з традиційного процесу засвоєння знань на процес формування і розвиток загальних (базових) і спеціальних (предметних, фахових) компетентностей студента. Компетентнісний підхід реалізується, зокрема, через студентоцентризм, тобто особистісну орієнтованість навчання, цілеспрямоване формування умінь та навичок, що дозволять майбутньому фахівцю успішно виконувати професійні обов'язки за обраною спеціальністю.

Щодо дисципліни «Проблеми теорії держави і права», то остання викладається на п'ятому курсі для студентів другого (магістерського) рівня вищої освіти спеціальності 8401 «Правознавство». Основна проблема у викладанні дисципліни «Проблеми теорії держави і права» пов'язана з тим, що існуючі на сьогодні навчальні програми, підручники та навчальні посібники з цієї дисципліни за своєю структурою та змістом або повторюють курс науки «Теорія держави і права», що читається на першому курсі навчання будь-якого юридичного факультету, та спрямовані на її повторне вивчення, або присвячені теоретичному аналізу та порівнянню різних концепцій державорозуміння та праворозуміння та не розглядають реальних теоретичних проблем теорії держави і права, які мають практичне значення.

Відповідно, при формуванні змісту та структури навчальної програми з дисципліни «Проблеми теорії держави і права» на сьогодні нагальним є питання переорієнтації з «знаннєвого» підходу у вивченні цієї дисципліни на «компетентнісний». Якщо виходити з особливостей студентоцентрованого навчання, то його результатом є компетенції, які мають бути сформовані у майбутніх фахівців. Основна компетентність, яка формується при вивченні науки «Теорія держави і права» на першому курсі у студентів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти – це засвоєння теоретичних основ юридичних знань необхідних для вивчення інших галузевих юриди-

чних наук. Викладання дисципліни «Проблеми теорії держави і права» спрямоване вже на формування тих компетентностей, що відповідають другому (магістерському) рівню вищої освіти, який передбачає здобуття особою поглиблених теоретичних та/або практичних знань, умінь, навичок за обраною спеціальністю (чи спеціалізацією), загальних засад методології наукової та/або професійної діяльності, інших компетентностей, достатніх для ефективного виконання завдань інноваційного характеру відповідного рівня професійної діяльності. Зокрема, це такі компетентності як:

1) *здатність до навчання*. У сучасних умовах оновлення інформації, особливо в сфері права, відбувається набагато швидше, ніж студенти завершать навчання. В таких умовах важливо навчити майбутніх фахівців уміння самостійно отримувати знання, знаходити, аналізувати та синтезувати інформацію, а також використовувати отримані знання на практиці;

2) *дослідницькі навички і уміння, критичне мислення*. Необхідно сформувати у кожного студента власне наукове розуміння сучасних державно-правових реалій, уміння вести дискусію оперуючи юридичними категоріями та висловлювати власне обґрунтоване критичне бачення щодо проблем державно-правової дійсності;

3) *здатність генерувати нові креативні ідеї та вирішувати проблеми на інноваційній основі*. Майбутні фахівці мають вміти пояснити причини існуючих проблем в державно-правовій сфері, вибудувати причинно-наслідкові зв'язки і, як наслідок,– уміти прогнозувати, попереджати і пропонувати нові креативні підходи до розв'язання конкретних проблем теорії держави і права.

Садовник О.В., к.е.н.,
доцент кафедри економіки АПФ

НАУКОЦЕНТРИЗМ У СИСТЕМІ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ ЕКОНОМІЧНОГО ПРОФІЛЮ

Розвиток науки та освіти обумовлює необхідність постійного вдосконалення знань і навичок, що є запорукою розвитку професіоналізму в системі підготовки фахівців економічного профілю. Вимоги роботодавців щодо вмінь і навиків випускників економічних вузів постійно зростають, а це, в свою чергу, відображається в адаптації навчальних планів, їх постійному вдосконаленню і вимагає від викладачів подачі сучасних методів аналізу та методів управління економічними процесами. Враховуючи наведене, стає очевидним, що основою освітнього процесу має стати поєднання освіти на науки при викладанні всіх без виключення економічних дисциплін. Особливо це стосується підготовки фахівців на завершальному циклі рівня вищої освіти бакалавр і протягом усього циклу підготовки фахівців рівня вищої освіти магістр. Тому фахові дисципліни економічного циклу повинні складатися з двох частин:

— обов'язкова складова, яка дозволить студенту опанувати основні знання та розвиватиме потрібні професійні компетенції;

— науково-творчої складової, яка має стимулювати у студентів розвиток наукового мислення, у тому числі з економіки, й розвиватиме творчий підхід у вирішенні економічних проблем на рівні підприємства та галузі в цілому.

При цьому, розвиток економічної науки має бути центральної складовою дисципліни, а теоретико-практична база дисципліни лише підґрунтям, яке забезпечить розвиток наукової складової. Навчальний процес сьогодення вимагає більше індивідуальної підготовки студентів ніж аудиторної. Тому викладачі повинні переорієнтуватися з типової подачі матеріалів на фахівців, які не викладають матеріал, а є основними інструкторами з питань щодо освоєння матеріалу, роз'яснюють ключеві проблематики курсу, наводять основні підходи у вирішенні базових економічних задач і наштовхують на пошук альтернативних напрямів розвитку бізнесу. Враховуючи ту особливість, що не всі люди за фізіологічними здібностями можуть займатися наукою, наукова складова дисциплін має бути варіативна, а студент особисто обирає за якою варіативною частиною він може виконати завдання та отримати оцінку (особливо це важливо, якщо підсумковою формою перевірки знань є іспит).

На базі такої варіативної наукової частини можна створювати міждисциплінарні професійні гуртки, в основі яких буде закладено розвиток економічної науки, поширення між студентами іміджевості даного напряму та підготовка студентів, за бажанням, до вступу в аспірантуру. Зазначені гуртки можуть функціонувати в межах кафедральної тематики наукових досліджень, а результати досліджень публікуватися у фахових виданнях. За таких умов, викладацький склад кафедри та студенти, які бажають займатися наукою, могли продовжувати низку наукових досліджень актуальних сьогодні в економічному світі.

Тому побудова навчальних планів з фахових економічних дисциплін має передбачати можливість виокремлення певного навчального часу для подачі викладачем окремих напрямів розвитку економіки за передбаченим науковим профілем. При цьому, викладачі повинні мати можливість змінювати цю тематику залежно від економічних вимог ринку. Таким чином, основним елементом у системі підготовки фахівців економічного профілю повинен стати наукоцентризм, який має поєднати не лише подальший розвиток наукових шкіл університету та підвищення кваліфікації викладачів, а й підсилити ключеві компетенції випускників на ринку праці, адаптувати їх до сучасних вимог і навчити прогнозувати діяльність підприємств із врахуванням існуючих тенденцій на підприємстві та галузях у цілому.

Самборський О.В., к.е.н.,
доцент кафедри бухгалтерського обліку

ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІІ В МОДЕЛЮВАННІ НАВЧАЛЬНИХ ПРОЦЕСІВ

Входження України у світовий освітній простір вимагає модернізації національної системи освіти в підготовці високопрофесійних фахівців, які б відповідали вимогам часу. Проблеми системи вищої освіти України в пов'язані з системним підходом до організації навчально виховного процесу, який передбачає його модернізацію та застосування новітніх інформаційних інструментів при підготовці сучасних фахівців.

Сучасний підхід до оволодіння знаннями передбачає створення умов які дозволять студенту оволодіти знаннями та застосувати свої здібності при підготовці та засвоєння матеріалів. Забезпечення такої підготовки уможливлюється, на нашу думку, лише за умов якнайповнішої гуманізації та модернізації навчального середовища й процесу. Для поступового реформування змісту навчального процесу, приведення його у відповідність із потребами суспільства й особистості потребує розробки та доповнення нових варіативних складових навчальні плани базованих на мультимодальному підході та використанні сучасних технологій розвитку навчання. Визначальними для відбору змісту освіти у вищій школі стали загальнолюдські цінності, принципи науковості, полі культурності освіти, системності, інтегрованості, єдності навчання та виховання.

Якість навчання та інтеграція новітніх технологій у процес навчання базується на п'яти елементах: теорія, творчість, соціум, практика та особистість. Інтегруючи технологію у практику проведення навчального процесу ми розширюємо рамки сприйняття теоретичних матеріалів і посилюємо цілеспрямовані навчальні підходи до опанування дисципліни збагачуючи його. Таким чином, викладач моделює процес навчання та викладення матеріалу показує можливість використання технологічних інструментів та їх поєднання з традиційними методами роботи в класі. Це дає можливість застосування студентами творчого підходу до вивченню та представлення інформації, що в свою чергу сприяє формуванню соціально психологічному клімату як у класному, так і позакласному навчальному процесі. Практика надає можливість студентам оволодіти технологічними інструментами в процесі навчання застосовуючи їх у процесі опрацювання матеріалів і підготовці індивідуальних завдань і може знайти застосування у майбутній практиці.[1, 3].

Формування навчально-виховного процесу, ґрунтоване на мультимодальному підході, дозволяє змінити сталість предмету та надати студенту розуміння матеріалів курсу, а процесу навчання прозорішим.[2] Добре розроблені цифрові технологічні інструменти допомагають підтримати взаємозв'язок між викладачем та студентом, сприяє обміну інформацією, ідеями та навиками допомагаючи знайти нові рішення. Такий підхід до навчального процесу потребує забезпечення викладача можливостей використання цих технологій з одночасниму представленні незалежності в підходах до навчання.

Література

1. *Jane Hunter.* High Possibility Classrooms: Student Agency Through Technology-Enhanced Learning// EDUTOPIA, WHAT WORKS IN EDUCATION. December, 2015. Способ доступа: http://www.edutopia.-org/blog

2. *Kajder,S.B.,* Bringing New Literacies into the Content area literacy methods course// Contemporary Issue in technology and Teacher education [online serial], 7(2). Способ доступа: http://www.citejornal.org/vol7/iss2/general

3. *Ryan Hannah,* The Effect of Classroom Environment on Student Learning/ Western Michigan University,12.06.2013 Доступно: http://scholarworks.wmich.edu

Сахно М.В., ст. викладач
кафедри іноземних мов ФЕФ

ПРОФЕСІОГРАМА ЯК МОДЕЛЬ МАГІСТРА ОСВІТИ

Забезпечення інтенсивного розвитку наукової та дослідницької діяльності інноваційного спрямування, гарантування високої якості навчального процесу, перехід до динамічної ступеневої (дворівневої) підготовки фахівців, підвищення економічної ефективності університетської освіти — ці та інші напрями проголошені стратегічними завданнями у програмних документах міжнародних організацій, зокрема ООН, Ради Європи, Європейської комісії, Юнеско. Реформування національної системи вищої освіти відповідно до положень Болонської декларації зумовило необхідність визначення нових пріоритетів і структурно-змістових змін у магістерській підготовці, що вплинуло на її цілі і завдання. Одним із положень Болонської конвенції є забезпечення якісної освіти.

Загальновідомо, що умовою наукової організації педагогічної праці є чітке уявлення про об'єкт, його вихідні можливості і кінцевий результат – продукт діяльності. Кожному викладачу необхідний орієнтир (перелік вимог), що можна поставити перед майбутнім педагогом, випускником магістратури.

Визначити точно й однозначно якості підготовки спеціалістів важко, але правомірно, спираючись на досягнутий рівень розвитку наук про людину .В оцінці якості підготовки випускника університету, зокрема фахівця освітньо-кваліфікаційного рівня «магістр освіти» можна застосувати професіографічний підхід.

Професіограма моделює передбачений результат, який має бути отриманий після певного терміну навчання і виховання студента у ВНЗ. Як система вимог до спеціаліста, вона вдосконалює програму формування особистості майбутнього педагога. Отже, на основі професіограми вчителя можливо і доцільно складати модель – професіограму бакалаврату, магістратури.

Відповідно до останніх документів Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України основним підходом до підготовки фахівців визнано компетентісний. При порівнянні різних академічних ступенів, програм академічного і професійного спрямування, компетентісний підхід значно ефективніший.

Сучасні студенти прагнуть здобути не стільки академічні знання, скільки засвоїти програми, що дають змогу швидко адаптуватися до вимог ринку праці, бути конкурентно-спроможними в економіці, почуватися впевнено в суспільстві. Деякі з них поєднують навчання і роботу, тому що компетентність формується переважно за межами вишу під час накопичення досвіду у відповідній професійній діяльності, тобто є актуальною чи реальною якістю.

Провідне значення у педагогічній діяльності мають людські якості, характер, ерудиція, які свідчать про професійну готовність, одним із компонентів якої є готовність до інноваційної діяльності.

На нашу думку, випускники магістратури повинен мати особистісну готовність, яка полягає в усвідомленні практичної цінності інновацій у системі освіти, наявності інноваційної педагогічної позиції, психологічну, морально-правову готовність. Щодо взаємозв'язку понять готовність і педагогічна майстерність, то у працях академіка І.А. Зязюна майстерність визначається як комплекс якостей і властивостей особистості, що забезпечує високий рівень самоорганізації професійної діяльності педагога на рефлексивній основі. Її складовими є гуманістичне спрямування, педагогічні здібності, теоретичні знання. Зрозуміло, що майстерність пов'язана зтривалим практичним досвідом і вона приходить з часом.

Професіоналізм тлумачиться як орієнтація на діяльнісні аспекти феномену, а його сутність пов'язується з вищими рівнями досконалості діяльності, мистецтвом і майстерністю.

На нашу думку, професіоналізм проявляється в особливостях професійної мотивації педагога, системі його устремлінь, ціннісних орієнтаціях, значущості праці для фахівця як смислу життя.

Завданням ВНЗ у підготовці магістра є забезпечення готовності до педагогічної діяльності і формування творчого потенціалу для продуктивної педагогічності, зростання майстерності і професіоналізму.

Отже, в основі побудови професіограми магістра освіти ми поклали компетентісний підхід, який передбачає визначену нами ієрархію понять, їх взаємозв'язків.

Професіограма магістра освіти включає цільовий компонент: спрямованість, складниками якої є гуманістична, професійна, педагогічна і пізнавальна спрямованість.

До базового компонента належать: педагогічні здібності, практично-діяльні сні компетентності, складовими яких є компетенції. Основними компетентностями є психологічна, педагогічна, фахова, методична, соціальна та життєва.

Оскільки «Закон про освіту» визначає кваліфікацію «магістр» як повну вищу освіту особи, здатної до діяльності інноваційного характеру, то зрозуміло, що стрижнем у підготовці магістрів має бути підготовка до інноваційної педагогічної діяльності.

Свідерська І.М., к.е.н.,
доцент кафедри корпоративних фінансів і контролінгу

АДАПТАЦІЯ ОСВІТНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ДО ВИКЛИКІВ СЬОГОДЕННЯ

Збереження свободи та гарантія необхідних умов для досягнення культурних та освітніх цілей студентства – пріоритетні напрямки Болонського процесу. Одним із способів реалізації студентоцентризму є особистісно-орієнтований підхід, здатний сприяти не лише всебічному розвитку особистості студента, врахувань його індивідуальних здібностей, а й дозволяє концентрувати зусилля на формуванні його світосприйняття, професійних навичок, саморозвитку, саморегуляції, соціальної відповідальності, актуалізації особистого досвіду студентів [1].

У роботі зі студентами необхідно враховувати освітню мобільність, необхідність вивчення і вдосконалення володіння іноземними мовами. Складний і суперечливий стан економіки вимагає від випускників вузів вирішення складних проблем міждисциплінарного характеру. Це можливо подолати якщо існує широкий вибір факультативних дисциплін, усвідомлення необхідності самоосвіти та навчання протягом усього життя. Сприяє цьому широка мережа бібліотечних ресурсів, відкритий доступ до електронних інформаційних носіїв, дистанційних курсів та on-line навчання. Такі умови мають забезпечувати вітчизняні університети з метою надання якісних освітніх послуг студентам, адже «відтік інтелекту» шкодить соціально-економічному стану країни, породжує бідність і нестабільність.

Щоб викладати в нових умовах, необхідні нові знання, нове мислення, нові відчуття, нова інтуїція, нове бачення себе і навколишнього світу. Світ постійно змінюється, еволюціонує, трансформується, що спонукає викладача до кардинальних змін в освітній діяльності.

Динамічні зміни, що відбуваються в геополітичному, соціальному, економічному середовищі загострюють виклики до змін в освітній сфері. Посилення міжнародного тероризму, євроінтеграційні наміри країни, збереження цілісності та незалежності держави актуалізують проблеми фінансової науки та потребують сучасних інноваційних рішень.

Адаптація освітньої діяльності при викладанні фінансових дисциплін значна, оскільки пов'язана із швидкою зміною інформаційного забезпечення прийняття управлінських фінансових рішень. Якщо раніше зміна концептуальної парадигми відбувалася протягом 20–40 років, то в сучасності швидкість оновлення та переосмислення інформації значно зростає. Вже протягом року кардинальних змін зазнають питання оподаткування, адміністрування, оцінки та підходів до аналізу. І студенти мають отримати достатній рівень компетенцій, щоб швидко реагувати на існуючі зміни в соціально-економічному середовищі.

Лідерський потенціал викладача в даних умовах має зростати, оскільки консолідація академічних знань і тісна співпраця з бізнесом сприяють забезпеченню високої якості освіти. Це спонукає до модернізації змісту лекційних занять, творчих робіт, широкого розуміння існуючих проблем та нетривіального їх вирішення. Інформаційної підтримки потребує також викладач, адже надзвичайно важливим є його саморозвиток, професіоналізм, що частково досягається відвідуванням наукових конференцій, семінарів, вебінарів, круглих столів, доступу до новітніх інформаційних джерел.

Література

1. *Хоружий, Г. Ф.* «Студентоцентризм як принцип академічної культури.»Філософія фінансової цивілізації: людина у світі грошей. – Зб. наук. пр. (2012): – 382 .с.

Семениченко Ю.К., к.е.н.,
доцент кафедри обліку в кредитних і
бюджетних установах та економічного аналізу

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ПІДХОДИ ДО УДОСКОНАЛЕННЯ ЗМІСТУ МАГІСТЕРСЬКИХ ПРОГРАМ ДЛЯ БАНКІВСЬКИХ БУХГАЛТЕРІВ І АНАЛІТИКІВ У СВІТІ ОСТАННІХ ЗМІН ЩОДО ОСВІТНЬОЇ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ

Для того, щоб змінити конкретну людину, треба змінити систему освіти в економічному університеті, який готує нове покоління аристократів, готових до прийняття рішень в умовах нестабільної політичної та соціально-економічної ситуації в країні. Нерозумні обмеження і самообмеження свободи ще до сих пір присутні в освіті, особливо на рівні навчальних закладів і взаємовідносин викладача та студента. Щоб створити міцну систему професійної освіти, в ній треба затвердити студентоцентризм.

Студентоцентризм передбачає зміну позицій викладача магістерського рівня підготовки щодо визначення потреб у навчанні і цінностей студентів вище власних цінностей і потреб при виконанні своєї роботи. Отже, викладач розвиває у процесі викладання магістрам схильність оцінювати науку крізь призму цінностей цієї групи студентів. Названа система зміни цінностей виходить з намагання викладача виправити своє центричне представлення про роботу. Викладач починає враховувати ідеї і потреби іншої групи – власне студентів, ідеальний кінцевий стан здійснення цих освітніх послуг характеризується повною відсутністю якої-небудь упередженості щодо можливостей і професіоналізму студентів.

Для того, щоб студентоцентроване навчання не залишалось теорією, а впевнено реалізовувалося на практиці в Київському національному економічному університеті імені Вадима Гетьмана, в дисциплінах магістерської програми «Облік і аудит в управлінні банками» на Обліково-економічному факультеті повинні використовуватися нові підходи до навчання, які становлять концепцію підготовки банківських обліковців і аналітиків-менеджерів. Значна увага повинна бути зосереджена на зміні змісту таких дисциплін, як «Облікові технології банківських операцій», «Бухгалтерський облік в управлінні банками» та «Управлінський облік і аналіз в банках». Першою зміною змісту програм дисциплін повинен бути розподіл відповідальності за результати вивчення дисципліни між викладачем і студентом порівну. На магістерському рівні викладач працює із молодими людьми, які вже давно визначили свій фах (профіль), отже, вони цілком розуміють свою відповідальність за результати навчання. У цьому випадку, в процесі проходження занять – лекційних, практичних, семінарських і контактних – студенти повинні отримувати навички активних комунікацій, безконфліктного навчання та підвищення ораторського мистецтва, отримувати творче натхнення та гарний настрій у результаті рольових ігор з елементами театралізації, побудовою яких займається розробник змісту магістерських програм і таким чином, бере за себе другу частину відповідальності за розвиток особистості і майбутнього банкіра-фахівця.

Заради отримання більшої самостійності у виборі шляхів засвоєння матеріалу за названими дисциплінами, магістрам запропонуємо самостійно змінювати концепцію проведення занять. Зокрема, буде доцільно запропонувати самостійно підготувати питання, які необхідно розглянути в майбутній лекції або контактному занятті з відповідної теми; підготувати і завдання з кейс-методики, які будуть характеризувати симуляцію реальної ситуації в банку щодо обліку і аналізу конкретних операцій та оформлення повного її забезпечення (інформаційного, методичного, технічного тощо).

Модернізація змісту лекцій та інших занять з дисциплін банківського профілю передбачає розробку технології самостійної підготовки і проведення студентами одного із лекційних (практичних або контактних) занять з відповідних тем, які будуть виноситися як на самостійне навчання, так і на обов'язкове вивчення. Магістри мають шанс продемонструвати творчі вміння, що були привиті їм на протязі навчання і отримання бакалаврського рівня, а також показати інтерпретацію творчих ідей викладачів, які підготували і презентували попередні теми з дисципліни. Об'єктивне оцінювання результатів виконання наведених робіт студентів науково-методичним відділом університету в складі комісій, які контролюють ведення навчального процесу, дасть можливість одночасно провести моніторинг (тестування) роботи викладачів відповідних дисциплін щодо зміни змісту програм магістерського рівня.

Скитьова Г.С., к.е.н.,
доцент кафедри стратегії підприємств,
Кубарева І.В., к.е.н.,
ст. викладач кафедри стратегії підприємств

ДОСВІД АКТИВІЗАЦІЇ АНГЛОМОВНОГО НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ

Євроінтеграція України розширює доступ молоді до світових можливостей освіти, науки, економіки та культури, з одного боку, та вимагає відповідності навчального процесу стандартам провідних світових університетів, з іншого. Однією з вимог конкурентоспроможності сучасних фахівців з економіки є вільне володіння англійською мовою, зокрема економічною термінологією, недарма 2016 рік оголошено роком англійської мови в Україні.

У відповідь на виклики сучасного бізнес-середовища кафедра стратегії підприємств факультету економіки та управління університету ще з 2014 року почала впровадження англомовного навчання студентів. Серед основних передумов, що сприяли необхідності започаткування та розвитку англомовного навчання на факультеті ми виділили такі:

— на макрорівні – процеси глобалізації та інформатизації бізнесу,

— на мікрорівні – загострення конкурентної боротьби вітчизняних вишів та активізація програм академічної мобільності,

— на індивідуальному рівні – забезпечення потреби у створенні навчального та професійного англомовного середовища як для студентів, так і для професорів і викладачів факультету.

Розвиток англомовного навчання у галузі економічних наук розпочато у наступних напрямах: відкриття англомовних магістерських і МБА програм, налагодження постійної роботи англомовного економічного колоквіуму, організація регулярних зустрічей з представниками бізнесу у межах вивчення дисциплін магістерського і бакалаврського рівнів підготовки, участь у міжнародних проектах і програмах (дослідницьких, навчальних і консалтингових), запроваджується проходження практики та стажування в міжнародних компаніях англійською мовою як студентів, так і викладачів кафедри.

З 2015/2016 року відбувся перший набір на англомовну програму «Project Management and Consulting», на якій студенти не тільки навчаються англійською мовою, але також беруть участь у міжнародних дослідницьких проектах (Проект Канадсько-Української стратегії розвитку і досліджень, навчання заради демократії «Колаборативне онлайн навчання, культура і освітні трансформації у постмайданній Україні»), глобальних навчальних курсах (pilot collaborative online course «Cultural Dimensions and Professional Strategies»), проектах соціальної дії спільної з громадською організацією «Клуб економістів» та Британською культурною радою в Україні «Active Citizens».

Два роки поспіль магістранти програми беруть участь у Міжнародному тижні майстерності (напрям: Міжнародний проектний менеджмент) в Університеті прикладних наук у Відні, Австрія (the International Master Week, the University of Applied Science bfi Vienna, Austria). Викладачами кафедри у складі міжнродних наукових команд підготовлено навчально-методичні матеріали та два навчальних посібника з кейсами англійською мовою.

На відкриті лекції та контактні (практичні) заняття для студентів англомовної програми запрошуються англомовні гест-спікери з міжнародних компаній, з якими укладаються домовленості щодо проходження практики, стажування та підготовки дипломних робіт. Для забезпечення ефективної самопідготовки та дистанційного опрацювання англомовних дисциплін курсу викладачами розроблені та активно використовуються дистанційні курси на платформі Moodle (доц. О. Гребешков), MS Office 365 та Google додатки (доц. Н. Гаращенко, доц. Г. Махова, доц. Є. Прохорова, доц. Г. Скитьова), заняття у Skype-командах (проф. Л. Батенко).

З 2014/2015 навчального року за ініціативою кафедри на факультеті було започатковано англомовний «Економічний колоквіум» для розвитку навичок комунікації англійською мовою у сучасному економічному середовищі. Колоквіум проводиться регулярно двічі на місяць, в інтерактивній формі із застосуванням таких методів навчання, як кейс-метод, ділові ігри, мозкова атака, проведення стратегічних сесій, світового кафе, групових презентацій тощо.

Спікерами колоквіуму є представники бізнесу та науковці, які зробили успішну кар'єру завдяки поєднанню компетенцій у сфері економіки й володіння англійською мовою на високому рівні. Серед гостей колоквіуму були маркетинг-директор «Canon-Ukraine», директор по стратегічному маркетингу «Meest-Express», менеджер з корпоративних зв'язків «Philip Morris International Inc.», фахівці з проектного менеджменту глобальної фармацевтичної компанії, менеджер IT-компанії «Luxoft», а також представники наукової спільноти, серед яких професори вітчизняних і зарубіжних університетів.

На колоквіуму студенти отримали досвід спілкування та володіння англійською економічною термінологією, а також навички спілкування та публічних виступів, дізналися про ключові ідеї сучасного менеджменту, передумови, тенденції та перспективи розвитку цифрового маркетингу, стратегічні моделі управління компаніями, особливості розвитку кар'єри у глобальних корпораціях, практичний досвід управління проектами у світовому бізнесі, особливості гнучкого управління проектами та управління командою проекту, історію створення та реалізації «Плану Маршалла» та паралелі й можливості його імплементації в умовах вітчизняної економіки тощо.

Викладачі КНЕУ (проф. Л. Батенко, доц. Є. Прохорова, доц. О. Галушко, доц. Г. Скитьова) провели англомовні тренінги з вирішення практичних проблем проектного управління, діагностики організаційної культури компанії (на прикладі нашого університету), лідерства, командо утворення та визначення власного рольового профілю в команді.

Окремо слід відмітити, що спікерами колоквіуму виступали й студенти КНЕУ, які поділилися із аудиторією про досвід участі у міжнародних навчальних проектах і спілкування в англомовному бізнес-середовищі, а також враження від вивчення англомовної магістерської програми «Project Management and Consulting».

Учасниками колоквіуму є студенти, які володіють англійською мовою і мають бажання її розвивати для подальшого навчання та кар'єрного розвитку. За цей час у колоквіумі взяли участь більше сотні студентів, серед них студентів 4 курсу – 55 %, 5 курсу –- 30 %, студентів 2 та 3 кур-

су – 15 %. Напрацьовані презентаційні, дискусійні та фотоматеріали публікуються на сайтах кафедри та університету та відповідних сторінках у соціальних мережах.

Англомовне навчання економічним дисциплінам дозволяє студентам зняти певну напругу та побоювання щодо навчання на іноземній мові, підвищувати їх академічну мобільність, а також дає можливість розвивати свої компетенції з володіння англомовною економічною термінологією, вільного спілкування англійською мовою у міжнародному науковому та бізнес-середовищі. Це, в свою чергу, підвищує рівень конкурентоспроможності як випускників університету на міжнародному ринку праці, так і рівень конкурентоспроможності Університету.

Супрович Г. О., к.е.н.,
доцент кафедри обліку підприємницької діяльності

ПЕДАГОГІЧНІ ТА ПРАВОВІ АСПЕКТИ СТУДЕНТОЦЕНТРИЗМУ

Інтеграція України в світовий економічний і соціокультурний простір вимагає суттєвих якісних змін у кожній сфері суспільного життя, зокрема і в освітній. Вища освіта це ключовий аспект розвитку потенціалу країни, її економічного зростання.

З огляду на те, що європейські суспільства все більше прагнуть ставати суспільствами знань, вища освіта є невід'ємним компонентом соціально-економічного та культурного розвитку. Водночас зростання попиту на навички і компетенції вимагає від вищої освіти нових кроків [2].

Національною доктриною розвитку визначено, що мета української системи освіти полягає у створенні умов для розвитку особистості і творчої самореалізації кожного громадянина України, вихованні покоління людей, здатних ефективно працювати і навчатися протягом життя, оберігати й примножувати цінності національної культури та громадянського суспільства, розвивати і зміцнювати суверенну, незалежну, демократичну, соціальну та правову державу як невід'ємну складову європейської та світової спільноти [1].

Наразі пріоритетним напрямком державної політики є трансформація вищої освіти з урахуванням студентоцентрованого підходу. Першим і найважливішим кроком має стати модернізація змісту освітніх програм на засадах студентоцентрованого навчання. Адже освітні програми є вихідним інформаційним забезпеченням як процесу викладання, так і процесу навчання.

Слід зазначити, що процедура розробки та затвердження навчальних програм є доволі тривалою. Нерідко до моменту їх введення в дію значна частина інформації втрачає актуальність. Освітні програми мають слугувати лише інструктивним матеріалом, а не догмою у процесі навчання, тобто надавати можливість викладачам використовувати інтерактивні освітні методики та заохочувати студентів до активної участі у творенні навчального процесу [2].

Студентоцентрований підхід має передусім ґрунтуватись на довірі до студента та надавати йому можливість обирати дисципліни, які він хоче вивчати в межах своєї спеціальності.

Освіта побудована на засадах студентоцентризму має орієнтуватись як на процес, так і на результат, забезпечувати підготовку конкурентоспроможних фахівців, виховувати усебічно розвинутих, вільних, творчих особистостей.

Література

1. Наказ Про Національну доктрину розвитку освіти від 17.04.2002 № 347/2002 [Електронний ресурс] / Режим доступу : http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/347/2002
2. Стандарти і рекомендації щодо забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти [Електронний ресурс] / Режим доступу : http://www.enqa.eu/indirme/esg/ESG %20in %20Ukrainian_by %20the %20British %20Council.pdf

Тимченко О.М., д.е.н.,
професор кафедри фінансів

ОСОБЛИВОСТІ ВИКЛАДАННЯ ФАХОВИХ ДИСЦИПЛІН ІНОЗЕМНИМИ МОВАМИ

В умовах євроінтеграції зростає попит на знання іноземних мов. Потребою сучасного студента – майбутнього економіста — є не лише володіння загальною економічною лексикою. Він прагне набути фахових знань, вивчаючи вузькоспеціалізовані дисципліни іноземною мовою. Це на-

дає майбутнім молодим спеціалістам додаткові конкурентні переваги на ринку праці, кращі можливості для навчання і пошуку роботи за кордоном. Беручи до уваги інтереси студентів в університеті розпочалося викладання фахових дисциплін іноземними мовами. Перший досвід виявив ряд проблем, які потребують обговорення і пошуку правильних рішень з метою підвищення якості викладання і задоволення потреб в освіті вимогливого споживача.

Фахові дисципліни викладаються іноземною мовою за тою ж програмою, що й рідною мовою. А ці програми базуються на вітчизняних підручниках і законодавстві. У результаті, через переклад, студенти отримують знання з теорії та практики (зокрема, з питань оподаткування), якими навряд чи вони скористаються через розбіжність у методологічних підходах, термінології, особливостях деяких питань, що вивчаються. Виникає питання, чи доречно викладати іноземною мовою дисципліни за програмами, які спрямовані на підготовку спеціалістів для вітчизняних підприємств і державних органів і формування у них відповідних компетенцій.

Наступна проблема стосується обсягу матеріалу, який у змозі засвоїти студенти. Йдеться про те, що викладання іноземною мовою відбувається повільніше. І це об'єктивно. Отже за один і той же час студенти, що вивчають дисципліну рідною мовою отримують більший обсяг інформації. До того ж немає жодного підручника або посібника іноземною мовою, який відповідає програмі дисципліни. Фактично, для вивчення дисципліни студент має лише конспект лекцій, який, враховуючи обмеженість часу і швидкість подання матеріалу, не охоплює усі питання програми. Рекомендувати ж студентам посібники та підручники українською мовою, а потім вимагати від них відповідей та виконання завдань іноземною мовою вважаємо не коректним.

Викладання фахових дисциплін іноземною мовою можливе лише тільки на основі інтерактивних форм. Про класичні лекції тривалістю 1 година 20 хвилин не може бути мови. Обов'язково необхідно поєднувати подання нового матеріалу з дискусіями, обговореннями, ігровими ситуаціями, виконанням міні-завдань. Усе це потребує відповідної підготовки самого викладача. Йдеться про те, що необхідно багато часу на «домашню роботу» викладача і повне зосередження на мові, тобто постійне читання іноземної літератури, відвідування лекцій на іноземній мові, спілкування колегами європейських університетів. На жаль, часу на розробку дисциплін іноземною мовою не було надано. До того ж викладач паралельно з іноземною викладає відповідну дисципліну й рідною мовою. А це впливає на якість викладання.

Узагальнюючи викладене, зробимо висновок, що викладання фахових дисциплін іноземними мовами – перспективний напрям розвитку освіти. Він надає конкурентні переваги навчальному закладу на ринку освітніх послуг і дає змогу готувати фахівців, спроможних працювати в європейському просторі. Однак, якість викладання залежить від правильної організації навчального процесу та планування навантаження на викладача.

Тіпанов В.В., к.е.н.,
доцент кафедри міжнародної торгівлі

ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ НАВЧАННЯ В СИСТЕМІ ОСВІТИ УКРАЇНИ

Сучасний розвиток суспільства вимагає нової системи освіти – інноваційного вчення, яке змогло б сформувати у осіб, що навчаються здібність до стратегічної детермінації майбутнього, відповідальність за нього, віру в себе і свої професійні здібності впливати на це майбутнє. Освіта, насамперед, повинна орієнтуватися на інтереси особи, на становлення її ерудиції, професійній компетентності, розвиток творчих завдатків і загальної культури. При цьому, моделюючи цілісний образ випускника ВНЗ, сучасні наукові концепції обумовлюють такі установки його особистості: він має бути не лише здібний до творчої самореалізації і підготовлений до нормального стабільного життя, але і до змін в умовах праці, до соціальної мобільності, стратегічного проектування вектора своєї професійної кар'єри, до етичної саморегуляції, до змін способу життя тощо. Таким чином, стає зрозумілим, що одним із шляхів модернізації освітньої системи України постає упровадження в навчальний процес ВНЗ інноваційних технологій і підходів.

Адміністративно-командна система в освіті, на думку В. Кременя, – це пережитки минулого, а формування студентської особистості, повинно відбуватися у вільних відносинах. Прикладом реалізації такого підходу є Болонська модель, яка стає домінуючою для загальноєвропейського освітнього простору. Практико-орієнтована концепція Болонської моделі будується, перш за все, на компетентнісній парадигмі, преференції якої полягають в центрованій, саме на студентові системі вчення. Це, в свою чергу, створює реальні передумови для побудови універсальної інноваційної моделі вищої освіти за таким напрямком формування нової освітньої парадигми, як студентоцентризм. Саме цей підхід передбачає прийняття студентом відповідальності за власну

освіту, усвідомлення його мети, розуміння особливостей свого стилю вчення і, виходячи з цього, безпосереднє планування, реалізацію навчальної діяльності і її рефлексію. Він полягає також у створенні умов для становлення суб'єктної позиції студента, формування умінь самостійного пошуку знань, рефлексії способів власного вчення. Проте, конструюванню персональних доріг і моделей освіти студентів повинно сприяти освітнє середовище вузу, яке має бути організоване на таких принципах: 1) варіативному – можливості вибору будь-яких освітніх пропозицій; 2) відвертості – можливості для студента здолати кордони будь-якої заданої заздалегідь навчальної програми; 3) конструювання індивідуального освітнього маршруту – можливості для кожного студента формувати свій освітній простір самостійно; 4) т'юторського супроводу – технології супроводу, яка надає можливість консультуватися з викладачем і коректувати свій освітній маршрут, аби допомогти студентові самовизначитися і сформувати професійну мобільність.

Отже, докорінні зміни в соціально-економічному житті та державно-політичному устрої України зумовлюють необхідність модернізації системи вищої освіти в країні, де в сукупності з наукою, культурою, суспільно-політичними інститутами тощо система вищої освіти стає найважливішим чинником створення національної інноваційної економіки на принципово новій технологічній основі, ключовим засобом розвитку людського потенціалу і забезпечення демократичних свобод високоморальної, інтелектуально і фізично розвиненої особистості.

Фащевський М.І., д.г.н,
професор кафедри регіональної економіки і туризму,
Білоконь І.В., к.е.н,
доцент кафедри регіональної економіки і туризму

ШЛЯХИ МОДЕРНІЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНИХ ПРОГРАМ З РЕГІОНАЛІСТИКИ В УМОВАХ СТУДЕНТОЦЕНТРОВАНОГО НАВЧАННЯ

Зростання фахової компетентності студентів в умовах посилення євроінтеграційних процесів значною мірою залежить від глобального розуміння процесів, які досліджуються регіоналістикою – науковим напрямом, що охоплює широке коло регіональних економічних, соціальних, екологічних, управлінських та інших питань. Особливо актуальним сьогодні є питання формування нових регіональних утворень – об'єднаних територіальних громад, що функціонують на базі адміністративно-територіального об'єднання суміжних сіл, селищ, міст.

Функціонування новостворених об'єднаних територіальних громад стосується усієї сукупності соціально-економічних та екологічних відносин – фінансових, земельних, управлінських, кадрових, інфраструктурних тощо. У цьому випадку мова йде про такий науковий напрям регіоналістики, як регіонально-просторове соціально-економічне системоутворення та закономірності його існування. Оволодіння знаннями формування і функціонування елементарних об'єднаних територіальних громад має важливе наукове і прикладне значення як у реалізації студентоцентрованого навчання, так і в подальшому удосконаленню законодавчої бази.

Регіоналістика як система наук про формування і функціонування регіональних соціально-економічних систем нині посилює свою роль у підготовці економістів, в поглиблені їх знань щодо глобальних, національних, регіональних і локальних економічних просторів. Це забезпечить їм належну базу для самовдосконалення і формування інноваційних якостей їхньої особистості, зростання необхідної компетентності та сприятиме набуттю ними основних навичок самостійної оцінки регіонального підприємницького клімату, інвестиційної привабливості регіонів тощо. Без таких знань неможливо вирішувати завдання у галузі управління, маркетингу, фінансів, банківської справи, оподаткування та аналізу господарської діяльності регіональних соціально-економічних систем.

Нині в економічних вишах України базовою науковою навчальною дисципліною регіоналістики є «Регіональна економіка». Вона формує у студентів знання щодо науково-методичних засад функціонування соціально-економічних систем регіонів, сутності державної регіональної економічної політики та інтересів, ресурсного забезпечення та організаційно-економічних механізмів комплексного соціально-економічного розвитку регіонів в умовах впливу національних і глобальних чинників.

У сучасних дослідженнях усе більше уваги приділяється регіонально-просторовій організації господарства як цілісній соціо-еколого-економічної системи. Просторова економіка відкриває нові можливості економічного зростання, що зумовлено залученням в економічну діяльність найбільш якісних ресурсів, можливістю зниження виробничих витрат (матеріальних, трудових й інших). Просторова економіка вимагає нового управління й територіальної організації економіч-

ної діяльності, широкого використання інформаційних технологій. Це тісно пов'язано із застосуванням нових форм територіальної організації виробництва та збуту продукції та послуг, а саме – галузевих кластерів, мережевих просторових економічних систем, збутових мереж, центрів і сфер економічної діяльності тощо. Просторовий підхід до аналізу економічного розвитку є відображенням дійсності, сприяє поглибленню знань про взаємодію об'єктів, їхні просторово-часові відносини.

Використання сучасних наукових досягнень регіоналістики у навчальному процесі забезпечує поглиблення професійної підготовки економістів. Саме з цією метою кафедрою регіональної економіки і туризму Київського національного економічного університету імені Вадима Гетьмана впроваджено такі навчальні дисципліни, як «Просторова організація економіки», «Регіонально-просторовий розвиток економіки», «Управління регіональним розвитком», а також «Соціально-економічний розвиток регіону», які забезпечать оволодіння студентами поглибленими знаннями з просторового розвитку економіки та сприятиме підвищенню професійного рівня їх підготовки.

Федоренко Н.І.,
доцент кафедри соціології

МУЛЬТИМЕДІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ У ВИЩІЙ ОСВІТІ: ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ПРИ ВИВЧЕННІ СОЦІОЛОГІЧНИХ ДИСЦИПЛІН

Наша епоха інформаційних технологій – це час стрімкого розвитку науки та техніки. Разом з цим постійно зростають обсяги інформації, під впливом якої формуються соціальні, моральні, інтелектуальні цінності та інтереси. Останнім часом спостерігається високий інтерес молоді до медіа, які, як відомо, несуть усі види соціальної інформації: економічну, наукову, політичну, культурну тощо. Сучасна вища освіта постійно трансформується. Сьогодні стало звичним вести мову про індивідуалізацію навчання, гнучкі освітні траєкторії. Реалізація таких моделей вимагає якісно нового підходу до створення і використання навчальних матеріалів. Використання інформаційних мультимедіа-технологій у системі освіти дозволяє розвивати творчий і інтелектуальний потенціал студента та його здібності, що вкрай необхідно йому як майбутньому фахівцю. Для цього викладачі кафедри соціології не тільки створюють мультимедійні лекційні курси з соціологічних дисциплін, а й використовують різноманітні завдання по розробці індивідуальних і групових мультимедійних студентських проектів. Проведення лекцій і семінарських занять при комплексному застосуванні традиційних і мультимедійних технологій забезпечує набуття студентами глибоких і міцних знань з соціологічних дисциплін. Це також сприяє розкриттю, збереженню і розвитку індивідуальних здібностей студентів, формуванню у студентів пізнавальних можливостей, прагненню до самовдосконалення; забезпеченню комплексності вивчення явищ дійсності, постійному динамічному оновленню змісту, форм і методів освітніх процесів.

Мультимедійна інформація відрізняється чіткістю, лаконічністю, доступністю. У процесі роботи з нею студенти вчаться аналізувати матеріал, висловлювати власну думку, вдосконалюють уміння працювати на комп'ютері. Якщо застосування мультимедійних технологій добре продумане, заняття буде образним, наочним, цікавим, життєвим, дозволить розвивати уміння студентів працювати в парах і групах.

Сучасні мультимедійні інформаційні технології дають можливість викладачам не тільки розвивати індивідуальні особливості студентів, а також виявляти і свої креативні здібності. Разом з новими технологіями в освіті з'являються і нові напрями і можливості роботи викладача. Викладачі КНЕУ імені Вадима Гетьмана активно працюють у цьому напрямку. У своїх тренінг-програмах вони пропонують для впровадження не тільки цікаві інноваційні методи для групової роботи: матриці прийняття рішень, баскет-метод, експертні групи, метод номінальних груп, створення метаплан-карти, а й методики, які можуть поєднувати разом тренінгові і мультимедійні технології. До таких інновацій можна віднести відеотренінг. Така методика роботи ефективно доповнює та підкріплює сприймання нової інформації та її аналіз. Зазвичай його використовують після усного виступу викладача, в якому подано суть та основні положення теми. Фрагменти відеозапису також можуть слугувати як ілюстрації у процесі міні-лекції. Виняткову ефективність має формування нового досвіду слухачів за допомогою відеозаписів.

Підсумовуючи все зазначене, вважаємо, що майбутнє за системою навчання, яке визначається схемою «студент – технологія – викладач», за якої викладач перетворюється на педагога-методолога, технолога, консультанта, а студент стає активним учасником процесу навчання. Для ефективного впровадження мультимедійних інформаційних технологій у навчальний процес

ВНЗ необхідно створювати мультимедійні електронні підручники, бібліотеки мультимедійних компакт-дисків з матеріалами навчальних дисциплін і відкривати мультимедіацентри, які обладнано сучасною комп'ютерною технікою у мультимедійним мережевим навчальним комплексом.

Ходзицька В.В., к.е.н.,
доцент кафедри обліку підприємницької діяльності

НАБЛИЖЕННЯ ЗМІСТУ НАВЧАЛЬНОЇ ПРОГРАМИ З ДИСЦИПЛІНИ «СТРАТЕГІЧНИЙ УПРАВЛІНСЬКИЙ ОБЛІК» ДО МІЖНАРОДНОЇ СЕРТИФІКАЦІЙНОЇ ПРОГРАМИ АССА

Обраний Україною курс на подальшу інтеграцію у Європейський політичний, юридичний та економічний простір передбачає завершення створення загальноєвропейських механізмів забезпечення якості освіти у відповідності до загальноприйнятих стандартів Європейської мережі забезпечення якості освіти.

Світові тенденції в освіті доводять, що конкурентоспроможний університет має на меті не тільки використовувати оптимальну університетську модель, але й реалізовувати студентоцентричну концепцію освіти,що вимагає нових підходів до управління змістом освіти та удосконалення якості майбутніх фахівців.

Дисципліна «Стратегічний управлінський облік» формує у студентів теоретичні знань та практичні навички з методики і організації стратегічного управлінського обліку в процесі прийняття ефективних управлінських рішень суб'єктами господарювання, які діють у конкурентному середовищі. Дисципліна «Стратегічний управлінський облік» орієнтована на формування системи сучасних знань, яка поєднує облікові концепції щодо прийняття ефективних управлінських рішень з метою формування ділової стратегії суб'єктів господарювання, спрямованих на забезпечення стійких конкурентних переваг в бізнес-середовищі.

23 жовтня 2015 року найкращий економічний ВНЗ України ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана» підписав меморандум про взаєморозуміння з Асоціацією присяжних сертифікованих бухгалтерів (АССА), який надав можливість студентам спеціальності « Облік і аудит» наблизити університетські навчальні програми до базового рівня міжнародної сертифікаційної програми АССА. Оптимізуючи програму з дисципліни «Стратегічний управлінський облік» навчальний процес надасть можливість поєднання знань зі стратегії розвитку суб'єктів господарювання з навичками управління фінансами підприємств (організацій). При вдосконаленні програми був врахований логічний зв'язок з наукою « Фінансовий менеджмент», який поєднає та вдосконалив ланцюжок знань зі стратегічного, тактичного та оперативного управління господарюючим суб'єктом.

Враховуючи наведене, вважаємо необхідним схвалити подальше впровадження в навчальний процес програм магістерського рівня науково-дослідної роботи студентів з метою можливості всебічного розкриття та розвитку їх творчих здібностей, індивідуалізації навчання, яка змінить атмосферу співпраці викладача зі студентом і підвищить мотивацію відмінного навчання.

Література

1. ПРОГРАМА ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ КИЇВСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО ЕКОНОМІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ ВАДИМА ГЕТЬМАНА НА 2013-2015 роки. – К. : КНЕУ, 2013. – 21 с.
2. *Антонюк Л.Л.* Оцінювання навчальної роботи студентів в системі забезпечення якості вищої освіти. /З абезпечення відкритості,прозорості та об'єктивності оцінювання якості навчальної роботи студентів / 2010. – Збірник матеріалів науково-методичної конференції. – К. : КНЕУ. 2010. – С. 30–36.

Циганова Н.В., к.е.н.,
доцент кафедри банківської справи

ФОРМУВАННЯ НОВИХ ПІДХОДІВ ДО ПІДГОТОВКИ КАДРІВ ІЗ ВИКОРИСТАННЯМ ТЕХНОЛОГІЙ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

Розвиток інформаційного суспільства суттєво впливає на зміст і методи навчального процесу, формуючи якісно нові вимоги до викладачів, студентів і форм їхньої взаємодії. Оскільки в сучасних умовах комплекс знань, необхідних для ефективної професійної діяльності, має повністю оновлюватися кожні десять років і цей термін має тенденцію до скорочення, постає питання про

формування безперервного навчального процесу з моменту початкової професійної підготовки фахівця до завершення професійної кар'єри. Тому, на нашу думку, вищі навчальні заклади можуть пропонувати й забезпечувати не лише початкову підготовку фахівців освітнього рівня бакалавр і магістр, але й активно співпрацювати з роботодавцями у сфері перепідготовки та підвищення кваліфікації персоналу.

З приходом на вітчизняний ринок іноземних банків попит на такі освітні послуги зростатиме. У розвинених країнах розвиток персоналу банків забезпечують банківські коледжі, банківські школи та безпосередньо самі банки. Так, у США один із найбільших банків Сітібанк створив освітній центр, що забезпечує підвищення кваліфікації власного персоналу та надає освітні послуги меншим банкам. Його керівництво вважає, що в сучасних умовах підвищення кваліфікації персоналу має бути безперервним, створює для цього відповідні умови та мотивує працівників до навчання досить складною системою винагород. Відповідний досвід є і в Україні, зокрема загальновідома освітня діяльність Ажіо-коледжу.

Оскільки потреба у подібних освітніх послугах із часом буде зростати, у ДВНЗ «КНЕУ імені Вадима Гетьмана» можлива розробка і реалізація подібних навчальних проектів, зокрема, на базі ІБО. Для цього може бути використана технологія дистанційного навчання, оскільки вона має переваги підготовки персоналу без відриву від робочого місця. Такі програми можуть бути підготовлені як на замовлення окремих банків, так і стандартні, де в групах будуть навчатися працівники різних банківських структур. Тривалість курсів також може бути різна: від одного тижня до кількох місяців. Можливе створення готових навчальних продуктів «під ключ», де навчання буде відбуватися за індивідуальним графіком.

Бажано, щоб такі програми функціонували як логічне продовження навчання у КНЕУ за стандартними навчальними планами підготовки бакалаврів і магістрів, що створюватиме додаткові конкурентні переваги на ринку освітніх послуг.

Результатом навчання може бути отримання відповідних сертифікатів. Оскільки у даному випадку контингент слухачів буде досить мотивований до отримання нових знань, навчання може бути повністю дистанційним. За бажанням роботодавців може бути використане поєднання контактних і дистанційних форм роботи зі слухачами.

Така взаємодія із роботодавцями відбуватиметься в контексті наближення навчального процесу до традицій відомих університетів і бізнес-шкіл, де поєднують класичну освіту із підготовкою персоналу відповідно до потреб конкретного банку, підприємства, фірми.

Червінська Л.М., ст. викладач
кафедри іноземних мов факультету маркетингу

ГЛОБАЛЬНО ОРІЄНТОВАНІ НАВЧАЛЬНІ ПРОГРАМИ З ФАХОВОЇ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ В СВІТЛІ ІДЕЙ СТУДЕНТОЦЕНРОВАНОГО НАВЧАННЯ

Процес тотальної інформатизації суспільства, викликаний глобальними змінами в світі, є важливим фактором сучасного розвитку особистості. Володіння інформаційними технологіями на рівні навичок читання та письма породжує принципово новий тип мислення. Сучасний студент принципово по-іншому підходить до оцінки виникаючих проблем та організації своєї життєдіяльності.

Ці зміни не могли не торкнутися сучасної системи освіти. Завдяки запровадженню в процес навчання інформаційних технологій з'явились необмежені можливості для індивідуалізації та диференціації навчального процесу, спрямування його на розвиток мислення та досягнення конкретних практичних результатів.

Студент і викладач є активними учасниками навчального процесу та суб'єктами навчальної діяльності. Взаємодія «викладач-студент» є сутністю процесу навчання, особливим типом взаємовідносин, який повинен бути взаємозбагачувальним. Педагогічна взаємодія є особливою формою зв'язку між учасниками процесу навчання, через який здійснюється збагачення інтелектуальної, емоційної та ділової сфер учасників цього процесу. Необхідно правильно побудувати цю взаємодію задля особистісного розвитку студента та його самореалізації.

Сучасна парадигма освіти передбачає перехід до студентоцентрованого підходу, де студент стає центральною фігурою процесу навчання. Головним результатом процесу навчання стають знання та компетенції, а не засоби та методи.

Програма з фахової іноземної мови в економічному ВНЗ, як будь-яка навчальна програма, включає дві основні цінності: базові навички та функціональні навички і вміння, або компетенції. Під базовими вміннями ми розуміємо здатність студентів виконувати певні операції більш-менш

автоматично, при цьому досягаючи певної значимої цілі. Компетенції – це здатність студента діяти в реальній життєвій ситуації, яка є головним мотиватором вирішувати проблеми, приймати вірні рішення та досягати мети. Компетенції можна розвивати та вдосконалювати протягом всього життя, однак при розробці навчальних програм з фахової іноземної мови ми повинні розуміти, що структура функціональних навичок і вмінь є головним чинником того, щоб набуті студентом вміння та навички працювали в реальній життєвій практиці. Функціональні вміння можна розділити на специфічні (пов'язані з предметом) та універсальні. Що стосується універсальних навичок або компетенцій, які мають бути закладені в програму з фахової іноземної мови, вони такі:

1. Визначати предмети або явища та вміти порівнювати та розрізняти їх.
2. Вибирати найприйнятнішу характеристику предмета або явища.
3. Формулювати власну думку та надавати аргументи на її підтримку.
4. Давати визначення предмету або явищу з економічного фаху.
5. Давати класифікацію економічних явищ згідно певних критеріїв або знаходити надійні критерії класифікації певних економічних предметів і явищ.
6. Підсумовувати інформацію, надаючи всі факти та думки пов'язані з нею.

Оскільки універсальні компетенції так чи так пов'язані з інтелектуальною діяльністю, програми повинні передбачати розвиток інтелектуальних умінь і навичок. Наприклад, вміння підсумовувати інформацію передбачає вміння вибирати необхідні факти та думки та вміння узагальнювати (а потім презентувати в формі стислого монологу), що, в свою чергу, передбачає вміння трансформувати текст оригіналу (перефразовувати). Все це має бути враховано при розробці програми з фахової іноземної мови, особливо на початковому етапі. Програми з фахової іноземної мови для студентів 1–2 курсів КНЕУ розроблені на досягнення певних мовних і фахових компетенцій, тобто є прагматичними та глобально-орієнтованими. Тому програми мають забезпечити досягнення таких цілей:

1. Засвоїти певні навички, які формують достатній рівень загальних компетенцій, необхідних для подальшого вивчення фаху на іноземній мові.
2. Набути систематизованих знань (фахова іноземна мова), що забезпечить розвиток комунікації по тематиці фахових дисциплін (економіка підприємства).
3. Вчити студентів вчитися, тобто набувати певні навички та вміння.
4. Створити систему взаємовідносин усіх задіяних у процесі навчання, а саме: викладач-група, викладач-студент, студент-студент, студент-група. Головною метою є досягнення такого рівня комунікації, коли академічна група є мініатюрою (симулякром) суспільства.
5. На базі матеріалу фахової англійської (іноземної) мови розвивати інтелектуальні дії, які є фундаментальними для універсальних інтелектуальних умінь і навичок.
6. Створити передумови, які дозволять бачити світ через вивчення предмету.
7. Сприяти холістичному сприйняттю світа.

Література

1. *М. Стріха*. Дзеркало тижня №49. – К., 2013.
2. *Я.М. Колкер, В.А. Крючков та ін*. A global Perspective as a Vehicle for Education. – М., 2005.
3. *М. Згуровський*. Дзеркало тижня №49. – К., 2013.

Чубур Н.В., к.пед.н.,
доцент кафедри політології

МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ РЕАЛІЗАЦІЇ СТУДЕНТОЦЕНТРОВАНОГО НАВЧАННЯ У СУЧАСНІЙ МЕТОДИЦІ ВИКЛАДАННЯ ПОЛІТОЛОГІЇ

Провідною тенденцією сучасної освіти в Україні є запровадження реформ на основі принципу студентоцентризму як базового принципу організації навчального процесу і всієї системи стосунків в освіті, навчальному закладі, зокрема між тим, хто навчає і тим, хто навчається. Студентоцентризм – це максимальне наближення освіти, навчання і виховання конкретної особистості до її сутності, здібностей і життєвих планів [1]. Студентоцентризм передбачає специфічні форми організації навчального процесу. Однак форми організації не визначають його суті. Важливим стає методичний аспект питання. Робота студентів на семінарах з політології є одним із засобів самовираження особистості. Можливості даного процесу залежать насамперед від взаємодії на заняттях викладача і студента – суб'єкта навчання. Необхідно детально розглянути модель відносин педагога і студента у процесі студентоцентрованого навчання.

1. Викладач володіє навчальним педагогічним матеріалом, на основі якого можливо варіювати вид і форму репрезентації навчального завдання. Наприклад, при вивченні певного політичного факту чи події, педагог може запропонувати такі завдання: охарактеризуйте основні тенденції процесу та висловіть власну думку щодо нього; складіть схему (нової теми чи відповіді), що розкриває послідовність етапів політичної події (поясніть свою схему). У студента з'являється можливість самостійно вирішити, яке із запропонованих завдань (через схему, практичне моделювання, відповідь) найцікавіше та значуще для нього.

2. Викладач створює умови для самореалізації, самовираження студентів, пропонує останнім виконувати завдання як репродуктивного, так і творчого характеру, що ґрунтується на досвіді останнього. Наприклад, творчим завданням має бути відповідь на такі запитання: дайте відповідь, яке місце у вашому житті займає політологія; де і як ви застосовуєте знання з політології. Студент може проявити суб'єктивний досвід на всіх етапах семінарського заняття та у різних видах роботи.

3. Педагог намагається створити позитивне емоційне середовище для роботи всіх слухачів за допомогою надання студентам можливості вибирати: форму роботи (у групі, парами, індивідуально, усно, письмово); спосіб виконання завдання (схема, слово, моделювання). Результатом, як правило, є відчуття комфорту і задоволення у студента в процесі навчання. Викладач заохочує спроби кожного студента до пошуку свого засобу роботи. Наприклад, при складанні тестів на знання фактичного матеріалу, це дозволяє останнім проявити власні творчі здібності. Педагог при аналізі робіт виявляє типологію помилок і рівень володіння темою. Викладач використовує різні форми занять, що є важливими для кожного студента: науково-практична конференція; «круглий стіл»; семінар «захист запитання» тощо.

4. Педагог складає індивідуальні карти особистісного розвитку студента, веде спостереження за ним, порівнює досягнення студента з результатами і показниками в минулому. Це дозволяє кожному студенту проявити інтерес до самопізнання, формувати впевненість в успіху. Підсумком є позитивні результати у навчанні. Специфіка політології як навчальної дисципліни полягає в тому, що це один з предметів, орієнтований на формування особистісних якостей студента – суб'єкта навчання. Відбувається це через вивчення студентами матеріального і духовного надбання попередніх поколінь.

5. Викладач проводить аналіз використання студентом засобів опрацювання навчального матеріалу. Студентам пропонується звернути увагу не тільки на загальне враження від відповіді одногрупника. Необхідно робити більш детальний аналіз опрацювання навчального матеріалу за такими параметрами: глибина опрацювання матеріалу (змістовність); оригінальність вибраного засобу опрацювання навчального матеріалу; повнота відповіді; логіка побудови відповіді; рівень використання політичної термінології; точність відповіді; свідомість відповіді, наявність висновку. Студент аналізує не тільки засоби опрацювання навчального матеріалу одногрупників, а й власні.

Студентоцентрований підхід змінив традиційне уявлення про роль і місце викладача і студента, особистісні цінності, нові технології навчання тощо. Повноцінна реалізація ідей студентоцентрованого навчання у вузівській практиці вимагає розробки методології, змісту, методики, інструментарію навчання.

Література:

1. *Кремень В*. Чому ми бідні, якщо такі освічені? // Дзеркало тижня. – №6. – 20 лютого 2015 [Електроний ресурс] – Режим доступу: http://gazeta.dt.ua/EDUCATION/chomu-mi-bidni-yakscho-taki-osvicheni-_.html

Чук О.В., к.е.н.,
доцент кафедри бухгалтерського обліку

АКТИВІЗАЦІЯ ПРИНЦИПУ СТУДЕНТОЦЕНТРИЗМУ ЯК НЕОБХІДНОГО ЧИННИКА МОТИВАЦІЇ СТУДЕНТІВ ДО НАВЧАЛЬНО-ПІЗНАВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Інтеграція України до європейської спільноти та реформування системи вищої освіти зумовлюють посилення уваги суспільства до фахової, загальноосвітньої та конкурентоспроможньої підготовки спеціалістів.

На сьогоднішній день розвиток техніки та технології розширило інформаційне середовище, в якому живе сучасна молодь. Тому студент має бути розвинутою, самодостатньою особистістю. Повинен самостійно приймати будь-яке рішення і бути відповідальним суб'єктом сучасного інформаційного середовища.

Відомо, що навчати можна лише ту людину, яка хоче вчитися. Тому, головним завданням викладача є забезпечення не лише високої якості викладання своєї дисципліни, а й надати можливість студенту усвідомити обов'язкову необхідність самостійного вибору шляхів засвоєння матеріалу, враховуючи інтереси майбутнього фахівця.

Принцип студентоцентризму, як принцип академічної культури, передбачає самостійне опрацювання науково-методичної літератури, вміння систематизувати, обробляти, аналізувати інформацію і головне вміти робити правильний науково-обгрунтований висновок. Така робота студента повинна бути спрямована на отримання ним певних навичок науково-дослідної діяльності. Студентоцентризм включає також підготовку, розробку і презентацію студентами наукових розробок по актуальним проблемам розвитку економіки України та її регіонів.

З метою активізації принципу студентоцентризму необхідно залучати студентів до участі в студентських наукових конференціях. У цьому процесі їм необхідно не лише пропонувати теми виступів, а й надавати можливість обирати тему самостійно, яка найбільше цікавить і хвилює студента по дисципліні і яка з його точки зору є актуальною для подальшого розвитку України, виходу її з економічної кризи.

Серед важливих сучасних освітніх технологій є тренінгова форма навчання, яка забезпечує ефективне формування свідомих мотивацій, вмінь, навичок і компетенції студента-майбутнього фахівця.

Переваги педагогічного принципу полягають У поєднанні демократичних принципів з сучасними методами навчання, що дозволяє створювати умови для залучення великої кількості студентів, створювати ситуації успіху, добровільно брати участь, застосовувати теоретичні знання на практиці, вивчати складні питання на тренінгу, а не в реальному житті, наближуватися до практичної діяльності, що дозволить бути успішними, а відповідно конкурентоспроможними фахівцями.

Таким чином, активізація принципу студентоцентризму сприяє мотивації студентів до навчально-пізнавальної діяльності, що виявляється в необхідності вміти творчо підходити до навчального матеріалу, доводити власну точку зору, вміти розробляти та аргументувати стратегію поставленої мети, самовдосконалюватися і формувати інноваційні якості особистості.

У статті «Чому ми бідні, якщо такі освічені?» *В. Кремінь* сказав: «Українці – талановита, працелюбна і освічена нація, але – не по-сучасному. Це акумулюється в повільний, не інноваційний розвиток країни та її економіки» (20.02.2015, №6 «Дзеркало неділі. Україна»).

Чуркіна О.В., ст.викладач
кафедри іноземних мов факультету МЕіМ

СТУДЕНТОЦЕНТРИЗМ У НАВЧАННІ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Як відомо, студентство є особливою соціально-демографічною групою, складовою академічної спільноти, яка характеризується певним соціальним станом і статусом у суспільстві, рівнем соціалізації, соціально-психологічними особливостями, віковою структурою. Студенти мають свої специфічні культурні риси, цінності, інтереси і норми поведінки та відчутно впливають на інші соціальні групи [1].

Можливо припустити, що молоді люди не завжди вибирають майбутню професію за покликанням, а керуються матеріальними вигодами, можливостями родинних зв'язків. Сучасна молодь зорієнтована не на цінності розвитку, а на цінності адаптації. Це цінності, пов'язані із задоволенням матеріальних потреб, порядку, стабільності. «Тобто сьогодні для двох третіх студентської молоді, а це краща частина молоді, пріоритетною є спрямованість на економічний прогрес» [2].

Як вважає Є. М. Черноіваненко, «Наші учні тепер зовсім «німі»: завдяки тотальному тестуванню вони зовсім розучились говорити, та й писати теж… Поступово, не будучи запитаною, сама здатність виражати свої думки у словесній формі починає атрофуватись...» [3]. Студенти стикаються з проблемою зниження конкурентоздатності. Конкурентність знижується на етапі практичного застосування. Випускники не володіють елементарними навичками проведення переговорів і презентацій, а іноді не володіють англійською мовою.

Як зазначає Л.В. Покушалова, «Головна мета сьогоднішньої вищої освіти виростити не нашпигованого інформацією вузького спеціаліста, а багатовимірну творчу особистість, яка цілісно сприймає світ, здатна активно діяти у професійній та соціальній сферах діяльності» [5]. Під час педагогічної діяльності у ВНЗ викладачі стикаються з такими проблемами, як соціальний статус студентства, непріоритетність освіти серед молоді, орієнтація на цінність адаптації, а не на цінність особистісного розвитку, невпевненість у своїх силах, відсутність самопрезентативних на-

вичок. Тому завдання, перед якими постають викладачі, мають бути направленні на корекцію цінностей у системі світосприйняття, де освіта сприймається як головна цінність успіху, де вагомості набувають особисті досягнення, де людина з певною сумою знань – це не лише вузькопрофільний спеціаліст, а людина, яка веде активний спосіб життя і здатна контактувати з кожним членом суспільства.

Відверті стосунки є основою ефективного педагогічного спілкування. «Головне в такому спілкуванні – створення атмосфери близькості, довіри, сприятливого емоційного клімату. Діяльність викладача повинна бути направлена на вирішення проблем, пов'язаних з психологічними бар'єрами, сприяти досягненню ефективності педагогічного спілкування» [4]. Для цього викладачам необхідно бездоганно володіти собою і механізмами мови, оперативно орієнтуватися в умовах, не упускати основну мету, бачити перед собою не об'єкт дії, а живу особу. Безумовно, необхідне розуміння психології іншої людини, уміння знаходити підхід до кожного студента.

Студентоцентризм – підхід до навчання, що все більш і більш заохочується у вищій освіті. Традиційно викладачи зосереджувалися на тому, що вони зробили, а не на тому, що студенти вивчають. Цей акцент на тому, що роблять викладачи, часто приводить до того, що студенти є пасивними учнями, і не беруть на себе відповідальність за своє власне навчання.

Слід зазначити переваги навчання, зосередженого на студентах, над навчанням, зосередженим на викладачі. Як відомо, якість виконання діяльності і її результати залежать, перш за все, від потреб індивіда та його мотивації. Проблема мотивації у навчанні виникає по будь-якому предмету, особливо гостро вона стоїть в опануванні іноземних мов.

Ситуація у вищій школі посилюється ще рядом труднощів, що виникають у студентів у процесі вивчання іноземної мови. Вони пов'язані зі специфічними особливостями процесу навчання у ВНЗ: необхідністю опанування професійною термінологією поряд із вдосконаленням основних навичок професійно-орієнтованого спілкування на іноземній мові, різним рівнем володіння мовою студентами в групі.

У зв'язку з цим проблема підвищення мотивації серед студентів особливо гостро стоїть перед викладачами вищої школи. Одним з основних моментів організації заняття, сприяючих збереженню комунікативної мотивації, є раціональне поєднання різних форм роботи (індивідуальної, фронтальної, групової). Але діяльність викладача не обмежується лише формуванням груп і розподілом ролей, а перш за все направлена на підтримку сприятливого психологічного клімату усередині групи, запобігання можливих конфліктів у разі розбіжностей між членами групи, а також здійснення допомоги і підтримки бесіди в разі потреби.

У поєднанні з іншими формами роботи групова форма дуже ефективна при вивчанні іноземної мови: удосконалюються уміння і навички, розширюється словниковий запас, збільшується час спілкування на занятті. Поступово у студентів зникає боязнь спілкуватися іноземною мовою, невпевненість у собі. І головне це те, що групова робота сприяє розвитку самостійності.

Викладач повинен постійно відзначати і заохочувати тих студентів, які намагаються спілкуватися іноземною мовою протягом всього обговорення; не виправляти помилки на етапі обговорення; пропонувати цікаві завдання, що стимулюють обговорення.

Таким чином, головною метою викладача є навчання студентів діяльності, організовувати їх взаємодію у пізнавальному процесі, свідомо створювати при цьому таку соціальну інфраструктуру, яка викликає в них необхідність діяти відповідно до норм суспільних стосунків. При цьому кожен має право виловлювати свою точку зору, отстоювати її переконливою аргументацією, бути зобов'язаним вислухати і зрозуміти іншого, терпимо відноситися до його думки, нести особисту відповідальність за довірену йому частину загальної справи. Така взаємодія в навчанні стимулює в кожного бажання проявити ініціативу і творчість.

Література

1. *Хоружий Г.* Студентоцентризм як принцип академічної культури / Григорій Хоружий // Вища школа. – 2012. – №4. – С. 7–24.
2. *Жадан І.* Маленький рецепт для великого майбутнього // Всеукраїнська щоденна газета «День». – 2012. – 17 лист. (№ 209). http://www.day.kiev.ua/219111.
3. *Черноіваненко Є.* Реєстратори витіснять творців?: чому зовнішнє незалежне оцінювання призводить до «натаскування фактів» учнями й відучує їх мислити / Євген Черноіваненко // День. – 2012. – 29 берез. (№ 55). – С. 6.
4. *Олійник О.Б.* Риторика: [навч. посіб.]. / О.Б Олійник. – К.: Кондор, 2009. – 170 с.
5. Новые педагогические и информационные технологии в системе образования: Учебное пособие для студентов педагогических вузов и системы повышения квалификации педагогических кадров / Сост. Е.С. Полат, М.Ю. Бухаркина, М.В. Моисеева, А.Е. Петров. – М.: Академия, 2000.
6. *Пассов Е.И.* Коммуникативный метод обучения иноязычному говорению. – М., 1985.
7. *Пассов Е.И.* Основы коммуникативной методики. – М.: Русский язык, 1989.

Шарапов О.Д., к.т.н.,
професор кафедри інформатики та системології,
Семьонов Д.Є., ст. викладач
кафедри інформатики та системології

ВІД ВИКЛАДАННЯ ДО СПІВПРАЦІ

Динамічне сьогодення життя диктує свої вимоги до молодих людей, що входять після навчання у професійне життя. Технології розвиваються настільки швидко, що витративши тривалий час на опановування інструменту, що мав бути ефективним у майбутньому, можна втратити час і пропустити інші, суттєвіші можливості, і, відповідно, конкурентну перевагу на ринку праці. Випускник зараз має не стільки мати суттєвий багаж знань і навичок, який дає традиційне навчання; не тільки мати навички швидко знаходити потрібну інформацію та опановувати нові технології; а й також аналізувати наявні, і, найголовніше перспективні можливості, прогнозувати розвиток галузі в коротко-тривалому періоді та стратегічно, правильно оцінювати свої можливості та спрямовувати їх у найефективнішому напрямку.

Серед освітніх технологій сучасності однією з найефективніших щодо вирішення зазначених задач є педагогіка співробітництва.

Термін «педагогіка співробітництва» з'явився після публікації Маніфесту «Педагогіка співробітництва», що був підписаний у Передєлкіно у 1986 році робочою групою, до складу якої увійшли 7 відомих на той час педагогів-новаторів, які об'єднали свої зусилля і на зустрічі поділились досвідом і надбаннями, накопиченими за двадцять років практичної роботи у школі. Засновником педагогіки співробітництва вважається С. Соловейчик разом із В. Матвєєвим (редактором «Учительської газети»).

Серед методів, що є найефективнішими при використанні цієї технології можна виділити: проблемно-пошукове навчання; творча, діалогічна, пізнавальна гра; бесіди, обговорення дискусії; методи програмованого навчання; навчальний контроль.

Варто зауважити, що за час навчання студент має швидко розвивнутись від школяра першого курсу, до дорослої особи, здатної аналізувати ситуацію, приймати та впроваджувати самостійні рішення. Переважна більшість школярів ще не мають необхідного базового багажу для повноцінного співробітництва у вирішенні задач професійного спрямування, максимально наближених до реальних. Крім того, у більшості вчорашніх школярів є значні проблеми з мотивацією, що потребує посиленого контролю.

Тому на початкових етапах навчання необхідно застосовувати традиційні методи наближені до шкільних, поступово збільшуючи кількість самостійної дослідницької роботи практичного спрямування, довівши до повноцінного співробітництва задля досягнення спільної мети — набуття студентом необхідних компетенцій — на останніх етапах навчання.

Література

1. *Ортинський В. Л.* Педагогіка вищої школи: навч. посіб. [для студ. вищ. навч. закл.] / – К.: Центр навчальної літератури, 2009. – 472 с
2. Педагогика сотрудничества / С. Лысенкова, В. Шаталов, И. Волков и др. // Учительская газета. – 1986. – 18 октября.
3. *Підласий І. П.* Продуктивний педагог. Настільна книга вчителя (8–17 розділи). – Х.: Вид. група «Основа», 2010. – 360 с.
4. *Янова В.М.* Педагогіка співробітництва: сутність, ключові ідеї, форми та методи / http://osvita.ua/-school/lessons_summary/upbring/31097/

Шарапов О. Д., к.т.н.,
професор кафедри інформатики та системології,
Степаненко О. П., д.е.н.,
доцент кафедри інформаційних систем в економіці,
Дербенцев В. Д., к.е.н.,
доцент кафедри інформатики та системології,
Тішков Б. О., к.е.н.,
доцент кафедри інформаційних систем в економіці

ПРОБЛЕМИ ІНТЕГРАЦІЇ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ У НАВЧАЛЬНИЙ ПРОЦЕС

Актуальним завданням сучасної економічної освіти є розробка і впровадження таких інноваційних педагогічних технологій, які гарантують випускникам вузів формування системи особистих і професійних компетенцій, що забезпечують їм конкурентоспроможність на сучасному ринку праці

та можливість її розвитку за рахунок здатності до подальшого професійного вдосконалення в системі безперервної освіти та самоосвіти. Існуючі проблеми підготовки студентів до практичної діяльності не в останню чергу пов'язані з низьким рівнем інтеграції освіти, науки та виробництва.

Останнім часом суттєво зросли вимоги до професійної підготовки майбутніх фахівців-економістів. Як свідчить практичний досвід, випускники вищих економічних навчальних закладів досить часто не мають цілісного, системного уявлення про функціонування економіки та її складових, про застосування сучасних методів дослідження економічних систем різних рівнів агрегування та розв'язання слабкоструктурованих і важкоформалізованих проблем. Однією із причин цього, на наш погляд, є те, що в навчальних планах не достатньо годин виділено на виконання творчих практичних завдань і вивчення дисциплін, що висвітлюють сучасні міждисциплінарні напрямки наукових досліджень та ґрунтуються на системній парадигмі [1].

Перед системою освіти постає також завдання щодо формування у майбутніх фахівців прагнення і вміння адаптуватися до інформаційного середовища діяльності, що швидко змінюється; формування навичок під професійним кутом зору сприймати будь-яку інформацію; якісно аналізувати її, використовуючи засоби інформаційно-комунікаційних технологій; оперативно та аргументовано приймати рішення, оцінюючи можливі наслідки, та визначати ефективні шляхи реалізації цього рішення.

Сьогодні вже загальновизнано, що в перспективній системі освіти повинні домінувати інформаційні компоненти. Адже система освіти повинна не тільки надавати необхідні знання і практичні вміння їх використовувати в прикладних аспектах, але також формувати у них новий світогляд, який має грунтуватись на розумінні визначальної ролі інформації та інформаційних процесів у природних явищах, людському суспільстві, а також у забезпеченні життєдіяльності самої людини.

Таким чином, проблема інформатизації сфери вищої освіти вже не може більше розглядатися лише як інструментально-технологічна проблема, або як завдання насичення сфери освіти засобами інформатики та створення на їх основі педагогічних інструментів [2]. Сьогодні необхідно ставити питання про зміну цілей освіти, її принципово нову спрямованість на проблеми інформаційного суспільства. У XXI ст. ми повинні чітко усвідомлювати, що людство вступило в нову еру – еру інформації.

Від того, наскільки ефективно ми зуміємо використовувати інформацію як стратегічний чинник розвитку цивілізації, багато в чому будуть залежати не тільки добробут і стабільність нашого суспільства, але також і можливість подолання глобальної кризи, подальше існування людства як біологічного виду.

В умовах істотного зростання соціальної ролі інформації в житті суспільства і прискорення процесу інформатизації соціального простору необхідно перейти в системі освіти на нові принципи вивчення інформатики як фундаментальної науки та загальноосвітньої дисципліни [3–4]. При цьому інформатика повинна стати не тільки ефективним засобом підтримки педагогічного процесу, але і вельми важливим і необхідним предметом як технічного, так і гуманітарної освіти.

Література

1. *Дербенцев В.Д., Сердюк О.А., Соловйов В.М., Шарапов О.Д.* Синергетичні та еконофізичні методи дослідження динамічних та структурних характеристик економічних систем: Монографія. – Черкаси: Брама-Україна, 2010. – 300 с.

2. Інформатика як міжгалузева наука: Навчально-методичний комплекс. За ред. проф. Шарапова О.Д. – К.: КНЕУ, 2013.

3. *Шарапов О. Д.* Нова парадигма освіти в інтелектуальній економіці / О. Д. Шарапов, О. П. Степаненко // Моделювання та інформаційні системи в економіці. – 2012. – Вип. 87. – С. 17–33.

4. *Дербенцев В.Д.* Проблеми формування системи вищої освіти в контексті сучасних концепцій наукового пізнання / В. Д. Дербенцев, І. А. Джалладова, Б. О. Тішков, О. Д. Шарапов // Моделювання та інформаційні системи в економіці. – 2015. – № 91. – С. 76–89.

Шевченко О.Л., к.філол.н.,
доцент завідувач кафедри іноземних мов ф-ту МЕіМ,
Капустіна О.В., к.пед.н.,
доцент кафедри іноземних мов ф-ту МЕіМ

ВПРОВАДЖЕННЯ НОВИХ МЕТОДИК У НАВЧАЛЬНИЙ ПРОЦЕС

Європейський вибір України вимагає прискорення темпів оволодіння іноземними мовами. І в першу чергу це стосується молоді та студентства, бо саме їм випадає торувати шлях до Європи.

Тому природнім є намагання впровадити найпрогресивніші методики в процес навчання іноземним мовам.

Однією з найпопулярніших методик є CLIL-технологія, яка передбачає вивчення іноземної мови в процесі набуття знань із своєї фахової дисципліни на мові, яка вивчається. Ця методика отримала своє розповсюдження та реалізується на рівні навчальних програм у країнах Західної Європи, головним чином у шкільному навчальному процесі. Ідеї впровадження та реалізації вищезгаданої технології ще не набули чинного місця у вищій школі.

Вивчивши досвід закордонних і вітчизняних фахівців по реалізації методики навчання іноземним мовам через зміст фахових дисциплін, викладачі кафедри іноземних мов факультету МЕіМ скористалися можливостями, які надає ця методика, в плані підвищення мотивації студентів не тільки до навчання, але й до майбутньої професійної діяльності, запропонувавши студентам прийняти участь у конкурсі, якій передбачає занурення у фаховий простір через іноземну мову. Відомо, що провідні інвестиційні, аудиторські, консалтингові та інші компанії всього світу регулярно проводять міжнародні конкурси студентських проектів з економічного аналізу діяльності компаній різного напрямку. Таким чином, наша команда отримала завдання від міжнародної організації CIMA, яке передбачало на основі наданої інформації зробити аналіз і прогноз діяльності нафтогазодобувної компанії та надати рекомендації стосовно фінансових та управлінських рішень. Забігаючи наперед, зауважимо, що команда впоралась з завданням і одержала схвальні відгуки членів журі.

Постає питання про те, які надбання отримали студенти - конкурсанти?

По-перше, опанована нова фахова підмножина англійської мови.

По-друге, поглиблені знання з фахових дисциплін.

По-третє, удосконалені навички та вміння з підготовки презентацій.

Проведений експеримент не мав на меті робити на його основі якісь далекоглядні висновки відносно технології CLIL. Було бажання випробувати нові можливості інтенсифікації навчання іноземній мові, а також удосконалити фахові знання.

Якщо застосувати метод експертних оцінок, де експертами виступають як лінгвісти, так і спеціалісти з фахових дисциплін, що спостерігали за перебігом подій і надавали необхідну допомогу протягом усього часу, то думка одностайна: участь у конкурсі дозволила підвищити загальний рівень мовної компетенції, розвинути комунікативні навички, опанувати фахову термінологію засобами іноземної мови.

Висновки. Таку форму навчання можна рекомендувати для впровадження в навчальний процес, оскільки вона відповідає функціональному підходу до навчання іноземних мов через фахові дисципліни.

Враховуючи наш позитивний досвід вважаємо перспективними подальші наукові дослідження з впровадження методики предметно-мовного інтегрованого навчання у вищих школах України.

Література

1. Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання / за наук. ред. українського видання С.Ю. Ніколаєвої. — К.: Ленвіт, 2003. — 273 с.

2. *Тарнопольський О.Б.* Навчання через зміст, змістовно-мовна інтеграція та іншомовне занурення у викладанні іноземних мов для професійних цілей у немовних вишах / О.Б.Тарнопольський // Іноземні мови. — 2011. — № 3.

3. *Капустіна О.В*. Сучасні методи навчання іноземних мов та проблеми їх упровадження.Збірник матеріалів науково-практичної конференції. – К.: КНЕУ,2015. – С. 296–300.

Шергіна Л.А., к.е.н.,
доцент кафедри економіки підприємств,
Шлемкевич С.Л., к.філос.н, доцент
кафедри соціології та культурології НЛТУ,м.Львів

ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ НАВЧАННЯ У ПРОЦЕСІ РЕФОРМУВАННЯ ВИЩОЇ ШКОЛИ

Сьогодні простежується активний процес пошуків найефективніших шляхів реформування системи освіти у нашій країні. Складність такого переходу, очевидно, зумовлена, насамперед, необхідністю повною мірою відмовитися від негативного досвіду минулого і, ефективно використавши світовий досвід, утвердити звання української системи освіти як передової, здатної вирішувати найскладніші питання, пов’язані з підготовкою фахівців сучасного типу.

На це орієнтує і необхідність опанування європейськими стандартами підготовки спеціалістів. За останні десятиріччя у світовій практиці, зокрема в галузі підготовки спеціалістів у економічному університеті, утвердилися підходи, теоретичним підґрунтям, яких можна вважати завдання синхронізувати процеси зростання інформаційного багажу знань і необхідності їх творчого переосмислення.

Одним із найдійовіших шляхів виконання визначених завдань у процесі реформування вищої школи є введення такої системи засобів, форм і методів організації навчального процесу, яка б гарантувала необхідний рівень якості підготовки конкурентноспроможного спеціаліста.

Інноваційні технології передбачають широке застосування методик інформаційного, проективного, „дистанційного» навчання, впровадити які можна лише переорієнтувавши весь навчально-виховний процес на проблемно-творчі методи навчання.

Результат проблемного навчання – не просто сума знань, а формування розуміння внутрішнього смислу подій і вміння самостійно їх пояснити.

Треба мати на увазі, що будь-які навчальні технології та методи, що їх забезпечують, потребують тривалого періоду адаптації до специфіки відповідних дисциплін й особливої організації навчального простору. Крім того, нові методи навчання ставлять особливі вимоги до самостійної роботи студента, який стає самостійно-орієнтованим учасником навчального процесу, суб'єктом діалогу з викладачем. Оцінка результативності засвоєння навчального матеріалу здійснюється із врахуванням того, що набуті уміння і навики студента стають визначальними у вирішенні професійних творчих проблем.

Сучасне студентство, залучене до організації навчального процесу, прагне широко застосовувати проблемні методи навчання, коли заперечується банальна форма спілкування викладача і студента на рівні «запитання-відповідь», шукає шляхи для удосконалення механізмів ведення дискусій, формулювання завдань, що покликані розвивати уяву, оптимізувати творчий пошук. Такі підходи до процесу навчання примушують утвердити адекватні форми оцінювання якості знань. Це питання справедливо вважають одним з найскладніших, найболючіших сьогодні. Адже надмірне захоплення введенням формалізованого тестування, де головним показником є лише, умовно кажучи, «кількість» нагромадженої інформації, а не її творче опрацювання, може трагічно вплинути на процес формування ціннісно-творчої спрямованості майбутнього фахівця сучасного типу з творчим мисленням, ґрунтовними знаннями та чітким усвідомленням свого громадянського обов'язку.

Література:

1. *Шлемкевич С.Л.* Засади екологічного гуманізму в процесі виховання майбутнього спеціаліста, — Режим доступу: http://conf.vntu.edu.ua/humed/2006/txt/06hslvms.php

Шуплат О.М.,
ст. викладач кафедри інвестиційної діяльності,
Довбенко Т.В.,
ст. викладач кафедри соціально-гуманітарних
дисциплін НУФВСУ

СУЧАСНІ МОДЕЛІ МОДЕРНІЗАЦІЇ ОСВІТИ НА ЗАСАДАХ СТУДЕНТОЦЕНТРИЗМУ

Національна доктрина розвитку освіти одними із пріоритетних напрямів державної політики розвитку освіти визначає органічне поєднання освіти та науки, розвиток дистанційної освіти; запровадження освітніх інновацій; створення індустрії сучасних засобів навчання і виховання. Освіта відіграє роль рушійної сили розвитку громадянського суспільства.

Сучасний етап розвитку суспільства базується на використанні інформаційних та інноваційних технологій. Ті держави, які не роблять ставку на їх упровадження і розвиток, ризикують залишитись на узбіччі світової цивілізації. Це стосується й України, тому потрібні рішучі кроки, щоб здійснити прорив у розв'язанні цієї глобальної проблеми.

На даний час, велика проблема освіти в Україні полягає у відірваності освітньої галузі від потреб країни, невідповідності базовим принципам ринкової економіки, перетворенні освіти у важливий ресурс особистого, суспільного і державного розвитку. Саме на вирішення цих проблем повинна бути спрямована модернізація української освіти. Роль держави на даному етапі, полягає у визначенні, яких саме освітніх результатів суспільство бажає та зможе досягти, впроваджуючи інтерактивні освітні технології. Зауважимо, що для формування певної успішної еконо-

мічної моделі розвитку необхідно не лише збільшувати зацікавленість в освіті, а й підвищувати її якісний рівень.

За даними Організації економічного співробітництва і розвитку, вища освіта в країнах Європи підвищує рівень доходів дипломованих фахівців у півтора-два рази. Відсутність такої кореляції в Україні накладає відбиток на мотивацію студентів при здобутті вищої освіти. Диплом, на жаль, розглядається лише як формальне підтвердження рівня освіти, а не як свідчення справжньої професійної кваліфікації. Невдоволення студентів українських ВУЗів здебільшого стосуються занадто високої теоретичної спрямованості навчальних курсів, недостатніх можливостей, щодо розвитку практичних навичок, обмеженої можливості вибору навчальних дисциплін, застарілих дидактичних методів навчання, недостатньої матеріально-ресурсної бази навчального процесу, а також відсутності фінансової підтримки для програм навчання за кордоном.

Модернізація освіти невідривно пов'язана з студоцетрованим навчанням, який з'являється в науковому просторі у зв'язку з болонськими перетвореннями системи вітчизняної освіти. Під час студентоцентрованого навчання викладач покликаний забезпечити як збереження свого рольового статусу, так і вищий рівень консультування і мотивування тих, хто навчається. Це передбачає високу мотивацію студентів до навчання, яка формується не лише в академічній сфері. Студентоцентроване навчання стимулює розвиток методичного, організаційного та технологічного забезпечення, а також зміну ролі викладача. Студентоцентрована освіта з її акцентуацією на набуття протягом навчання відповідних компетентностей жодною мірою не суперечить таким перевагам вищої освіти, як фундаментальність і універсальність.

Таким чином, перше й основне завдання модернізації освіти полягає у реформуванні всієї освітньої системи на основі утвердження принципу студентоцентризму, як базового в організації навчального процесу і всієї системи стосунків у освіті, навчальному закладі, зокрема між тим, хто навчає і тими, хто навчається. По-друге, необхідно організувати всю систему освіти в Україні на основі компетентнісного підходу. Навчальні плани та програми необхідно формувати відповідно до компетенцій студента, а не на основі «предметоцентризму». По-третє, надання реальної автономії кожному навчальному закладу і свободи викладачеві.

Література

1. *Гуревич Р. С.* Інформаційно-комунікаційні технології в професійній освіті майбутніх фахівців / Р. С. Гуревич, М. Ю. Кадемія, М. М. Козяр; за ред. член-кор. НАПН України Гуревича Р. С. – Львів: ЛДУ БЖД, 2012. – 380 с.
2. *Мачуліна І. І.* Форми мережевої інтеграції науки, освіти і бізнесу // Методологія, теорія та практика соціологічного аналізу сучасного суспільства. – 2011. – Вип. 20. – С. 123–127.
3. Ситуаційна методика навчання: український досвід: Збірник статей / Упор. О. Сидоренко, В. Чуба. – К.: Центр інновацій та розвитку, 2001. – 256 с.
4. *Удовіченко Г. М.* Компетентнісний підхід як складова «студентоцентрованої освіти» [Електронний ресурс] — Режим доступу:http://www.rusnauka.com/1_NIO_2012/Pedagogica/2_97735.doc.htm

Щукіна Е.І., к.пед.н., доцент,
завідувач кафедри іноземних мов ФЕФ

СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО ПОБУДОВИ ОСВІТНІХ ПРОГРАМ

Умови сучасного життя, стрімке зростання потоку нових знань, практичне стирання проміжного періоду від отримання нових знань до їх використання змушують інтенсифікувати пошук нових засобів навчання, якісних змін і розвитку освіти. З набуттям чинності нового Закону України „Про вищу освіту» почався сучасний етап реформування вітчизняної освітньої системи. Вища школа України масово перейшла на нові освітні стандарти. Сучасна парадигма вищої освіти передбачає такі ключові положення: студентоцентроване навчання (student-centered education); навчання, орієнтоване на вихід (output-oriented study programme); компетентнісний підхід у побудові та реалізації навчальних програм (competence-based approach); навчання, орієнтоване на результати (result-based education) [1].

Студентоцентроване навчання розглядається як у контексті побудови, так і реалізації освітніх програм. Сучасна парадигма освіти передбачає перехід до студентоцентрованого підходу, який є основоположним принципом болонських реформ у вищій освіті та зміщує акценти в освітньому процесі з викладання (передачі знань) на навчання (активну освітню діяльність студента). Студент стає центральною фігурою освітнього процесу. Від пасивного сприйняття та запам'ятовування навчальної інформації студент повинен стати активним учасником процесу, зда-

тним найкращим способом виконувати поставлені завдання. Студент виступає повноправним суб'єктом відносин, бере на себе долю відповідальності за навчання.

Головною принциповою відмінністю нового підходу був проголошений не традиційний «знаннєвий», а компетентнісний підхід до розробки програм навчання. Це зрушення означає трансформацію системи вищої освіти у напрямі більшої адаптації до світу праці в довгостроковій перспективі, а також до освоєння освіти впродовж усього життя. Компетентнісний підхід як *методологічна основа* забезпечення цілей, змісту і якості вищої освіти є ключовим інструментом реалізації Болонського процесу та за своєю сутністю є студентоцентрованим. Обов'язковим елементом нових освітніх програм став перелік компетенцій, якими повинні володіти випускники в результаті засвоєння таких програм. Саме в навчальних програмах важливо забезпечити поєднання і збалансованість розвитку компетенцій майбутнього фахівця.

Складовою болонського пакета освітніх реформ є результати навчання, які розглядаються як сукупність компетенцій, які визначають, що саме студент буде знати, розуміти або буде спроможним зробити після завершення процесу навчання. Знання, розуміння та здібності стають головним підсумком освітнього процесу, а не засоби та методи навчання, що використовує викладач для досягнення цих результатів, відбувається зміщення акцентів з викладача на активну освітню діяльність студента.

Таким чином, узагальнюючи викладене, можна стверджувати, що саме в навчальних програмах важливо забезпечити поєднання і збалансованість застосування зазначених ключових положень, що буде сприяти формуванню сучасного фахівця нової генерації.

TUNING: Educational Structures in Europe – [Електронний ресурс] / Режим доступу: http://www.unideusto.org/tuningeu/

Ямборко Г. А., к.е.н.,
професор кафедри обліку в кредитних і
бюджетних установах та економічного аналізу

МОДЕРНІЗАЦІЯ ПРОГРАМИ НАУКИ «АНАЛІЗ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ» В КОНТЕКСТІ СТУДЕНТОЦЕНТРОВАНОЇ ОСВІТИ

За умов членства України у Болонському процесі виникає необхідність модернізації освіти за прикладом європейських країн і запровадження сучасних концепцій освітніх програм вищої школи на засадах людиноцентризму. Підпорядкованість філософії і методології освіти за Болонським процесом передбачає запровадження компетентнісного підходу в узгодженості з результатами навчання, як основних компонентів студентоцентрованого навчання на противагу предметоцентризму. Важливою умовою осучаснення вищої освіти на засадах студентоцетризму є оновлення освітньої програми. Саме програма навчальної дисципліни потребує чіткості й впорядкованості, а це вимагає несуперечливості початкових суджень, які викристалізувані у вигляді термінів, догм, визначених і чітко сформульованих правил. Тобто, наявна потреба вищої школи у практичності та зручності навчальних програм породжує постійні спроби їх модернізації та систематизації, але при цьому необхідно звільнитися від загадковості, розмаїття підходів та імпровізацій. Однією із навчальних дисциплін, яка покликана виховати компетентного спеціаліста, є «Аналіз господарської діяльності». Професійні компетенції бухгалтера-аналітика мають специфіку, поєднують знання і навички, необхідні для реалізації професійної діяльності й певних посадових обов'язків. Враховуючи специфіку професійної діяльності аналітика у сучасних умовах важливо сформувати оновлену програму навчальної дисципліни, доречно інтегрувати вимоги ринку праці та упорядкувати компетенції і результати навчання. Зазначимо, що студентоцентроване навчання актуалізує послідовну та композиційно логіку: компетентнісного підходу, результатів навчання студента і кваліфікацію випускника вищої школи. Компетенції є метою навчальних програм, а результати навчання формуються викладачами на рівні окремої дисципліни для набуття комтетентностей тими, хто навчається. У визначенні результатів навчання ключовими є два аспекти, насамперед, це формалізація компетентностей і узгодженими з ними є результати навчання, а, потім, на основі одержаних оцінок здобувачу визнають його кваліфікацію. Як підкреслює Ю. М. Рашкевич [1], необхідно чітко усвідомлювати, що для отримання кваліфікації здобувач освіти має досягти запланованих результатів навчання та присудження кваліфікації. Кваліфікація – це офіційне визнання того, що здобувач освіти досяг запланованих результатів навчання і набув відповідних компетентностей [2]. Логічним розвитком такого підходу є нове трактування пріоритетності розвитку професії аналітика, що обумовлено запитами ринку праці. Проблеми сьогодення щодо модернізації і удосконалення науки «Аналіз господарської діяльнос-

ті», як навчальної дисципліни проявляються: 1) у формальному підході регулюючих органів і суб'єктів підприємницької діяльності щодо розробки і впровадження стандартизованих засад аналізу діяльності підприємств державними і контролюючими органами та відсутності науково аргументованого методичного забезпечення аналізу, як функції управління суб'єктів господарювання; 2) необхідність модернізації навчальної дисципліни у контексті студентоцентризму, яка репрезентована навчальною програмою та здійснення моніторингу якості навчальних програм вищих навчальних закладів та забезпечення їх відповідності програмам країн – учасниць болонського процесу; 3) заохочення до професійного удосконалення та усвідомлення значення кваліфікації аналітика студентами вищих навчальних закладів з врахуванням вимог ринку праці та необхідності формування базових та професійних компетенцій. Важливими кроками розвитку освіти є осучаснення навчальних програм і розуміння фундаментальних підходів імплементації Болонського процесу.

Література

1. Болонський процес та нова парадигма вищої освіти: монографія / Ю.М. Рашкевич. – Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2014. – 168 с.
2. Національна рамка кваліфікацій. – Режим доступу http://zakon4.rada.gov.ua

СОЦІАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬТА ПАРТНЕРСТВО БІЗНЕСУ З АКАДЕМІЧНОЮ СПІЛЬНОТОЮ У ПІДГОТОВЦІ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНИХ ФАХІВЦІВ (платформа 4)

Ананьєв М.Ю.,
ст. викладач кафедри міжнародних фінансів

ПОСИЛЕННЯ ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ МІЖНАРОДНОЇ УЧАСТІ АКАДЕМІЧНОГО СКЛАДУ УНІВЕРСИТЕТУ

Тема даних тез – проблема недостатньої (або взагалі відсутньої) участі безпосередньо самих викладачів кафедр в одержані і/або обміном передового практичного досвіду по темі свого дисертаційного дослідження у відповідних: міжнародних організаціях; державних регуляторах розвинених країн; успішних міжнародних приватних компаніях; очної участі викладачів в авторитетних міжнародних форумах, конференціях, симпозіумах тощо. Тобто, на сьогодні, така участь можлива в основному лише за свій рахунок. Однак, враховуючи реальну заробітну плату академічного складу та вартість міжнародних поїздок і супутні витрати, можна з впевненістю сказати, що такий вид одержання якісної і актуальної інформації для подальшого свого дослідження майже не доступний. Тому, приходиться чекати, коли щось хтось напише в Інтернеті, але це не серйозно. Мабуть тому і виникає суттєва розбіжність між задачами економічної теорії і практики.

Наука потребує значних інвестицій, а особливо та, яка націлена на результат. В умовах недостатнього державного фінансування можна вибірково відправляти одного або кількох достойних представників кафедри у міжнародні відрядження для одержання іноземного досвіду, потрібної передової практики і теорії для накопичення кафедральних знань. Наприклад, за даними річного звіту про результати фінансової діяльності «КНЕУ імені Вадима Гетьмана» за 2014 р. і 2015 р. стаття «видатки на відрядження» взагалі пуста [1].

Одержання якісної та актуальної інформації з першоджерел, безпосередні контакти академічного складу з представниками успішного бізнесу, держуправлінцями та передовими мислителями світу в сфері економіки є надійним фундаментом для одержання якісних знань в університеті студентами.

В умовах всезростаючої глобалізації суспільних відносин, одержання знань про передову практику в рішенні тих чи тих питань, розуміння проблем та викликів сучасності академічним складом, – є неможливим без соціальної відповідальності і партнерства з бізнесом.

Література

1. Звіт про заборгованість за бюджетними коштами (форма №7 д, №7 м) на 01 січня 2016 р. та на 01 січня 2015 р. / Звіт про результати фінансової діяльності за 2015 р. і 2014 р. – Електронне джерело: режим доступу: https://kneu.edu.ua/ua/University_en/dostup/

Базилюк Б.Г., доцент кафедри
управління персоналом та економіки праці

СОЦІАЛЬНЕ ІНВЕСТУВАННЯ ЯК ЧИННИК ДОЛАННЯ КРИЗОВИХ ЯВИЩ В ЕКОНОМІЦІ

Кризові явища в економіці останнім часом, викликані зовнішніми та внутрішніми факторами, в тому числі і рудиментами авторитарного регулювання соціально-економічних процесів, породжені поміж іншим і зниженням активності організацій у сфері соціальної відповідальності бізнесу та послабленням їх зусиль у реформуванні економіки. Держава не надає достатньою уваги цьому явищу оскільки прагне головним чином підтримати саму фінансову систему, не завжди справедливо вважаючи, що це стане запорукою збереження макроекономічної стабільності країни. Однак зменшення внесків компаній і підприємств, а також надходжень від споживання населенням продуктів і послуг у бюджет і соціальної сфери поглиблюють спад виробництва, оскільки скорочується фінансова складова відтворення робочої сили, на основі якої формуються надходження до бюджету та загальні інвестиції у розвиток бізнесу. Одним із шляхів виправлення такого становища є посилення ролі соціального інвестування у розширенні фінансової основи розширення виробництва. При опрацюванні теми «Соціальне інвестування» слід усвідомити той факт,

що головною його функцією є сприяння розвитку виробництва на основі розширення наукових досліджень у різних галузях людської діяльності. Результатами цих досліджень стає виявлення нових потреб суспільства у споживчій сфері та визначення можливостей задовольнити їх шляхом запровадження нових видів або розширення діючого виробництва.

Водночас, з появою нових виробництв збільшується число робочих місць, що збільшує зайнятість населення, зростання загальної суми заробітної плати та підвищення сукупного купівельного попиту населення.

Із розширенням сфери виробництва та купівельної спроможності у людей виникають і формуються нові споживацькі запити і потреби, що стимулює подальше зростання виробництва відповідних товарів і послуг.

Слід окремо зазначити, що соціальне інвестування як вид діяльності представляє собою виділення коштів підтримання і розвиток людського потенціалу. Зважаючи на те, що розвиток людського потенціалу визначає сенс існування держави, соціальне інвестування повинно зайняти належне місце в системі управління.

Особливістю соціального інвестування є те, що цей вид діяльності є добровільним і не завжди всі суб'єкти підприємницької діяльності зацікавлені в її реалізації у достатньому обсягу, оскільки це зменшує коротко строкові поточні фінансовий результати роботи компанії. Але якщо виробництво серйозно налаштоване на довгострокову перспективу, то така діяльність призводить до збільшення фінансового результату організації в майбутньому за рахунок складання позитивного відношення до іміджу компанії та бренду, її марки і поліпшує соціально-економічний клімат в країні. Важливим завданням державних інституцій у цьому напрямку є максимальне сприяння та формування відповідного ставлення компаній до благодійності, меценатства та соціального інвестування через створення можливостей залучення до цієї роботи, популяризацію позитивного досвіду соціального інвестування у провідних компаніях України та інших країн світу.

Розуміючи важливість цієї роботи для економічного розвитку переважна більшість підприємців в країнах з розвинутою ринковою економікою вже більше п'ятидесяти років на практиці реалізують принцип соціальної відповідальності. Провідні компанії світу приєдналися до Глобального договору ООН, в якому викладені принципи реалізації соціально відповідального підприємництва. На їх основі переважна більшість фірм розробляє плани соціально відповідального ставлення до виробництва у містах розташування та своїх закордонних філіях, що підтверджує практика ведення їх бізнесу в Україні. Для цього фірмами вишукують кошти, за якими вони прагнуть повніше реалізують свої наміри. Цікаво, що значна частина компаній у першу чергу вкладає кошти у підготовку та підвищення кваліфікації працівників та оплату медичного обслуговування в рамках позицій передбачених соціальним пакетом. Такі витрати сприяють не тільки підвищенню кваліфікаційного рівня та збільшення заробітної плати працівників, вдосконалення їх навичок, покращення їх соціологічного і психологічного стану, але й спрямовані на поліпшення здоров'я працівників, що зрештою призводить до підвищення продуктивності праці, збільшення фінансових результатів підприємства і підвищення їх результативності. Ще одним наслідком реалізації концепції соціального інвестування є формування нових запитів населення, а отже створення нових видів діяльності, що їх реалізують. Це стає підставою урізноманітнення споживчих запитів населення а також основою для розвитку виробничої сфери.

Зважаючи на викладене слід розширити сферу соціального інвестування в Україні посиливши інформованість виробників у закономірних наслідках її позитивного застосування. У зв'язку із цим треба через засоби масової інформації та у інші способи поширювати позитивні приклади використання соціальних інвестицій окремими підприємствами в нашій країні.

Баранов А.Л., к.е.н., доц.,
доцент кафедри страхування,
Баранова О.В., к.е.н., доц.,
доцент кафедри страхування

ВИКОРИСТАННЯ БІЗНЕС-КЕЙСІВ З ПРАКТИКИ СТРАХОВОГО БІЗНЕСУ ПРИ ВИКЛАДАННІ ДИСЦИПЛІНИ «ФІНАНСИ СТРАХОВИХ ОРГАНІЗАЦІЙ»

У сучасному світі виділяють дві класичні школи вивчення бізнес-кейсів: Гарвардську (американська) та Манчестерську (європейська). При розробці бізнес-кейсів з дисципліни «Фінанси страхових організацій» орієнтувалися на європейську школу, яка передбачає багатоваріантність вирішення проблеми. Тобто, студенти мають можливість пошуку рішень до реальних бізнес-завдань, використовуючи при цьому теоретичні знання, фінансові та математичні розрахунки,

логіку. Працюють студенти у міні-групі із 5–7 осіб, що змодельовано із реального страхового бізнесу, де стратегічні та оперативні завдання опрацьовуються в робочих групах. Таке поєднання зусиль фахівців дозволяє ефективно та швидко розв'язувати поставлені завдання, приймати ефективні управлінські рішення.

Бізнес-кейси були підготовлені на основі реальних даних страхового ринку та методичних інновацій щодо поєднання можливостей бізнес-моделювання проектів управлінських рішень страхової компанії та наслідків їх реалізації на різних рівнях менеджменту в реальному режимі часу за рахунок детального опрацювання основних бізнес-процесів компанії: управління структурними підрозділами компанії, управління страховим портфелем, формування та розміщення страхових резервів, управління перестраховувальними операціями, формування та розподіл прибутку страховика, оподаткування страхових організацій. Працюючи в міні-групі, студенти мають змогу обмінюватися думками, ділитися знаннями щодо предмету обговорення та, застосувавши метод «мозкового штурму», напрацювати практично спрямовані рішення.

Тренінговий ефект виникає внаслідок поєднання прийняття управлінських рішень і їх наслідків у комплексну систему управління страховиком, що дозволяє знаходити шляхи для оптимізації роботи страхової організації як у зовнішньому, так і внутрішньому бізнес-середовищі.

Такий метод підготовки бакалаврів дозволяє комплексно представити діяльність страхової організації як на макро-рівні, так і на мікро-рівні, як об'єкту управління, виокремити в ньому основні та допоміжні бізнес-процеси та отримати навички їх раціоналізації для досягнення цілей стратегічного розвитку компанії, що створює необхідні передумови для формування відповідних компетенцій в управлінні страховиком і його окремими структурними підрозділами, а також сформувати конкурентні переваги випускників КНЕУ серед загалу випускників ВУЗів. Роботодавці страхового ринку високо цінують здатність молодих фахівців мислити як управлінці, шукати ефективні способи вирішення виробничих питань.

Біліченко С.П., науковий співробітник
ДУ «Інститут економіки та прогнозування»

СОЦІАЛЬНО ВІДПОВІДАЛЬНИЙ БІЗНЕС: ІНВЕСТУВАННЯ В ОСВІТУ

Малий і середній бізнес є пріоритетним напрямом розвитку будь-якої держави з перехідною економікою та відображенням процесу демократичних реформ у країні. Питання про необхідність розвитку малих і середніх форм підприємництва у реальній економічній сфері вирішувати значно складніше, ніж може здатися на перший погляд. На підприємництво покладається важливе завдання соціальних і економічних перетворень у розвитку держави. Найважливіша складова цього процесу – забезпечення додаткових робочих місць. Впровадження політики підтримки цього вкрай необхідного економічного сектора покладається на місцеві органи виконавчої влади та органи місцевого самоврядування, які є найбільш зацікавленими в розширенні сектора малого бізнесу на території свого регіону або населеного пункту. Це сприяє економічному та соціальному розвитку, насиченості місцевого ринку та задоволенню місцевих споживчих потреб.

Найважливішими формами інвестицій у людину економісти вважають освіту, підготовку на виробництві, медичне обслуговування, міграцію, пошук інформації про ціни і доходи. Освіта і підготовка на виробництві підвищують рівень знань людини, тобто збільшують обсяг людського капіталу [1, с. 68].

Інвестиції в освіту за змістовною ознакою розділяють на формальні і неформальні. Формальні інвестиції — це отримання середньої, спеціальної і вищої освіти, а також отримання іншої освіти, професійна підготовка на виробництві, різні курси, навчання в магістратурі, аспірантурі, докторантурі і ін. Неформальні — це самоосвіта індивіда: читання розвиваючої літератури, вдосконалення в різних видах мистецтва, професійне заняття спортом тощо. При підвищенні рівня освіти ефективність праці працівника зростає в результаті росту продуктивності праці.

Відносини у сфері освіти охоплюють не лише суто педагогічні, пов'язані з навчанням і вихованням, а й відносини управлінські, трудові, фінансові, майнові та ін., що пов'язані із забезпеченням навчання та виховання, діяльністю педагогічного, професорсько-викладацького складу тощо.

Тому необхідно згадати ще одне дуже важливе питання про налагодження діалогу та взаємодії між всіма учасниками освітнього процесу – державою, вищими навчальними закладами, бізнесом, батьками та студентами. З боку держави повинен відбуватися контроль і фінансування освіти, з боку бізнесу повинні вкладатися інвестиції в освіту та надання робочих місць випускникам, з боку батьків і студентів контроль за наданням якісних освітніх послуг тощо [2, с. 56].

Підсумовуючи сказане, можна виділити три аспекти освітньої діяльності, завдяки яким можна істотно підвищити якість вищої освіти завдячуючи вливанню інвестицій. Перший – це якість персоналу, яка може бути гарантована високою академічною кваліфікацією викладачів і наукових співробітників вузів, наявність якісних освітніх програм, що забезпечується поєднанням кваліфікованого викладання й досліджень та їхньою відповідністю суспільному попиту. Другий – якість підготовки студентів (у часи, коли вища освіта стала доступнішою) може запровадитись тільки на шляху диверсифікованості освітніх програм, подолання багатопланового розриву, що існує між рівнями освіти та підвищення ролі механізмів навчально-професійної орієнтації та мотивації молоді. Третій аспект – якість інфраструктури вищих навчальних закладів, включаючи електронне та комп'ютерне обладнання, сучасні бібліотеки та навчальні корпуси, все це може бути забезпечене за рахунок адекватного фінансування, можливого тільки при збереженні державного підходу до вищої освіти як загальнонаціонального пріоритету.

Література

1. *Беккер Гэри*. Человеческое поведение. Экономический подход. – М.: ГУ ВШЭ, 2003. – С. 50–89.
2. *Біліченко С.П.* Якість вищої освіти в Україні – наближення до Європейських стандартів // Збірник наукових праць. – Тернопіль: Крок. 2013. – 392 с. – С. 55–57.

Білоног Ю.С.,
асистент кафедри соціології

СОЦІАЛЬНО-ВІДПОВІДАЛЬНА СПІВПРАЦЯ БІЗНЕСУ З УНІВЕРСИТЕТАМИ

У сучасній Україні тема корпоративної соціальної відповідальності стає все популярнішою не тільки серед бізнесової спільноти, але й наукового співтовариства. Огляд останніх досліджень і публікацій свідчить про те, що науковці загострюють увагу на проблематиці соціальної відповідальності (корпоративної соціальної відповідальності) та її впровадженні в різні сфери життєдіяльності суспільства. Починаючи з 2013 року Центром «Розвиток корпоративної соціальної відповідальності» створено постійно діючу платформу для співпраці та обговорення актуальних проблем між бізнесом та університетами України, що свідчить про необхідність приділяти більше уваги цій проблематиці.

Соціальна відповідальність – це діяльність організації (як бізнесу, так і університетів), спрямована на підтримку сталого розвитку суспільства. Варто зазначити, що дотримання норм соціально-відповідальної діяльності позитивно сприймається суспільством і всіма зацікавленими сторонами, серед яких основними для ВНЗ є: студенти, їх батьки, роботодавці; представники бізнесу, у свою чергу, зацікавлені в якісній підготовці висококваліфікованих кадрів. Спираючись на це, ми можемо говорити про необхідність діалогу між представниками бізнесу та академічною спільнотою, які є взаємовідповідальними один перед одним.

Деякі дослідники, говорячи про соціальну відповідальність університетів, звертають особливу увагу на орієнтацію при підготовці випускників на потреби суспільства (роботодавців, як перших зацікавлених споживачів підготовлених кадрів). Такий підхід передбачає активну співпрацю між університетами та сферою бізнесу з метою узгодження навчальних програм, проведення практик, можливості проведення майстер-класів для студентства, залучення студентів у якості стажерів та консультантів для роботи в компаніях-партнерах.

Вищий навчальний заклад, який реалізує принцип соціально-відповідального партнерства з бізнесом, має виконувати такі функції:

- надання суспільству освітніх послуг, які повністю відтворюють запити сьогодення;
- підготовка висококваліфікованих кадрів з опорою в навчальному процесі на практичну складову, вирішення кейсів, залучення компаній-партнерів для проведення занять;
- постійний моніторинг запитів ринку праці, що тягне за собою переоцінку значення тих чи тих професійних навичок, які постійно змінюються у глобалізованому суспільстві;
- формування в студента корпоративної культури та формування знань про корпоративну соціальну відповідальність, яка сьогодні стає все затребуванішою українськими компаніями.

Таким чином, реалізація соціально-відповідальної співпраці між представниками бізнесу та університетами, зокрема економічними, стає нагальною потребою для підвищення конкурентоспроможності випускників на ринку праці. Означені заходи дозволять не тільки сформувати надійний механізм зворотного зв'язку між бізнес-структурами та освітою, але й створити необхідний базис для розвитку громадянського суспільства.

Білошапка В.С., к.е.н.,
доцент кафедри банківської справи

СПІВПРАЦЯ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ І БІЗНЕС-СПІЛЬНОТИ В ПРОЦЕСІ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ-ЕКОНОМІСТІВ

Забезпеченню підготовки фахівців-економістів високої якості має сприяти інтеграція вищих навчальних закладів, академічних і галузевих секторів науки з промисловістю та бізнес-середовищем. У цьому контексті особливого значення має набути залучення роботодавців до підготовки фахівців-економістів.

Сьогодні вищим навчальним закладам необхідно налагоджувати постійну взаємодію, мати стійкий та ефективний «зворотній зв'язок» із бізнес-спільнотою, яка потенційно виступає роботодавцем для майбутніх випускників. Така співпраця вузів і бізнес-спільноти позитивно впливає на вдосконалення системи підготовки кадрів для економіки; координацію зусиль фахівців різних галузей економіки з метою професійної єдності, обміну досвідом та інформацією; встановлення партнерських відносин з фахівцями інших регіонів України, із зарубіжними фахівцями.

Важливу роль у реалізації даного підходу грає власне практичний аспект підготовки майбутніх фахівців: 1) залучення фахівців-практиків до викладання основних дисциплін спеціальності; 2) занурення у виробниче середовище на базі вузу за рахунок функціонування спеціалізованих навчально-тренувальних центрів; 3) впровадження практичної складової в навчальні дисципліни; 4) створення інформаційної бази спеціальності, що відповідає сучасним вимогам та дозволить створити умови для формування основних компетенцій майбутнього економіста: загальнонаукових, соціально-особистісних, організаційно-управлінських, загальнопрофесійних і спеціальних.

Цілями партнерства вищих навчальних закладів і бізнес-середовища можуть стати, по-перше, виконання викладачами і студентами вищих начальних закладів наукових досліджень і технологічних розробок на замовлення бізнес-середовища. По-друге, вища школа буде здійснювати цільову підготовку фахівців у межах кадрового замовлення з боку бізнесу та за його участю. При цьому йдеться не тільки про фінансові аспекти підготовки, а й про безпосередню участь представників бізнес-середовища у навчально-виховному процесі. По-третє, прискореному формуванню професійної і соціальної компетентності майбутніх фахівців сприятиме перенесення окремих форм навчально-виховного процесу в цехи, відділи та інші підрозділи підприємств, фірм та організацій, власне для яких і здійснюється підготовка.

За кордоном подібне партнерство має багатосторонній характер, у ньому беруть участь не тільки бізнес-структури та університети, а й держава, регіональна влада і місцеві громади. Це має істотний соціально-економічний ефект.

Підвищенню якості підготовки кадрів у вищих навчальних закладах має сприяти активне впровадження тристоронніх договорів «студент роботодавець – вищий навчальний заклад» із відображенням у них прав та обов'язків кожної із сторін. У ці рамки варто включити й систему державного замовлення на відповідних фахівців. Молода людина для здобуття фахової освіти може взяти кредит, який має упродовж 10–15 років повернути. При цьому важливо, щоб умови отримання та повернення освітніх кредитів не зашкодили життєвому рівню населення.

Наведені міркування будуть корисні як бізнес-середовищу України, так і вищій школі, оскільки спрямовані на успішну реалізацію інноваційної стратегії розвитку країни.

Бірюк О.Г., к.е.н., професор
кафедри обліку, аналізу і аудиту в АПК,
Смольська О.Ю., к.е.н., ст. викладач
кафедри обліку, аналізу і аудиту в АПК

ОСОБЛИВОСТІ СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ТА ПАРТНЕРСТВО БІЗНЕСУ З АКАДЕМІЧНОЮ СПІЛЬНОТОЮ В УКРАЇНІ

У сучасних умовах розвитку цивілізованих суспільних відносин важливою умовою є формування взаємозв'язку інтересів бізнесу, держави та суспільства. Головним інструментом побудови стабільних партнерських відносин між бізнесом та академічною спільнотою слугує механізм соціальної відповідальності, який передбачає, що з боку роботодавця будуть дотримуватися права громадян, кодекс законів про працю та інші нормативно-правові акти з питань ведення бізнесу, а з боку працівника очікується відповідальне, добросовісне ставлення до праці, виконання поставлених завдань та обов'язків.

Економічна криза в наші державі загострила питання відповідальності бізнесу в суспільстві. Тому актуальність вирішення проблем, пов'язаних з соціальною відповідальністю та партнерством бізнесу з академічною спільнотою, значно зростає, оскільки саме бізнес може запобігти переростанню фінансово-економічної кризи в соціальну.

Для вітчизняного бізнесу тенденція підвищеної уваги до питань соціальної відповідальності й корпоративної етики, на жаль, не є характерною. В Україні співпраця між комерційними й державними структурами та академічною спільнотою майже відсутня. На сьогоднішній день основною метою підприємства в частині кадрового забезпечення є пошук на ринку праці досвідчених і висококваліфікованих працівників, які не потребують додаткових затрат коштів, часу для їх підготовки й навчання роботі. У свою чергу, вищі навчальні заклади не в змозі повною мірою забезпечити потрібну кількість місць для проходження студентами виробничої практики, яка є важливою складовою наукового процесу. Також після закінчення навчання навчальний заклад не бере на себе відповідальності у подальшому працевлаштуванні молодих фахівців. Усе це призводить до погіршення рівня конкурентоспроможності працівників і спричиняє послаблення співробітництва нашої держави з іноземним ринком праці.

Враховуючи зазначене, варто звернути увагу на світовий досвід, що до цього часу сформував такі критерії, які дозволяють визначити підприємство (організацію) як соціально відповідальне: сплата податків, виконання вимог чинного законодавства, виробництво та реалізація якісної продукції, реалізація програм підвищення професіоналізму співробітників, програм з охорони здоров'я співробітників, морального стимулювання персоналу, благодійних і спонсорських проектів, участь у формуванні позитивної громадської думки про бізнес. Від реалізації даних принципів соціальної відповідальності бізнес має такі переваги: зростає репутація організації, підвищується рівень довіри до її діяльності, якості товарів і послуг; зростає професіоналізм кадрового потенціалу, лояльність співробітників до компанії, формується безпечне середовище діяльності, розвивається корпоративна політика. У свою чергу академічна спільнота одержує гідну оплату праці, робочі місця, соціальне забезпечення, участь у програмах медичного, соціального і пенсійного страхування, конкурентні можливості на ринку праці тощо.

Таким чином, соціальна відповідальність в Україні повинна стати одним із пріоритетів стратегій вітчизняних компаній, що дасть можливість сформувати стабільний розвиток бізнесу, активно впливати на формування їх взаємозв'язку з академічною групою. Також партнерство бізнесу з академічною спільнотою є умовою успішного подолання кризових явищ через ухвалення і реалізацію зважених і узгоджених рішень із врахуванням інтересів усіх зацікавлених сторін.

Бондарчук Л.М., к.філол.н.,
доцент кафедри української мови та літератури

ЄВРОІНТЕҐРАЦІЙНІ ТЕНДЕНЦІЇ ОСВІТНЬОЇ ОРІЄНТАЦІЇ УКРАЇНСЬКИХ СТУДЕНТІВ (НА ПРИКЛАДІ ПОЛЬЩІ)

Сучасна польсько-українська співпраця в освітній сфері переживає період стрімкого піднесення. Кількість студентів з України, які навчаються у вищих навчальних закладах Польщі у 2014/2015 навчальному році, становить 23,3 тис. осіб, що на понад 50 % більше, ніж у минулому. За офіційними даними, українці становлять більше половини усіх закордонних студентів у Польщі. Такі показники є результатом послідовної 10-річної маркетингової кампанії, яка була проведена польськими вищими навчальними закладами на українському ринку, та сьогоднішньої складної ситуації в Україні [1, 2].

Освітній сайт perspektywy.pl оголосив свої рейтинги найкращих навчальних закладів Польщі. У трійці лідерів серед державних університетів: Ягелонський університет у Кракові, Варшавський університет та Університет ім. Адама Міцкевича у Познані [5].

Перспективи випускників польських ВНЗ з України є досить позитивними. «Усе вказує на те, що міграційне законодавство буде ще ліберальніше: Міністерство праці та соціальної політики Польщі працює над проектом закону, який би дозволяв студентам-іноземцям працювати без додаткових дозволів на працю», – пояснює аналітик Інституту публічних справ Андрій Корнійчук [6].

Як відомо, у ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана» уже другий рік студенти вивчають запропоновану кафедрою української мови та літератури вибіркову дисципліну «Польська мова». Цей курс у нашому університеті є успішним освітнім проектом останніх років, для порівняння: у 2014 році його обрало 110 студентів, у 2015 – уже 250.

Зауважимо, що в КНЕУ активно пропагуються зв'язки з Польщею як стратегічним партнером України. У нашому ВНЗ відбулося стажування «Створення та управління власним бізнесом на

території ЄС на прикладі Польщі» у рамках проекту BusinessWeek-2013 [3], проведені також Study tours to Poland для студентів – одна з перших польських циклічних програм, цільовою аудиторією якої є молодь зі Східної Європи.

Але якою б привабливою не була освіта в Польщі, українці все ж надають перевагу вітчизняним ВНЗ. Зокрема, відомим фактом є те, що КНЕУ – один із найперспективніших вишів на території України. Дослідження останніх років вказують, що найкращі шанси зробити кар'єру топ-менеджера мають випускники КНЕУ і КПІ. Про це пише Forbes, який проаналізував звіти понад 8500 компаній, надані Агентством з розвитку інфраструктури фондового ринку. Зокрема, до уваги брали освіту директорів, членів правління, наглядових рад та ревізійних комісій. Найбільше українських керівників навчалися в КНЕУ [4].

Література

1. Grabek Artur. Ukraińcy ratują polskie uczelnie // Rzeczpospolita. Режим доступу: http://www.rp.-pl/artykul/1191921-Ukraincy-ratuja-polskie-uczelnie.html#ap-1
2. Кількість українських студентів у Польщі за рік зросла ще на 50 % // УНІАН. Режим доступу::http://www.unian.ua/society/1064936-kilkist-ukrajinskih-studentiv-u-polschi-za-rik-zrosla-sche-na-50.html
3. Набір учасників стажування «Створення та управління власним бізнесом на території ЄС на прикладі Польщі» // Режим доступу: http://kneu.edu.ua/ua/University_en/international_connections/-center_international_relations/mz_news/st_pol/
4. Найкращі шанси зробити кар'єру топ-менеджера у випускників КНЕУ і КПІ // Режим доступу: http://tsn.ua/groshi/naykraschi-shansi-zrobiti-kar-yeru-top-menedzhera-u-vipusknikiv-kiyivskogo-nargospu-i-kpi-299130.html
5. Рейтинг вищих навчальних закладів Польщі // Режим доступу: https://kneu.edu.ua/ua/-announcements/rating_poland/
6. *Стемпнєвич Яна*. Українські студенти у Польщі: інтегрувати і заохочувати // Polradio. Режим доступу: http://www.polradio.pl/5/198/Artykul/204178
7. *Тищенко М.П.* Study tours to Poland (навчальні візити до Польщі) осінь 2012 // Режим доступу: http://ivo.kneu.edu.ua/ua/dost_a_p/news_sekt1/study_tours_to_poland/

Бойчук Н.С., асистент кафедри
управління персоналом та економіки праці

ВПЛИВ ВНЗ НА ФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ СТУДЕНТА

В умовах глобалізації та орієнтації України на вступ до ЄС, одним з пріоритетних напрямів підготовки конкурентоспроможних фахівців на ринку праці є формування та розвиток не лише професійних компетенцій, а й особистісних, що, в майбутньому, надасть можливість, сформувати висококваліфікованого фахівця та соціально відповідальну особистість. Як зазначає А.М. Колот, «Соціально відповідальні дії будь-якого суб'єкта можна поділити на три складові, що відповідають певним ступеням розвитку соціальної відповідальності:

1) дії, що обумовлені і є реакцією на законодавчо встановлені норми та правила, — базовий ступінь;

2) дії, що є результатом раціонального вибору суб'єкта заради моральних і економічних зисків, які супроводжують соціальну відповідальність, — високий ступінь;

3) дії, що мають характер добровільних свідомих зобов'язань, — найвищий ступінь».

На першому рівні, студентом мають бути засвоєні компетенції пов'язані з фаховою сферою, що є базовими у будь-кому розвинутому суспільстві, тобто – знання та верховенство права. Це є однією з основних вимог у європейському суспільстві.

Другий рівень є початковим рівнем, що формує добровільні зобов'язання студента як майбутнього соціально-відповідального суб'єкта, а саме найманого працівника, роботодавця, члена профспілки, члена громадського об'єднання, що через свої свідомі дії прагне розвитку та реалізації працівників організації, громади населеного пункту тощо з метою отримання певних політичних, соціальних, економічних екологічних зисків.

Третій рівень соціальної відповідальності суб'єкта – найвищий – передбачає свідомий вклад суб'єкта без очікування зисків.

Для побудови соціально-відповідального суспільства кожна людина має починати з себе. Формування професійних та особистісних характеристик людини та її становлення починається у віці 16–25 років, у той же час, молодь є найпрогресивнішою, оскільки здатна продукувати, сприймати та втілювати нові ідеї в життя.

На нашу думку, саме ВНЗ відіграють ключову роль у взаємодії трьох суб'єктів: бізнесу, який використовує найману працю, а отже і диктує вимоги до якості майбутніх фахівців, освіти, що має забезпечити формування та розвиток цих фахівців, і студентів, які орієнтуючись на жорсткі вимоги ринку, мають бути готові до саморозвитку в навчальному процесі.

Відповідно, ВНЗ покликані забезпечити формування цілісної, свідомої особистості, здатної до самоосвіти та самореалізації протягом всього життя. Це можливо реалізувати не тільки забезпечуючи якісні професійні знання та навички, а також завдяки впливу на моральні та особистісні цінності студентів, сприяючи духовному розвитку та формуванню у них такої соціально значущої якості, як соціальна відповідальність.

Серед напрямів, які забезпечують формування соціально відповідальних студентів, можна виділити такі: розвиток «інституту кураторства», надання можливостей утворення громадських студентських об'єднань, проведення різноманітних соціальних проектів і заохочення кращих студентів. Та, на жаль, є невирішеним питання байдужого та безвідповідального ставлення частини студентства до свого прямого обов'язку – навчання. На нашу думку, цю проблему можна усунути за рахунок вдосконалення організації навчального процесу та впровадження адміністративних методів впливу на таких студентів.

Неможливо побудувати соціально-орієнтовану економіку, державу у суспільстві, якщо кожен член цього суспільства не буде брати відповідальність на себе, за свої вчинки, ставлення до інших людей, роботи, екології та країни в якій проживає.

Література

1. Соціальна відповідальність : навч. посіб. / [А.М. Колот, О.А. Грішнова, О.О. Герасименко та ін.]; за заг. ред. д.е.н., проф. А.М. Колота. – К.: КНЕУ, 2015. – 519, [1] с.

Брінцева О.Г., к.е.н., доцент кафедри
управління персоналом та економіки праці

СОЦІАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ УНІВЕРСИТЕТІВ: СТАН ТА ОСНОВНІ НАПРЯМИ РОЗВИТКУ

Імплементація та розвиток соціальної відповідальності у вищих навчальних закладах є важливою передумовою поширення ідей соціальної відповідальності в українському суспільстві, їх утвердження на індивідуальному та корпоративному рівнях, посилення соціальної відповідальності органів державної влади.

Освіта та професійна підготовка є фундаментом людського розвитку та прогресу суспільства. Це стратегічне значення освіти багаторазово посилюється в сучасну епоху інформаційного суспільства і економіки знань. Дуже важливо, що через освіту можна робити бажані зміни в поведінці громадян на благо суспільства. За рахунок підвищення освітнього рівня розвиваються нові та удосконалюються старі цінності для задоволення життєвих потреб нації, таких як здоров'я, безпека, багатогранний людський розвиток та ін. Тобто розуміння і сприйняття соціальної відповідальності усіх видів людської діяльності має закладатись ще з часів учнівства і студентства кожної людини, яка в майбутньому стане відповідальним працівником, керівником, підприємцем, громадянином [1, с. 11].

У цьому контексті досить важливим є термінологічна ідентифікація поняття «соціально відповідальний університет», що розглядається як вищий навчальний заклад, який надає якісні освітні послуги, веде прозору діяльність згідно з нормами чинного законодавства, уникає корупції, поширює соціальну відповідальність у суспільстві через виховання відповідальності студентів і випускників.

У сучасних досить складних умовах, коли реформування освітньої сфери відбувається на тлі системної – соціально-економічної, політичної, військової, демографічної та демоекономічної кризи, розвиток соціальної відповідальності університетів є одним з ключових напрямів забезпечення високої якості освітніх послуг, утвердження високих моральних цінностей і згуртування українського суспільства. Для розвитку соціальної відповідальності вищих навчальних закладів досить важливою є імплементація прогресивного зарубіжного досвіду, зокрема в питаннях прозорості надання освітніх послуг і здійснення навчального процесу, реалізації програм з благодійництва та екологічної відповідальності, поширення цінностей відповідальності серед студентської молоді, розробки безкоштовних масових онлайн-курсів для освітніх платформ, оприлюднення соціальних звітів.

Література

1. *Грішнова О., Бех С.* Соціальна відповідальність університетів України: порівняльний аналіз та основні напрями розвитку / О. Грішнова, С. Бех // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. – № 158. – 2014. – С. 11–18.
2. Соціальна відповідальність: теорія і практика розвитку: монографія / [А.М. Колот, О.А. Грішнова та ін.]; за наук. ред. д-ра екон. наук, проф. А.М. Колота. – К.: КНЕУ, 2012. – 501, [3] с.

Васильков В.Г., доцент,
кафедра економіки підприємств

ТЕНДЕНЦІЇ У СФЕРІ ВЗАЄМОДІЇ УНІВЕРСИТЕТІВ І БІЗНЕСУ

Сьогодні у сфері взаємодії університетської і бізнес-діяльності спостерігаються такі глобальні тенденції:

— Зростає кооперація між університетами та бізнесом.

— Університети тісно співпрацюють з бізнесом у сфері наукових досліджень. Отримують фінансування від підприємств під певні дослідницькі проекти, в тому числі на спільні проекти, що виконуються університетами і підприємствами разом.

— Університети надають консультаційні послуги для бізнесу, проводять семінари на замовлення підприємств.

— Університети продають результати своїх досліджень і розробок (через власні спеціально створені компанії).

Так, у Великій Британії більшість університетів пропонують консультаційні послуги для бізнесу. Наприклад, в Університеті Манчестер більшість членів університетського штату, на додаток до проведення спонсорованих дослідницьких програм, працюють із зовнішніми організаціями на консультаційній основі, надаючи професійні послуги. Також комерціалізація інтелектуальної власності є важливою фундаментальною складовою діяльності університету, в багатьох університетах цим займаються спеціально створені підрозділи або окремі юридичні особи в складі університету – так, в Університеті Манчестер цим займається ТОВ «Інтелектуальна власність Університету Манчестер».

На факультеті економіки підприємств Мюнхенського університету ім. Людвіга Максиміліана (Німеччина), кооперація з практиками в сфері економіки підприємств і маркетингу дозволяє застосовувати аналітичні інструменти до управлінських проблем. Це робить університет і підприємства кваліфікованими партнерами в управлінні бізнесом, корпоративному розвитку та маркетингових дослідженнях. Сфери кооперації простягаються від спільного викладання проектних семінарів до консалтингу та дослідницьких проектів, фінансованих підприємствами.

Загальними стратегічними орієнтирами закладів вищої освіти, орієнтованих на сучасні і майбутні виклики зовнішнього середовища і націлених на найповнішу реалізацію місії і завдань університету як соціального інституту, різними дослідниками виділяються такі:

1. формувати суспільство знань та готувати до роботи в сучасному складному, динамічному середовищі;
2. інтегрувати принципи сталого розвитку в свою діяльність і в навчальні програми;
3. готувати студентів до роботи і життя в умовах глобального, багатокультурного середовища;
4. діяти з орієнтацією на якість в усіх сферах діяльності університету та конкурентно.

Багато видів партнерства вищих навчальних закладів і фірм (цільові програми, навчання в корпоративних університетах і т.д.), по суті своєї, відносяться до товарно-грошових відносин. Роботодавець надає кошти, щоб отримати фахівця з потрібним набором знань, навичок і вмінь, а університет здійснює індивідуальне замовлення. Але така форма співробітництва не дозволяє швидко перетворити університетську освіту в цілому, подолати її консерватизм й адаптуватися до потреб ринку праці. Для цього потрібні не тільки спеціальні форми навчання, але й оновлені стандарти освіти

Задовольняючи свої соціально-економічні потреби, університет піднімає рівень своєї конкурентоспроможності, що сприяє отриманню альтернативних джерел фінансування науковій і освітній діяльності, а підприємства-партнери отримають фахівців з необхідними сучасними компетентностями, що значно зменшує його витрати на підвищення кваліфікації та перепідготовку.

Василик А.В., к.е.н., доцент кафедри
управління персоналом та економіки праці

СПІЛЬНА СОЦІАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ БІЗНЕСУ ТА УНІВЕРСИТЕТІВ У ПІДГОТОВЦІ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНИХ МОЛОДИХ ФАХІВЦІВ

Сучасна ситуація на вітчизняному та світовому ринках праці дедалі більше загострюється та висуває до кандидатів на робочі місця жорсткі вимоги, які постійно змінюються відповідно до зміни кон'юнктури. Нині випускники університетів і здобувачі вакансій мають володіти сформованими професійними компетенціями та унікальними особистісними якостями, ефективно і гармонійно взаємодіяти з іншими людьми, бути продуктивними, адаптивними, мотивованими та організованими, щоб залишатися конкурентоспроможними на ринку праці.

Людський капітал молодих фахівців формується переважно у сфері освіти і науки, головними суб'єктами якої є вищі навчальні заклади. Однак без зусиль, прагнень і мотивації самих студентів до навчання, саморозвитку, здобуття практичного досвіду формування їх конкурентоспроможності в системі освіти також є неможливим. На сучасному етапі лише диплому про вищу освіту для формування конкурентних переваг молодих фахівців на ринку праці недостатньо. Розвиток професійних умінь та особистісних якостей, як додаток до формальної освіти, розширює можливості працевлаштування молодих фахівців та підвищує продуктивність їх праці. Роботодавці при оцінюванні кандидатів під час професійного добору дедалі більше звертають увагу на сформовані компетенції і визначають рівень розвитку додаткових когнітивних, соціально-емоційних і технічних навичок своїх працівників (рис. 1).

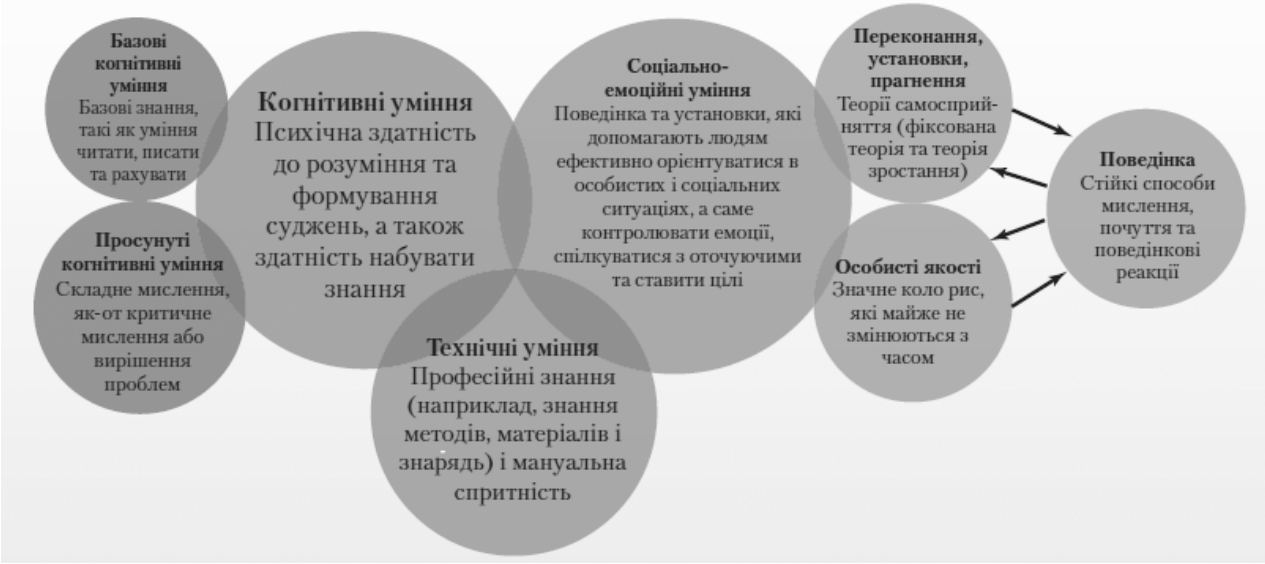

Рис. 1. Система умінь для розширення можливостей
працевлаштування та підвищення продуктивності [1, с. 4]

При цьому варто підкреслити, що у формуванні людського капіталу молодих фахівців мають брати безпосередню участь і самі підприємства шляхом співпраці з вищими навчальними закладами над удосконаленням навчальних планів і програм, розробленням нових, актуальних для ринку праці сертифікаційних програм, тренінгів, методичного забезпечення навчального процесу (кейсів, практичних завдань) тощо.

Результатом такої взаємодії має стати підготовка нового покоління фахівців, які будуть мати високу професійну підготовку та систему таких умінь, яких і вимагають роботодавці країни. Вона має бути спрямована на допомогу студенту, майбутньому працівнику, стати ефективним, незалежним, впевненим і самостійним, здатним до професійної та особистісної самореалізації та навчання впродовж життя. Таким чином, вважаємо, що за формування конкурентоспроможності молодих фахівців спільну відповідальність мають нести як вищі навчальні заклади, так і бізнес-середовище, яке формує попит та висуває нові, дедалі жорсткіші вимоги до кандидатів.

Література

1. Навички для сучасної України. Резюме. – К.: Word Bank Group, 2015. – 20 с. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.ipq.org.ua/ua/news/93

Волобоєва І.О., асистент кафедри
управління персоналом та економіки праці

ПАРТНЕРСТВО ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ З БІЗНЕСОМ ПРИ ФОРМУВАННІ СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ У СТУДЕНТІВ

Проблема молодіжного безробіття є актуальною для всіх країн. За даними Міжнародної організації праці, рівень безробіття серед молоді у світі досяг рекордних позначок і у 2012 році становив 12,7 %. В Україні рівень безробіття серед молоді – 11 %, що є вищим за середній по Україні (7,5 %).

Високий рівень молодіжного безробіття зумовлений тим, що значна частина молодих людей не мають належних професійних навичок і досвіду роботи. Крім того, в Україні поглиблюється тенденція невідповідності попиту і пропозиції на ринку праці.

Підвищити рівень практичної підготовки випускників вищих навчальних закладів можливо шляхом налагодження партнерства ВНЗ і компаній, адже їх співробітництво в напрямі підготовки спеціалістів є ефективним шляхом підвищення конкурентоспроможності молоді на ринку праці і, відповідно, зниження рівня молодіжного безробіття.

Таблиця 1

ОСНОВНІ БАР'ЄРИ В ЕФЕКТИВНІЙ ВЗАЄМОДІЇ БІЗНЕСУ ТА ВНЗ (НА ДУМКУ ПРЕДСТАВНИКІВ ВНЗ) (ОЦІНКА ЗА 5-БАЛЬНОЮ ШКАЛОЮ)

Бар'єр	Оцінка
Бізнес недостатньо поінформований про можливості співпраці з ВНЗ	3,1
Бізнес зорієнтований лише на швидке отримання прибутку	3,0
Складність узгодження правових аспектів інтелектуальної власності	2,6
У бізнесу недостатньо фінансових ресурсів для розширення партнерства з ВНЗ	2,1
Проблеми конфіденційності інформації	2,1
Бізнес не розуміє реалій і умов роботи ВНЗ	1,8
Відсутність конкретно визначених осіб у ВНЗ, що відповідають за контакти з бізнесом	1,5

Розглядаючи види партнерства між ВНЗ і бізнесом, перепони, які при цьому постають, слід акцентувати увагу на можливих шляхах поліпшення партнерства. На думку представників ВНЗ, для розвитку партнерств між бізнесом та університетами потрібно на державному рівні:

— внести зміни до нормативно-правової бази щодо можливості створення консорціумів приватних ВНЗ з бізнес-структурами для виконання спільних науково-дослідних проектів, підготовки фахівців для бізнес-партнерів тощо;

— можливості запровадження ендавменту; участі ВНЗ у програмах інноваційного розвитку бізнесу; створення малих інноваційних підприємств при ВНЗ і галузевих інститутах НАН України; спрощення процедури отримання благодійної допомоги ВНЗ; участі компаній у розробці навчальних програм, наданні місць проходження практики тощо (пропозиції щодо зміни нормативно-правової бази надали 50 % опитаних представників вищих навчальних закладів);

— запровадити фінансові пільги та заходи нематеріального стимулювання для компаній, які започатковують програми партнерства з ВНЗ (представники третини опитаних ВНЗ надали такі рекомендації);

— підвищити рівень автономності ВНЗ, у т. ч. фінансової незалежності (рекомендації 2-х представників ВНЗ).

Якщо представники ВНЗ акцентують увагу на створенні належного нормативно-правового поля для розвитку співпраці, то представники бізнесу наголошують на комунікаціях бізнесу та університетів, розвитку спільних партнерських проектів тощо. Так, респонденти із числа бізнес-компаній вважають, що для розвитку партнерств між бізнесом та університетами потрібно:

— створити платформи для діалогу компаній і ВНЗ, залучити закордонний досвід і найкращі практики співпраці (2 представники компаній надали такі рекомендації);

— посилити діалог між ВНЗ, бізнесом і державою;

— підвищити рівень матеріально-технічної бази ВНЗ, державний контроль якості підготовки фахівців і їх працевлаштування із залученням компаній тощо.

Гурова Ю.С, к.е.н.,
ст.викладач кафедри міжнародної економіки

ПОСИЛЕННЯ ФОРМУВАННЯ ПРАКТИЧНИХ НАВИЧОК СТУДЕНТІВ ЯК ОДНА З ФОРМ СТУДЕНТОЦЕНТРИЗМУ

Фундаментом постіндустріальної моделі глобального господарства, яка нині формується, стає «нова економіка», яку ще називають «економікою знань», наголошуючи таким чином на ключовій ролі у сучасному глобальному розвитку та міжнародній конкурентоспроможності країн науки та освіти, покликаних розкрити природні здібності, закладені у кожній людині.

Сучасна економічна модель постіндустріального суспільства «економіка знань» у першу чергу характеризується формуванням більшої частини створювальної вартості товарів і послуг саме за рахунок знань, що призводить до зростання наукоємкої вироблюваної продукції і розвиток ринку інтелектуальних товарів і послуг.

Лідерами (топ-10) у глобальному рейтингу за Індексом економіки знань 2012 р. (The Knowledge Economy Index, група Світового банку) є такі провідні постіндустріальні країни: Швеція, Фінляндія, Данія, Нідерланди, Норвегія, Нова Зеландія, Канада, Німеччина, Австралія та Швейцарія (значення Індексу варіюється від 9,43 до 8,87 у порядку спадання) [2].

Однією з ключових засад у побудові моделі «економіки знань» є так званий «трикутник знань» (Triangle of Knowledge) з надміцними зв'язками між його елементами «інновації — освіта — дослідження», здійснюване в рамках співпраці в класичному варіанті: університетів, бізнес-підприємств і органів державної влади. І тут дуже важливу роль можуть відіграти саме університети – вони мають увесь потенціал для виконання важливої функції основної ланки у ланцюжку між державою та бізнес-структурами.

Однією з надважливих функцій університетів, наряду з народженням, акумулюванням та концентрацією наукових надбань, нових знань, теоретичних вчень, створенням і розвитком у науковому просторі наукових шкіл; є функція забезпечення масової освіти, передача та розробка методологій для якісного та ефективного трансферу знань, навичок і компетенцій тим, хто навчається та здобуває освіту. І тут маємо визначити основну мету навчального процесу – ефективна професійна реалізація кожного випускника, успішне формування його конкурентних переваг і лідерських якостей. Для цього, ми вважаємо, необхідним є підвищення рівня корисності знань, посилення формування практичних надбань індивіда, створення можливостей участі в реальних практичних проектах – саме в цьому ми вбачаємо основну форму прояву студентоцентризму на даному етапі. Впродовж останніх років КНЕУ робить вражаючий прорив у даному напрямку: розвиток та реалізація Інститутом вищої освіти різноспрямованих надуспішних програм і проектів (CIMA, Enactus та інші), тісна взаємодія та її розвиток з провідними бізнес-структурами (KPMG, EY, Baker Tilly Ukraine, Thomson Reuters, DHL та інші) проведення тренінгів, діяльність Студентського бізнес-інкубатору КНЕУ[3].

Особисто я ще хотіла б запропонувати створення інтернет-платформи для можливості залучення роботодавцями студентів до виконання певних проектів.

Література

1. Глобальна економіка XXI століття: людський вимір [монографія] / Д.Г. Лук'яненко, А.М. Поручник, А.М. Колот [та ін.]; за заг.ред. д-ра екон.наук, проф. Д.Г. Лук'яненка та д-ра екон.наук, проф. А.М. Поручника. – К. : КНЕУ, 2008. – 420 с.
2. Knowledge Economy Index (World Bank), 2012 http://data.worldbank.org/data-catalog/KEI
3. Офіційний сайт Інституту вищої освіти: http://ihe.kneu.edu.ua/

Гернего Ю. О., к.е.н.,
доцент кафедри інвестиційної діяльності

ІНВЕСТИЦІЇ В ОСВІТУ ЯК ФОРМА СОЦІАЛЬНО-ВІДПОВІДАЛЬНОЇ ПОВЕДІНКИ БІЗНЕСУ

Необхідною передумовою конкурентоспроможності країни в умовах ринку є не лише економічний прогрес, але й систематична стабілізація соціальної сфери. Зокрема, провідні позиції вітчизняних компаній на міжнародних ринках можуть бути забезпечені за рахунок зростання освіченості персоналу. Оскільки, таке зростання залежить від цільової спрямованості інвестицій, бізнес отримує мотивацію для реалізації освітніх пріоритетів соціальної відповідальності.

З огляду на потреби бізнесу, шведські автори Л. Едвінсон та П. Сулліван стверджують, що знання перетворюються на вартість [5]. Канадський економіст Х. Макдональд обґрунтовував знання як ресурс для конкурентних переваг компанії [4]. Дослідження, що проводились американським агентством «WelkerInformation», виявили пряму залежність зростання престижу компанії і продуктивності її економічної діяльності від здійснення соціальних обов'язків. Так, збільшення соціального потенціалу компанії на 1 % підвищує її соціальний престиж на 0,55 %, у той час як зростання економічного потенціалу поліпшує економічну цінність лише на 0,32 % [1].

Зважаючи на результати наведених досліджень, можемо стверджувати, що саме інвестиції бізнесу в освіту можуть слугувати джерелом для поєднання пріоритетів бізнесу із фактичними потребами соціальної сфери суспільства.

Оскільки вітчизняний бізнес усе-ще формує концепцію власної соціальної відповідальності, корисним є звернути увагу на дослідження стратегічних пріоритетів інвестування в освіту в контексті соціально-відповідальної поведінки зарубіжних компаній. Зокрема, фахівцями Брукінгського інституту (США) виокремлено п'ять стратегічних пріоритетів для розширення соціальних інвестицій бізнесу в освіту: 1) сприйняття інвестиціям в освіту, як складовій для удосконалення основного бізнесу; 2) розробка критеріїв оцінки результативності соціальних інвестицій; 3) співпраця та врахування пріоритетів стейкхолдерів; 4) координація інтересів бізнесу з державними пріоритетами у сфері освіти; 5) розширення пропагандистської ролі соціальних інвестицій [3].

Паралельно із зарубіжними дослідженнями, в Україні виникають ідеї щодо стимулювання інвестицій бізнесу в освіту. Зокрема, існують рекомендації стосовно формування державної політики у сфері корпоративної соціальної відповідальності, яка включатиме розробку концепції сприяння її розвитку та співпрацю зі ЗМІ, що висвітлюватимуть діяльність соціальних інвесторів та реалізовані ними соціальні проекти [2]. Таким чином, реалізація переваг соціальних інвестицій в освіту відбудеться на основі заохочення бізнесу до соціально-відповідальної поведінки шляхом формування додаткових конкурентних переваг в результаті такого інвестування.

Література

1. *Буковинська М. П.* Корпоративна соціальна відповідальність бізнесу: Монографія / ред. М.П. Буковинської. – К.: ЦП «Компринт». – 2015. – 297 с.

2. *Язлюк Б. О.* Фундаментальні та прикладні економічні механізми підприємств при реалізації соціальних інвестицій як основа розвитку держави / Б. О. Язлюк // Економічний аналіз. – 2014. – Т. 18. – № 2. – С. 280–285.

3. Justin W. Van Fleet. Scaling Up Corporate Social Investments in Education: Five Strategies that Work. – The Brookings Institution. – Washington, 2012. – 17 p.

4. Stewart, T. Intellectual Capital–The New Wealth of Organizations; Nicholas Brealey Publishing House: London, UK, 1999; p. 67.

5. Sveiby, K.E. Intellectual Capital and Knowledge Management. 2001. Available online: www.sveiby.com/-articles/IntellectualCapital.html

Даниленко О.А., к.е.н., доцент кафедри
управління персоналом та економіки праці

СОЦІАЛЬНІ ІНВЕСТИЦІЇ БІЗНЕСУ У ФОРМУВАННІ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНИХ ФАХІВЦІВ І ВЛАСНОЇ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ

Визначаючи глобальну мету функціонування організації, яка є критерієм її функціонування, звернемось до думки відомого вченого І. Адізеса, який визначає її у тому, щоб задовольняти потреби клієнтів. Якщо організація не виробляє те, що потрібно її клієнтам, вона не результативна, а відсутність результативності та ефективності не дозволить їй добитися рентабельності [1]. Тільки тоді основними фінансово-економічними результатами функціонування організації стають повторні продажі клієнтам (виручка від реалізації), які формують її прибуток і рентабельність, та супровідні результати (не передбачувані), як то позитивний імідж самої організації та її служби персоналу. У свою чергу, наведені прямі і супровідні результати значно підвищують загальний рівень конкурентоспроможності організації.

Сформульована подібним чином мета характерна для соціально відповідальної організації і вимагає від неї відповідних соціальних інвестицій/витрат, що спрямовуються безпосередньо в бізнес-середовище та на персонал організації, зокрема у відповідальність перед споживачами та добросовісну ділову практику (у відносинах зі споживачами, партнерами, інвесторами, конкурентами).

Соціальні інвестиції/витрати у персонал організації можна визначити як витрати, спрямовані на професійний розвиток, на оздоровлення, охорону здоров'я тощо з метою забезпечення організації висококваліфікованим, а значить і конкурентоспроможним персоналом, який у свою чергу забезпечить конкурентоспроможність організації, підвищить продуктивність та ефективність праці і приноситиме прибуток.

В умовах нестабільності та кризи організації скорочують соціальні інвестиції/витрати у персонал разом із скороченням чисельності самого персоналу. Однак персонал, що залишається у таких складних умовах, має стати ще компетентнішим і конкурентоспроможнішим для «виживання».

Основні характеристики конкурентоспроможності, за якими працівник здатний забезпечувати конкурентоспроможність організації у кризових умовах, – це компетентність і професійна мобільність; здатність до ризику і захисту прав і свобод; цілеспрямованість і впевненість у своїх силах; володіння навиками самонавчання і підвищення кваліфікації; ініціативність і самодисципліна; діловитість; здібність до самоаналізу і прийняття нестандартних рішень; відповідальність; емоційна стійкість і комунікабельність.

У зв'язку з цим з метою виживання в конкурентній боротьбі в умовах нестабільності та кризи основний акцент у проведенні соціальної політики (політики соціальної відповідальності) організації повинен бути зроблений на вирішенні таких завдань: забезпечення якості і кількості робочої сили через професійне навчання, підвищення кваліфікації, забезпечення гідних і безпечних умов праці, охорону здоров'я працівників, найефективніше використання людського капіталу відповідно до його професійно-кваліфікаційного рівня тощо.

Таким чином, для постійної конкурентоспроможності в умовах кризи організації «вимушено» мають здійснювати соціальні інвестиції/витрати у персонал, й особливо у його розвиток, який відіграє вирішальну роль у цьому.

Література

1. *Адизес И.* Идеальный руководитель. Почему им нельзя стать и что из этого следует / Ицхак Калдерон Адизес; Пер. с англ., − 2-е изд. − М.: Альпина Бизнес Букс, 2008. − 262 с.

Данилевич Н.С., к. т. н.,
доцент кафедри управління
персоналом та економіки праці

ВПЛИВ СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ НА РІВЕНЬ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ

Принципи корпоративної соціальної відповідальності є новою системою поліпшення конкурентоспроможності підприємств, яка складає необхідність встановлення тісних зв'язків міжгалузевих корпоративних об'єднань, представників держави та суспільства. Сучасний етап розвитку суспільства характеризується суттєвими змінами в усіх сферах соціально-економічної життєдіяльності.

Впровадження принципів соціальної відповідальності у бізнес-процеси підприємств виступає вагомим чинником їх подальшого конкурентоспроможного розвитку та набуває першочергового значення при вирішенні ряду соціальних проблем (зайнятості, матеріальної допомоги, навчання тощо). Однак, хоча й спостерігаються приклади соціально відповідальної поведінки вітчизняних підприємств, впровадження принципів соціальної відповідальності не є загальноприйнятою практикою. Українські компанії переважно не використовують сучасні стандарти у цій сфері. На сьогоднішній день підприємства, що мають необхідні фінансово-економічні та організаційні ресурси для вирішення соціальних проблем, не володіють чіткими орієнтирами здійснення соціальної відповідальності.

В Україні лише незначна кількість компаній мають відповідний бюджет на корпоративну соціальну відповідальність, розробляють відповідні програми, формують бюджет на ці витрати та готують соціальні щорічні звіти. Говорячи про Україну, можна навести багато прикладів, коли компанії можуть отримати значні прибутки або зменшити ризики, приділивши увагу соціальній відповідальності. Насамперед це – представництва світових компаній в Україні, а також вітчизняні компанії великого та середнього бізнесу, які мають потужності та ресурси на світових ринках. Високий рівень корпоративної соціальної відповідальності може позитивно позначитися на їх іміджу та конкурентоспроможності компаній.

Визнання сучасних процесів соціалізації економіки дає можливість ефективного планування доходів і витрат, розробляти оптимальні управлінські рішення в умовах інфляції та безробіття. Краще і ширше впровадження корпоративної соціальної відповідальності бізнесу українськими компаніями може допомогти створити нові ринки в Україні і за її межами, допомогти вирішити соціальні і екологічні проблеми, поліпшити доступ компаній з українським капіталом до міжнародних ринків. А це величезні переваги, до яких необхідно прагнути, щоб розробити і запровадити українські стандарти системи управління соціальною відповідальністю.

Необхідно зазначити, що корпоративна соціальна відповідальність в Україні перебуває на стадії свого формування та становлення. Майбутнє корпоративної соціальної відповідальності в Україні залежить від важливості соціальних питань для компаній. Моральні переконання власників бізнесу, необхідність сертифікації для освоєння інших ринків – усі ці фактори є вагомими для визначення власної, української сутності соціальної відповідальності та індивідуальних стратегій для окремих компаній. Але ці процеси потребують активної підтримки з боку держави, яка повинна визначити основні принципи та стимули корпоративної соціальної відповідальності для підприємницьких формувань.

Зінченко Ф.А.,
асистент кафедри міжнародних фінансів

ШЛЯХИ ПОСИЛЕННЯ КОМУНІКАЦІЇ БІЗНЕСУ ТА ВІТЧИЗНЯНОЇ ВИЩОЇ ШКОЛИ

В умовах сьогодення концепція соціальної відповідальності стає характерною рисою успішних компаній зі світовим ім'ям, соціально відповідальний бізнес приваблює до себе довіру суспільства, інвесторів і нових акціонерів.

Соціальна відповідальність бізнесу – це добровільний вклад компанії у розвиток суспільства у соціальній, економічній та екологічний сферах, пов'язаний як із основними напрямами діяльності так й векторами необхідними суспільству, де цей бізнес функціонує.

Одним із таких напрямків є освітня сфера. У сучасних реаліях, в епоху постіндустріального суспільства, саме наука та вища школа зокрема, мають бути в епіцентрі зусиль державної економічної політики. За умови ефективного використання вітчизняний науковий потенціал може стати джерелом конкурентоспроможності для економіки в XXI сторіччі.

Суттєвим чинником цього важливого процесу є результативна взаємодія вищих навчальних закладів і національного бізнесу. Існуюча сьогодні в Україні практика індустріально-освітньої комунікації є застарілою і не зовсім відповідає вимогам сучасності. Головною проблемою є різне сприйняття і бачення моделі й результатів співробітництва з боку зацікавлених сторін.

Так, роботодавці вважають українську освіту занадто «теоретичною» та малопристосованою до реальних проблем бізнес середовища. Університетам, у свою чергу, цілком обґрунтовано з огляду на довгорічну практику та історію розвитку, важко відмовитись від усталеного співвідношення прикладного та теоретичного аспектів вітчизняної освіти.

У той же час у сучасних умовах стабільно зростає попит з боку відвідувачів університетів до покращення розвитку креативного мислення, та відчувається готовність до перекваліфікації. Компанії потребують висококваліфікованих кадрів з інноваційним потенціалом і лідерськими позиціями. Тому необхідно сконцентрувати зусилля на збільшені участі студентів у дослідницьких проектах і розробках.

Окрім цього освітні програми повинні по можливості бути максимально інтегровані до реального сектору економіки, й відповідати таким вимогам: доступність, конкурентоспроможність, інформаційна забезпеченість, відкритість у світовому масштабі.

Для посилення індустріально-освітньої інтеграції необхідно:

— підвищувати організаційні можливості центрів зайнятості при університетах;
— продовжувати практику проведення ярмарок вакансій;
— активізувати участь представників бізнесу в консультативних органах ВУЗів;
— зменшити бюрократичні процедури та зробити гнучкими взаємовідносини бізнесу та університетів на етапі виробничої практики студентів;
— залучати фахівців із ділового середовища для написання навчальних програм і безпосередньої участі в процесі навчання, особливо в процесі налагодження ділових ігор.

Підсумовуючи можна сказати, що запорукою успішної співпраці є ситуація при якій, компанії мають реальну, недекларативну політику та стратегію партнерства з університетами, які в свою чергу використовують у процесі навчання навчальні плани та програми, що максимально враховують вимоги сучасного бізнесу.

Іринчина І.Б., к.е.н.,
доцент кафедри міжнародної торгівлі

СТУДЕНТОЦЕНТРИЗМ ЯК ОСНОВА КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ФАХІВЦІВ В УМОВАХ НЕВИЗНАЧЕННОСТІ ГЛОБАЛЬНОГО СЕРЕДОВИЩА

Студентоцентризм у системі забезпечення якості освіти в економічному університеті має на меті підготовку конкурентоспроможних фахівців задля забезпечення ефективного (рентабельного) функціонування глобального бізнес-середовища. На сьогодні, глобальне економічне середовище є непередбачуваним і доволі асиметричним у своєму розвитку як якісних, так і кількісних характеристик. Ще 20 років тому, дипломований фахівець міг гарантовано отримувати дивіденди у якості заробітної плати протягом усього професійного життя. Сучасна динаміка оновлення інформації, часовий лаг якої становить від 6 місяців до 1 року, знецінює до 70 % масиву знань уже в установчому періоді професійної діяльності колишніх магістрів. Тому, розуміння студентами й педагогічним колективом об'єктивних ринкових умов і тренду постійної зміни як внутрішнього, так і зовнішнього середовища є першим кроком на шляху трансформації економічних університетів.

Ситуація доволі складна в умовах тенденції поширення студентського самоврядування, яка, на нашу думку, має відбуватися у форматі «профспілок» і ні в якому разі не торкатися навчального процесу, за зміст, якість і конкурентоспроможність якого несе відповідальність Університет. Повага і вдячність за власну конкурентність на ринку праці до альмаматері від підготовлених фахівців можлива при збалансованому, виваженному поєднання інструментів «лібералізації та протекціонізму». Сувора дисципліна економічного Вузу сприятиме формуванню організованої особистості здатної функціонувати і самоорганізовуватися в умовах хаосу, що є типовим станом для економік більшості держав. Адже, Жорстка конкурентна боротьба на ринку праці вимагає надлюдського пристосування і витримки. Ріст продуктивності праці можливий суто за умов скорочення витрат. Роботодавцю потрібен один фахівець замість колишніх 10-в працівників, із базовими (класичними) знаннями економіки проте високим емоційним IQ, який напрацьовується внаслідок впевненості фахівця у власних можливостях щодо обробки масштабних швидко змінюваних масивів інформації. Це кропітка робота й привчити до неї завдання педагогів ВУЗів, адже, студент – це доросла дитина, без достатньої мотивації до праці внаслідок відсутності досвіду. Дитина не вправі командувати ні дома, ні в школі ні в університеті, якщо мова не йде про гуртки самодіяльності. Саме завдання педагогічного складу університету – постійний моніторинг потреб бізнес-середовища, ринку праці, вимог роботодавців і корегування робочих програм і методичного забезпечення дисциплін у відповідності із виявленими потребами ринку. До речі, потреби ринку співпадають із потребами замовника послуг закладів Вищої освіти, якими у 97 % являються батьки студента й завдання яких дати дитині освіту, яка б у подальшому забезпечувала життєдіяльність. Практика організації і контролю навчальної роботи студентів має бути відкорегована за рахунок посилення співпраці із бізнес-субєктами й міжнародного обміну студентів, що безперечно сприятиме гнучкості фахівця у процесі постійного оновлення знань і високому рівню його індивідуальної конкурентоспроможності. Рейтинг якості знань Вузів передусім має визначати рівень працевлаштування випускників.

Візьмемо досвід Європейської системи навчання. [https://www.fh-ooe.at/campus-steyr/] Мова тут у ніякому разі не йде про повальну демократію. Студентоцентризм у європейських університетах розуміється суто як налагоджений зворотній зв'язок викладача та студента. Студента чують. Проте, це не означає наявність у нього додаткових важелів керування навчанням. За відповідність випускників вимогам ринку відповідає Університет. Отже, формує і реалізовує систему та методику навчання Університет, в особі професорсько-викладацького складу, який тісно пов'язаний із бізнес-середовищем.

Таким чином, дослідження проблематики студентоцентризму у справі підготовки конкурентоспроможних фахівців дозволило нам прийти до наступних висновків-рекомендацій практичного спрямування.

По-перше, необхідність налагодження продуктивного зворотного зв'язку із бізнес-середовищем. Конкурентоспроможність фахівців визначає ринок праці, саме він є замовником фахівців, яких готує ВУЗ і моніторинг зміни компетенцій до фахівців, яких потребують суб'єкти внутрішнього та зовнішнього ринкового економічного простору є основою при формуванні тематичного плану дисциплін і відповідного їх методичного забезпечення. На етапі формування поняття «соціальна відповідальність бізнесу», тільки гарантовано придатний до роботи на конкретних посадах дипломований фахівець здатен мотивувати бізнес на фінансове та інформаційне співробітництво із закладами вищої освіти.

По-друге, збалансувати кількість і якість аудиторної та самостійної роботи студентів. Зокрема, жорстко визначити перелік базових, класичних економічних дисциплін, які б відповідали належному міжнародному рівню конкурентоспроможності національного фахівця. Вдосконалити зворотний зв'язок студентів у рамках самостійної роботи та посилити контроль за її виконанням. Налагодити міжнародний обмін студентами — протягом навчання 1 семестр є обов'язковим.

По-третє, розуміти студентоцентризм у якості гарантування задоволення вимог замовника освітніх послуг по прибутковому застосуванні знань студента у подальшій професійній діяльності. Тому, розуміємо під студентоцентризмом – підготовку висококваліфікованих, адаптивних до динамічних змін глобального економічного простору фахівців, витребуваних і потенційно, належно оплачуваних, з огляду на необхідність забезпечення ринку праці конкурентоспроможними фахівцями міжнародного рівня.

Кирилюк В.В., асистент кафедри
управління персоналом та економіки праці

СПІВПРАЦЯ МІЖ ОСВІТОЮ ТА БІЗНЕСОМ: ВІД ІННОВАЦІЙНОЇ ТЕОРІЇ ДО ПРАКТИЧНОГО УТВЕРДЖЕННЯ В КНЕУ

Світові та українські тенденції свідчать, що співпраця між бізнесом і ВНЗ може приносити взаємовигідні дивіденди. Університет вже давно не є організацією, де монотонно займаються навчанням та науковою роботою, в якого є визначене майбутнє, яке повністю залежить від державної підтримки. За сучасних умов університет – це великий, складний, вимогливий, конкурентний бізнес, виживання якого великою мірою залежить від злагодженої співпраці з іншими суб'єктами ринку.

Якщо проаналізувати досвід співпраці у цьому напрямі в інших країнах світу, то можна побачити, що конкурентоспроможні підприємства розміщуються навколо наукових центрів, ВНЗ. Своєю чергою, ВНЗ також виграють від взаємодії з бізнесом. Успішними прикладами співпраці ВНЗ і бізнес-структур є Стенфордський університет, Мічиганський технологічний університет. Така співпраця та формування на одній території науково-навчально-виробничих центрів надзвичайно слабо розвинена в Україні [1].

Досить вдало у цьому напрямку, серед провідних ВНЗ України, працює Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана. Так, у нашому університеті діє Центр корпоративних зв'язків КНЕУ, який координує і підтримує взаємозв'язки зі сферою бізнесу на постійній основі. Місія його діяльності спрямована на формування постійного і взаємовигідного партнерства Університету з підприємствами і організаціями різних галузей економіки (бізнес-партнерами).

Центр корпоративних зв'язків КНЕУ виконує важливі функції:

— діяльність Центру забезпечує формування системних зв'язків Університету з підприємствами і організаціями різних галузей економіки, галузевими асоціаціями, а також державними установами;

— координування організації і проведення виробничої практики студентів Університету; сприяння працевлаштуванню випускників і стажуванню представників професорсько-викладацького складу Університету;

— координування функцій інших структурних підрозділів Університету щодо його позиціонування і просування на ринку освітніх послуг і у сучасному бізнес-середовищі та інше [2].

Важливим напрямом співпраці є також проведення щорічного традиційного «Ярмарку вакансій» у стінах нашого університету.

Взаємовигідна співпраця роботодавців з державною освітньою системою дозволить забезпечити істотний перелом кризових явищ в економіці країни, підвищити конкурентоспроможність вищих навчальних закладів на основі розробки і реалізації державної освітньої політики, спрямованої на збереження науково-технологічного й інноваційного потенціалу і перетворення його на вагомий фактор довгострокового розвитку та підвищення конкурентоспроможності економіки в умовах жорсткої конкуренції посткризового періоду.

Література

1. Утвердження співпраці між освітою та бізнесом: від інноваційної теорії – до практичних результатів. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://lp.edu.ua/node/4987
2. Офіційний сайт Київського національного економічного університету імені Вадима Гетьмана. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://kneu.edu.ua/ua/University_en/subdivisions/ccr/

Кицак Т.Г., к.е.н., доцент,
кафедри управління персоналом та економіки праці,
Коваленко І.Ф., к.е.н., доцент,
кафедри управління персоналом та економіки праці

СТУДЕНТОЦЕНТРИЗМ ЯК ФАКТОР РОЗВИТКУ СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ УНІВЕРСИТЕТУ

Сучасна вітчизняна освітня сфера переживає ряд переломних процесів, які являються наслідками соціально-економічних і політичних криз. В умовах повної відсутності соціальної відповідальності з боку держави вкрай недостатнього фінансування сфери освіти, українські Університети вимушені самостійно проектувати політику розвитку та ефективного функціонування, орієнтовану на інтеграцію до європейського освітнього простору та підвищення конкурентоспроможності на вітчизняних теренах. Одним з головних чинників успіху на цьому поприщі являється оптимальне врахування інтересів головного стейкхолдера – студента.

Інтереси та потреби студентства особливо за останні роки суттєво змінились, оскільки динамічні процеси ринкового середовища формують усе нові вимоги до людини економічно активної. Світ праці переживає глобальні перетворення, трансформації, кардинальні зміни. Суттєво змінюється мотивація працівників до продуктивної праці, іншими стають інтереси та потреби, які людина прагне реалізувати в процесі трудової діяльності. Умови ефективної реалізації людського капіталу вимагають від його носія прояву гнучкості, комунікабельності, професійної компетентності, високої морально-цінностної орієнтації.

Середовище реалізації трудового потенціалу людини характеризується проявом конкуренції, жорсткими умовами праці, зменшенням прав і свобод. У цілому спостерігається нестійкість соціально-трудової сфери, перманентність кризових явищ, поширення десоціалізації та асиметрій у царині економічного і соціального розвитку.

Тому потреба набуття професійної компетенції і конкурентних переваг не залишає інших варіантів для молоді при визначенні орієнтирів вирішення індивідуальних соціально-економічних потреб та інтересів.

Для молодого фахівця, який закінчив вищий навчальний заклад і має непереборне бажання працювати і досягати певних професійних вершин, реалії сьогодення продукують усе вищі вимоги щодо реалізації його планів: він повинен мати здатність до творчості, бути глибоко компетентним у своїх професійних справах, бути підготовленим не до стабільного трудового життя, а до змін у змісті та характері праці, соціальної комунікабельності.

Відповідно молоді люди після шкільної парти обиратимуть свій майбутній Університет не за статусним рейтингом чи престижністю, а за реальною перспективою набуття необхідних професійних компетенцій для успішної трудової діяльності.

Тому прозора та етична діяльність, висока якості навчання, виховання відповідальності студентів і випускників, являється запорукою успішної діяльності та конкурентоспроможності вишу, проявом його соціальної відповідальності.

Соціально відповідальна діяльність сучасного Університету передбачає також впровадження активної студентоцентричної політики, яка матиме практичну реалізацію при розробці навчальних програм, основу повинні формувати результати навчання, міждисциплінарний підхід, компетенції, практичні аспекти навчального навантаження, врахування запитів потенційних роботодавців, дистанційні форми навчання. При цьому мають бути зміщені акценти в навчальному процесі з простого викладання на активну та творчу взаємодію зі студентським колективом на засадах інтерактивності, практичної спрямованості, обґрунтуванні цінності навчального матеріалу, що, в свою чергу, зумовлює підвищення освітньої активності студентів, посилення їх відповідальності, надання можливостей формування індивідуальних освітніх запитів.

Університетський студентоцентризм як головний фактор розвитку соціальної відповідальності має також базуватися на засадах особистісно-орієнтованих наук, розвитку і саморозвитку особистості, що є необхідною умовою для осмисленого сприйняття і засвоєння студентами навчальної інформації, формування у них здатності самостійно і творчо застосовувати її при вирішенні прикладних практичних завдань, потребуватиме системності у прийнятті ефективних управлінських рішень.

Розвиток соціально відповідальності вишу також матиме прояв у процесі розширення і зміцнення освітніх, наукових і культурних зв’язків з провідними закордонними університетами. Стимулюванні мобільності студентів і викладачів, залученні до викладання зарубіжних фахівців, створенні конкурентоспроможних програм по брендовим і затребуваним напрямам підготовки, покращенні умов навчання іноземних студентів.

Ковбаса В.А., асистент кафедри
міжнародної економіки і менеджменту

СПІВПРАЦЯ ОСВІТИ І БІЗНЕСУ У ПІДГОТОВЦІ КВАЛІФІКОВАНИХ ФАХІВЦІВ

Зараз, у час економічної кризи в Україні та загострення конкурентної боротьби українських ВНЗ за абітурієнтів, особливої важливості набуває питання підвищення конкурентоспроможності випускників вітчизняних вузів на ринку праці. Такого ефекту можна досягнути через посилене залучення бізнесу в освітній процес, при цьому також підвищиться рівень практичної спрямованості отриманих студентами знань.

На сьогоднішній день представники бізнесових кіл у межах співпраці з освітніми інституціями в основному займаються проведенням стажувань, ярмарок вакансій, ознайомчих лекцій, добровільних тренінгів, онлайн-курсів тощо.

При цьому великий бізнес, у якого є постійна потреба у кваліфікованих кадрах, досі залишається недостатньою мірою залученим у розробку навчальних програм з дисциплін, знання яких найбільшою мірою необхідні їх робочому персоналу. Корисними могли б бути як дорадча діяльність щодо оновлення курсів існуючих дисциплін, так і консультації стосовно необхідності розробки нових специфічних курсів, знання яких могли б значно підвищити цінність майбутніх випускників для окремих галузей чи сфер підприємництва. Додатковим мотиваційним чинником у залученні до цього процесу повинен стати той факт, що деякі компанії вже мають досвід розробки власних курсів, зачасту на онлайн платформах, яким, однак, часто не вистачає саме теоретичного осмислення і достатніх можливостей апробації засвоюваності даних курсів слухачами. Звідси, також випливає і доцільність залучення вже самої академічної спільноти до розробки таких курсів для підприємств, що дозволило б їй як залучити додаткові фінансові ресурси, так і краще зрозуміти вимоги бізнесу щодо необхідного пакету знань майбутніх випускників.

Сьогодні українські економічні університети все частіше долучають до навчального процесу різноманітні програмні продукти у вигляді бізнес-ігор і симуляторів. Є можливість проводити навчальні курси із залученням таких продуктів у співпраці з представниками українського бізнесу, який міг би таким чином проводити відбір серед студентів задля прийому переможців у майбутньому для проходження стажування.

Також корисним для засвоєння практичних знань і навичок є епізодичне залучення представників бізнесу в межах наявних у ВНЗ предметів до проведення лекцій і семінарських занять на теми, що відповідають діяльності таких представників. При цьому робота на семінарах може бути навіть ефективнішою завдяки глибшому залученню студентів до обговорення і їх більшій інтерактивності.

Сучасною тенденцією у провідних університетах світу стало залучення студентів до комерційної дослідницької діяльності в інтересах університету за додаткову винагороду [1]. Така практика дозволяє університету залучати додаткові грошові ресурси та покращувати ділові навички студентів при проведенні конкретних досліджень на замовлення бізнесу.

Таким чином, попри наявність певного рівня співпраці освітніх кіл з бізнесовими, ми бачимо, що залишаються доволі широкі можливості до її поглиблення, до того ж на взаємовигідних умовах, коли виграють усі сторони процесу: студенти, що отримають практичніші навички та знання, майбутні роботодавці, що матимуть змогу виховати «під себе» майбутніх кваліфікованих працівників і вузи, що зможуть отримувати додаткове фінансування та випускатимуть конкурентоспроможніших на ринку праці фахівців.

Література

1) Бізнес та освіта: партнерство заради майбутнього, Фармацевт Практик, 03.11.2014, [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://fp.com.ua/news/biznes-ta-osvita-partnerstvo-zaradi-maybutnogo/

Колотило О.Д., к.е.н.,
доцент кафедри страхування

ПАРТНЕРСЬКИЙ ДОСВІД ПІДГОТОВКИ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНИХ ФАХІВЦІВ З УРЕГУЛЮВАННЯ СТРАХОВИХ ЗБИТКІВ

В умовах інтенсивного щоденного примноження інформаційної бази даних людських знань, нагальною стає проблема опрацювання оптимізованої структури навчального процесу вищої школи, з метою підготовки максимально ефективних та конкурентоспроможних фахівців.

Ще кілька років тому вітчизняним працедавцям було достатньо диплому відомого вітчизняного ВУЗу, що передбачало класичний (базовий) рівень підготовки молодого фахівця. Зарегламентованість, жорсткий контроль і консерватизм тодішніх методик навчального процесу ДВНЗ, унеможливлювали його адекватну реакцію на новації та інновації, що відбувалися у світовій економіці та їх своєчасну імплементацію у набуття практичних професійних навичок студентами. То ж, працедавці віддавали перевагу самостійно реалізовувати програми додаткового (поглиблено-спеціалізованого) навчання виключно своїх молодих кадрів. Подібний екстенсивний підхід до забезпечення навчального процесу був обумовлений освітньо-економічними особливостями менталітету переважної частини населення пострадянських країн.

Натомість, в умовах перманентної вітчизняної кризи, що лише поглиблюється з року в рік, фінансові ресурси суспільства зазнали значних втрат. Вітчизняний бізнес і працедавці вже не можуть, як колись, дозволити собі витрачати кошти на самозабезпечення необхідного їм професійного рівня підготовки молодих спеціалістів. Зростання конкуренції на внутрішньому та зовнішньому ринках обумовило появу нової вимоги у вітчизняних працедавців до випускників ВНЗ – набуття практичних навичок і вмінь до постійного самонавчання та самовдосконалення. Саме ця здатність може забезпечити стабільне професійне зростання спеціаліста у продовж усього його життя. Логічно, що виявлення та підготовка такого високопрофесійного молодого спеціаліста можлива лише за умови активної взаємо-інтегрованої співпраці, як досвідом, так і фінансами, креативних представників вітчизняного бізнесу та академічної спільноти.

У рамках реформування навчального процесу вітчизняної вищої школи, на кафедрі страхування, зокрема, була впроваджена нова вибіркова дисципліна «Ризик-менеджмент у страхуванні». Вже на етапі її апробації до навчального процесу висловили бажання долучитися високопрофесійні практики зі світової лос-аджастерської компанії «Канінгем@Лінсі». Власний понад десятирічний практичний досвід, щодо попереднього огляду об'єкту страхування, визначення його вартості, встановлення обставин страхової події, розрахунку збитку та страхового відшкодування з усіма технічними та юридичними особливостями урегулювання страхових збитків, що був наданий А. Семеновим, став неоціненним новаційним здобутком нашого спільного навчального процесу. Практичні творчі завдання, які мали можливість опрацювати студенти стаціонару, дали їм нагоду не лише оволодіти практичними професійними навичками лос-аджастера (що досі не описані в жодній вітчизняній професійно-навчальній літературі), а й відчути власну відповідність рівню професійних вимог, інтенсивності та відповідальності, що сьогодні до них, як пошукачів роботи, висуває вітчизняний і міжнародний страховий ринок.

Наш партнерський досвід також виявив ряд невідповідностей в очікуваннях, як у студентів, так і у бізнес-викладачів. Причину ми вбачаємо у відсутності практичної реалізації принципу дитино-центризму у середній школі. У результаті, невміння та небажання самонавчання вітчизняної молоді є базовою перепоною до реалізації студоцентризму сьогодні у вищій школі.

Кожушко С.І., к.ю.н., доцент кафедри
цивільного та трудового права

ДОКТРИНА СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ У ПІДГОТОВЦІ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНИХ ФАХІВЦІВ

Процес наукового пізнання законів теорії організації (закон синергії) і теорії управління, координується і користується логікою, відповідно до якої керуюча підсистема повинна бути створена більш складно (злагоджено), ніж керовані. Тобто, сучасна доктрина соціальної відповідальності може розглядатися як трансформація системи процесу управління – симбіозу економічних механізмів, правових норм і соціальних інститутів у підготовці конкурентоспроможних фахівців.

Проблеми відносин бізнесу і суспільства відбиваються у наукових і громадських дискусіях із зазначених питань, перетворюються на загальновизнану тему, підставою яких є: економічні, соціальні та політичні процеси на рівні світового масштабу у метаморфізмі (грецьк. metamorphoómai – зміна) пошуку оптимальних шляхів подолання глобальної кризи.

Соціально відповідальний бізнес, у сучасному розумінні, стає тією глобальною силою, що може впливати на якість соціально-регулятивної системи: від розробки кількісної моделі прогнозування потреб у професійних навиках і кваліфікаціях до трудового життя, соціальної захищеності працівників тощо.

Доктрина соціальної відповідальності – альтернатива зміни юридичної відповідальності на соціальну, заради важливих інтересів суспільства. За логікою Ю. М. Петрушенка, з якою важко

не погодитися, доктрина досі не отримала свого остаточного визнання як спроба узгодження намірів і результатів капіталізму. І вся справа у тому, що прихильники вільного ринку, як і раніше, вірять у те, що бізнесмени найбільшою мірою служать суспільству тільки у тому випадку, коли прагнуть досягти особистого інтересу. Представники другого підходу до соціальної відповідальності бізнесу не заперечують ефективності мотиву максимізації прибутку, але також вірять у те, що у довгостроковій перспективі інтереси бізнесу і суспільства пов'язані таким чином, що успішними є саме ті фірми, які підпорядкували цей мотив суспільним цілям (*Петрушенко Ю. Н.* Особенности реализации концепции социальной ответственности бизнеса в национальном хозяйстве Украины / Ю. Н. Петрушенко // Journal of Institutional Studies. – 2013. – № 1. – Т. 5. – С. 93).

Дослідження юридичної відповідальності, яка за своєю природою є соціальною, не тільки дозволяє визначити природу даного явища, але й дає можливість вирішити цілий ряд дискусійних питань теорії. Сучасні вчені-юристи, порівнюють її природу з правовими відношеннями охоронного типу. Відношення даного типу виникають у різних сферах суспільного життя та державної діяльності.

Варто зазначити, що 17 лютого 2016 року на платформі Державної служби зайнятості України (далі – ДСЗ України), за сприянням Тімо Куусела, було проведено робочу зустріч із представниками Європейського Фонду Освіти (European Training Foundation – ETF). Європейський досвід у підходах до співробітництва в освітній сфері вимагає регламентування механізмів взаємодії на законодавчому рівні.

Формально, у законодавстві, ми побачимо, закріплення ряду політико-правових, соціально-економічних і організаційних умов для забезпечення підготовки конкурентоспроможних фахівців. Проте, на практиці, державний механізм регулювання даного питання має лише декларативний характер. Про це свідчать, зокрема, і дані ДСЗ України, за якими на одне робоче місце претендують 16 осіб. Звісно, за такої конкуренції роботодавець зацікавлений у тому, щоби прийняти на роботу найкваліфікованішого, а головне найдосвідченішого працівника. Ці обставини, подекуди, зовсім не залишають молодим фахівцям змоги отримати своє перше місце роботи за профілем навчання, напрацювати необхідний досвід і зацікавити роботодавця, ставши конкурентоздатними на сучасному ринку праці.

Тож, імплементація ідей і принципів міжнародних норм означеної доктрини сприятиме розвитку національної інституціональної системи у застосуванні різних форми партнерства держави та бізнесу в освітніх і трудових відносинах.

Кравчук О.І., к.е.н., доцент кафедри
управління персоналом та економіки праці

ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ У СТВОРЕННІ СТУДЕНТО-ОРІЄНТОВАНОГО СЕРЕДОВИЩА НАВЧАННЯ

Практика впровадження інформаційно-комунікаційних технологій (далі – ІКТ) у навчальний процес трансформується разом зі світом. Мегаприріст обсягів використання персональних комп'ютерів, Інтернету, мобільних пристроїв, потокового відео, соціальних мереж як у побуті, так і в професійній діяльності змінює способи ділового і особистісного спілкування, в тому числі комунікацій в процесі викладання і навчання. Способи такої зміни навчального процесу, що сприяють створенню студенто-орієнтованого середовища в навчальному закладі, досить різноманітні[15].

Аналіз практики використання ІКТ у навчальному процесі дозволяє констатувати, що відбувається еволюція освітніх комунікацій, яка призводить до зміни формату спілкування між викладачем і студентом. За допомогою Skype, Google Docs, Wiki, Google Earth і інших технологій виникає можливість об'єднати студентів у єдиний колектив поза аудиторією і створити єдине навчальне середовище. Кардинально змінюється уявлення щодо аудиторії, розширення якої за допомогою технологій (напр. через ведення викладачами блогів, використання Twitter, Facebook і інших онлайн-платформ) зумовлює поширення навчальних матеріалів на весь світ.

Експоненціальне зростання ІКТ вимагає для створення студенто-орієнтованого навчального середовища від викладача йти в ногу із сучасними тенденціями. Для цього потрібно відмовитися

[15] Прим. автора: детальний огляд трансформації процесу навчання під впливом сучасних технологій зроблено в праці: McKnight, K. Top 12 Ways Technology Changed Learning / K. McKnight [Електронний ресурс] // Режим доступу: http://www.teachhub.com/how-technology-changed-learning. – Заголовок з екрану.

від звичних, зручних, але відверто застарілих інструментів викладання. Так, у минулому залишаються дошки і фліпчарти, оскільки інструменти Web 2.0, такі як Glogster[16] змінюють їх. Іншим стає уявлення про підручники, які більше не обмежуються текстом і малюнками, а стають інтерактивними і часто мають веб-сайти, які включають сучасну інфографіку, анімації, аудіо, відео та інші матеріали. З поширенням планшетних комп'ютерів нішу навчально-методичних матеріалів майже повністю займають електронні книги, витісняючи друковані підручники. Використання різноманітних допоміжних технологій для поліпшення зв'язку, програмного забезпечення розпізнавання голосу підвищує ефективність спілкування в процесі навчання, особливо для студентів з обмеженими можливостями. Адаптивними і потужними інструментами для викладання і навчання стають айпади, які насичені широким асортиментом додатків, що посилюють захоплюючий досвід навчання для студентів. Звернення уваги до інтерактивних ігор, як потужної платформи для навчання студентів, актуалізує появу нового програмного забезпечення і веб-інструментів, які використовуються з навчальною метою там, де раніше затребуваними були паперові ілюстративні матеріали чи дошка.

Підвищення уваги до досліджень у мережі Інтернет, які приходять на зміну використанню бібліотек, скорочує трудомісткість дослідницького процесу, оскільки аналогічна пошукова робота, що раніше могла зайняти кілька годин у бібліотеці, відбувається миттєво. Водночас при цьому виникає проблема з ефективним відбором і сортуванням величезних обсягів неперевіреної інформації. У зв'язку з цим актуалізується здійснення експертного оцінювання інформації для потреб навчального процесу. З цією метою може бути використано створення профільних тематичних груп у соціальних мережах за предметами, де викладачі рекомендуватимуть студентам для опрацювання та дослідницької роботи попередньо відфільтровану та експертно оцінену інформацію з всесвітньої павутини.

Кривещенко В.В., к.е.н.,
доцент кафедри маркетингу

БІЗНЕС І НАВЧАЛЬНІ ЗАКЛАДИ: СПЕЦИФІКА ВЗАЄМОДІЇ

Сучасна економіка трактується як економіка знань, яка передбачає, що саме людські знання, а не товар та виробництво, є базою і рушійною силою економічних процесів, що відбуваються в сучасному суспільстві. Наукові досягнення виступають безпосередньою продуктивною силою і визначають конкурентоспроможність тієї чи іншої галузі економіки. Оскільки знання продукуються людиною, відповідно, підготовка висококваліфікованого персоналу є ключовим фактором успішної діяльності будь-якого підприємства. У таких умовах неабиякої ваги набувають вищі навчальні заклади як центри генерування нового знання. Трансформаційні процеси, що відбуваються сьогодні в освітній сфері, вимагають введення нових форматів роботи навчальних закладів, що забезпечать підвищення якості освітнього продукту.

Одним із пріоритетних напрямів освітньої політики у рамках інноваційного процесу є взаємодія та розвиток партнерських відносин бізнесу та навчальних закладів. Основа співпраці університетів і комерційних структур полягає у взаємовигідному обміні потрібних ресурсів – навчальні заклади намагаються отримати додаткові джерела фінансування та можливість реалізації власних результатів досліджень, у свою чергу підприємства мають запит на кваліфікованих співробітників, нові наукові розробки тощо.

Співробітництво бізнес-структур і вищих навчальних закладів є передумовою підвищення ефективності технологічних інновацій, забезпечуючи розвиток нових конкурентних переваг. Ключовими перевагами такого співробітництва можна назвати, по-перше, трансфер знань і технологій за рахунок обміну студентськими та викладацькими кадрами, по-друге, можливість реального практичного застосування наукових ідей. У рамках такого підходу вищі навчальні заклади акцентують увагу не тільки на навчальному процесі та академічних дослідженнях, а й на консультуванні, проведенні тренінгів, виконанні замовлень комерційних фірм.

Взаємодія навчальних закладів і представників бізнесу дає можливість визначити пріоритетні напрями діяльності університету та реалізувати стратегічний розвиток компанії. Це повинно передбачати формування нових форм договорів, що забезпечать якісну співпрацю між партнерами та створення системи ефективних взаємовідносин. Варто зазначити, що сьогодні більшість провідних навчальних закладів уже працюють по такій схемі та мають партнерів у бізнес-структурах

[16] Прим.автора: Glogster є платформою, де студенти можуть створити мультимедійний «GLog» або плакат, щоб продемонструвати, що вони знають і розуміють про тему. Детальніше див. на сайті: https://www.glogster.com/

різних галузей економіки, в свою чергу підприємці активно залучають академічну спільноту для комерціалізації проектів, зменшення розриву теорії та практики.

Сучасна практика партнерської взаємодії нараховує кілька форм роботи. Однією із найпоширеніших способів сьогодні залишається студентська практика, яка дозволяє майбутнім фахівцям попрацювати на профільній посаді у конкретній галузі, в свою чергу, навчальний заклад вирішує проблему забезпечення студентів практичними знаннями, а підприємство має можливість апробувати потенційних працівників в умовах реальної роботи підприємства.

Поряд із цим, досить затребуваними сьогодні виступає і така форма взаємодії як ендаумент – створення цільових фондів для фінансування освітніх проектів. Варто зазначити, що питання використання такого інструменту є досить дискусійним. З одного боку наголошують, що фінансування навчальних закладів повинно залишатись прерогативою навчального закладу, з іншого боку, за наявності правової та фінансової бази така форма повинна розвиватись та працювати, забезпечуючи користь обом учасникам.

Отже, в сучасних умовах розвитку освіти, вагому роль відіграє інтеграція науки, освіти та бізнес-структур. Саме наука виступає одним із пріоритетних напрямів розвитку економіки, а вирішення питань підготовки досвідчених спеціалістів можливе при тісній взаємодії та співпраці навчальних закладів і бізнесу.

Криворучкіна О.В., к.геол.н.,
доцент кафедри економіки підприємств,
Клименко С.М., к.е.н.,
доцент кафедри економіки підприємств

КЛЮЧОВІ ДЕТЕРМІНАНТИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРИДАТНОСТІ СТУДЕНТІВ ДО ПРАЦЕВЛАШТУВАННЯ

Сучасний формат вищої освіти актуалізує проблематику забезпечення придатності студентів до працевлаштування (*employability*), яка виступає пріоритетною компетенцію випускника та уособлює у собі його здатності до виконання конкретних виробничих завдань. Емпіричними дослідженнями останніх років доведено, що лише 8 % роботодавців віддають перевагу престижності ВНЗ потенційного працівника, переважна ж більшість орієнтується на рівень знань, умінь, навичок претендента та його бажання до перманентного вдосконалення та професійного розвитку.

При цьому варто відзначити, що традиційний зріс вищої освіти сфокусований на подрібненні цілісного предметного змісту економічних наук на десятки навчальних дисциплін і представлений у вигляді абстрактних знакових систем. Відповідно, сучасний конструкт вищої освіти здебільшого обмежений рамками формального пізнання і розуміння інформації студентами, тобто має предметно-поняттєвий характер. Він забезпечує збереження всіх атрибутів вищої освіти: підготовка до практичних занять, виконання індивідуальних завдань, відвідування лекцій тощо. Однак, недостатньо уваги приділяється осмисленню отриманої інформації, втрачаються ціннісно-смислові вектори навчального процесу.

Успішна реалізація майбутнього спеціаліста у мобільному соціальному просторі, здатність досягати поставлених цілей залежить від формування у студентів чіткої суб’єктної диспозиції. Це актуалізує проблематику формування особистісної ідентичності та особистісного смислу. Традиційний формат вищої освіти сфокусований на максимальному збагаченні знаннями, відповідно, у студентів формується чітке уявлення,: що чим більше знань він отримує, тим більше шансів у нього отримати престижну роботу. Практика свідчить, що зазвичай цього не відбувається, а те, що фактично вивчає студент, і те, що необхідно у майбутній професійній діяльності у багатьох випадках не співпадає.

Зазначене вимагає трансформації підходу до освіти від забезпечення простого пізнання навчального матеріалу до особистого усвідомлення смислу економічних процесів і явищ. Широкоформатний спектр сучасних інноваційних методів вищої школи повинен бути орієнтованим на формування індивідуалізованого відношення студентів до навчальних дисциплін, усвідомлення ними значущості інформації для реалізації у професійній сфері. Як наслідок, конкурентні позиції випускника на ринку праці будуть визначатися не лише накопиченою сумою знань (умінь, навичок, компетенцій), а органічною єдністю інтелектуальної, мотиваційної, ціннісної та комунікаційної складових.

Кривошлик Т. Д., к.е.н.,
доцент кафедри страхування

ПРАКТИЧНА ПІДГОТОВКА СТУДЕНТІВ ЯК ЗАСІБ ПІДВИЩЕННЯ ЇХ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ

Сучасний розвиток освіти спрямований на підготовку конкурентоспроможних фахівців, здатних творчо мислити, адаптуватися й успішно працювати у нових економічних умовах. Це зумовлює необхідність реформування системи освітня на основі утвердження принципу студентоцентризму, який позиціонує студента як домінанту і передбачає перетворення його з пасивного споживача навчальної інформації в активного творця, що може визначити проблему та обґрунтувати шляхи її вирішення.

Нині методологія побудови освітніх програм орієнтується як на оволодіння студентами знань, умінь і навичок, які формують професійну компетентність, так і на професійні й особисті якості, тобто компетенції – індивідуальні поведінкові характеристики, необхідні для ефективної майбутньої професійної діяльності. У процесі навчання, для формування професійних компетентностей майбутніх фахівців, особлива роль відводиться практичній підготовці, яка є обов'язковою складовою навчального процесу. Практична реалізація набутих знань здійснюється насамперед через практику, яка є основою професійної підготовки майбутніх фахівців. Згідно з навчальним планом, на фінансово-економічному факультеті, практику проходять студенти – магістри (спец. 8.03050801 «Фінанси і кредит») та студенти 4 курсу (спец. 6.030508 «Фінанси і кредит», спеціалізація «Фінанси»).

Кафедра страхування проводить значну роботу щодо формування повноцінних баз практики для студентів, які навчаються за магістерською програмою «Страховий менеджмент», Щорічно кафедра співпрацює з понад 30 базами практики (спроможних прийняти до 70 практикантів), серед яких провідне місце займають ПрАТ «СК «ПЗУ Україна», ПрАТ «СК «ПЗУ Україна страхування життя», ПрАТ «СК «Скайд «, ПАТ «СК «АХА Страхування», ПрАТ «АСК «ІНГО Україна», ПрАТ «УСК «Княжа вієнна іншуранс груп», ПрАТ «СК»Уніка», ПрАТ «СК»УСГ», ПрАТ «СК «Брокбізнес», ПрАТ «СК» ТАС», ПрАТ «СК «Нова», ПрАТ «СГ «UBI», ПрАТ «Європейський страховий альянс», ПрАТ «СК «Альфа страхування», ПАТ «СК «Універсальна» та ін.

Кафедра докладає значних зусиль для того, щоб кожен студент реалізував свій потенціал, отриманий під час навчання в магістратурі, для цього проводиться планомірна робота щодо налагодження постійного співробітництва з керівництвом баз практики з метою забезпечення подальшого працевлаштування наших випускників.

У 2012–2013 н. р. уперше, виробничу практику проходили бакалаври (4 курс). Для цих студентів також був опрацьований і запропонований відповідний перелік баз практики. На кафедру страхування надійшло 149 заяв від студентів, бажаючих проходити виробничу практику в страхових організаціях. Проте фактично було направлено на практику 81 студента, хоча кафедра готова була прийняти всіх студентів, які подали заяви.

У 2014–2015 рр. у бакалаврів виробнича практика (у вигляді тренінгу) проходила у межах Університету і структурно складалася з чотирьох частин, кожна з яких проводилася кафедрою фінансів, кафедрою корпоративних фінансів і контролінгу, кафедрою фінансових ринків і кафедрою страхування. Незважаючи на те, що тренінгові завдання дають змогу студентам уявити та збагнути дії й процеси, що здійснюються суб'єктами страхового ринку, але вони не мають змоги закріпити свої знання в реальних умовах конкретно діючої страхової організації, налагодити контакти та отримати можливість працевлаштування. Отже, бакалаври, які проходять практику-тренінг у межах Університету, є менш конкурентоспроможними порівняно з магістрами, які проходять практику в конкретних організаціях. Отже, вбачаємо доцільним повернутися до досвіду 2012–2013 н. р. щодо проведення виробничої практики безпосередньо в установах, організаціях (на підприємствах).

Зауважимо, що всі дисципліни, які читаються кафедрою страхування мають прикладний характер. Тому достатньо широкі можливості для практичної підготовки студентів мають практичні заняття, під час яких моделюються практичні ситуації, які максимально наближені до реальних. Їх використання здійснюється з метою підготовки студентів до майбутньої професійної діяльності та формування у них необхідних професійних якостей.

Кулик Ю.Є., к.е.н.,
доцент кафедри міжнародного менеджменту

ОПТИМІЗАЦІЯ ОРГАНІЗАЦІЙНИХ МЕХАНІЗМІВ ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ УПРАВЛІНСЬКИХ ТАЛАНТІВ У МІЖНАРОДНИХ КОМПАНІЯХ

Однією з головних умов зростання конкурентоспроможності транснаціональних корпорацій на світовому ринку є спрямування організаційних ресурсів у сферу професійного розвитку менеджерів. При цьому, насамперед, на думку А. Мамфорд і Дж. Голд [1] максимально необхідно забезпечувати ресурсами програми, що мають в наявності чіткі цілі розвитку, структуру розвитку, створену самими менеджерами і їхніми безпосередніми керівниками, заздалегідь сплановані, управляються самими менеджерами. Українські [2, 3] та зарубіжні [4, 5] дослідники стверджують, що правильне керівництво талановитими менеджерами та операційними процесами є важливим компонентом успіху міжнародних компаній у теперішній глобалізованій економіці.

Враховуючи необхідність прийняття менеджерами міжнародних компаній (у тому числі це в майбутньому випускники економічних університетів за спеціальностями міжнародна економіка та міжнародний менеджмент) індивідуальної відповідальності за свій професійний розвиток, сьогодення показує доцільність розширення наявного інструментарію стратегічного планування управлінської кар'єри у міжнародному менеджменті.

Одним з важливих інструментів вирішення цієї задачі є розроблений автором алгоритм управління професійним розвитком менеджерів міжнародних компаній, що має циклічний характер і передбачає шість основних етапів – ситуаційний діагностичний аналіз, формування альтернатив, визначення критеріїв, оцінка і відбір стратегій, реалізація стратегії, коригування пріоритетів.

Через розкриття змісту кожного з цих етапів безперервного циклу встановлено, що використання менеджерами такого підходу сприятиме прискоренню власної професіоналізації і підвищенню рівня індивідуальної конкурентоспроможності на міжнародному ринку праці. Запропонована циклічна схема може бути корисною як інструмент для управління кар'єрою на індивідуальному рівні, так і для департаментів персоналу ТНК та інтернаціоналізованих українських компаній у контексті оптимізації організаційних механізмів розвитку менеджерів. Зокрема в ідентифікації ключових управлінських завдань, плануванні резерву менеджерів, наданні їм необхідних ресурсів і повноважень, моніторингу прогресу розвитку менеджерів в динаміці. Використання цього алгоритму також буде корисним під час планування організаційних заходів щодо прискорення професійного розвитку талановитих менеджерів у міжнародних компаніях.

Поряд з цим економічна доцільність впровадження даного циклічного алгоритму у практику ТНК та інтернаціоналізованих українських компаній полягає у оптимізації обсягів витрат шляхом раціонального розподілу необхідних ресурсів і повноважень між підрозділами міжнародних компаній.

Література

1. Mumford A., Gold J. Management Development: Strategies for Action / A. Mumford, J. Gold. – The Chartered Institute of Personnel and Development, 2004. – 288 p.
2. *Білошапка В.А.* Управлінська результативність в розвитку міжнародних компаній: Монографія. / В. А. Білошапка. – К.: Графіка і Друк, 2007. – 236 с.
3. *Панченко Є. Г.* Міжнародний менеджмент: [навч. метод. посібник для самост.вивч.дисц.] / Є. Г. Панченко. – К.: КНЕУ, 2004. – 468 с.
4. *Drucker P.* Management Challenges for 21st Century / P. Drucker. — New York: Harper Collins Publishers, 1999. – 224 p.
5. *McCall M.,* G. Hollenbeck Developing Global Executives: The Lessons of International Experience / M. McCall, G. Hollenbeck – Boston: Harvard Business School Press, 2002. — 259 p.

Лесняк В. О., к.е.н., доц. кафедри аудиту

СПІВПРАЦЯ БІЗНЕСУ З ВНЗ ЯК ОСНОВА РОЗВИТКУ ІННОВАЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ

Вищим навчальним закладам України необхідна можливість взаємодії з підприємствами, яким цікаві спільні наукові розробки та підготовка кадрів.

Одним із стратегічних векторів розвитку соціально-економічної системи країни є зростання інноваційного потенціалу вищої школи і на цій основі – розширення масштабів виробництва і поширення науково-технічних досягнень, і, як наслідок, здійснення структурної перебудови еко-

номіки, помітне підвищення частки наукоємних, інноваційно-орієнтованих підприємств, У зв'язку з цим актуалізується потреба в розробці економіко-організаційного механізму, здатного забезпечити приріст і ефективне використання інновацій.

Деякі переваги співпраці між вищими навчальними закладами та організаціями-роботодавцями для університетів:

— можливість участі у вирішенні реальних виробничих завдань і ведення досліджень на базі актуальних проблем організацій;

— -приведення своєї діяльності до міжнародних стандартів в галузі освіти;

— поліпшення співпраці в системі «наука – практика – бізнес»;

— можливість отримання безперервного зворотнього зв'язку від безпосередніх споживачів науково-освітніх продуктів ВНЗ, розвиток навчальних програм і роботи зі студентами;

— підтримка на високому рівні конкурентоспроможності ВНЗ на національному, регіональному, міжнародному і світовому ринках освітніх послуг і НДДКР;

— можливість організації перевірки і тестування наукових розробок ВНЗ на базі партнерських організацій;

— забезпечення міжгалузевого трансферу знань і практичного досвіду;

— забезпечення вищого рівня магістрів, що випускаються;

— нові ринки освітніх послуг у вигляді надання корпоративного навчання на підприємствах і в організаціях.

Основні переваги співпраці між ВНЗ і бізнесом для студентів і магістрів-випускників:

— можливість протягом навчання у ВНЗ вибрати найоптимальнішу для себе сферу подальшої професійної діяльності та визначитися зі своїм майбутнім роботодавцем;

— можливість підтримки високого рівня своєї теоретичної підготовки;

— безперервне оновлення своїх знань, постійне підвищення професійної кваліфікації;

— можливість звернутися за допомогою до викладачів і наукових співробітників вузу при виникненні скрутної ситуації на виробництві;

— можливість обміну знаннями та досвідом професійною майстерністю з іншими випускниками різних ВНЗ, що беруть участь у програмі;

— робочий процес стає цікавішим, захоплюючішим, інтерактивнішим, різноманітнішим і таким, що розвиває;

— відкриваються нові можливості для сталого розвитку кар'єри.

Деякі переваги для роботодавців співпраці в системі «університет – бізнес»:

— забезпечення вищої якості виконуваних робіт, послуг, що надаються, збільшення ефективності реалізованих організацією проектів;

— підтримка на високому рівні професійних компетенцій співробітників організації;

— можливість використання в рішенні виробничих завдань організації наукового потенціалу ВНЗ;

— створення на підприємстві сприятливіших умов праці для працевлаштування та кар'єри високо кваліфікованих і налаштованих на безперервний розвиток фахівців;

— можливість вирішення кадрових завдань за рахунок залучення практикантів і наукових співробітників ВНЗ;

— забезпечення поетапного входження молодого фахівця на посаду: навчальна практика => наукова робота => виробнича практика => стажування => працевлаштування в організації;

— мінімізація ризиків в управлінні людськими ресурсами за рахунок організації робіт з майбутніми фахівцями ще на етапі їх навчання у ВУЗі;

— можливість доступу до єдиних баз знань і загальних інформаційних ресурсів.

Лиськова Л. М., к.е.н., на посаді доцента
кафедра міжнародної торгівлі

ПРОБЛЕМИ РЕАЛІЗАЦІЇ ПАРТНЕРСТВА БІЗНЕСУ ТА АКАДЕМІЧНОЇ СПІЛЬНОТИ

Останнім часом точиться багато дискусій навколо питання реформування вищої освіти. Як видно з нещодавно прийнятого нового Закону України «Про вищу освіту», функціонування всієї освітньої системи відбувається на основі утвердження принципу студентоцентризму як базового принципу організації навчального процесу і всієї системи стосунків в освіті, навчальному закладі, зокрема між тим, хто навчає і тим, хто навчається. Сучасний студентоцентризм не підміняє поняття «предметоцентризму», а якісно змінює систему формування відповідних компетенцій у студента. Однак, досить гострою й актуальною залишається проблема якості підготовки кадрів у

вищих навчальних закладах. Цьому має сприяти активне впровадження системи соціальної відповідальності та партнерства бізнесу з академічною спільнотою у підготовці конкурентоспроможних фахівців. Забезпеченню підготовки фахівців високої якості має стати інтеграція вищих навчальних закладів, академічних і галузевих секторів науки, промисловості, бізнесу. У цьому сенсі цікавим та інформативним є звіт Центру «Розвиток корпоративної соціальної відповідальності» за 2013 рік. Зокрема у звіті визначено ряд проблем, які на думку бізнесу і представників ВНЗ стають перепоною на шляху плідної співпраці. У трансформаційний період розвитку вітчизняної економіки втрачено тісні зв'язки і ефективну співпрацю між підприємницькими структурами, державними організаціями та вищими навчальними закладами. За час становлення вітчизняної економіки кожен із суб'єктів намагався насамперед вижити самостійно, і втрачені механізми співпраці до сьогодні не відновлено. Отже, існують різні вимоги до підготовки фахівця як з погляду роботодавця, так із позиції освітніх організацій, відсутні інвестиції з боку бізнесу для підготовки висококваліфікованих кадрів, навчально-науковий процес ізольований від бізнес-середовища. Партнерство бізнесу та вищих навчальних закладів удосконалює процес підготовки фахівців, що відповідають вимогам ринку праці, і сприяє розвитку дослідницької та інноваційної діяльності в країні. Проте, компанії практично не впливають на розробку навчальних програм і професійних стандартів. Представники бізнесу і вищої школи по-різному визначають основні перепони в партнерстві. Так, на думку, представників вищої школи, основними бар'єрами є недостатня поінформованість бізнесу про можливості співпраці з ВНЗ та орієнтованість бізнесу лише на швидке отримання прибутку. А на думку компаній – нерозуміння навчальними закладами реалій бізнес-світу та бюрократичність ВНЗ. Найпоширеніша модель партнерства, яка склалася сьогодні в Україні, – підготовка спеціалістів для потреб компаній через програми стажувань (проходження практики). Проте ця модель не має впливу на якість підготовки випускників ВНЗ загалом. Проведене Центром дослідження дає змогу зробити такі висновки: 1) пріоритетними напрямами партнерства компаній і ВНЗ у світі є: дослідження і розробки; розробка та оцінка курсів/програм; мобільність студентів як працівників; захист інтелектуальної власності; 2) в Україні основними напрямами партнерства бізнесу з ВНЗ є підготовка фахівців, що відповідають запитам компанії. 3) найпоширенішими формами співпраці є стажування та практика студентів; лекції для студентів; студентські проекти, конкурси, надання ВНЗ новітнього устаткування і технологій у форматі навчальних центрів, лабораторій тощо. Для розвитку партнерства потрібно також пожвавити процес комунікації бізнес-структур і вищих навчальних закладів, створивши різноманітні платформи (форуми, зустрічі тощо) та поширити найкращі приклади партнерства компаній і ВНЗ, зокрема й закордонного.

Література

1. Якісна вища освіта : роль партнерств. Щорічна доповідь Центру «Розвиток КСВ» за 2013 рік [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://csr-ukraine.org/wp-content/uploads/2014/04/Research_-Forum_Business-and-Universities.pdf

Мельничук В.В., к.е.н., доцент кафедри
обліку, аналізу та аудиту в АПК

ГАРМОНІЗАЦІЯ РИНКУ ОСВІТНІХ ПОСЛУГ І БІЗНЕС-СТРУКТУР В УМОВАХ СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ

Розвиток суспільства, заснованого на знаннях, можливий тільки за умови інноваційного шляху побудови економіки та розвитку високотехнологічного виробництва. Для здійснення ефективного керівництва інноваційними процесами, розробки та впровадження інноваційних проектів необхідні висококваліфіковані фахівці. У цих умовах особливо зростає роль навчальних закладів та якості освітніх послуг. Підготовка висококваліфікованих фахівців, конкурентоспроможних на національному, європейському та світовому ринках праці – потребує переосмислення векторів розвитку та принципів регулювання як самого ринку освітніх послуг, так і його відносин з ринком праці.

Соціальна відповідальність – це новий рівень розвитку суспільства, нова стратегія та концепція, яка інтегрує у собі національну стратегію, загальні людські цінності та етичну поведінку бізнес-організацій, споживачів, працівників, органів влади, інститутів громадського суспільства, науково-дослідницьких установ та вищих навчальних закладів. Сьогодні більшість країн світу залучаються до концепції соціальної відповідальності як на місцевому, регіональному, так і на державному рівнях.

Соціальна відповідальність бізнесу поширена серед країн Європи. В одних країнах вона інтегрована в громадську політику (Данія, Франція, Фінляндія, Швеція), в інших – соціально відповідальні практики є виключно прерогативами компаній (Греція, Ірландія, Нідерланди, Словенія). В Європейському Союзі основна роль соціальної відповідальності бізнесу полягає у підтримці сталого розвитку компаній, що призводить до покращення ситуації на ринку праці, а також якості продуктів і послуг, що надаються компаніями (Комюніке Європейської Комісії, 2006).

Основними характеристиками соціальної відповідальності бізнесу є добровільність; інтегрованість у бізнес-стратегію організації, компанії; системність; користь для всіх заінтересованих сторін: співробітників, споживачів, акціонерів, громади тощо, а також для самого підприємства; внесок у процес сталого розвитку. Соціальна відповідальність не обмежується благодійністю. Соціальна відповідальність бізнесу – відповідальне ставлення будь-якої компанії до свого продукту або послуги, до споживачів, працівників, партнерів; активна соціальна позиція компанії, що полягає у гармонійному співіснуванні, взаємодії та постійному діалозі із суспільством, участі у вирішенні найгостріших соціальних проблем.

Механізм взаємодії ринків полягає у визначенні цілей і задач, принципів організації напрямків реалізації, а також форм, способів, методів, важелів, інструментів і пов'язаних з ними процедур впливу на процеси, що відбуваються в економічних об'єктах.

Таким чином, регулювання взаємодії ринків освітніх послуг і ринків праці (бізнес-структур) можливе за умови використання низки способів регулюючого впливу на процес їх спільного функціонування, а саме: координації, що спрямовані на забезпечення узгодженості роботи всіх ланок взаємодії; синхронізації, метою яких є впорядкування в часі процесів взаємодії і темпів розвитку ринків освітніх послуг і праці; субсидіарності, що включають чітке розмежування функцій і розподіл повноважень і забезпечують урахування інтересів усіх учасників взаємодії незалежно від їх владних, фінансових чи інших абсолютних можливостей, прикладом таких механізмів можуть бути різні форми соціального партнерства; саморегулювання, прикладом яких виступають різні види інтеграційних процесів, освітні кластери, альянси, консорціуми і т.п. засновані на ініціативі учасників і прямих зв'язках між ними.

Мервенецька В.Ф.,
доцент кафедри обліку, аналізу та аудиту в АПК
Шевченко Ю.А.,
ст. викладач кафедри обліку, аналізу та аудиту в АПК

ФУНКЦІЇ ВУЗУ ЯК СОЦІАЛЬНО ВІДПОВІДАЛЬНОГО ІНСТИТУТУ

Освіта та професійна підготовка є фундаментом людського розвитку та прогресу суспільства. Це стратегічне значення освіти особливо зростає в епоху інформаційного суспільства і економіки знань. Дуже важливо, що через освіту можна робити бажані зміни в поведінці громадян на благо суспільства. За рахунок підвищення освітнього рівня розвиваються нові та удосконалюються старі цінності для задоволення життєвих потреб нації, таких як здоров'я, безпека, багатогранний людський розвиток та ін. Тобто розуміння і сприйняття соціальної відповідальності усіх видів людської діяльності має закладатись ще з часів учнівства і студентства кожної людини, яка в майбутньому стане відповідальним працівником, керівником, підприємцем, громадянином. Саме тому дуже важлива імплементація та розвиток корпоративної соціальної відповідальності у вищих навчальних закладах [1].

Представники ЮНЕСКО, європейських університетів у публікаціях останніх років висвітлюють проблеми розвитку університетської освіти як складової частини системи вищої освіти у XXI ст. Серед них: масовизація вищої освіти; інтернаціоналізація; фінансова криза університетів і шляхи виходу із неї; диверсифікація вищих навчальних закладів; проблеми якості вищої освіти; новітні технології навчання і проблема відкритості і конкурентоспроможності університетів; вирівнювання національних освітніх систем і роль університетів у цьому процесі; удосконалення управління; соціальна відповідальність університетів [2, с. 291–292].

Ми поділяємо позицію Д. Чарльза, згідно якої оцінка ролі університету в розвитку суспільства має як філософський, так і методологічний характер. Університети не є установами, що існують поза суспільної системи. Вони являють собою взаємодіючі елементи, локалізовані в просторі. Точніше, університети вбудовані в різні типи спільнот, частина яких мають місцеве значення, частина — глобальне. З цієї точки зору університети є невід'ємною частиною місцевої, національної та глобальної громадських систем, які формують частину того, що прийнято називати суспільством [3].

Отже, роль ВНЗ має бути провідною не тільки у виробництві освітніх благ, а й у передаванні студентам визнаних у суспільстві цінностей, інтеграції студентської молоді в суспільство. ВНЗ, що реалізує принцип соціально відповідального інституту, покликане здійснювати, на наш погляд, такі функції:

1) відтворення суспільного інтелекту – надання суспільству освітніх послуг, спрямованих безпосередньо на обслуговування людини і вільний її розвиток;

2) підготовка висококваліфікованих кадрів (еліти суспільства) – один з вирішальних факторів розвитку системи освіти в цілому, а також забезпечення науково-технічного і соціально-економічного прогресу країни;

3) формування ринку праці – створювані в навчальному закладі нові знання мають прямий вплив на ринок праці, змушуючи переоцінювати значення тих чи інших професійних умінь і навиків, змінюючи кількісні і якісні вимоги щодо трудових ресурсів;

4) розвиток культури і норм поведінки, наявність і дотримання яких визначає психологічний клімат у вузі і його ринкову капіталізацію;

5) стабілізація соціальних відносин – навчальний заклад виступає активним учасником соціальних взаємодій із зацікавленими сторонами та іншими представників соціального середовища держави.

Література

1. *Грішнова О.* Соціальна відповідальність університетів України: порівняльний аналіз та основні напрями розвитку / О. Грішнова, С. Бех // Економіка. – 2014. – № 5 (158) Електронний ресурс] – Режим доступу: file:///C:/Users/Виктория/Downloads/sotsialna-vidpovidalnist-universitetiv-ukrayini-porivnyalniy-analiz-ta-osnovni-napryami-rozvitku %20(1).pdf.

2. *Поляков Н.В.* Классический университет: от идей античности к идеям Болонского процесса / Н.В.Поляков, В.С.Савчук. – Д.: Изд-во ДНУ, 2007. – 596 с.

3. Charles D.R. Universities and Engagement with Cities, Regions and Local Communities // Rebalancing the Social and Economic. Learning, Partnership and Place / C. Duke, M. Osborne, B. Wilson (eds.). NIACE, 2005. – P. 148–150.

Мітрашевська О. В., аспірант кафедри
управління персоналом та економіки праці

СТУДЕНТОЦЕНТРИЗМ АКАДЕМІЧНОЇ СПІЛЬНОТИ ЯК ВІДПОВІДАЛЬНІ СОЦІАЛЬНО-ТРУДОВІ ВІДНОСИНИ

Головною складовою характеристикою Болонського процесу є посилення уваги до студентства, зокрема, кожен університет з урахуванням своєї специфіки повинен гарантувати своїм студентам збереження свобод і необхідних умов для досягнення ними культурних і освітніх цілей. У Лісабонській Декларації Європейської асоціації університетів «Сильні університети для сильної Європи» [1], ухваленій у Глазго, зазначається, що університети спрямовують свої зусилля на впровадження методик навчання, де фокусною точкою є студент. В академічному середовищі є розуміння, що для ефективного переходу до навчання, зосередженого на студентах, необхідні зусилля. Так у Лісабонській декларації йдеться не лише про заохочення використання навчальних матеріалів і чітке роз'яснення студентам очікуваних від них знань і навичок, а також стимулювання критичного мислення і активної участі студентів у процесі навчання, який є обопільно як для тих, хто навчає так і для тих хто навчається також і трудовими відносинами [2].

У той час як лісабонські цілі Європи є амбіціозними, в Україні державне фінансування дослідної роботи та сфери вищої освіти знаходиться в стані стагнації.

Подібне явище веде до ослаблення ролі університетів у стимулювання критичного мислення студентів, їх маргінезалізацію, як осіб, що мали б відігравати важливу роль у справі християнської демократії. Саме тому християнської, що Європа має більш ніж двотисячолітнє християнське коріння, а фундатори Європейського Союзу, такі як Альберто Спінелі, Кондрат Аденауер та їх соратники, були щільно дотичні до віри Ісуса Христа. Головний організатор ЄС Атчіде Де Гаспері був засновником партії християнської демократії в Італії.

Вище згадуванні особистості завдяки, насамперед, критичному мисленню сформованому на фундаменті освіти Вселенської Церкви передбачливо та, як зараз спостерігаємо, плідно та ефективно через утворення Європейської економічної Спільноти змогли, хоч б частково, запобігти викликам глобалізації, яка все ж продовжує, розмивати ідентичність статеву, сімейну та національну, насаджуючи державною пропагандою політику гендеру, яка в Україні вже перейшла чер-

вону лінію, відібравши в Українства Вітчизну, можливість доводити свою українськість через «легалізоване» вилучення із первинних документів державної реєстації – із свідоцтв про народження графи національність батька, матері… Ліквідовано більш ніж тисячолітнє спадкове право нащадків Київської Руси, бути людом Свято-Володимирового охрищення: мати право нації на самовизначення. Подібне свідчить про нехтування державними посадовцями Головного трудового договору за яким, як Основним Законом – Конституцією [3], вони зобов'язувались своєю діяльністю здійснювати державотворення України, а, насправді, а не на словах – ділами витворюють із нашої рідної країни – Вітчизни для Українства: державу неспроможну. Застосовуючи визначену за документами ООН проблему *in situ* [4]: змінюють етнічний матеріал корінного народу, аж до його інформаційної та фізичної ліквідації через національне законодавство та правочинну практику.

Зосередимося на питанні як гарантувати студентам, як представникам титульної (до 2000 року) [5] нації збереження істинної свободи та необхідних умов для досягнення ними культурних і освітніх цілей. Їх права мати державні загальноосвітні дошкільні (далі ЗОШ), середні та вищі навчальні заклади із офіційною акредитацією спеціальностей християнська філософія, філософська антропологія, віросповідання та відповідною нострифікацією.

Високо цінувати роль університетів у справі захисту християнської демократії, а не тільки національних меншин України, таких як єврейська, де всупереч Конституції України іудеям за податки Українства є ще з 1991 року дозволено мати єврейсько-іудейські ЗОШ [6], для передачі ніби національної віри ізраїльтян. А, насправді, Сам наш Господь Ісус Христос був євреєм, як і Його Учні Апостоли, Євангелісти… Не можемо нищити гідність один одного – «Горе вам, законники! Що ви Взяли ключ знання, самі не ввійшли і тим, що хотіли ввійти заборонили» [7]. Тільки в істинному та практичному визнанні Соціальної Доктрини Церкви можна зупинити нищення моральної культури суспільства, дати великі можливості збереженню істинної свободи особистості через розмежування сфер впливу економіки та держави.

Насправді, ООН спонукаючи керівництво держав до ратифікації міжнародних догорів не контролює їх імплементацією, уникає залучення держав-порушників до відповідальності через міжнародне кримінальне право. Тим самим перетворюючи слабкі держави в об'єкт маніпуляцій для сильних світу цього. Все це призводить до воєн, від яких найбільше страждають мирні жителі.

Уряд України повинен підтвердити свою довіру до університетів і до їх повноважень, а також розробити стимули для підтримки і визначення напрямів розвитку сфери вищої освіти та зосередитись на своїх рівноправно-наглядових, більше, ніж на регуляторно-кланових функціях. Світ потребує серйозних політиків, а не таких, що обмежуються милими дворовими скандалами…

Література

1. Декларації Європейської асоціації університетів [Електронний ресурс].– Режим доступу: http://www.eua.be/eua/jsp/en/upload/GLASGOWdeclaration_FINAL_RU.1116942273164.pdf
2. Студентоцентризм як принцип академічної культури / Г.Ф. Хорунжий // Вища школа: Науково-практичне видання. – 2012. – №4 – С. 7–24.
3. Конституція України прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України від 28 червня 1996 року. / Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1996. – №30, – 141 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http:// zakon4.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр/page4.
4. Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права Статус Пакту (995_і 17).Частина І. Стаття 1. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_042
5. Політична нація України: передумова утвердження єдиної держави [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.viche.info/journal/2267/
6. Закон України Про національні меншини в Україні [Електронний ресурс].–Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2494-12
7. Еврейская школа №128 «Ахва» Киев Kiev Jewish School «Akhva» #128 (educationalnetworkORT) [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://jafi.org/JewishAgency/Russian/Delegations/Kiev/4/071102_1.html
8. Святе Письмо. Євангліє від Святого Луки Гл. 11;52.

Мусієць Т. В., к.е.н.,
доцент кафедри міжнародних фінансів

НЕОБХІДНІСТЬ РОЗВИТКУ СПІВРОБІТНИЦТВА ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ І БІЗНЕСУ З МЕТОЮ ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ СТУДЕНТІВ

Сьогодні перед вищими навчальними закладами України стоїть одне з найважливіших завдань — підвищення конкурентоспроможності студентів як майбутніх фахівців. Конкурентосп-

роможність випускників вищих навчальних закладів сьогодні обумовлюється якістю отриманих знань і вмінням поєднувати дані знання із сучасними вимогами підприємств до спеціалістів. Підвищенню підготовки конкурентоспроможних фахівців має сприяти партнерство академічної спільноти з бізнесом.

Сучасна національна вища школа відрізняється належним рівнем теоретичної підготовки і, на жаль, недостатнім ще рівнем формування практичних навичок, необхідних у майбутній професійній діяльності. Тому важливим завданням перед вищою освітою стоїть гармонійне поєднання фундаментальних знань з професійно-практичною підготовкою. Удосконаленню практичної підготовки студентів має сприяти активне і раціональне співробітництво як з національним, так і з міжнародним бізнесом, враховуючи сучасні виклики економічної глобалізації.

В Україні питання взаємодії бізнесу та вищої освіти з різним ступенем ефективності вирішується вже не один рік. Останнім часом обидві сторони вже у меншій мірі займаються взаємним обвинуваченням і все більше прагнуть знаходити точки дотику.

Найпрогресивнішими існуючими на сьогодні в Україні форматами співробітництва бізнесу з вищими навчальними вузами є: організація презентацій компанії у вузах і зустрічей зі студентами в офісі компанії; організація і проведення міжпредметних тренінгів; участь у профорієнтаційних заходах (ярмарки вакансій, дні кар'єри, майстер-класи з пошуку роботи і т. п.); інтеграція бізнесу у навчальний процес (проведення лекцій і практичних майстер−класів для студентів і навчання викладачів); керівництво дипломними роботами; стипендіальні програми; надання місць для проходження університетської практики та інше.

Одночасно існують певні перешкоди на шляхам розвитку такого на сьогодні необхідного партнерства бізнесу і академічної спільноти. Серед основних труднощів у процесі налагоджування відносин бізнесу і вузів є відсутність у вузах підрозділу або конкретного фахівця, який займається питаннями взаємодії з бізнесом — від координації профорієнтаційних ініціатив до питань інтеграції бізнесу в освітній процес; пасивна і консервативна позиції вузів по відношенню до бізнесу, яка полягає в тому, що вища школа бездоганна і здатна готувати необхідних фахівців; одночасно не всі компанії йдуть на активну співпрацю з вищими закладами, вважаючи їх відсталими від сучасних реалій; відсутність у вузах свіжих стандартів освіти та професіограм сучасних професій, на основі яких можуть розроблятися нові програми підготовки фахівців; юридичні аспекти легалізації і стверджування питань взаємодії бізнесу і вищої освіти.

Для активізації партнерства ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана» з бізнесом необхідно і надалі розвивати співробітництво вже з існуючими партнерами у підготовки конкурентоспроможних спеціалістів і створювати нову мережу партнерських контактів з компаніями, особливо з тими, які зацікавлені в реалізації програми соціальної відповідальності. Спільно з партнерами бізнесу розробити сучасну карту професійних навичок для студентів випускного курсу. Навчальний план має бути максимально наближений до бізнес-реалій. Пропонується детальніше вивчити та застосувати досвід Бізнес-школи університету Редлендс (США), з якою названий вище вуз має спільні англомовні програми.

Одним із стратегічних напрямів роботи ДВНЗ «КНЕУ імені Вадима Гетьмана» має бути отримання сучасних практичних знань професорсько-викладацького складу та підтримка наукової діяльності з боку бізнесу для підготовки конкурентоспроможних фахівців.

Ніколенко Л.А., к.е.н.,
доцент кафедри бухгалтерського обліку

ЧОМУ ПОТРІБНО ЗМІНЮВАТИ СИСТЕМУ ОСВІТИ

Освіта являє собою один із основних засобів розвитку індивідууму в соціальному плані, тому вона повинна «крокувати» в ногу з часом, тобто наражати тим змінам та інноваціям, які відповідають запиту суспільства в дану епоху. Всі визнають потребу змін в освіті і називають їх «реформами». Але чи достатньо відбутися тільки реформами? Тому гостро стоїть питання не про реформу освіти, а про кардинальні зміни самої системи освіти.

На сьогодні докорінно змінились зовнішні вимоги як до якості освіти, так і методології її викладання.

Інформаційне середовище та способи роботи з ним суттєво відрізняються від того що було ще десять років тому. Обговорення будь-якого науково-освітнього питання неможливо уявити без використання сучасних технологій та Інтернет-ресурсу. Тому в сучасних умовах інформаційного простору та технологій застосовувати застарілі схеми в навчанні сьогодні вже неможливо! Тобто будувати інновації в освіти на традиціях недоцільно. Та й назвати їх інноваціями, що має на увазі

оновлення освітньої системи та втілення нових технологій, не вірно, бо діючі освітні стандарти є застарілими і для нового покоління студентів треба розробляти зовсім інші підходи до навчання.

Криза освітньої системи полягає в тому що часи, коли викладач передавав знання учням і був єдиним джерелом інформації пройшли. Сучасна освіта – освіта минулих століть.

У законі «Про вищу освіту» до актуалітету навчального закладу відносять «…забезпечення суспільного та економічного розвитку держави через формування людського капіталу» [1].

Так, ВУЗ повинен готувати студентів згідно не тільки адаптації до сьогодення, а й випереджаючи його. Сучасні Вузи до цього не готові.

Вихід один – *зовсім інша система освіти, побудова якої повинна стояти на «панорамній картині», що буде надавати студентам широке уявлення не про окрему спеціальність, а відтворювати її місце в загальній корпоративній системі управління підприємством та тісному поєднанні з практикою бізнесу.*

Як для вищої освіти це буде означати те, що обравши ту чи ту спеціальність, студент не повинен бути обмеженим рамками цієї спеціальності, а кожний предмет повинен викладатись у сукупності з іншим, тобто відтворення мислення в асоціативній сукупності. А сучасний ВУЗ зараз асоціюється з купою інформації, якою студент ніколи не запам'ятає та й, напевне, не скористається.

Щодо тісних зв'язків з бізнесом, то сфера освіти повинна бути найінноваційнішою галуззю, що визначає свідомість інноваційного капіталу і конкурентоздатність економіки в цілому. Але сьогодні місце народження нових технологій і фундаментальних відкриттів перемістилось із університетської ланки в корпоративну. Це означає, що вчені-спеціалісти з підготовки кадрів стають менш компетентними в нових видах діяльності, ніж їх колеги з виробничих корпорацій і вже не в змозі не тільки випереджати розвиток, а й встигати за ним.

ВУЗ повинен вирішувати «…про надання кожному студенту можливостей для інтелектуального культурного, морального розвитку, …підвищити професійну мобільність, соціальну захищеність особистості в умовах ринкової економіки» [1].

Література

1. Закон України «Про вищу освіту» [електонний ресурс] http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1556-18

Омельченко А.В., д.е.н.,
професор, завідувач кафедри
цивільного та трудового права

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ПАРТНЕРСТВА БІЗНЕСУ З АКАДЕМІЧНОЮ СПІЛЬНОТОЮ У ПІДГОТОВЦІ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНИХ ФАХІВЦІВ

1. Закон України «Про вищу освіту» встановлює основні правові, організаційні, фінансові засади функціонування системи вищої освіти, створює умови для посилення співпраці державних органів і бізнесу з вищими навчальними закладами на принципах автономії вищих навчальних закладів, поєднання освіти з наукою та виробництвом з метою підготовки конкурентоспроможного людського капіталу для високотехнологічного та інноваційного розвитку країни, самореалізації особистості, забезпечення потреб суспільства, ринку праці та держави у кваліфікованих фахівцях.

2. Формування і реалізація державної політики у сфері вищої освіти, серед іншого, забезпечуються шляхом гармонійної взаємодії національних систем освіти, науки, бізнесу та держави з метою забезпечення стійкого соціально-економічного розвитку держави.

3. Національні вищі навчальні заклади та дослідницькі університети мають право формувати на своїй базі інноваційні структури різних типів (наукові та технологічні парки, бізнес-інкубатори, малі підприємства тощо) на засадах поєднання інтересів високотехнологічних компаній, науки, освіти, бізнесу та держави з метою виконання і впровадження інноваційних проектів.

4. З метою вироблення стратегії та напрямів провадження освітньої та/або наукової діяльності вищого навчального закладу керівник вищого навчального закладу має право утворювати на громадських засадах дорадчі (дорадчо-консультативні) органи (раду роботодавців, раду інвесторів, раду бізнесу, студентську, наукову раду тощо), якщо інше не передбачено статутом вищого навчального закладу.

5. Міністерство освіти і науки України розробляє відповідно до законодавства пропозиції щодо обсягу бюджетного фінансування наукової, науково-технічної та інноваційної діяльності ви-

щих навчальних закладів, погоджує рішення про утворення науково-навчальних і науково-дослідних об'єднань, що провадять наукову, науково-технічну та інноваційну діяльність спільно з науковими установами і організаціями Національної академії наук України, національних галузевих академій, наукових і науково-технологічних парків, бізнес-інкубаторів, мистецьких творчих майстерень тощо.

6. Вищі навчальні заклади, зокрема які є засновниками інноваційних структур різних типів (наукові та технологічні парки, бізнес-інкубатори тощо), мають право проводити спільні наукові дослідження.

7. Вищий навчальний заклад у порядку, визначеному законом, та відповідно до статуту має право власності на об'єкти права інтелектуальної власності, створені за власні кошти або кошти державного чи місцевих бюджетів (крім випадків, визначених законом); засновувати сталий фонд (ендавмент) вищого навчального закладу та розпоряджатися доходами від його використання відповідно до умов функціонування сталого фонду, а також отримувати майно, кошти і матеріальні цінності, зокрема будинки, споруди, обладнання, транспортні засоби, від державних органів, органів місцевого самоврядування, юридичних і фізичних осіб, у тому числі як благодійну допомогу; брати участь у формуванні статутного капіталу інноваційних структур і утворених за участю вищих навчальних закладів малих підприємств, що розробляють і впроваджують інноваційну продукцію, шляхом внесення до них нематеріальних активів (майнових прав на об'єкти права інтелектуальної власності); засновувати підприємства для провадження інноваційної та/або виробничої діяльності; шляхом внесення нематеріальних активів (майнових прав на об'єкти права інтелектуальної власності) брати участь у формуванні статутного капіталу інноваційних структур різних типів (наукових, технологічних парків, бізнес-інкубаторів тощо).

Осадець С.С., д.е.н.,
професор кафедри страхування

НАУКОВО-ОСВІТЯНСЬКІ АСПЕКТИ РОЗБУДОВИ СТРАХОВОГО РИНКУ УКРАЇНИ

Українське суспільство очікує здійснення комплексу суттєвих змін економічного і соціального характеру, які мають забезпечити зростання і підвищення ефективності виробництва, покращати якісні параметри рівня життя населення, зміцнити обороноздатність держави та підготувати країну до вступу в ЄС Це вимагає, зокрема, раціонального використання всіх ресурсів, своєчасного покриття втрат від непередбачуваних ризиків природнього і антропогенного походження. В цій справі, як свідчить зарубіжний досвід, велика роль може належати страхуванню.

В Україні страхування ще не набуло необхідного розвитку. На одного мешканця тут припадає страхових послуг у доларовому еквіваленті на порядок менше ніж у середньому у світі. Причина повільного розвитку страхування і в тому, що з самого початку появи ринку (1990 р.) не було забезпечено належної науково — обґрунтованої нормативної бази його формування і регулювання, не підготовлено відповідний кадровий потенціал. Це призвело, зокрема, до появи малопотужних страховиків не здатних брати на себе відповідальність за більш-менш значні ризики. Декрет «Про страхування» (1993 р.) вимагав від страховиків наявності мінімального статутного капіталу в розмірі 5 тис. дол. США. Зараз ця вимога зросла в 240 разів. Проте ще й тепер кількість страховиків у 5 раз перевищує цей показник у сусідній Польщі, хоч в останній обсяг страхових послуг у 4 рази більший. Україні потрібно мати замість 350 компаній 80–100 потужних страховиків.

Державний регулятор (Нацфінпослуг) має здійснити серйозну чистку Реєстру фінансових установ, прибрати з нього всі «мертві душі». Таких компаній, які практично не здійснюють страхових операцій, майже половина. Слід підвищити вимоги до статутного капіталу до рівня 10 млн євро. При цьому доцільно передбачити, що питома вага страховика в середньому за останні три роки повинна складати не менше 0,5 % загального обсягу страхових послуг по ринку. Верхній рівень продаж міг би бути в межах 10 %. ринку. Таким чином, вдалося б уникнути «мертвих» компаній, а також упередити монополізацію послуг у надзвичайно великих страховиків.

Потрібно більше уваги приділити дислокації страхових компаній. Зараз майже 70 % страховиків зареєстровані в Києві та його передмістях. Є низка регіонів, у яких немає жодної страхової компанії. Вони мають бути ближче до місцевих адміністрацій і територіальних громад. Можливо, що громади могли б створювати свої товариства взаємного страхування (ТВС). Це особливо було б корисно для малих і середніх фермерських господарств, інших підприємств малого бізнесу і домогосподарств. Такі ТВС дуже поширені в багатьох країнах світу. Тому не можна вважати правильним те, що з проекту Закону України «Про страхування» ТВС вилучені.

Вимагає вирішення і створення в Україні професіональних перестраховиків. Зараз жодної такої компанії не існує. Перестрахування на міжнародних ринках обходиться значно дорожче, веде до відтоку валютних ресурсів і втрати доходів навіть, тоді коли такі ризики посильні внутрішньому перестрахуванню.

Серед соціальних реформ значне місце займе перехід на страхову медицину. У країні з'явиться обов'язкове медичне страхування (ОМС). До речі такий вид страхування передбачено ще законом «Про страхування» від 1996 р. Минуло 20 років, але багато питань запровадження ОМС залишаються до кінця не з'ясованими. Зокрема, не визначено хто буде страховиком. Є пропозиції доручити цю справу діючим комерційним страховим компаніям. Існує загроза, що значна частина внесків буде використана на операційні витрати, в т.ч. на виплату комісійної винагороди посередникам тощо. Про це свідчить практика здійснення обов'язкового страхування «автоцивілки». Тут лише менше 2/3 страхових надходжень спрямовується на відшкодування втрат спричинених страховими випадками.

Не можна вважати досконалим і створення для ОМС окремої державної страхової компанії. У такому разі це буде монополіст з усіма притаманними недоліками. спеціалізовані компанії для здійснення ОМС мають бути в 5–7 укрупнених регіонах. Вони повинні працювати по єдиних правилах.

Єдині правила страхування варто запровадити і по інших класах (видах) страхування. Уніфікація правил дасть змогу спростити роботу по обслуговуванню страхувальників, покращити контроль за діяльністю страховиків, налагодити просвітницьку роботу з учасниками страхового процесу. Потрібно зробити цей бізнес цивілізованішим, надійнішим і доступнішим для споживачів страхових послуг. На цьому мають бути зосереджені і зусилля науково-освітянського персоналу кафедр вищої школи. Від нього в великій мірі залежить переконання суб'єктів господарювання і окремих громадян в доцільності страхування і формуванні довіри до нього.

Петрик О.А., д.е.н., професор,
завідувач кафедри аудиту

ПІДГОТОВКА КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНИХ ФАХІВЦІВ З ОБЛІКУ ТА АУДИТУ: НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ

За результатами звіту «Global Competitiveness Report», опублікованого Всесвітнім економічним форумом у Давосі (2016 р.), Україна посідає 34 місце із 140 країн щодо оцінки рівня системи освіти і тренінгів. Проте, існує нагальна потреба удосконалення вітчизняної університетської освіти, зокрема, на основі розвитку засад студентоцентризму.

Університетська освіта є основоположним етапом формування майбутніх фахівців будь-якої сфери діяльності, і такої як бухгалтерський облік і аудит. Поглиблення впливу глобалізаційних процесів у системі освіти обумовлює необхідність якісних змін випереджального характеру. Тобто сучасна освіта повинна відповідати зростаючим потребам ринку та постійним змінам зовнішнього середовища. Подальше вдосконалення системи підготовки бухгалтерів і аудиторів в українських вузах має здійснюватись на основі розвитку індивідуалізації освіти і фахової підготовки, надання сучасного інструментарію для майбутнього професійного розвитку. Головне наше завдання – навчити студента вчитися, формувати вміння і навички пошуку необхідної інформації, накопичувати її та аналізувати, приймати ефективні рішення.

Інтеграція у світовий освітянський простір має відбуватися відповідно до чинних Міжнародних стандартів освіти з урахуванням світових тенденцій розвитку, актуалізації соціальної відповідальності. Зокрема, для професії бухгалтера та аудитора – це Міжнародні стандарти освіти (МСО) Міжнародної федерації бухгалтерів. В Україні постійно зростає попит на бухгалтерів та аудиторів, які мають професійні сертифікати, що мають міжнародне визнання (наприклад, ACCA, AICPA, IFA/PFA, CPA, CIMA, CGA, IMA, CFA, IIA та інші) та видаються відповідними інститутами та організаціями. На часі розробка національних стандартів освіти бухгалтерів і аудиторів з урахуванням Міжнародних стандартів освіти МФБ, які мають бути покладені в основу нового формату навчальних планів підготовки бакалаврів і магістрів за спеціалізацією «Облік, аудит та оподаткування».

Важливою є участь представників бізнес-середовища – професійних організацій бухгалтерів та аудиторів (САУ, ФПБАУ та ін.), державних та незалежних інституцій (МФУ, АПУ), роботодавців (корпорацій, підприємств, аудиторських фірм) у формуванні компетентностей випускників університету. В організації цього процесу зростає роль авторів програм, кафедр та їх професорсько-викладацького складу, факультетів і менеджменту університету. За їх участю мають форму-

ватись вузівські навчальні плани на основі гармонізації та прийнятності для майбутньої професійної сертифікації (тобто гармонізація базової вузівської та майбутньої професійної освіти), визначатись зміст дисциплін, здійснюватись контроль якості підготовки студентів, безпосередньо долучатись до навчального процесу (лекції-зустрічі з практиками, майстер-класи, тренінги).

Вимоги сучасного ринку праці спонукають до того, що вища освіта має виходити за межі однієї спеціальності. Спостерігається «перевиробництво» в Україні бухгалтерів і аудиторів. Тому нинішні випускники повинні набути нових конкурентних переваг (на основі міждисциплінарного підходу), які не були отримані випускниками минулих років. Це може бути досягнуто, наприклад, завдяки розширення переліку доступних для студентів сертифікаційних програм уже на етапі навчання на бакалавраті та магістратурі. Доцільно кафедрам активізувати застосування у навчальному процесі комп'ютерних технологій та інформаційних систем, опанування студентами спеціалізованих програмних продуктів у галузі обліку, аудиту і оподаткування; спрямувати зусилля на створення інтегрованих навчальних курсів, міждисциплінарних тренінгів, запровадження творчих видів занять у навчальному процесі, удосконалення навчальних планів з посиленням вибіркової компоненти. У сучасній системі підготовки бакалаврів і магістрів важливим залишається набуття студентами навиків наукових досліджень, посилення ролі та навичок самостійної роботи у процесі навчання, що сприяє їх саморозвитку та самоорганізації, виробленню лідерських якостей майбутніх випускників.

Також, важливими аспектами удосконалення підготовки бухгалтерів і аудиторів є зростання значення етичних, моральних цінностей у професії, соціальної відповідальності; поглиблене вивчення іноземних мов, фінансового та міжнародного права; ширше запровадження дистанційного і віртуального навчання, відкритих онлайн-курсів.

Для реалізації на практиці зазначених вище шляхів удосконалення підготовки фахівців з обліку і аудиту необхідні відповідні зміни у принципах організації навчального процесу, критеріях поточного та підсумкового оцінювання знань студентів; підвищення рівня інформатизації навчального процесу, розширення спектру застосування інформаційних технологій; посилення матеріально-технічної бази навчального процесу, впровадження заходів щодо мотивації та стимулюванню студентів і викладачів до отримання якісної вищої освіти.

Загалом, основою успіху професійної діяльності бухгалтерів і аудиторів повинні стати «Освіта протягом всього життя» і вміння адаптуватись до нових умов діяльності та викликів (соціальних, економічних, політичних).

Позднякович О.Є., к.ф.-м.н., доцент кафедри
комп'ютерної математики та інформаційної безпеки

СОЦІАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ У ПІДГОТОВЦІ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНИХ ФАХІВЦІВ

Сучасний ринок праці вимагає від кожного працівника високого рівня підготовки, наявності трудового стажу, а також повного використання трудового потенціалу для досягнення високої продуктивності праці. Формування перелічених професійних характеристик особистості здійснюється в період проходження навчання у вищих навчальних закладах. Саме у системі вищої освіти формується інтелектуальна еліта нації. Фахівці з вищою освітою є показником освіченості, цивілізованості країни, її професійного, наукового потенціалу і конкурентоспроможності.

Соціальна відповідальність – відповідальність вищих навчальних закладів перед суспільством за результати і якість своєї професійної діяльності.

Основою соціальної відповідальності вищих навчальних закладів є надання високоякісних і затребуваних суспільством навчальних послуг, а також проведення актуальних наукових досліджень. Водночас ця відповідальність виявляється і у виконанні ними функцій роботодавця для співробітників, учасника соціальних відносин у суспільстві, учасника економічних і політичних відносин з державою, ділового партнера.

На розумінні потреб суспільства, зменшуючи бар`єри для розвитку та поширення професійних знань, рівня культури, здоров'я та благополуччя через своїх студентів і випускників, будується корпоративна соціальна відповідальність вищих навчальних закладів.

Порівняно з вітчизняними вищими навчальними закладами, для яких питання корпоративної соціальної відповідальності є достатньо новими, закордонні університети вже розвинули цю сферу до високого рівня. Отже, для ефективного впровадження корпоративної соціальної відповідальності у вітчизняних освітніх закладах доцільно вивчити зарубіжний досвід і можливості його імплементації в Україні.

Дослідження корпоративної відповідальності провідних освітніх закладів світу, які були проведені вченими, дозволяють зробити висновок: сьогодні роль університетів полягає не просто в наданні освітніх послуг і розвитку наукових досліджень, а й у тому, щоб всебічно розвивати особистість та сприяти сталому розвитку суспільства загалом.

Соціальна відповідальність серед вищих навчальних закладів України ще слабо розвинена, хоча не можна стверджувати, що вона взагалі не представлена. Основна відповідальність полягає у забезпеченні високої якості освітнього процесу. Головні напрями соціальної діяльності вітчизняних освітніх закладів співпадають зі світовими. Це благодійність, турбота про навколишнє середовище та проведення навчально-освітніх заходів для населення.

Для впровадження корпоративної соціальної відповідальності в освітньому закладі необхідно сформувати сильну команду, яка, перш за все, має провести такі заходи:

— визначити конкретні цілі, досягнення яких забезпечить задоволення потреб громадськості в даному закладі;

— знайти доступні джерела для імплементації корпоративної соціальної відповідальності серед локальних, регіональних чи національних партнерів;

— дослідити найкращі приклади впровадження корпоративної соціальної відповідальності у освітніх закладах і розробити план їхньої адаптації у своєму.

Література

1. *Заярна Н. М., Краєвський С. Б.* Використання трудового потенціалу студентів як один із шляхів підвищення професійного рівня молодих спеціалістів // Науковий вісник НЛТУ України. – 2010. – № 20.13. – с. 348–351.
2. *Грішнова О. А., Бех С. В.* Соціальна відповідальність університетів України: порівняльний аналіз та основні напрями розвитку // Вісник Київського національного університету ім. Тараса Шевченка. Серія: Економіка. – 2014. – № 158. – С. 11–17.
3. Офіційний веб-портал КНУ імені Тараса Шевченка // [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.univ.kiev.ua.
4. Офіційний веб-портал Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут» // [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.kpi.ua.

Примостка Л.О., д.е.н., професор,
завідувач кафедри менеджменту банківської діяльності

ПРОБЛЕМИ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ ЗА СПЕЦІАЛЬНІСТЮ «ФІНАНСИ, БАНКІВСЬКА СПРАВА ТА СТРАХУВАННЯ»

У XXI столітті перед національними системами освіти постають проблеми, які мають загальносвітовий контекст. Вплив глобалізації як об'єктивного та домінуючого чинника розвитку цивілізації на сучасному етапі загострює проблеми пошуку конкурентних переваг як на державному рівні (системи вищої освіти), так і для окремих вищих навчальних закладів. У сучасних умовах збільшується кількість навчальних закладів, зростає ринок освітніх послуг, розширюються географічні межі для навчання. З розвитком мережі Інтернет розширюються можливості отримання он-лайн освіти, коли лекції професорів провідних університетів можна слухати в будь-якій точці світу. Відтак, можливості для отримання якісної освіти стають практично безмежними. Все це зумовлює стрімке зростання конкуренції між вищими навчальними закладами, стратегія розвитку яких спрямована на завоювання чи утримання позицій на ринку освітніх послуг.

У сучасних умовах проблеми забезпечення високої якості освіти та підготовки фахівців, які були б конкурентоздатними на міжнародному ринку праці, набувають нового змісту та стають все актуальнішими. На вирішення цих завдань спрямовано новий перелік спеціальностей. Традиційно фахівці для банківської сфери навчалися за спеціальністю «Фінанси і кредит», в межах якої виокремлювалися спеціалізації «Фінанси», «Кредит», «Оподаткування». Нова спеціальність «Фінанси, банківська справа і страхування» передбачає набуття студентами дуже широкого спектру компетенцій, оскільки включає такі напрями, як державні фінанси, корпоративні фінанси, банківська справа та страхування. Вищим навчальним закладам делегується право на свій розсуд визначати перелік спеціалізацій у межах спеціальності або ж не виокремлювати їх. Цілком очевидно, що підготувати повноцінного фахівця за чотири роки (термін підготовки бакалавра) за всіма названими напрямами надзвичайно складно. До того ж це надзвичайно збільшує навантаження на студентів.

Вивчення зарубіжного досвіду показує, що набуття широкої спеціальності передбачає подальшу спеціалізацію в обраній фінансовій сфері – банку, компанії, державній установі чи в страховій компанії. У багатьох країнах функціонують системи підвищення кваліфікації. Наприклад, у США випускники, які отримали ступінь бакалавра і прийшли працювати в банк, обов'язково продовжують спеціалізоване фахове навчання за банківськими дисциплінами (мінімум півроку). В інших країнах передбачено дворівневу підготовку бакалаврів: три роки – бакалавр з економіки (широка спеціальність) і 1–1,5 року – набуття фахових знань за обраною (вузькою) спеціалізацією. У багатьох країнах фахівців для банківської сфери готують у Вищих банківських школах. Так, у банках Німеччини 90 % фахівців – це випускники спеціалізованих банківських шкіл, і лише 10 % – випускники університетів, які займають здебільшого посади менеджерів (управлінців).

Існує думка, що підготовка бакалаврів за широкою спеціальністю покращить можливості працевлаштування випускників. Серед аргументів – криза в банківській системі України, ліквідація 60 банків, що зменшує кількість робочих місць у банківських установах. Однак, фактом є й те, що на вітчизняному ринку існують банки, які навіть у кризові періоди нарощують свої потужності та розширюють мережу філій, наприклад «Приватбанк» або «Альфабанк». Крім того, загальновідомо, що кризові періоди змінюються періодами підйомів, а отже, з часом кон'юнктура ринку праці змінюватиметься. Непереконливо звучать й прогнози про повне переведення банківської діяльності у віртуальну сферу. Така позиція видається досить сумнівною, адже не всі банківські послуги та операції можна виконувати дистанційно, тому останні слід розглядати лише як доповнення до класичної діяльності банків.

Всі висловлені аргументи свідчать про доцільність та необхідність підготовки фахівців для банківської сфери за окремим навчальним планом, а отже й виокремлення спеціалізацій у межах спеціальності «Фінанси, банківська справа та страхування». Тому навчальні заклади, які збережуть надбання наукових шкіл за окремими напрямами, матимуть конкурентні переваги на ринку освітніх послуг.

Приходченко Т.А., к.е.н., доцент,
докторант кафедри регіональної економіки і туризму

КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ ТА ЕФЕКТИВНІСТЬ НАВЧАННЯ ЯК ВИРОБНИЧОГО ПРОЦЕСУ

Відомо, що з точки зору економічної теорії будь-який виробничий результат є взаємодією предметів праці, засобів праці і безпосередньо праці. Розглядаючи навчання як виробничий процес у вищій освіті, можна визначити, що предметом праці для освітньої діяльності є студент, засобами праці є навчально-методичний комплекс (НМК), а власне працею є діяльність викладача. Для функціонування будь-якого виробничого процесу повинен здійснюватися обіг: «гроші – товар – гроші». Тобто спочатку вкладаються гроші в створення виробництва (навчання), а на виході процесу отримують товар, який може бути проданий за більші гроші. Держава, вкладаючи бюджетні гроші в освіту, від виробленого товару отримує «нові гроші» через більший розмір податків від більш освічених людей в довгостроковій перспективі. Особливо збільшується частка держави в тому випадку, коли високо освічені фахівці створюють нові проривні технології, що мають масовий попит і створюють високорентабельний бізнес, тобто приносять величезні «нові гроші» державі, яка інвестує в освіту.

Розглянемо окремі складові навчання як процесу виробництва конкурентоспроможного та кваліфікованого продукту праці.

Отже, засобами праці в освітній діяльності є навчально-методичний комплекс (НМК). Після використання даних засобів праці для впливу на предмет праці повинен з'явитися новий продукт праці (товар) з певними характеристиками. При ідеальному НМК, який блискуче відбиває потреби суспільства в обсязі й змісті тих чи інших знань, затребуваних сьогодні, держава, яка фінансує цей виробничий процес, тобто вкладає гроші, зацікавлена в гарантованому результаті даного виробничого процесу, тобто в отриманні товару необхідної якості. За час навчання високоефективні засоби праці (НМК) і власне праця дозволяють отримати необхідний результат, незважаючи на початкові відмінності у вихідних якостях предмету праці. При цьому вища школа намагається створювати умов навчання з метою отримання на виході виробничого процесу продукту, який найбільше відповідав би необхідним характеристикам і був затребуваним на ринку праці. Отже, держава і суспільство життєво зацікавлені у гарантованій і якісній вищій освіті для своїх громадян, що дозволяє надійно вирішувати всі поточні завдання країни.

Однак розробка скоординованого плану «індивідуального» навчання студентів для отримання конкурентоспроможних, затребуваних реальними замовниками, фахівців вимагає значних трудовитрат і кваліфікації та не може бути повністю делегована професорсько-викладацькому корпусу вищої школи, зайнятому в першу чергу забезпеченням масовості освіти. Більш того, та чи інша індивідуалізація освіти передбачає міждисциплінарну, тобто міжкафедральну і міжфакультетську координацію у вивченні студентами дисциплін навчального плану. І тут значну роль має зіграти інтеграція в цьому напрямку можливостей вищої школи та підприємств – споживачів продукції вищої школи. Так, створення банку реальних типових виробничих завдань для використання їх у навчальному процесі підготовки студентів є серйозним додатковим навантаженням на персонал підприємств, але вони повинні чітко розуміти свою зацікавленість у такій роботі, оскільки «правильно поставлена задача – вже наполовину розв'язана задача». Крім того, бізнес життєво зацікавлений у конкурентоспроможних фахівцях, саме тому фінансована ним торгово-промислова палата (ТПП) може й повинна акумулювати вимоги своїх членів до необхідних їм фахівців та активно взаємодіяти з вищою школою. Така інтеграція на базі ТПП може, з одного боку, забезпечити індивідуальну підготовку фахівців, а з іншого – пом'якшити або навіть виключити надмірну спеціалізацію у підготовці кадрів за заявкою конкретного підприємства, що знижує загальну конкурентоспроможність на ринку праці випускників вищої школи.

Варто відзначити, що серед викладачів вишів нерідко зустрічаються підприємці, які у вільний від педагогічної роботи час працюють на підприємствах, які є членами ТПП. Отже, взаємодія добровільних, фінансово незалежних від держави громадських об'єднань ТПП з можливостями вищої школи може допомогти суспільству у підготовці висококваліфікованих і затребуваних фахівців. При цьому ТПП формує пакет вимог до потенційно конкурентоспроможних кадрів, а також формує та пропонує для вищої школи інформаційну базу реальних типових завдань, вирішувати які повинен уміти випускник вищої школи. До таких завдань бізнес додає «творчий» масив невирішених або тільки нещодавно альтернативно вирішених завдань, а вже вища школа вписує все це в існуючий реальний та ефективний виробничий процес навчання.

Рибалко Ю.С.
асистент кафедри міжнародних фінансів

ЛЮДСЬКИЙ КАПІТАЛ, ЯК ГОЛОВНА КОМПОНЕНТА ІННОВАЦІЙНО АКТИВНОЇ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

За роки незалежності спад економіки України склав приблизно 60 % від досягнутого випуску продукції в 1991 році. Так, падіння переробної промисловості (яка складала в 1990 році майже третину всього ВВП) досягло 13,8 % у 2013 році. На тлі цього відбулося зростання частки невиробничого сектору в 3,5 разу, з 5,2 до 18,2 %. Виробництво в Україні високотехнологічної продукції, яка створювалася на основі наукомістких знань, та її експорт протягом останніх 10 років поступово зменшувалися з 5,5 до 3,5 % [1].

На жаль, після отримання незалежності частка інтелектуально містких секторів економіки України суттєво скоротилася, і, відповідно, змінилася структура попиту на ринку праці, в якій сьогодні переважають представники сфери послуг, компетенції яких потребують лише: загальної обізнаності за предметною галуззю, певні професійні навички та практичний досвід.

Примітивний ринок праці почав позбавляти молодь і систему вищої освіти відповідних стимулів, що призвело до синдрому непотрібності наукомістких знань і витіснення кращого людського капіталу з країни [1]. Як результат – передова освіта, складні наукомісткі знання, фундаментальні наукові дослідження почали просто «заважати» ринку праці і «новому» суспільству. Підтвердженням цьому є те, що сьогодні в Україні за даними офіційної статистики різниця в рівні середніх доходів зайнятих працівників у сфері послуг у порівнянні з зайнятими на науково-дослідних підприємствах і державних установах складає 2–3 рази, а за реальними даними – 10–15 раз.

Сучасний підхід «нового» споживача до освіти як сфери послуг суперечить парадигмі наукових досліджень. Тому, на наш погляд, саме в сфері освіти, а не науки слід шукати джерело інституціонального конфлікту, який суттєво заблокував розвиток економіки та суспільства.

Безперечно, фундаментальна наука є і буде важливою частиною загальної культури суспільства. Її наявність і розвиток вказують, перед усім, на високорозвинене суспільство, на новий – зовсім інший, рівень освіти, мотивацій, життєвих цінностей і установок членів даного суспільства. В примітивному суспільстві фундаментальної науки немає, а корумпованому суспільству її досить складно розвивати. Але саме від рівня освіти та цілей суспільства залежить якість людсько-

го капіталу, і саме зниження рівня якості підготовки людського капіталу почало безпосередньо впливати на втрату конкурентоспроможності України у світі.

Як зазначено у дослідженні форсайту економіки України – деградуюча економіка України потягла за собою зменшення на 40 % підготовки фахівців за інноваційною, креативною моделлю на користь низькоінтелектуальної, репродуктивної освіти, що, зрештою, призвело до зниження освітнього цензу нації і, як наслідок, до подальшої рецесії економіки та занепаду суспільства [1].

За даними глобального дослідження Національного фонду фундаментальних досліджень США «Показників науки і техніки 2012» (рис. 1.1) протягом останніх років такі головні драйвери економіки, як вища освіта та наука України, за сукупними показниками перемістилася з 32-го на 40-е місце у світі та почала поступатися навіть одному Кембриджському університету [1]. Підтвердженням цьому є швидка втрата позицій України за кількістю наукових публікацій з високим імпакт-фактором протягом останнього десятиріччя (приблизно з темпом 3,6 % на рік) [2].

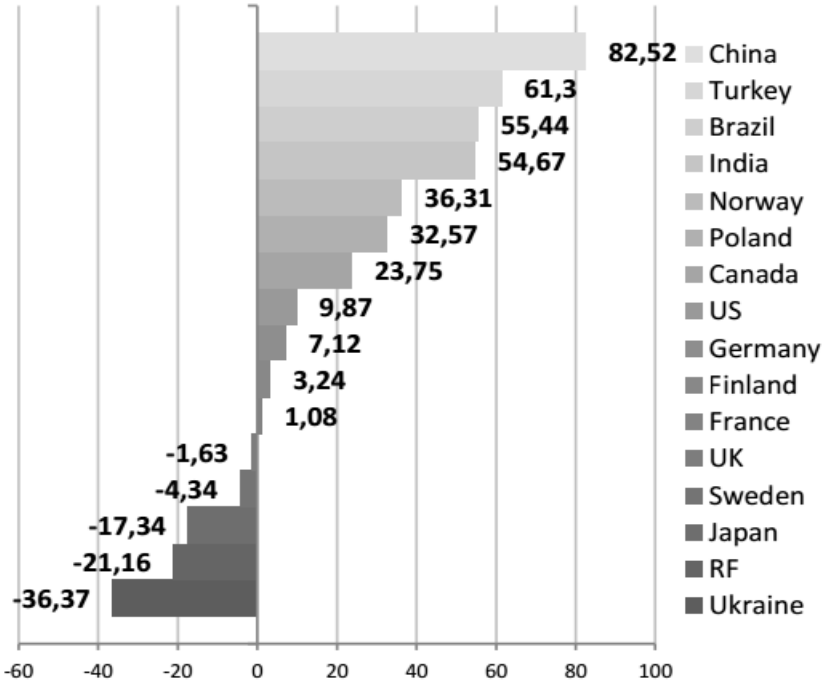

Рис.1. Якісні зміни в системі освіти і науки України [2]

На нашу думку, сьогодні Україна повинна зробити ставку виключно а якісний людський потенціал, конкурентоспроможну науку, передову освіту та інноваційний бізнес (рис. 2). На нашу думку, збільшення частки нових знань у структурі доданої вартості продукції приноситиме більше надходжень до країни для вирішення довгострокових і короткострокових проблем економіки, що зменшить потребу у зовнішніх запозиченнях [1].

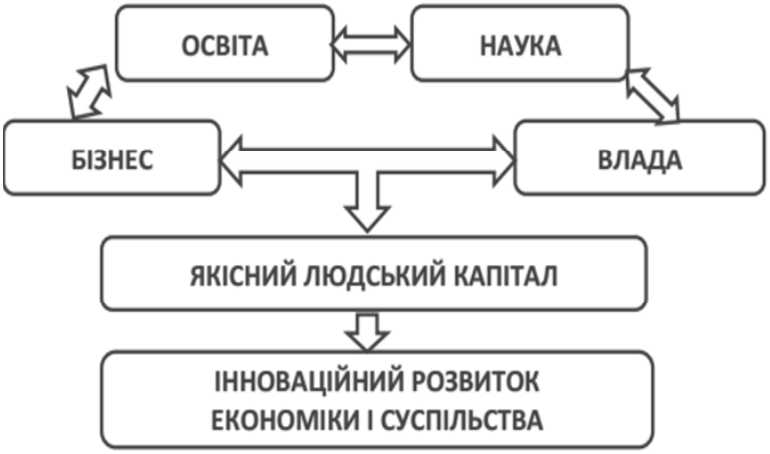

Рис.2. Інноваційний розвиток економіки та суспільства України за рахунок активізації людського капіталу [1]

Аналіз кореляційної залежності між рівнем інноваційного розвитку країни та її багатством, вираженим у ВВП на душу населення, показав, що сьогодні Україна знаходиться в одній групі з Бразилією, Індією, Ботсваною тощо [3], що становить значний ризик для її інноваційного розвитку. Тим не менш, незважаючи на всі складнощі та перешкоди, Україна має основні конкурентні переваги, ефективне використання яких, дозволить їй переорієнтуватися на інноваційний розвиток (табл. 1). Разом з тим, такі важливі для інноваційного розвитку фактори, як захист інвесторів (105 місце), захист інтелектуальної власності (129 місце), рівень державного втручання у бізнес (115 місце), рівень інновацій (82 місце), рівень державного замовлення високотехнологічних продуктів (123 місце) та інші належать до слабких позицій української економіки [3].

Основні конкурентні переваги України

Таблиця 1

№ з/п	Головні конкурентні переваги України	Місце у світовому рейтингу
1	Якість освітньої системи	72
2	Якість математичної та фундаментальної природничої підготовки	30
3	Рівень вищої освіти	13
4	Рівень середньої освіти	41
5	Рівень початкової освіти	31
6	Доступ до Інтернету в навчальних закладах	67

Джерело: [1]

Не секрет, що маючи значний науковий потенціал, економіка України ґрунтується на 95% на третьому і четвертому технологічних укладах і створює приблизно на один-два порядки нижчу інноваційну складову доданої вартості на одиницю продукції порівняно з економіками п'ятого та шостого укладів, які домінують у світі [1]. За даними Світового економічного форуму в Давосі [3] співпраця української вищої школи та науки з вітчизняною промисловістю у галузі її високотехнологічного переозброєння протягом останніх 10 років була найнижчою в Європі. Тому сьогодні, дуже важливо, Україні визначити ті сфери економіки, за якими вона має найвищі конкурентні переваги та посилити їх ефективною взаємодією освіти і науки з бізнесом за підтримки влади. Інакше, Україна ризикує пройти точку неповернення на шлях інноваційного розвитку.

Виходячи із зазначеного, ми пропонуємо, як один із варіантів формування інтелектуального активу економіки, створювати на базі провідних вищих навчальних закладів «Банки Ідей», які з одного боку дадуть можливість креативному поколінню Z реалізовувати своє ідеї за підтримки наукової еліти, а бізнесу – втілювати ці ідеї в життя і розвивати нову інноваційну економіку України. Використовуючи конкурентні переваги та фундаментальні дослідження «Банки Ідей» могли б створювати високоякісні продукти і послуги з високою інноваційною часткою доданої вартості, які були б користувалися попитом у міжнародній співпраці.

Підсумовуючи, слід наголосити, що головними драйверами розвитку економіки будь-якої країни є конкурентоспроможна наука, якісна освіта і високотехнологічний бізнес. Людський капітал – це та компонента, використання якої дасть можливість і владі, і бізнесу стимулювати інноваційний розвиток економіки України.

Література

1. Форсайт економіки України: середньостроковий (2015–2020 роки) і довгостроковий (2020–2030 роки) часові горизонти (версія для обговорення) / наук. керівник проекту акад. НАН України М. З. Згуровський // Міжнародна рада з науки (ICSU); Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут»; Інститут прикладного системного аналізу НАН України і МОН України; Світовий центр даних з геоінформатики та сталого розвитку. – К. : НТУУ «КПІ», 2015. – 36 с.
2. Science and Engineering Indicators 2012 [Electronic resourse] // NSF, USA. – Access link: http://www.nsf.gov/statistics/seind12/
3. World Economic Forum Report 2014/2015 [Electronic resourse]. – Access link: http://www.-weforum.orgreports/2014/2015

Романишин В.О., к.е.н., доцент,
доцент кафедри корпоративних фінансів і контролінгу

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА У ПРОФЕСІЙНІЙ САМОРЕАЛІЗАЦІЇ СТУДЕНТІВ

На фоні масштабних суспільних перетворень відбувається також й трансформація системи вищої освіти внаслідок чого гостро постає проблема розходження її основних функцій: освітньої та функції професійної підготовки. Завдання вищої освіти полягає не лише в тому, щоб надати студентам професійні знання. Для успішної фахової діяльності необхідно сформувати вміння, які проявляються у спроможності розв'язувати життєві та професійні проблеми, здатності до спілкування в полікультурному середовищі, практичні навички використання сучасних автоматизованих інформаційних технологій.

Досвід розвинених країн світу показує, що досягнути збалансованості освітньої системи і потреб економіки можна лише за умов тісної співпраці всіх зацікавлених сторін: державних органів, системи професійної освіти та навчання, роботодавців і працівників. Спільними для українських ринку освіти та ринку праці є відсутність аналізу та прогнозу про кількість і кваліфікацію необхідних економіці працівників, гнучкої системи визначення кваліфікації, а також слабкий зв'язок ВНЗ із потенційними роботодавцями для своїх випускників.

З метою забезпечення відповідності підготовки фахівців потребам ринку праці учасники відкритого майданчика «Стратегія реформування освіти в Україні: погляд бізнесу» рекомендують такі заходи: розподіл відповідальності за професійну орієнтацію між освітніми закладами та бізнесом; розроблення та реалізація програм, спрямованих на популяризацію професій, які необхідні на ринку праці; активне впровадження дуальної системи навчання в освітніх закладах (поєднання навчання в навчальному закладі та на виробництві); популяризація позитивних практик партнерств бізнесу й освітніх закладів щодо забезпечення відповідності підготовки фахівців потребам роботодавців; підвищення кваліфікації викладачів у частині практичної підготовки. Створення умов для підвищення кваліфікації викладачів безпосередньо на підприємствах.

Отже, створення належного зв'язку між ринком праці та ВНЗ є одним із важливих напрямів реформування вищої освіти України. Важливе місце у налагодженні такого зв'язку належить практиці студентів, особливо переддипломній.

На нашу думку, добре організована та змістовно насичена студентська практика забезпечує реальне знайомство з представниками відповідної професійної групи та особливостями їх роботи сприяє формуванню образу професії, усвідомленню вимог професійної ролі та впливає на ціннісну свідомість майбутніх фахівців. Так відбувається відтворення професійних груп і соціально-професійної сфери суспільства в цілому.

За даними українських і зарубіжних учених, академічна успішність не завжди корелює з практичною успішністю, у тому числі з успішністю професійної діяльності. З метою підвищення якості професійного навчання ВНЗ мають забезпечити трансформацію знань з окремих дисциплін у конкретні практичні компетенції.

Саме тому організуванню та змістовному наповненню навчальної практики має бути приділена значна увага як з боку професорсько-викладацького складу навчальних закладів, так і з боку відповідальних осіб безпосередньо на базах практики студентів.

Таким чином, ми вважаємо, що саме в межах освітнього простору молодь повинна не тільки отримати гідну професійну підготовку, але й оволодіти механізмами пристосовування до динамічних суспільних змін, відпрацювати вміння прийняття оптимальних рішень у ситуації невизначеності, складності, суперечливості, розвинути комунікативні та творчі здібності.

Руденко-Сударєва Л. В., д.е.н.,
професор кафедри міжнародних фінансів

ПІДГОТОВКА КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНИХ ФАХІВЦІВ В УМОВАХ АДАПТАЦІЇ ОСВІТНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ДО ВИКЛИКІВ СЬОГОДЕННЯ

Сучасна парадигма вищої освіти спирається переважно на такі «стовпи», як студентоцентроване навчання, компетентісний підхід у побудові навчальних планів і програм, орієнтація на результати. Під прапорами інноваційних європейських ідей вітчизняна освіта нерідко почувається дещо розгубленою і другосортною. У гонитві за новими назвами – компетенції, компетентності, студентоцентризм, кредити і модулі, кейси, тестування і т.д. – ми не маємо змоги, а може бажан-

ня чи сміливості, визнати, що не назва і форма визначає суть, вміст і сенс. Ми захоплюємось зарубіжним досвідом роботи університетів, радісно копіюємо їх ініціативи і все більше принижуємось перед світовою освітньою громадою, намагаючись відповідати стандартам, критеріям, вимогам, рейтингам. І все ніяк не відповідаємо. А можливо краще озирнутись на власний досвід, створювану десятиліттями концепцію розвитку вищої школи, методику вітчизняної вищої школи і з подивом знайти там набагато багатший матеріал, аніж рекомендується до виконання із закордону як передовий, хоча переважно є квазіінноваційним. Кожен випускник університету 80-х – 90-х років, наприклад, економічного профілю, добре пам'ятає, що таке «аналіз господарської ситуації» як вид практичної роботи студента, що була презирливо у 2000 рр. відкинута і замінена гордим словом «кейс». Критичних прикладів є безліч, але не в їх пошуку полягає сенс. Важливіше усе ж таки назвати проблеми «своїми іменами», розробити можливі сценарії їх подолання і працювати над реалізацією стратегічних планів.

Дуже стисло проблеми вищої школи як і взагалі системи вітчизняної освіти зводяться не лише до ганебного фінансування галузі, а й до системно-методологічних прорахунків, зокрема це: 1) низька якість реформування освіти через слабке усвідомлення, що власне вимагається від освіченої людини для успішної життєдіяльності у суспільстві XXI ст.; 2) сьогоднішній випускник переважно є формально освіченим носієм певної суми знань без достатнього розуміння щодо їх практичного застосування і без уміння динамічно розвиватись; 3) непереможна самовдоволена адміністративно-командна система управління, що націлена на формалізацію навчального процесу і оцінювання виключно кількісних характеристик; 4) примусове невмотивоване навчання на основі нецікавих методичних прийомів, застосування застарілої комп'ютерної техніки при мінімальній кількості корисних інформаційних технологій і відірваності від бізнес-реалій.

Підвищення лідерського потенціалу університету може відбутись на основі одного із ключових векторів покращення результативності економічної освіти – формування засад і пришвидшеному розвитку консолідованої відповідальності та партнерства бізнесу і академічної спільноти. Інтеграція науки, освіти та виробництва є тим стрижнем, спираючись на який можливо вирішити питання забезпечення необхідними компетенціями майбутніх фахівців у всіх галузях національної економіки.

Метою партнерства має стати забезпечення створення системи правових, економічних і організаційних умов для інтеграції навчальної, наукової та виробничої діяльності, поглиблення взаємодії підприємницьких структур з навчальним процесом у вузі, утворення науково-навчально-виробничих структур інтегрованого типу для практичної підготовки висококваліфікованих фахівців, підвищення рівня професійних компетенцій викладачів, виконання та практичного впровадження конкурентоспроможних наукових розробок, сприяння розвитку вітчизняної освіти та науки.

Рябець Н.М., к.е.н.,
доцент кафедри міжнародного менеджменту

АКДЕМІЧНА СПІЛЬНОТА ТА БІЗНЕС-СТРУКТУРИ: ФОРМИ ТА УМОВИ СОЦІАЛЬНОГО ПАРТНЕРСТВА У ПІДГОТОВЦІ КВАЛІФІКОВАНИХ КАДРІВ

Одним із напрямків розвитку партнерства освітніх установ і бізнесу є успішна реалізація відповідної стратегії. Така стратегія в цілому може бути стратегією реформування системи освіти, спрямованої на формування соціального партнерства та участі бізнес-структур у підготовці кваліфікованих кадрів, що відповідають вимогам інноваційної економіки.

У цілому варто зазначити, що соціальне партнерство в сфері освіти й бізнесу являє собою соціально-правове явище, що виникло в нашій країні відносно недавно та вимагає теоретичного та прикладного вивчення, а також нормативно-правового оформлення. У той час як Європейський Союз уже понад 20 років активно впроваджує систему постійного навчання та підвищення кваліфікації робітників на основі тісної співпраці академічної спільноти із роботодавцями та посилення соціального діалогу. Зокрема, задля координації цієї діяльності в рамках ЄС в 1992 році був створений Комітет із соціального діалогу, який прийняв ряд важливих нормативів у цій сфері: документ із професійного навчання з метою запобігання безробіттю (1995), документ із питань освіти протягом всього життя (1996) та ін.. Натомість в Україні соціальне партнерство між бізнесом та освітніми інститутами не набуло юридично оформленої форми, але при цьому залишається пріоритетним напрямком взаємодії між різними секторами. На наш погляд, соціальне партнерство щодо взаємодії академічної спільноти і бізнес-структур повинно виражатись у досягненні консенсусу між освітніми інститутами, бізнесом, владою, тими, що навчаються (студен-

тами) щодо задоволення потреб та інтересів кожної із сторін на основі принципу соціальної справедливості. Соціальне партнерство є найоптимальнішою стратегією взаємодії для всіх зацікавлених суб'єктів. Так, для студентів основним завданням соціального партнерства і відповідно критерієм його ефективності виступає затребуваність отриманої професії на ринку праці. Окрім здобуття диплома як якогось соціального статусу, важливо отримати навики та компетенції, що надають можливість соціалізуватись і отримувати гідний дохід. Для сучасного ринку праці молодих спеціалістів характерним є протиріччя між традиціями ВНЗ і потребами потенційних працедавців. У той час у реалізації спільної наукової і освітньої діяльності кожна із сторін-учасниць цього процесу знаходить конкретну і сповна відчутну вигоду: по-перше, університет отримує гарантоване оплачуване замовлення на підготовку фахівців; по-друге, участь у проектах, що фінансуються бізнесом, сприяє підвищенню кваліфікації викладачів вузів; по-третє, замовник дістає можливість на базі університетської освіти готувати висококваліфіковані кадри, за рівнем і профілем підготовки найбільш відповідають його запитам, включаючи цілі перспективного розвитку підприємства, причому випускники вже з перших днів у змозі активно включитися у виробничий процес без стадії адаптації і перенавчання; по-четверте, відбувається обмін знанням і між фахівцями, зайнятими на підприємствах, і викладачами вузів; по-п'яте, випускникам гарантується працевлаштування по вибраній спеціальності з ясною перспективою кар'єрного зростання.

Незважаючи на проблеми взаємодії, соціальний діалог ВНЗ і бізнесу сприяє розвитку людського капіталу. Проте він перебуває на стадії формування, тому можуть бути розроблені і апробовані різноманітні інструменти соціальної взаємодії, що у разі ефективної практичної імплементації призведуть до формування громадянського суспільства та розвитку культури активної життєвої позиції кожного учасника соціальної взаємодії.

Рябоконь І. О., асистент кафедри
управління персоналом та економіки праці,

ПЕРСПЕКТИВИ СПІВПРАЦІ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ ІЗ БІЗНЕС-СЕРЕДОВИЩЕМ

Однією із найважливіших передумов успішного існування суб'єктів господарювання є процес постійного вдосконалення та розвитку людських ресурсів шляхом взаємної інтеграції професійної вищої освіти із бізнес-середовищем.

Цей процес допоможе вирішити основні проблеми української освіти, а саме:

1. невідповідність навчально-матеріальних баз багатьох закладів вищої освіти вимогам підготовки кадрів у сучасних умовах;
2. брак освітніх програм, спрямованих безпосередньо на здобуття практичних компетенцій;
3. відставання рівня підготовки кадрів в закладах вищої освіти від рівня виробничих стандартів та технологій на підприємстві;
4. недостатній рівень комерціалізації наукових впроваджень;
5. низька мотивація до наукової діяльності серед молоді;
6. непривабливість окремих спеціальностей;
7. швидке старіння знань, отриманих в закладах вищої освіти.

Партнерство бізнесу з академічною спільнотою можна розглядати як співпрацю між вищим навчальним закладом та окремим суб'єктом господарювання, групою організацій, асоціаціями підприємців і галузевими об'єднаннями з метою створення альтернативних освітніх програм, що відповідатимуть вимогам роботодавців, шляхом залучення ресурсів всіх партнерів.

Партнери можуть надавати приміщення, обладнання, людські та фінансові ресурси тощо.

Можливі напрями співпраці:

1. Запровадження нових навчальних програм, що представляють собою окремі модулі спрямовані на здобуття студентами компетенцій, узгоджених із вимогами роботодавців.
2. Академічна та соціальна підтримка.
3. Фінансування центрів працевлаштування при вищих навчальних закладах.
4. Участь у спільних програмах професійного розвитку науково-педагогічного складу з метою підвищення його кваліфікації у контексті формування у студентів компетенцій, необхідних для задоволення вимог роботодавців.
5. Надання ресурсів для забезпечення самодостатнього розвитку та вдосконалення нових навчальних програм.
6. Вдосконалення місії, принципів стратегічного планування, системи перерозподілу ресурсів вищого навчального закладу, тощо.

Література

1. *Берча О.М., Сочка К.А.* Сучасний стан та перспективи розвитку партнерства університетів та бізнесу / О.М. Берча, К.А. Сочка // Науковий вісник Ужгородського університету. – 2013.– № 4 (41).– С. 113–119.
2. *Зеленська О.П.* Проблеми сучасної освіти в Україні та її культурологічна складова / О.П. Зеленська // Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах. – 2013. – № 29(82). С. 184–190.

Савченко В. А., д-р екон. наук, професор,
кафедри управління персоналом та економіки праці

ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ

Підвищення ефективності підготовки студентів у вишах передбачає суттєве вдосконалення їхньої практичної підготовки. Нині лише окремі підприємства приймають студентів на ознайомлювальну, виробничу, технологічну та переддипломну практику.

У цьому зв'язку заслуговує на увагу досвід ПАТ «НКМЗ», що спільно з Донбаською державною машинобудівною академією апробували ексклюзивну програму професійного розвитку молодих фахівців. Тричі на тиждень студенти навчаються в академії, два — працюють на верстатах у цехах цього підприємства і ще один день вчаться в навчальних класах заводу. Навчання за такою схемою починається на третьому курсі, продовжується на четвертому та п'ятому. У кращих європейських компаніях лише той фахівець може працювати технологом чи конструктором, який не менше трьох років працював на верстатах з ЧПУ. Кафедра управління персоналом та економіки праці КНЕУ організовує практику студентів IV курсу в службі персоналу віртуального підприємства (організації).

Оскільки здебільшого студенти не проходять практику на підприємствах або проходять її формально, потрібно розробити законопроект щодо стимулювання участі роботодавців у підготовці фахівців з вищою освітою, матеріальної підтримки вишів у реалізації освітніх проектів.

Важливим напрямом модернізації системи вищої освіти в Україні є впровадження Болонського процесу. Болонський процес утілює стратегічний напрям розвиток Європи з метою створення загальноєвропейського простору вищої освіти. Приєднавшись до участі в Болонському процесі Україна зобов'язалася внести відповідні зміни до національної системи освіти та приєднатися до роботи над визначенням пріоритетів у процесі створення єдиного європейського простору вищої освіти.

Забезпеченню гнучкості програм навчання студентів за цим процесом сприяє кредитно-модульна система, яка створює кращі умови для мобільності студентів. Студент може, наприклад, провчившись якийсь час в одному виші та набравши певну кількість кредитів, перервати навчання, а потім знову його продовжити.

Якість підготовки студентів значною мірою також залежить від стану фінансування вишів. Фінансування вищих навчальних закладів державної власності здійснюється за рахунок коштів відповідних бюджетів центральних органів виконавчої влади, яким підпорядковано виші, відповідно до державного замовлення на підготовку кадрів. Діяльність навчальних закладів, що фінансуються за рахунок державного бюджету, може проводитись із залученням додаткових джерел фінансування, з-поміж яких важливу роль мають відігравати кошти, отримані від реалізації наукових розробок. Залучені позабюджетні кошти спрямовуються на виконання статутної діяльності вишу.

Фінансування діяльності комунального вищого навчального закладу здійснюється за рахунок коштів місцевих бюджетів органом виконавчої влади, якому підпорядкований цей навчальний заклад. Фінансування роботи вишу іншої форми власності проводиться його засновником.

Заклад вищої освіти відповідно до свого статусу може надавати громадянам і юридичним особам платні послуги у сфері освіти й пов'язаних з нею інших сферах діяльності, якщо це не заважає його основній діяльності. Види, умови та обсяги надання платних послуг державним навчальним закладом підлягають ліцензуванню й контролю.

В Україні, а також у країнах з розвиненою ринковою економікою спостерігається тенденція до зростання платності вищої освіти. Так, вартість навчання у вишах в розрахунку на рік становить у Великобританії 10—15 тис. ф. ст., у США 20—45 тис. дол. [1, с. 8]. Це пов'язано зі зростанням заробітної плати викладачів, упровадженням активних методів навчання з використанням сучасних інформаційно-комунікаційних технологій, оновленням навчально-методичного забез-

печення навчального процесу і матеріально-технічної бази навчальних закладів тощо. За цих умовах важливого значення набувають заходи щодо більш раціонального використання коштів у національних вишах, підвищення рівня їх конкурентоспроможності на світовому ринку освітніх послуг.

Література

1. За знаннями — за кордон! В Америці з вас зроблять бізнесмена, а у Франції — дизайнера // Урядовий кур'єр. — 2010. — № 106. — С. 8.

Самойленко А.Г., к.е.н.,
доцент кафедри економіки АПК

СУЧАСНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНИХ ФАХІВЦІВ У СИСТЕМІ ВИЩОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ ОСВІТИ ДЛЯ ПОТРЕБ БІЗНЕС-СЕРЕДОВИЩА

Підприємницьке середовище потребує фахівців, здатних виконувати різні виробничо-господарські завдання. В умовах кризових явищ, зокрема присутніх в Україні протягом 2014–2016 рр., значення кваліфікованих працівників особливо зростає. Наявна ситуація в економіці спричинена як погіршенням внутрішніх і зовнішніх умов функціонування підприємств, так і військовою агресією та супутніми з нею викликами. Багато власників бізнесу зустрілись із невідомими викликами, вирішити які самостійно досить складно, а допомога експертів вартісна. Такі обставини для системи вищої економічної освіти ставлять актуальне завдання підготовки конкурентоспроможних фахівців, здатних приймати нетипові рішення в мінливих макроекономічних умовах.

Сучасні вимоги бізнес-середовища до системи вищої економічної освіти, що стосуються якості підготовки майбутніх фахівців, можна сформувати із висловлювань його представників, переглядаючи періодичні видання, публікації в засобах масової інформації. Цього досить, щоб зрозуміти, що підприємницький сектор відчуває потребу у вирішенні таких питань, як: знецінення гривні, висока вартість позичкових ресурсів, пристосування до нового податкового законодавства, відсутність повноцінних можливостей у рамках закону вирішувати поточні питання у різних державних органах тощо. Якщо виникають такі проблеми, це свідчить про відсутність достатньої кількості спеціалістів, здатних пристосовувати потреби підприємств до зовнішніх викликів. Посилюється ситуація відтоком кадрів з країни, які не погоджуються працювати в складних соціально-економічних обставинах.

Очевидно, що система вищої економічної освіти повинна реагувати на наявні виклики у бізнес-середовищі, оскільки саме для нього готуються майбутні фахівці. Конкурентоспроможним у сучасних умовах буде той працівник, який не лише оперуватиме основними засадами економічних наук, але і зможе адаптовувати їх до вимог сучасності. Глобальні економічні умови протягом останніх кількох років суттєво змінились, і в освітньому секторі значна частина знань, що презентується студентам, є застарілими. Відсутність достатньої кількості інформації про функціонування підприємств, наявність неоднозначного трактування законодавства, різнобічні схеми вирішення справ бізнесу із державними органами, ускладнюють можливості викладачів до синтезу наявної інформації, її наукового узагальнення з метою подачі в системі вищої освіти. Зрозуміло, що швидкі зміни та зменшення актуальності певної інформації, роблять неможливим оперативне пристосування освітнього процесу до потреб бізнес-середовища.

Можна побачити, що ситуація із можливостями підготовки конкурентоспроможних фахівців є досить складною. Не менш проблемним у цьому питанні залишається низький практичний досвід викладачів, які через ряд причин самі не спроможні підвищити свої знання і навички. Фактично, вони повинні бути висококласними професіоналами, здатні на рівні з відомими в Україні та світі фахівцями виконувати складні управлінські функції. Такий потенціал є у невеликої кількості викладачів, що також не дає значно підвищити кількість конкурентоспроможних випускників у системі вищої економічної освіти, готових перевершити своїх наставників.

Узагальнюючи викладене можна відзначити, що для підвищення конкурентоспроможності випускників, учасники бізнес-середовища повинні постійно зближуватись із елементами вищої економічної освіти. Без такого взаємозв'язку неможливо забезпечити потреби підприємств у кваліфікованих кадрах, здатних із перших місяців роботи забезпечувати вирішення управлінських проблем, що виникають під дією сил ринкового середовища.

Смалійчук Г.В., асистент кафедри
управління персоналом та економіки праці

ВЗАЄМОДІЯ З ВУЗАМИ У ПІДГОТОВЦІ ФАХІВЦІВ ЯК НОВА СОЦІАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ БІЗНЕСУ

Одним з основних умов успішного розвитку бізнесу стає постійне вдосконалення і модифікація людського потенціалу засобами професійної освіти. Тому для вирішення кадрових, соціально-економічних і регіональних проблем реального сектору економіки необхідні розвиток і модернізація існуючої системи відбору та підготовки кадрів і пошук нових технологій інтеграції освітніх установ і комерційних структур.

Це природний, продуктивний процес, коли компанії інвестують в освіту, а потім мають можливість провести відбір кваліфікованого персоналу, що відповідає їх вимогам.

Відповідь на це протиріччя – взаємна неузгодженість інтересів і реальних можливостей бізнесу і освіти. Сучасний бізнес очікує від освітніх інститутів добре підготовлених фахівців. Система освіти не справляється з цим завданням: готує фахівців з одним рівнем знань, навичок і компетенцій, тоді як практична сфера часто потребує інших фахівців. У результаті в наявності маємо замкнене коло, розірвати яке можливо лише завдяки взаємодії бізнесу і університетів за допомогою різних форм соціального партнерства.

У реалізації ефективної схеми соціального партнерства зацікавлені насамперед освітні інститути.

Демографічна криза, підвищення конкуренції між освітніми інституціями привели до розуміння, що для власного виживання і розвитку необхідно створити базу стабільного працевлаштування після завершення навчання.

Без вибудовування діалогу з бізнесом, не отримуючи підтримку у цій сфері з боку влади, діяльність освітніх установ буде під загрозою.

Необхідно залучати як студентів, так і роботодавців. Перші прийдуть, якщо будуть гарантії від других, а роботодавців влаштовуватимуть випускники, які будуть відповідати їх вимогам.

Соціальне партнерство є найвигіднішою стратегією взаємного існування усіх зацікавлених суб’єктів.

Для студентів основним завданням соціального партнерства і, відповідно, критерієм його ефективності, виступає затребуваність отриманої професії на ринку праці.

Крім отримання диплому як запоруки лише соціального статусу, важливо отримати навички, що дозволяють соціалізуватися і отримувати гідну оплату праці. В останній час зростає число молодих людей, охочих не просто працювати, а мати певний соціальний статус, перспективи кар’єрного зростання.

У країнах Заходу домінує схема соціального партнерства, побудована таким чином: «влада – бізнес – громадські організації».

Взаємодія освітнього закладу з соціальними партнерами може здійснюватися у різних формах. У сферу соціального партнерства можна віднести, наприклад, такі питання:

- формування стратегії розвитку навчального закладу;
- організація освітнього процесу, контролю якості освіти;
- вивчення ринку праці;
- кадрове та матеріально-технічне забезпечення;
- залучення додаткових фінансових коштів і ресурсів.

Спільна наукова і освітня діяльність вигідна обом сторонам. Кожна із сторін-учасників цього процесу знаходить конкретну і цілком відчутну вигоду. По-перше, університет отримує гарантовано оплачуване замовлення на підготовку фахівців. По-друге, участь у проектах, що фінансуються бізнесом, сприяє підвищенню кваліфікації викладачів ВНЗ. По-третє, замовник отримує можливість на базі університетської освіти готувати висококваліфіковані кадри, що за якістю і профілем найбільш відповідають його запитам, включаючи цілі перспективного розвитку підприємства. Причому випускники вже з перших днів здатні активно долучитися до виробничого процесу уникаючи стадію адаптації та перенавчання. По-четверте, відбувається обмін знаннями і між фахівцями, зайнятими на підприємствах, і викладачами ВНЗ. По-п’яте, випускникам гарантується працевлаштування за обраною спеціальністю з ясною перспективою кар’єрного зростання.

Степаненко О.П., д.е.н.,
доцент кафедри інформаційних
систем в економіці,
Курінько Р., секретар Робочої групи
з підготовки Національної стратегії сприяння
розвитку соціальної відповідальності бізнесу

СОЦІАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ БІЗНЕСУ В СИСТЕМІ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Процеси розвитку сучасного суспільства, що відбуваються в Україні та світі, зумовлюють підвищення ролі корпоративної соціальної відповідальності, що впливає на розв'язання складних соціальних питань, які стосуються як взаємодії різних суб'єктів соціально-економічних відносин, так і розвитку суспільства в цілому. Корпоративна соціальна відповідальність визначає ті дії підприємств і організацій, які спрямовані на підтримку сталого розвитку суспільства та навколишнього середовища, а також збереження тривалого існування організації шляхом максимізації позитивних і мінімізації негативних впливів на суспільство й навколишнє середовище за рахунок ініціативної взаємодії та обміну інформацією із зацікавленими особами в усіх сферах впливу організації. Наразі одним із перспективних напрямів розвитку корпоративної соціальної відповідальності є розвиток партнерства між бізнес-організаціями та освітніми установами [1].

Незважаючи на те, що сьогодні багато вчених і фахівців-практиків приділяють увагу питанням корпоративної соціальної відповідальності, визнаючи їх високу актуальність [1–3], проблема соціальної відповідальності вищих навчальних закладів ще недостатньо досліджена.

У нашій країні соціальна відповідальність університетів традиційно визначається сприянням соціально-економічному розвитку суспільства за рахунок підготовки висококваліфікованих фахівців і підвищення свого науково-освітнього потенціалу [2]. Але роль університетів у забезпеченні процесів розвитку громадянського суспільства має не лише зводитись до реалізації даних завдань, а й мати філософське підґрунтя, що є необхідним для забезпечення орієнтованості діяльності університетів на потреби суспільства в цілому та окремих громадян зокрема. Таким філософським підґрунтям має бути ідеологія людиноцентризму, що знаходить своє вираження у філософії студентоцентрізму, яка має на меті забезпечення не лише набуття професійних компетенцій на вимогу сучасного ринку праці, а й найповнішого розкриття творчого й особистісного потенціалу студента в умовах інформаційно-освітнього простору університету.

Проте сьогодні університети не можуть самостійно забезпечити належних умов підготовки всебічно розвинених висококваліфікованих фахівців. Тому, як було зазначено на засіданні Робочої групи Координаційної ради з питань розвитку громадянського суспільства [4], перспективним напрямом підвищення ефективності соціальної політики в освітній сфері є залучення бізнесу для забезпечення підготовки фахівців згідно вимог вітчизняних роботодавців, а також підвищення кваліфікації співробітників підприємств і організацій. Таке партнерство бізнесу та академічної спільноти не лише позитивно впливатиме на якість підготовки фахівців, а також прискорить інноваційний розвиток пріоритетних галузей економіки, необхідних для модернізації вітчизняної виробничої сфери й розбудови національної економіки знань.

На думку експертів [4], наразі у складі Робочої групи Координаційної ради з питань розвитку громадянського суспільства необхідно створити комітет із забезпечення підтримки взаємодії бізнесу та сфери вищої освіти, основними задачами якого мають бути: розширення контактів між університетами та організаціями сфери бізнесу; удосконалення навчального процесу відповідно до вимог підприємств-партнерів; створення умов для скорочення розриву між викладанням теорії та набуттям практичних умінь і навичок; здійснення матеріальної підтримки університетів бізнес-організаціями; сприяння працевлаштуванню випускників. Це сприятиме підвищенню соціальної відповідальності бізнесу та університетів і забезпечуватиме ефективний соціально-економічний розвиток країни в цілому.

Література

1. *Калита П.* Сталий розвиток. Корпоративна соціальна відповідальність. Ділова досконалість / П. Калита // Стандартизація. Сертифікація. Якість. – 2013. – № 1. – С. 31–36.

2. *Шарапов О. Д.* Нова парадигма освіти в інтелектуальній економіці / О. Д. Шарапов, О. П. Степаненко // Моделювання та інформаційні системи в економіці. – 2012. – Вип. 87. – С. 17–33.

3. *Бараблина С. В.* Социальная ответственность: роль высших учебных заведений/ С. В. Бараблина, Л. Л. Мехришвили // Вестник международных организаций. – 2012. Т. 7. – № 1. – С. 203–218.

4. Бізнес та громадськість відновили підготовку проекту Національній стратегії сприяння розвитку соціальної відповідальності бізнесу в Україні [Електронний ресурс] — Режим доступу: http://politcom.org.ua/?p=10942.

Стецюк Т.І., к.е.н.,
доцент кафедри страхування

СТУДЕНТОЦЕНТРИЗМ ЯК ВАЖЛИВА СКЛАДОВА УНІВЕРСИТЕТСЬКОЇ ОСВІТИ

Світові процеси глобалізації, їх вплив на загальні тенденції розвитку національної економіки України, стрімкий розвиток науки, інтеграція вітчизняної науки й освіти у світовий і європейський науково-освітній простір, впровадження у діяльність вищих начальних закладів новітніх інформаційних технологій, посилення конкуренції на ринку надання освітніх послуг вимагають інноваційного розвитку освіти, кардинальних змін, спрямованих на підвищення її якості та конкурентоспроможності.

Певних змін у діяльності ВНЗ вимагає інформаційне та міжнародне суспільство, які зумовлені на посилення наукової підготовки спеціалістів у цілому, відповідної мобільності та більшої орієнтації на студента. Міжнародна співпраця не тільки збагачує нас новими ідеями, але допомагає краще зрозуміти самих себе: чим ми відрізняємося від наукових шкіл інших країн.

Ці виклики ставлять перед вищими навчальними закладами нові вимоги, що стосуються як підвищення якості викладання, навчання та наукових досліджень, організації діяльності вищих навчальних закладів, так і соціальної місії університетів у суспільстві.

Що таке вища освіта в Україні? На нашу думку, це формування особистості, як професіонала, який здатний успішно виконувати поставлені перед ним завдання і взаємодіяти з іншими суб'єктами. Освіта в ДВНЗ «КНЕУ імені Вадима Гетьмана» відповідає саме таким вимогам – світовим тенденціям.

Світовими тенденціями розвитку вищої школи є студентоцентризм. Студентоцентризм – це коли в центрі уваги є досягнення студента, який є активним учасником освітнього процесу, коли підвищується його роль у самостійній роботі, підвищуються права студентів, самостійність і відповідальність. Кафедра страхування сприяє цьому, допомагає студентам отримати базові знання і компетентності, сформувати мотивацію до самоосвіти й самовдосконалення, проводить круглі столи і співпрацює з роботодавцями.

У жовтні 2015 р. на кафедрі страхування КНЕУ стартував проект «Міжнародна практика врегулювання великих страхових подій у світі та Україні». Саме в цьому проекті, центром уваги були студенти, їх співпраця не тільки з теорією, а й із практикою. Проект спрямований на підвищення випускниками КНЕУ своїх конкурентних переваг на ринку праці в страховому секторі України. В рамках проекту генеральний директор Cunningham & Lindsey MCL–Ukraine Андрій Семенов поділився зі студентами магістерської програми «Страховий менеджмент» та студентами 4 курсу фінансово-економічного факультету унікальними знаннями з широкого спектру питань, що стосуються теорії та практики страхування та врегулювання великих збитків [1].

Однією з головних рис вузівської системи є і висока самостійність суб'єкта та об'єкта навчання, Так, якщо в середній школі вчитель веде учня за руку, допомагаючи йому на кожному кроці і в той же час обмежуючи його свободу, то студенту надається повна свобода, і на нього, відповідно, покладається велика відповідальність. Отже, одним із найважливіших завдань вищої школи в сучасних умовах є формування готовності майбутніх фахівців до самовдосконалення, прояву творчої активності, уміння не тільки витримувати конкуренцію, а й перемагати.

Література

1. http://fef.kneu.edu.ua/ua/depts7/k_strahuvannja/news_of_department_35/Spivrobitnytstvo/

Стрельник С.О., к.е.н.,
доцент кафедри міжнародної економіки

НОВІ ШЛЯХИ КООПЕРАЦІЇ УНІВЕРСИТЕТІВ І БІЗНЕСУ

Сучасна вища освіта в Україні має орієнтуватися на підготовку конкурентоздатних фахівців, здатних створювати інновації. Це допоможе нашій державі ефективно розвиватися та зайняти свою нішу в сучасній економіці знань, де існує надзвичайно висока конкуренція.

Співпраця з бізнесом, з реальним сектором економіки, є невід'ємною складовою розвитку університетів. Проте сьогодні існує багато проблем у даному напрямку. Часто вони викликані неготовністю самих університетів до активної взаємодії та відсутністю необхідних ресурсів. Для

налагодження взаємовигідного партнерства керівництво вищих навчальних закладів має приділяти багато уваги даному питанню та відповідній професійній підготовці студентів.

Університети мають активно переходити до моделі функціонування, зорієнтованої на ринок праці, що дозволяє шукати нові шляхи взаємодії між компаніями та вищими навчальними закладами. Одним із ефективних заходів такої взаємодії є підвищення організаційної спроможності центрів працевлаштування при університетах, шляхом залучення HR менеджерів компаній. Топменеджерами компаній також пропонується програма навчання для ректорів університетів з питань лідерства, стратегії розвитку, управління репутацією, змінами, інноваціями тощо. На сайтах університетів можливе створення окремих сторінок з бізнес-партнерами, де можна представляти базу тематик дипломних робіт, колонки фахівців про планування кар'єри у різних галузях, інформацію про проекти компаній, вакансії та стажування для студентів тощо.

Підсумовуючи, можна відмітити головні тенденції в галузі підготовки фахівців, що відповідають потребам сучасного бізнесу: забезпечення високого рівня володіння студентами іноземними мовами; розвиток у студентів навичок командної роботи; підвищення мотивації студентів до навчання шляхом демонстрації залежності між можливостями майбутньої кар'єри та зусиллями, прикладеними під час навчання; організація майстер-класів з експертами з галузі бізнесу; забезпечення міжнародного визнання професійного рівня студентів шляхом проведення сертифікації фахівців; використання при організації навчального процесу практик реалізації реальних проектів.

На жаль, співпраця вищих навчальних закладів з бізнесом і комерціалізація результатів університетських наукових розробок усе ще залишаються низькими. Тому університетам необхідно постійно стимулювати підприємницьку активність студентів і викладачів. Випускники ВНЗ мають отримати у процесі навчання необхідні навички підприємництва, займаючись винахідницькою діяльністю; серед науковців необхідно вводити в активну практику використання патентів та авторських прав.

Література

1. Про наукову і науково-технічну діяльність: Закон України від 13.12.1991. [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/

2. Державна цільова науково-технічна та соціальна програма «Наука в університетах» на 2008-2017 роки [Електронний ресурс]. Режим доступу : http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/1155-2007- %D0 %BF.

Татаріна Т.В., к.е.н.,
доцент кафедри страхування

ІННОВАЦІЙНІ ФОРМИ ПАРТНЕРСТВА ВИЩОЇ ШКОЛИ І БІЗНЕСУ

Ринкова трансформація економіки України, впровадження нових суспільних відносин потребує і нових підходів у кадровому забезпеченні бізнес-структур, їх розвитку. Система освіти, насамперед, вища школа здійснює підготовку майбутніх фахівців. Знання, навички, які отримують студенти у вищих навчальних закладах дозволяють їм у майбутній професії вирішувати складні виробничі проблеми, швидко реагувати на зміни, приймати управлінські рішення. Ефективна взаємодія освітніх установ, бізнес-структур і державних органів влади створюють *систему* їх партнерства. Досвід розвинених країн свідчить про існування різнобічних партнерських відносин між університетами і бізнес-структурами, державою, регіональною владою, місцевими громадами.

Зупинимося на двох важливих напрямах партнерства бізнесу і вищої школи. Перший напрям – навчальна робота. У сучасних реаліях помітним є певний дисбаланс між очікуваннями університетів і бізнес-середовища в отриманні знань, умінь студентами. Студенти сьогодні віддають перевагу в одержанні, насамперед, практичних знань і їх можна зрозуміти, адже студенти або їх батьки інвестують значні кошти в освіту і тому прагнуть отримувати якісну, конкурентоспроможну послугу. Постулат вищої школи про здобуття академічної освіти, а не підготовку студентів до роботи вже давно втратив свою актуальність. Розв'язати цю проблему можливо за *допомогою переорієнтації університетів на надання практичних навичок і сприяння у залученні знань від бізнесу.*

Заходи по вирішенню цієї проблеми мають бути такі:

— складання разом з бізнес-структурами змісту магістерських програм навчальних дисциплін або їх розробка на замовлення;

— запрошення практиків на окремі лекції, підготовка фахівцями частини модулів, практичних завдань для випускників;

— формування разом з майбутніми роботодавцями навичок, компетентностей для випускників вищих навчальних закладів («паспорт спеціальності»);

— тісна співпраця викладачів і бізнесу щодо визначення потреб, очікувань роботодавців від майбутніх випускників;

— залучення приватних компаній до фінансування наукових проектів, створення бізнес-центрів при університетах;

— призначення стипендій, грантів для талановитих студентів;

— стимулювання бізнес-колами креативних ідей, інноваційних продуктів розроблених студентами;

— підготовка дипломних проектів на замовлення роботодавців, захист їх у фінансовій установі.

Другий напрям – науково-дослідна робота, яка проводиться викладачами або студентами вищих навчальних закладів. Необхідно істотно підвищувати рівень наукових розробок, результати яких би зацікавили бізнес-структури і, одночасно, сприяли формуванню у студентів креативного мислення. Сьогодні наукові дослідження в університетах частіше здійснюються без використання послуг бізнес фахівців. Тому вирішенню цієї проблеми сприятиме *залучення практиків до наукових розробок, результати яких будуть задовольняти партнерів.* Але за таких умов інвестування коштів у наукові дослідження вищих навчальних закладів мають збільшуватися.

Отже, реалізація запропонованих заходів дозволить випускникам швидше адаптуватись на місці їх роботи і сприятиме підготовці вищими навчальними закладами конкурентоспроможних, «з ринковим мисленням» фахівців.

Ушеренко С.В., к.е.н.,
доцент кафедри корпоративних фінансів і контролінгу

ЦІЛЬОВІ ПРІОРИТЕТИ ПІДГОТОВКИ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНИХ ФАХІВЦІВ

Впровадження у діяльність вищих начальних закладів новітніх інформаційних технологій, використання адаптованого до вітчизняних умов зарубіжного досвіду активних методів навчання сприяють вирішенню комплексу завдань з підготовки висококваліфікованих спеціалістів. Позитивними характеристиками навчального процесу є закріплення теоретичних знань, стимулювання пізнавальної активності, розвиток аналітичного мислення, набуття практичних навичок, формування здатностей швидкого реагування на зміни і прийняття адекватних рішень.

Сучасний етап розвитку українського науково-освітнього простору характеризується посиленням як конкуренції на ринку надання освітніх послуг, так і вимог до майбутніх фахівців з боку потенційних роботодавців. Відтак, конкурентоспроможність вузів на ринку освітянських послуг, а випускників – на ринку праці, – суттєво залежить від якості навчального процесу. При цьому необхідним є моніторинг ринку праці, бізнес-середовища для швидкого реагування на зміни вимог до майбутніх фахівців з боку роботодавців.

Подальша робота у напрямку покращення підготовки студентів має орієнтуватися на підготовку високоякісного «навчального продукту» і, водночас, розвиток здатності до його ефективного споживання.

Інформаційна насиченість, відображення рівня наукових розробок з проблематики навчальної дисципліни чи спецкурсу поряд з використанням інноваційних організаційних форм проведення аудиторних занять (слайд-лекція, бінарна лекція, семінар-дискусія, міні-кейс, семінар-конференція тощо) є основою підготовки сучасних висококваліфікованих працівників, які будуть користуватися попитом на ринку праці.

З урахуванням важливості наукової складової викладання «Фінансів підприємств» і «Фінансового менеджменту», напрямами її посилення, на нашу думку, є:

— відображення у лекціях досягнень провідних українських і зарубіжних учених; – узагальнення і пропагування серед студентів теоретичних досліджень науково-педагогічного складу кафедри корпоративних фінансів і контролінгу;

— інтенсифікація індивідуальної наукової роботи викладачів з проблематики управлінської діяльності у сфері фінансів підприємств і використання результатів власних наукових досліджень при викладанні лекційного матеріалу, проведенні практичних занять;

— активізація науково-дослідної роботи студентів (у тому числі через сумісну наукову діяльність студентів і викладачів у формі тез на наукові та науково-практичні конференцій, статей у наукових і науково-практичних журналах) для формування у них зацікавленості у творчій діяльності.

При цьому, слід акцентувати увагу, що розвиток міжнародного співробітництва у науково-освітній сфері сприятиме і активізації наукової діяльності студентів.

Ускладнення ситуації на ринку праці актуалізує завдання сприяння формуванню у процесі навчання «збалансованого» фахівця, здатного швидко адаптуватися до змін економічного середовища. Відтак, поряд із набуттям студентами визначеного рівня теоретичних знань і практичних професійних компетенцій, важливим є розвиток здатностей до мобільності, розвитку і удосконалення. Значно підвищується ролі самостійної роботи студентів, їх особистої відповідальності за реалізацію можливостей отримання і використання знань.

За таких умов розширюються функції викладача, діяльність якого має сприяти формуванню мотивації студента до самоосвіти й самовдосконалення, але, водночас, і забезпечувати контроль за результатами його самостійної роботи.

Фіненко О.Ю., асистент кафедри
управління персоналом та економіки праці

СОЦІАЛЬНЕ ПАРТНЕРСТВО В УКРАЇНІ В КОНТЕКСТІ СТУДЕНТОЦЕНТРИЗМУ

У час превалювання інноваційної праці та розвитку нової економічної системи в Україні, постає чимало проблем освітнього характеру. Ці проблеми мають розглядатись з позицій вищої освіти та професійної підготовки кадрів у країні. Освіта та економіка не мають розвиватись різними векторами, а мають забезпечувати безперервність розвитку конкурентних переваг на всіх економічних рівнях. Бізнес ще не усвідомив усю глибину проблем забезпечення компетентним персоналом високопродуктивного суспільства через соціальний діалог з академічною спільнотою та координаційною роллю держави на засадах соціальної відповідальності. Соціальна відповідальність у сфері освіти має орієнтуватись на забезпечення добробуту населення країни через розвиток інтелектуального потенціалу та забезпечувати потреби компаній у створенні інноваційних продуктів. Цей процес має бути побудований на соціальному партнерстві освітніх інститутів і власників компаній, шляхом направлення своїх дій у сторону підготовки компетентного випускника навчального закладу.

На думку автора, необхідно розглядати на умовах соціального партнерства різні освітні потреби, інтереси, прагнення, або культурні традиції окремих студентів. Таким чином це надасть можливість студентам просунутися в їх освіті та мати гнучкість, щоб дізнатися «в будь-який час і в будь-якому місці» про нові завдання та практичні компетенції, що означає, що навчання студент може проходити за межами традиційних навчальних програм. Студентам надається можливість зробити вибір щодо свого власного навчання і внесок у розробку навчального досвіду.

Студенти мають розуміти про вимоги роботодавців, а університет має безперервно отримувати запити на компетенції та формувати свої вимоги щодо партнерського механізму функціонування системи освіти.

Вже доведений факт науковцями в цій царині, що від реалізації студентоорієнтованого навчання виграватимуть усі суб’єкти на ринку праці та ринку освітніх послуг: студенти реалізовуватимуть власні інтереси, а їх витрати будуть економічно виправдані; навчальні заклади підвищать свій імідж у суспільстві та збільшать надходження фінансових ресурсів; роботодавці не витрачатимуть кошти на навчання (перенавчання) випускників та одержують права на державні пільги тощо [1, с. 227].

Викладачі мають змістити фокус у бік індуктивних методів навчання, зосередивши увагу на науково-проблемному форматі побудови занять. Бізнес має дати джерело для побудови проблемних учень, шляхом постійного соціального діалогу та надання відкритої інформації про функціонування підприємства. На засадах даного методу буде формуватись проектний менеджмент в університеті та інноваційний механізм навчальної роботи (детальніше див. [2]).

Література

1. Соціально-трудові відносини зайнятості: сучасні тенденції,виклики, шляхи розвитку:монографія / [А. М. Колот, І. Ф. Гнибіденко, О.О. Герасименко та ін.];за наук. ред. А. М. Колота,І. Ф. Гнибіденка. — К. : КНЕУ, 2015. – С. 227.

2. *Фіненко О.Ю.* Сучасні світові тенденції розвитку теоретико-методичних аспектів професійної підготовки // Соціально-трудові відносини: теорія та практика : зб. наук. пр. / ДВНЗ «Київ. нац. екон. ун-т ім. Вадима Гетьмана», Ін-т соц.-труд. відносин; редкол.: А. М. Колот (голова) [та ін.]. – К. : КНЕУ, 2015. –- № 1. – С. 237–243.

Черницька Т.В., к.е.н.,
доцент кафедри міжнародної економіки

ПРАКТИКА ПАРТНЕРСТВА БІЗНЕСУ З АКАДЕМІЧНОЮ СПІЛЬНОТОЮ В КОНТЕКСТІ СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ

Сьогодні ключовим джерелом конкурентних переваг компаній і національних економік на світових ринках став людський ресурс, випередивши капітал і технології. Знання та технології, подібно до капіталу, є надзвичайно мобільними і здійснюють своє переміщення через кордони з високою швидкістю, долаючи спроби щодо їх монополізації та приховування.

Для підготовки висококваліфікованих фахівців визначальним є рівень розвитку системи професійної освіти. Дана проблема є точкою зіткнення інтересів держави, студентів, абітурієнтів, а також бізнес-суб'єктів, які орієнтуються на залучення до своїх структур освічених, компетентних і високопродуктивних працівників. Такий збіг інтересів актуалізує практику партнерства комерційних структур і університетів. Так, прийнята у Бонні «Декларація про співробітництво університетів і компаній», відзначаючи суттєвий внесок вищих навчальних закладів у формування «суспільних знань», наголошує на необхідності долучення до системи освіти й інших зацікавлених акторів ринку праці, серед яких центральна роль відводиться саме бізнесу [1].

Співробітництво університетів із комерційними компаніями дозволяє вирішувати, принаймні, три проблеми, що є нагальними сьогодні у вітчизняній системі освіти: дисбаланс між професійною підготовкою та працевлаштуванням випускників вищих навчальних закладів, низький рівень фінансування вищої освіти, зниження наукової активності університетів.

Взаємодія університетів із комерційними акторами дає можливість підвищити релевантність вищої освіти. Таке співробітництво може бути реалізоване у різноманітних формах: розповсюдження в академічних установах інформації щодо компанії в цілому, наявних вакансій, організація стажувань і практики для студентів. Проте найпродуктивнішими з точки зору подолання дисбалансу між професійною підготовкою та вимогами ринку праці є залучення бізнесу до підготовки фахівців, а саме: розробка спільних навчальних програм інноваційних курсів, проведення навчальних тренінгів представниками бізнес-структур, створення на базі університету базових кафедр компаній (наприклад, кафедри KPMG, E&Y у КНЕУ), участь академічної спільноти у міжнародних сертифікаційних програмах (CFA, SIMA і т. ін.). Усе це здатне занурити студентів в атмосферу майбутньої професії, сформувати зацікавленість у ній, а представники компаній на даному етапі мають унікальну можливість відбору майбутніх перспективних кадрів. Ще однією з можливостей для бізнесу є підготовка в університеті потенційних кадрів і підвищення кваліфікації чинних співробітників. Але найцікавішим, на нашу думку, є залучення бізнесу до наукових розробок університету. Формування спільного інтелектуального та інноваційного простору, бізнес-інкубаторів, що підтримують Start-up проекти, є важливою складовою партнерства академічної спільноти і підприємницьких структур. Таке співробітництво дає синергічний ефект для всіх його акторів, допомагаючи бізнесу «розвивати свої динамічні можливості з урахуванням нових форм конкурентних переваг» [2].

Отже, основними позитивними ефектами партнерства бізнесу з академічною спільнотою можна визначити такі: 1) посилення ролі у розвитку регіональної та національної економіки; 2) фінансування з відносною свободою використання ресурсів; 3) можливість реального впровадження розроблених ідей; 4) доступ до високотехнологічного обладнання; 5) можливість заохочення та стимулювання власних співробітників через преміювання та призначення стипендій.

Література

1. Bonn Declaration «University-Enterprise cooperation: building on new challenges from past experiences». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.eua.be/fileadmin/user_upload/files/-newsletter/Bonn_Declaration.pdf.
2. Dasgupta M., Gupta R., Sahay A. Linking Technological Innovation, Technology Strategy and Organizational Factors // Global Business Review. – 2011. – №12. – P. 261.

Чернявська О.І., к.е.н.,
ст.викладач кафедри міжнародної економіки

НОВІ ВЕКТОРИ СПІВПРАЦІ УНІВЕРСИТЕТУ З ПРЕДСТАВНИКАМИ БІЗНЕС-СЕРЕДОВИЩА

Визначальною особливістю сьогодення є істотне загострення конкурентної боротьби на ринку праці. Завдяки цьому представникам бізнесу потрібне належне науково-технологічне, освітнє і кадрове забезпечення, яке університет може забезпечити на досить високому рівні. Необхідність встановлення діалогу є надзвичайно актуальним і для академічної сфери.

Поряд з такими відомими міжнародними консалтинговими компаніями, як KPMG, E&Y, які себе чудово зарекомендували з даного питання, досить активно підключається до партнерської співпраці незалежна українська компанія Baker Tilly, яка також надає послуги в сфері аудиту, бізнес-консультування, бухгалтерського та управлінського обліку та є одним із лідерів на національному ринку й незалежним членом міжнародної мережі Baker Tilly International.

Окрім підтримки багатьох студентських ініціатив КНЕУ та соціальних проектів у рамках діяльності громадської організації «Enactus KNEU» і «Агентство соціальних проектів», наприкінці 2015 року відбулося відкриття освітнього Центру ESG (Environmental, Social and Governance) Economics у ДВНЗ «КНЕУ імені Вадима Гетьмана». За підтримки аудиторської компанії Baker Tilly, а також представництва Фонду Конрада Аденауера в Україні, Eavex Capital, BFSELLC, Synergizers, ГО «Вільна енергія», зазначений освітній Центр надаватиме можливість студентам відкрити для себе нові знання у сфері фінансів навколишнього середовища та соціальних фінансів. До того ж компанія впроваджує різні програми професійного розвитку:

- короткострокові програми навчання («Навчальний курс з міжнародних стандартів фінансової звітності»);
- модульні курси;
- допомога при підготовці до здачі кваліфікаційних іспитів («CIMA «Управління ефективністю бізнесу», «Курс з підготовки фахівців до складання іспиту на отримання кваліфікації ДипІФР – Диплом з міжнародної фінансової звітності Асоціації присяжних сертифікованих бухгалтерів (ACCA)»);
- корпоративні тренінги, розроблені під конкретні запити клієнтів з урахуванням специфіки їх діяльності («Бізнес-симуляція «Підприємець»»).

Так, тільки у системі партнерства вищої школи з такими бізнес-структурами є можливість вдосконалити систему професійної підготовки конкурентоспроможних фахівців, гнучко реагувати на зміни суспільних потреб, зокрема й бізнесу, стосовно рівня, якості й характеру підготовки таких кадрів, а також і на освітні потреби самої особистості студента, істотно підвищити рівень наукових досліджень і технологічних розробок, результати яких були б цікаві для бізнесу і водночас сприяли формуванню інноваційного мислення студентів.

Література

1. Закон України від 01.07.2014 р. № 1556-VII «Про вищу освіту» // Відомості Верховної Ради України. — 2014. — № 37-38. — http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1556-18.
2. *Завєтний С. О., Пономарьов О. С., Пазиніч С. М.* Партнерство бізнесу й університетів як умова інноваційного розвитку країни // Наукові записки НаУКМА, Т. 110: Педагогічні, психологічні науки та соціальна робота. – 2010. – С. 9–12
3. Інформація з офіційного сайту компанії Baker Tilly http://www.bakertilly.ua/page_1.htm

Чуб О. В., аспірант кафедри
управління персоналом та економіки праці

ОСВІТА ЯК СКЛАДОВА РОЗВИТКУ СУСПІЛЬСТВА

Сьогодні, як ніколи раніше, швидко змінюється світ. Загальноцивілізаційні тенденції впливають на всі сфери життєдіяльності людини й суспільства. Однією з таких тенденцій є глобалізація та перехід людства від індустріальних до науково-інформаційних технологій, у контексті яких конкурентність, змагальність, суперництво держав набуває глобального, загальнопланетарного характеру, а розвиток особистості стає показником рівня прогресу кожної країни.

Трансформаційні процеси вплинули на всі сфери життя суспільства і перед освітньою сферою постали нові вимоги. Окрім набуття нових знань, умінь і навичок від освіти очікується форму-

вання у молоді здатності використовувати нові технології, готовність змінюватись та адаптуватись до нових потреб ринку праці, оперувати й управляти інформацією, активно діяти, швидко приймати рішення, навчатися впродовж життя. Згадані процеси знайшли відображення в концепції компетентнісного підходу і наша країна у 1999 році підписала Болонську декларацію.

Історія доводить, що будь-які економічні чи політичні реформи не мали б успіху, якщо не були б підкріпленні якісною реформою в освіті. Невеликі держави зацікавлені в утвердженні таких міжнародних критеріїв і стандартів, які по можливості нівелювали б унікальні особливості та переваги освіти, орієнтовані на «прирощення» знання в «точках зростання» сучасної науки.

Основними споживачами професійних знань, умінь, навичок і досвіду є роботодавці. Зазвичай у них є власне уявлення про особистість працівника, якого б вони воліли бачити у себе на робочому місці і, виходячи з цього уявлення формуються першочергові вимоги до претендентів. Тому, часто є нарікання з боку роботодавців на недостатній рівень підготовки молодих фахівців.

У сучасному мінливому світі ніхто не зможе надати таку освіту, яка б гарантувала успішну кар'єру на все життя, як це було в минулому. Сьогодні, щоб досягти успіху, молодій людині слід брати дуже активну участь в управлінні своїм професійним життям, постійно оновлювати компетенції, вміти аналізувати та розуміти тенденції й динаміку ринку праці. На жаль, існуюча система підготовки фахівців не може повною мірою задовольнити ні очікувань студентів і випускників вишів, ні очікувань роботодавців. З метою модернізації вищої освіти все більшої актуальності набуває концепція студентоцентрованого навчання, що являє собою процес якісної трансформації навчального середовища для студентів та інших осіб, які навчаються, з метою поліпшення їх автономії та здатності до критичного мислення на основі результативного підходу.

Беззаперечним є факт необхідності змін у системі освіти. Натомість, менеджера середньої ланки чи практичного юриста можна підготувати в будь-якій європейській державі, а от «людину знання», здатну зробити щось у високотехнологічних галузях, як психологія обдарованості, філософія культури, нанотехнології, штучний інтелект — на це здатні лише високі школи з власними традиціями, тільки їм притаманними особливостями організації й здійснення навчального процесу. Слушною є думка, що саме університети закладають схему розвитку суспільства. Важливим буде зберегти найкращі здобутки вітчизняної системи освіти з урахуванням українського менталітету і розвитку науки.

Освіта — сфера консервативна. У цьому її плюси і мінуси. Плюс у тому, що вона чинить супротив непродуманому реформуванню, а мінус — що й доцільні зміни здійснити важко. Потрібні скоординовані зусилля й послідовні дії всього суспільства протягом тривалого часу; потрібні зміни, що приведуть талановиту й по-сучасному освічену націю до збалансованого розвитку своєї держави і забезпечать гідне життя її громадян.

Література

1. *Носач І.В*. Формування професійних умінь і навичок майбутніх економістів в процесі вивчення інтегративних фахових дисциплін / І.В. Носач // Наукові дослідження — теорія та експеримент. 2008: міжнар. наук.-практ. конф., 19-21 трав., 2008 р.: тези допов. — Полтава: Інтер Графіка, 2008. — Т. 6. — С. 103—106.

2. *Побірченко Н. С*. Компетентнісний підхід у вищій школі: теоретичний аспект / Н. С. Побірченко // Освіта та педагогічна наука. — 2012. — № 3. — С. 24—31.

3. Розроблення освітніх програм. Методичні рекомендації / Авт.: В.М. Захарченко, В.І. Луговий, Ю.М. Рашкевич, Ж.В. Таланова / За ред. В.Г. Кременя. — К.: ДП «НВЦ «Пріоритети», 2014. — 120 с.

Чуб П.М., к.е.н.,
доцент кафедри банківської справи

СОЦІАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ БІЗНЕСУ В СФЕРІ ОСВІТИ

Основною рушійною силою ринкової економіки є підприємництво, без якого держава позбавлена розвитку. Саме воно визначає темпи економічного зростання, структуру і якість валового продукту. Це посилює соціальну спрямованість бізнесу, виникає феномен соціальної відповідальності, який свідчить про те, що для сталого розвитку суспільства самої ефективної економіки замало, необхідно враховувати інтереси широкого кола людей, яких вона торкається. Проблема відповідальності бізнесу підіймається на різних рівнях і в науковому середовищі, але особливих зрушень у її вирішенні немає. Держава і бізнес повинні підтримувати громадян, а громадяни – владу. І тільки за такої умови країна відбудеться.

Світ визнав соціальну відповідальність бізнесу (СВБ) як один із ключових елементів національної та транснаціональної політики. Це підтверджується такими міжнародними документами, як: Компендіум Європейської Комісії 2014 «Корпоративна соціальна відповідальність: національні політики держав ЄС»; Вказівки Міжнародної організації економічної кооперації та розвитку 2011 «Зарубіжні інвестиції та транснаціональні корпорації»; Глобальний договір, Принципи дотримання прав людини та інтересів бізнесу, Глобальна конвенція проти корупції 2011 ООН; Стандарт ISO 26000:2010 «Соціальна відповідальність організацій»; Декларація фундаментальних принципів дотримання прав людини на робочому місці 1998 Міжнародної організації праці та іншими.

Європейською Комісією у 2014 році визначено пріоритетні напрями СВБ у країнах ЄС, серед яких є і сфера освіти. До сфери освіти належать різні за формою компоненти навчальної діяльності. Предметом аналізу сфери освіти є не тільки процеси навчання, соціокультурного розвитку людини, а й усе те, що впливає на них, супроводжує їх. Отже, загалом сфера освіти охоплює всю життєдіяльність людей, соціальних груп — тих, хто навчається, навчає та обслуговує навчальний процес.

Проблеми СВБ в Україні в сфері освіти:

- ✓ закритість українських компаній для широкої громадськості – для більшості компаній детальна інформація про її діяльність є даними для суто внутрішнього користування. Лише чверть з опитаних підприємств мають затверджені кодекси поведінки (місію, кодекс етичних правил, проголошені цінності тощо);
- ✓ нерівномірне врахування інтересів заінтересованих сторін: найчастіше компанії враховують інтереси споживачів та органів державної влади, найрідше – недержавних організацій і дослідницьких організацій, навчальних закладів, співпраця з якими практично відсутня.

Пропозиції щодо реалізації принципів СВБ в Україні в сфері освіти:

- ➢ проводити періодичні конференції з питань впровадження та результативності СВБ в Україні за підтримки державних органів влади та із залученням органів місцевої влади, місцевих громад, ЗМІ та організацій громадянського суспільства, академічних кіл;
- ➢ у світлі нового Закону України «Про освіту», ВНЗ України разом з Міністерством освіти і науки України опрацювати можливість включення вивчення дисципліни «Соціальна відповідальність бізнесу» до навчального процесу вищих навчальних закладів і бізнес-шкіл, а також програм підготовки та підвищення кваліфікації державних службовців; сприяти створенню відповідних вітчизняних підручників і навчальних матеріалів;
- ➢ підтримати наукові дослідження у сфері СВБ на національному та регіональному рівнях.

Шемет Т.С., к.е.н.,
доцент кафедри банківської справи

СТУДЕНТОЦЕНТРИЗМ – БАЗОВИЙ ПРИНЦИП НОВОЇ ОСВІТНЬОЇ ПАРАДИГМИ XXI СТОЛІТТЯ

За останні 35 років інновації та нові технології кардинально змінили наше життя. Четверта промислова революція, яке перетворює суспільство на цифрове, зумовлює фундаментальні зміни всіх аспектів людського життя, включаючи сферу освіти. Це стало однією з основних передумов для реструктуризації системи освіти різних країн.

Нова парадигма вищої освіти, зорієнтована не на процес, а на результат навчання, упродовж кількох років реалізується у США і деяких європейських країнах. Цей процес є віддзеркаленням «тектонічних» зрушень у розвитку людства, коли у центрі суспільно-економічних процесів постає людина з інноваційним типом мислення і здатністю до діяльності інноваційного типу. Така людина має бути здатною сприймати зміни, творити зміни, жити у постійно змінюваному середовищі — нові знання, нові ідеї, нові технології, нове життя. Цілком очевидно, що за цих умов наукова, освітня діяльність набувають нового могутнього імпульсу.

На думку учасника Всесвітнього економічного форума у Давосі Йоханна Шнайдер-Амманна − президента Швейцарії, сьогодні важливо, щоб освіта давала людям навички та особистісні цінності. Отже, посил до аудиторії в першу чергу має стосуватися цінності та індивідуальності кожного. Це має бути, скоріше філософська розмова, не пов’язана з технологіями і технікою безпосередньо [1].

Одним із ключових принципів нової парадигми вищої освіти є студентоцентризм, що означає нові підходи до розуміння сутності освітніх процесів. Прийшов час відійти від переконання, що освіта − це передача знань, натомість це − креативний діалог і співпраця з людьми по всьому сві-

ту, уміння ставити питання, формувати критичне мислення, обговорення, дебати, вивчення інших культур тощо. Використання найрізноманітніших інтерактивних методик проведення занять, зокрема таких, як мозковий штурм, кейс-метод, ділова гра, проблемно-пошуковий і дискусійний методи та ін. Зусилля викладача мають бути спрямовані на залучення переважної більшості студентів до наукової дискусії з проблемних актуальних питань, отримання навичок активних комунікацій, безконфліктного спілкування, ораторського мистецтва.

Водночас, впровадження нових освітніх технологій має базуватися також і на історичному досвіді вітчизняної науки й педагогіки, практиці інтерпретації українською освітою європейських ідей.

Реформування вищої освіти в Україні у напрямку розвитку студентоцентризму є невідворотним і безальтернативним шляхом в умовах, коли «небачений раніше обсяг знань та інформації, їх стрімке зростання та ускладнення знецінюють просте засвоєння фактів, опанування застиглих алгоритмів та вивчення усталених теорій» [2].

Література

1. Будущее образования: уроки неопределенности [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://biz.liga.net/upskill/all/stati/3225018-budushchee-obrazovaniya -uroki-neopredelennosti.htm

2. Стратегія реформування вищої освіти в Україні до 2020 року (проект) [Электронный ресурс] – Режим доступу до тексту : mon.gov.ua›img/zstored…HEReforms…11_11_2014.pdf.

Шереметьєва О.Ю., к.ю.н., доцент кафедри
міжнародного та європейського права

СТУДЕНТОЦЕНТРИЗМ: НОВІТНІЙ ПІДХІД У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ЯКОСТІ ЮРИДИЧНОЇ ОСВІТИ

Освітянська галузь є однією з найдинамічніших сфер суспільного життя, що має відповідати рівню розвитку та вимогам сучасного суспільства. Останнім часом в Україні, враховуючи інтеграцію нашої держави в європейський простір, все гучніше йдеться про реформування сфери освіти загалом, і вищої освіти, зокрема.

Новий Закон України «Про вищу освіту» покликаний забезпечити правове підґрунтя для розвитку вищої освіти, проведення відповідних реформ з метою забезпечення надання якісно нових, конкурентоспроможних освітніх послуг. І хоча у ст. 1 цього Закону прямо не зазначається термін «студентоцентризм» [1], багато його положень ґрунтується саме на цьому принципі. Так, відповідно до ст. 47, освітній процес – це інтелектуальна, творча діяльність у сфері вищої освіти і науки, що провадиться у вищому навчальному закладі (науковій установі) через систему науково-методичних і педагогічних заходів і спрямована на передачу, засвоєння, примноження і використання знань, умінь та інших компетентностей у осіб, які навчаються, а також на формування гармонійно розвиненої особистості [1]. У свою чергу, особи, які навчаються у вищому навчальному закладі, через органи студентського самоврядування можуть брати участь в управлінні цим закладом, в обговоренні та вирішенні питань удосконалення освітнього процесу, науково-дослідної роботи, у заходах (процесах) щодо забезпечення якості вищої освіти, вносити пропозиції щодо змісту навчальних планів і програм тощо (ст. 40) [1]. Таким чином, забезпечені правові засади участі студентів в управлінні вищими навчальними закладами та їхній вплив на освітній процес, у тому числі і на його змістовну частину.

Однією з форм освітнього процесу і його невід'ємною складовою є практична підготовка осіб, які навчаються у вищих навчальних закладах, що здійснюється шляхом проходження ними практики на підприємствах, в установах та організаціях згідно з укладеними внз договорами або у його структурних підрозділах (ст. 51) [1]. Враховуючи важливість практичної підготовки для формування фахових умінь, навичок і компетентностей студентів, потрібних для подальшого працевлаштування після завершення навчання та отримання відповідної кваліфікації, законодавець з метою забезпечення необхідної якості вищої освіти та якості освітньої діяльності, серед учасників освітнього процесу виділяє фахівців-практиків, які залучаються на освітньо-професійних програмах, і роботодавців (ст. 52) [1]. Однак, не дивлячись на деякі правові колізії щодо термінологічного визначення та застосування такої правової категорії, як «роботодавець» [2, с. 379–382], законодавцем створені необхідні правові умови для співпраці бізнесу та академічних кіл у процесі підготовки конкурентоспроможних фахівців, у тому числі в юридичній сфері.

Ця співпраця може відбуватися через залучення фахівців-практиків до лекційних, семінарських занять, до обговорення змісту освітніх програм, а також через забезпечення проходження практики студентами у відповідних державних і бізнес-структурах. Наприклад, на юридичному факультеті ДВНЗ «КНЕУ імені Вадима Гетьмана» значна увага приділяється саме практичній складовій освітнього процесу та працевлаштуванню випускників. Так, було укладено понад 30 договорів з різними установами, які передбачали умову про сприяння працевлаштуванню випускників юридичного факультету на базах практики. Це дало змогу щороку протягом 2012–2014 рр. забезпечити працевлаштування біля 50 % випускників факультету, що є одним з найкращих показників не тільки серед юридичних вищих навчальних закладів України, але і Європи.

Таким чином, принцип студентоцентризму у сфері вищої юридичної освіти є визначальним, і не тільки тому, що викладачі та студенти є основними учасниками освітнього процесу, але і тому, що це є вимогою сьогодення. Проте, має значення, щоб правильна ідея не була спаплюжена у процесі реалізації. В цьому ключі важливо «не перегинати палицю», щоб в освітньому процесі принцип «студентоцентризму» не перетворився на «студентодиктатуру».

Література

1. Закон України «Про вищу освіту» від 01.07.2014 р. № 1556-VII // Офіц. вісник України. – 2014. – № 63. – Ст. 1728.
2. Науково-практичний коментар до Закону України «Про вищу освіту» / за ред.чл.-кор. НАН України В.Ф. Опришка. – К.: Парламентське вид-во, 2014. – 672 с.

Шкода Т.Н., к.е.н., доцент кафедри
управління персоналом та економіки праці

ОСОБЛИВОСТІ ВИКЛАДАННЯ ДИСЦИПЛІНИ «СОЦІАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ДЕРЖАВИ І БІЗНЕСУ» АНГЛІЙСЬКОЮ МОВОЮ

Останнім часом проблема соціальної відповідальності держави та бізнесу перед суспільством значно посилилася. Відтак впровадження дисципліни «Соціальна відповідальність держави і бізнесу» у навчальну програму англомовної програми магістерського рівня є дуже своєчасним.

Ця дисципліна орієнтована на розвиток у студентів компетенцій, спрямованих на розуміння соціальної відповідальності держави та суб'єктів господарювання, а також на вміння застосовувати отримані знання в практичній діяльності.

Викладання дисципліни «Соціальна відповідальність держави і бізнесу» англійською мовою має ряд особливостей, які варто розділити на певні групи.

До першої групи належать активності, що пов'язані з підготовкою та проведенням лекційних занять. Зокрема, підготовка лекційного матеріалу цієї дисципліни вимагає донесення до студентів новаторського підходу до соціальної відповідальності, запропонованого кафедрою управління персоналом та економіки праці; використання багатого матеріалу англомовних наукових публікацій з проблем соціальної відповідальності; імплементації реальних практичних прикладів з соціально відповідальної діяльності держави та бізнесу; введення змістовних питань. Крім того, при перекладі тексту лекцій з української мови на англійську мову виникає потреба в узгодженні термінології, оскільки англомовні джерела з дисципліни часто використовують специфічні наукові категорії. Як наслідок, під час проведення лекцій викладач повинен пояснювати цю різницю, щоб уникнути плутанини. Наповнення лекційних презентацій реальними практичними прикладами вимагає використання посилань на джерела, куди студенти можуть зайти в разі потреби і ознайомитись із тим питанням, що їх зацікавило, детальніше. Введення змістовних питань дозволяє проводити лекцію в інтерактивному режимі та орієнтувати увагу студентів на найважливіших проблемах соціальної відповідальності держави та бізнесу.

Друга група особливостей викладання дисципліни «Соціальна відповідальність держави і бізнесу» англійською мовою включає в себе активності, спрямовані на контрольну перевірку знань студентів і практичне засвоєння ними теоретичного матеріалу. Залежно від теми проведення практичного заняття можуть використовуватися міні-лекції, які проводять студенти, кейс-метод, ділові ігри, тестування, термінологічні диктанти, дискусії, інсценізації тощо.

Проведення практичних занять з цієї дисципліни англійською мовою вимагає застосування практичних прикладів з реалізації соціальних програм і проектів у різних державах світу, провідних ТНК і відомих вітчизняних компаній. Так, наприклад, проведення дискусії у формі оксфордських дебатів щодо соціальної відповідальності країн-членів ЄС у контексті вирішення проблеми мігрантів із країн Близького Сходу вимагало від студентів ґрунтовного ознайомлення з цією про-

блемою за матеріалами сайтів відомих іноземних медійних корпорацій, таких як BBC, CNN, DW та ін., під час підготовки до практичного заняття. Оскільки англомовні групи як правило невеликі за кількістю студентів, то це дозволяє задіяти всіх при проведенні подібного заняття і використати широкий набір англомовної термінології.

Іншим цікавим прикладом проведення практичного заняття у формі інсценізації процесу проведення добору персоналу соціально-відповідального підприємства за темою «Соціальна відповідальність у сфері формування та розвитку персоналу». Студенти в цьому випадку розподіляються на кілька команд, кожна з яких відтворює певну ситуацію при доборі персоналу. Це дає можливість студентам не лише зрозуміти прикладний характер їхнього навчання, але й побачити практичну різницю між соціально-відповідальним та соціально-безвідподальним добором працівників. Крім того, такий підхід дає можливість відпрацювати зі студентами відповідну термінолексику англійської мови, яка поєднує аспекти соціальної відповідальності та добору персоналу.

До третьої групи особливостей викладання дисципліни «Соціальна відповідальність держави і бізнесу» англійською належать особливості, що пов'язані зі специфікою конкретної спеціальності. Наприклад, викладання цієї дисципліни англійською мовою для магістерської програми «Облік і аудит в управлінні підприємницькою діяльністю» вимагає ознайомлення студентів зі специфікою соціальної відповідальності бухгалтерів та аудиторів, а також застосування спеціалізованої сучасної англомовної термінолексики під час лекційних і практичних занять.

Отже, викладання дисципліни «Соціальна відповідальність держави і бізнесу» англійською мовою відкриває широкі можливості професійного розвитку та самовдосконалення як для студентів, так і для викладачів. Процес підготовки до занять та їх безпосереднє проведення поглиблюють теоретичні знання з проблем соціальної відповідальності держави та бізнесу, дають можливість освоїти практичні навички з соціально-відповідальної діяльності, вдосконалити знання відповідної англомовної термінології за різними напрямками соціальної відповідальності.

Шуплат О.М.,
ст. викладач кафедри інвестиційної діяльності

ПАРТНЕРСТВО АКАДЕМІЧНОЇ СПІЛЬНОТИ ТА БІЗНЕСУ ЯК ІННОВАЦІЙНИЙ ІНСТРУМЕНТ МОДЕРНІЗАЦІЇ СИСТЕМИ ВИЩОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ

Сучасна стратегія інноваційної політики у сфері освіти базується на створенні ефективних моделей партнерства академічної спільноти, влади та бізнесу. Реформування вітчизняної освітньої системи та процес інтеграції України у світову спільноту потребують значного оновлення усталених порядків та використання інноваційних інструментів в освітніх процесах.

Протягом останніх 10 років у країні поступово розвивалися диспропорції між академічною спільнотою, владою та бізнесом і наростали тенденції відставання вищої освіти від внутрішніх потреб держави і світових процесів. Так, за даними національного фонду фундаментальних досліджень США, вища освіта і наука України, за сукупними показниками, перемістилася з 32-го на 41-е місце у світі [2].

Головним механізмом інтеграції та гармонізації системи вищої освіти є забезпечення інноваційних інструментів розвитку. Ключовим інструментом запровадження інновацій у системі вищої освіти є забезпечення розвитку партнерства між ринками освітніх послуг та праці, за активного сприяння держави, на засадах соціального партнерства.

Відповідно до розпорядження Кабінету Міністрів України «Про затвердження плану заходів щодо розвитку вищої освіти на період до 2015 року» від 27.08.2010 р. № 1728-р пріоритетними напрямами розвитку освіти є:

- ✓ забезпечення розвитку державного і приватного партнерства у сфері освіти;
- ✓ визначення механізму економічного стимулювання участі роботодавців в організації професійно-практичної підготовки студентів вищих навчальних закладів (ВНЗ);
- ✓ забезпечення розвитку прикладних наукових досліджень у ВНЗ і створення умов для подальшого впровадження їх результатів у виробництво шляхом розвитку наукових парків, технопарків, бізнес-інкубаторів та інших інноваційних структур.[4, с. 276]

На думку Т. Третьякової, ВНЗ необхідно налагоджувати постійну взаємодію, мати постійний стійкий і ефективний «зворотній зв'язок» із роботодавцями, де бізнес спільнота являє численну й неоднорідну категорію. [6, с. 59]. У своєму дослідженні С. Безвух наводить поняття «соціальне партнерство у сфері освіти», яке передбачає багатосторонній взаємовигідний процес, де ініціатором співпраці може бути як роботодавці, так і держава, залежно від сформованих виробничих відносин, традицій і моделей регулювання системи вищої професійної освіти [1, с. 8].

Виходячи із наведеного, стає зрозумілим необхідність подальшого вивчення та розроблення сучасних моделей партнерства академічної спільноти, влади та бізнесу, де головна роль належить державі, оскільки даний вид послуг вимагає активного її втручання. Слід зазначити, що у процесах взаємодії академічної спільноти, влади та бізнесу в Україні переважає двохстороння інтеграція, яка передбачає співпрацю таким чином [5, с. 125–126]:

- *фундаментальна діяльність*: наукова та освітня спільнота;
- *прикладна діяльність*: академічна спільнота та бізнес;
- *дослідницька діяльність*: наукова спільнота та бізнес;
- *освітня діяльність*: бізнес та освітня спільнота.

Партнерство бізнесу та академічної спільноти передбачає наступні форми співпраці: універсальна (ярмарки вакансій; спонсорство в рамках конференцій; взаємодія з окремими підрозділами ВНЗ) та специфічна (одиничні лекції; спеціалізовані курси; конкурси; лабораторії; наукові центри; практика/стажування; базові кафедри). [1, с. 9]].

На сьогодні вітчизняна наука, освіта і бізнес знаходяться на стадії пошуку інноваційних форм інтеграції. На нашу думку, розвиток партнерства позитивно вплине на забезпечення якості вищої освіти; інтеграцію вітчизняної системи вищої освіти в світову спільноту; гармонізацію компетентностей та результатів навчання; модернізацію змісту освітніх програм.

Література

1. *Безвух С. В., Стопчак А.Ю.* Соціальне партнерство науки і бізнесу: форми взаємодії, проблеми і рекомендації щодо їх вирішення / С. В. Безвух, А.Ю. Стопчак // Вісник Хмельницького національного університету. – 2015. — № 3, Т. 3, – С. 7-14.
2. *Згуровський М.* Вища освіта на зламі суспільного розвитку / М. Згуровський // Газета «Дзеркало тижня». — №5. – 9 лютого 2013 р.
3. *Майовець Є.Й., Білик І.В.* Проблема становлення та розвитку інституту соціального партнерства на вітчизняному ринку праці / Є.Й.Майовець, І.В. Білик// Інноваційна економіка. Всеукраїнський науково-виробничий журнал. – 2012. – № 33. – С. 11–13.
4. *Мартякова О.В., Мудра О.В.* Сучасні моделі гармонізації ринків освітніх послуг та праці / О. В. Мартякова, О.В. Мудра // Вісник соціально-економічних досліджень. – 2013. - № 4(51). – С. 274–-281
5. *Мачуліна І.І.* Форми мережевої інтеграції науки, освіти і бізнесу / І.І. Мачуліна // Методологія, теорія та практика соціологічного аналізу сучасного суспільства. – 2014. – Вип. 20. – С. 123–127
6. *Третьякова Т.Н.,* Практико-ориентированная концепция профессиональной подготовки специалиста по сервису и туризму / Т. Н.Третьякова, О. В. Котлярова // Современные проблемы туризма: управление, туристские ресурсы, подготовка кадров / Под ред. Н.С. Морозовой // Вестник Российского нового университета. Серия «Туризм и культурное наследие». М., 2005. – Вып. 6. – С. 145–152.

Яременко М.І., асистент кафедри
обліку, аналізу та аудиту в АПК

СТУДЕНТОЦЕНТРИЗМ У НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ З ТОЧКИ ЗОРУ СПІВПРАЦІ НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ ТА СФЕРИ БІЗНЕСУ

Будь-яка дія має бути спрямована на результат. Результати навчальної діяльності залежать від багатьох факторів, які впливають індивідуально на кожного студента, тому питання оцінки якості результатів навчання є надзвичайно актуальним. Згідно п. 19 ст.1 Закону України «Про вищу освіту» (*далі* – Закон) результати навчання – це сукупність знань, умінь, навичок, інших компетентностей, набутих особою у процесі навчання за певною освітньо-професійною, освітньо-науковою програмою, які можна ідентифікувати, кількісно оцінити та виміряти [1]. Однак в Законі не вказано, що ж має виступати мірилом якості таких результатів? Для відповіді на це запитання необхідно з'ясувати мету власне освітнього процесу.

У процесі своєї діяльності ДВНЗ «КНЕУ імені Вадима Гетьмана» здійснює підготовку бакалаврів і магістрів з відповідних спеціальностей, Згідно ст. 5 Закону на першому рівні вищої освіти передбачено здобуття особою теоретичних знань та практичних умінь і навичок, достатніх для успішного виконання професійних обов'язків за обраною спеціальністю [1], а на другому - здобуття особою поглиблених знань, умінь, навичок за обраною спеціальністю, загальних засад методології наукової та/або професійної діяльності, інших компетентностей, достатніх для виконання завдань інноваційного характеру відповідно до обраної професії.

На нашу думку, саме професійна відповідність або затребуваність на ринку праці підготовлених університетом фахівців і є мірилом якості роботи ВНЗ.

Звертаючись до міжнародного досвіду, варто зауважити, що однією із найпопулярніших освітніх програм серед фахівців економічних спеціальностей і не тільки, є MBA (master of business administration). Щорічно провідні фінансові видання, такі як наприклад, Financial times складають рейтинг найкращих бізнес-шкіл світу [2]. Якщо сформулювати основний критерій оцінки, то його можна визначити як «прогрес у кар'єрі, якого досягнули випускники». Вже багато років поспіль найкращим стає Гарвард, за словами його випускників, навіть просто наявність диплому допомагає в пошуках роботи. Тобто «репутація школи» працює на випускника. Але тут варто згадати, які високі вимоги ставить цей навчальний заклад до вступників і слухачів.

Виходячи звикладеного, зауважимо про необхідність з одного боку налагодження активного діалогу представників бізнесу та навчального закладу в підготовці конкурентоспроможних фахівців, а з іншого – підвищення вимог до освітнього рівня вступників і студентів. Здобувачі знань мають вважати за честь навчатися в такому закладі, як ДВНЗ «КНЕУ імені Вадима Гетьмана» та мають бути впевнені в тому, що отримають сучасні професійні знання й навички, на які є попит на ринку праці. Це можливо зробити через залучення до навчального процесу підприємців, насамперед випускників нашого закладу, вдосконалення організації виробничої та переддипломної практики, створення спеціальних програм працевлаштування для кращих студентів старших курсів, у тому числі за допомогою об'єднання випускників нашого ВНЗу. Одним із важливих факторів покращення якості освітнього процесу є спільна з представниками бізнесу розробка нових і вдосконалення існуючих навчальних програм, з точки зору їх доцільності. Оскільки, як студент зацікавлений у гарному робочому місці, так і роботодавець хоче отримати компетентного фахівця.

Основою таких процесів є студентоцентроване навчання разом зі створенням бренду «випускник КНЕУ» та навчання спрямоване на результат, що і є основними аспектами сучасної парадигми вищої освіти для нашого ВНЗ.

Література

1. Закон України « Про вищу освіту» від 01.07.14. №1556 VII.
2. Рейтинг найкращих бізнес-шкіл світу за версією Financial times 2015 [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: http://rankings.ft.com/businessschoolrankings/global-mba-ranking-2015

Яценко О.М., д.е.н.,
професор кафедри міжнародної торгівлі

СТУДЕНТОЦЕНТРИЗМ У СИСТЕМІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ УНІВЕРСИТЕТУ У ПІДГОТОВЦІ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНИХ ФАХІВЦІВ

Система принципів соціальної відповідальності університету у підготовці конкурентоспроможних фахівців постає невід'ємною частиною процесу максимізації ефекту створення вартості і підвищення добробуту суспільства й процвітання держави за рахунок освітнього збагачення народу із врахуванням соціально-економічних, духовно-культурних і природно-екологічних потреб майбутніх поколінь. *Принципами реалізації* виступає науковість, системність, інституціональна системність, приватно-державне партнерство бізнесу з академічною спільнотою, паритетність і транспарентність усіх учасників освітнього ланцюга, комерційність і/або державне замовлення, та рівнозначність дотримання інтересів усіх учасників ринкових відносин (студентів та їх батьків, професорсько-викладацького складу, приватних інвесторів і роботодавців, держави й суспільства), динамічність, комплексність, комплементарність, адаптивність, соціально-економічна збалансованість, субсидіарність. *Імперативами зазначеного процесу* є науково-обґрунтована раціональність і доцільність освітніх програм з оптимізацією креативних підходів й аналітичних методів у навчальному процесі, верховенство норм права, належна якість наданих освітніх послуг. Зазначені імперативи визначають зобов'язання університету відповідати перед усіма соціально зацікавленими стейкхолдерами за свою діяльність у всіх сферах і має за мету втілення у практику принципів студоцентризму, що зумовлено глобалізацією освіти, інтеграцією України в європейський освітній простір і прийняттям нового Закону України «Про вищу освіту».

Механізм мотивації всіх суб'єктів навчального процесу можна представити як набір певних засобів, важелів, інституційних інструментів та формальних і неформальних правил їх взаємодії. Узагальнення методологічних і практичних результатів дослідження дозволяє запропонувати структурну модель формування соціальної відповідальності університету у підготовці конкурентоспроможних фахівців на ринку праці.

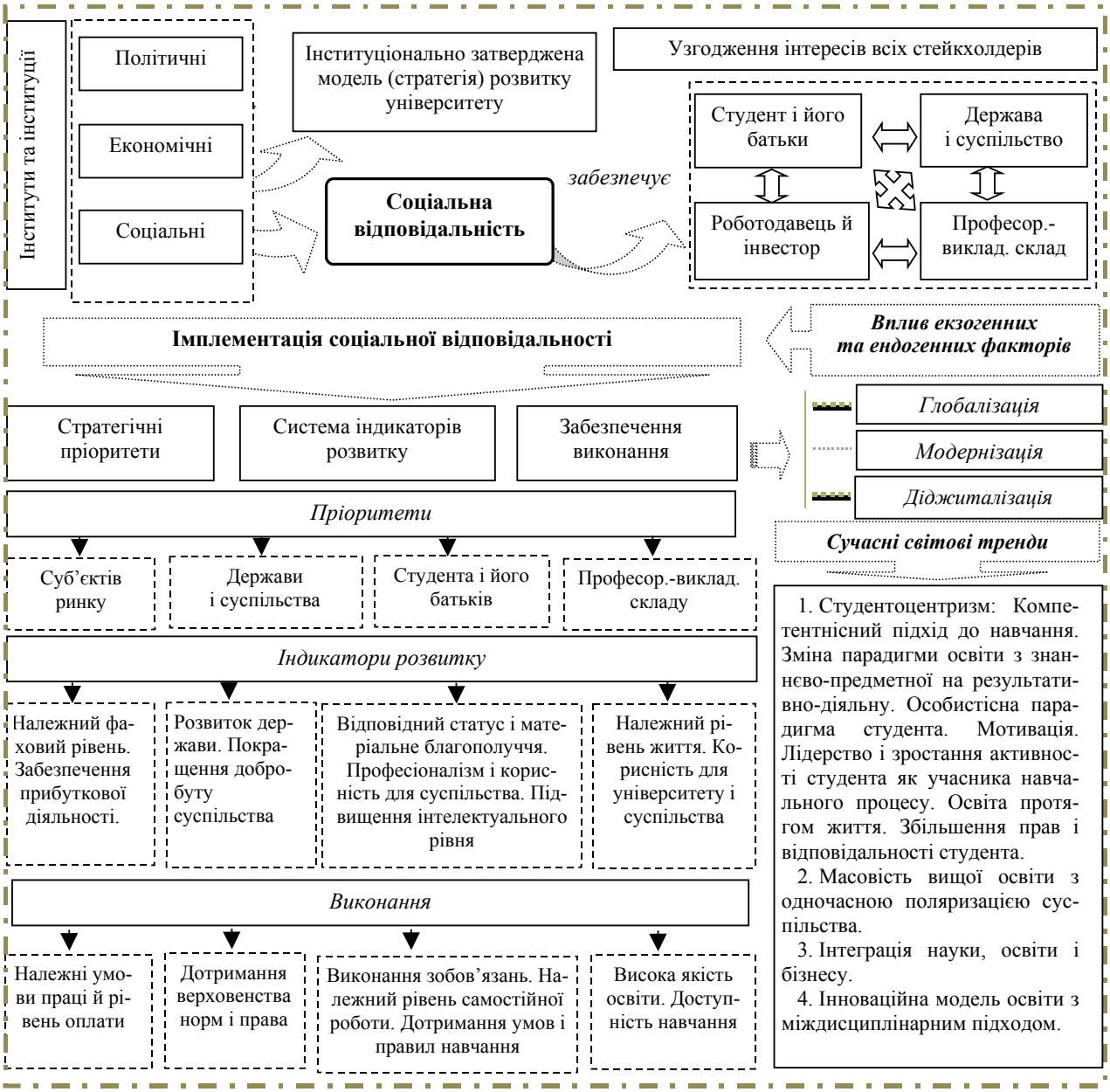

Рис. 1. Структурна модель формування соціальної відповідальності університету у підготовці конкурентоспроможних фахівців

Отже, соціальна відповідальності університету є невід'ємною умовою підвищення добробуту суспільства конкретної держави.

Бугай Н.О., к.е.н.,
доцент кафедри аудиту

ЗАПРОВАДЖЕННЯ КОМПЕТЕНТНІСНОГО ПІДХОДУ ЯК КОНЦЕПТУ«СТУДЕНТОЦЕНТРОВАНОЇ ОСВІТИ»

Реформація рівня вищої освіти в Україні зумовила бурхливий розвиток вітчизняної педагогічної науки і практикиу значенні компетентнісного підходу до підготовки фахівців.Найважливішою умовою вдосконалення навчального процесу є підвищення педагогічної майстерності викладача, яка була та залишається стрижневою ланкою будь-якої педагогічної системи.

Модернізація національної освіти в рамках Болонського процесу вслід інтеграції України у світовий освітній простір вимагають значних змін у підготовці майбутніх фахівців на всіх рівнях навчального процесу. Варто сказати, що дотримання європейських стандартів потребує нового

підходу, а саме у визначенні ґрунтовнихкомпетентностей.Компетентнісний підхід є основоположним методичним інструментом досягнення цілей Болонського процесу та за своєю сутністю є студентоцентрованим.Терміни «студентоцентрована освіта» або «студентоцентроване навчання» з'являються в науковому просторі у зв'язку з болонськими перетвореннями системи вітчизняної освіти.Студентоцентрована освіта базується на стимулюванні розвитку методичного, організаційного та технологічного забезпечення. Слід додати, що впродовж цього, викладач перемінюється на коректора певних знань, тобто кураторастудентів у процесі засвоєння нової інформації.Проте, поручіз збереженням свого консервативного рольового статусу, викладач повинен забезпечити більш високі рівні набуття тих чи інших компетентностей, також високий ступінь консультування та мотивації студентів в тому, що стосується деталізації інформації, організації навчальних завдань, ліквідації певних недоліків тощо. Як освітня парадигма, компетентнісний підхід в сучасності посилається на загальновизнані дидактичніпринципи навчання, зокрема: науковості, свідомості навчання, систематизації, поєднанні абстрактного і конкретного, фундаментальності знань, єдності науково-дослідної, навчальної і освітньо-виховної діяльності студентів, професійної мобільності та самостійності. Це і передбачає високу мотивацію студентів до навчання.Варто підкреслити, що в сучасних реаліях запровадженню компетентнісного підходу приділено європейський проект Тюнінг (англ. tuning: налаштування, регулювання, гармонізація). Вінпочався в 2000 році і зараз оточує певну кількість країн. Даний проект дотримуєтьсямети запропонувати прямий підхід до впровадження Болонського процесу на рівні вищих навчальних закладів та предметних сфер. Стосовно цього проектукінцеві результати навчання характеризуються як рівень компетентностіякого повинен досягти кожен студент. Компетентності набуваються і оцінюютьсяв усіх навчальних дисциплінах. В даному проекті виділяють три типи основоположних компетентностей: інструментальні, міжособистісні(індивідуальні здатності типу соціальних навичок) та системні компетентності. Проект Тюнінг як міжнаціональна мережа надає єдину платформу для впровадження певних принципів, які визнані підставою для забезпечення якості у європейській вищій освіті: цінність, порівнянність і сумісність, прозорість, мобільність і транснаціональна освіта, привабливість.

Отже,студентоцентрована освіта з її наголошенням на придбання відповідних компетентностей аніякою мірою не суперечить таким сталим пріоритетам вищої освіти, якфундаментальність та універсальність. У ряді основ свідчить те, що студентоцентроване навчання передбачає поширення прав і можливостей молоді, яка навчається, розробку нових заходів до викладання та навчання, робочих навчальних програм, що відображають практичнусторонуздійсненнякомпетентнісного підходу у вищій освіті в нашій країні.

Таким чином, відкритість європейської вищої освіти несе багато позитивних перспектив і, незважаючи на деякі,ще існуючі, розбіжності, дає можливість ліквідовувати бар'єри і розробляти такі рамки для викладання і навчання, щоб розширювати співробітництво і надавати йому достатню гнучкість та мобільність.

Наукове видання

СТУДЕНТОЦЕНТРИЗМ У СИСТЕМІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ОСВІТИ В ЕКОНОМІЧНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ

Збірник матеріалів
всеукраїнської науково-методичної конференції
за участю міжнародних представників

2-3 березня 2016 р.

Редактор І. Савлук
Коректор О. Щербак
Верстка О. Руденко

Підп. до друку 00.00.16. Формат 60/84/8.
Друк. арк. 37,5. Зам. 16-5175.

Державний вищий навчальний заклад
«Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана»
03680, м. Київ, проспект Перемоги, 54/1
Свідоцтво про внесення до Державного реєстру
суб'єктів видавничої справи (серія ДК, № 235 від 07.11.2000)
Тел./факс (044) 537-61-41; тел. (044) 537-61-44
E-mail: publish@kneu.kiev.ua